

FINANČNÍK

Theodore Dreiser

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Finančník

Theodore Dreiser

Přeložili Emanuela a Emanuel Tilschovi

Znění tohoto textu vychází z díla [Finančník](#) tak, jak bylo vydáno Státním nakladatelstvím krásné literatury a umění v Praze v roce 1961. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Theodore Dreiser: Finančník), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 7. 5. 2021.

OBSAH

Kapitola 1	7
Kapitola 2	14
Kapitola 3	23
Kapitola 4	35
Kapitola 5	42
Kapitola 6	48
Kapitola 7	58
Kapitola 8	66
Kapitola 9	72
Kapitola 10	75
Kapitola 11	85
Kapitola 12	94
Kapitola 13	103
Kapitola 14	112
Kapitola 15	126
Kapitola 16	134
Kapitola 17	141
Kapitola 18	154
Kapitola 19	163
Kapitola 20	169
Kapitola 21	177
Kapitola 22	190
Kapitola 23	201
Kapitola 24	217
Kapitola 25	222
Kapitola 26	252
Kapitola 27	265
Kapitola 28	275
Kapitola 29	283
Kapitola 30	292

Kapitola 31	299
Kapitola 32	304
Kapitola 33	313
Kapitola 34	327
Kapitola 35	336
Kapitola 36	347
Kapitola 37	362
Kapitola 38	374
Kapitola 39	387
Kapitola 40	394
Kapitola 41	401
Kapitola 42	412
Kapitola 43	421
Kapitola 44	445
Kapitola 45	455
Kapitola 46	460
Kapitola 47	474
Kapitola 48	482
Kapitola 49	491
Kapitola 50	500
Kapitola 51	506
Kapitola 52	510
Kapitola 53	523
Kapitola 54	542
Kapitola 55	556
Kapitola 56	567
Kapitola 57	578
Kapitola 58	589
Kapitola 59	599
RE MYCTEROPERCA BONACI.....	609
KOUZELNÝ KŘIŠŤÁL	611

Kapitola 1

Filadelfie byla v době, kdy se v ní narodil Frank Algernon Cowperwood, město s víc než dvěma sty padesáti tisíci obyvatel. Byla vybavena hezkými parky a pozoruhodnými stavbami a přeplněna historickými památkami. Mnohé z toho, co jsme my i on poznali později, tehdy ještě neexistovalo – telegraf, telefon, dálkový expediční systém, zaoceánské parníky, městská poštovní roznáška. Nebyly poštovní známky ani doporučené dopisy. Neexistovala ještě ani pouliční dráha. Místo ní jezdilo množství omnibusů a na delší cesty se používalo pomalu vzrůstající železniční sítě, dosud povětšinou spojované plavebními kanály.

V době Frankova narození byl Cowperwood otec malým bankovním úředníkem, ale po dalších deseti letech, kdy si chlapec již začínal všimnout světa pohledem velmi rozumným a čilým, zemřel prezident banky, a poněvadž jeho úmrtí vyneslo druhým úředníkům postup, podědil pan Henry Worthington Cowperwood místo uprázdňené po pokladníkovi, který povýšil, místo s platem pro něho závratným, s třemi tisíci pěti sty dolary ročně. Ihned se rozhodl, že se s rodinou přestěhuje, jak s potěšením oznámil manželce, z dosavadního jednopatrového bydliště v Buttonwood Street 21 do New Market Street 124, do čtvrti to mnohem lepší, kde se mu nabízel pěkný dvoupatrový zděný dům. Je prý sice docela možné, že jednou se domohou něčeho ještě lepšího, ale prozatím dostačí tohle. Byl osudu nesmírně vděčný.

Henry Worthington Cowperwood byl člověk, který věřil jen v to, co viděl na vlastní oči, a byl spokojen, že je tím, čím je – totiž bankéřem, nebo aspoň bankéřem in spe¹. Byl v té době významnou

1 V budoucnosti. Pozn. red.

postavou – velký, hubený, s přísně pátravým pohledem, úředník každým coulem – muž s pěknými, hladkými, krátce přistřiženými licousy, jež mu dosahovaly téměř až k ušním lalůčkům. Horní ret měl hladký a pozoruhodně dlouhý, nos dlouhý a rovný a bradu spíš špičatou než hranatou. Obočí měl huňaté, takže zdůrazňovalo jeho neurčité šedozelené oči, a vlasy krátké, hladce učesané a pěkně rozdělené pěšinkou. Nosil stále šosák a cylindr, jak se tenkrát ve finančních kruzích vesměs považovalo za bonton, a úzkostlivě dbal na bezvadnou čistotu rukou a nehtů. O jeho chování se mohlo mluvit jako o strohém, ačkoli to byla vlastně spíš uhlazená zdrženlivost než příkrá strohost.

Protože měl ctižádost vyšinout se jak společensky, tak i finančně, byl velmi obezřetný v tom, o kom nebo s kým mluví. Báł se snad právě tolik, aby nepronесl nějaký zbrklý nebo nepopulární politický či společenský názor, jako aby ho nikdo nespatřil ve společnosti nějakého člověka se špatnou pověstí, ačkoli ve skutečnosti neměl vůbec žádný politicky vyhraněný a závažný názor, který by mohl vyjádřit. Nebyl ani proti otroctví, ani pro ně, třebaže ovzduší abolicionistickými myšlenkami² i protichůdnými názory jen vřelo. Plně věřil, že by se z železnic dalo vydělat obrovské jmění, jen kdyby člověk měl potřebný kapitál a onu podivnou vlastnost zvanou osobní magnetismus – tu schopnost získat si důvěru druhých. Byl přesvědčen, že opozice Andrewa Jacksona proti Nicholasi Biddlovi a Bance Spojených států,³ jedna z hlavních sporných otázek dne, je naveskrz pochybená, a vskutku právem mu dělal starost účinný příval nepodložených papírových bankovek, které tehdy byly v oběhu a nepřetržitě proudily do jeho banky – peněz přijímaných,

2 Abolicionista – stoupenec hnutí za zrušení otroctví v USA. *Pozn. překl.*

3 Andrew Jackson, prezident USA (1829–1837) se jako zástupce selských vrstev ostře stavěl proti politice Banky Spojených států, řízené jejím guvernérem Nicholasem Biddlem, která byla nástrojem velkokapitálu. *Pozn. překl.*

rozumí se, s diskontem a se ziskem opět vyplácených dychtivým dlužitelům. Cowperwoodova banka se jmenovala Filadelfská třetí národní, stála v Třetí ulici, to jest v samém středu Filadelfie a tenkrát vlastně i celonárodních financí, a jako vedlejším oborem se její majitelé zabývali i makléřskými obchody. V tehdejší době existovala hotová záplava státních cedulových bank, velkých i malých, které vydávaly bankovky prakticky bez omezení na podkladě nejistého a neznámého krytí a s překvapující náhlostí potom padaly a zastavovaly platy. A protože znalost bonity všech těchto bank byla jedním z důležitých požadavků kladených na muže v jeho postavení, stal se pan Cowperwood ztělesněním vší opatrnosti. Naneštěstí pro něj mu však v značné míře chyběly ony dvě vlastnosti, jež jsou nezbytné k vyniknutí v jakémkoli oboru – osobní magnetismus a fantazie. Nebylo mu souzeno stát se finančníkem velkým, třebaže mu bylo určeno, že jistého mírného úspěchu se dopracuje.

Paní Cowperwoodová byla nábožně založená žena malé postavy se světle hnědými vlasy a jasně hnědýma očima, která bývala svého času velmi půvabná, ale vyvinula se v bytost poněkud pedantickou a střízlivou, se sklonem brát mateřskou péči o své tři syny a jednu dceru velmi vážně. Hoši, pod vůdcovstvím nejstaršího Franka, pro ni byli pramenem značných starostí, neboť ustavičně pořádali výpravy do různých končin města, kde pravděpodobně přicházeli do styku se špatnými chlapci a viděli i slyšeli věci, jaké neměli ani vidět, ani slyšet.

Frank Cowperwood byl již v deseti letech rozeným vůdcem. V soukromé obecné škole, do které docházel, jakož i později na městské střední škole se na něj pohlíželo jako na chlapce, na jehož zdravý rozum se lze bezesporu za všech okolností spolehnout. Byl to mládeneček statný, kurážný a neohrožený. Hned od samého dětství se zajímal o hospodářství a politiku. O knihy vůbec nestál. Byl to vzhledný, silný, urostlý chlapec s probudilými, pravidelnými a energickými rysy, s velkýma jasnýma šedýma očima, s vysokým

čelem a s krátkými ježatými tmavohnědými vlasy. Měl energické, sebevědomé chování a hbité pohyby a ustavičně se na něco vyptával s dychtivou touhou po inteligentní odpovědi. Nikdy nechuravěl ani ho nic nebolelo, co měl, jedl vždycky s chutí a svým bratrům vládl železnou rukou. „Pojď sem, Joe! Pospěš si, Ede, honem!“ Tyto rozkazy uděloval tónem nikoli drsným, ale vždycky sebejistým, a Joe i Ed prostě poslechli. Pohlíželi na Franka hned od začátku jako na svého svrchovaného pána a dychtivě poslouchali, ať povídal, o čem chtěl.

Ustavičně hloubal a hloubal – jeden fakt ho udivoval jako druhý –, neboť si nedovedl vysvětlit, jak to všechno, v čem se najednou octl, ten lidský život, vůbec funguje. Jak se všichni lidé dostávají na svět? Nač tu vlastně jsou? A vůbec, kdo je vlastně původcem toho všeho? Matka mu vyprávěla příběh o Adamovi a Evě, ale Frank tomu nevěřil. Nedaleko od jeho domova, jen kousek cesty, byl rybí trh, a když se Frank šel podívat za otcem do banky nebo po škole vedl bratry na nějakou výpravu, rád se tam zastavoval u akvária, v němž před jedním krámem chovali podivné druhy mořských živočichů, vylovené rybáři z Delawareaské zátoky. Jednou tam uviděl mořského koníčka – pouhé kuriózní mořské zvířátko, které mělo jakous takous podobu s koněm, a jindy tam spatřil elektrického úhoře, jehož životní projevy vysvětlil objev Benjamína Franklina. Jednoho dne viděl, že do akvária dali sépii a humra, a právě na těch byl svědkem tragédie, která mu utkvěla v mysli pro celý život a velmi názorně a rozumově mu objasnila běh světa. Humr, jak se ukázalo z řeči zevlujících diváků, nedostal žádnou potravu, protože se mělo za to, že sépie je jeho oprávněnou kořistí. Ležel na dně průhledného skleněného akvária na žlutém písku, jako by nic neviděl – nebylo možno říci, kterým směrem se ty kulaté černé korálky jeho očí vůbec dívají –, ale zjevně je nespouštěl z těla sépie. Ta, bledá a strukturou jakoby voskovitá, nadmíru podobná placce syrového sádla nebo mastku, brázdila vodu všemi směry jako torpédo; ale očím jejího nepřítele zřejmě neušel ani jediný její pohyb, protože jí

z těla začaly postupně mizet malé kousky, uštipované nelítostnými klepety pronásledovatele. Jako šíp vrhal se humr směrem, kde sépie zdánlivě lenivě dřímala, a ta, velmi bdělá, střelhibitě unikala a mizela za inkoustovým mrakem, který ze sebe zároveň vypouštěla. Ale pokaždé se jí to tak docela nepovedlo. Často zůstávaly ždibky jejího těla nebo ocasu v klepetech netvora na dně. Fascinován tímto dramatem, mladý Cowperwood se denně přicházel dívat.

Jednou ráno stál tak opět před akváriem s nosem téměř přitisknutým na sklo. Ze sépie zbýval již jen kus a její inkoustový měchýř byl bezmála úplně prázdný. V koutě akvária seděl humr, zjevně na cíhané a hotov k činu.

Chlapec tu zůstal, co mohl nejdéle, ten úporný boj ho fascinoval. Kdoví, snad teď, snad ještě hodina nebo den, a sépie zahyne, zavražděna humrem, a humr ji pozře. Znovu se zadíval na ten zelenavě a měděně opalizující nástroj zhouby v koutě a zvědavě uvažoval, kdy se tak asi stane. Snad ještě dnes. Přijde se ještě večer podívat.

Vrátil se tam ten večer, a ejhle! Očekávaná událost se vskutku stala. Kolem akvária se tísnil malý hlouček lidí. Humr byl zalezlý v koutě. Před ním ležela sépie, přeštipaná vejplů a zčásti sežraná.

„Konečně ji dostal,“ poznamenal jeden z diváků. „Byl jsem tady před hodinou zrovna u toho, když najednou vyskočil a popadl ji. Byla moc vysílená. Nebyla dost rychlá. Udělala sice kličku, ale on už s její obranou počítal. Pozoroval přece její pohyby už dost dlouho. Dnes ji tedy konečně dostal.“

Frank se jenom díval. Ukrutná škoda, že mu to ušlo! Jak se tak díval na zabitou sépii, pocítil jen docela nepatrnou lítost. Potom upřel pohled na vítěze.

„Tak to asi musí být,“ řekl si v duchu. „Ta sépie nebyla dost rychlá.“ Přemítal o tom.

„Sépie humra zabít nemohla – neměla žádnou zbraň. Humr sépii zabít mohl – byl silně ozbrojený. Sépie neměla žádnou potravu – humr měl jako kořist sépii. Jaký to mělo mít výsledky? Jak to mohlo

dopadnout jinak? Neměla vůbec nejmenší šanci," vyzněl jeho konečný závěr, když už klusal k domovu.

Ta příhoda na něj udělala hluboký dojem. Vysvětlovala v hrubých rysech onu šarádu, která ho už dávno tak silně znepokojovala: „Jak to vlastně v životě funguje?“ Jedno žije z druhého – tak to je. Humr žije ze sépie a jiných tvorů. Co žije z humra? Lidé, samozřejmě! To se rozumí, tak to je. A co žije z lidí? ptal se sám sebe. Že by jiní lidé? Šelmy žijí z lidí. A jsou tu taky indiáni a kanibalové. A některého člověka zabije bouřka nebo smrtelná nehoda. Že by lidé žili z lidí, o tom si není tak docela jistý – ale zabíjejí se navzájem, to ano. A co války a pouliční boje a sročení? Viděl už jednou takové sročení. To se tenkrát dav dobýval do redakce *Public Ledgeru*, místního deníku, právě když se Frank vracel ze školy domů. Otec mu vysvětlil, o co při tom šlo. Bylo to kvůli otrokům. To je ono! Samozřejmě, lidé *žijí* z lidí! Podívejme se jen na otroky. To jsou přece lidé. Kvůli tomu je tedy všechno to rozčilování tuhle dobu. Že lidé zabíjejí jiné lidi – černochoy.

Pokračoval dál v cestě domů se samolibou radostí, že si to tak rozluštil.

„Mami,“ vykřikl, jen překročil práh domova, „konečně ji dostal!“

„Kdo a co? Kdo dostal koho?“ ptala se matka užasle. „Běž si hezky umýt ruce.“

„No přece ten humr dostal tu sépii, co jsem o ní onehdy povídal tobě a tatínkovi.“

„To je hrozné, škoda! Jak to, že se o takové věci vůbec zajímáš? Utíkej a umyj si ruce.“

„Takové věci nevidí člověk často, ne? Já to alespoň ještě nikdy neviděl.“

Odešel na dvorek za domem, kde byl vodovod a stojan s malou deskou navrchu, a na té stálo lesklé plechové umyvadlo a džbán s vodou. Tam si umyl obličej a ruce.

„Poslyš, tati,“ řekl později otci, „pamatuješ se na tu sépii?“

„Ano.“

„Tak už je po ní. Ten humr ji dostal.“

Otec pokračoval ve čtení.

„Hm, to je zlé,“ řekl lhostejně.

Ale ještě celé dny a týdny přemítal Frank o tom i o životě, v němž se nechtěně octl, neboť již tehdy rozvažoval, čím by měl v tomto světě být a jak by si v něm měl vést. Pohled na otce, jak počítá peníze, v něm vzbudil jistotu, že se mu bude líbit bankovníctví. A Třetí ulice, kde úřadoval otec, se mu zdála nejhezčí a nejkouzelnější ulicí na světě.

Kapitola 2

Rodinnou atmosféru, v níž po léta vyrůstal mladý Frank Algernon Cowperwood, možno vpravdě nazvat útulnou a šťastnou. Buttonwood Street, kde strávil prvních deset let svého bytí, byla pro život chlapce skvělá končina. Stály v ní převážně malé jednopatrové a dvoupatrové domy z červených cihel, k jejichž hlavnímu vchodu vedly bílé mramorové schůdky a jejichž průčelní dveře a okna vroubily bílé mramorové římsy a lišty. Ulici lemovaly stromy – spousta stromů. Jízdní dráha byla vydlážděna velkými oblými kočičími hlavami, vyleštěnými a čistě omytými od dešťů, a chodníky byly z červených cihel a vždycky vlhké a chladné. Za domem byl kus půdy a na něm stromy a tráva a někdy i květiny, protože parcely byly téměř všechny sto stop hluboké a domy, tlačíce se průčelím co nejbliže k jízdní dráze ulice, ponechávaly vzadu poměrně velký prostor volný.

Otec a matka Cowperwoodovi nebyli tak suší a úzkoprsí, aby se nedovedli poddat přirozenému sklonu šťastně se radovat a vese lit se svými dětmi. A tak tato rodina, která po Frankově narození vzrůstala tempem jednoho dítěte každé dva nebo tři roky, až byly celkem čtyři, představovala věru docela zábavnou společnost, když Frankovi bylo deset a rodiče se chystali přestěhovat do domu v New Market Street. S tím, jak se k postavení Henryho Worthingtona Cowperwooda vázalo stále víc a víc odpovědnosti, rozšiřovaly se i jeho styky a ponenáhlu se stával docela významnou osobností. Znal již většinu významnějších obchodníků, kteří byli ve spojení s jeho bankou, a protože z jeho úředních povinností vyplývala nutnost docházet do druhých bankovních domů, stal se dobrým a oblíbeným známým v Bance Spojených států, v bance Drexelově, Edwardově i jiných. Makléři v něm viděli představitele velmi

dobře fundovaného podniku, a třebaže neměl pověst muže zrovna brilantně chytrého, přesto platil za člověka nejvýš spolehlivého a důvěryhodného.

Mladý Cowperwood měl z tohoto otcova vzestupu rozhodně nesporný prospěch. V sobotu mu bylo velmi často dovoleno přijít do banky, kde potom s velkým zájmem přihlížel čilé výměně různých bankovek v směnárenském oddělení ústavu. Vypytoval se, odkud pocházejí všechny ty druhy peněz, proč se diskont žádá i povoluje, co lidé dělají se všemi těmi penězi, které si odnášejí. Otce jeho zájem těšil a s radostí mu všechno vysvětloval, a tak chlapec již v tomto útlém věku – mezi desátým a patnáctým rokem – získal rozsáhlé vědomosti o finančních poměrech své vlasti; věděl, co je banka státní a co národní, co jsou akcie a proč jejich cena kolísá. Začal již jasně chápat smysl peněz jakožto směnného prostředku, a jak se všechny hodnoty počítají na podkladě jedné hodnoty základní, totiž hodnoty zlata. Byl to rozený finanční génius a všechny ty poznatky, které se k tomuto velkému umění vztahovaly, mu byly něčím tak přirozeným jako city a subtilnosti lidského žití básníkovi. Tento směnný prostředek, *zlato*, ho zajímal nejvyšší měrou. Když mu otec vysvětloval, jak se dobývá, zdálo se mu ve snu o tom, že je majitelem zlatodolu, a probudil se s přáním, aby jím jednou vskutku byl. Stejně se zajímal i o akcie a obligace a poznal, že některé akcie a obligace nemají ani cenu papíru, na kterém jsou vytištěny, kdežto jiné mají mnohem větší cenu, než jejich nominální hodnota udává.

„Podívej se, synáčku,“ řekl mu jednoho dne otec, „balík těchhle tady v naší končině moc často neuvidíš.“ Ukázal přitom na svazek akcií Britské východoindické společnosti, deponovaných dvěma třetinami nominální hodnoty jako jistota na půjčku jednoho sta tisíce dolarů. Jeden filadelfský magnát je složil zárukou, protože potřeboval hotové peníze. Mladý Cowperwood se na ně zvědavě podíval.

„Nevypadají nijak extra, nemyslíš?“ prohodil.

„Mají přesně čtyřikrát větší cenu, než je jejich nominální hodnota,“ odpověděl otec s povýšeným úsměvem.

Frank si je prohlížel znovu. „Britská východoindická společnost,“ četl. „Deset liber – to je málem padesát dolarů.“

„Čtyřicet osm, třicet pět,“ podotkl otec suše. „Hm, kdybychom měli balík těchhle, to bychom už nemuseli moc pracovat. Jak sis jistě všiml, nejsou skorem vůbec propíchané od špendlíků. Nepřicházejí často do oběhu. Myslím, že tyhle ještě jako jistota nesloužily.“

Mladý Cowperwood je po chvilce vrátil – ne však bez pronikavého uvědomění, jak úžasně rozsáhlý a rozvětvený je finanční svět. Co je to ta Východoindická společnost? Co dělá? Otec mu to vysvětlil. Také doma poslouchával dlouhé hovory o finančních investicích a smělých spekulacích. Slyšel například o jednom člověku jménem Steemberger, velkém spekulantovi s masem, který pocházel z Virgínie a jehož v té době do Filadelfie přivábila naděje, že tam snadno získá velké úvěry. Steemberger, jak vyprávěl otec, byl v úzkém spojení s Nicholasem Biddlem, Lardnerem a jinými lidmi z Banky Spojených států, nebo se s nimi aspoň přátelil, a zjevně dokázal od toho ústavu dostat téměř všechno, o co požádal. Rozsah jeho nákupů dobytka ve Virgínii, Ohio i ostatních státech dostupoval závratné výše a znamenal v zásobování východních měst masem prakticky úplný obchodní monopol. Byl to velký člověk, učiněná hora, s tváří, vyprávěl otec, trochu podobnou prasečí, a nosil kastorový cylindr a dlouhý šosatý kabát, který mu volně plandal kolem mohutného hrudníku a břicha. Podařilo se mu vyhnat cenu masa až na třicet centů za libru, čímž vyvolal pobouření mezi všemi maloobchodníky i konzumenty, a tím také na sebe tolik upozornil. Přicházel do makléřského oddělení v bance, kde pracoval Cowperwood senior, a během dvanácti měsíců tam přinesl až sto i dvě stě tisíc dolarů v pokladních poukázkách Banky Spojených států, znějících na tisíc, pět tisíc a deset tisíc dolarů. Ty nabídl ke koupi se srážkou od deseti do dvanácti procent proti jejich nominální hodnotě, ačkoli

předtím vystavil Bance Spojených států svou obchodní čtyřměsíční směnku na celý obnos. U směnárenského pultu Třetí národní si je pak dal proplatit v balíčcích virginských, ohijských a západopensylvánských bankovek al pari⁴, protože většinu platů prováděl hlavně v těch státech. Již hned z první transakce mívala Třetí národní čtyři až pět procent zisku – a poněvadž přijímala západní bankovky s diskontem, měla další zisk ještě na těch.

Ještě o jiném muži mluvil otec – byl to jistý Francis J. Grund, slavný novinářský dopisovatel a kuloárový reportér ve Washingtoně, nadaný schopností vysledit všemožná tajemství, zejména taková, jež se týkala finančního zákonodárství. Tajemství prezidenta a kabinetu, stejně jako senátu a sněmovny reprezentantů jako by ležela před ním na dlani. Prostřednictvím několika makléřů skupoval Grund před lety horlivě velké položky rozličných druhů texaských dluhopisů a obligací. Ve svém boji za nezávislost na Mexiku vydala totiž Texaská republika nejrozmanitější dluhopisy a obligace v celkové výši dosahující snad deseti až patnácti milionů dolarů. Později, v souvislosti s plánem připojit Texas jako jeden ze států k Unii, byl vydán zákon schvalující subvenci ve výši pěti milionů dolarů z pokladny Spojených států, jíž má být použito k umoření tohoto starého dluhu. Grund o tom věděl a věděl také, že díl toho dluhu má být se zřetelem na zvláštní podmínky emise zaplacen plně, kdežto jiné části mají být redukovány. Také bylo předem sjednáno zaranžovat neúspěch, to jest, že v jednom zasedání Kongresu zákon neprojde; tato sehraná komedie měla odstrašit outsidersy, kteří by se snad byli o věci náhodou doslechli a začali již na výdělek kupovat staré dluhopisy. Informoval o té věci Třetí národní banka a Cowperwood jako pokladník se tu zprávu samozřejmě dověděl také. Vyprávěl o tom své ženě a takovou oklikou se to také doslechl jeho syn a jasné velké oči mu jen hrály. Nemohl pochopit, proč otec

4 Za jmenovitou cenu (při obchodech s cennými papíry). *Pozn. překl.*

té výhodné situace nevyužije a nekoupí nějaké texaské dluhopisy také pro sebe. Grund, jak říkal otec, a snad ještě tři nebo čtyři jiní vydělali každý přes sto tisíc dolarů. Nebylo to sice zrovna nejkorrektnější, myslil si zřejmě otec, ale přece zase to korektní bylo! Proč by taková tajná vědomost neměla vynést nějakou odměnu? A Frank jaksi pochopil, že jeho otec je příliš poctivý, příliš opatrný, ale řekl si, až bude velký, že bude finančníkem nebo bankéřem a bude některé takovéhle věci podnikat.

Právě v té době se u Cowperwoodů ukázal strýc, který až doposud v životě rodiny nikdy nevystupoval. Byl to bratr paní Cowperwoodové – jménem Seneca Davis –, statný, sympatický muž, dobrých pět stop deset palců zvýši, s velkým kulatým břichem, malou kulatou hlavou hodně poplešatělou, s čistou brunátnou pletí, modrýma očima a s onou trochou vlasů, kterou ještě měl, pískově žlutě zbarvenou. Byl neobyčejně dobře oblečen podle předpisů módy v oněch časech panující – liboval si v květovaných vestách a dlouhých šosatých kabátech a nosil vždycky cylindr, klobouk (pro slušně zámožného muže) tenkrát nepostradatelný. Franka okamžitě okouzлил. Byl to bývalý velký kubánský plantážník a dosud vlastnil na Kubě velký ranč a mohl Frankovi vyprávět příběhy z kubánského života – o rebeliích, zákeřných přepadeních, o řežích a soubojích na mačety na jeho vlastní plantáži a o jiných podobných příhodách. Přivezl si s sebou sbírku indiánských upomínek a rarit, nemluvě ani o velkém jmění v hotovosti a několika otrocích – jeden z nich, velký kostnatý černocho jménem Manuel, byl jeho stálým průvodcem, jakýmsi osobním sluhou. Strýc dovážel ze své plantáže celé lodní náklady surového cukru do southwarského přístavu ve Filadelfii. Frankovi se líbil, protože bral život lehce a žoviálně, způsobem pro tu poněkud klidnou a rezervovanou rodinu notně drsným a nenuceným.

„Ale, ale, Nancy Arabello,“ řekl paní Cowperwoodové, když se jednou v neděli odpoledne objevil a uvrhl celou domácnost do

radostného úžasu nad svým neočekávaným a neohlášeným příchodem, „nevyrostla jsi ani o couleček! Myslím, když sis brala tuhle toho dobrého bráška Hye, že ztloustneš jako tvůj bratr. Ale jen se na sebe podívej! Přísahal bych, že nevážíš ani pět funtů!“ A popadl ji v pase a k velkému podivu dětí, které nikdy předtím ještě neviděly, že by s ní někdo tak familiárně jednal, si ji nadhazoval jako míč.

U Henryho Cowperwooda vzbudil příjezd tohoto velmi zámožného příbuzného nesmírný zájem a potěšení, neboť před dvanácti lety, když se ženil, Seneca Davis mu nevěnoval tuze mnoho pozornosti.

„Podívejme tyhle bledulky, ty maličké Filadelfánky,“ pokračoval strýc. „Měly by přijet ke mně na můj ranč na Kubě a trochu se opálit. To by z nich tu bledotu vytáhlo.“ A štípl do tváře Annu Adelaidu, v té době pětiletou. „To ti musím říct, Henry, máš to tady moc hezké,“ dodal a kritickým okem se rozhlížel po obytném pokoji toho celkem konvenčního dvoupatrového domu.

Pokoj měřil dvacet stop krát čtyřicet a s imitovaným třeshnovým obložením stěn a s garniturou nového sheratonského salonního nábytku skýtal pozoruhodně harmonický pohled. Po Henryho povýšení na pokladníka si rodina opatřila piano – vyslovený přepych v oněch dobách – dovezené z Evropy, a to s úmyslem, že Anna Adelaida, až bude dost velká, se bude učit hrát. Pokoj krášlilo několik nevšedních ozdob – například plynový lustr, skleněná koule se zlatými rybičkami, pár vzácných a vysoce naleštěných lastur a mramorový amor nesoucí koš s květinami. Bylo léto, okna byla otevřená a skýtala příjemný pohled na stromy venku, stínící svými široce rozloženými zelenými větvemi cihlový chodník. Strýc Seneca si vyšel dozadu na zahrádku.

„Věru, moc pěkné je to tady,“ prohodil, když spatřil velký jilm uprostřed a viděl, že dvorek je zčásti vydlážděn cihlami a obehnan ze všech stran cihlovou zdí, po níž se pne víno. „Kdepak máte houpačku? Copak si tady v létě nenatahujete síťovou houpačku? Já jich u nás na verandě v San Pedru mám šest nebo sedm.“

„Kvůli sousedům se nám ji nezdálo věšet, ale bylo by to hezké,“ přiznala paní Cowperwoodová. „Henry bude muset nějakou opatřit.“

„V hotelu mám v kufrech dvě nebo tři. Moji negři tam u mne je sami pletou. Ráno vám je sem po Manuelovi pošlu.“

Uškubl pár lístků z popínavého vína, zatahal Edwarda za ucho, řekl Josefovi, druhorozenému synovi, že mu přinese indiánský tomahavk, a vrátil se zase do domu.

„Tohle je můj chlapec,“ řekl po chvíli a položil ruku na rameno Frankovi, „ten mě zajímá. Jak jsi říkal, Henry, že se jmenuje plným jménem?“

„Frank Algernon.“

„Škoda že jste mu nedali jméno po mně. V tom chlapci něco je. Jak by se ti líbilo jet se mnou na Kubu a stát se plantážníkem, chlapče?“

„Ani nevím – myslím, že by se mi to asi nelíbilo,“ odpověděl prvozený.

„Hm, to je přece přímá řeč. Co proti tomu máš?“

„Nic – leda to, že o tom nic nevím.“

„A co tedy víš?“

Chlapec se moudře usmál:

„Nic moc, hádám.“

„No, a co tě tedy zajímá?“

„Peníze!“

„Aha! Jablko nepadne daleko od stromu, co? To máš tak trošku po otci, vid’? No, to je dobré znamení. A co je pravda, mluvíš jako muž! Promluvíme si o tom ještě později. Nancy, vychováváš tady finančníka, jak se zdá. Aspoň tak už mluví.“

Zadíval se na Franka pozorněji. Není pochyby – v tom statném mladém těle je skutečná síla. Ty velké, jasné šedé oči jen srší inteligencí. Naznačují mnoho a neprozrazují nic.

„Bystrý chlapec!“ řekl potom švagrovi Henrymu. „Líbí se mi jeho postoj k věcem. Máš chytré děti.“

Henry Cowperwood se suše usmál. Tenhle člověk, bude-li se mu Frank líbit, by mohl pro toho jeho chlapce moc udělat. Mohl by mu popřípadě odkázat i část svého jmění. Je bohatý a je starý mládenec.

Strýc Seneca se stal častým návštěvníkem v domě – on i jeho černý tělesný strážce Manuel, který k velkému podivu dětí mluvil nejen anglicky, ale i španělsky – a o Franka jevil stále větší a větší zájem.

„Až ten chlapec bude dost starý, aby si jasně uvědomil, co vlastně chce dělat, myslím, že mu při tom pomůžu,“ prohodil jednoho dne k sestře a ta mu za to vyslovila velkou vděčnost. Hovořil s Frankem o jeho studiu a poznal, že chlapce knihy i většina předmětů, jimž se musí učit, pramálo zajímají. Gramatika je odporná. Literatura hloupost. Latina k ničemu. Dějepis, no ten je ještě jakž takž zajímavý.

„Mám rád účetnictví a počty,“ řekl. „Ale nejraději bych ze školy vypadl a začal pracovat. To bych nejraději.“

„Jsi přece ještě moc mladý, chlapče,“ odpověděl mu strýc. „Je ti teprve kolik? Čtrnáct?“

„Třináct.“

„No, nemůžeš se školou přestat o moc dřív než tak v šestnácti. Nejlepší bys udělal, kdybys do ní chodil do sedmnácti, do osmnácti. Nemůže ti to vůbec škodit. Nikdy už nebudeš znovu chlapec.“

„Ale já nechci být chlapec. Já chci začít pracovat.“

„Jen tolik nespíchej, synu. Bude z tebe muž, ani se nenaděješ. Ty chceš být peněžníkem, vid’?“

„Ano, ano!“

„No, až přijde čas, tak jestli bude všechno v pořádku a ty se do té doby budeš dobře chovat a budeš ještě pořád chtít, já ti do začátku pomůžu, aby ses mohl zavést. Kdybych byl tebou a chtěl se stát bankéřem, strávil bych nejdřív takový rok nebo dva v nějakém solidním obilním komisionářství. Tam se dá získat dobrá praxe. Naučíš se spoustu věcí, co bys měl znát. Ale zatím si hled' udržet zdravý a nauč se všechno, co jen můžeš. Ať jsem, kde jsem, obrať se na mne a já ti napíšu a přesvědčím se, jak sis zatím vedl.“

A dal chlapci zlatý desetidolar, aby si s ním založil bankovní účet. A není nic divného, že se mu celá Cowperwoodova domácnost líbila mnohem víc právě kvůli tomu dynamickému, soběstačnému, ryzímu mládenečkovi, který byl jejím nedílným článkem.

Kapitola 3

Mladému Cowperwoodovi bylo třináct let, když se pustil do svého prvního obchodního podniku. Jednoho dne šel po Front Street, po ulici s četnými dovozními a velkoobchodními firmami, když vtom zahlédl dražebnickou vlajku, vyvěšenou před jedním velkoobchodem s kupeckým zbožím, a zevnitř slyšel dražebníkův hlas: „Co kdo nabídne za tuhle výjimečnou partii javánské kávy, všeho všudy dvaadvacet žoků, která se ve velkém právě teď na trhu prodává za sedm dolarů a dvaatřicet centů za žok? Co kdo nabídne? Celá partie se musí odebrat najednou. Co kdo nabídne?“

„Osmnáct dolarů,“ navrhl obchodník stojící blízko dveří, spíš aby uvedl přihazování do proudu než z nějakého jiného důvodu. Frank se zastavil.

„Dvaadvacet!“ zvolal jiný.

„Třicet!“ přihodil třetí. „Pětatřicet!“ zvýšil čtvrtý. A tak přihazování pokračovalo až na pětasedmdesát, méně než polovinu ceny, kterou káva celkem měla.

„Nabízí se mi pětasedmdesát! Nabízí se mi pětasedmdesát!“ volal dražebník hlasitě. „Nikdo nedá víc? Pětasedmdesát poprvé – dá někdo osmdesát? Pětasedmdesát podruhé – a...“ Zarazil se, jednu ruku dramaticky zdviženou. Potom jí hbitě pleskl do dlaně druhé ruky: „... za pětasedmdesát prodáno panu Silasovi Gregorymu. Poznamenej si to, Jerry,“ křikl na zrzavého, pihovatého písaře vedle sebe. Potom přistoupil k další položce kupeckého zboží – tentokrát to byl škrob, jedenáct sudů škrobu.

Mladý Cowperwood rychle v duchu počítal. Má-li káva, jak dražebník řekl, na volném trhu vskutku cenu sedm dolarů a dvaatřicet centů za žok, a tenhle kupec dostává tu kávu za pětasedmdesát dolarů, pak tedy obratem vydělává hned tady na místě šestaosmdesát

dolarů a čtyři centy, nemluvě vůbec o tom, jaký další zisk by z ní měl, kdyby ji rozprodal v malém. Pokud se pamatuje, matka platí osmadvacet centů za libru. Přistoupil blíž, knihy a sešity přitisknuté pod ramenem, a bedlivě pozoroval celou proceduru. Škrob, jak vzápětí uslyšel, měl cenu deset dolarů za sud, ale vynesl jen šest. Několik soudků octa bylo přiklepnuto za třetinu skutečné ceny a tak to šlo dál. Pojala ho touha, aby mohl také nabízet – ale neměl peníze, jenom pár drobných v kapse. Dražebník si všiml chlapce, který mu nyní stál téměř přímo pod nosem, a strnulost – ba vážnost – hochova výrazu ho upoutala.

„A teď vám nabídnu prima partii kastilského mýdla – celých sedm beden co se teď prodává, jak víte, jestli aspoň trochu rozumíte mýdlu, za čtrnáct centů kostka. To mýdlo má v tuhle chvíli všude cenu jedenáct dolarů a pětasedmdesát centů za bednu. Co kdo nabídne? Co kdo nabídne? Co kdo nabídne?“ Mluvil rychle, stylem obvyklým u všech licitátorů, a užíval přemíry zbytečného důrazu, ale na Cowperwooda to neudělalo žádný zvláštní dojem. Hbitě již v duchu počítal. Sedm beden po jedenácti dolarech a pětasedmdesáti centech má celkem cenu přesně dvaosmdesát dolarů a pětadvacet centů – a kdyby se koupily za polovic – kdyby se koupily za polovic –

„Dvanáct dolarů,“ navrhl jeden přihazovač.

„Patnáct,“ nabídl druhý.

„Dvacet!“ zvolal třetí.

„Pětadvacet,“ ozval se čtvrtý.

Potom se přihazovalo již jen po dolaru, protože kastilské mýdlo nebylo zrovna nejdůležitějším předmětem denní potřeby. „Šestadvacet.“ – „Sedmadvacet.“ – „Osmadvacet.“ – „Devěťadvacet.“ – Nastala pauza.

„Třicet!“ prohlásil mladý Cowperwood rozhodně.

Dražebník, malý hubený mužíček s vyzáblým obličejem, střapatými vlasy a pronikavými očima, se na něj zadíval zvědavě a téměř

nevěřicně, ale nezarazil se. Ač se tomu zpěchoval, hochův zvláštní pohled na něj udělal jistý dojem, a nyní cítil, aniž věděl proč, že nabídka je pravděpodobně docela regulérní a že hoch má potřebné peníze. Je to možná synek nějakého kupce.

„Nabízí se mi třicet! Nabízí se mi třicet! Na tu prima partii kastilského mýdla se mi nabízí třicet. Je to prima partie. Má cenu čtrnáct centů za každou kostku. Nabídne někdo jedenatřicet? Nabídne někdo jedenatřicet? Nabídne někdo jedenatřicet?“

„Jedenatřicet,“ ozval se hlas.

„Dvaatřicet,“ odpověděl Cowperwood.

Týž proces se opakoval znovu.

„Nabízí se mi dvaatřicet! Nabízí se mi dvaatřicet! Nabízí se mi dvaatřicet! Nabídne někdo třiatřicet?“

Mladý Cowperwood horečně přemýšlel. Nemá s sebou peníze – ale jeho otec je pokladníkem Třetí národní banky a toho může uvést jako referenci. Jistě se mu podaří všechno to mýdlo prodat kupci, u kterého pravidelně nakupuje matka, a když ne jemu, tedy jiným kupcům. Také druzí lidé se berou o to, aby to mýdlo za tu cenu dostali. Proč by se o ně neměl brát on?

Dražebník okamžik mlčel.

„Dvaatřicet poprvé! Nabídne někdo třiatřicet? Dvaatřicet podruhé! Nabídne někdo třiatřicet? Dvaatřicet potřetí. Sedm beden prima mýdla. Nabídne snad někdo víc? Poprvé, podruhé! Potřetí! Nabídne snad někdo víc?“ Opět zdvihl ruku. „A prodáno panu –?“ naklonil se kupředu a zadíval se zvědavě do tváře mladého přihazovače.

„Frankovi Cowperwoodovi, synu pokladníka Třetí národní banky,“ odpověděl chlapec rozhodným tónem.

„Ano, ovšem,“ přitakal muž, upoután jeho pohledem.

„Počkáte mi chvíli, než si pro ty peníze doběhnu do banky?“

„Ano. Ale nebuďte tam moc dlouho. Jestli se do hodiny nevrátíte, vyvolám to mýdlo znova.“

Mladý Cowperwood neodpověděl. Vyběhl na ulici a utíkal, co mu nohy stačily – nejdřív k matčinu kupci, do jehož krámu nebylo od jejich domova ani celý blok daleko.

Deset patnáct kroků přede dveřmi zpomalil, nasadil lhostejný výraz, vešel do krámu a rozhlížel se po kastilském mýdle. Ano, bylo tam, týž druh, vyložené v bedně, a vypadalo přesně tak jako to jeho.

„Kolik stojí kostka toho mýdla, pane Dalrymple?“ zeptal se.

„Šestnáct centů,“ odpověděl onen ctihodný muž.

„Kdybych vám mohl prodat sedm beden právě takových, jako jsou tyhle, za dvaadesát dolarů, koupil byste je?“

„Totéž mýdlo?“

„Ano.“

Pan Dalrymple chvíli počítal.

„Ano, myslím, že ano,“ odpověděl opatrně.

„Zaplatil byste mi ještě dnes?“

„Vystavil bych vám za ně osobní směnku. Kde je to mýdlo?“

Byl tímto nečekaným návrhem, předloženým mu sousedovým synkem, zmatený a poněkud udivený. Znal pana Cowperwooda dobře a Franka také.

„Vezmete si to mýdlo, když vám je ještě dnes dodám?“

„Ano, vezmu,“ odpověděl. „Chcete začít obchodovat v mýdle?“

„Ne. Ale vím, kde můžu nějaké tohle mýdlo levně koupit.“

Vyběhl zase rychle ven a utíkal do otcovy banky. Bylo již po úředních hodinách, ale věděl, jak se dostat dovnitř, a věděl také, že otec bude mít radost, uvidí-li, že si sám vydělá třicet dolarů. Chtěl si ty peníze vypůjčit jenom na jeden den.

„Co se děje, Franku?“ zeptal se otec, vzhlednův od psacího stolu, když se jeho syn, udýchaný a s rozpálenou tváří, objevil ve dveřích.

„Chtěl bych, abys mi půjčil dvaatřicet dolarů! Můžeš, budeš tak hodný?“

„Ale ano, proč ne. Na co je potřebuješ?“

„Chci koupit nějaké mýdlo – sedm beden kastilského mýdla. Vím, kde je můžu koupit i prodat. Vezme si je pan Dalrymple. Už mi za ně nabídl dvašedesát dolarů. Můžu je koupit za dvaatřicet. Budeš tak hodný a půjčíš mi ty peníze? Musím honem utíkat zpátky a zaplatit dražebníkovi.“

Otec se usmíval. Obchodničtějšího ducha ještě nikdy neviděl svého syna projevit. Na třináctiletého chlapce je ukrutně čiperný, ukrutně cílý!

„Poslyš, Franku,“ řekl a přešel k zásuvce, v níž byla menší hotovost v bankovkách, „to chceš dělat finančníka už odteďka? Máš jistotu, že na tomhle obchodě neproděláš? Víš vůbec, do čeho se pouštíš?“

„Dej mi ty peníze, tati, prosím tě, buď tak hodný,“ žadonil. „Ve chvíliče ti to ukážu. Jen mi je dej, prosím tě, můžeš mi důvěřovat.“

Byl jako mladý ohař, který větří zvěř. Otec nemohl jeho prosbám odolat.

„No ovšem, Franku,“ odpověděl, „důvěřuju ti. Tady je máš.“ A odpočítal mu šest pětidolarových poukázek, vydaných přímo jeho Třetí národní bankou, a dvě jednodolarové.

Frank vyběhl z budovy, sotva stačil stručně poděkovat, a vrátil se do dražební místnosti, jak nejrychleji ho nohy nesly. Když vešel, dražil se právě cukr. Protlačil se k dražebníkovi písáři.

„Chci zaplatit to mýdlo.“

„Ted' hned?“

„Ano. Dáte mi potvrzenku?“

„Se rozumí.“

„Dodáte mi to?“

„Ne. Nic nedodáváme. Musíte si to odvézt sám, do čtyřiaadvaceti hodin.“

Ta nesnáž mu nedělala starosti.

„Dobře,“ řekl a zastrčil písemné potvrzení o koupi do kapsy.

Když odcházel, dražebník ho sledoval očima. V půlhodině byl Frank zase zpátky – i s povozníkem, klackovitým přístavním

zevlounem, který na molu čekal na nějakou práci a s nímž si předem vyjednal, že mu za šedesát centů mýdlo odveze.

V další půlhodině byl již Frank u dveří pana Dalrymple, a dřív než dal bedny složit, vyvolal kupce ven z krámu, aby si mýdlo prohlédl na voze. Měl totiž v úmyslu, kdyby snad z té transakce z jakéhokoli důvodu sešlo, dát si bedny s mýdlem odvézt domů. Ačkoli to byl jeho první větší obchodní podnik, byl ledově klidný.

„Ano,“ připustil pan Dalrymple a poškraboval se zamyšleně v šedinách, „ano, je to to samé mýdlo. Vezmu si ho. Řekl jsem, a taky dostojím slovu. Kde jste k němu přišel, Franku?“

„V dražbě u Bixona, tamhle kousek,“ odpověděl poctivě a přímo.

Pan Dalrymple pokynul povozníkovi, aby složil mýdlo do krámu, a s jistými okázalými formalitami – poněvadž dodavatelem v tomto případě byl hoch – vystavil třicetidenní směnku a odevzdal ji Frankovi.

Frank mu poděkoval a hned zastrčil papír do kapsy. Rozhodl se, že se vrátí k otci do banky a bude směnku eskontovat, jak to viděl dělat jiné, a tím otci splatí dluh a sám obrátí svůj zisk v hotové peníze. Normálně se to ovšem žádný den po úředních hodinách provést nedalo – ale otec jistě udělá v jeho případě výjimku.

Pospíchal tedy zpátky a hvízdal si – a jeho otec zdvihl s úsměvem oči, když k němu vešel.

„Nu, Franku, jaks pořídil?“ zeptal se.

„Tady je směnka na třicet dní,“ odpověděl Frank a vytáhl z kapsy papír, který mu dal Dalrymple. „Budeš tak hodný a eskontuješ mi ji? Můžeš si z toho hned nechat těch svých dvaatřicet.“

Otec si pozorně prohlížel směnku.

„Dvašedesát dolarů!“ podivil se. „Pan Dalrymple! To je dobrý papír! Ano, můžu. Bude tě to stát deset procent,“ dodal škádlivě. „Ale proč si ji jednoduše nenecháš? Klidně ti těch dvaatřicet dolarů půjčím až do konce měsíce.“

„A ne, to ne,“ odpověděl mu syn, „jen mi ji hezky eskontuj a vem si své peníze. Kdo ví, třeba já budu potřebovat svoje.“

Otec se jeho obchodnickému vystupování usmál. „No dobrá,“ přisvědčil, „zítra ti to vyřídím. Ale teď mi hezky vypravuj, jak jsi to provedl.“ A syn mu to vypověděl.

V sedm hodin téhož dne večer o tom slyšela Frankova matka a krátce nato i strýc Seneca.

„Co jsem ti povídal, Cowperwoode?“ řekl. „V tom pacholíčkovi něco je. Dobře si ho hlídej.“

Paní Cowperwoodová si při večeři zvědavě prohlížela svého chlapce. Je tohle ten syn, kterého ještě tak nedávno kojila vlastním mlékem? Rozhodně se vyvíjí velmi rychle.

„No, Franku, jen doufám, že se ti to povede častěji,“ řekla.

„To doufám taky, mami,“ zněla jeho poněkud zdráhavá odpověď.

Ale na dražbu člověk nenarazí hned tak každý den a také rodinný kupec nebyl takovým transakcím přístupný častěji než jednou za rozumně dlouhý čas; přesto však mladý Cowperwood věděl hned od samého začátku, jak vydělávat peníze. Získával předplatitele pro jeden chlapecký časopis, dělal prodejního zástupce a agentoval pro nový druh bruslí a jednou zorganizoval celou tlupu chlapců ze sousedství ve spolek za účelem hromadného nákupu letních slaměných klobouků za velkoobchodní cenu. Nepředstavoval si, že by mohl zbohatnout šetřením. Hned od počátku vytušil, že je lépe peníze velkoryse vydávat a že se už nějak světem protluče.

Právě v tom roce, nebo snad i o něco dříve, se začal zajímat o dívky. Od začátku si z nich dovedl bystrým okem vybírat zrovna ty nejkrásnější, a protože sám byl hezký a přitažlivý, nebylo mu zatěžko vzbudit zájem a zalíbení u těch, o které se zajímal sám.

Patience Barlowová, dvanáctiletá dívenka bydlící kousek dál v téže ulici, byla první, která upoutala jeho pozornost nebo kterou upoutal on. Do vínku dostala skotačivé černé oči a černé vlasy, které jí v pěkných copech splývaly na záda, a útlé nožky a kotníky harmonující s útlou postavou. Byla to kvakerka, dcera kvakerských rodičů, a nosila skromný čepeček. Letory však byla velmi živá a ten

samostatný, soběstačný, přímočarý chlapec se jí líbil. Jednoho dne, když předtím po sobě už nějaký čas pokukovali, ji s úsměvem i odvahou, která mu byla vrozena, oslovil:

„Vy bydlíte v naší ulici, že?“

„Ano,“ odpověděla poněkud rozpačitě – což se projevilo nervózním pohazováním školní brašnou –, „bydlím v čísle sto čtyřicet jedna.“

„Znám ten dům,“ řekl. „Viděl jsem vás tam vcházet. Chodíte do stejné školy jako moje sestra, vidíte? Nejste vy Patience Barlowová?“

Slyšel její jméno z úst některých spolužáků.

„Ano. Jak to víte?“

„Chm,“ usmál se, „slyšel jsem to. A viděl jsem vás. Máte ráda sladké dřevo?“

Šmátral v kapsách u kabátu a vylovil několik čerstvých dřívek, jak se tehdy prodávala.

„Děkuju vám,“ řekla roztomile a vzala si jedno.

„Není zrovna nejlepší. Nosím je s sebou už dlouhou dobu. Měl jsem teď nedávno karamely.“

„Je docela dobré,“ odpověděla, žvýkajíc konec svého dřívka.

„Přece znáte mou sestru Annu Cowperwoodovou, ne?“ vrátil se k tomu tématu, aby se tak sám představil. „Chodí sice níž než vy, ale myslel jsem, že jste ji třeba viděla.“

„Myslím, že vím, která to je. Viděla jsem ji jít ze školy domů.“

„Já bydlím zrovna tamhle naproti,“ svěřil se jí a ukázal jí svůj domov, když k němu docházeli, jako kdyby to nevěděla. „Hádám, že se tady teď spolu občas potkáme.“

„Znáte Ruth Merriamovou?“ zeptala se, právě když se chystal sestoupit na kočičí hlavy dlažby a přejít naproti k svému domovu.

„Neznám. Proč?“

„Tohle úterý pořádá dýchánek,“ podala informaci, zdánlivě bezvýznamnou – ale jen zdánlivě.

„Kde bydlí?“

„Tamhle v čísle osmadvacet.“

„To bych rád šel,“ prohlásil vřele, zatímco již od ní odcházel.

„Možná že vás pozve,“ zvolala v odpověď, nabývajíc odvahy s tím, jak se vzdálenost mezi nimi zvětšovala. „Požádám ji.“

„Díky,“ usmál se.

A radostně se rozletěla dál svou cestou.

S úsměvem v tváři se díval za ní. Byla velmi hezká. Cítil palčivou touhu ji políbit a živě mu vyvstávalo před očima, co by se na večírku Ruth Merriamové mohlo stát.

To byla jenom jedna z prvních milostných afér nebo štěněcích lásek, které v kaleidoskopu pozdějších událostí čas od času poutaly jeho mysl. Patience Barlowovou políbil v tajnosti mnohokrát, dříve než si našel jiné děvče. Ta i druhé dívky bydlící v téže ulici vybíhaly za zimních večerů hrát si venku ve sněhu nebo postávaly před domovními dveřmi, když se dny krátily a brzy se stmívalo. Tu pak bylo tak snadné ji chytit a políbit nebo s ní na večírcích pošetile rozprávět! Potom přišla Dora Fitlerová, když jemu bylo šestnáct a jí čtrnáct, a Marjorie Staffordová, když jemu bylo sedmnáct a jí patnáct. Dora Fitlerová byla brunetka, kdežto Marjorie Staffordová světlá jako samo jitro, s ohnivě červenými líčky, modravě šedýma očima a vlasy jako len a buclatá jako koroptvička.

V sedmnácti se také rozhodl zanechat školy. Neabsolvoval ji celou, negraduoval. Vychodil pouze třetí ročník vyšší střední školy; ale měl toho už dost. Již od třinácti let se v mysli obíral ustavičně financemi – to jest onou jejich formou, jakou se jeho očím jevily v Třetí ulici. Tu a tam se mu naskytly všelijaké drobné práce, při nichž si mohl občas vydělat nějakou menší částku. Strýc Seneca mu dovolil, aby asistoval jako pomocný vážný v cukerním přístavu v Southwarku, kde se pod dozorem federálních inspektorů odvažovaly třistalibrové pytle a ukládaly do vládních celních skladišť. V jistých naléhavých případech ho žádal otec, aby mu pomohl, a dostával za to zaplacené. Sjednal si dokonce s panem Dalrymplem,

zač mu bude o sobotách vypomáhat v krámě; ale když se jeho otec krátce po tom, kdy Frank dovršil patnáctý rok, stal hlavním pokladníkem banky s ročním příjmem čtyř tisíc dolarů, bylo nad slunce jasnější, že Frank nemůže při zaměstnání tak nízkém již déle setrvávat.

Právě v té době mu strýc Seneca, který znovu přijel do Filadelfie, tlustší a pánovitější než kdy předtím, jednoho dne řekl:

„No, Franku, jestli na to máš chuť, tak myslím vím o dobrém místě pro tebe, kde bys mohl začít. První rok sice nedostaneš žádný plat, ale když si dobře povedeš a osvědčíš se, dají ti pravděpodobně na konci roku něco jako dar. Znáš firmu Henry Waterman a spol. tady v Druhé ulici?“

„Všiml jsem si, vím, kde jsou.“

„No a řekli mi, že by pro tebe možná našli místo účetního. Jsou to svého druhu zprostředkovatelé – obchodníci s obilím a komisionáři. Pováš jim, že v tom oboru chceš pracovat. Až bude po škole, zajdi si tam a promluv si s panem Watermanem – řekni mu, že tě posílám já, a on už pro tebe nějaké místo myslím najde. Dej mi potom vědět, jak jsi pořídil.“

Strýc Seneca byl nyní ženatý, neboť svým bohatstvím upoutal pozornost jedné chudé, ale ctižádostivé dámy z vyšší filadelfské společnosti, a tímto sňatkem se v očích veřejnosti neobyčejně zlepšilo i společenské postavení Cowperwoodových. Henry Cowperwood měl v úmyslu přestěhovat se s rodinou téměř až na samý zadní konec Severní Front Street, z níž byl v tehdejší době nádherný pohled na řeku a která byla právě svědkem stavby rozličných pěkných domů. Jeho čtyři tisíce dolarů znamenaly v oněch časech před občanskou válkou značný příjem. Ukládal své peníze do investic, jež považoval za prozíravé a spolehlivé, a na základě jeho opatrného, konzervativního a strojově přesného jednání se soudilo, že může rozumně očekávat, že se jednoho dne stane viceprezidentem, ba možná prezidentem své banky.

V této nabídce strýce Senecy, že ho dostane k Watermanovi a spol., viděl Frank nejlepší příležitost, jak správně vykročit do života. Proto jednoho červnového dne zamířil do čísla 74 v Jižní Druhé ulici, ohlásil se u řečené firmy a byl srdečně přijat panem Henrym Watermanem seniorem. Jak brzy poznal, existoval také ještě Henry Waterman junior, mladý pětadvacetiletý muž, a George Waterman, padesátiletý bratr Henryho Watermana seniora, který byl prokuristou pro veškerou interní agendu. Henry Waterman senior, muž ve věku padesáti pěti let, byl nejvyšší hlavou celého podniku, interně i externě – cestoval po blízkém i širším okolí, bylo-li zapotřebí, a navštěvoval zákazníky, rozhodoval jako nejvyšší instance při konečných poradách v případech, kdy jeho bratr nemohl věc vyřídit sám, podával návrhy a radil k podnikům, které pak prováděli jeho společníci a zaměstnanci. Co do zevnějšku to byl člověk flegmatického typu – malý, tlustý, s vráskami kolem očí, břichem notně vybouleným, s červeným krkem, s červeným obličejem a očima malilinko vyjevenýma, ale přitom chytrý, vlídný, dobromyslný a vtipný. Zasluhou svého vrozeného zdravého rozumu, praktických názorů i celkem milé povahy se mu z jeho obchodu podařilo vybudovat zdravý a kvetoucí podnik. Přibývalo mu již let a byl by ze srdce rád uvítal všestrannou součinnost svého syna, kdyby se ten byl k tomu oboru lépe hodil.

Ale bohužel se k tomu nehodil. Nebyl ani tak demokratický, ani tak bystrý, ani neměl z dané práce takové potěšení jako jeho otec, a obor se mu doslova protivil. A kdyby býval obchod ponechán jeho péči, byl by se rychle rozpadl. Jeho otec to všechno viděl kupředu, rmoutil se nad tím a jen doufal, že se snad jednou objeví nějaký mladý muž, který by měl na tom obchodě vskutku zájem a vedl jej v témž duchu, v jakém byl veden až doposud, ale který by z něho nevytlačil jeho syna.

A tu přišel mladý Cowperwood, o němž s ním předtím mluvil Seneca Davis. Kriticky si ho změřil. Ano, tenhle hoch by se mohl

hodit, pomyslel si. Má do sebe něco nenuceného a vypadá šikovný. Nezdá se ani dost málo v rozpacích nebo zmatený. Umí vést knihy, říká, třebaže se v podrobnostech obilního a komisionářského obchodu nevyzná. Ale zajímá ho. Rád by to zkusil.

„Ten chlapec se mi líbí,“ svěřil se Henry Waterman bratrovi, ihned jakmile Frank odešel s příkazem, aby druhý den ráno nastoupil. „Něco v něm je. Vzhlednější, bystřejší, čilejší človíček sem už hezky dlouhou dobu nevstročil.“

„Ano,“ potvrdil George, mnohem hubenější a maličko větší muž s tmavýma, zamlženýma, přemýšlivýma očima a s tenkými, silně prořídlými hnědočernými vlasy, které podivně kontrastovaly s vejčitou bělostí jeho lysého temene. „Ano, je to příjemný mladík. Divím se, že si ho otec nevezme k sobě do banky.“

„No, třeba ani nemůže,“ odpověděl mu bratr. „Je tam koneckonců jen vrchním pokladníkem.“

„To je pravda.“

„No, tak to s tím mladíkem zkusíme. Vsadím nevím co, že se osvědčí. Vypadá na to.“

Henry vstal a vyšel do hlavního vchodu, vedoucího na Druhou ulici. Chladné kameny dlažby, stíněné před východním sluncem hradbou budov na východní straně – k nimž patřil i dům –, jeho hřmotné nákladní vozy a káry, čilé davy spěchající sem a tam, to všechno se mu líbilo. Podíval se na domy na druhé straně ulice – všechny dvoupatrové a třípatrové a většinou z šedého kamene a nabitě životem – a děkoval své planetě, že se hned zpočátku usadil v okolí tak příznivém. Jen kdyby byl koupil víc parcel, když tenkrát kupoval tuhle!

„Kéž by se z tohoto mladého Cowperwooda vyklubal takový člověk, jakého právě potřebuju,“ řekl si přemítavě. „Mohl by mi teď k stáru ušetřit spoustu běhání.“

Je s podivem, že již po pouhých třech nebo čtyřech minutách hovoru s Frankem vycítil jeho výjimečnou zdatnost. Così mu našeptávalo, že hoch se osvědčí.

Kapitola 4

Vzhled Franka Cowperwooda byl v té době, řečeno nejmírněji, zajímavý a příjemný. Příroda mu určila tělesnou výšku mírou pět stop a deset palců. Velká souměrná hlava, pozoruhodně komerčního typu a s hustou hřívou kadeřavých tmavohnědých vlasů, mu seděla na širokých hranatých ramenou a statném trupu. Již nyní měl v očích výraz, jaký dodávají jen léta pronikavého hloubání. Byly nevyzpytatelné. Člověk z nich nic nevyčetl. Chodil lehkým, sebevědomým, pružným krokem. Nedočkal se ještě od života žádného těžkého otřesu ani drsného procitnutí. Dosud ho nestihly útrapy jakékoli nemoci ani bolesti ani strádání. Viděl kolem sebe lidi bohatší, než je sám, ale doufal, že bude také bohatý. Jeho rodina se těšila vážnosti, otec byl v dobrém postavení. Nebyl nikomu nic dlužen. Jednou nechal dojít k tomu, že jedna jeho malá směnka v majetku banky prošla, ale otec mu udělal takovou scénu, že na ni Frank nadosmrti nezapomněl. „Raději bych se plazil po rukou a po kolenou, než aby někdo mohl můj papír protestovat⁵!“ prohlásil starý pán. A to vstúpilo Frankovi do hlavy, co se mu sotva potřebovalo tak ostře zdůrazňovat – význam úvěru. Po té události se už nikdy nestalo, že by vinou jeho nedbalosti nějaký jeho úpis prošel nebo byl protestován.

Vyklubal se z něho nejzdatnější úředník, jakého kdy firma Waterman a spol. měla. Zpočátku ho přidělili ke knihám ve funkci pomocného účetního – na místo uprázdněné po propuštěném panu Thomasovi Trixlerovi –, ale po čtrnácti dnech řekl George:

5 Protestovat směnku – právní postup, jímž si majitel směnky, kterou odmítl proplatit směnečník (osoba, jíž bylo přikázáno směnku proplatit), zajišťuje nárok na úhradu od příkazce, vydavatele směnky. *Pozn. překl.*

„Proč neuděláme Cowperwooda vrchním účetním? Pochopí toho za minutu víc, než ten ňuma Sampson pochopí za celý život.“

„No dobrá, Georgi, prohod' je, ale nedělej s tím takový povyk. Ten přece dlouho účetním nezůstane. Chci zkusit, jestli by za nějakou chvíli za mne nemohl vyřizovat některé ty převody.“

Účetnictví firmy Waterman a spol., ačkoli značně komplikované, bylo pro Franka pouhou dětskou hračkou. Vyznal se v jejich knihách se snadností a zběhlostí, která jeho někdejšího nadřízeného pana Sampsona uváděla v úžas.

„Vždyť ten mládeneček,“ řekl Sampson jistému úředníkovi hned první den, kdy viděl Cowperwooda pracovat, „je do všeho moc hr. Řízne se a spíská si malér. Dejte na mě, znám ten typ. Počkejte chvíli, jen co přijde nějaká špička – jeden takový horký den samých kreditů a transferů.“

Ale malér, který pan Sampson prorokoval, se nepřiházel. Ani ne za týden znal Cowperwood finanční situaci firmy Waterman a spol. právě tak dobře jako sami její společníci – ba lépe než oni – na dolar přesně. Znal rozdělení jejich kont a obchodních spojení, věděl, v kterém oboru dělají největší obraty, kdo posílá dobré zboží a kdo špatné – kolísání cen v průběhu roku mu to povědělo. Aby se přesvědčil, překontroloval znovu určitá konta v hlavní knize a ověřil si tak správnost svého domnění. Účetnictví samo o sobě ho nezajímalo nic víc než jako protokolární zápis, názorný obraz života podniku. Věděl, že tohle dlouho dělat nebude, jistě se nahodí něco jiného. Ale viděl okamžitě, co takový obilní a komisionářský obchod vlastně je – do všech detailů.

Viděl, kde z nedostatku větší aktivity v nabízení konsignovaného zboží – z nedostatku rychlejšího spojení s dopravci i kupci, lepší dohody o spolupráci s ostatními komisionáři v okolí – tato firma, nebo lépe její komitenti, protože firma sama nic nevlastní, trpí těžké ztráty. Někdo například pošle vlečný člun či vagón ovoce či zeleniny k prodeji na volném trhu v předpokladu, že ceny stoupají nebo jsou

pevné; ale udělá-li totéž současně deset lidí nebo jsou-li ovocem či zeleninou zaplaveni ostatní komisionáři a neexistuje-li možnost v rozumně přijatelné době se zbožím zbavit, pak cena musí nezbytně klesnout. Přitom každý den přinášel své nové komisionární konsignace. Frank ihned postřehl, že by byl firmě mnohem užitečnější jako externí intervent odbavující velké zásilky, ale neodvažoval se tak brzy něco říkat. Víc než pravděpodobně se věci v krátké době upraví samy.

Oba Watermanové, Henry i George, byli nejvýš spokojeni se způsobem, jak vede jejich účty. Již pouhá jeho přítomnost budila pocit jistoty. Brzy začal upozorňovat bratra George na stav určitých kont spolu s připomínkami, nebylo-li by je možno částečně nebo úplně likvidovat, a tato iniciativa se Georgeovi velmi líbila. Viděl v tom cestu, jak si s pomocí intelligence toho mladíka ulehčit vlastní práci, a zároveň v něm začal klíčit pocit příjemného kamarádství s ním.

Bratr Henry byl pro to, aby ho zkusili na externí práci. Nebylo vždy možno vyřídit zakázky z pohotové zásoby zboží, a proto musil někdo jít do města nebo na burzu a potřebné nakoupit. Obvykle to dělal sám. Jednoho rána, když z nákladních listů vysvítalo, že pravděpodobně dojde k nadbytku mouky a nedostatku obilí – první to zpozoroval Frank –, Waterman senior si ho zavolał do své kanceláře a řekl mu:

„Franku, rád bych, abyste se podíval, co byste mohl udělat s tou situací na trhu, která nám hrozí. Zítra touhle dobou budeme zaplaveni moukou. Nemůžeme přece platit skladné a došlé objednávky ji nevyčerpají. A obilí máme zase málo. Možná že by se vám podařilo s některým tím makléřem tu mouku vyhandlovat a sehnat mi dost obilí, aby krylo tyhle objednávky.“

„Rád bych to zkusil,“ odpověděl jeho zaměstnanec.

Věděl ze svých knih, kde všechny ty rozličné komisionářské firmy sídlí. Věděl, co burza místních obchodníků i jednotliví komisionáři, kteří s takovým zbožím obchodují, mohou nabídnout. Takový úkol mu byl právě po chuti – urovnat obchodní potíže toho rázu. Bylo příjemné být zas jednou venku na volném vzduchu, chodit ode dveří ke dveřím.

Krčit se u pultu a škrábat perem a ležet v knihách se mu protivilo. Jak říkal v pozdějších letech: jeho kanceláří byl jeho mozek. Spěšně obešel všechny čelné komisionáře, aby si zjistil, jaká je situace na trhu mouky, a nabízel svůj přebytek přesně za cenu, jakou by byl očekával, že za ni utrží, kdyby vbrzku nehrozil všeobecný nadbytek. Chtěli by k okamžitému dodání (okamžitým se rozumělo do osmačtyřiceti hodin) koupit šest set barelů primisima mouky? Nabízel ji za rovných devět dolarů za barel, obal v tom. Nechtěl. Potom ji nabízel po částech a jedni se uvolili odebrat ten díl a druhí jiný. Asi v hodině měl po této stránce všechno zajištěno až na jednu položku dvou set barelů, kterou se rozhodl nabídnout jako celek pověstnému spekulantovi, jistému Gendermanovi, s nímž jeho firma vůbec neobchodovala. Genderman, mohutná postava s kučeravými šedivými vlasy, hranatým, a přesto masitým obličejem a s malými očičkami, která bystře vykukovala zpod tlustých víček, se zvědavě zadíval na Cowperwooda, když ten k němu vešel.

„Jak se jmenujete, mladíku?“ zeptal se a opřel se zády o lenoch dřevěného křesla.

„Cowperwood.“

„Tak vy tedy pracujete pro Watermany? Chcete se nepochybně vyznamenat. Proto jste ke mně přišel, že?“

Cowperwood se pouze usmál.

„No dobrá, vezmu si vaši mouku. Potřebuju ji. Pošlete mi fakturu.“

Cowperwood spěšně vyběhl a zamířil rovnou k jedné makléřské firmě ve Walnut Street, s kterou byla jeho firma ve spojení, a dal si za denní tržní cenu nabídnout obilí, které potřeboval. Potom se vrátil do kanceláře.

„No,“ řekl Henry Waterman, když mu Frank odreferoval, „to jste provedl rychle. Starému Gendermanovi jste hladce prodal dvě stě barelů, povídáte? To je mi pěkný výkon! Nejsme s ním ve spojení, že ne?“

„Ne.“

„Myslel jsem si to. No, když dokážete takovéhle věci venku, to dlouho u knih nezůstanete.“

Napotom se Frank během času stal zjevem v komisionářské čtvrti i na burze (plodinové burze) dobře známým – dělal uzávěrky pro své zaměstnavatele, sháněl drobné partie zboží, jež potřebovali, získával nové klienty, odbourával nadbytky prodejem menších položek zcela nečekaným zákazníkům. Watermanové nad jeho obratností v tomto směru opravdu žasli. Měl až nadpřirozenou schopnost zjednávat si sluch a uznalou pozornost, navazovat přátelský poměr, získávat přístup do nových oborů. Starými žilami Watermanovy firmy začal proudit nový život. Spokojenost jejích zákazníků vzrůstala. George navrhoval, aby Franka poslali do venkovských rajónů, aby tam rozproudil obchod, a to se časem také stalo.

Krátce před Vánocemi řekl Henry Georgeovi: „Budeme muset Cowperwoodovi dát nějaký slušný dar. Nemá žádný plat. Co bys tak říkal pěti stům dolarů?“

„To je velká cifra, když povážíme, jaké jsou zrovna časy. Ale myslím, že si to zaslouží. Rozhodně aspoň udělal všechno, co jsme od něho čekali, ba víc. Je pro tenhle obchod jako stvořený.“

„Co o tom vůbec říkáš? Slyšel jsi, že by se někdy zmínil, jestli tady je spokojený, nebo ne?“

„Hm, podle mého se mu tu moc líbí. Ale vidíš se s ním přece stejně často jako já.“

„No, dáme mu tedy pět set. Ten chlapec by jednoho dne nebyl špatný společník v tomhle oboru. Má k tomu ten pravý fortel. Nezapomeň mu k těm pěti stům dolarů vyslovit nějaké to uznání za nás oba.“

A tak odpoledne před Božím hodem vánočním, když Cowperwood procházel ještě nějaké nákladní listy a konsignační avíza, aby přes nastávající svátek zanechal všechno v pořádku vyřízené, George Waterman přistoupil k jeho stolu.

„Pilně při práci,“ řekl, stoje pod plápolajícím plynovým světlem, a hleděl na svého čiperného zaměstnance s velkým uspokojením.

Schyloval se podvečer a sníh kreslil v šeru za průčelními okny chomáčkovitý ornament.

„Jenom ještě pár maličností, dřív než to složím,“ usmál se Cowperwood.

„Bratr a já jsme skutečně nejvýš spokojeni s tím, jak jste tady v posledních šesti měsících vyřizoval naše záležitosti. Chtěli bychom vám nějak projevít uznání a myslili jsme, že takových pět set dolarů bude snad přiměřené. Počínaje prvním lednem vám dáme pravidelný plat třicet dolarů týdně.“

„Jsem vám vskutku velice zavázán,“ odpověděl Frank. „Nečekal jsem tolik. Je to hodně. Naučil jsem se tady spoustu věcí a vděčím jen vám, že je dnes znám.“

„O tom přece vůbec nemluvte. Víme, že jste si to zasloužil. Můžete u nás zůstat, jak dlouho budete chtít. Jsme rádi, že jste u nás.“

Cowperwood se usmál svým srdečným, přívětivým úsměvem. Tento důkaz spokojenosti v něm budil velmi příjemné pocity. Vypadal ve svém dobře ušitém obleku z anglického tweedu čiperně a radostně.

Cestou domů toho večera přemýšlel o podstatě tohoto obchodu. Věděl, že tam nezůstane dlouho – i přes ten dar a příslibený plat. Jsou vděční, samozřejmě – a proč by ostatně neměli být? Je přece zdatný, to věděl také – a pod jeho rukama jde všechno hladce. Nikdy ho ani nenapadlo, že patří do kategorie úředníků. Ti lidé jsou čeleď tvorů určených k tomu, aby pracovali pro něj – tvorů, kteří pro něj také pracovat budou. Na jeho stanovisku nebylo nic brutálního, žádná zloba proti osudu, žádný temný strach před neúspěchem. Ti dva mužové, pro něž pracoval, nebyli již nyní v jeho očích nic víc než figury – významem vystupoval do popředí hlavně jejich obchod. Viděl jejich slabosti a nedostatky, stejně jak by se asi mnohem starší muž díval na chyby chlapcovy.

Po večeři toho dne, dřív než odešel na schůzku se svou dívkou, tehdy Marjorie Staffordovou, pověděl otci o tom daru pěti set dolarů i o příslibeném platu.

„To je skvělé,“ řekl starší Cowperwood. „Vedeš si líp, než jsem myslel. Asi u nich zůstaneš, že?“

„Ne, nezůstanu. Myslím, že někdy v příštím roce půjdu.“

„Proč?“

„No, není to přesně to, co chci dělat. Je to sice docela pěkné, ale raděj bych zkusil, jak mi půjde makléřství. To mě vábí víc.“

„Nezdá se ti, že s nimi nejednáš fair, když jim to neřekneš?“

„Vůbec ne. Potřebujou mě,“ odpověděl Frank; celou tu dobu se prohlížel v zrcadle, urovnával si kravatu a uhlazoval si kabát.

„Řekl jsi to už matce?“

„Ne. Řeknu jí to teď.“

Odešel do jídelny, kde byla jeho matka, objal ji oběma rukama kolem útlého pasu a pravil: „Co tomu říkáš, mami?“

„Čemupak?“ zeptala se a zahleděla se mu láskyplně do očí.

„Dostal jsem dnes pět set dolarů a od Nového roku dostanu třicet dolarů týdně. Co chceš k Vánocům?“

„Nepovídej! To je báječné! To je krásné! To se jim musíš nějak líbit. Z tebe se asi něco vyklube, vid’?“

„Máš nějaké přání k Vánocům?“

„Nemám. Nechci nic. Mám své děti.“

Usmál se.

„No dobrá, budiž. Tedy nic.“

Ale věděla, že jí něco koupí.

Zamířil z domu, u dveří se zastavil, jen co by žertovně stiskl sestru v pase a řekl jí, že se vrátí asi o půlnoci, a pospíchal k Marjorie, protože jí slíbil, že s ní půjde na nějaké představení.

„Máš nějaké zvláštní přání letos k Vánocům, Margy?“ zeptal se jí, když ji v matně osvětlené síni napřed políbil. „Dostal jsem dnes pět stovek.“

Bylo to nevinné stvořeníčko, teprv patnáct, žádná lest, žádná vypočítavost.

„I jdi, nemusíš mi dávat nic.“

„Nemusím?“ opáčil, sevřel ji v pase a znovu ji políbil na ústa.

Je to krásné, vést si tak úspěšně v životě a mít se přitom tak dobře!

Kapitola 5

V říjnu příštího roku, když překročil svůj osmnáctý rok téměř o šest měsíců a byl si jist, že s obilním a komisionářským obchodem, tak jak ho provozuje firma Waterman, nechce už nikdy mít nic společného, rozhodl se Cowperwood, že svůj pracovní poměr s ní přeruší a vstoupí do zaměstnání u bankéřské a makléřské firmy Tighe a spol.

Styk s firmou Tighe a spol. navázal Cowperwood při běžném výkonu svých povinností externího interventa firmy Waterman a spol. Hned od první chvíle jevil pan Tighe o tohoto bystrého mladého zástupce živý zájem.

„Jápkak u vás jdou obchody, lidi?“ ptával se přívětivě. Nebo jindy: „Nezdá se vám, že poslední dobou dostáváte moc dlužních úpisů?“

Neuspořádané poměry v zemi, bezmezná inflace veřejných dlouhodobých ukládacích papírů, agitace kolem otázky otroctví a tak dále nevěstily nikdy nic dobrého – hrozily těžké časy. A Tighe – nebyl by mohl nikomu říci proč – byl přesvědčen, že stojí za to, o tom všem s tímto mladým mužem hovořit. Pravda, nebyl sice ještě dost starý, aby něco věděl, ale přesto věděl.

„Nu, u nás to chodí celkem velmi dobře, pane Tighe, děkuju pěkně,“ odpovídal Cowperwood.

„Povídám vám,“ řekl jednoho rána Tighe Cowperwoodovi, „jestli tahle agitace kolem otroctví nepřestane, ještě nám pořádně zatopí.“

Jeden černý otrok, který byl majetkem jistého návštěvníka z Kuby, byl právě odvečen a propuštěn na svobodu, poněvadž pensylvánské zákony přiznávaly právo svobody všem černochům vstoupivším na půdu státu, byť i jen při průjezdu do kterékoli jiné části země, a případ vzbudil velký rozruch. Několik osob bylo zatčeno a noviny to zešíroka rozmazávaly.

„Myslím, že Jih si tohle nenechá líbit. Dělá to potíže v obchodě nám a jistě to musí dělat potíže i jiným. Vsadím na to krk, že jednoho krásného dne tady dojde k roztržce, nemůže být jinak.“ Hovořil se slaboulinkým nádechem táhlého nářečního přízvuku.

„Schyluje se k tomu, myslím,“ řekl Cowperwood klidně. „Podle mého soudu se to nedá zažehnat. Černoch sice za všechno tohle rozčilování nestojí, ale zastávat se ho a agitovat pro něj se bude pořád dál – tak si už horkokrevní lidé počínají vždycky. Nemají nic jiného na práci. Škodí to našemu obchodu s Jihem.“

„Myslel jsem si to. Aspoň tak slyším mezi lidmi.“

Obrátil se sice již k novému zákazníkovi, když mladý Cowperwood odcházel, ale znovu ho napadlo, jak nevýslovně rozumně a hluboce dovede ten jinoch uvažovat o finančních otázkách. „Kdyby ten mládeneček hledal místo, hned bych si ho vzal k sobě,“ pomyslel si.

Konečně se ho jednoho dne zeptal:

„Jak by se vám líbilo zkusit štěstí u mě, dělat nám jednatele na burze? Potřebuju nějakého mladého muže. Jeden z mých úředníků odchází.“

„Docela líbilo,“ odpověděl Cowperwood s úsměvem a svrchovaně potěšeným výrazem. „Beztak už jsem uvažoval, že se u vás jednou zeptám sám.“

„No, jestli máte chuť a můžete měnit, místo je volné. Přijďte, kdykoli se vám bude hodit.“

„Budu muset u své firmy dát nějakou přiměřenou výpověď,“ řekl Cowperwood klidně. „Nevadilo by vám počkat týden nebo dva?“

„Vůbec ne. Tak naléhavé to zase není. Přijďte, až se vám hodí svou věc hladce vyřídit. Nechci vašim zaměstnavatelům dělat žádné těžkosti.“

Uplynuly pouze dva týdny, když se Frank již loučil s firmou Waterman, novými vyhlídkami sice zaujat, ale nikterak vzrušen. A pan George Waterman cítil velký zármutek, kdežto pana Henryho Watermana toto odpadlictví otevřeně roztrpčilo.

„Jak to, myslel jsem,“ vybuchl prudce, když mu Cowperwood oznámil své rozhodnutí, „že se vám ta práce u nás líbí. Je to otázka platu?“

„Ne, pane Watermane, vůbec ne. Je to jenom to, že se chci věnovat čistě makléřství.“

„Hm, to je ovšem velmi zlé. Nechci vás zrazovat od toho, v čem vidíte své štěstí. Víte, co děláte. Ale George a já jsme se už skorem dohodli, že vám co nevidět nabídneme nějaký podíl v naší firmě. A vy se teď najednou seberete a jdete. K čertu, člověče, vždyť v téhle branži jsou přece slušné peníze!“

„To vím,“ usmál se Cowperwood, „jenže se mi nelíbí. Mám pro budoucnost jiné plány. Nikdy nebudu obilním komisionářem.“ Pan Henry Waterman nemohl pochopit, proč ho očividný úspěch v tom oboru neláká. Báł se, jaký účinek bude mít jeho odchod na obrat firmy.

A jakmile Cowperwood jednou působiště změnil, nabył jistoty, že mu tato nová práce po všech stránkách vyhovuje lépe – jako stejně snadná, ale ovšem výnosnější. Především, na rozdíl od firmy Waterman, sídlila firma Tighe a spol. v hezké zelenošedé kamenné budově na Jižní Třetí ulici číslo 66, která tenkrát, a ještě po mnoho let potom, byla středem finanční čtvrti. Blízko po ruce tu byly velké ústavy národního i mezinárodního významu a pověsti – Drexel a spol., Edward Clark a spol., Třetí národní banka, První národní banka, burza cenných papírů a podobné ústavy. Na dvacet menších bankovních a makléřských závodů bylo rovněž v nejbližším sousedství.

Edward Tighe, hlava a mozek tohoto podniku, byl rodák z Bostonu, syn irského přistěhovalce, který se v onom konzervativním městě usadil a domohl se tam úspěchu. Přišel do Filadelfie s úmyslem účastnit se tamního spekulativního života. „Je to věru učiněný ráj pro nás všechny, co máme otevřené oči,“ říkával svým přátelům se slabým irským přízvukem a o sobě si myslel, že má oči

otevřené dokořán. Byl to prostředně velký muž, ne tuze tělnatý, maličko a předčasně prošedivělý a v chování právě tak živý a dobromyslný jako výbojný a sebevědomý. Horní ret mu zdobil malý šedivý knírek.

„Pámbu uchovej, aby tihle Pensylvánci někdy něco zaplatili, na co můžou vydat dlužní úpis,“ prohlásil krátce po svém příchodu do Filadelfie. Bylo to v době, kdy si kredit Pensylvánie, a proto také Filadelfie, přes všechno její velké bohatství stál velmi špatně. „Kdyby někdy měla vypuknout válka, tak krajem potáhnou batalióny Pensylvánců a budou za proviant nabízet poukázky. Kdybych tak mohl žít dost dlouho, mohl bych zbohatnout jenom skupováním pensylvánských poukázek a dluhopisů. Jednou je myslím proplatí – ale prozatím se k tomu, u čerta, mají až hrůza pomalu! Budu dávno pod drnem, dřív než státní pokladna vůbec stačí zaplatit úroky, co mi dluží už teď!“

Bylo to pravda. Stav státních i městských financí byl krajně povážlivý. Stát i město byly sice značně bohaté, ale bylo tolik způsobů, jak v obou případech drancovat veřejnou pokladnu, že kdykoli se měla provést nějaká nová práce, vždycky musily být vydány dluhopisy, aby se opatřily potřebné peníze. Tyto dluhopisy čili zástavní listy nebo zástavy, jak se jim říkalo, zaručovaly šestiprocentní úrok; ale když nadešel den jeho splatnosti, tu městská nebo státní pokladna, podle druhu zástavy, místo aby úrok zaplatila, orazítkovala list datem předložení a potom zástava nesla úrok nejen z původní nominální hodnoty, nýbrž i z hodnoty úroku do té doby již splatného. Jinými slovy, nominále těmito úroky z úroků pomalu narůstalo. To však nijak nepomáhalo vlastníkově, který si potřeboval opatřit hotové peníze, neboť jako ukládací papíry nemohly být k záručním účelům zastaveny za víc než za sedmdesát procent své tržní ceny, a ta zase nečinila sto procent, nýbrž jen devadesát procent nominále. Člověk je sice mohl koupit nebo přijmout s podmínkou plného proplacení v určité lhůtě, ale musil dlouho čekat. A při konečném

vyplácení většiny těchto dluhopisů vládla také ještě protekce, neboť jen tenkrát, věděl-li, že určité dluhopisy jsou v rukou „přítele“, oznámil pokladník veřejnou vyhláškou, že budou proplaceny ty a ty zástavy té a té emise – to jest právě ty, o kterých věděl, kde jsou.

A co víc, měnová soustava Spojených států začínala teprve tehdy pomalu vybředávat ze stavu, který se blížil téměř chaosu, a přecházet ve stav spíš podobnější pořádku. Banka Spojených států, jejímž praotcem byl Nicholas Biddle, zanikla úplně v roce 1841 a roku 1846 bylo zřízeno národní ministerstvo financí se svými filiálními úřadovkami. Ale ještě stále existovalo mnoho, přemnoho divokých bank – takové množství, že úplně stačilo z každého obyčejného makléře a pokladníka u směnárenské přepážky udělat živou encyklopedii solventních a insolventních ústavů. Přesto se poměry pomalu lepšily, neboť telegraf usnadnil notaci a nabízení cenných papírů nejen mezi New Yorkem, Bostonem a Filadelfií, ale i mezi každou kanceláří místního filadelfského makléře a jeho akciovou burzou. Jinými slovy, bylo zavedeno přímé soukromé telegrafní spojení. Dorozumívání bylo rychlejší a snadnější a den ze dne se zlepšovalo.

Byly již budovány železnice na jih, na východ, na sever i na západ. Neexistoval však ještě telefon ani burzovní dálnopis a na clearingový ústav teprve nedávno připadli v New Yorku, ale ve Filadelfii dosud zřízen nebyl. Tam místo clearingového řízení běhali denně mezi bankami a makléřskými firmami poslové, vyčíslovali saldo v obratových knížkách, vyměňovali bankovky a poukazy a jednou týdně vyrovnávali účet v zlatých mincích, což bylo jediné platidlo, jež bylo možno přijmout k vyrovnání dlužného salda, neboť nebylo žádné pevné národní měny.

Na burze zase, když zazněl gong na znamení, že obchodování pro ten den skončilo, se podle systému vypůjčeného z Londýna uprostřed sálu sešel hlouček mladých mužů zvaných zúčtovatelé a ti v kruhu porovnávali nebo shrnovali jednotlivé uzávěrky toho

dne a tím vyloučili všechny prodeje a koupě mezi určitými jednotlivými firmami, které se svou povahou navzájem rušily. Měli příruční termínové knihy a vyvolávali postupně jednotlivé transakce, jako například: „Delaware a Maryland prodány Beaumontovi a spol.“, „Delaware a Maryland prodány Tighovi a spol.“ a podobně. To zjednodušovalo účetnictví jednotlivých firem a zrychlovalo a oživovalo obchodní jednání.

Členská „místa“ na burze se prodávala po dvou tisících dolarech. Právě nedávno se členové burzy usnesli na řádu omezujícím obchodování na dobu od deseti hodin do tří (předtím se mohlo obchodovat kdykoli od rána až do půlnoci) a stanovili sazby, jež smějí makléři za zprostředkování obchodů účtovat, a to sazby směřující k potlačení lichvářských praktik, jaké až dosud byly v platnosti. Vyhlásili také přísné tresty pro ty, kdo by těchto ustanovení nedbali. Jinými slovy, vytvářely se podmínky pro velkolepý rozvoj burzovního obchodu a Edward Tighe spolu s ostatními makléři věřil, že budoucnost skrývá velké možnosti.

Kapitola 6

Rodina Cowperwoodových obývala tou dobou již svůj nový a vkusněji vybavený dům na Severní Front Street s vyhlídkou na řeku. Jeho fronta do ulice měřila pětadvacet stop a měl tři patra, ale žádnou zahrádku.

Zde začala rodina v skromném měřítku přijímat hosty a tam ji tu a tam přicházeli navštívit představitelé různých oborů, lidé, s nimiž se Henry Cowperwood seznámil v průběhu svého vzestupu k postavení vrchního pokladníka. Nebyla to společnost nijak tuze vznešená, ale patřilo k ní i několik lidí, kteří měli v životě asi stejný úspěch jako on – majitelé menších závodů, kteří byli klienty jeho banky, obchodníci s textilním zbožím, kůží, koloniálním zbožím (ve velkém) a s obilím. Děti si už vytvořily svůj vlastní kroužek přátel. Čas od času se paní Cowperwoodová odvážila pro své známé z náboženské obce uspořádat odpolední čaj nebo dýchánek, při němž se i Cowperwood snažil být tak dalece galantní, že s roztomilou nešikovností dokonce postával ve vchodu a vítal hosty, jež jeho žena pozvala. A dokud mohl zachovat velmi slavnostní vážnost a zdravit lidi bez nutnosti déle s nimi hovořit, nepřipadalo mu to ani příliš trapné. Občas byl na programu zpěv, někdy se trochu tančilo a celkově bylo mnohem víc neformálních „společností na večeři“, než jich bývalo dříve.

A právě zde, během prvního roku nového života v tomto domě, poznal Frank jistou paní Semplovou, která vzbudila jeho silný zájem. Její manžel měl elegantní obchod s obuví v Chestnut Street poblíž Třetí ulice a zamýšlel zřídit druhý o kus dál na téže třídě.

Příležitost k tomuto seznámení mu poskytla jedna večerní návštěva Semplových, když si pan Semple chtěl pohovořit s Henrym Cowperwoodem o novém dopravním prostředku, který se právě začal po světě zavádět, totiž o pouliční dráze. Zkušební linka v délce

půldruhé míle, zřízená Severopensylvánskou železniční společností, byla nedávno uvedena do provozu na trati vedoucí z Willow Street po Front Street na Germantown Road a odtamtud rozličnými ulicemi k tehdejšímu takzvanému Cohocksinkskému nádraží a předpokládalo se, že tento způsob dopravy časem možná vytlačí ony stovky omnibusů, které tou dobou zahlcovaly a ucpávaly ulice ve středu města. Mladý Cowperwood o to jevil veliký zájem hned od začátku. Železniční doprava ve svém celku ho zajímala tak jako tak, ale toto speciální odvětví kolejové dopravy ho přímo okouzlovalo. Již nyní vyvolávalo širokou diskusi, a jako jiní, i Frank se byl na toto nové zařízení podívat. Zvláštní, ale zajímavý nový typ vozu, čtrnáct stop dlouhý, sedm stop široký a téměř tolik i vysoký, jezdící po malých železných vagónových kolech, velice vyhovoval, neboť jízda v něm byla ve srovnání s omnibusey tišší a hladší. A Alfréd Semple potají zamýšlel investovat peníze do jiné proponované linky, která měla, podaří-li se od úředních míst získat příslušnou koncesi, vést po Páté a Šesté ulici.

Cowperwood senior považoval tu věc za velice mnohoslibnou, ale neviděl dosud, jak se na to má opatřit potřebný kapitál. Frank byl toho názoru, že Tighe a spol. by se měli pokusit získat výhradní prodej těchto nových akcí Společnosti pouliční dráhy Páté a Šesté ulice v případě, že se jí podaří získat koncesi. Pokud mu je známo, společnost se již ustavila a v očekávání, že jí koncese bude povolena, chystá se vydat velké množství akcí; a tyto akcie se přes konečnou nominální hodnotu jednoho sta dolarů mají prý prodávat po pěti dolarech. Chtěl by mít dost peněz, aby si jich sám mohl koupit velký balík.

Za tohoto hovoru vzbudila a upoutala jeho zájem Lillian Semplová. Co zrovna ho na ní v tom věku tolik vábilo, dalo by se těžko říci, protože se k němu vlastně vůbec nehodila citově, intelektuálně ani jinak. Nebyl tak docela nezkušený, co se týkalo žen a dívek, a dosud udržoval nezávazný poměr s Marjorie Staffordovou – ale Lillian

Semplová mu i přesto, že byla vdaná, a on proto nemohl o ni jevit dovolený zájem, připadala i když ne chytřejší nebo rozumnější, tedy rozhodně žádoucnější. Bylo jí čtyřicet, kdežto Frankovi devatenáct, ale přesto byla myšlením i zjevem dost mladá, aby se zdála stejného věku s ním. Byla o maličko větší než on – ačkoli dosáhl již své plné výše (pět stop a deset a půl palce) – a přes svou výšku ztepilá, ladných tvarů i rysů, a jevila jistou neuvědomělou duševní vyrovnanost, která vyvěrala spíš z nedostatku bystrosti než ze síly charakteru. Její husté a bohaté vlasy měly barvu zralého vlašského ořechu, pleť měla jako vosk – smetanově bílý vosk –, rty světle růžové a oči jí přecházely ze šedé do modré a ze šedé do hnědé podle toho, v jakém světle je člověk viděl. Ruce měla útlé a pěkně formované, nos rovný, obličej graciózně úzký. Nejiskřila, nepřekypovala živostí, nýbrž spíš byla klidná a jako socha, aniž si to uvědomovala. Cowperwood byl jejím zjevem unesen. Její krása plně odpovídala jeho tehdejším estetickým představám. Shledával ji rozkošnou – půvabnou, důstojnou. Kdyby si měl vybrat manželku podle svého vkusu, pak by byl chtěl dostat dívku právě tohoto typu.

Až dosud posuzoval Cowperwood ženy spíše citově než rozumově. Tak jak byl posedlý touhou po bohatství, prestiži a moci, tak ho zase úvahy týkající se postavení, společenského vystupování a podobných problémů i mátlly, ba trýznily. Nicméně skromná domácí putička pro něho neznamenal nic. A náruživá žena znamenala mnoho. Slýchal rodinné rozprávky o té či oné obětavé duši mezi ženami – a stejně tak i mezi muži –, o ženách, které dřely a otročily na své manžely nebo děti nebo obojí, které v kritických a rozhodujících okamžicích svým příbuzným nebo přátelům povolily, protože tak to je správné a dobré – ale tyto historky ho jaksi nedojímaly. Raději si v myšlenkách představoval lidi – i ženy – jako poctivé, upřímné sobce. Nikomu by nebyl dovedl říci proč. Lidé mu připadali hloupí nebo v nejlepším případě velmi nešťastní, že nevědí, jak se mají za všech okolností zachovat a jak chránit své zájmy.

Mnoho se mluvilo o mravnosti, mnoho se chválila ctnost a slušnost a mnoho se v spravedlivém rozhořčení spínaly ruce nad lidmi, kteří přestupovali šesté přikázání nebo o kterých se třeba i jen šuškal, že je přestoupili. Všechny tyhle řeči nebral Frank vážně. Potají to přikázání přestoupil už mnohokrát. Jiní mladí mužové také. Ale na druhé straně zase byl pouličními ženami a nevěstinci trochu znechucen. Takové styky do sebe měly tuze mnoho hrubých, nechutných stránek. Krátký čas se mu falešné pozlátko vykřičených domů docela líbilo, protože jejich přepych byl svým způsobem vábný – těch domů zpravidla bohatých na rudý plyšový nábytek, honosné rudé závěsy, různé jarmareční, ale honosně zarámované obrazy a především na ony bujně kypré nebo smyslně nývě ženy, které tam přebývaly, aby tyly z mužů, jak to formulovala jeho matka. Bujná kyprost jejich těl, chlípnost jejich duší, skutečnost, že s líčenou náklonností nebo dobromyslností dovedou přijímat jednoho muže po druhém, v něm budily podiv a později hnus. Koneckonců nebyly ani chytré. Po bystrosti nebylo v jejich myšlení ani památky. Jak to viděl on, vcelku nedovedly nic jiného než právě to jediné. Představoval si tu pustotu potomních jiter, ty vyvětralé slivky života, kdy snad jen spánek nebo myšlenka na zisk může přinést jakous takous maličkou úlevu. A nejednou, ačkoli teprv tak mladý, potrásl hlavou. Toužil po nějakém styku intimnějším, subtilnějším, individuálnějším, osobnějším.

A tak tedy přišla Lillian Semplová, která pro něho nebyla ničím víc než jen pouhým stínem ideálu. Ale přesto mu některé jeho představy o ženách vyjasnila. Nebyla zevnějškem tak vyzývavá ani animální jako ony druhé ženy, s nimiž se dosud setkal v lupanářech – ty hrubé, nestoudné přestupnice konvenčních názorů a představ –, a právě proto se mu líbila. A jeho myšlenky dlely neustále u ní i přes všechnu horečnost dní, které mu při jeho novém podniku, do něhož se spekulčně vrhl, nyní plynuly bleskurychlým sledem. Neboť tento svět akciové burzy, v němž se nyní pohyboval, jakkoli primitivní by se dnes zdál nám, Cowperwooda přímo fascinoval.

Sál na rohu Třetí ulice a Dock Street, kam nyní chodil a kde se v počtu sto padesáti shromažďovali makléři a jejich jednatelé a písaři, nestál po umělecké stránce za řeč – byla to čtvercová hala šedesát stop na šedesát velká, sahající z prvního patra pod střechem třípatrové budovy –, ale Franka ohromoval. Okna byla vysoká a úzká; naproti západnímu vchodu, jímž se do sálu vcházelo ze schodiště, visely na stěně hodiny s velkým ciferníkem a severovýchodní kout zabírala řada telegrafních přístrojů s příslušnými stoly a židlemi. Na parketu stály v oněch prvních začátkách burzy řady židlí, na nichž sedávali makléři a tak si nechávali nabízet jednotlivé položky cenných papírů. V pozdějším vývoji burzy byly tyto židle odstraněny a na rozličných místech parketu se objevily sloupy nebo značky na podlaze, označující, kde se s kterými papíry obchoduje. Kolem těch se pak shromažďovaly hloučky zájemců, aby uzavíraly své obchody. Z chodby ve druhém patře vedly dveře na galerii návštěvníků, malou a nevalně zařízenou, a velká černá tabule na západní stěně oznamovala běžné denní kursy cenných papírů, telegraficky došlé z New Yorku a z Bostonu. Nízké mřížkované brlení uprostřed sálu ohrazovalo stůl a židli burzovního registrátora a malinký balkónek, vystupující ve výši druhého patra ze západní stěny, sloužil potřebám sekretáře burzovní rady, měl-li učinit nějaké zvláštní oznámení. K jihozápadnímu rohu sálu přiléhala místnost, kde byly uloženy rozličné zprávy, ročenky a přehledy, jichž mohli členové burzy volně používat.

Mladý Cowperwood by vůbec nebyl získal na burzu přístup, ať už jako makléř, nebo makléřský jednatel či pomocník, kdyby mu nebyl Tighe, který cítil, že ho potřebuje, a věřil, že mu bude velice užitečný, koupil na burze místo. Potom zaúčtoval ony dva tisíce dolarů, jež jeho členství stálo, jako dluh a pak Franka okázale přijal za společníka. Bylo to sice proti burzovnímu řádu, takovýmto způsobem předstírat společenství proto, aby člověk na burzu dostal dalšího muže, ale makléři to tak dělali. Těmto lidem, o nichž se

vědělo, že jsou podružnými společníky a burzovními pomocníky, se posměšně říkalo „lovci osminek“ nebo „dvoudolaroví makléři“, protože se ustavičně brali o malé uzávěrky a byli ochotni za provizi kupovat nebo prodávat pro kohokoli, odpovídající za svou práci ovšem své firmě. Přes své neobyčejné schopnosti byl za jednoho z nich zpočátku pokládán také Cowperwood a byl podřízen panu Arturovi Riversovi, vlastnímu burzovnímu jednateli firmy Tighe a spol.

Rivers byl neobyčejně energický, dobře oblečený a urostlý pětatřicetiletý muž s tvrdou, hladkou, pravidelně řezanou tvář, kterou zdobil krátký černý knírek a ostře rýsované obočí. Vlasy mu vprostřed čela, kde si je rozděloval pěšinkou, vybíhaly v podivnou chocholku a bradu měl maličko a docela půvabně rozsedlou. Měl melodický hlas, klidné, zdrženlivé chování, a jak v tomto makléřském a kšeftářském světě, tak i mimo něj nikdy nevybočil z dobrých společenských forem. Cowperwood se zpočátku divil, proč vlastně Rivers pracuje pro pana Tigha – připadal mu totiž stejně schopný jako Tighe –, ale později se dověděl, že je jeho společníkem. Tighe byl všeobecným organizátorem a usměvavým reprezentantem, Rivers burzovním a externím jednatelem.

Bylo marné, jak Frank brzy poznal, chtít přesně vyzkoumat, proč vlastně kursy stoupají nebo klesají. Někaké všeobecné příčiny ovšem existovaly, jak mu řekl Tighe, ale nebylo na ně vždycky možno spoléhat.

„Jistěže,“ vykládal Tighe se svým slabounkým nářečním zabarvením, „trh zvednout nebo zabít může všechno na světě – všechno od krachu banky až po šepky šušky, že babička vašeho vzdáleného bratrance má rýmu. Je to vskutku neobyčejný svět, Cowperwoode. Nikdo ho nedovede vysvětlit. Zažil jsem už takové deruty⁶ kursů, že byste je nadosmrti nemohl vůbec vysvětlit – vy ani nikdo jiný.

6 Deruta – pohroma, katastrofální pokles kursů na burze. *Pozn. překl.*

A zažil jsem i zrovna takové vzestupy. Ach, tyhle burzovní šplechty! V těch se ani čert nevyzná. Když nějaké papíry v normálních dobách klesají, pak se jich buďto někdo valem zbavuje, nebo uměle manipuluje trh. A když stoupají – pak je jisté, že musejí být dobré časy nebo někdo určitě kupuje – jinak to není. Ale kromě toho – no, řekněte si Riversovi, aby vám ukázal všechny finty, kudy na to. Ale ať na můj účet nikdy neproděláte! To tady u nás platí za smrtelný hřích.“

Přitom se ušklíbl – zlomyslně, byť vlídně.

Cowperwood rozuměl – lépe než kdo jiný. Tento šalebný svět se mu líbil. Hověl jeho letoře.

Šířily se pověsti, pověsti, pověsti – o velkých projektech na stavby železnic a pouličních drah, na investiční zvelebování pozemků, o vládní revizi celního tarifu, o válce mezi Francií a Tureckem, o hladu v Rusku nebo Irsku a tak dále. První transatlantický kabel nebyl dosud položen a zahraniční zprávy všeho druhu docházely pomalu a spoře. Ale přesto již byly v investičním oboru velké finančnícké postavy – muži, kteří, jako Cyrus Field nebo William H. Vanderbilt nebo F. X. Drexel, prováděli velkolepé věci, a jejich podnikání, jakož i pověsti o jejich akcích měly velkou závažnost.

Frank brzy pochytil význam všech odborných termínů burzovní hantýrky. Poznal, že „býk“ je haussista⁷, „špricař“, člověk kupující v očekávání, že ceny budou stoupat; a je-li „nabitý“ určitou „šarží“ papírů, říká se o něm, že je „dlouhý“ nebo „plný“. Prodává, aby „realizoval“ svůj zisk, ale vyčerpá-li svou „marži“, je „umytý“. „Medvěd“ je baissista⁸, člověk, jenž prodává papíry, které v převážné většině případů nemá, a to v očekávání, že jejich kurs klesne na nižší cenu, za kterou je pak bude moci koupit a vyřídit prodeje předem učiněné. Ten je „krátký“ nebo „prázdný“, když prodal, co nemá, a „kryje se“, když kupuje, aby vyřídil prodejní uzávěrky a realizoval svůj

7 Spekulant na stoupnutí kursu cenných papírů. *Pozn. překl.*

8 Spekulant na pokles kursu. *Pozn. překl.*

zisk nebo aby se chránil před další ztrátou v případě, že ceny stoupají místo klesají. Je „v koutě“, když zjistí, že nemůže koupit, aby nahradil papíry, které si vypůjčil k uskutečnění dodávky a o jejichž navrácení byl požádán. Potom je nucen se vyrovnat prakticky za cenu diktovanou těmi, jimž spolu s ostatními „krátkými“ prodal.

Zpočátku se usmíval náramně tajemnému a moudrému výrazu v obličeji mladších mužů. Ty byly tak upřímně a pošetile podezřelé! Starší muži byli zpravidla nevyzpytatelní. Předstírali lhostejnost, nerozhodnost. Byli však jako jistý druh ryb číhající na jistý druh návnady. Chňap! a příležitost byla ta tam. Někdo jiný ulovil, po čem jste pásli vy. Všichni měli svůj malý notýsek. Všichni měli svoje zvláštní mrknutí nebo pózu nebo gesto, které znamenalo: „Platí! Přijímám!“ Někdy se zdálo, že si své prodeje a koupě ani nepotvrzují – znali se navzájem tak dobře –, ale potvrzovali si je. Byl-li trh z jakéhokoli důvodu čilý, bývalo zpravidla v sále makléřů a jejich jednatelů víc, než když byl trh mdlý a obchod vlašný. V deset hodin ohlásil gong začátek obchodování, a jestliže některý papír nebo skupina papírů znatelně zpevnila nebo oslabila, byl člověk obyčejně svědkem velmi rušné scény. Tu padesát až sto lidí zdánlivě bez cíle křičelo, gestikulovalo a tlačilo se hned sem, hned tam ve snaze na nabízených nebo hledaných papírech vydělat.

„Pět set kusů P. a W. za pět osmin,“ zvolal například někdo, Rivers nebo Cowperwood nebo kterýkoli druhý makléř.

„Pět set à tři čtvrtiny,“ ozvala se třebas odpověď někoho jiného, jenž buďto měl příkaz ty papíry za onu cenu prodat, nebo je byl ochoten prodat „krátce“ v naději, že se mu později podaří za nižší cenu sehnat dostatečnou položku téhož papíru, aby mohl svou dodávku vyřídit a kromě toho si ještě něco přivydělat. Byla-li nabídka papíru za tuto cenu velká, nabízel Rivers obyčejně svých pět osmin dál. Zpozoroval-li však snad, že poptávka vzrůstá, nejspíš se rozhodl ty tři čtvrtiny za papír zaplatit. Jestliže se obchodníci z profese domnívali, že Rivers má příkaz nakoupit velkou položku,

snažili se obyčejně papír skoupit za tři čtvrtiny dříve než on – v důvěře, že se jim potom podaří mu ho prodat za nepatrně vyšší cenu. Profesionální obchodníci byli samozřejmě bystří psychologové – a jejich úspěch závisel na jejich schopnosti uhádnout, zda makléř zastupující velkého spekulanta, jako například firmu Tighe a spol., má, nebo nemá příkaz k nákupu dost velkého, aby měl dostatečně silný účinek na kurs papíru, a tím aby jim poskytl příležitost se ziskem „vklouznout a vyklouznout“, jak tomu sami říkali, dříve než se jemu povede svůj příkaz v plné výši provést. Byli jako supi číhající na příležitost vyrvat kořist přímo z drápů svých protivníků.

Čtyři, pět, deset, patnáct, dvacet, třicet, čtyřicet, padesát burziánů, nebo někdy i šmahem všichni, se pokoušelo využít dané stoupající tendence určitého papíru buďto prodejem, nebo nabídkou koupě, a v tom případě propukal ruch a hluk až ohlušující. Určité skupiny třeba právě obchodovaly s rozličnými hodnotami; ale převážná většina těchto skupin obyčejně svého obchodování zanechávala, aby využila dané mimořádné příležitosti. Dychtivost některých mladých makléřů nebo pomocníků vyzvědět všechno, co se děje, a využít kteréhokoli případného zpevnění nebo oslabení kursu byla příčinou zrychlení všech tělesných pohybů, hbitého pobíhání sem a tam, rozličného zdvihání prstů dávajících znamení na vysvětlenou. Nad rameny a zpod paží postav se protlačovaly zkřivené obličeje. Objevovala se přemíra nejsměšnějších grimas, úmyslných nebo podvědomých. Občas se vyskytla situace, kdy toho či onoho člověka div neudusily paže, tváře a ramena, které se proti němu nahrnuly, projevil-li jakýkoli úmysl buďto koupit, nebo prodat za výhodnou cenu. To všechno připadalo mladému Cowperwoodovi zpočátku vskutku báječné – právě ta vnější, živá stránka všeho –, protože měl rád kolem sebe lidi a ruch. Ale o něco později celkový dojem z toho – jakožto z obrazu nebo dramatické situace, do níž sám zapadá jako její součást – začal slábnout a Frank dospěl k jasnějšímu pojmu o celé obtížné spletnosti problému,

který má před očima. Kupovat a prodávat akcie, jak brzy poznal, je umění, rafinovaný, téměř duchovní proces. Nedůvěřivost, intuice, citlivost – v *tom* musí být člověk „dlouhý“.

Ale časem se také ptával sám sebe, kdo vlastně při tom shrabuje hlavní výdělek – makléři? Ne, vůbec ne. Někteří z nich sice něco vydělávali, ale rychle postřehl, že se jen podobají hejnu racků nebo bouřňáků, kteří visí v závětrří nehybně ve vzduchu, hladoví a chtiví uchvátit každou neopatrnou rybu. V pozadí za nimi stojí jiní mužové, lidé s chytrými myšlenkami a rafinovanými prostředky. Lidé s nesmírnými fondy, jejichž podnik a majetek právě ty akcie představují, lidé, kteří plánují a stavějí ony železnice, otvírají ony doly, organizují obchodní podniky a budují obrovské továrny. Ano, používají sice makléřů a jiných prostředníků, aby pro ně na burze kupovali a prodávali, ale toto kupování a prodávání musí být, a vždycky také bylo, závislé na oné konkrétní podstatě – na dole, železnici, úrodě pšenice, mlýnu a tak dále. Všechno jiné kromě přímého prodeje k rychlému realizování aktiv nebo kromě koupě za tím účelem, aby si člověk papíry podržel jako pevnou investici, je čirá a pustá hazardní hra a ti mužové zde jsou hazardní hráči. Sám není ničím víc než pouhým agentem hazardního hráče.

Nijak ho to právě v tom okamžiku netrápilo, ale nebylo mu nyní již vůbec tajemstvím, čím vlastně je. Stejně jako v případě firmy Waterman a spol. odhadl bystře i tyto muže, když usoudil, že jedni jsou slabí, jedni pošetilí, jedni chytrí, jedni tupí, ale v podstatě všichni malicherní nebo podřadní, protože jsou agenty, nástroji nebo hazardními hráči. Muž, pravý muž, nesmí nikdy být agentem, nástrojem ani hazardním hráčem – ať už jedná za sebe, nebo za jiné –, ty musí mít ve svých službách. Pravý muž – finančník – není nikdy nástrojem. Ten nástrojů používá. Tvoří. Vede.

Jasně, velice jasně viděl to všechno ve věku devatenácti, dvaceti a jedenadvaceti let, ale nebyl dosud zcela připraven něco v té věci podniknout. Byl si však jist, že jeho den přijde.

Kapitola 7

Mezitím tajně a podivně rostl jeho zájem o paní Semplovou. Když dostal pozvání, aby přišel k Semplovým na návštěvu, s náramnou radostí je přijal. Jejich dům byl poměrně blízko jeho domova, stál také na Severní Front Street, v sousedství domu, který je dnes označen číslem 956. V létě se téměř ztrácel v bohaté zeleni listí a popínavého vína. Malá postranní veranda, která zdobila jižní stěnu domu, skýtala rozkošnou vyhlídku na řeku a nad všemi okny a dveřmi byly půlkruhovitě světlíky zasklené malými tabulkami. Vnitřek domu nepůsobil tak příjemně, jak by si byl Frank přál. Chyběl jakýkoli estetický efekt, alespoň u nábytku, třebaže byl nový a solidní. Obrazy byly – nu, prostě obrazy. Nebylo knihovny, aby stála za řeč – pouze bible, hrstka časových románů, několik význačnějších svazků historie a snůška roztodivných kuriozit v podobě knih zděděných po příbuzných. Porcelán byl dobrý, s jemným vzorkem. Koberce a tapety měly tuze křiklavé barvy. A tak dále. Ale osobnost Lillian Semplové věru povšimnutí zasluhovala, neboť na ni bylo vskutku milo pohledět – hotový obrázek, kdekoli stála nebo seděla.

Děti neměli – byl to následek fyziologických okolností, na nichž ona neměla nejmenší vinu, neboť sama po dětech toužila. Po stránce společenského života neměla žádné zvláštní zkušenosti, leda to, co pochytila v rodině Wigginových, z níž pocházela – z návštěv příbuzných a několika přátel ze sousedství. Lillian Wigginová – jak znělo její dívčí jméno – měla dva bratry a jednu sestru, kteří všichni žili ve Filadelfii a oba byli tou dobou již ženatí a sestra provdaná. Byli přesvědčeni, že Lillian udělala svým sňatkem velké štěstí.

Nedalo se říci, že by kdy byla svého manžela milovala bláznivě. Ačkoli se za něho provdala s radostí, nebyl to muž, který by mohl v kterékoli ženě probudit nějakou zvláštní náruživost. Byl

praktický, metodický, pořádkumilovný. Jeho obchod s obuví byl dobrý obchod – bohatě zásobený modely vyhovujícími běžnému vkusu a vzor čistoty a toho, co by se dalo nazvat lahodivou okázalostí. Rád hovořil, když už hovořil vůbec, o výrobě obuvi, o vývoji tvarů a modelů. V té době se právě začala pomalu prosazovat hotová obuv – zčásti vyráběná strojově – a kromě výběru hotové obuvi, který vedl na skladě, zaměstnával také několik ševců a uspokojoval své zákazníky i rukodílnou obuví šitou na míru.

Paní Semplová trochu četla – ne mnoho. Mívala ve zvyku někdy jen sedět, zjevně v přemítavém zadumání, ale to se nezakládalo na žádných hlubokých myšlenkách. Měla však onu zvláštní tělesnou krásu, která budila dojem, že se jaksi podobá postavám na antických vázách nebo z řeckých chórů. V takovém světle ji také nepochybně viděl Cowperwood, protože hned od začátku od ní nemohl odtrhnout oči. Celkem dost neurčitě si toho byla vědoma, ale nepřikládala tomu žádný význam. Jako povaha naveskrz konvenční a definitivně smířená s tím, že její osud je nyní trvale připoután k osudu jejího manžela, cele se oddala klidnému a usedlému životu.

Když k nim Frank prvně přišel, nenamluvila toho mnoho. Byla roztomilá, ale tíha rozhovoru spočívala na jejím manželovi. Cowperwood chvílemi pozoroval měnící se výraz jejího obličeje, a kdyby bývala i jen trošičku spirituální, byla by musila něco pocítit. Ale naštěstí nebyla. Semple s ním hovořil přívětivě, za prvé proto, že Frank začal ve finančním světě nabývat význačného postavení a byl příjemný a vlídný, a za druhé, že sám toužil své bohatství rozhojnit a ve Frankovi viděl jaksi příklad úspěchu po té stránce. Jednoho jarního večera seděli na verandě a hovořili – o ničem zvlášť důležitém – o otroctví, o pouliční dráze, o panice – právě propukla, ta z roku 1857 o hospodářském rozvoji Západu. Pan Semple jevil velký zájem o všechno, co souviselo s burzou cenných papírů. Frank se zase oplátkou vyptával na obuvnický obor, ačkoli ho vlastně vůbec nezajímal. Po celou dobu pozoroval nenápadně

paní Semplovou. Její způsoby mu připadaly uklidňující, půvabné, rozkošné. Předložila jim čaj a zákusky. Později se uchýlili do domu, aby je neobtěžovali komáři. Zahrála na piano. V deset hodin odešel.

Po této návštěvě pak Cowperwood asi rok kupoval boty u pana Sempla. Občas se také zastavil v obchodě na Chestnut Street, jen aby se s ním pozdravil a vyměnil pár slov. Semple se ptal na jeho názor, je-li výhodné, aby koupil nějaké akcie dráhy na Páté a Šesté ulici, která budila velký rozruch, neboť společnost na ni právě získala koncesi. Cowperwood mu poradil podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Určitě to bude výnosné. Sám koupil sto akcií po pěti dolarech za kus, a radil Semplovi, aby koupil také. Ale na něm osobně zájem neměl. Líbila se mu však paní Semplová, třebaže ji nevidal tuze často.

Asi o rok později pan Semple zemřel. Byla to předčasná smrt, jedna z oněch nenadálých a do jisté míry bezvýznamných epizod, které jsou nicméně pro lidi přímo zúčastněné jaksi smutně dramatické. Jednou pozdě na podzim ochuravěl rýmou a kašlem – oním častým ochuravěním, jež se obyčejně připisuje promočeným nohám nebo tomu, že člověk vyšel za sychravého počasí ven bez svrchníku – a nedal si říci a šel do obchodu, třebaže mu paní Semplová naléhavě domlouvala, aby zůstal doma a vystonal se. Byl svým způsobem člověk velmi umíněný, ne křiklavě a okatě, ale tiše a pod povrchem. Obchod měl pro něho neodolatelnou přitažlivost. Čekal, že jeho majetek již brzy dostoupí výše padesáti tisíc dolarů. Pak přišla tahle rýma – k ní ještě devět dní zápalu plic – a byl na prkně. Obchod s obuví zůstal několik dní zavřený; dům byl plný účastných přátel a známých z kostela. Následoval pohřeb se smutečními obřady v callowhillském presbyteriánském kostele, kam podle svého vyznání docházeli, a potom byl pan Semple pochován. Paní Semplová hořce plakala. Manželova náhlá smrt jí silně otřásla a nějaký čas ji těžce skličovala. Jeden z jejích bratrů, David Wiggin, se uvolil vést obchod s obuví prozatím za ni. Zesnulý nezanechal

žádnou poslední vůli, ale když při pozůstalostním řízení, do něhož byl zahrnut i prodej obchodu s obuví, nikdo neprojevil snahu její právo na všechnen jeho majetek popírat, dostala přes osmnáct tisíc dolarů. Bydlila potom i nadále v domě na Front Street a platila všeobecně za rozkošnou a zajímavou vdovu.

Po celou tu dobu projevoval mladý Cowperwood, teprve dvacetiletý, diskrétně svou účast. V průběhu nemoci se chodil na pana Sempla poptávat. Zúčastnil se pohřbu. Pomáhal jejímu bratrovi Davidovi Wigginovi při prodeji obchodu s obuví. Po pohřbu vykonal ještě jednu nebo dvě návštěvy, pak se na delší čas v domě neukázal. Po pěti měsících se objevil znovu a napotom se stal pravidelným návštěvníkem v určitých intervalech – v rozmezí jednoho týdne až deseti dní.

Věru těžko by se dalo říci, co vlastně na Lillian Semplové viděl. Její půvabnost, v podstatě jakoby vosková, ho fascinovala; její vlašnost možná dráždila jeho výbojného ducha. Nebyl by mohl vysvětlit proč, ale toužil po ní mocně a vášnivě. Nemohl na ni myslit s chladnou rozvahou a s nikým o ní mnoho nemluvil. Jeho rodina věděla, že ji chodí navštěvovat, ale v celé Cowperwoodově rodině se zakořenila hluboká úcta k Frankově velké rozumové potenci. Byl skorem napořád živý, přívětivý a veselý, aniž však přitom byl řečný, a bezesporu si vedl úspěšně. Kdekdo věděl, že teď už vydělává slušné peníze. Měl plat padesát dolarů týdně a bylo jisté, že brzy dostane víc. Některé z parcel v Západní Filadelfii, které koupil před třemi lety, stouply pozoruhodně v ceně. Jeho akcie pouliční dráhy, rozmnožené ještě dalšími nákupy po padesáti, stu a sto padesáti kusech akcií nově zřizovaných linek, přes všechnu nepřízeň zlých časů pomalu stoupaly od počátečních pěti dolarů u všech linek na deset, patnáct a pětadvacet dolarů za kus – a všem bylo souzeno, že jejich kurs časem dostoupí plné nominální hodnoty.

Těšil se ve finančních kruzích oblibě a byl si jist, že před sebou má úspěšnou budoucnost. Na základě své analýzy makléřského

oboru dospěl ke konečnému závěru, že hazardním hráčem na akciové burze se stát nechce. Místo toho rozvažoval otázku, nemá-li se věnovat povolání směnečného zprostředkovatele, oboru to, který je podle jeho pozorování velmi výnosný a k němuž se neváže žádné riziko, pokud člověk má dostatečný kapitál. V průběhu své dosavadní práce a zásluhou otcových konexí navázal již četné známosti – s velkoobchodníky, bankéři, překupníky. Věděl, že jejich obrat, nebo aspoň jeho část, může strhnout na sebe. Lidé u Drexela a spol. a u Clarka a spol. mu byli přátelsky nakloněni. Jay Cooke, hvězda vycházející na bankovním nebi, byl jeho osobním přítelem.

Mezitím navštěvoval paní Semplovou, a čím víc ji navštěvoval, tím víc se mu líbila. Jejich rozhovory nebyly žádnou sršivou výměnou brilantních myšlenek, ale když Frank chtěl, dovedl být velmi přívětivý a příjemný. Radil jí v jejích praktických záležitostech tak rozumně a chytře, že to schvalovali dokonce i její příbuzní. Ponenáhlu si ho zalíbila – tak byl ohleduplný, tak tichý a uklidňující a vždy tak ochotný stále znovu a znovu jí všechno vysvětlovat, až jí to bylo konečně úplně jasné. Viděla, že pohlíží na její záležitosti docela tak, jako kdyby byly jeho, a snaží se je po všech stránkách zajistit a zabezpečit.

„Jste tak úžasně laskavý, Franku,“ řekla mu jednou večer. „Jsem vám ukrutně vděčná. Nevím, co bych si byla počala, nebýt vás.“

Pohlédla do jeho hezké tváře, obrácené s dětinskou upřímností k ní.

„To nic. To nic. Dělán to rád. Bylo by mě strašně mrzelo, kdybych nebyl mohl pomoci.“

V očích měl zvláštní jemný přísvit – nikoli zář. Pocítila k němu něžnost, sympatii, naprosté uspokojení, že v něm má oporu.

„Ale stejně jsem vám hrozně vděčná. Byl jste ke mně takový hodný. Přijďte zase v neděli, jestli chcete, nebo kterýkoli večer. Budu doma.“

Právě v době, kdy ji takto navštěvoval, zemřel na Kubě jeho strýc Seneca a zanechal mu patnáct tisíc dolarů. Tou částkou se jeho osobní

jmění zvýšilo na sumu téměř dvaceti pěti tisíc dolarů a Frank věděl docela přesně, co s ní má udělat. Již po smrti pana Sempla propukla nová panika a ukázala mu velice jasně, jak nejistý je vlastně obor burzovního makléřství. Nastala vskutku hluboká obchodní deprese. Peněz bylo tak pomále, že se téměř právem mohlo říci, že vůbec neexistují. Kapitál, postrašený nejistými obchodními a finančními poměry ve všech oborech, zalezl do svých úkrytů v bankách, sklepech, hrníčkách a punčochách. Zdálo se, že s celou zemí to jde od deseti k pěti. V dálce se jasně rýsovala válka s Jihem nebo odtržení. Nálada celého národa byla nervózní. Lidé vrhali své cenné papíry na trh, jen aby dostali do ruky hotové peníze. Tighe propustil tři písáře. Všemi možnými způsoby snižoval výdaje a spotřeboval všechny osobní úspory na to, aby ochránil svůj osobní majetek. Zastavil dům, pozemkový majetek, zkrátka všechno – a v mnoha případech byl mladý Cowperwood jeho prostředníkem, který odnášel bloky akcií do různých bank, aby za ně dostal, co se dá.

„Zkuste, jestli mi banka vašeho otce nepůjčí patnáct tisíc na tyhle tady,“ řekl jednoho dne Frankovi a vytáhl balík akcií Filadelfské a Wilmingtonské dráhy. Před časem o nich Frank slyšel otce mluvit jako o výtečných papírech.

„Měly by být dobré,“ řekl Cowperwood otec váhavě, když mu Frank ten balík cenných papírů ukázal. „Kdykoli jindy by jistě dobré byly. Ale peněz je tak hrozně málo. Je nám v dnešních dobách zatěžko plnit včas i naše vlastní závazky. Promluvím si s panem Kulem.“ Pan Kugel byl prezident banky.

Byl to dlouhý hovor, dlouhé čekání. Otec se vrátil a řekl, že není jisté, budou-li moci tu půjčku poskytnout. Osm procent, které se tou dobou platí za hotové peníze, je prý nízká úroková sazba, když se pováží, jaká je o ně nouze. Za deset procent by pan Kugel možná povolil půjčku okamžitě vypověditelnou. Frank se vrátil ke svému zaměstnavateli; tomu jeho obchodnická žluč při té zprávě prudce vzkypěla.

„Pro všechno na světě,“ rozkřikl se svárlivě, „copak v celém městě není ani vindra? Vždyť ten úrok, co chtějí, je přece úplně vražedný! Na to nemůžu přistoupit. I co, odnese jim to tam zpátky a přineste mi ty peníze. Proboha, takhle se to přece nikdy nespraví, nikdy nespraví!“

Frank se vrátil. „Zaplatí těch deset procent,“ prohodil klidně.

Tighovi připsali k dobru vklad patnácti tisíc dolarů s právem okamžitě si z něho vybírat. Vystavil obratem šek na celých patnáct tisíc ve prospěch Girardovy národní banky ke krytí manka, které tam vzniklo. Tak to chodilo.

Po celý ten čas sledoval mladý Cowperwood tyto finanční komplikace se zájmem. Otázka otroctví nebo řeči o odtržení Jihu nebo celkový vzestup či úpadek země ho vzrušovaly jedinečně tou měrou, jakou se dotýkaly jeho okamžitých zájmů. Toužil po tom, etablovat se jako solidní finančník; ale když nyní poznal i rub burzovního makléřství, nebyl si již tak jist, že u toho oboru chce zůstat. Se zřetelem k poměrům, jaké způsobila tato panika, připadala mu hra na akciové burze velmi hazardní. Mnoho makléřů zkrachovalo. Viděl je přibíhat s vyděšenou tváří k Tighovi a žádat, aby určité obchody stornoval. Je v nebezpečí i jejich vlastní domov, říkali. Hrozí jim úplná zkáza, jejich žena a děti ztratí střechu nad hlavou a octnou se na dlažbě.

Tato panika kromě jiného jen ještě Franka posílila v rozhodnutí, čím vlastně chce opravdu být – teď, když má tyhle své volné peníze, udělá se pro sebe. Ani Tighova nabídka, aby se stal menším podílníkem jeho firmy, ho nedovedla zlákat.

„Váš podnik se mi zdá moc pěkný,“ vysvětlil své odmítnutí, „ale já se chci etablovat v směnečném eskontním obchodě. Já tomuhle hazardu s akciemi nevěřím. Mít malý podnik pro sebe mi je milejší než všechna burzovní spekulace na tomhle světě.“

„Ale jste ještě moc mladý, Franku,“ namítl mu jeho zaměstnavatel. „Máte na to ještě dost času, začít pracovat pro sebe.“

Nakonec se rozešel přátelsky jak s Tighem, tak i s Riversem.

„Bystrý mládenec!“ prohodil Tighe zasmušile.

„Jistě to přivede daleko,“ opáčil Rivers. „Chytřejšího chlapce v jeho věku jsem ještě v životě neviděl.“

Kapitola 8

Pro Cowperwooda byl svět v té době růžově zbarvený. Byl zamilovaný a měl dost vlastních peněz, aby se mohl pustit do nového obchodního pokusu. Mohl vzít své akcie pouličních drah, které ustavičně stoupaly v kursu, a obrátit sedmdesát procent jejich tržní ceny v hotové peníze. Mohl zatížit své pozemky hypotékou a získat peníze i tak, kdyby se ukázala nutnost. Navázal finanční styky s Girardovou národní bankou – neboť její prezident Davison si ho oblíbil – a hodlal si od toho ústavu časem vypůjčit. Nepotřeboval nic jiného než vhodné investice – hodnoty, které by mohl zpeněžit jistě a rychle. Viděl slibné vyhlídky na zisk v linkách pouličních drah, které se rychle rozvíjely a větily v lokální dopravu.

Asi v tom čase si také koupil koně a bryčku – nejhezčí zvíře a nejhezčí kočárek, jaké mohl sehnat – dohromady ho stály pět set dolarů – a pozval paní Semplovou, aby se s ním projela. Zprvu odmítala, ale později svolila. Pověděl jí o svém úspěchu, vyhlídkách, nenadálém dědictví patnácti tisíc dolarů, o svém úmyslu etablovat se v směnečném eskontním obchodě. Věděla, že jeho otec pravděpodobně postoupí na místo viceprezidenta Třetí národní banky, a měla Cowperwoodovy ráda. Začínala si nyní uvědomovat, že za tím vším vězí něco víc než pouhé přátelství. Tenhle někdejší hoch je dnes muž a chodí ji navštěvovat. Se zřetelem na dané okolnosti – její vyšší věk, její vdovství, její mírnou zdrženlivou povahu – to bylo téměř směšné, ale nutkavá, klidná, rozhodná síla toho mladého muže ukazovala jasně, že se jejím smyslem pro konvenčnost nedá odradit.

Cowperwood se nešálil žádnými vznešenými teoriemi o tom, jak se ve svém poměru k ní má chovat. Byla krásná a měla pro něho duševní i fyzické kouzlo, jemuž nemohl odolat, a víc prostě vědět nechtěl. Žádná jiná žena ho tolik nepoutala. Nikdy ho nenapadlo, že

by současně nemohl nebo neměl mít rád i jiné ženy. Vedly se časté a dlouhé hovory o posvátnosti rodinného krbu. Ale ty mu šly jedním uchem tam a druhým ven. Nedychtil po jejích penězích, třebaže si byl jejich existence dobře vědom. Cítil, že by jich dovedl použít v její prospěch. Toužil po jejím těle. Cítil dychtivý, primitivní zájem o děti, které by snad spolu měli. Chtěl zkusit, dovede-li ji přimět, aby ho milovala náruživě, a dovede-li jí z mysli vyhladit vzpomínky na její předešlý život. Divná ctižádost. Divná zvrácenost, dalo by se málem říci.

Přes své obavy a nejistotu Lillian Semplová jeho pozornosti a projevy zájmu přijímala, neboť i ona mimovolně cítila, že ji přitahuje. Jednou večer, když se chystala jít spát, se zastavila před toaletním stolkem a zadívala se do zrcadla na svůj obličej a nahý krk a paže. Byly velmi hezké. A jak si tak prohlížela dlouhé vlasy a jejich zvláštní odstín, pojednou pocítila prapodivný slabounký záchvěv. Vzpomněla si na mladého Cowperwooda – a vzápětí ji sklíčilo zahanbení, když jí hlavou kmitla vidina zesnulého pana Sempla a tlak a tendence konvenčních názorů okolní společnosti.

„Proč ke mně chodíte tak často?“ zeptala se ho, když druhý den večer přišel na návštěvu.

„Ale copak to nevíte?“ odpověděl a zadíval se na ni významným pohledem.

„Ne.“

„Jistě to nevíte?“

„Nu, vím, že jste měl rád mého manžela, a vždycky jsem si myslela, že mě máte rád, protože jsem jeho žena. Ale teď už tady není.“

„A vy tady jste,“ opáčil Frank.

„A já jsem tady?“

„Ano. A mám vás rád. Jsem rád s vámi. Nemáte mě z téhle stránky také ráda?“

„Nikdy mě to ani nenapadlo. Jste o tolik mladší. Jsem o pět let starší než vy.“

„Na roky ovšem ano,“ řekl. „Ale to nic neznamená. V jiných směrech jsem já o patnáct let starší než vy. Znáám život po mnoha stránkách líp, než můžete doufat, že ho kdy poznáte vy – nemyslíte?“ dodal tiše, přesvědčivě.

„Nu, to je pravda. Ale znám zase spoustu věcí, které neznáte vy.“ Zasmála se jemně a ukázala své krásné zuby.

Byl večer. Seděli na postranní verandě. Před nimi ležela řeka.

„Ano, ale to jen proto, že jste žena. Muž nemůže nikdy přesně pochopit ženské stanovisko. Já ale mluvím o praktických stránkách tohoto světa. V tom směru jste rozhodně mladší než já.“

„Nu, a co z toho?“

„Nic. Ptala jste se, proč k vám chodím. Tedy proto. Zčásti proto.“ Opět umkl a upřel pohled na vodu.

Zadívala se na něj. Jeho hezká postava, ponenáhlu mohutnější, byla téměř plně vyvinutá. Výrazné, jasné, velké, nevyzpytatelné oči dodávaly jeho obličejí výraz podobný téměř výrazu nemluvněte. Nemohla ani vytušit hloubku, kterou tajily. Tváře měl růžové, ruce ne velké, ale žilnaté a silné. Její bledé, nerozhodné, netečné tělo z něho čerpalo jakousi dynamickou energii i na tuto dálku.

„Myslím, že byste ke mně neměl chodit tak často. Lidé si o tom nebudou myslit nic hezkého.“

Pokusila se zaujmout zdrženlivý, usedlý postoj – postoj, do jakého se vůči němu stavěla původně.

„Lidé!“ řekl. „Nestarejte se o lidi. Lidé si myslí, co chcete, aby si mysli. Prál bych si, abyste vůči mně nenasazovala ten zdrženlivý tón.“

„Proč?“

„Protože vás mám rád.“

„Ale vy mě nesmíte mít rád. Není to správné, nemůžu si vás nikdy vzít. Jste příliš mladý. Já jsem zase tuze stará.“

„To neříkejte!“ opáčil velitelsky. „To nemá vůbec smysl. Chci přece, abyste si mě vzala. A vy to víte. No, kdy to tedy bude?“

„No ne, taková bláhovost! Nic podobného jsem v životě neslyšela!“ zvolala. „Nebude to nikdy, Franku. Nemůže to být.“

„Proč ne?“

„Protože – nu, protože jsem starší. Lidem by to připadalo divné. Nejsem ještě dost dlouho volná.“

„Dost dlouho? I dejte pokoj!“ zvolal podrážděně. „To je právě to jediné, co vám zaslívám – tuze se staráte o to, co si myslí lidé. Ti přece váš život nedělají. Rozhodně aspoň nedělají můj. Myslete nejdřív na sebe. Svůj život si musíte zařídit sama. Necháte si snad míněním druhých lidí překážet v tom, co chcete udělat?“

„Ale já to nechci,“ usmála se.

Vstal a přešel k ní a zadíval se jí do očí.

„Nu?“ zeptala se nervózně, škádlivě.

Beze slova se na ni díval dál.

„Nu?“ tázala se, ještě rozrušenější.

Sklonil se s úmyslem vzít ji za ramena, ale ona se zvedla.

„Nechod'te ke mně, nepřibližujte se,“ prosila rozhodně. „Jdu teď dovnitř a už vám nedovolím, abyste ke mně dál chodil. Je to strašné! Jste ztřeštěný! Nesmíte se o mne zajímat.“

Projevila značnou rozhodnost a on ustoupil. Ale pouze na jistý čas. Přicházel znovu a znovu. A pak jednou večer, když se před komáry uchýlili dovnitř a když ona opět trvala na tom, že musí návštěvu u ní zanechat, že jeho pozornosti jsou lidem nápadné a jen by ji přivedly do řečí, přes její prudký odpor ji sevřel v náručí.

„Nu, tak vidíte!“ zvolala. „Povídala jsem vám to! Je to ztřeštěnost! Nesmíte mě líbat. Jak se můžete opovážit? Ach, ach, ach!“

Vytrhla se mu a rozběhla se po blízkých schodech nahoru do svého pokoje.

Cowperwood se hbitě pustil za ní. Když za sebou zavírala dveře, mocí je otevřel a znovu ji sevřel. Zvedl ji oběma rukama od země a držel ji na loktech jako dítě.

„Co vás to napadlo, prosím vás!“ zvolala. „Už s vámi jaktěživa nepromluví slovo. Jestli mě okamžitě nepostavíte na zem, nikdy vám už nedovolím, abyste ke mně přišel. Hned mě postavte!“

„Postavím vás, srdíčko,“ řekl. „Postavím vás dole.“ A současně si k sobě přitáhl její obličej a líbal ji. Byl neobyčejně vzrušený, rozčilený.

Jakkoli se mu bránila a protestovala, snesl ji po schodech zase do obývacího pokoje dole a posadil se do široké lenošky, drže ji stále pevně v náručí.

„Ach!“ vzdychla a sklesla bezvládně hlavou na jeho rameno, když ji odmítal pustit. Potom, pro to pevné odhodlání v jeho tváři, ono jakési silné vnitřní napětí, se usmála a zeptala se ochable:

„Jak bych to kdy zodpověděla, kdybych si vás vzala? Co váš otec? A vaše matka?“

„Nemusíte se z ničeho zodpovídat. To obstarám já. A kvůli mé rodině si starosti dělat nemusíte. Bude jí to jedno.“

„Ale mé ne!“ škubla sebou.

„Nedělejte si starosti ani s tou. Nechci si vzít vaši rodinu. Chci si vzít vás. Jsme oba finančně nezávislí.“

Znovu se pustila do dalších protestů, ale Frank ji líbal tím víc. Jeho laskání bylo strašlivě přesvědčivé – pan Semple nikdy neprojevil takový žár. Probouzelo v ní prudké pocity, jaké její nitro dosud nikdy nepoznalo. Bála se jich a styděla se za ně.

„Vezmete si mě za měsíc?“ zeptal se zvesela, když umlkla.

„Víte přece, že ne!“ zvolala rozčileně. „To je nápad! Proč se ptáte?“

„Co na tom záleží? Jednou se *přece* vezmeme.“ Myslíl na to, jak hezkou by ji dovedl udělat v jiném prostředí. Ani ona, ani jeho rodina neumějí žít.

„No, za měsíc zrovna ne. Počkejte chvíličku. Vezmu si vás za nějaký čas – až poznáte, jestli mě opravdu chcete.“

Sevřel ji pevněji.

„Dokážu vám to,“ řekl.

„Přestaňte, prosím. Děláte mi bolest.“

„Abychom to nezamluvili. Tedy za dva měsíce?“

„Rozhodně ne.“

„Za tři?“

„No, možná.“

„V tom případě žádné možná. Vezmeme se.“

„Ale vždyť jste ještě chlapec.“

„Jen si se mnou nedělejte starosti. Však sama poznáte, do jaké míry jsem chlapec.“

Připadalo jí, že jí náhle otevřel docela nový svět, a uvědomila si, že až dosud vlastně ještě opravdově nežila. Tento muž představoval něco většího a silnějšího, než o čem se jejímu manželovi vůbec kdy snilo. Ve své mladistvosti byl strašlivý, neodolatelný.

„No, tedy za tři měsíce,“ zašeptala, zatímco ji něžně houpal v náruči.

Kapitola 9

Cowperwood se etabloval v směnečném a eskontním oboru otevřením malé kanceláře v čísle 64 v Jižní Třetí ulici, kde velice brzy s potěšením poznal, že si ho jeho dřívější znamenití obchodní přátelé pamatují.

Domníval-li se, že by některému obchodnímu podniku mohly přijít vhod hotové peníze, zašel tam a nabídl se, že za zprostředkovací provizi umístí jejich směnky nebo jakékoli jiné šestiprocentní papíry, které by vydali, a potom je za malou provizi prodal někomu, kdo hledal nějakou bezpečnou investici. Někdy otec, někdy jiní lidé mu pomáhali různými návrhy – tipy, pokud jde o kdy a jak. Na rozdíl mezi koupí a prodejem vydělával až čtyři či pět procent z celého obratu. První rok mu po zaplacení všech výloh vynesl čistých šest tisíc dolarů. Nebylo to mnoho, ale zvyšoval si to jiným způsobem – způsobem, o němž byl přesvědčen, že v budoucnosti přinese velký zisk.

Než byla na Front Street zřízena první linka pouliční dráhy – ostatně vymoženost hodně ubohá –, zaplavovaly filadelfské ulice stovky nepérováných omnibusů, rachotících po tvrdých, hrbolatých kočičích hlavách. Nyní se zásluhou myšlenky Johna Stephensona z New Yorku začal šířit systém dvoukolejných tratí a kromě linky na Páté a Šesté ulici, na níž vozy jezdily jednou ulicí tam a druhou zpátky a která se hned od začátku skvěle vyplácela, se projektovalo nebo již stavělo mnoho jiných linek. Město dychtilo právě tak, aby tramvaje nahradily omnibusy, jako aby železnice nahradily plavební kanály. Vyskytoval se ovšem i odpor proti tomu. V podobných případech bývá vždycky. Zdvihl se pokřik proti možnosti monopolu. Roztrpčení a poražení majitelé omnibusů i vozkové hlasitě lamentovali.

Cowperwood měl bezmeznou důvěru v budoucnost pouličních drah. Tuto slepou víru osvědčoval tím, že všechny peníze, které nutně nepotřeboval, riskoval na nové emise akciových podílů nových společností. Chtěl mít v každé věci pokud možno jistou a zasvěcenou pozici, ale v případě pouličních drah to bylo trochu obtížné, protože byl ještě velice mladý, když se začaly stavět, a nenavázal dosud dost důvěrná finanční spojení, aby mu v tom směru byla mnoho platná. Linka na Páté a Šesté ulici, teprve nedávno uvedená do provozu, vynášela již šest set dolarů denně. Pracovalo se na projektu západofiladelfské linky (po Walnut a Chestnut Street), stejně jako linek, které by jezdily po Druhé a Třetí ulici, po Race a Vine Street, Spruce a Pine Street, Green a Coates Street, po Desáté a Jedenácté ulici a tak dále. Zřizovali a financovali je jistí mocní kapitalisté, kteří měli vliv v zákonodárném sboru státu a přes silný odpor veřejnosti si dovedli opatřit koncese. Ve veřejnosti prosaskovala obvinění z korupce. Tvrdilo se, že ty ulice mají velkou cenu a že by společnosti měly platit silniční daň tisíc dolarů za míli. Ale nějak si přece jen ta skvělá povolení prosadily a veřejnost, když slyšela o ziscích linky na Páté a Šesté ulici, byla do investic žhavá. Jedním z těchto horlivců byl i Cowperwood, a když se zřizovala linka na Druhé a Třetí ulici, investoval do ní a do linky na Walnut a Chestnut Street také. Začínal jaksi mlhavě snít o tom, že jednou bude sám mít nějakou linku pevně v rukou, ale dosud mu nebylo docela jasné, jak by se to dalo provést, protože jeho obchod ještě ani zdaleka nebyl zlatým dolem.

Uprostřed tohoto počátečního ruchu se oženil s paní Semplovou. Se svatbou se nedělal žádný velký rozruch, protože Frank o žádný nestál a jeho nevěsta byla nervózní a bála se veřejného mínění. Jeho rodina mu to tak docela neschvalovala. Nevěsta je tuze stará, soudili otec a matka, a také mohl Frank při svých vyhlídkách udělat mnohem lepší partii. Jeho sestra Anna se domnívala, že paní Semplová je intrikánka, což ovšem nebylo pravda. Jeho bratři Josef

a Edward se o věc nezajímal, ale sami u sebe neměli docela jasno, jaký na to mají vlastně názor, protože paní Semplová byla hezká a měla nějaké peníze.

Byl teplý říjnový den, když s Lillian Semplovou přistupoval v Prvním presbyteriánském kostele v Callowhill Street k oltáři. Frank si s uspokojením uvědomoval, že jeho nevěsta vypadá v smetanově bílé krajkové róbě s vlečkou – v modelu, který stál kolik měsíců práce – vskutku skvěle. Byli přítomni jeho rodiče, vdova po Senecovi Davisovi, rodina Wiginových, bratři a sestry a několik přátel. Frankovi nebyla ta myšlenka docela po chuti, ale Lillian to tak chtěla. Stál při svatebním obřadu zpříma a korektně v jemném černém suknu – protože si to ona přála –, ale na cestu se potom převlékl do elegantního vycházkového obleku. Zařídil si napřed své obchodní věci tak, aby mohl odjet na čtrnáctidenní cestu do New Yorku a Bostonu. Nasedli do jednoho z odpoledních vlaků na New York a trvalo pět hodin, než tam dojeli. Když se po mnoha hodinách přetvařování a okázalého předstírání lhostejnosti konečně octli v newyorském hotelu Astor sami, sevřel ji do náruče.

„Ach, báječné!“ zvolal. „Že tě konečně mám jen pro sebe!“

Přijala jeho dychtivost s onou usměvavou, dráždivou pasivitou, jíž se na ní již tolik naobdivoval, ale která byla tentokrát silně zabarvena infikovanou touhou. Myslil, že se jí nikdy nenasytí, její tváře, jejích rozkošných paží, jejího hladkého, vláčného těla. Byli jako dvě děti, cukrovali se jako hrdličky, projížděli se, stolovali, prohlíželi si pamětihodnosti. Toužil se podívat do finanční čtvrti v obou městech. New York i Boston ho vábily jakožto komerčně solidní města. Když pozoroval život v New Yorku, ptal se v duchu, dostane-li se vůbec někdy z Filadelfie. Přemítal, že tam teď bude s Lillian a možná s řádkou malých Cowperwoodů velice šťastný. Bude usilovně pracovat a vydělávat peníze. Když teď má k dispozici vedle svých prostředků i její, může velmi rychle dosáhnout značného bohatství.

Kapitola 10

Prostředí, jaké si po návratu ze svatební cesty ve svém domově vytvořili, představovalo po stránce vkusu velké zlepšení proti atmosféře, která charakterizovala dřívější život paní Cowperwoodové jakožto paní Semplové. Dohodli se předem, že alespoň nějaký čas budou bydlet v jejím domě na Severní Front Street.

Cowperwood, ve svém tehdejší uměleckém cítění výbojný, vystoupil ihned, jakmile se spolu zasnoubili, s námitkami proti esteticě nábytku a dekorací, popřípadě proti jejich nedostatku, a žádal o dovolení, aby je směl přivést víc do souladu se svou představou o tom, co je vhodnější. Během let, v nichž dospíval v muže, se u něho instinktivně vyvinul zdravý smysl pro to, co je umělecké a vkusné. Viděl vskutku mnohý domov zařízený elegantněji a ladněji než dům jeho rodičů. Nebylo možno chodit nebo jezdit po Filadelfii a nevidět všeobecnou snahu po kultivovanějším a vybranějším společenském životě, a přitom této tendenci nepodlehout. Stavělo se množství nádherných a nákladných domů. Pěstěný trávník před domem, tu a tam zpestřený květinovou výzdobou, se začínal těšit místní oblibě. V domě Tighových, Leighových, Artura Riverse i jiných si všiml uměleckých předmětů celkem hodnotných – bronzů, mramorů, čalounů, obrazů, hodin, koberců.

Připadlo mu totiž, že by z toho poměrně všedního domu bylo možno vytvořit příbytek opravdu utěšený, a to za poměrně málo peněz. Například jídelnu, jejíž dvě obyčejná okna, vsazená do hladké boční zdi za verandou, vedou na jih a přes pruh trávy a několik stromů a keřů se dívají na hraniční plot v místě, kde pozemek Semplových končí a sousedův začíná, by bylo možno pozoruhodně zkrášlit. Ten plot – ze šedých, ostře zahrocených planěk – by se dal strhnout a místo něho vysadit živý plot. Stěnu, která dělí jídelnu od

obývacího pokoje, by bylo možno prorazit a otvor zastříť portiérrou s nějakým hezkým motivem. Náhradou za dnešní dvě obdélníková okna by se dalo přistavět arkýřové okno – arkýř, který by sahal až na zem a z něhož by francouzská okna, zasklená kosočtverečnými tabulkami zalitými do olova, vedla přímo ven na trávník. Všechn ten ošuntělý, bezduchý nábytek, sehnaný bůhví odkud – zčásti zděděný po Semplových a po Wigginových a zčásti koupený –, by se mohl vyházet nebo prodat a místo něho opatřit nějaký lepší a ladnější.

Znal jednoho mladého muže, jistého Ellswortha, novopečeného architekta právě vyšlého z jedné místní školy, s nímž navázal zajímavé přátelství – jeden z oněch vztahů, jaké vznikají z nevy-světlitelné shody odlišných temperamentů. Wilton Ellsworth byl niterným založením umělec, tichý, rozjímavý, jemný člověk. Z debaty o vzhledu jisté budovy, která se právě stavěla v Chestnut Street a kterou Ellsworth prohlásil za ohavnost, přešli k povšechné debatě o umění vůbec, nebo spíš o jeho nedostatku v Americe. A tu Franka napadlo, že Ellsworth je zrovna ten pravý, kdo by mohl jeho estetické představy na puntík přesně uvést ve skutek. Když Lillian toho mladého muže navrhl, klidně vyslovila souhlas nejen s ním, ale i s Frankovými představami, jak by se dal dům upravit k lepšímu.

A tak zatímco byli na svatební cestě, Ellsworth začal s úpravou, jejíž náklady byly rozpočteny na tři tisíce dolarů včetně nábytku. Nebyl s pracemi úplně hotov ještě téměř tři týdny po jejich návratu; ale když je dokončil, vypadal dům takřka jako nový. Arkýř u jídelny visel nízko nad trávníkem, jak si Frank přál, a okna byla zasklena kosočtverečnými tabulkami zalitými do olova a otáčela se na mosazných závěsech. Obývací pokoj a jídelnu oddělovaly posuvné dveře, ale počítalo se s tím, že se do dveřního otvoru zavěsí hedvábný gobelín zobrazující svatební scénu z Normandie. Nábytek v jídelně byl staroanglický dub, pro obývací pokoj a ložnice bylo použito americké imitace chippendalu a sheratonu. Tu a tam viselo několik prostých akvarelů a stálo pár bronzů od Hosmerové a Powerse, mramorová

Venuše od Pottera, sochaře dnes již zapomenutého, a jiné umělecké předměty – nic zvlášť cenného. Hezké koberce v harmonujících barvách pokrývaly podlahu. Paní Cowperwoodová byla pohoršena nahotou Venuše, která vyjadřovala atmosféru evropské volnosti, v Americe neobvyklou, ale neříkala nic. Všechno působilo harmonicky a konejšivě a ona se necítila schopna soudit – Frank rozumí přece těmhle věcem o tolik líp než ona. A když si pak najali děvče a sluhu pro všechno, začali v skromném měřítku přijímat hosty.

Ti, kdo se pamatují na první léta svého manželského života, mohou nejlépe pochopit ony jemné změny, jež tento stav vyvolal u Franka, neboť jako na každého, kdo se poddá manželskému jhu, i na něj do jisté míry zapůsobily věci, jimiž se obklopil. Podle jistých rysů jeho povahy by si byl člověk především představoval, že je předurčen k tomu, aby se stal občanem vysoce váženým a důstojným. Jevil se jako ideál domáckého muže. S rozkoší se vracel večer ke své ženě, když opouštěl rušnou centrální čtvrť města, kde rámusila doprava a lidé byli samý spěch. Doma jasně cítil, že je v životě dobře zakotvený a fyzicky šťastný. Myšlenka na večerní prostřený stůl a svícný uprostřed (jeho nápad) – myšlenka na Lillian v dlouhé róbě z bledě modrého nebo zeleného hedvábí (v těch barvách se mu líbila) – myšlenka na velký krb, v němž planou důkladná polena, a na Lillian stulenou v jeho náruči uchvacovala jeho nedozrálou představivost. Jak bylo řečeno již dříve, nestál vůbec o knihy, ale život, obrazy, stromy, fyzický kontakt, to všechno ho přes jeho chytré a již nyní výnosné finanční spekulace poutalo. Žít bohatě, radostně, plně – po tom toužil celou svou podstatou.

A paní Cowperwoodová, přes všechnen rozdíl v jejich věku, se v té době jevila vhodnou družkou pro něho. Jednou probuzena, byla pro ten čas příchylá, citově souzvučná, snívá. On i ona toužili po dětátku a zakrátko mu tu šťastnou naději pošeptala do ucha. Až dosud se zpola domnívala, že příčina její bezdětnosti vězí v ní, a důkaz, že tomu tak není, ji značně překvapil a rozradostnil. Otvíralo

to nové možnosti – zdánlivě skvělou budoucnost, jíž se nebála. Jemu se to líbilo, ta představa zdvojení vlastního já. Ta myšlenka téměř uchvacovala. Dny a týdny, ba měsíce a léta, alespoň první čtyři nebo pět, mu dělalo ukrutnou radost vracet se večer domů, procházet se po zahrádce vzadu, projíždět se s ženou, zvat si na večeri přátele, rozprávět s ženou rozjímavě o věcech, které hodlá podniknout. Nerozuměla sice jeho složitým finančním operacím, ale on se nenamáhal, aby jí je blíže vysvětlil.

Ale láska, její hezké tělo, její rty, její klidná povaha – kouzlo toho všeho dohromady spolu s dvěma dětmi, když přišly – dvě ve čtyřech letech –, ho poutalo. Houpával na koleně Franka juniora, který přišel první, pozoroval jeho buclaté nožičky, jiskřivá očička, jeho pusinku, téměř beztvarou, ale přesto jako poupě, a přemítal o procesu, kterým děti přicházejí na svět. Bylo toho tolik, o čem ve spojení s tím přemýšlet – to početí z vlákénka spermatu, to podivuhodné období těhotenství v ženském těle, to nebezpečí onemocnění a slehnutí. Prožil chvíle skutečně velkého napětí, když se Frank junior měl narodit, protože paní Cowperwoodová měla strach. Bála se o krásu jejího těla – znepokojovalo ho nebezpečí, že by ji mohl ztratit – a zakusil vlastně první opravdovou starost, když stál přede dveřmi onoho dne, kdy dítě přišlo na svět. Ne těžkou – na to měl tuze mnoho sebedůvěry, tuze mnoho soběstačnosti –, ale přece jen starost, jak mu fantazie kreslila představy smrti a konce jejich dosavadního soužití. Potom, po chvíli pronikavého a drásavého křiku, mu řekli, že všechno je v pořádku, a směl se jít na novorozeně podívat. Ten zážitek rozšířil jeho celkový pojem o světě a prohloubil jeho úsudek o životě. Posílil jeho dávné přesvědčení, že základem skrývajícím se pod povrchem všeho je tragédie – jako dřevo pod dýhou. Malý Frank a později malá Lillian, modrooká a zlatovlasá, zaujali na čas jeho obraznost. Ta idea rodiny má koneckonců přece jen hodně do sebe. Tak je tedy život organizován, a docela správně – jeho úhelným kamenem je rodina.

Bylo by nemožné plně vylíčit, jak jemné byly materiální změny, jež tato léta s sebou přinášela – změny tak pokenáhlé, že byly, jako šum tiché tůně, prostě neznatelné. Jeho jmění v následujících pěti letech vzrostlo pozoruhodně – ba velmi pozoruhodně, povážíme-li, jak málo měl do začátku. Postupně se ve svém finančním světě seznámil, na takové obchodní styky značně důvěrně, s několika nejbystřejšími představiteli finančních kruhů, den ze dne stále širších a širších. V dobách, kdy ještě býval u Tigha a chodil na burzu, mu kolegové ukázali mnohou mimořádnou postavu – státní i městské úředníky v tom či onom postavení, kteří „dovedou z politiky něco vytlout“, a osobnosti celonárodního významu, jež občas přijížděly z Washingtonu do Filadelfie a navštěvovaly banky Drexel a spol., Clark a spol., ba i firmu Tighe a spol. Tito lidé, jak se dověděl, mívali tipy nebo předběžnou vědomost o legislativních či ekonomických změnách, které v budoucnu musí nezbytně mít vliv na určité akcie nebo obchodní možnosti.

Jednou ho u Tigha zatahal za rukáv jeden mladý písař:

„Vidíte toho člověka, co právě jde do pokoje k Tighovi?“

„Ano.“

„To je Murtagh, městský pokladník. Vidíte, ten nedělá nic jiného, než si hraje pěkně do ruky. Těch peněz, co ukládá, a nemusí vyúčtovat nic víc než jistinu! Úrok jde jemu.“

Cowperwood rozuměl. Všichni ti městští a státní úředníci spekovali. Měli ve zvyku ukládat městské a státní finanční prostředky u jistých bankéřů a makléřů jakožto u autorizovaných jednatelů nebo státem pověřených depozitních ústavů. Banky neplatily z těchto vkladů žádný úrok – vyjma oněm úředníkům osobně. Na úředníkův tajný příkaz potom tyto peníze půjčovaly určitým makléřům a ti je zase investovali do cenných papírů, u nichž bylo jisté, že stoupnou v kursu. Část té doby měli ty peníze k volné dispozici bankéři, jinou zase makléři – úředníci na tom vydělávali svoje a makléři shrabovali tučnou provizi. Ve Filadelfii byla politická klika, k níž

patřil starosta, jistí členové městské rady, pokladník, policejní ředitel, komisař pro veřejné práce a jiní. Obvykle v ní platilo přísloví „Ruka ruku myje“. Cowperwood to zpočátku považoval za notně špinavou praktiku, ale mnoho lidí rychle bohatlo a nikdo se nad tím zjevně nepozastavoval. Noviny ustavičně mluvily o lokálním patriotismu a hrdosti, ale těchhle machlů se jaktěživo nedotkly ani slovem. A lidé, kteří je dělali, byli mocní a vlivní a požívali vážnosti.

Bylo mnoho firem, kruh stále širší a širší, které v Cowperwoodovi viděly velmi spolehlivého prostředníka ve všech případech, kdy šlo o umístění nebo proplacení směnek. Zdálo se, že vždycky ihned ví, kam jít a kde opatřit potřebné peníze. Hned od samého začátku si udělal zásadu mít ustavičně po ruce dvacet tisíc dolarů v hotovosti, aby mohl předloženou propozici popřípadě přijmout okamžitě a bez diskuse. Proto také mohl často říci: „Nu, ovšem, to mohu udělat,“ když by to jinak, se zřetelem k daným okolnostem, nebyl mohl provést. Dostal nabídku, nevyřídil-li by jisté transakce na akciové burze. Nebyl již členem burzy a zpočátku si vůbec ani členství opatřit nechtěl; nyní však svůj názor změnil a koupil si místo nejen ve Filadelfii, ale i v New Yorku. Jistý Josef Zimmerman, obchodník se střížním a galanterním zbožím, jemuž již vyřídil rozličné směnečné obchody, navrhl, aby na jeho konto spekuloval s akciemi pouličních drah. A to byl podnět k jeho návratu na burzu.

Mezitím se měnil také jeho rodinný život – nabýval, mohlo by se říci, větší vybranosti a ustálenosti. Paní Cowperwoodová byla například nucena čas od času maličko poupravit svůj osobní poměr k lidem právě tak jako on. Dokud byl naživu pan Semple, stýkala se společensky hlavně s malými obchodníky – s detailisty a menšími grosisty –, a to ještě jen s hrstkou. Měla několik přítelkyň mezi ženami, které navštěvovaly týž kostel jako ona, První presbyteriánský. Spolu s panem Semplem se účastnila čajů a večírků pořádaných její náboženskou obcí a chodila na nudné návštěvy k jeho příbuzným i k svým. Cowperwoodovi, Watermanovi a pár

rodin podobného kalibru byli pozoruhodnou výjimkou. To se nyní všechno změnilo. Mladý Cowperwood o její příbuzenstvo nijak zvlášť nestál a Semplovi se kvůli jejímu druhému sňatku, který považovali za eskapádu, sami od nich izolovali. Jeho vlastní rodina jevila živý zájem, neboť s tou ho pojilo pouto přirozené náklonnosti a oboustranného blahobytu, ale co víc a líp, začal k sobě připoutávat zájem leckterých osobností vskutku významných. Přiváděl s sebou domů jako hosty – společensky, ne aby se mluvilo o obchodě, ta myšlenka se mu protivila – bankéře, zámožné lidi investující peníze do podniků, klienty i případné budoucí klienty. Kousek venku na Schuylkillu, Wissahickonu a jinde byly oblíbené restaurace, kam si mohl člověk v neděli vyjet. Spolu s ženou jezdíval často na návštěvu k vdově po Senecovi Davisovi, k soudci Kitchenovi, k rodině advokáta Andrewa Sharplesse, svého známého, k rodině svého osobního advokáta Harpera Stegera a jinam. Cowperwood měl dar roztomilosti. Nikdo z těchto mužů ani žen netušil, jak hlubokou má povahu – přemýšlel, přemýšlel a přemýšlel, ale při tom všem se těšil ze života.

Jednou z jeho nejprvnějších a nejoprávdovějších náklonností byla záliba v obrazech. Obdivoval se přírodě, ale nějak si představoval, aniž věděl proč, že nejlépe ji člověk může pochopit prostřednictvím osobitého výrazu nějakého interpreta právě tak, jako své pojmy o právu a politice získáváme skrze jiné lidi. Paní Cowperwoodová nebyla v té věci ani za mák zaujata ani pro, ani proti a doprovázela ho sice na výstavy, ale myslila si přitom, že Frank je tak trochu podivín. Protože ji miloval, pokoušel se u ní probudit inteligentní zájem v tom směru, ale ačkoli jej slabě předstírala, ve skutečnosti nic nechápala ani se ničím nezaujala, a bylo nadmíru jasné, že ani nemůže.

Velmi mnoho času jí zabíraly děti. Ale to Cowperwooda netrápilo. Připadalo mu to roztomilé a hodné úcty, že se tak oddaně věnuje rodině. A zároveň ho zase okouzlovalo i její letargické rozpoložení,

vágní úsměv a její občasná zdánlivá lhostejnost, která vyvěrala většinou z pocitu absolutního bezpečí. Byla tolik, tolik jiná než on! Brala své druhé manželství docela stejně, jako předtím brala první – jako slavnostně vážnou skutečnost, která nepřipouští žádnou možnost niterných změn. Ale on se zase naopak čile pohyboval ve světě, který se, alespoň po finanční stránce, zdál jedna ustavičná změna – bylo v něm tolik náhlých a téměř neslýchaných zvrátů. Začal ji občas pozorovat hloubavým okem – ne tuze kriticky, protože ji měl rád –, ale se snahou zvážit její osobní hodnoty. Zná ji nyní již přes pět let. A co o ní vlastně vůbec ví? Ohnivost mládí – ta první léta – vynahradila až dosud tolik věcí, ale teď, když ji najisto může zvát svou...?

V té době se pomalu začalo schylovat k válce mezi Severem a Jihem a konečně také došlo k jejímu vyhlášení; celý ten kvas provázelo takové rozčilení, že znatelně ovlivnilo téměř veškeré tehdejší myšlení. Bylo to strašlivé. Potom přišly schůze, veřejné a vzrušující, a různá sročení; incident s pověšením Johna Browna; příchod Lincolna, velkého občana a demokrata, který cestou ze Springfieldu v Illinoisu do Washingtonu, aby tam složil přísahu, jel *přes Filadelfii*; bitva u Bull Runu; bitva u Vicksburgu; bitva u Gettysburgu a tak dále.

Cowperwoodovi bylo tehdy teprve pětadvacet; byl to chladnokrevný, energický mladý muž, který si myslel, že agitace ve prospěch otroků je možná s odvoláním na lidská práva vskutku opodstatněná – a to také bezesporu byla –, ale že je pro obchod nesmírně škodlivá. Doufal ve vítězství Severu; ale kdo ví, třeba to jemu osobně i ostatním finančníkům těžce uškodí. Nijak ho to netáhlo, aby šel bojovat. Pro člověka individualitu mu to připadalo hloupé. Ať si jdou jiní – je mnoho chudáků, slaboduchých zelenáčů, kteří se ochotně obětují a dají se zastřelit; beztak se nehodí k ničemu jinému, než aby se jim poroučelo nebo aby je postříleli. Pokud jde o jeho život, ten je přece posvátný pro něho i jeho rodinu a jeho osobní zájmy.

Připomněl si, jak jednoho dne viděl v jedné tiché postranní ulici, právě když se dělníci vraceli z práce domů, pochodovat malou verbovací četou vojáků v modrých uniformách. Pod vlajícím praporem Unie si nadšeně vykračovali středem, bubeníci bubnovali a pištcí pískali, to všechno samozřejmě s úmyslem udělat na občana až dosud lhostejného nebo váhajícího takový dojem, vzbudit u něho zanícení tak silné, aby ztratil všechn smysl pro míru, pro vlastní zájem a zapomněl na všechno – aby zapomněl na ženu, rodiče, domov i děti a viděl jenom svrchovanou tíseň vlasti – aby vpadl do kroku, připojil se a dal se odvést. Viděl jednoho dělníka, který si klidně pohupoval svou bandaskou a zjevně na takové rozuzlení své denní práce vůbec nepomýšlel, kterak se zastavil a naslouchal, když četa přicházela, kterak váhal, jakmile se přiblížila, a sotva přešla, jak se se zvláštním výrazem nejistoty nebo překvapení v očích za ni připojil a vážně s ní krácel k odvodní kanceláři. Co to jen na toho člověka tak silně zapůsobilo? ptal se Frank sám sebe. Čím to, že tak snadno podlehl? Neměl přece původně v úmyslu jít s sebou! Měl obličej potřísněný mastnotou a špínou svého řemesla – vypadal jako slévač nebo zámečnick, věkem asi tak pětadvacet let. Frank se díval za malou četou, až pod stromy na konci ulice zmizela za rohem.

Ta všeobecná válečná nálada byla něco překvapujícího. Frankovi připadalo, že lidé nechtějí slyšet nic jiného než řinčení bubnů a píšťal a vidět nic jiného než vojáky, kteří nyní cestou na frontu procházeli městem v tisících, nesouce chladnou ocel v podobě pušek na ramenou – že chtějí poslouchat jen zprávy a pověsti o válce. Byl to cit bezesporu zanícený, vznešený, ale nevýnosný. Znamenal sebeobětování, a to nechápal. Kdyby šel bojovat, mohl by také padnout, a co by pak bylo jeho ušlechtilé cítění platné? Raději bude vydělávat peníze, řídit běžné politické, společenské a finanční záležitosti. Ten ubohý hlupák, který se přidal k verbovací četě – ne, hlupák ne, tak mu neřekne – ten ubohý přepracovaný dělník –, nu, kéž se nad ním nebe slituje! Kéž se nebe slituje nad nimi všemi! Opravdu nevědí, co činí.

Jednoho dne viděl Lincolna – velkého belhavého muže, vyčouhlého, kostnatého, nemotorného, ale přesto působícího nesmírným dojmem. Bylo sychravé ráno ke konci února a velký válečný prezident právě skončil své slavnostně vážné prohlášení o poutech, která sice jsou možná napjata, ale nesmějí být přerývána. Když vyšel ze dveří Síně nezávislosti, oné slavné kolébky svobody, měl ve tváři výraz smutného, rozjímavého klidu. Cowperwood ho upřeně pozoroval, když vycházel ze dveří obklopen pohlaváry svého štábu, místními hodnostáři, detektivy a zvědavými, přátelsky nakloněnými tvářemi obecnstva. Jak si tak prohlížel onen podivně hrubě řezaný obličej, hluboce si uvědomil, jak nesmírně vzácný a důstojný je to člověk.

„To je přece muž,“ pomyslí si, „podivuhodný elán!“ Každé jeho gesto na něj působilo mocným dojmem. Díval se, jak nastupuje do kočáru, a myslel si: „To je tedy ten drvoštěp, ten venkovský advokát. Opravdu, osud nám dal pro tenhle kritický čas velkého člověka!“

Lincolnova tvář ho pronásledovala po kolik dnů a během války se jeho mysl k této jedinečné postavě vracela velmi často. Připadalo mu nesporné, že mu šťastná náhoda popřála na vlastní oči spatřit jednoho ze skutečných velikánů světových dějin. Válka a státnictví, to pro Cowperwooda nebylo nic; ale věděl, jak důležité jsou to věci – někdy.

Kapitola 11

Právě za války, když už byla v plném proudu a když už bylo naprosto jisté, že nebude trvat jen několik dní, se Cowperwoodovi naskytla první příležitost k velkému finančnímu obchodu. Národ, stát i město měly tehdy velkou potřebu peněz. V červenci roku 1861 schválil Kongres vypsání půjčky padesáti milionů dolarů, zaručené dvacetiletými dluhopisy, zúročitelnými nejvýš sedmi procenty, a stát schválil vypsání půjčky tří milionů dolarů za téměř stejných podmínek. Prvně jmenovanou půjčku měla umístit skupina finančníků bostonských, newyorských a filadelfských, druhou pouze finančníci filadelfští. Cowperwood se toho nezúčastnil. Nebyl na to ještě finančník dost velký. Četl v novinách o schůzích mužů, které znal osobně nebo z doslechu a kteří se sešli, „aby uvážili nejlepší způsob, jak pomoci národu nebo státu“; ale sám mezi nimi nebyl. Přesto však v duši prahl po tom, aby mezi ně patřil.

Všiml si, jak často stačí slovo bohatého muže – žádné peníze, žádný úpis, žádná záruka ani nic jiného –, pouze slovo. Proslechlo-li se, že za něčím stojí Drexel a spol. nebo Jay Cooke a spol. nebo Gould & Fiske, jak to bylo jisté! Jay Cooke, ve Filadelfii poměrně nový člověk, udělal znamenitý tah, když spolu s bankou Drexel a spol. tuto státní půjčku převzal a za nominále ji umístil. Všeobecně se soudilo, že by se měla prodávat a že se může prodat jedině za devadesát. Cooke byl jiného názoru. Domníval se, že státní hrdost a státní patriotismus jsou dostatečnou zárukou, aby tuto půjčku mohli nabídnout malým bankám a soukromým osobám, a ty že ji upíšíou v plné výši, ba přepíšíou. Události daly Cookovi skvěle za pravdu a jeho veřejná pověst byla zajištěna. Cowperwood toužil, aby mohl také nějaký takový znamenitý tah udělat. Byl však tuze prakticky založený, aby si lámal hlavu čímkoli jiným než fakty a poměry, které pro něho jsou aktuální.

Jeho chvíle přišla asi o šest měsíců později, když se ukázalo, že stát si bude musit opatřit mnohem více peněz. Bude musit svou kvótu vojska vystrojit a platit. Bylo zapotřebí učinit jistá obranná opatření a znovu naplnit státní pokladnu. Požadavek půjčky třiatdvaceti milionů byl konečně zákonodárným sborem schválen a půjčka vypsána. Mnoho se ve veřejnosti mluvilo o tom, u koho bude vyložena – samozřejmě u Drexela a spol. a u Jaye Cooka a spol.

Cowperwood o tom přemítal. Kdyby se mu podařilo umístit jen zlomek této velké půjčky – celou rozhodně umístit nemůže, protože k tomu nemá potřebné konexe –, mohl by tím svou pověst zdatného makléře znamenitě pozvednout a kromě toho i vydělat slušnou sumičku. Kolik by dokázal umístit? To byla hlavní otázka. Kdo by tu půjčku upsal a jaké částky? Banka jeho otce? Pravděpodobně. Waterman a spol.? Něco. Soudce Kitchen? Malou částku. Společnost Mills-David? Ano. Uvažoval o rozličných firmách i jednotlivých lidech, kteří by z toho či onoho důvodu – z osobního přátelství, z dobrého srdce, z vděčnosti za někdejší prokázané laskavosti atd. – odebrali část těchto sedmiprocentních dluhopisů jeho prostřednictvím. Shrnul své možnosti a došel k závěru, že by se vši pravděpodobností s trochou předběžné agitační práce mohl udat za milion dluhopisů – kdyby mu osobní vliv, uplatněný přes místní politické osobnosti, dopomohl k tomu, aby umístění tak velké části půjčky bylo svěřeno jemu.

Zvlášť jeden muž stoupl v jeho očích silně ve vážnosti, protože měl jisté postranní politické konexe, napovrch nepostřehnutelné, a tím mužem byl Edward Malia Butler. Butler byl stavitel, zabývající se stavbou kanalizací, vodovodů, základů pro budovy, dlažbou ulic a podobně. Zpočátku a dávno předtím, než ho Cowperwood poznal, býval povozníkem, odvázejícím na svůj vrub zdarma odpadky. Město tenkrát ještě nemělo žádnou rozsáhlejší službu pro čištění ulic, obzvlášť v okrajových čtvrtích a v některých starších a chudších obvodech. Edward Butler, tehdy chudý mladý Ir, začal

bezplatně sbírat a odvážet odpadky a krmil jimi svoje prasata a krávy. Později poznal, že někteří lidé jsou ochotni za tuto službu platit malý poplatek. Potom jeden místní politický činitel, člen městské rady a jeho přítel – oba byli katolíci –, pohlédl na celou věc v novém světle. Co kdyby Butlera jmenovali úředním odvozcem odpadků? Městská rada by mohla na takovou službu odhlasovat roční dotaci. Butler by mohl nasadit víc vozů, než s kolika jezdí nyní – desítky vozů, padesát, sto. A nejen to – nikdo jiný by se odvozem odpadků zabývat nesměl. Jsou dnes sice ještě jiní odvozci, ale úřední kontrakt, kterého by se mu dostalo, by zároveň také znamenal úřední konec všech škodlivých konkurentů do jednoho. Jistou část zisku by ovšem musil obětovat na ukonejšení zjitřených citů těch, kteří byli z kontraktu vyloučeni. V čas voleb by samozřejmě také musil určitým jednotlivcům a korporacím poskytnout jistou půjčku – ale to nic. Šlo by jen o malou částku. A tak Butler a Patrick Gavin Comiskey, onen člen městské rady (ten jako tichý společník), uzavřeli obchodní společenství. Butler přestal jezdit s vozem sám. Najal si jednoho mladého Ira, bystrého chlapce ze sousedství, jistěho Jimmyho Sheenana, za pomocníka, správce, čeledína, účetního a kdovíco ještě. Protože brzy začal vydělávat čtyři až pět tisíc dolarů ročně, kdežto předtím vydělával jen dva tisíce, přestěhoval se do zděného domku v okrajové čtvrti na jižní straně města a posílal děti do školy. Paní Butlerová přestala vařit mýdlo a vykrmovat prasata. A od těch dob se Edwardu Butlerovi dařilo výjimečně dobře.

Zpočátku neuměl ani číst, ani psát, ale nyní si ovšem obojí znalost osvojil. Ze spolupráce s panem Comiskeym poznal, že existují ještě jiné druhy veřejných zadávek – kanalizace, vodovody, plynovody, dláždění ulic a podobné. Kdo jiný než Edward Butler by je dovedl provést líp? Znal se s členy městské rady – s mnoha. Setkával se s nimi v zadních hospodských lokálech, na nedělních a sobotních politických piknicích a ve volebních výborech a konferencích, neboť se od něho jakožto od osoby profitující ze štědrosti města očekávalo,

že bude přispívat nejen penězi, ale i radou. Kupodivu dospěl k pozoruhodné politické prozíravosti. Viděl-li člověka, hned na první pohled poznal, je-li úspěšný nebo čeká-li ho budoucnost. Tak se mnoho jeho účetních, správců a dohlížitelů vyšvihlo na členství v městské radě nebo ve státním zákonodárném sboru. Bylo známo, že jeho kandidáti, za něž ztratil na politických konferencích slůvko, velice často uspějí. Zprvu získal vliv ve svém městském volebním obvodu, potom ve svém okrese pro volbu do státního zákonodárného sboru, potom v městských výborech své politické strany – samozřejmě whigů – a nakonec se povídalo, že má celou jednu faksi⁹.

V městské radě pro něho pracovaly záhadné síly. Dostával důležité zadávky a vždycky je přijímal. Odvoz odpadků byl již dlouho věcí minulosti. Jeho nejstarší syn Owen byl členem státního zákonodárného sboru a obchodním společníkem svého otce. Druhorozený syn Callum byl úředníkem městského vodohospodářského odboru a taktéž otcovým pomocníkem. Aileen, starší dcera, patnáctiletá, byla dosud chovankou klášterního penzionátu svaté Agáty v Germantownu. Nora, druhá dcera a nejmladší dítě, třináctiletá, chodila do místní soukromé školy, vedené řádem katolických sester. Butlerovi se přestěhovali z jižní části Filadelfie na Girard Avenue, do blízkosti horních dvanácti set, kde se začal rozvíjet nový a velmi zajímavý společenský život. Nepatřili k nim sice, ale Edward Butler, podnikatel staveb, nyní pětapadesátiletý vlastník jmění v hodnotě řekněme pěti set tisíc dolarů, měl v politických a finančních kruzích mnoho přátel. Nebyl to již žádný drsný neurvalec, nýbrž statný usedlý muž s červenavou, mírně osmahlou tvář, se širokými rameny a statnou hrudí, s šedivýma očima, šedivými vlasy a typicky irským obličejem, jemuž velké zkušenosti vtiskly výraz moudrosti a klidu a nevyzpytatelnosti. Jeho velké ruce a nohy prozrazovaly, že byly dny, kdy nenosil šaty z nejlepšího anglického sukna ani

9 Fakce – politická strana. Pozn. red.

střevíce z jemně vydělané kůže, ale jeho zjev rozhodně nebyl nijak odpudivý – spíše naopak. Ačkoli mu dosud zbyl nářeční přízvuk, měl příjemný hlas a jeho řeč zněla poutavě a přesvědčivě.

Byl jedním z prvních, kdo se začali zajímat o rozvoj pouliční kolejové dopravy, a stejně jako Cowperwood a mnozí jiní došel k závěru, že se z toho vyvine něco velkého. Peněžitý výnos akcií nebo podílů, jež na doporučení svých známých koupil, mu pro to poskytl víc než dostatečný důkaz. Protože promeškal příležitost dostat se mezi kmenové akcionáře zakládajících společností, musil používat služeb různých makléřů. Chtěl sehnat tolik akcií ať už té či oné společnosti, kolik se jen dá, protože věřil, že všechny mají budoucnost, a ze všeho nejvíc chtěl v jedné nebo ve dvou získat rozhodující vliv. Ve spojitosti s tímto záměrem se ohlížel po nějakém spolehlivém mladém muži, poctivém a schopném, který by pracoval podle jeho direktiv a udělal, co mu řekne. A tu se doslechl o Cowperwoodovi a jednoho dne si pro něj vzkázal s žádostí, aby ho v jeho domě navštívil.

Cowperwood reagoval rychle, protože o Butlerovi a jeho konexích i moci již věděl. Jednoho chladného, štiplavého únorového rána tedy stanul před udaným domem. Ještě dlouho potom si pamatoval, jak ta ulice vypadala – široké chodníky dlážděné cihlami, makadamovaná jízdní dráha pokrytá lehkým sněhovým popraškem a vroubená mladými, holými, zakrslými stromky a kandelábry.

Nebyl to dům nový – Butler koupil starší a pouze ho opravil –, ale nebyla to zrovna špatná ukázka stavitelského umění tehdejší doby. Dům byl padesát stop široký, tři patra vysoký, vystavěný z čedičových kvádrů, a ke dveřím vedly čtyři široké bílé kamenné schody. Klenbu okenních oblouků, bíle lemovaných, uzavíraly podkovovité úhelné kameny. Za okny bylo vidět krajkové záclony a zákmit červeného plyše, který proti zimě a sněhu venku svítil teplem. Přišla mu otevřít panská, zjevně Irka, a když jí podal navštívenku, vyzvala ho, aby vstoupil.

„Je pan Butler doma?“

„Nevím jistě, pane. Podívám se. Třeba někam odešel.“

Trvalo jen chvíličku, než ho požádala, aby šel nahoru, a tam se v pokoji, který vypadal poněkud střízlivě obchodnický, prvně setkal s Butlerem. Byl tam psací stůl s kancelářským křeslem, několik kousků koženého nábytku a knihovna, ale celému zařízení chyběla jakákoli úplnost nebo soulad, jež by místnost charakterizovaly buďto jako kancelář, nebo jako obývací pokoj. Na stěně viselo několik obrazů – předně úplně nemožný olej, tmavý a ponurý, dále výjev s bárkou v průplavu, laděný v růžové a v hráškové zeleni, a konečně několik daguerrotypií příbuzných a přátel, které nebyly zrovna špatné. Cowperwood si všiml podobizny dvou dívek, jedné s vlasy červenavě zlatými a druhé, jak se zdálo, se sametově hnědými. Krásný stříbrný tón daguerrotypie byl ztlumen kolorováním. Byly to hezké dívky, zdravé, usměvavé, keltského typu, tiskly se hlavičkami k sobě a jejich oči hleděly přímo na diváka. Celkem se mu líbily a napadlo ho, že to jsou nepochybně Butlerovy dcery.

„Pan Cowperwood?“ zeptal se Butler, vysloviv to jméno s plnou zřetelností a se zvláštním důrazem na samohláskách. (Byl to muž pomalého, vážného a rozmyslného chování.) Cowperwood si všiml, že je v těle pevný a silný jako vyzrálý ořešák, ošlehaný větrem a deštěm. Kůži na tvářích měl pevně napjatou a nic na něm nebylo měkkého ani ochablého.

„To jsem já.“

„Chci si s vámi trochu promluvit,“ (to *promluvit* znělo spíš jako *prrrromluvit*), „o jedněch akcích a myslel jsem, že bude lepší, když přijdete vy sem, než abych já za vámi chodil k vám do kanceláře. Tady můžeme mluvit jaksi soukroměji a mimoto už taky nejsem tak mladý, jak jsem býval.“

A jak si tak svého návštěvníka prohlížel, dovolil si jedním okem lehounce zamžourat.

Cowperwood se usmál.

„Doufám, že vám budu moci posloužit,“ odpověděl přívětivě.

„Právě teď se náhodou zajímám o určité akcie pouličních drah, které bych rád na burze sehnal. O tom vám ale povím až později. Nechtěl byste se něčeho napít? Je dnes chladné ráno.“

„Ne, děkuji – vůbec nepiju.“

„Vůbec ne? To je velké slovo, když jde o whisky. No, ale jak chcete. Je to dobrá zásada. Moji chlapci se ničeho ani nedotknou a já jsem tomu rád. Jak povídám, zajímám se o koupi pár akcií na burze – ale abych vám řekl plnou pravdu, ještě víc mě zajímá najít nějakého chytrého mladého člověka, jako jste vy, přes kterého bych mohl dělat svoje obchody. Na tomhle světě, jak víte, vede jedno k druhému.“ A zadíval se na svého návštěvníka pohledem, který nic nesliboval, ale přesto prozrazoval přívětivý zájem.

„Zcela správně,“ odpověděl Cowperwood s vlídným úsměvem na oplátku.

„No,“ řekl Butler přemítavě napůl pro sebe, napůl pro Cowperwooda, „je spousta věcí, co by pro mě mohl šikovný mladý muž na trhu udělat, kdyby k tomu měl chuť. Mám sice dva vlastní šikovné chlapce, ale nechci, aby se z nich stali burzovní spekulanti, a ani nevím, jestli by se na takový hazard dali nebo to vůbec dovedli, i kdybych to od nich chtěl. Ale v téhle mé věci o žádný burzovní hazard nejde. Mám poměrně hodně práce tak jako tak, a jak jsem řekl před chvílí, přibývá mi už let. Nejsem už tak pohyblivý, jako jsem kdysi býval. Ale kdybych našel nějakého mladého muže toho pravého kalibru – mimochodem, informoval jsem se o vaší dosavadní činnosti, buďte bez starostí –, mohl by mi vyřizovat spoustu drobností – investice a půjčky – a to by nám oběma mohlo vynést nějakou maličkost. Občas se mě mladí mužové v městě ptají na radu v tom směru nebo v jiném – mají nějaký ten krejcar, co by chtěli investovat, a podobně –“

Odmlčel se, a jako by chtěl svého návštěvníka napínat, zadíval se z okna s plným vědomím, že Cowperwood má o věc velký zájem a že ten hovor o politickém vlivu a konexích může jeho chuť jen ještě podráždit. Butler chtěl, aby Frank jasně pochopil, že hlavní

úlohu v tomto případě hraje věrná oddanost – věrná oddanost, takt, diplomacie a mlčenlivost.

„Nu, informoval-li jste se o mé dosavadní činnosti,“ prohodil Cowperwood se svým zchytralým úsměvem a nechal větu nedořečenou.

Butler cítil, jak silná je to povaha a jak pádný je to argument. Líbil se mu postoj i myšlenková vyrovnanost toho mladého muže. O Cowperwoodovi s ním už mluvilo mnoho lidí. (Firma nyní zněla Cowperwood a spol., ale to *spol.* bylo holý výmysl.) Vyptával se ho na ledacos o běžném trhu, jaká je obchodní tendence, co ví o populárních dráhách. Nakonec mu v hrubých rysech načrtl svůj plán: že by chtěl skoupit, kolik se jen dá, akcie dvou určitých linek – linky na Deváté a Desáté a na Patnácté a Šestnácté –, a přitom pokud možná nevzbudit žádnou pozornost. Muselo by se to provádět pomalu, zčásti na burze, zčásti od jednotlivých soukromých vlastníků. Neřekl mu však, že na příslušných úředních místech doufá uplatnit jistý politický tlak a získat koncesi k prodloužení zmíněných linek za jejich dosavadní konec, tak aby se společnosti, až nadejde čas a budou chtít dopravu rozšířit, musely obrátit na něho a na jeho syny, kteří se zatím možná stanou velkými minoritními akcionáři právě těch podniků. Byl to dalekosáhlý plán a znamenal, že by tyto linky mohly časem spadnout celé do klína jemu nebo jeho synům.

„Bude mi potěšením, pane Butlere, pracovat s vámi v jakékoli formě, kterou byste navrhl,“ prohlásil Cowperwood. „Nemohu tvrdit, že by moje obchody až dosud byly nějak tuze rozsáhlé – prozatím mám pouhé vyhlídky. Ale mám dobré konexe. Jsem nyní členem newyorské i filadelfské burzy. Zdá se, že mí dosavadní klienti jsou docela spokojeni s výsledky, jakých jsem dosáhl.“

„Slyšel jsem už ledaco o vaší práci,“ opakoval Butler uvážlivě.

„Nu dobrá, pak tedy kdykoli budete pro mne mít nějaký příkaz, můžete se zastavit u mne v kanceláři nebo napsat, anebo já přijdu za vámi sem. Dám vám svůj tajný šifrovací kód, tak aby všechno, co mi chcete sdělit, zůstalo přísně důvěrné.“

„No, prozatím o tom už tedy mluvit nebudem. V několika dnech budu pro vás něco mít. Až s tím přijdu, můžete si z mého bankovního konta vybrat, kolik budete potřebovat – do určité celkové výše.“

Vstal a zadíval se ven na ulici a Cowperwood se zvedl také.

„Je dnes hezký den, co?“

„To jistě je.“

„No, jsem přesvědčen, že se spolu poznáme ještě blíž.“

Podal mu ruku.

„Doufám.“

Cowperwood zamířil z pokoje a Butler ho doprovodil až k hlavním dveřím.

Právě k nim došli, když z ulice do domu vpadla mladá, červenolící, modrooká dívka v šarlatové pláštěnce se špičatou kapucou přehozenou přes rusozlaté vlasy.

„Jeje, tati, málem jsem tě porazila.“

Oblažila otce zářivým radostným úsměvem, který současně zahrnul i Cowperwooda. Zuby jí zasvítily jako perličky a rty měla jako rudé poupě.

„Jdeš domů brzo. Myslel jsem, že tam zůstaneš celý den.“

„Chtěla jsem, ale rozmyslela jsem si to.“

Prošla kolem nich dovnitř, pohupujíc rukama.

„No dobrá,“ pokračoval Butler, když zmizela v domě. „Den nebo dva tedy ještě počkáme. Na shledanou.“

„Na shledanou.“

Cowperwood, vřele zaujatý tímto rozšířením svých finančních vyhlídek, scházel ze schodů před domem, ale přitom věnoval i letmou myšlenku radostnému duchu mládí, který sálal z postavy onoho červenolícího děvčete. Taková veselá, zdravá dívka, jako rtuť! Její hlas má pravou jemnou, zvučnou modulaci patnácti šestnácti let. Je ztělesněná živost. Jednou to bude pro některého mladého muže pěkný úlovek a její otec ho nepochybně obdaří bohatstvím, nebo mu k němu aspoň dopomůže.

Kapitola 12

A právě na Edwarda Maliu Butlera se Cowperwood obrátil, když asi o devatenáct měsíců později uvažoval o tom, jakým vlivem by se mohl domoci přidělení jistého dílu nové emise státních dluhopisů. Docela možná, že se mu podaří Butlera zainteresovat, aby nějaký balík půjčky koupil sám, nebo že mu nějakou část pomůže umístit. Butler si zatím Cowperwooda velice oblíbil a byl nyní v jeho knihách veden jako možný kupec velkých bloků různých akcií. A Cowperwoodovi se ten statný, úctyhodný Ir také líbil. Líbila se mu jeho životní historie. Poznal paní Butlerovou, obtloustlou a flegmatickou Irku, překypující střízlivým rozumem, která vůbec nic nedala na okázalosti a dosud ráda chodila do kuchyně dohlédnout si na vaření. Poznal také oba syny, Owena a Calluma, a obě dcery, Aileen a Noru. Aileen byla ta, která tak splašeně vyběhla po schodech toho dne, kdy před dlouhými měsíci vykonal první návštěvu v domě Butlerových.

V Butlerově improvizované soukromé pracovně hořel v krbu útulný oheň, když Cowperwood vešel. Blížilo se jaro, ale večery byly ještě chladné. Starší muž vyzval Cowperwooda, aby si udělal pohodlí v jedné z velkých kožených lenošek před krbem, a potom vyslechl jeho výklad o tom, čeho doufá dosáhnout.

„No, to tedy není tak docela lehké,“ poznamenal nakonec. „To byste vlastně měl znát líp než já. Já přece nejsem finančník, jak dobře víte.“ A omluvně se zazubil.

„Je to otázka vlivu,“ pokračoval Cowperwood. „A protekce. To vím. Drexel a spol. a Cooke a spol. mají v Harrisburgu konexe. Mají tam své určité lidi, co hájí jejich zájmy. Vrchní státní návladní a státní pokladník jsou s nimi jedna ruka. I když podám nabídku a můžu předložit důkazy, že jsem s to půjčku umístit, nic mi to nepomůže,

abych dostal část k vyložení. Zkoušeli to už jiní. Musím mít přátele – vliv. Víte přece, jak to chodí.“

„Tyhle věci,“ řekl Butler, „jdou docela lehce, když znáte ty pravé lidi, na které se obrátit. Je tady například Jimmy Oliver – ten by o tom měl něco vědět.“ Jimmy Oliver byl tehdejší okresní návladní, který právě tou dobou zastával úřad a občas také v mnoha věcech Butlerovi ochotně radíval. Náhodou byl také oddaným osobním přítelem státního pokladníka.

„Kolik té půjčky chcete?“

„Pět milionů.“

„Pět milionů!“ poskočil Butler v lenošce. „Co to mluvíte, člověče? To je přece spousta peněz. Kde to chcete všechno umístit?“

„Chci se ucházet o pět milionů,“ opáčil Cowperwood na uklidňenou mírně. „Potřebuju jenom milion, ale chci získat prestiž, že jsem podal bona fide nabídku na umístění pěti milionů. Získá mi to na trhu dobrou pověst.“

Butler, poněkud upokojen, se opět pohodlně opřel zády.

„Pět milionů! Prestiž! Potřebujete milion. No, to je tedy něco jiného. To není tak špatná myšlenka. To by snad šlo, to bychom měli dokázat.“

Znovu si zamnul bradu a zahleděl se upřeně do ohně.

A Cowperwood, když toho večera odcházel z Butlerova domu, byl přesvědčen, že ho Butler nenechá na holičkách a svou mašinerii roztočí. Proto ho nijak nepřekvapilo a hned jasně pochopil, co to znamená, když o několik dní později byl představen městskému pokladníkovi Julianu Bodovi, který zase slíbil, že ho představí státnímu pokladníkovi Van Nostrandovi a postará se, aby jeho žádost o přidělení části půjčky byla předložena příslušným lidem k uvážení. „Je vám samozřejmě známo,“ řekl Cowperwoodovi před Butlerem, neboť schůzka se konala právě v domě tohoto Ira, „že tahle bankovní cháska má velkou moc. Znáte ty lidi, víte, kdo to je. Nechtějí, aby se jim do tohoto obchodu s vypsáním půjčky

někdo pletl. Mluvil jsem s Terrencem Relihanem, ten je zastupuje tam –, tím mínil Harrisburg, hlavní město státu –, „a ten říká, že ti to za nic na světě nestrpí. Budete možná mít potíže přímo tady ve Filadelfii, až to dostanete – mají sakramentskou moc, to přece více. Máte úplnou jistotu, kde můžete celý ten svůj díl umístit?“

„Ano, úplnou jistotu,“ odpověděl Cowperwood.

„Pak tedy podle mého soudu bude nejlepší nikomu vůbec nic neříkat. Podejte si prostě svou žádost a Van Nostrand vám s guvernerovým svolením ten příděl přiřkne. Guvernéra se nám, myslím, podaří zpracovat. Až to dostanete, budou si s vámi bankéři možná chtít promluvit přímo, ale to už je pak vaše věc.“

Cowperwood se usmál svým nevyzpytatelným úsměvem. V tomhle finančním světě je tolik klikatých cestiček! Je to nekonečné bludiště podzemních chodeb, kterými vedou všechny možné nitky. Trocha vtipu, trocha šikovnosti, trocha štěstí – čas a příležitost – to všechno někdy zatlačí. Tady teď sám například přichází, jen pro svou ctižádost se vyšinout a pro nic jiného, do styku se státním pokladníkem a s guvernerem. Budou o jeho věci uvažovat individuálně, osobně, jen proto, že on žádá, aby ji uvážili – jen proto. Jiní a vlivnější než on mají zrovna takové právo na svůj podíl, ale nevyužívají ho. Odvaha, nápady, výbojnost, jak ty rozhodují, když má člověk štěstí!

Cestou domů přemýšlel o tom, jak překvapení budou Drexel a spol. a Cooke a spol., až uvidí, že jim v něm při umístění půjčky vystal konkurent. Doma, v malém pokojíčku v patře vedle své ložnice, který si vybavil jako pracovnu psacím stolem, sejfem a koženým křeslem, rozvažoval své možnosti. Měl toho tolik o čem přemýšlet.

Znovu si prošel seznam lidí, s kterými mluvil a na které může spoléhat, že půjčku upíší, a pokud se týče té stránky – totiž umístění přiděleného jednoho milionu dolarů –, měl úplnou jistotu. Počítal, že na celé té transakci vydělá dvě procenta čili dvacet tisíc dolarů. Jestli se mu to povede, koupí si dům někde tam na Girard Avenue, kus za Butlerovými, nebo ještě lépe, koupí si parcelu

a nějaký si postaví – k tomu účelu hodí na dnešní dům a pozemky hypotéku. Otcí se daří moc dobře. Možná že si bude chtít postavit dům vedle něho, a tak by mohli bydlet hezky vedle sebe. Jeho vlastní obchody, kromě téhle transakce, mu letos vynesou deset tisíc dolarů. Investice v pouličních dráhách, v celkové výši padesáti tisíc, mu nesou šest procent. Majetek jeho ženy, který se skládá z tohoto domu, nějakých vládních dluhopisů a nějakých pozemků v Západní Filadelfii, znamená dalších čtyřicet tisíc. Jsou oba poměrně bohatí, ale doufá, že dosáhne bohatství mnohem většího. Nepotřebuje teď nic než zachovat rozvahu. Jestli se mu podaří tohle s tou státní půjčkou, může to opakovat, a ve větším měřítku. Přijdou jistě další půjčky. Po chvíli zhasl světlo a vešel do ženina budoáru, kde Lillian spala. Chůva a děti spaly v pokoji za budoárem.

„Víš, Lillian,“ řekl, když se probudila a obrátila se k němu, „myslím, že mám tu věc s tou půjčkou, co jsem ti o ní povídal, konečně pod střechou. Aspoň doufám, že z ní určitě dostanu milion. To bude znamenat dvacet tisíc. Jestli se to povede, postavíme si dům na Girard Avenue. Na té ulici a nikde jinde. Univerzitní kolej dělá z té končiny skvělou čtvrt.“

„To bude hezké, Franku, vid’?“ odpověděla a hladila ho po rameni, když se posadil na pelest k ní.

Její poznámka vyzněla jaksi roztržitě.

„Od nynějška budeme muset Butlerovým věnovat jistou pozornost. Byl ke mně moc hodný a bude ještě užitečný – to vidím už teď. Požádal mě, abych tě k nim vzal jednou s sebou. Musíme tam jít. Buď k jeho ženě milá. Butler pro mne může moc udělat, když bude chtít. Má taky dvě dcery. Budeme je muset pozvat k nám.“

„Pozvu je někdy na večeři,“ přisvědčila radostně a ochotně, „a zastavím se u paní Butlerové a vezmu ji s sebou na projížďku, jestli bude chtít, nebo může ona provézt mne.“

Slyšela již, že Butlerovi mají značný sklon k procovství – totiž jejich mladá generace –, že jsou citliví na svůj původ a že peníze

podle jejich názoru mohou plně vynahradit jakýkoli nedostatek po všech ostatních stránkách. „Butler sám je velice slušný a přijatelný člověk,“ řekl jí jednou Cowperwood, „ale paní Butlerová – no, celkem ujde, jenže je trochu obyčejná. Ale je to řádná žena, myslím, dobromyslná a hodná.“ Připomenul jí, aby nepřehlížela Aileen a Noru, protože staří Butlerovi jsou na ně velice pyšní.

Paní Cowperwoodové bylo nyní dvaatřicet let, Cowperwoodovi sedmadvacet. Dvě děti a starost o ně změnily trochu její vzhled. Ztratila svou roztomilou oblost a byla jaksi hranatější. Měla vpadlé tváře jako tolik žen Rossettiových a Burne-Jonesových. Její zdraví opravdu nebylo již tak pevné, jako bývalo; starost o dvě děti a náchyllost k žaludečním katarům – neduh, který se objevil teprve nedávno a jehož příčina nebyla dosud zjištěna – zaviniily, že zhubla. Zkrátka byla nervově trochu vyčerpaná a trpěla záchvaty sklíčenosti.

Cowperwood si toho všiml. Snažil se být něžný a šetrný, ale byl pozorovatel tuze utilitaristický a prakticky orientovaný, aby si neuvědomil, že později bude pravděpodobně mít na krku churavou ženu. Sympatie a láska jsou velká věc, ale touha a půvab se musejí zachovat, nebo jinak si člověk nezbytně musí smutně uvědomit jejich ztrátu. Tak často nyní vídával mladé dívky, které byly docela jeho žánr a typ a zdravím a radostí jen kypěly. Je to pěkné, praktické, patří se to, držet se ctností, jak je vytyčuje běžný společenský kodex, ale když člověk má churavou ženu...? A ostatně, má muž nárok jenom na jednu ženu? Nesmí se snad na jinou ani podívat? Co kdyby nějakou našel?

Uvažoval o těchhle věcech v přestávkách mezi prací a dospěl k závěru, že na tom vlastně ani tolik nezáleží. Když člověk může a udrží to v tajnosti, je to docela v pořádku. Ale musí být ovšem opatrný. A ten večer, jak tak seděl na pelesti ženiny postele, mu to také letmo proběhlo hlavou, protože když u Butlerů procházel kolem dveří salónu, znovu spatřil Aileen, která u piana zpívá

a doprovází se k tomu. Byla jako veselé ptáče, které jen srší zdravím a nadšením – symbol veškerého mládí.

„Je to divný svět!“ pomyslel si. Ale jeho myšlenky patřily jen jemu a nehodlal se s nimi nikomu svěřovat.

Ze státní půjčky, když byla vypsána, se vyklubal zvláštní kompromis – neboť ačkoli Frankovi vynesla čistých dvacet tisíc dolarů a víc a dopomohla mu k obecné známosti ve finančním světě Filadelfie i státu Pensylvánie, nemohl osobně zprostředkovat její upisování, jak původně zamýšlel. Státní pokladník si ho pozval do kanceláře velmi proslulého místního advokáta, kde za svého pobytu ve Filadelfii zpravidla úřadoval. Byl ke Cowperwoodovi velmi laskavý, protože musel. Vysvětlil mu praxi, jak se státní věci v Harrisburgu vyřizují. Stát očekává, že prostředky na válku opatří velcí finančníci. Ti mají ve státním sněmu poslanců a v senátu své zástupce – náhončí, kteří hájí jejich zájmy. Guvernér a státní pokladník nejsou ničím vázáni; ale existují vlivy – prestiž, přátelství, společenský tlak, politické ambice a tak dále. Velcí finančníci možná uzavírají pevná souručenství, což samo o sobě je nepatřičné – ale koneckonců jsou právě oni povolány ručiteli za velké peněžní půjčky tohoto druhu. Stát s nimi musí dobře vycházet, zvláště v takovýchhle dobách. Protože je tak zřejmé, že pan Cowperwood má všechny možnosti umístit onen milion, který hodlá dostat k upsání, bylo by úplně správné mu tu kvótu přidělit – ale Van Nostrand by mu rád předložil k uvážení svůj protinávrh.

Byl by Cowperwood pro případ, že ten příděl dostane a kdyby si to přála finanční skupina, která tentokrát půjčku zprostředkuje, ochoten svou kvótu za jistou odměnu – částku rovnou zisku, který z celé té manipulace očekává – postoupit jí? Jistí finančníci si to přejí. Je nebezpečné jim odporovat. Jsou úplně svolní s tím, aby si podal žádost o pět milionů a získal tu prestiž; také docela souhlasí s tím, aby dostal příděl jednoho milionu a získal i tu prestiž; ale přejí si disponovat těmi tříadvaceti miliony dolary jako jedním neděleným

celkem. Vypadá to prý lépe. Není zapotřebí uvádět ve známost, že se své kvóty vzdal. Nemají nic proti tomu, aby si získal slávu, že dokázal, do čeho se pustil. Je to nicméně špatný příklad. Jiní by ho mohli chtít napodobit. Kdyby se na finančním trhu důvěrně vědělo, že byl donucen za odměnu se své kvóty vzdát, odstrašilo by to ostatní, aby ho nechtěli v budoucnu napodobit. Kromě toho, kdyby odmítl, mohli by mu působit těžkosti. Mohli by mu vypovědět jeho výpůjčky. Rozličné banky by se k němu v budoucnu třebaš nechovaly už tak přátelsky. Mohly by tím nebo oním způsobem od něho odrazovat jeho klienty. Cowperwood plně chápal. Projevil souhlas. To už něco znamená, přivést tolik velkých a mocných na kolena! Tedy ho znají! Dobře o něm vědí! No dobrá, platí. Přijme tu kvótu a svých dvacet tisíc nebo kolik a postoupí ji. Státního pokladníka to nesmírně potěšilo. Tím měl jednu choulostivou otázku opět vyřešenou.

„Těší mě, že jsem vás poznal,“ řekl. „Těší mě, že jsme se sešli. Až sem zase jednou budu mít cestu, zastavím se u vás a promluvíme si. Půjdeme spolu na oběd.“

Státní pokladník měl dojem, ani vlastně nevěděl proč, že pan Cowperwood je člověk, který by mu mohl vydělat nějaké peníze. Má tak bystrý pohled, jeho výraz je tak otevřený, a zas tak neprůzračný. Vyprávěl o něm guvernérovi a několika jiným kolegům.

A tak bylo konečně o přidělech rozhodnuto. Po několikerém soukromém vyjednávání, při němž zasedal s řediteli banky Drexel a spol., dostal Cowperwood vyplaceno svých dvacet tisíc dolarů a postoupil svou přidělenou kvótu jim. Potom se v jeho kanceláři začaly čas od času ukazovat nové tváře – mezi nimi i tvář Van Nostrandova a jistého Terence Relihana, představitele zase nějakých jiných politických vlivů v Harrisburgu. Jednoho dne byl při obědě představen guvernérovi. Jeho jméno se objevovalo v novinách a jeho prestiž kvapem rostla.

Ihned pak začal s mladým Ellsworthem pracovat na plánech na svůj nový dům. Tentokrát postaví něco výjimečného, řekl Lillian.

Budou muset pořádat zábavy a hostit lidi – hostit ve větším měřítku než dosud. Na Severní Front Street začíná být nudno a těsno. Nabídl dům k prodeji, promluvil si s otcem a zjistil, že i ten je ochoten se stěhovat.

Synovy obchodní úspěchy pozdvihly ve vážnosti také otce. Vedoucí činitelé banky začali na starého pána pohlížet mnohem přátelštěji. Napřesrok měl prezident Kugel odejít na odpočinek. Jednak pro synův proslulý skvělý tah, jednak pro svou dlouholetou službu měl být otec zvolen prezidentem. Frank si od otcovy banky často a hodně vypůjčoval. Zároveň však také často a hodně ukládal. Jeho spojení s Edwardem Butlerem mělo velký význam. Postupoval otcově bance rozličné obchody, které by jinak nebyla mohla získat. Začal se o ni zajímat městský pokladník a také státní pokladník. Cowperwooda seniora čekal ve funkci prezidenta příjem dvaceti tisíc dolarů ročně a za to z velké části vděčil synovi. Obě rodiny žily teď v nejlepším přátelském poměru. Anna, nyní jedenadvacetiletá, a Edward i Josef trávili často večery ve Frankově rodině. Lillian navštěvovala téměř denně jeho matku. Kvetla čilá výměna rodinných klípků a všeobecně se soudilo, že bude dobře stavět vedle sebe. A tak Cowperwood senior koupil sto padesát stop široký pruh pozemku vedle synova stopětatřicetistopového a společně začali stavět dva vkusné a prostorné domy, jež měla spojovat krytá chodba nebo pergola, kterou bude možno v zimě uzavřít sklem.

Zvolili nejběžnější místní kámen, zelenavý druh žuly, ale pan Ellsworth slíbil, že jí dá takovou úpravu, aby působila zvlášť líbivě. Cowperwood senior rozhodl, že si může dovolit vynaložit pětasedmdesát tisíc dolarů – měl nyní jmění v hodnotě dvou set padesáti tisíc –, a Frank rozhodl, že se může odvážit výdaje padesáti tisíc se zřetelem k tomu, že si může opatřit peníze hypotékou.

Zároveň zamýšlel přestěhovat svou kancelář na Třetí ulici kousek dál na jih a etablovat se ve vlastní budově. Věděl o domě s pětadvacetistopovou frontou, o jehož koupi by se mohl ucházet

a jehož průčelí, ačkoli je starý, by se dalo obložit červenavě hnědým pískovcem a tím mu dát velmi exklusivní vzhled. Viděl již v duchu hezkou budovu s proraženým obrovským oknem, zaskleným tabulí ze zrcadlového skla, jíž je vidět vnitřní zařízení z tvrdého dřeva – a nade dveřmi nebo vedle vchodu z bronzových písmen nápis *Cowperwood a spol.* Matně, ale jistě mu před očima začalo vyvstávat, jako načechrané růžové beránky nad obzorem, jeho budoucí bohatství. Bude bohatý, velmi bohatý, velmi.

Kapitola 13

Mezitímco Cowperwood takto vytrvale budoval svou pozici, velká válka s povstalci se již chýlila téměř ke konci. Psal se nyní říjen 1864. Dobyť Mobile a „bitva v pustině“ byly dosud v živé paměti. Grant stál před Petersburgem a slavný generál Jihu Lee podával právě onu poslední brilantní a beznadějnou ukázkou svých schopností стратега a vojáka. Bývaly časy – jako například v těch dlouhých, truchlivých týdnech, kdy země čekala, až padne Vicksburg, až se potomacká armáda osvědčí jako vítězná, kdy Lee vpadl do Pensylvánie –, kdy kursy cenných papírů klesaly a obchodní situace byla celkově velice špatná. V takových dobách byla i obratná přizpůsobivost samého Cowperwooda podrobována nejtěžší zkoušce a musil od hodiny k hodině bděle hlídat, aby snad nějaká nečekaná a zhoubná novina neobrátila jeho jmění vnivěč.

Jeho osobní názor na tuto válku – nehledě k jeho vlasteneckému cítění, že Unie má být zachována – byl však ten, že je zhoubná a marnotratná. Rozhodně mu po stránce vlasteneckého zápalu a pojetí nechybělo tolik, aby nebyl schopen vycítit, že Unie, jak se zatím rozvinula, rozšířivši svou rozlohu od Atlantiku až k Pacifiku a od sněhů Kanady až k Mexickému zálivu, znamená opravdu něco velkého. Od svého narození v roce 1837 byl svědkem územního rozmachu své vlasti do oné podoby – kromě Aljašky –, jakou má podnes. Ani ne tak dávno, teprve v jeho dětství, byla k Unii připojena Florida, koupená předtím od Španělska; po nespravedlivé válce v roce 1848 postoupilo Mexiko Unii Texas a území ležící od něho na západ. Spory o hranice na dalekém Severozápadě, vedené mezi Anglií a Spojenými státy, se konečně urovnaly. Člověku s velkou společenskou a finanční fantazií musely tyto skutečnosti chtě nechte připadat významné – a kdyby ani nevyvolávaly už nic víc, vnukaly

mu alespoň tušení oněch bezmezných obchodních možností, jaké se v říši tak obrovské potenciálně skrývají. Jeho finančně spekulativní zápal nebyl onoho druhu, jaký u typu lidí označovaných jménem „promotér“ vidí nekonečné výdělkové možnosti v každém neprobádaném potůčku nebo lánu prémie; ale právě ta obrovská rozlehlost země dávala tušit možnosti, které by byl rád viděl, aby zůstaly nedotčeny. Území zabírající šíři celého podnebného pásma a prostírající se od moře k moři mělo podle jeho soudu šance, jaké by si nemohlo uchovat, kdyby jižní státy byly ztraceny.

Ale na druhé straně zase otázka svobody černochoů mu vůbec nepřipadala závažná. Hned od chlapeckých let pozoroval to plemeno se značným zájmem a objevoval u nich přednosti a vady, které zřejmě byly vrozené a v jeho očích jasně podmiňovaly jejich životní úděl.

Měl například jisté pochybnosti, dalo-li by se z černochoů udělat něco o moc významnějšího, než co právě jsou. Ale buď, jak buď, v každém případě to pro ně znamená dlouhé a namáhavé drápání vzhůru, jehož konce se nedočká ještě kolik příštích generací. Neměl žádné zvláštní námitky proti názoru, že by měli být svobodní, ale neviděl také žádný zvláštní důvod, proč by se Jih neměl proti ničení svého vlastnictví a zřízení rezolutně bránit. Připadalo mu opravdu velmi zlé, že černoši jako otroci jsou v některých případech týráni. Plně souhlasil, že to by se mělo nějak zamezit – ale kromě této stránky neviděl, že by se snahy jejich zastánců opíraly o jakýkoli pádný etický podklad.

Jak to viděl, převážná většina mužů a žen nebyla v podstatě dosud výš než na stupni otroctví, i když měla všechny záruky ústavy formulované právě k jeho zamezení. Existovalo duševní otroctví, otroctví slabého ducha a slabého těla. Sledoval sice se značným zájmem snahy mužů, jako byli Sumner, Garrison, Phillips a Beecher, ale nikdy mu nepřipadlo, že by pro něho ten problém byl stěžejně důležitý. Nestál o to, být vojákem nebo vojenským důstojníkem;

neměl vlohy k polemizování; nebyl argumentativního založení – dokonce ani v oblasti financí ne. Zajímalo ho jedině hledat, co mu může přinést nějakou obrovskou výhodu, a potom tomu věnovat všechnu pozornost. Tato bratrovražedná válka v národě mu nemohla nijak prospět. Soudil, že vlastně jen oddaluje skutečnou obchodní a finanční konsolidaci země, a doufal, že brzy skončí. Nebyl z těch, kdo si trpce stěžovali na příliš vysoké válečné daně, třebaže věděl, že pro mnohé jsou perné. Některé případy smrti nebo neštěstí ho hluboce dojímalý – ale běda, ty už bohužel patřily k nevysvětlitelným údělům života a on sám je nemohl napravit.

A tak si tedy den ze dne dělal svoje, přihlížel, jak přicházejí a odcházejí kolony vojska, díval se, jak se tlupy špinavých, střapatých, vyhublých nemocných mužů vracejí z front a lazaretů – a nebyl schopen ničeho jiného než je litovat. Tahle válka není nic pro něho. Nijak se jí neúčastnil a je si jist, že se bude jen radovat, až se skončí – radovat ne jako vlastenec, ale jako finančník. Je zhoubná, smutná, nešťastná.

Měsíce kvapem ubíhaly. Mezitím přišly obecní volby a z nich vyšel nový městský pokladník, nový městský důchodní a nový starosta, ale Edward Malia Butler měl zjevně i nadále stále stejný vliv jako předtím. Butlerovi a Cowperwoodovi se dost blízce spřátelili. Paní Butlerová měla Lillian velice ráda, ačkoli byly různého náboženského vyznání; jezdily spolu na vyjížd'ky nebo spolu chodily nakupovat, přičemž mladší žena pohlížela na svou starší společnici poněkud kritickým okem a trochu se styděla za její špatnou mluvnici, irský přízvuk a plebejský vkus – jako by Wigginové nebývali právě tak plebejští. Ale na druhé straně byla stará paní, jak si musila Lillian přiznat, dobromyslná a dobrosrdečná. Ráda dávala, protože měla hojnost, a posílala občas dary Lillian, dětem i ostatním. „No, musíte k nám přijít a poobědvat s náma,“ říkávala, protože Butlerovi právě dospěli k éře večerních obědů. Nebo: „Musíte si se mnou zejtra vyjet.“

Nebo: „Aileen, dej jí pámbu zdraví, je taková fajn holka!“ Nebo: „Nora, chuděra moje zlatá, je dneska nemocná.“

Ale Aileen se svou povzneseností, výbojnou povahou, marnivostí a touhou budit pozornost paní Cowperwoodovou popuzovala a občas znechucovala. Bylo jí nyní osmnáct a měla postavu, která byla pikantně dráždivá. Její chování bylo chlapecké, někdy až rozpustilé, a třebaže byla vychována v klášteře, měla sklon vzpírat se všemu omezování v jakékoli formě. Ale v jejích modrých očích se zračila něha, která byla velice přitažlivá a lidská.

Škola svatého Timoteje a klášterní penzionát v Germantownu byly ústavy, které její rodiče zvolili, aby jí poskytl vzdělání – dobré katolické vzdělání, jak tomu říkali. Naučila se hodně z teorie i z forem katolického rituálu, ale nerozuměla tomu. Kostel se svými štíhlými, mdle zářícími okny, s vysokým bílým oltářem se dvěma sochami, svatého Josefa na jedné straně a Panny Marie na druhé, oblečenými v modrých rízách posetých zlatými hvězdami a se svatozáří kolem hlavy a s žezlem v ruce, na ni udělaly hluboký dojem. Kostel jako celek – kterýkoli katolický kostel – skýtal krásný pohled – uklidňující. Oltář, osvětlený při velké mši padesáti i více svícemi a ještě velebnější a impozantnější pro bohatá krajková roucha kněží a jáhnů, pro skvělé vyšívání a báječné barvy alb, ornátů, dalmatik, štol a manipulů, uchvátil její fantazii a poutal její zrak. Řekněme, že v ní odjakživa dřímал smysl pro nádheru, spojený s láskou k barvám a s láskou k lásce. Hned od počátku si poměrně silně uvědomovala své ženství. Neměla vůbec touhu něco přesně vědět, neměla vůbec touhu po exaktním poznání. Vrozená smyslnost zřídka kdy takovou touhu má. Opájí se sluncem, koupe se v barvách, stápí se ve vnímání všeho působivého a nádherného a to jí postačuje. Přesnost není nutná, leda v případech výbojných, dobyvačných povah, kdy se projevuje touhou si osvojit. Pravá podmanivá smyslnost se nemůže projevovat ani u povah příliš činorodých, ani u příliš přesných.

Tato tvrzení, pokud se týkají Aileen, je zapotřebí blíže vymezit. Nebylo by docela spravedlivé popisovat její tehdejší povahu jako vyložené smyslnou. Na to byla ještě tuze nevyzrálá. Každé víno potřebuje svůj čas. Zšeřelá zpovědnice, když za pátečních a sobotních večerů byl kostel osvětlen pouze několika lampami, a knězovo napomínání, prikázané pokání a církevní rozhřešení, šeptané hustou mřížkou, ji rozechvívaly jako něco mlhavě příjemného. Neměla ze svých hříchů strach. Peklo, tak jasně vymalované, ji neděsilo. Vůbec jí vlastně nikdy ani neproniklo hloub do vědomí. Stařeny a starci, kteří se přibelhávali do kostela, sklonění v modlitbě a brebentící nad svým růžencem, pro ni byli předmětem zvědavého zájmu právě tak jako postavy na pitoreskní řadě dřevěných reliéfů představujících zastavení Křížové cesty. Sama se ráda zpovídala, zvláště dokud jí bylo takových čtrnáct patnáct, a ráda poslouchala kněžův hlas, když ji se slovy „Nuže, milé dítě,“ napomínal. Jeden neobyčejně starý kněz, francouzský abbé, který je přicházel zpovídat do školy, na ni udělal dojem svou laskavostí a roztomilostí. Jeho rozhřešení a žehnání se zdálo upřímné – lepší než její modlitby, které odříkávala jen povrchně. A u svatého Timoteje potom upoutal její zájem otec David, mladý kněz se zdravou růžovou pletí, s kučerou černých vlasů nad čelem a s kněžským kvadrátkem takřka švihácký posazeným na hlavě, který o nedělích procházel střední uličkou a kropil svěcenou vodou energickým, elegantním gestem. Také zpovídal a ona mu tu a tam ráda šeptala své podivné myšlenky, ale ve skutečnosti při tom přemítala, co si on asi potají myslí. Ani při nejlepší vůli v něm nedovedla spatřovat žádnou spojitost s božskou mocí. Na to byl tuze mladý, tuze lidský. Bylo něco maličko zlomyslného, pokušitelského v tom, s jakou rozkoší mu o sobě povídala a potom s líčenou pokorou a kajícností odcházela.

V ústavě svaté Agáty byla žačkou, s kterou bylo notně těžké pořízení. Jak dobré školní sestry brzy poznaly, byla příliš plná života, příliš čilá, aby se dala snadno zvládnout. „Tahle slečna

Butlerová,“ řekla jednou sestra Konstancie, matka představená, sestře Sempronii, Aileenině bezprostřední dozorkyni, „je velice živá dívka. Budete s ní možná mít hodně potíží, ledaže si povedete s velkým taktem. Budete se jí možná muset tu a tam zalichotit nějakým dárkem. Tak s ní vyjdete nejlíp.“ A tak se tedy sestra Sempronie snažila vypátrat, o co má dívka největší zájem, a tím ji uplácela. Ale protože si Aileen byla jasně vědoma otcova významu a byla marnivá na svou osobní nadprůměrnost, nešlo to jen tak hladce. Ale přece jen chtěla občas jít domů; nebo stála o dovolení nosit růženec, jaký měly sestry – z velkých korálů a s ebenovým křížem a stříbrným Kristem –, což se považovalo za velké vyznamenání. Odměnou za to, že bude ve třídě zachovávat klid, chodit tiše – pokud to vůbec bylo v jejích silách –, že se po zhašení světel nebude vkrádat do ložnic ostatních dívek a přestane „házet cukrbliky“ po té či oné sympatické sestře, jí povolovali nejen tyto výsady, ale i jiné, jako například procházet se v sobotu odpoledne po zahradě, smět si natrhat, kolik květin chce, přinést si šaty navíc, šperky a tak dále.

Měla ráda hudbu a se zalíbením se obírala myšlenkami na malování, ačkoli v tom směru neměla vůbec vlohy; zajímaly ji knihy, to jest romány, ale ty jí byly nedostupné. Všechno ostatní – gramatika, pravopis, šití, církevní a všeobecné dějiny – se jí protivilo. Nauka o slušném chování – no, na tom ještě něco bylo. Líbívaly se jí ty poněkud přepjaté poklonky, kterým ji učily, a často přemýšlívala, jaké pro ně asi bude mít použití, až se vrátí domů.

Když vyšla ze školy do života, začalo na ni působit vědomí oněch drobných společenských předností, o nichž tu byla již zmínka, a vroucně si přála, aby otec postavil nějaký lepší dům – rezidenci –, něco podobného, jako viděla u jiných, a aby ji patřičně uvedl do společnosti. Když se jí to nepovedlo, neměla už nic na co myslet než na šaty, šperky, jezdecké koně, kočáry a převlékání do příslušných toalet k těm účelům jí povolených. V domě, v jakém bydlili, nemohli její rodiče rozhodně nijak vznešeně přijímat hosty, a proto již

v osmnácti letech pocítovala osten zchlazené ctižádosti. Lačnila po životě. Ale jak se ho měla zmocnit?

Její pokoj byl výstavkou slabůstek lačné a ctižádnostivé povahy. Byl plný šatů, krásných věcí pro všechny možné příležitosti, šperků – které měla málo možností nosit –, střevíčků, punčoch, prádla, krajek. Laicky vyzkoušela rozličné voňavky – i kosmetické přípravky, ačkoli ty právě vůbec nepotřebovala – a obojího byly v pokoji spousty. Nebyla tuze pořádná a milovala marnotratnou okázalost – a její záclony, čalouny, stolní ozdoby a obrazy jevíly sklon k nádheře, která se k ostatnímu domu dobře nehodila.

Cowperwoodovi Aileen vždycky připomínala bujného koně bez tvrdé uzdy. Setkal se s ní kolikrát, když byla na nákupech s matkou nebo na projížďce s otcem, a pokaždé ho zajímalo a bavilo, jaký strojený, blazeovaný tón při řeči s ním nasazovala – „Ach božítku, božítku! Ani nevíte, jak je život nudný!“ – třebaže ve skutečnosti každíčký okamžik života lapala s palčivým zájmem.

Cowperwood odhadl její duševní obraz přesně: dívka se silně vyvinutým smyslem pro život, romantická, plná myšlenek na lásku a její možnosti. Při pohledu na ni měl dojem, že vidí to nejlepší, co příroda dokáže, když se vynasnaží vytvořit fyzickou dokonalost. Napadlo ho, že co nevidět se naskytne nějaký šťastný mládeneček, který si ji vezme a odvede si ji – ale kdokoli ji dostane, bude si ji muset držet láskou a rafinovanými lichotkami a pozorností, pakliže si ji udrží vůbec.

„Ten žabec,“ (to rozhodně nebyla), „si myslí, že se kolem kapsy jejího otce točí celý svět,“ prohodila jednoho dne Lillian k manželovi. „Když ji člověk slyší mluvit, myslel by si, že pocházejí z rodu irských králů. Ten její předstíraný zájem o umění a hudbu mě baví.“

„Ale nebud' k ní přece tak přísná,“ domlouval se Cowperwood diplomaticky. Aileen se mu již nesmírně líbila. „Hraje moc dobře a má pěkný hlas.“

„Ano, to vím – ale nemá v sobě žádnou opravdovou zjemnělost. A kde by to taky sebrala? Podívej se na ty rodiče.“

„Nevidím na ní nic tak hrozného,“ trval Cowperwood na svém. „Je veselá a hezká. Samozřejmě je pořád ještě děvče a trochu marnivá, ale z toho vyroste. Ale ani tak není docela bez rozumu a půvabu.“

Aileen, jak věděl, k němu chovala velmi přátelskou náklonnost. Líbil se jí. Nikdy mu neopomněla v jeho domě zahrát na piano a zazpívat, a zpívala jen tehdy, když on byl doma. Na jeho klidné, vyvážené chůzi, statném těle a hezké hlavě bylo něco, co ji poutalo. Přes všechnu svou marnivost a egocentrismus před ním někdy cítila jakousi slabou uctivou bázeň – vzrušení. V jeho přítomnosti byla zřejmě hned veselejší a ještě živější.

Není snad na tomto světě marnější námahy než jakýkoli pokus o přesnou definici charakteru. Každý člověk je hromádka protikladů – a o nikom to neplatí víc než právě o lidech nejschopnějších.

V případě Aileen Butlerové by podání přesné definice bylo zhora nemožné. Inteligenci, byť primitivního, nespoutaného rázu, bezesporu měla – a také vrozenou podmanivost, poněkud krocenou příkazy a konvencemi současné společnosti, podmanivost, která se dosud občas projevovala jakýmsi elementárním a nikoli zcela nepůvabným způsobem. V té době jí bylo teprve osmnáct let – a z hlediska muže takového založení, jako byl Frank Cowperwood, byla vyloženě přitažlivá. Vyzařovala něco, co předtím ještě nepoznal ani po čem dosud vědomě netoužil. Životnost a živost. Žádná jiná žena ani dívka, kterou kdy v životě poznal, neměla tolik vrozené podmanivosti jako ona. Její rudozlaté vlasy – ani ne tak rudé, jako spíše vyloženě zlaté se slabým nádechem mědi – se jí vlnily v bohatých kadeřích kolem čela a splývaly jí vzadu až na šíji. Měla krásný nos, ne senzitivní, nýbrž přísně rovný s malými úzkými chřípěmi, a oči, které byly nejen velké, ale navíc ještě nápadně smyslné. Jemu připadal jejich modrošedomodrý odstín hezký a její toaleta, ovšemže přičiněním jejího temperamentu, připomínala téměř neslušný přepych – náramky, kotníkové kroužky, náušnice a prsní pukly odalisky, ačkoli samozřejmě nic takového na sobě neměla.

Po letech se mu svěřila, že by si byla strašně ráda malovala nehty a barvila dlaně mořenovou červení. Zdravá a silná, měla chronický zájem o muže – zvědava, co si o ní asi myslí a jak dopadá ve srovnání s jinými ženami.

Skutečnosti, že může jezdit v kočáře, bydlet v pěkném domě na Girard Avenue, navštěvovat takové rodiny, jako jsou Cowperwoodovi a jim podobní, přikládala velkou váhu; ale přesto, již v tomto věku, si uvědomovala, že život je něco víc než tohle. Mnozí takové možnosti neměli, a přece žili.

Ale obě tyto okolnosti, bohatství a tělesná půvabnost, ji měly v moci – a když seděla u piana a hrála nebo jela ve svém kočáře nebo se procházela nebo stála doma před zrcadlem, byla si vědoma své postavy, svých vnad, co znamenají pro muže, jak jí ženy závidějí. Někdy se dívala na chudé nebo plochoňadré nebo nehezké dívky a v duchu je litovala, kdežto jindy zase vzplanula nevysvětlitelným odporem k nějaké hezké dívce nebo ženě, která se jí opovážila čelit společensky nebo tělesným zjevem. Vyskytovaly se již takové dívky z lepších rodin, které v luxusních obchodech na Chestnut Street nebo na promenádě projíždě, ať už na koni, nebo v kočáře, pohodily hlavou a naznačovaly tak jasně, jak to jen lidské gesto dovede, že jsou z lepšího rodu a že to vědí. Stalo-li se tak, hleděly jedna vyzývavě na druhou.

Nic si nepřála Aileen vřeleji, než aby se v životě vysoko povznesla, ale přesto ji ti neslaní nemastní mužové, společensky výše postavení než ona, ani v nejmenším nelákali. Chtěla pravého muže. Tu a tam se ukázal někdo té představě „trošku podobný“ – trošku, ale ne docela –, kdo se jí zamlouval. To však většinou byli politikové nebo členové státního zákonodárného sboru, známí jejího otce a společensky úplné nicky – a tak ji jen nudili a připravovali jí zklamání. Se skutečnou elitou se její otec neznal. Ale pan Cowperwood? Ten se zdál tak jemný, tak neodolatelný a tak rezervovaný! Často se dívala na paní Cowperwoodovou a myslila si, jaké ta má štěstí.

Kapitola 14

Další vzestup Cowperwooda jakožto firmy Cowperwood a spol., jak se vyvíjel po jeho pozoruhodném tahu se státní půjčkou, ho nakonec svedl dohromady s jistým mužem, který měl napotom v jeho životě hrát důležitou roli po stránce morální, finanční i různých dalších. Tím mužem byl George W. Stener, nově zvolený městský pokladník, který, řekněme to hned, byl loutkou v rukou jiných lidí, ale který se přes tuto skutečnost stal osobností značně důležitou právě z té příčiny, že byl slaboch. Před svým zvolením za městského pokladníka se Stener zabýval prostředkováním realitních a pojišťovacích obchodů v malém měřítku. Patřil k oněm lidem bez jakéhokoli širšího rozhledu, bez opravdové bystrosti, dovednosti a velké znalosti v čemkoli, jakých jsou v každé velké obci takové tisíce. Člověk nikdy Stenera neslyšel, že by přišel s nějakou novou myšlenkou. Co byl na světě, ještě ho nic nového nenapadlo. Ale jinak to zase nebyl špatný člověk. Vyzírala z něho sice jakási těžkopádnost, popelavost, obyčejnost, ale to se týkalo spíš jeho ducha než těla. Oči měl mlhavě šedomodré, vlasy popelavě světle hnědé a řídké. Ani na jeho ústech nebylo nic zvlášť výrazného. Byl slušně velký, skoro šest stop, a celkem i dost široký v ramenou, ale postavu rozhodně ztepilou neměl. Vypadal, jako by se trochu hrbil, a měl malinko kulaté břicho a mluvil banálnosti – drobné tlachy z novin a z ulice a z obchodního života. Lidé v jeho okolí ho měli rádi. Platil za poctivého a dobromyslného, a pokud o tom uvažoval, i sám se za takového pokládal. Jeho žena a čtyři děti byly osoby stejně průměrné a bezvýznamné – jak už ženy a děti takových mužů obyčejně bývají.

Nicméně a přes to všechno – nebo snad, vzato politicky, právě pro to všechno – jisté politické metody, které se v téměř nezměněné formě ve Filadelfii praktikovaly již posledních padesát let, vynesly

George W. Stenera na čas před zrak veřejnosti. Předně proto, že byl stejného politického vyznání jako vládnoucí místní politická strana, padl do oka místnímu zástupci v městské radě a předákovi svého volebního obvodu jakožto věrná duše – jako člověk užitečný pro verbování voličských hlasů. A za druhé, ačkoli jako řečník byl absolutně nepotřebný, protože neměl vůbec nápady, bylo ho přesto možno poslat, aby obcházel ode dveří ke dveřím a vyptával se hokynáře a kováře a řezníka, jak se dívají na situaci – a uměl se přitom s lidmi tak spřátelit, že nakonec mohl celkem přesně předpovědět pravděpodobný výsledek voleb. Kromě toho se mu dalo nakukat pár jalových frází, které pak statečně papouškoval. Republikánská strana (tehdy právě nově založená, ale ve Filadelfii v majoritě) potřebuje váš hlas – je nezbytně nutné nepustit ty ničemné demokraty k veslu (stěží by byl dovedl odůvodnit proč). Byli pro otroctví. Jsou pro svobodný obchod. Ani jednou ho nenapadlo, že tyto otázky nemají s místním úředním aparátem a finanční správou Filadelfie vůbec co dělat. A i kdyby ne? Co na tom?

V té době se ve Filadelfii mělo za to, že všechen politický osud města řídí – což také zcela odpovídalo skutečnosti – jeden federální senátor, jistý Mark Simpson, spolu s Edwardem Maliou Butlerem a s Henrym A. Mollenhauerem, bohatým velkoobchodníkem s uhlím a podílníkem na mnoha podnicích. Měli zástupce, náhončí, špehy, nohsledy – celou legii. A k těm právě patřil i Stener – malilinké kolečko v tiché mašinérii jejich machinací.

Snad v žádném jiném městě než v tomto, kde obyvatelstvo bylo tak beznadějně průměrné, pokud šlo o otázku lidské obyčejnosti, by nemohl být městským pokladníkem zvolen takový člověk jako Stener. Až na řídké případy nevytyčovali politický program města prostí řadoví občané. Tu věc měla v rukou úzká tajná klika. Těm a těm lidem nebo těm a těm stranickým falcím byly za ty a ty prokázány služby přidělovány určité pozice – ale kdopak by neznal politiku?

Proto se během času George W. Stener stal persona grata v očích někdejšího člena městské rady Edwarda Strobika, který se potom stal hlavou obvodu a ještě později předsedou městské rady a který byl v soukromém životě obchodníkem se stavebním kamenem a majitelem cihelny. Strobik byl nohsled Henryho A. Mollenhauera, nejbezohlednějšího a nejbezcitnějšího z celé trojice politických vůdců, který potřeboval různé věci od městské rady a používal Strobika jako svého nástroje. Postaral se o zvolení Stenera a Strobik byl později, protože při volbách postupoval loajálně, jak mu bylo řečeno, jmenován náměstkem přednosta silničního odboru.

Tam prvně přišel na oči Edwardu Maliovi Butlerovi a byl mu v maličkostech užitečný. Potom ústřední politický výbor za Butlerova předsednictva rozhodl, že na místo městského pokladníka potřebuje nějakého slušného poddajného člověka, který by zároveň byl naprosto loajální, a tak se na kandidátce octlo jméno Stener.

O financích toho sice věděl málo, ale byl výborný účetní – a ostatně, nebyl tu snad městský právní zástupce Rehan, jiný politický nástroj tohoto mocného triumvirátu, aby mu kdykoli poradil? Ovšemže byl. Byla to velice jednoduchá záležitost. Octnout se na kandidátce bylo totožné se zvolením, a tak po několika týdnech krajně trapných chvil na řečnické tribuně, v nichž odkoktal jalové a banální fráze o tom, že město potřebuje poctivou správu, byl uveden v úřad. A věc byla hotová.

A nebylo by na tom ani tak tuze záleželo, jakou administrativní a finanční kvalifikaci pro to postavení George W. Stener vlastně má, kdyby město Filadelfie nebylo v té době dosud kulhalo pod tíhou tak špatného nebo vůbec žádného finančního systému, jakým snad žádné druhé město ještě nikdy netrpělo – neboť městský důchodní i pokladník směli vybírat a přechovávat peníze patřící městu i mimo sklepení městské pokladny, a nemusili se bát, že by z kterékoli strany byl vznesen jakýkoli požadavek, aby tyto peníze

ukládali na úrok ve prospěch města. Jak se zdálo, zjevně se od nich neočekávalo nic víc, než aby při odchodu z úřadu předali svěřenou jistinu spolu s částkou, která byla po ruce, když úřad nastupovali. Nepředpokládalo se ani se veřejně nežádalo, aby peníze z jakéhokoli pramene tak vybrané nebo získané zůstávaly nedotčeny v trezorech městské pokladny. Mohly se rozpůjčit, uložit v bankách nebo použít ve prospěch soukromých zájmů kohokoli, pokud jen základní jistina byla vrácena, a nikdo o tom nemusel vědět. Veřejného schválení se těmto finančním zásadám ovšem nedostalo, ale politické a novinářské i vysoké finanční kruhy o nich dobře věděly. Jak tomu pak mohl někdo udělat přítrž?

Navázáním obchodního spojení s Edwardem Maliou Butlerem vplul Cowperwood mimoděk do tohoto ovzduší neregulérních a pochybných spekulací, aniž si to vůbec uvědomoval. Když před sedmi lety odešel z kanceláře firmy Tighe a spol., učinil tak s myšlenkou, že nadále a navždycky už nechce s burzovním makléřstvím nic mít. A hle, tu se do toho najednou pustil znovu, a to s ještě větší vervou, než jakou projevoval kdy předtím – neboť nyní pracoval pro sebe, pro firmu Cowperwood a spol., a horlivě se snažil uspokojit velký okruh nových a vlivných lidí, kteří se k němu postupně sletovali. Všichni měli nějaké peníze. Všichni měli tipy a všichni na něm chtěli, aby pro ně prováděl lhůtní a diferenční spekulativní obchody s určitými akciemi, protože byl znám jiným politikům a protože byl spolehlivý. A to bylo pravda. Nebyl, nebo alespoň až do té doby nebyl, spekulantem ani hazardním hráčem na vlastní vrub. Často se po pravdě utěšoval myšlenkou, že za všechna ta léta dosud nikdy nehazardoval pro sebe, nýbrž vždycky pouze striktně prováděl příkazy jiných lidí. A tu k němu najednou přišel George W. Stener s návrhem, který nebyl docela totožný s burzovní spekulací, a přece zase na druhé straně byl.

Již po dlouhou řadu let před občanskou válkou i za jejího průběhu, vzpomeňme zde na vysvětlenou, mělo město Filadelfie jakožto

korporační obec ve zvyku, když v městské pokladně nebyly pohotové prostředky, vydávat tak zvané městské zástavy, jež nebyly nic jiného než poukázky nebo dlužní úpisy, které nesly šestiprocentní úrok a byly splatné někdy do třiceti dnů, někdy do tří měsíců, někdy do šesti měsíců – to všechno záleželo na celkové částce a na tom, jak brzy podle názoru městského pokladníka se mělo v pokladně sejít dost peněz, aby je mohl proplatit a anulovat.

Tak dostávali často zapláceno jak malí živnostníci, tak i velcí podnikatelé, přičemž například malý živnostník, který dodal zboží městským institucím a právě potřeboval hotové peníze, musil třeba svoje poukázky diskontovat u banky, obvykle za devadesát centů za dolar, kdežto velcí podnikatelé si mohli dovolit svoje poukázky podržet a čekat. Je na první pohled jasné, že ačkoli tato praxe mohla malého živnostníka a obchodníka často značně poškodit, pro velkého podnikatele nebo směnečného makléře to byla docela slušná propozice, protože bylo jisté, že město jednou poukázky proplatí, a protože šestiprocentní úrok znamenal se zřetelem na absolutní jistotu papíru vskutku tučný zisk. Bankéř nebo makléř, který tyto poukázky od malých živnostníků za devadesát procent nominální hodnoty skupoval a mohl čekat, si nakonec přišel na docela slušný zisk.

Se vší pravděpodobností neměl městský pokladník původně vůbec v úmyslu kohokoli poškozovat a je docela možné, že v té době skutečně v pokladně nebyly žádné prostředky na zaplacení účtů. Ale ať už tenkrát bylo, jak chtělo, později nebylo pro vydávání poukázek omluvy, přihlédneme-li k tomu, že město bylo velmi lehce možno spravovat mnohem hospodárněji. Ale tyto poukázky, jak si každý může snadno představit, se později staly vydatným zdrojem zisků pro směnečné makléře, pro bankéře, politické finančníky a zákulisní politické kejklíře vůbec, a tak i nadále zůstaly článkem městské fiskální soustavy.

To všechno mělo jen jediný háček. Aby totiž mohl výhod těchto okolností plně využít, musil být velký bankéř, takové poukázky

vlastníci, bankéř „zasvěcený“, to jest stojící blízko politickým veličinám města – neboť nepatřil-li mezi ně a potřeboval náhodou peníze a předložil své poukázky městskému pokladníkovi k proplacení, určitě shledal, že za ně nemůže dostat výplatu v hotovosti. Jestliže je však převedl na některého bankéře nebo směnárníka, který byl v úzkém spojení s politickými veličinami města, hned to bylo něco jiného. Potom pokladna jistě našla prostředky k zaplacení. Nebo přál-li si tak směnárník nebo bankéř – ovšem ten pravý –, pak se poukázky, které měly být původně proplaceny do tří měsíců a v té době by také bývaly vskutku vyrovnány, ustavičně prolongovaly na léta a léta kupředu a stále nesly šestiprocentní úrok, i když město mělo hojnost prostředků, aby je proplatilo. Ačkoli to samozřejmě znamenalo nezákonné ždímání úroků z městských fondů, přesto i to bylo docela v pořádku. Dalo se to zatusovat prostým oznámením „Nejsou peníze“. Široká veřejnost o tom nevěděla. Ani na to nemohla přijít. Noviny, poněvadž byly politicky zainteresované, nebyly nijak bdělé. Neexistovali žádní vytrvalí fanatičtí reformátoři, kterým by se přikládala jakákoli politická důvěra. Během války dostoupily poukázky, tímto způsobem neproplacené, částky značně převyšující dva miliony dolarů a všechny vynášely šestiprocentní úrok, ale tenkrát to ovšem už začalo trochu zavánět skandálem. Kromě toho alespoň někteří z věřitelů začali také požadovat své peníze zpátky.

Proto, aby se tento vleklý nezaplacený dluh konečně vyrovnal a všechno se zase uvedlo do náležitého pořádku, bylo rozhodnuto, že město musí vypsát půjčku, řekněme ve výši dvou milionů dolarů – přesnější číslici není zapotřebí uvádět. A tato půjčka se musí vydat ve formě zúročitelných certifikátů v nominální hodnotě jednoho sta dolarů, umořitelných jednak v šesti, jednak ve dvanácti nebo osmnácti měsících. Tyto půjčkové certifikáty se pak měly okázale uvést do prodeje na volném trhu, měl se zřídit zvláštní umořovací fond k jejich splacení a peněz půjčkou získaných se mělo

použít k likvidování dlouho nesplacených zástav, které se najednou staly tak ožehavým předmětem veřejné kritiky.

Je nad slunce jasné, že to bylo prostě vyhánění ďábla belzebubem. O skutečném vyrovnání dlouho nesplaceného dluhu nemohla být vůbec řeč. Úmyslem intrikářů pouze bylo umožnit zákulisním finančním politikům sklízet touž starou žeň jako dříve. Toho se mělo dosáhnout tím, že se dovolí prodat certifikáty pravým osobám za devadesát nebo i méně pod záminkou, že po nich je slabá poptávka, poněvadž kredit města je špatný.

To bylo do jisté míry také pravda. Válka právě skončila. Peníze byly drahé. Ukladatelé peněz mohli jinde vytěžit víc než šest procent, pokud by se půjčka neprodávala za devadesát. Ale existovalo několik ostražitých politiků, kteří nebyli ve správě města, a některé noviny i nepolitici finančníci, kteří ve vybičovaném vlasteneckém nadšení, jakého byla ta doba svědkem, naléhavě žádali, aby se půjčka prodávala za plné nominále. Proto se do zmocňovacího usnesení musila vtělit klauzule v tom smyslu.

To, jak každý jasně pochopí, zhatilo rafinovaný plán politikářů získat tuto půjčku za devadesát. Ale protože si přáli, aby peníze vázané ve starých zástavách, nyní pro nedostatek prostředků neumořitelných, jim byly vyplaceny, zbývala jediná možnost, jak toho dosáhnout – získat nějakého makléře, který se dopodrobna vyzná v kličkách obchodování s cennými papíry, aby tuto novou městskou půjčku uvedl na burzu takovým způsobem, že její hodnotu zdvihne naoko na sto procent a že se pak za tento kurs prodá outsiderům. Jestliže pak půjčka později, jak se zaručeně stane, oslabí a klesne pod tuto cenu, politikové si jí budou moci nakoupit, kolik jen budou chtít, a nakonec si ji dát od města proplatit plným nominále.

George W. Stener, jenž právě někdy tou dobou nastoupil svůj úřad městského pokladníka, a nepřinášel si pro tuto obchodní propozici žádný zvláštní finanční rozhled, si kvůli tomu dělal velké starosti. Henry A. Mollenhauer, jeden z mužů, kteří ve svých rukou

nashromáždili velké množství starých městských zástav a který nyní chtěl své peníze, aby je mohl investovat do zázračně slibných podniků na západě, navštívil Stenera a také starostu. Spolu se Simpsonem a Butlerem tvořil „silnou trojku“.

„Myslím, že by se mělo něco udělat s těmi poukázkami, co zůstávají pořád neproplacené,“ řekl na vysvětlenou. „Jenom sám jich mám spoustu a jsou tu ještě jiní. Pomáhali jsme městu hezky dlouho, když jsme k tomu mlčeli – ale teď myslím, že by se s nimi už mělo něco dělat. Pan Butler i pan Simpson se na to dívají stejně jako já. Nedala by se ta nová půjčka zakótovat na efektivní burze a takovým způsobem ty peníze získat? Některý šikovný makléř by ji možná dokázal vyhnat na nominále.“

Mollenhauerova návštěva Stenerovi nesmírně zalichotila. Mollenhauer se jen zřídka kdy obtěžoval zajít někam osobně, a šel-li, tedy vždycky pouze pro váhu a účinek, jaký bude jeho osobní vystoupení mít. Stejně jako Stenera navštívil i starostu a předsedu městské rady – s povzneseným, zdrženlivým, nevyzpytatelným výrazem. Byli pro něho asi tolik jako kancelářští poskokové.

Abychom přesně pochopili jak motiv Mollenhauerova zájmu na Stenerovi, tak i význam této návštěvy a pozdější Stenerovo jednání na jejím základě, bude nezbytné porozhlédnout se po politickém obzoru kousek do minulosti. Ačkoli George W. Stener byl do jisté míry Mollenhauerovým politickým náhončím a protežé, znal ho Mollenhauer celkem nepatrně. Už ho kdysi předtím viděl; věděl o něm; dal i souhlas k zařazení jeho jména na místní kandidátní listinu, a to hlavně proto, že se mu od těch, kdo mu stáli nejbliž a prováděli jeho rozkazy, dostalo ujištění, že Stener je „náš člověk“, že udělá všechno, co se mu řekne, že nikomu neprovede žádnou nepříjemnost atd. atd.

Po pravdě řečeno, Mollenhauer udržoval tajné spojení s městskou finanční správou již po kolik dřívějších administrativních období, ale nikdy ne tak těsné, aby se dalo snadno vysledovat. Na

to byl osobností jak politicky, tak finančně tuze význačnou. Nešťtil se však plánu, na němž se podílel Simpson, ne-li také Butler, plánu využívajícího politických i obchodních nastrčených figurek k tomu, aby mohl městské pokladně pouštět co možná nejvíc žilou, aniž to způsobí veřejný skandál. Skutečně již několik let před touto návštěvou používal rozličných prostředníků – předsedy městské rady Edwarda Strobika, tehdejšího držitele starostenského křesla Asy Conklina, radního Tomáše Wycrofta, radního Jakuba Harmona a jiných – ke zřizování fingovaných společností pod různými krycími jmény. Úkolem těchto firem bylo obchodovat se zbožím, které město potřebuje – se stavebním dřívím, kamenem, ocelí, železem, cementem, byl by to dlouhý seznam! –, a rozumí se, vždycky s tučným ziskem pro ty, kdo stáli v nejzazším pozadí za krycími společnostmi takto zřízenými. Městu to ušetřilo námahu široko daleko se rozhlížet po poctivých obchodnících dodávajících za rozumné ceny.

Poněvadž činnost přinejmenším tří z těchto nastrčených loutek bude v dalším vývoji Cowperwoodovy historie hrát jistou úlohu, nepochybíme, když je zde stručně popíšeme.

Edward Strobik, jejich hlava a v menších věcech Mollenhauerovi z nich nejužitečnější, byl človíček velice čiperný, v té době asi pětatřicetiletý – hubený a poněkud afektovaný, s černými vlasy, černýma očima a přehnaně velkým černým knírem. Chodil jako ze škatulky a liboval si v nápadném oblečení – proužkované kalhoty, bílá vesta, černý žaket a vysoký cylindr. Okatě ozdobné střevíce měl vždycky bezvadně nablýskané a jeho neposkvrněný zevnějšek mu u některých lidí vynesl přezdívku „Hejsek“. Přesto byl v menším měřítku celkem schopný člověk a mnozí ho měli velmi rádi.

Jeho dva nejdůležitější kumpáni, pánové Tomáš Wycroft a Jakub Harmon, byli značně méně vábní a méně okázalí. Jakub Harmon byl společensky nekňuba, ale ve finančních věcech rozhodně nehloupý. Měl velkou statnou postavu, pískově hnědé vlasy a hnědé oči a pohled na něho byl značně neradostný, ale byl celkem dost

inteligentní a absolutně ochotný schválit cokoli, co nečišelo nepoctivostí zrovna na sto honů a co mu mohlo zajistit dostatečnou ochranu, aby neuvázl ve spárech zákona. Ve skutečnosti nebyl ani tak zchytralý, jako spíš v myšlení těžkopádný a dychtivý se vyšinout.

Tomáš Wycroft, poslední z tohoto užitečného, avšak méně významného trojlístku, byl vytáhlý, hubený muž s voskově zažloutlou pletí a hluboko zapadlýma očima, v obličeji vyzáblý a tělesným vzhledem k politování, ale mazaný jako liška. Povoláním byl slévač železa a do politiky se dostal velmi podobně jako Stener – protože byl užitečný. A prostřednictvím tohoto trojlístku, jehož hlavou byl Strobik a který se zabýval různými pochybnými podniky, jež tu nyní vyličíme, se mu podařilo vydělat jisté peníze.

Společnosti, jež těchto několik nohsledů zřídilo již v minulých administrativních obdobích, a to pro Mollenhauera, obchodovaly s masem, stavebním materiálem, kandelábry, silničními stavebninami, zkrátka se vším všudy, co městské resorty nebo jejich instituce potřebovaly. Objednávka městem jednou zadaná byla neodvolatelná, ale předem si bylo nutno zajistit některé členy městské rady a to stálo peníze. Firma takto ustavená nemusila vůbec doopravdy sama porážet dobytek nebo odlévat kandelábry. Stačilo úplně, když se za tím účelem ustavila, získala koncesi, zajistila si u městské rady objednávku na dotyčné zboží pro město (o což se postarali Strobik, Harmon, a Wycroft) a potom touž objednávku postoupila nějakému skutečnému řezníkovi a majiteli porážky nebo slévači železa jakožto subdodavateli, který požadované zboží dodá a jim nechá shrábnout jejich zisk; ten se potom zase rozdělil nebo ve formě daru některému politickému klubu či organizaci vyplatil Mollenhauerovi a Simpsonovi.

Bylo to úžasně snadné a do jisté míry i zcela zákonné. Dotyčný majitel porážky nebo slévárny železa nemohl jinak doufat, že by vlastním přičiněním takovou zadávku vůbec dostal. Stener, nebo kdo jiný zrovna v tom čase spravoval městskou pokladnu, měl za

svou ochotu půjčovat na nízkou úrokovou sazbu peníze – jichž se použije jako kauce za přesné provedení udělené zakázky a v některých případech i jako výpomoci majiteli porážky nebo slévárny, aby svůj úkol mohl vůbec splnit – mít nejenom to jedno nebo dvě procenta, která smí zastrčit do kapsy (jako již jiní pokladníci před ním), ale i slušný podíl na celkovém zisku. Rovněž mu měl být doporučen ochotný a důvěryhodný sekretář, který je „jejich“. Stenerovi nebylo nic do toho, že Strobik, Harmon a Wycroft, jednajíce podle příkazů Mollenhauerových, mají náhodou v úmyslu použít části těchto půjčených peněz k účelům zcela odlišným od účelů udaných. Na něm bylo pouze, aby ty peníze půjčil.

Ale abychom pokračovali. Již nějakou dobu předtím, než byl vůbec oficiálně nominován, dověděl se Stener od Strobika – jenž, mimochodem řečeno, byl jedním z jeho ručitelů nutných pro jeho kandidaturu na pokladníka (kteréžto ručitelství bylo právě tak nezákonné jako ručení členů městské rady Wycrofta a Harmona, neboť pensylvánské zákony výslovně stanoví, že jeden politický veřejný úředník nesmí být ručitelem druhému) –, že ti, kdo se o tuto nominaci a kandidaturu přičinili, od něho v žádném případě nebudou žádat nic, co by nebylo naprosto zákonné, ale že musí být ochotný a neklást překážky velkým vedlejším příjmům z městské pokladny ani nechňapat po rukou, které ho krmí. Rovněž mu bylo dáno úplně jasně na srozuměnou, že jakmile bude jednou pevně sedět v úřadě, nějakou maličkost si přivydělá i pro vlastní kapsu.

Jak jsme již uvedli, Stener byl odjakživa chudý. Pozoroval, jak si všichni ti, kteří kolem něho až doposud v jakékoli míře dělali do politiky, finančně vedou vskutku náramně dobře, kdežto on jako pojišťovací a realitní agent se věčně fretuje¹⁰. Jako nepatrný politický přidavač pracoval do úmoru. Jiní politikové si stavěli hezké domy v novějších čtvrtích města. Jezdili na výlety do New Yorku nebo do

10 Protloukat se, uskrovnovat se. *Pozn. red.*

Harrisburgu nebo do Washingtonu vyhodit si z kopýtka. Bylo je vidět v každý čas ve venkovských restauracích nebo hotelích při veselé zábavě s manželkami nebo milenkami, kdežto on až doposud k tomu davu šťastlivců nepatřil. Bylo tedy jen přirozené, když mu teď bylo něco slíbeno, že to vzbudilo jeho zájem a povolnost. Kdoví k čemu všemu se třeba dostane?

Když došlo k této Mollenhauerově návštěvě a jeho návrhu v tom směru, aby se kurs městské půjčky zdvihl na plné nominále, tu si Stener, ačkoli návštěva s Mollenhauerovým tajným spojením se Stenerem prostřednictvím Strobika a ostatních nijak viditelně nesouvisela, s konečnou platností uvědomil svou politickou podřízenost – poznal stentorský hlas svého pána – a hned vzápětí pospíchal k Strobikovi pro informaci.

„Řekněte, co byste s tímhle udělal vy?“ zeptal se Strobika, který věděl o Mollenhauerově návštěvě dřív, než mu o ní Stener pověděl, a jen čekal, až si s ním Stener přijde promluvit. „Pan Mollenhauer mluví o tom, že by se tahle nová půjčka měla zakótovat na burze a vyhnat její kurs na nominále, takže by se prodávala za sto.“

Ani Strobik, ani Harmon nebo Wycroft neměli ponětí, jak to zařídit, aby se certifikáty městské půjčky, které na volném trhu mají cenu pouze devadesát, na burze prodávaly za sto, ale Mollenhauerův tajemník, jistý Abner Sengstack, Strobikovi navrhl, že když Butler pracuje s mladým Cowperwoodem a Mollenhauer v tomto případě nijak obzvlášť nestojí o to, aby to prováděl jeho osobní makléř, mohli by docela dobře zkusit Cowperwooda.

Tak se stalo, že si Stener k sobě do úřadu zavolal Cowperwooda. A ten, když už tam jednou byl, ale dosud v tom prsty Mollenhauerovy ani Simpsonovy nerozeznával, hleděl na toho podivně šmaťhavého a papulatého měšťáčka před sebou bez veškerého zájmu i sympatie a ihned poznal, že má co dělat s úplným finančním nemluvnětem. Chm, kdyby jen tak mohl tomuhle člověku dělat poradce – být na ta čtyři léta jeho jediným, výhradním rádcem!

„Těší mě, pane Stenere,“ řekl svým příjemným lichotivým hlasem, když mu městský pokladník podával ruku. „Jsem rád, že vás poznávám. Samozřejmě jsem o vás už slyšel.“

Stener Cowperwoodovi zdlouhavě vysvětloval, kde ho vlastně tlačí pata. Vedl si při tom hodně těžkopádně, než vykoktal všechny potíže situace, kterou chtěl nechtěl měl řešit.

„Hlavní věc, jak to vidím já, je docílit, aby se tyhle certifikáty prodávaly za nominále. Můžu je vydávat v partiích tak velkých, jak budete chtít, a ve lhůtách, jaké budete chtít. Prozatím bych chtěl sehnat dost, abych mohl zmenšit oběh těch neproplacených poukázek o dvě stě tisíc dolarů, a později samozřejmě čím víc tím líp.“

Cowperwood si připadal jako lékař vyhmátávající puls pacientovi, který ve skutečnosti není vůbec nemocný, ale potřebuje pouze šetrné ujištění, které znamená tučný honorář. Všechny kličky a finesy burzovních praktik měl v malíku jako malou násobilku. Věděl, že kdyby mohl tu půjčku dostat do rukou celou, kdyby mohl udržet v tajnosti, že jedná ve srozumění s městem, a kdyby mu Stener dovolil, aby pro umořovací fond kupoval spekulálně à la hausse¹¹, zatímco by zároveň pro zpevnění kursu obezřele prodával, že by dokázal divy i s velkou emisí. Musel by ji ovšem dostat celou, aby za sebe mohl nechat pracovat agenty.

Už se mu začal v hlavě rýsovat plán, jak by mohl velkou část neopatrných spekulantů na burze přimět, aby se z tohoto papíru či půjčky vydali – samozřejmě pod dojmem, že certifikáty jsou volně roztroušeny v rukou různých osob a že si jich později mohou nakoupit, kolik jen budou chtít. A pak by se jednoho dne probudili a poznali by, že půjčky koupit nemohou – že je má všechny on. Jenže tolik by se svým tajemstvím rozhodně neriskoval. Kdepak, ani pomyšlení. Ale vyžene kurs městské půjčky až na nominále, a potom bude prodávat. A to tučné sousto pro něho, ta výhoda proti ostatním, až to provede!

11 Na vzestup kursu cenných papírů. Pozn. překl.

Věru moudře tušil, že za tím vším vězí politika – chytřejší a vlivnější lidé než Stener, schovaní za ním. Ale co na tom? A jak chytře a mazaně mu nastrkují Stenera jako tykadlo. Dost možná že jeho vlastní jméno dostává v tom jejich zdejším politickém životě mocný zvuk. A kdo ví, co všechno to neznamená!

„Povím vám, co bych chtěl udělat, pane Stenere,“ řekl, když doposlouchal jeho vysvětlování a zeptal se ještě, kolik té městské půjčky by chtěl prodat během příštího roku. „Rád se té věci ujmu. Ale chtěl bych takový den dva, abych si to mohl rozmyslet.“

„Ale ovšem, ovšem, pane Cowperwoode,“ odpověděl Stener žoviálně. „To je v pořádku. Jen si dejte na čas. Jestli víte, jak se to dá provést, jen mi řekněte, až budete připravený. Mimochodem, kolik si účtujete?“

„Nu, akciová burza má svůj regulérní tarif kurtáží a toho se my makléři musíme držet. U obligací a půjček to je čtvrtina procenta z nominální hodnoty. Budu ovšem možná muset přičíst spoustu fiktivních prodejů – to vám vysvětlím později –, ale za ty vám nebudu nic účtovat, dokud celá věc zůstane tajemstvím jenom mezi námi dvěma. Posloužím vám, jak nejlíp dovedu, pane Stenere. Na to se můžete spolehnout. Ale jenom mi dejte takový den dva na rozmyšlenou.“

Potřásl si se Stenerem rukou a rozešli se. Cowperwood měl blahý pocit, že stojí na prahu významné finanční operace, a Stener, že našel někoho, o koho se může spolehlivě opřít.

Kapitola 15

Plán, na kterém se po několika málo dnech uvažování Cowperwood ustanovil, bude naprosto jasný každému, kdo má o obchodních a peněžních manipulacích nějaké ponětí, ale bude hlubokou záhadou pro všechny, kdo o financích nic nevědí. Především městský pokladník bude používat jeho závodu jako depozitního ústavu. Předá mu buďto přímo do rukou, nebo v městských knihách převede v jeho prospěch a k jeho volné dispozici určité položky městské půjčky – pro začátek dvakrát sto tisíc dolarů, protože to je částka, která se má podle přání opatřit rychle – a on se potom poohlédne na trhu a uvidí, co se dá dělat, aby ji zvedl na plné nominále. Městský pokladník požádá ihned radu akciové burzy, aby půjčku připustila ke kótování jako ukládací papír. Potom Cowperwood použije svého vlivu k tomu, aby tato žádost byla rychle vyřízena.

Dále pak bude Stener všechny certifikáty městské půjčky prodávat přes něho a *jedině* přes něho. A musí mu dovolit, aby naoko nakupoval pro umořovací fond takové položky, jaké se ukáže nutné nakupovat proto, aby udržel kurs na plné výši nominále. Aby se toho dosáhlo, bude možná nezbytné, jakmile se jednou v rukách široké veřejnosti umístí značné množství půjčkových certifikátů, vykupovat zpátky velké položky. Ale ty se potom zase prodají. Ustanovení, které dovoluje prodeje toliko za nominále, bude nutno po této stránce anulovat – to jest, že prodeje fiktivní a předběžné se vůbec nebudou pokládat za prodeje, dokud se nedosáhne kursu plného nominále.

To mělo svou maličkou skrytou výhodu, jak Cowperwood vysvětlil Stenerovi. V první řadě, protože certifikáty tak jako tak nakonec jednou dosáhnou nominále, není vůbec námitky, proč by Stener nebo kdokoli jiný nemohl kupovat za nižší zahajovací cenu a držet

je, až stoupnou. Cowperwood mu ve svých knihách milerád otevře úvěrový účet do jakékoli výše a koncem každého měsíce mu podá vyúčtování. Nikdo na něm nebude žádat, aby certifikáty vsutku kupoval. Může mít účet omezený na určitou přiměřenou marži, řekněme deset bodů. A tak má vlastně Stener výdělek prakticky už v kapse.

Za druhé pak, vysvětloval Cowperwood, při kupování pro umorovací fond bude možné certifikáty nakoupit velmi levně, protože když bude mít nové i všechna rezervní vydání zcela v rukou, může v době, kdy bude chtít kupovat, hodit na trh libovolné množství, jak se mu uzdá, a tím stlačit kurs. Potom může kupovat a později zase půjde kurs pěkně nahoru. Když bude mít všechna vydání půjčky úplně v rukou, aby mohl kurs po libosti vyhánět nebo stlačovat, není důvodu, proč by město nemělo nakonec dostat plnou nominální cenu za všechna vydání a proč by se na těch uměle vyvolaných fluktuacích neměly zároveň vydělat slušné peníze. Cowperwood sám se těší, že největší část svého zisku dostane domů tímhle způsobem. Město mu ovšem musí přiznat normální provizi za všechny skutečné prodeje certifikátů pro město za nominále (to musí žádat, aby vyhověl burzovnímu řádu) – ale kromě toho nežádá nic a pro odškodnění za všechny manipulační prodeje, kterých bude hodně, bude spoléhat jedině na svou znalost efektového trhu. A chce-li Stener spekulovat s ním – prosím.

Jakkoli temné snad tyto transakce připadají čtenáři nezasvěcenému, lidem obeznalým se jistě jeví zcela jasné. Tanec kejklřských kousků kolem cenných papírů, které byly všechny pevně v rukou jednoho člověka nebo jedné skupiny lidí, nebyl nikdy zvláštností. Případ certifikátů se nijak nelišil od toho, co se později dalo s železnicí Erie, se společností Standard Oil, s mědí, cukrem, pšenicí a bůhví čím jiným.

Cowperwood byl pouze jeden z prvních a jeden z nejmladších, kteří přišli na to, jak se to dá udělat. Když prvně mluvil se Stenerem,

bylo mu osmadvacet let. Když s ním obchodně jednal naposledy, bylo mu čtyřiatřicet.

Oba domy i bankovní průčelí firmy Cowperwood a spol. rostly jako z vody. Fasáda bankovní budovy se výzdobou přidržovala florentské rané renesance. Měla okna tím užší, čím blíže ke střeše, a ručně kované železné dveře, vsazené mezi dva sloupy s jemně vytesaným reliéfem pod hladkou římsou z hnědého pískovce. Dveře byly nízké a působily pozoruhodně vkusným dojmem. Prostřední pole zdobila úzká a ladná, jemně vypracovaná tepaná ruka, držící planoucí pochodeň. Ellsworth Cowperwoodovi vysvětlil, že to bývalo směnářenské znamení, používané kdysi ve starých Benátkách, na jehož význam se však již dávno zapomnělo.

Vnitřek dal architekt vyložit vysoce leštěným tvrdým dřevem s uměle napodobeným žilkováním šedých lišejníků, cizopasících na stromech. Použil velkých ploch fasetových broušených zrcadel a tabule, některé oválné, jiné obdélníkové, čtvercové nebo kruhové, rozmístil v ostění v souhlase s jistou teorií o tom, jaké linie sleduje oko v prostoru. Ramínka pro plynové hořáky dal zhotovit podle vzoru starořímských pochodňových konzol a z kancelářské nedobytné pokladny udělal dekorační předmět; postavil ji v pozadí kanceláře na mramorový podstavec, nalakoval ji stříbrošedým nátěrem a zlatými písmeny na ni napsal Cowperwood & spol. Místnost budila v člověku dojem ovzduší prosyceného nevtíravým vkusem, a přesto zase byla i nepředstavitelně blahobytná, solidní a uklidňující. Když si ji Cowperwood přišel po dokončení prohlédnout, s potěšením Ellswortha pochválil: „To se mi líbí. Je to skutečně krásné. Bude to radost, tady pracovat. Jestli vám ty domy dopadnou jen trošku jako tohle, tak budou bezvadné.“

„Jen počkejte, až je uvidíte. Myslím, že budete spokojený, pane Cowperwoode. Na vašem domě si dávám zvlášť záležet, protože je menší. Vyřešit dům vašeho otce je doopravdy snadnější. Ale váš...”

A pustil se do popisování vstupní haly, přijímacího salónu a obývacího pokoje, které zařizoval a vyzdobil tak, aby vyvolal dojem prostornosti a vznešenosti, neúměrně velký ke skutečné rozloze místností.

Když pak byly domy hotové, poutaly pozornost a vypadaly efektně – docela jinak než konvenční rezidence vedle na téže ulici. Děлил je od sebe dvacet stop široký pruh, založený jako pažit. Architekt si vypůjčil ledaco z tudorovské školy, ale nezašel ještě do takové vyumělkovanosti, jaká se u mnoha rezidencí ve Filadelfii i jinde stala módou později. Nejnápadnějším rysem byly značně hluboko vsazené dveře pod širokými, nízkými, jemným květinovým ornamentem zdobenými oblouky a tři arkýřová okna umělých tvarů, jedno v prvním patře Frankova domu a dvě na frontě domu otce. Na průčelí obou domů se tyčilo celkem šest štítů, dva na domě Frankově a čtyři na domě jeho otce. V přízemí každého domu byla vpředu, bez spojení s výklenkem dveřním, okenní nika vzniklá tím, že venkovní zeď ustoupila dozadu z průčelní roviny domu. Toto okno hledělo klenutým otvorem na ulici a chránila je nízká zídka nebo balustráda. Tam bylo možno rozestavit popínavé rostliny a květiny v kořenáčích, což se také později stalo a skýtalo z ulice příjemný dojem zeleně, a rovněž se tam dalo postavit i několik židlí. Přístup na tento zapuštěný balkónek umožňovalo silně zamřížované francouzské okno.

V přízemí měl každý dům zasklenou verandu jako květinový skleník; obě byly obráceny proti sobě a na zahradě, které se používalo společně, byla bílá mramorová kašna osm stop v průměru s mramorovým amorem uprostřed a z ní stříkal několikapramenný vodotrysk. Zahrada, kterou ohrazovala vysoká, ale prolamovaná zeď ze šedozelených cihel, zvláště k tomu účelu pálených na barvu shodnou se žulovými kvádry domu, a nahoře vroubená pokrovem z bílého mramoru, byla oseta trávou a její hladká, sametová plocha skýtala rozkošný pohled. V souhlase s původním plánem

spojovala oba domy nízká pergola se zelenými sloupy, která se dala v zimě uzavřít skleněnými stěnami. Vyzdobování i zařizování pokojů v různých dobových slozích, v němž se nyní pomalu pokračovalo, mělo pro Franka Cowperwooda velký význam tím, že rozšiřovalo a utvrzovalo jeho celkový rozhled po světě umění. Byl to poučný a příjemný zážitek – který přispíval k jeho uměleckému i intelektuálnímu růstu –, slyšet Ellswortha podrobně vysvětlovat stavitelské i nábytkové slohy a typy, druhy použitých dřev a ozdob, vlastnosti a zvláštnosti čalounů, drapérií, táflování a podlahových krytin.

Ellsworth se horlivě zabýval nejen architekturou, ale i uměním dekoračním a zajímal se o umělecký vkus Američanů, o němž soudil, že jednou povede ke skvělým výsledkům. Měl už po krk vší té záplavy pseudorománských, fantasticky slátaných kombinací venkovských sídel a předměstských vil. Doba byla zralá pro něco nového. Neměl celkem vůbec kloudné ponětí, co to bude; ale to, co navrhl pro Cowperwooda a jeho otce, bylo alespoň něco jiného, jak se vyjádřil, a přitom to zároveň bylo klidné, prosté a přívětivé. Nápadně se to odlišovalo od všech ostatních staveb v ulici. Cowperwoodovu jídelnu, přijímací pokoj, zimní zahradu a servírovací kuchyňku umístil do přízemí spolu se vstupní halou a schodištěm, pod nímž byla komora k odkládání kabátů. První patro vyhradil pro knihovnu, rodinný obývací pokoj, salón a malou pracovnu Cowperwoodovu, jakož i Lillianin budoár, spojený s oblékárnou a koupelnou.

Ve druhém patře, pěkně rozděleném a vybaveném koupelnami a oblékárnami, byl dětský pokoj, pokoje služebných a několik hostinských pokojů.

Ellsworth ukazoval Cowperwoodovi návrhové vzorníky obsahující rozličný nábytek, drapérie, etažéry, vitríny, konzoly a několik vybraných modelů pian. Rozprávěl s ním o dřevech – o růži, mahagonu, ořechu, anglickém dubu, ořechovém javoru i o umělých efektech, jako je zlacení, dřevěná mozaika a búl čili Boulleova intarzie.

O této dekoraci mu vysvětlil, jak obtížná je to práce, jak nevhodná je po jistých stránkách pro tamní podnebí, neboť vložená mosaz nebo želvovina se teplem a vlhkem roztahuje a potom se boulí nebo praská. Vyprávěl o nevýhodách rozličných povrchů a o potížích s nimi a konečně mu doporučil zlacený nábytek pro přijímací pokoj, medailónové čalounění pro salónek, francouzskou renesanci pro jídelnu a pro knihovnu a ořechový javor (v jednom případě modře mořený a ve druhém přírodní) a značně lehce stavěný a vkusně vyřezávaný ořech pro ostatní pokoje. Drapérie, tapety a koberce měly s nábytkem harmonovat – ne jej doplňovat – a piano a notová skříňka pro salónek, jakož i etažéry, vitríny a konzoly pro přijímací pokoje měly být intarzované kovem, želvovinou nebo dřevem, bude-li Frank chtít takové peníze vynaložit.

Ellsworth mu radil k trojhrannému klavíru – ty čtverhranné bedny se prý přímo nesnesitelně protiví každému, kdo tomu rozumí. Cowperwood poslouchal celý okouzlený. Už v duchu viděl domov, na který bude radost pohledět, jak bude vytríbený a uklidňující. Chce-li si rozvěsit nějaké obrazy, pak ať je prý vsadí do širokých a hlubokých zlacených rámců, a kdyby chtěl mít obrazovou galerii, dala by se k tomu účelu uzpůsobit knihovna, a velký obývací pokoj, který je mezi knihovnou a salónkem v prvním patře, by se mohl zařídit jako knihovna a obývací pokoj v jednom. To se nakonec také stalo – ale teprve pak, až Frankův vkus a záliba v obrazech značně pokročily.

A v tom čase se také začal bedlivě zajímat o umělecké předměty, o obrazy, bronzy, drobné řezby a figurky pro své vitríny, konzoly, stolky a etažéry. V tomto oboru toho Filadelfie nenabízela mnoho, co by mělo nějakou vynikající hodnotu – alespoň rozhodně ne volně ke koupi. Existovalo sice mnoho soukromých domů, k jejichž výzdobě přispělo cestování, ale Frankovy styky s význačnými rodinami byly dosud skrovné. Tenkrát žili dva slavní američtí sochaři, Powers a Hosmerová, z jejichž díla již měl ukázky; ale Ellsworth mu

řekl, že do vrcholu sochařského umění mají ještě daleko a že by se měl poohlédnout, co dokázali staří mistři. Konečně se mu podařilo sehnat Davidovu hlavu od Thorvaldsena, která ho okouzila, a pak několik krajin od Hunta, Sullyho a Harta, které jaksi duchem zapadaly do ovzduší jeho nového světa.

Účinek domu takového rázu na jeho vlastníka je nepochybný. Myslíme si, že jsme individuality, oddělení, povznesení nad domy a všechny hmotné předměty vůbec; ale existuje tajemné pojítko, které působí, že my je obrážíme právě tak, jako ony obrážejí nás. Propůjčují člověku vážnost, zjemnělost, výraznost a vice versa, a je-li již někde nějaká krása nebo její nedostatek, tu se odráží tam a zpátky z člověka na předmět a z předmětu na člověka jako člunek v tkalcovském stavu, který tká a tká. Přetrhnete tu nit, oddělte člověka od všeho, co je po právu jeho majetkem, co ho charakterizuje, a zbude vám podivný tvor, napůl úspěšný, napůl neúspěšný, velmi podobný pavouku bez jeho sítě, tvor, který nikdy nebude opět celým svým já, dokud mu nevrátíte všechnu jeho důstojnost i to, co si vydobyl.

Pohled na to, jak jeho nový dům roste, budil v Cowperwoodovi vědomí, že jeho osoba požívá větší vážnosti v životě, a nově navázané spojení s městským pokladníkem, tak neočekávaně skutečně, mu připadalo, jako by se před ním otevřela brána k elyzejským polím budoucích příležitostí. V té době jezdil po městě za spřežením bujných hnědáků, jejichž lesklá srst a mosazí kovaný postroj svědčily o bedlivé péči čeledína i kočího. V úzké postranní uličce za domy stavěl Ellsworth hezkou stáj pro společnou potřebu obou rodin. Cowperwood oznámil ženě, že jakmile se v novém domově důkladně zabydlí, hodlá jí koupit viktorii – jak se tehdy říkalo nízkému otevřenému čtyřkolovému kočárku – a že budou muset víc chodit do společnosti. Zmínil se také o tom, jaký význam má zvaní hostů – že se bude muset snažit, aby navázal společenské styky s jistými lidmi, s kterými se dosud nezná. Dohromady se sestrou

Annou a s oběma bratry, Josefem a Edwardem, mohou používat obou domů společně. Není důvodu, proč by Anna nemohla udělat skvělou partii. Také Joe a Ed by se měli dobře oženit, protože jim není souzeno, aby v obchodě udělali díru do světa. Rozhodně jim aspoň takový pokus nemůže uškodit.

„Nemyslíš, že se ti to bude líbit?“ zeptal se manželky v souvislosti se svými plány na zvaní hostů.

Usmála se mdle.

„Nejspíš ano,“ odpověděla.

Kapitola 16

Od chvíle, kdy se městský pokladník Stener a Cowperwood mezi sebou dohodli, netrvalo dlouho, než byla celá mašinérie, určená k provedení oné politicko-finanční machinace, uvedena do pohybu.

Suma dvou set a deseti tisíc dolarů v šestiprocentních zúčitelných certifikátech, splatných v deseti letech, byla v městských účetních knihách připsána k dobru a k volné dispozici firmy Cowperwood a spol. Po patřičném zakótování na burze je potom Cowperwood začal nabízet v malých položkách za víc než za devadesát a zároveň vytvářel dojem, že jde o investici pro budoucnost velmi výhodnou. Certifikáty pomalu stoupaly a pak je začal vykládat ve stále větších položkách, až kurs zpevnil na plné sto a zároveň se celá partie dvou set tisíc dolarů – dohromady dva tisíce certifikátů – v malých dávkách vyprodala. Stener byl spokojený. Dvě stě kusů bylo vedeno na jeho účtě a prodáno za sto a to mu vyneslo čisté dva tisíce dolarů. Byl to zisk nelegitimní, ale jeho svědomí se tím nijak tuze neznepokojovalo. Po pravdě vlastně žádné svědomí neměl. Hlavou mu táhly vidiny blažené budoucnosti.

Je těžko úplně jasně ozřejmit, jakou rafinovanou a významnou moc to najednou vložilo do Cowperwoodových rukou. Uvažte, že mu bylo teprve osmadvacet – že se teprv blížil k devěťadvacítce. Představte si, že byste od přírody byli nadáni mistrovskou zběhlostí ve všem finančním umění, že byste byli schopni hrát se sumami peněz ve formě akcií, certifikátů, obligací i hotovosti právě tak, jako obyčejný člověk hraje s kameny dámy nebo se šachovými figurkami. Nebo ještě lépe, představte si, že jste jedním z oněch geniálních mistrů, zvládajících taje vyšších forem šachové hry – mužem toho myšlenkového typu, jež tak skvěle ilustrují historicky slavní šachisté, kteří dovedou sedět zády k celé řadě svých soupeřů, hrát

simultánně proti čtrnácti protivníkům, vyvolávat po řadě všechny tahy jeden po druhém, pamatovat si všechny pozice všech kamenů na všech šachovnicích a nakonec ještě vyhrát. Tvrdit něco takového o Cowperwoodově chytrosti v té době by samozřejmě bylo nadsázkou, a přesto zase by to nebylo tak docela přehnané. Čistě instinktivně věděl, co se dá s danou sumou peněz dokázat – jak se dá jako hotovost uložit na jednom místě, a přitom zase jako kreditu a báze pro řetězové šeky použít nejen na místě jednom, nýbrž na mnoha dalších současně. Taková manipulace, když ji patřičně hlídal a sledoval, mu skýtala operační a nákupní sílu desetkrát dvanáctkrát větší, než snad představovala jeho suma původní. Instinktivně se vyznal v zásadách taktiky „lavinové“ i „krycí“.

Věděl zcela přesně, nejenom jak může kurs těchto půjčkových certifikátů den ze dne a rok za rokem zvedat a stlačovat – bude-li mít to štěstí, že si tak dlouho udrží vliv na městského pokladníka –, ale rovněž, jak by mu to u místních bank zvýšilo kredit v míře, o jaké se mu dosud nesnilo ani v nejspolehlivějších snech. Banka jeho otce byla jedna z prvních, která z věcí měla užitek, a poskytla mu půjčky. Různí místní politikové a předáci – Mollenhauer, Butler, Simpson a jiní –, když viděli úspěch jeho díla v tomto směru, začali s městskou půjčkou spekulovat. Mollenhauer a Simpson, ne-li již osobně, tedy alespoň z doslechu v něm poznali muže, který vede celou proponovanou akci s městskou půjčkou k zdárnému výsledku. Stenerovi se přikládalo, že udělal moc chytrou věc, když ho objevil. Akciová burza sice požadovala, že se všechny uzávěrky musí porovnat ještě týž den a zúčtovat do konce příštího dne, ale pracovní dohoda s novým městským pokladníkem poskytovala Cowperwoodovi mnohem delší lhůtu. A tak nyní měl vždycky čas do prvního v měsíci, nebo prakticky vzato, někdy až celých třicet dní, než musil předložit vyúčtování všech uzávěrek týkajících se operací s vypsanou půjčkou.

A kromě toho nešlo v tomto případě vůbec o vyúčtování v tom smyslu, že by se čehokoli vzdával a pouštěl to z rukou. Protože

emise měla být tak velká, musila ovšem být velká také suma, kterou měl stále k dispozici, a tak zvané převody a vyrovnání na konci každého měsíce byly pouze formální otázkou účetnickou. Mohl těchto certifikátů městské půjčky, u něho deponovaných, používat k manipulačním účelům, složit je například u kterékoli banky jako jistotu na osobní půjčku, docela jako kdyby byly jeho vlastnictvím, a tak získat sedmdesát procent jejich kursovní hodnoty v hotovosti – a také nijak neváhal si tak počínat. Mohl si takovou hotovost, kterou nemusil vyúčtovat dříve než až k ultimu, vybrat a krýt jí jiné efektové uzávěrky a na ty si pak mohl vypůjčit znovu. Zdroje a možnosti, které teď měl stále volně k dispozici, byly neomezené – až na zdroje a možnosti jeho vlastní energie a důvtipu a na omezený čas, v jehož rozpětí musil pracovat.

Politikové si neuvědomovali, jaký zlatý důl si z toho všeho pro sebe dělá, protože až dosud neměli o jeho hluboké rafinovanosti ani potuchy. Když mu Stener po předchozím projednání celé věci se starostou, Strobikem a dalšími lidmi sdělil, že mu během roku v městských knihách formálně připíše k dobru celé dva miliony městské půjčky, nemohl Cowperwood vůbec promluvit – samou radostí. Dva miliony! S dvěma miliony může spekulovat! Zavolali si ho jako finančního poradce – poradil jim a oni jeho rady poslechli! Prosím! Nebyl člověkem zatíženým vrozenou úzkostlivostí svědomí. Přitom se však dosud považoval za muže ve finančním řemesle poctivého. Nebyl ani dravější, ani prohnanější než kterýkoli jiný finančník – rozhodně ne dravější, než by býval kdo jiný, kdyby byl mohl.

Zde budiž podotknuto, že tento Stenerův návrh stran městských peněz neměl nic společného s tím, jaké stanovisko zaujímali hlavní předáci místní politiky k otázce ovládání pouličních drah, jež bylo novou napínavou fází filadelfského finančního života. Mnozí z vedoucích finančníků a finančnických politiků na tom měli zájem. Například pánové Mollenhauer, Butler a Simpson měli účast na

pouličních dráhách každý na svůj vrub. Po té stránce mezi nimi nebylo žádné dorozumění. Kdyby byli o té otázce vůbec uvažovali, byli by došli k závěru, že nechtějí, aby se jim do toho pletl jakýkoli outsider. Po pravdě řečeno, celá kolejová pouliční doprava ve Filadelfii nebyla v té době ještě podnikatelským oborem dost vyvinutým, aby komukoli vnukla onen velkolepý sjednocovací plán, který se vynořil později.

Ale ve spojitosti s touto novou dohodou mezi Stenerem a Cowperwoodem to tentokrát byl Strobik, kdo přišel na Stenera se svým vlastním nápadem. Je jisté, že přes Cowperwooda všichni vydělávají – zvláště Stener a on. Co by se tedy stalo, kdyby on a Stener s Cowperwoodem v roli jejich tajného jednatele – nebo raději Stenerova, protože on, Strobik, se teď neodvažuje v té věci angažovat – teď nakoupili dostatečný počet akcií některé tramvajové linky, aby v ní získali rozhodující většinu? A kdyby pak on, Strobik, mohl vlastním přičiněním přimět městskou radu k tomu, aby k jejímu prodloužení vyhradila jisté ulice, nu, bylo by to pod pokličkou – jejími majiteli by byli oni. Jenže později chtěl ovšem Strobik Stenera vystrnadit, kdyby to šlo. Ale tuto předběžnou práci někdo musil udělat a Stener k tomu byl právě tak dobrý jako kdo jiný. Zároveň si však Strobik uvědomoval, že se ta věc musí provádět velice opatrně, protože jeho nadřízení mají samozřejmě oči všude, a kdyby přišli na to, že fušuje do podobných podniků ve svůj osobní prospěch, mohli by mu znemožnit další politickou práci v postavení, kde si jeho kapsa může stejně přijít na své. Kterákoli samostatná korporace, jako například společnost pouliční dráhy již ustavená, má právo obrátit se na městskou radu s žádostí o přiznání výsad, které samozřejmě kromě k rozvoji jejímu přispějí i k rozvoji města – a když jinak proti nim není námitek, nemůže je rada odepřít. Vůbec by se pro něho ovšem nehodilo, aby vystupoval zároveň jako akcionář i předseda městské rady. Ale když bude Cowperwood jednat soukromě za Stenera, to bude něco docela jiného.

Zajímavé na tomto návrhu, jak ho nakonec Stener za Strobika předložil Cowperwoodovi, bylo to, že vlastně nadhodil, aniž se to na první pohled hned jevilo, celou otázku Cowperwoodova poměru k městské správě. Ačkoli skrytě pracoval jako zprostředkovatel pro Edwarda Butlera, a to s týmž plánem na mysli, a ačkoli se ještě nikdy nesetkal ani s Mollenhauerem, ani se Simpsonem, přesto cítil, že pokud jde o manipulaci s městskou půjčkou, jedná v jejich intencích a zájmu. Naproti tomu v této věci s tajnou koupí tramvajové linky, s kterou na něho nyní Stener přišel, si hned od prvního začátku podle Stenerova chování uvědomoval, že v tom celém vězí něco ošemetného, že Stener cítí, že dělá něco, co by neměl.

„Poslyšte, Cowperwoode,“ řekl mu Stener onoho rána, kdy prvně uvedl tu věc na přetřes – bylo to v Stenerově kanceláři ve staré radnici na rohu Šesté ulice a Chestnut Street a Stener byl v očekávání nadcházejícího blahobytu v náladě vsutku znamenité –, „není tady u nás v městě nějaký tramvajový podnik, ve kterém by se mohl člověk zakoupit a získat v něm rozhodující vliv, kdyby měl dost peněz?“

Cowperwood věděl, že takové podniky v městě existují. Jeho velice čilý duch již dávno vytušil, jaké všestranné výhodné možnosti ten obor skýtá. Omnibusy se pomalu ztrácely z obzoru. Nejlepší dopravní směry byly už předem vykoupeny. Ale byly tu ovšem ještě jiné ulice a město se rozrůstalo. Stále přibývajícím obyvatelstvem bude v budoucnosti znamenitým zákazníkem. Člověk si mohl dovolit za ty krátké linky již vystavěné zaplatit téměř jakoukoli cenu, mohl-li čekat a později linky protáhnout do větších a lepších oblastí. A již tehdy si Frank v hlavě vykombinoval teorii „nekonečného řetězu“ čili „univerzální formuli“, jak se tomu později říkalo a podle níž člověk koupil jistý podnik na dlouhodobé placení a vydal dost akcií nebo dluhopisů, aby stačily nejenom na zaplacení prodávajícímu, nýbrž i na odškodnění kupujícího za jeho námahu, nemluvě ani o tom, že kupujícímu se tak dostalo přebytku, který mohl investovat do něčeho jiného – například do podniků spřízněných, na něž pak

mohl vydat další dluhopisy, a tak dále a tak dále ad infinitum. Později to byla stará písnička, ale v té době to byla novinka a Cowperwood si ten nápad nechával přísně pro sebe. Přesto byl rád, že se Stener o tom rozhovořil, protože pouliční dráhy byly jeho koníček a protože byl pevně přesvědčen, že by je dovedl skvěle ovládat, kdyby se mu někdy naskytla možnost mít je v moci.

„Ale jistěže, Georgi,“ přisvědčil nezávazně, „dvě nebo tři by tady byly, co by slibovaly dobré vyhlídky, kdyby člověk měl dost peněz. Tu a tam na burze vidím, že ten nebo ten člověk nějaký ten blok akcií nabízí. Byla by to docela dobrá politika, tyhle akcie běžně odebírat, jak se nabízejí, a později se pak porozhlédnout, jestli by některý z druhých akcionářů nechtěl odprodat svoje. Například taková Green a Coates mi připadá jako docela slibná propozice. Mít volných nějakých tři sta čtyři sta tisíc dolarů, o kterých bych myslel, že bych je do toho mohl postupně vrazit, hned bych se do toho dal. U každé dráhy vám přece stačí asi třicet procent akcií, abyste ji měl v ruce. Většina akcií je tak rozptýlená na všechny strany, že vůbec nehlasuje, a já myslím, že nějakých dvě stě tři sta tisíc dolarů by tuhle dráhu člověku zajistilo.“ A jmenoval ještě jednu další linku, která by se tímž způsobem dala během času získat.

Stener uvažoval. „To je slušná hromádka peněz,“ řekl přemítavě. „Promluvíme si o tom spolu podrobněji až jindy. Později.“ Ale přesto se ihned sebral a letěl za Strobikem.

Cowperwood věděl, že Stener rozhodně nemá dvě stě nebo tři sta tisíc dolarů, které by mohl do něčeho investovat. Má jen jedinou cestu, jak si je opatřit – a to, vypůjčit si je z městské pokladny a zřeknout se úroků. Ale to by jistě neudělal z vlastní iniciativy. Musí za ním tedy být někdo jiný, a kdopak jiný by to mohl být než Mollenhauer nebo Simpson, nebo dokonce možná i Butler? O tom však pochyboval – ledaže ten triumvirát tajně postupuje ve vzájemné dohodě. Ale i když, co na tom? Významnější politikové přece odjakživa používali městských fondů ke svým účelům a Frank teď

přemýšlel pouze o tom, jaký postoj má zaujmout sám k používání těchto peněz. Nic se mu nemůže stát, když se Stenerovy spekulace vydaří – a není důvodu, proč by se vydařit neměly. A i kdyby se nevydařily, jednal přece pouze jako zprostředkovatel. Kromě toho Frank viděl, jak by při manipulaci s těmi penězi pro Stenera mohl časem získat vliv na jisté linky popřípadě sám.

Jednu takovou linku právě kladli pár bloků od jeho nového domova – nazývala se podle ulic Sedmnáctá a Devatenáctá – a ta ho silně zajímala. Občas jí jezdíval, když se někde zdržel nebo nechtěl shánět povoz. Vedla dvěma vzkvétajícími ulicemi červených cihlových domů a bylo jisté, až se město jednou patřičně rozroste, že linka bude mít velkou budoucnost. Už nyní nebyla vlastně dost dlouhá. Kdyby mohl dostat do rukou například tuhle a spojit ji s Butlerovými linkami, až ten jednou bude mít své – nebo s Mollenhauerovými nebo se Simpsonovými, jistě by se jim od legislature podařilo získat koncese k dalšímu rozšíření. Snil dokonce o alianci Butlera, Mollenhauera a Simpsona s ním. Po stránce politické by spojenými silami mohli docílit cokoli. Ale Butler není žádný filantrop. Na toho bude třeba jít s pořádně tučným vnadidlem v ruce. Taková aliance musí být očividně výhodná. Kromě toho pro Butlera kupuje tramvajové akcie, a kdyby právě tahle linka byla tak znamenitá investice, Butler by se mohl divit, proč ji na prvním místě nezískal pro něho.

Bude lépe, uvažoval Frank, když počká, až ji bude mít doopravdy pevně v hrsti – v tom případě bude celá věc vypadat úplně jinak. Potom už může mluvit jako kapitalista. A začal snít o síti pouličních drah obepínajících celé město a ovládaných několika lidmi nebo raději jen jím samým.

Kapitola 17

Dny, které zatím mýjely, ponenáhlu Franka Cowperwooda a Aileen Butlerovou duševně poněkud sblížily. Zavalen nálehavou prací se svou stále rostoucí agendou, nevěnoval jí v poslední době tolik pozornosti, kolik by jí byl věnoval jinak, ale viděl ji v uplynulém roce často. Bylo jí teď devatenáct a dospěla zatím k rozličným bystrým a samorostlým názorům. Předně začínala rozeznávat rozdíl mezi dobrým a špatným vkusem v domech a bytovém zařízení.

„Papá, proč vlastně pořád zůstáváme v téhle staré boudě?“ zeptala se otce jednoho večera u oběda, když se kolem stolu sesedl obvyklý rodinný kruh.

„To bych rád věděl, co na tom domě vidíš špatného?“ opáčil Butler, který seděl nalepený těsně ke stolu s ubrouskem zastrčeným pod bradu, což si nikdy neodpustil, když neměli hosty. „Já na tom domě nic špatného nevidím. Tuhle matce i mně se tady náhodou bydlí náramně dobře.“

„Je přece hrozný, papá. Však to sám víš,“ přidala se Nora, které bylo sedmnáct a byla právě tak čiperná jako sestra, třebaže trochu méně zkušená. „Říká to každý. Jen se podívej na všechny ty hezké domy, co se tady všude kolem právě stavějí.“

„Každý! Každý! Kdo je to každý, to bych rád věděl?“ ptal se Butler se slaboulinkým přídechem zlosti a s velkou dávkou dobrého rozmaru. „Já jsem taky někdo a mně se líbí. Komu se nelíbí, nemusí v něm bydlet. Kdopak to je? Co je s tím domem, to bych rád věděl?“

Tato otázka přišla na přetřes v navlas stejné formě už mnohokrát předtím a Butler ji vyřídil navlas stejným způsobem nebo ji se srdečným irským úsměvem úplně přešel. Pro tentokrát jí však bylo souzeno, že se o ní bude uvažovat poněkud obsáhleji.

„Ty víš, papá, že je hrozný,“ trvala Aileen pevně na svém. „Jaký to má prosím smysl se kvůli tomu zlobit? Je starý a ošuntělý a špinavý. Nábytek je celý odřený. To staré piano tamhle by se mělo vyhodit. Já už na tom hrát nebudu. Cowperwoodovi –“

„Že je starý?“ zvolal Butler, a jak se tak sám vemlouval do hněvu, nabýval jeho přízvuk nářečnějšího důrazu. Vyslovil to téměř jako *starrý*. „Špinavý, hled'me! Kdes to sebrala? Podle mého asi v tom svém klášteře. A kde je co odřeného? Ukaž mi, kde je co odřeného!“

Chystal se odpovědět na její zmínku o Cowperwoodovi, ale už se k tomu nedostal, protože se do řeči vložila paní Butlerová. Byla to statná žena se širokým obličejem, většinu času usměvavým, s nevýraznými šedými irskými očima a slabým rudým odstínem ve vlasech, nyní prokvetlých šedí. Na levé tváři jí pod ústy nápadně vystupovala velká tuková boule.

„Děti, děti!“ Pan Butler pro ni byl přes všechno své odpovědné obchodní i politické postavení právě tak dítětem jako všichni ostatní. „Tejka nechci žádnou hádačku. Buďte hezky zticha. Podejte tuhle otci rajčata.“

U stolu sice posluhovala irská panská, ale mísy si členové rodiny stejně podávali jeden druhému sami. Nízko nad stolem visel bohatě zdobený lustr se šestnácti imitovanými svíčkami z bílého porcelánu a oslnivě zářil – další trn v oku pro Aileen.

„Mamá, kolikrát jsem ti už povídala, abys neříkala *tejka*!“ prosila Nora, kterou matčiny prohřešky proti správné výslovnosti velice silně rozlaďovaly. „Slíbila jsi přece, víš, že už tak mluvit nebudeš.“

„A kdopak má matce co povídat, jak má mluvit?“ zvolal Butler, nad tím nenadálým a neoprávněným vzbouřením a útokem rozhořčenější než kdy jindy. „Tvoje matka uměla mluvit dávno před tím, než ty ses vůbec ještě narodila, to si zapiš za uši. Nebýt jejího dření a otročení, tak bys neznala žádné tyhle fajnové moresy, aby ses před ní měla čím vytahovat. A to si zapiš za uši taky. Je lepší ženská než všecky, co s nima dneska třeba kde běháš ty, ty spratku jeden!“

„Slyšíš, mamá, jak mi říká?“ žalovala Nora, tulila se k matčinu rameni a dělala, jako by se bála a mrzela.

„Ale Eddie, Eddie!“ napomínala paní Butlerová prosebně manželka. „Však ty víš, Noro, že to otec tak nemyslí, děvenko malá. Copak snad nevíš, že to tak nemyslí?“

Hladila svého benjamínka po vlasech. Narážka na její chybnou řeč se jí vůbec nedotkla.

Butlera mrzelo, že svou nejmladší nazval spratkem; ale tyhle děti – pámbu ho netrestej – jsou doopravdy pro zlost. Při všech svatých, proč jim není tenhle dům dost dobrý?

„Proč si, lidičky, prosím vás, neodpustíte to škorpení u stolu?“ prohodil Callum, hezký mladík s černými vlasy hladce sčesanými nad čelem v jedné dlouhé elegantní vlně od levého ucha až téměř k pravému a s krátkým kadeřavým knírkem na horním rtu. Nos měl krátký a zdvižený a uši trochu nápadné – ale byl bystrý a příjemný. On i Owen si uvědomovali, že dům je starý a uboze zařízený; otec a matka ho však měli rádi a praktický smysl a klid v rodině kázaly po té stránce mlčet.

„Já myslím, že je to ohavné, muset bydlet v tomhle starém baráku, když lidé ani ze čtvrtiny tak majetní jako my bydlí v lepších. Cowperwoodovi – vždyť i Cowperwoodovi –“

„Hleďme, Cowperwoodovi! Co je s Cowperwoodovými?“ zeptal se důrazně Butler a se svým velkým červeným obličejem rozpáleným se otočil plně čelem proti Aileen, která seděla vedle něho.

„Vždyť i oni už mají lepší dům než my, a je to jenom tvůj agent.“

„Cowperwoodovi! Cowperwoodovi! O Cowperwoodových už nechci slyšet ani slovo. Já se podle Cowperwoodových řídit nebudu. Dejme tomu, že i mají pěkný dům, tak co na tom? Můj dům je můj dům. Já chci bydlet tady. Žiju tady už moc dlouho, než abych se teď najednou sebral a stěhoval se odsud. Jestli se ti tady nelíbí, tak víš, co ti zbývá udělat. Odstěhuj se, jestli chceš. Já se stěhovat nebudu.“

Když se Butler zapletl do nějaké takovéhle rodinné rozmíšky – které byly obyčejně jalové jako prázdná sláma –, měl ve zvyku mávat ženě nebo dětem značně hrozivě rukama před nosem.

„To se rozumí, však já odsud jednou paty vytáhnou,“ odpověděla Aileen. „Bohudíky, že tady nemusím bydlet navždycky.“

V duchu se jí mihl obraz krásného přijímacího pokoje, knihovny, salónku a budoárů u Cowperwoodových, které se právě zařizovaly a o kterých se jí toho Anna Cowperwoodová tolik navykládala – i jejich lehké, roztomilé trojhranné křídlo, zlacené a růžově a modře lakované. Proč nemohou mít takové věci také oni? Otec je bezesporu aspoň desetkrát bohatší. Ale kdepak, otec, i když ho vroucně miluje, je ze staré školy. Je prostě to, co mu lidé vytýkají, a nic víc – drsný irský stavitel. Třeba je bohatý. Vzplanulo v ní rozhořčení nad nespravedlností světa – proč nemohl s bohatstvím nabýt zároveň i uhlazenosti? Pak by mohli mít – ale co, jaký smysl má naříkat? Jaktěživo to nikam nepřivedou, dokud hlavní slovo budou mít otec s matkou. Není jí pomoci, musí prostě čekat. Řešení je sňatek – vhodný sňatek. Jenže koho si má vzít?

„Snad se už, prosím vás, o tom nebudete ještě dýl hádat?“ napomínala je paní Butlerová, houževnatá a trpělivá jako sám osud. Věděla, kde Aileen tlačí střevíc.

„Ale mohli bychom přece mít slušný dům,“ nedala jinak Aileen. „Nebo tenhle předělat,“ šeptala Nora matce.

„Pšt, už dost! Všechno má svůj čas,“ odpověděla paní Butlerová Noře. „Jen dočkej. To víš, určitě jednou všechno zřídíme. Teď se běž hezky učit. Už jsi tady dost dlouho.“

Nora se zdvihla a odešla. Aileen ochládala. Otec je prostě tvrdá hlava a nemožný člověk. A přesto je zase tak milý. Rozmrzele se špulila, aby ho donutila k nějaké omluvě.

„No pojd,“ řekl, když konečně odešli od stolu a on si uvědomil, že se na něj dcera mrzí. Musí něco udělat, aby si ji usmířil. „No pojd, zahraj mi něco na piáno, něco hezkého.“ Nejraději měl bravurní,

hlučné skladby, při nichž se mohla blýsknout svou technikou a obratností prstů a které v něm vzbuzovaly podiv, jak to vůbec dokáže. Pro tohle tedy vlastně je vzdělání – aby jí umožnilo hrát tyhle úžasně těžké skladby hbitě a důrazně. „A můžeš mít nové piáno, kdy si prostě vzpomeneš. Běž a vyber si nějaké. Mně se tohle sice zdá docela dobré, ale když tobě nevyhovuje, nemůžu nic říkat.“ Aileen mu stiskla rameno. Jaký to má smysl, přít se s otcem? Co bude platné samotné nové piano, když celý dům a celé domácí ovzduší je k ničemu? Ale hrála Schumanna, Schuberta, Offenbacha, Chopina, a starý pán se procházel sem a tam, hloubal a usmíval se. Některé ty kousky interpretovala Aileen vskutku s pochopením a opravdovou pietou, protože jí nechyběl vroucí cit, třebaže byla tak průbojná, rázná, a nadto ještě i vzdorovitá; ale sebelepší přednes byl na něho promrhaný. Díval se na ni, na tu svou bystrou, zdravou, svůdně krásnou dceru, a přemítal, co jí asi život přinese. Vezme si ji nějaký bohatý muž – ožení se s ní nějaký hezký bohatý mladík se zdravým obchodním nadáním – a on, její starý otec, jí odkáže spoustu peněz.

K slavnostnímu zasvěcení obou nových Cowperwoodových domů se měl uspořádat zahajovací raut a domácí ples – raut se měl konat v domě Franka Cowperwooda a tanec pak později v sídle otcově. Rezidence Henryho Cowperwooda byla mnohem okázalejší, neboť přijímací pokoj, salón, hudební pokoj i zimní zahrada byly vesměs v přízemí a také mnohem větší. Ellsworth to zařídil tak, že se všechny tyto pokoje mohly v případě potřeby spojit v jeden a tak skýtaly znamenitý prostor pro promenádu, poslech hudby, tanec – zkrátka pro všechno, co může velká společnost vyžadovat. Otec i syn měli od samého začátku v úmyslu používat obou domů společně. V první řadě šlo například o vzájemné používání různého služebnictva, stolníka, zahradníka, pradelny a panských. Frank Cowperwood zaměstnával pro své děti ještě vychovatelku. Stolník vlastně nebyl stolníkem v pravém slova smyslu. Byl to

osobní komorník Henryho Cowperwooda. Ale dovedl dranzírovat a dozírat na obsluhu u jídla a bylo ho možno použít v tom nebo v onom domě, jak právě okolnosti vyžadovaly. Pro společnou stáť tu byl ještě čeledín a kočí. Když bylo zapotřebí dvou kočárů najednou, jeli oba. Tato vzájemná součinnost se znamenitě osvědčovala a velice vyhovovala.

Příprava tohoto slavnostního zahájení byla otázkou vskutku velmi důležitou, protože ze zřetelů obchodních je bylo nutno uspořádat v měřítku co možná největším, kdežto ze zřetelů společenských mělo být co možná exkluzivní. Proto bylo rozhodnuto, že odpolední raut ve Frankově domě, přirozeně s přecházením i do domu Henryho W. Cowperwooda, má být pro všechny – pro Tighovy, Stenerovy, Butlerovy, Mollenhauerovy stejně jako pro kruhy vybranější, k nimž například patřil Artur Rivers, vdova po Senecovi Davisovi, pan Trenor Drake s chotí a několik mladších Drexelů a Clarků, které Frank poznal. Nebylo sice pravděpodobné, že se mladí Drexelovi a Clarkovi uráčí přijít, ale pozvánky se jim poslat musily. Později večer se měla zábavy účastnit pokud možno společnost méně demokratická, třebaže ji bude nutno rozšířit ještě o přátele Anny, paní Cowperwoodové, Edwarda a Josefa a o jakýkoli další seznam lidí, na nichž snad má osobně zájem Frank. To měl být ten pravý seznam, podle něhož měla být pozvána elita mladé společenské smetánky, kterou bude možno domluvou, příkazem nebo vlivem přimět, aby přišla.

Bylo však nemožno nepozvat na odpoledne i na večer Butlerovy, rodiče i děti – obzvlášť děti, neboť Aileenin zjev Franka vábil –, přestože přítomnost rodičů přijde nejvýš nevhod. Věděl, že ani Aileen není Anně a jeho ženě docela vhod. A ty dvě, když spolu prohlížely seznam zvaných, často o tom hovořily.

„Je takové fanfárum,“ poznamenala Anna ke své švagrové, když došly k Aileeninu jménu. „Myslí si, že spolkla všechnu moudrost,

a není ani dost málo noblesní. A ten její otec! Víš, mít takového otce já, rozhodně bych nemluvila tak zvysoka.“

Paní Cowperwoodová, která seděla u sekretáře ve svém novém budoáru, zdvihla obočí.

„Víš, Anno, někdy bych si přála, aby mě Frankovy obchody nenutily se s nimi stýkat. Paní Butlerová je hrozná otrava. Myslí to sice dobře, ale ničemu nerozumí. A Aileen je strašně hr. Je podle mého tuze dovolená. Chodí si sem a hraje na piano, zvlášť když je Frank doma. Mně osobně by to ani nevadilo, ale vím, že jeho to jistě obtěžuje. Všechny kousky, co hraje, jsou takové hlučné. Jaktěživo nezahraje nic opravdu jemného a ušlechtilého.“

„Mně se nelíbí, jak se obléká,“ přisadila si Anna s pochopením. „Stojí se moc nápadně. Onehdy jsem ti ji například viděla kočírovat, ach jemine! Tos ji měla vidět. Měla ti na sobě červené zuávské palety, hustě zdobené černým paspulováním, a turban s obrovským červeným perem a červené pentle jí spadaly skorem až do pasu. Jen si představ, v takovém klobouku kočírovat! A ty její ruce! Tos měla vidět, jak ty ruce držela – no ne – zrov-na tak-hle – tak sebevědomě. Takhle je měla ohnuté,“ a ukázala jak. „Měla žluté jezdecké rukavice a v jedné ruce držela opratě a ve druhé bič. Jezdí jako blázen, když sama kočíruje – a sluha William stál vzadu za ní. Ukrutná škoda, žeš ji neviděla. Ach božítku, ach božítku! Co si ona myslí, bůhví kdo není!“ A Anna se zachichtla, napůl káravě, napůl pobaveně.

„Myslím, že ji budeme muset pozvat – nevím, jak bychom se tomu mohli vyhnout. Ale vím přesně, jak si bude počínat. Bude se špacírovat a kroutit do póz a nosit bradu výš než nos.“

„Opravdu nevím, jak si to může dovolit,“ prohodila Anna. „Ale Nora se mi líbí. Ta je mnohem příjemnější. Tolik si toho o sobě nemyslí.“

„Mně se Nora taky líbí,“ přisvědčila paní Cowperwoodová. „Je doopravdy moc milá a podle mého je i hezčí.“

„Docela správně, úplně moje řeč.“

Přesto bylo pozoruhodné, že právě Aileen zabírala téměř všechnu jejich pozornost a upínala jejich myšlení na své takzvané výstřednosti. Všechno, co říkaly, bylo vlastně svým jistým způsobem pravda; navíc to však byla dívka skutečně krásná a inteligencí a dynamičností stála vysoko nad obvyklým průměrem. Byla skrz naskrz prosáklá ctižádostí a byla tím nápadnější a pro žluč některých lidí i jistým způsobem jitrivější proto, že se v její sebejistotě zrcadlil odraz jejího vědomí o společenských nedostacích, proti nimž se v nitru vzpírala. Rozhořčovalo ji, že lidé mohou po právu považovat její rodiče za společnost nežádoucí a z toho důvodu že stejně pohlízejí i na ni. V podstatě má přece právě takovou cenu jako každý jiný. Zdálo se jí, že Cowperwood, takový schopný člověk a tak rapidně stoupající na společenském žebříčku, si to jaksi uvědomuje. Dny, které zatím mījely, je ponenáhlu duševně poněkud sblížily. Byl k ní přívětivý a rád si s ní popovídal. Kdykoli se nyní ukázal u nich nebo ona přišla do jeho rodiny a on byl doma, vždycky to nějak zařídil, aby si mohli vyměnit slůvko. Přistupoval až docelo blízko k ní a díval se na ni vřelým přátelským pohledem.

„Nu, Aileen –“ v duchu viděla jeho usměvavé oči, „jak se vám pořád vede? Jak se daří vašim rodičům? Byla jste si vyjet? To je báječné. Zhlédl jsem vás dnes. Vypadala jste krásně.“

„Ale, pane Cowperwoode!“

„Docela jistě. Vypadala jste báječně. Černý jezdecký kostým vám sluší. Poznám ty vaše zlaté vlasy zdaleka.“

„Ale jděte, tohle mi přece nesmíte říkat. Ještě mě naučíte marnivosti. Matka i otec říkají, že jsem už beztak marnivá až běda.“

„Na to nic nedejte, co vám říkají rodiče. Já tvrdím, že jste vypadala skvěle, a to je taky pravda. Vždycky tak vypadáte.“

„Jistě?“

Až se při té vzpomínce zajíkla radostí. Líčka i spánky jí zalil ruměnec. Pan Cowperwood tomu samozřejmě rozumí. Je tak zkušený a tak úžasně dynamický. A už teď se mu obdivuje tolik lidí, i její vlastní rodiče, a jak slyšela, i pan Mollenhauer a pan Simpson.

A jeho domov a kancelář jsou tak krásné. Kromě toho jeho klidná energie a její živelný nepokoj jdou dobře dohromady.

Aileen a její sestra byly tedy na zahajovací zábavu pozvány, ale papá i mamá Butlerovým bylo dáno na srozuměnou, ovšem s největším taktem, jak jen bylo možno, že večerní tanec je určen především pro mládež.

Na raut se sešla spousta lidí. Bylo mnoho, přemnoho představení. S delikátní zdrženlivostí hovořili návštěvníci o různých efektech, jež se za poměrně obtížných okolností podařilo panu Ellsworthovi vyřešit; promenovali pod pergolou, prohlíželi si podrobně oba domy. Mnozí hosté byli staří přátelé. Tvořili hloučky v obou knihovnách a jídelnách a rozprávěli. Hodně se žertovalo, popleskávalo po zádech, vyprávěly se leccaké zábavné historky a tak se odpoledne rozplynulo ve večer a hosté odešli.

Aileen udělala velký dojem svým vycházkovým úborem z tmavomodrého hedvábí se stejnobarevným sametovým kápem¹², bohatě zdobeným plisováním a zdrhováním lemem z týchž látek. Modrá sametová toka¹³ s vysokým dýnkem a jediným velkým umělým květem tmavorudé orchideje jí dodávala gaminsky¹⁴ švihácký výraz. Z rudozlatých vlasů, jež měla pod kloboučkem svázané do obrovského uzlu, jí jedna dlouhá kadeř splývala volně až přes límec. Nebyla ve skutečnosti zdaleka tak odvážná, jak se zdála, ale ráda takový dojem budila.

„Vypadáte skvěle,“ řekl jí Cowperwood, když šla kolem něho.

„Večer budu vypadat jinak,“ odpověděla na to.

Drobným, pyšným, vznosným krokem zabočila do jídelny a zmizela. Nora a její matka se zastavily na slovíčko s paní Cowperwoodovou.

12 Pláštěnka. *Pozn. red.*

13 Dámský klobouk bez krempey. *Pozn. red.*

14 Rozpustile, uličnický. *Pozn. red.*

„No ne, to je krása, vidíte?“ divila se paní Butlerová, až se jí dech tajil. „To se ví, tady budete šťastná. To se ví, to budete. Když můj Eddie tenkrát zařizoval dům, co v něm dneska bydlíme, tak mu povídám: ‚Eddie, to je na nás venkonce až moc nóbl – to se ví, až moc,‘ a on mi na to povídá, povídá mi na to: ‚Nora, nic pod sluncem ani nad ním není pro tebe dost dobré‘ – a dal mi vám hubičku. Co tomu, prosím vás, říkáte, od takového ramenatého hromotluka?“

„Podle mého je to úžasně roztomilé, paní Butlerová,“ usoudila paní Cowperwoodová, kvůli ostatním hostům maličko znervóznělá.

„Mamá se hrozně ráda zapovídá. Pojd', mamá, půjdeme. Podíváme se na jídelnu.“ To promluvila Nora.

„No, přeju vám, abyste to ve štěstí užili. Já byla v našem domě vždycky šťastná. Abyste to ve štěstí užili!“ A potom se dobrácky odkolébala dál.

Mezi sedmou a osmou hodinou všichni Cowperwoodovi o samotě ve spěchu povečeřeli.

V devět se začali sjíždět večerní hosté a proud návštěvníků měl docela jinou tvářnost – dívky v lila a smetanově bílé a lososově růžové a stříbrošedivé odkládaly krajkové přehozy a volné pláštěnky a muži v hladké černi jim při tom pomáhali. Venku v chladné tmě zabouchávala kočárová dvířka a ustavičně přijížděli noví hosté. Lillian Cowperwoodová stála s manželem a s Annou v hlavním vchodu do přijímacího pokoje, kdežto Josef a Edward Cowperwoodovi a Henry W. Cowperwood s chotí vyčkávali hlouběji v pokoji. Lillian vypadala půvabně ve své starorůžové toaletě s vlečkou a s hlubokým čtverhranným výstřihem, v němž bylo vidět nadýchnutou krajkou od jemného živůtku. Postavu i tvář měla dosud pozoruhodně hezkou, ačkoli obličej neměla již tak líbezně hladký, jako mívala před lety, když ji Cowperwood poznal.

Anna Cowperwoodová nebyla hezká, ale nedalo se o ní přímo říci, že je ošklivá. Byla to bruneta malé postavy s ohrnutým nosíkem, s jiskrnými černými očima a s impertinentním, zvědavým,

intelligentním, a běda, i poněkud kritickým výrazem. Po stránce oblékání měla pozoruhodně vytříbený vkus. Ačkoli byla bruneta, černá toaleta, pošitá lesklými penízky flitru, jí znamenitě slušela k pleti, právě tak jako červená růže ve vlasech. Měla hladká, bílá, pěkně zaoblená ramena i paže. Bystré oči, živé chování, chytré poznámky – to všechno napomáhalo vytvářet iluzi půvabu, ačkoli to bylo, jak se často vyjádřila, málo platné. „Muži chtějí namalované loutky,“ říkala.

S večerním přílivem mladých mužů a žen přišly i Aileen a Nora. Aileen odhodila černý závoj z pavučinové krajky a dlouhý káp z černého hedvábí a její bratr Owen jí je odebral. Noru provázela Callum, přímý, urostlý, usměvavý mladý Ir, jenž vypadal na to, že by se jednou mohl v životě dopracovat pozoruhodných úspěchů. Nora na sobě měla krátkou dívčí toaletu, která jí sahala pouze maličko nad kotníky a byla z levandulového hedvábí s matným bílým vzorem; nadýchanou krinolínu s volánky vroubenými jemnou krajkou měla porůznu posázenou levandulovými mašličkami. Pas jí obepínala široká levandulová šerpa a vlasy jí zdobila roseta stejné barvy. Vypadala úžasně roztomile – rozdychtěná a s očima jako jiskry.

Ale za ní v úchvatném černém atlasu, posetá měňavými nachově stříbřitými penízky jako rybími šupinami, oblé, hladké paže nahé až k ramenům a živůtek vpředu i vzadu vystřižený tak hluboko, jak jí dovolila odvaha, pokud šlo o smysl pro slušnost, stála její sestra. Měla od přírody skvělou postavu, ztepilou, s plnými ňadry a s boky, jež sice byly maličko víc než mírně oblé, ale přesto se rozplývaly v rozkošné, ladné linie – a tento hluboce vystřižený živůtek, vybíhající vzadu i vpředu do ostré špičky nad krátkou, půvabně zřasenou tunikou z černého tylu a stříbrného gázu, dokonale vyzdvihoval její krásu.

Zarůžovělou smetanovou bělost jejího oblého, hladkého, plně modelovaného krku podtrhoval na palec široký gagátový náhrdelník z kamenů vybroušených do bohatě fasetovaných černých čtverců. Její

plet, od přírody nádherně barvitou zásluhou zdravé růžovosti, ještě zdůrazňovala drobounká muška z černé náplasti, přilepená na lícní kosti, a rudozlaté vlasy, přičiněním kontrastující toalety ještě svítivější, měla ve volné, dovedně zkadeřené vlně staženy do čela. Hlavní houšť tohoto bohatství měla rozdělenou ve dva volné prameny, obepjaté v týle černou sítkou posetou flitrem, a její obočí, vytažené tyčinkou, působilo efektem téměř stejně výrazným jako její vlasy.

Byla pro tentokrát snad až tuze vyzyvavá, ale na tom měla vinu spíš její stravující životnost než její toaleta. Zchytralost by jí byla kázala tělesné i duševní nápadnosti potlačovat. Život jí kázal je zdůrazňovat.

„Lillian!“ štouchla Anna loktem švagrovou. Sžíralo ji pomyšlení, že také Aileen má černé šaty a vypadá o tolik lépe než ta či ona z nich dvou.

„Vidím,“ odpověděla Lillian zdušeně.

„Tak jste se zase vrátila,“ oslovila Aileen. „Venku je štiplavo, že?“

„To mi nevadí. Ty pokoje vypadají opravdu krásně!“

Hleděla přitom na nevтіravé osvětlené místnosti a shluk lidí před sebou.

Nora začala klábosit s Annou. „Už jsem si myslela, víte, že se do toho starého hadru vůbec nedostanu,“ Mluvila o svých šatech. „Aileen mi odmítla pomoc – protiva jedna!“

Aileen zatím odšustila ke Cowperwoodovi a k jeho matce, která stála vedle něho. Svezla si již z předloktí černou atlasovou stužku, na které jí visela vlečka, a nohou rozhodila sukni, aby volně splývala. Přes všechnu pýchu jí oči zářily téměř prosebně jako oči oduševnělé kolie a pravidelné zuby jí krásně svítily.

Cowperwood jí dokonale rozuměl, tak jako rozuměl každému ušlechtilému oduševnělému živočichu.

„Nedovedu vám ani říci, jak krásně vypadáte,“ pošeptal jí důvěrně, jako kdyby mezi nimi existovalo nějaké dávné dorozumění. „Jste jako oheň a píseň.“

Vůbec nevěděl, proč to řekl. Nebyl obzvlášť poeticky založený. Nesestavil si tu frázi předem. Hned od první chvíle, jak ji zahlédl v hale, se mu city a myšlenky v hlavě řítily a vzpínaly jako bujní koně. Jak tu dívku viděl, musel zatnout zuby a přimhouřit oči. Když se k němu blížila, bezděčně vypjal bradu, že vypadal ještě vzdornější, průbojnější, zdatnější.

Ale Aileen i její sestru téměř okamžitě obstoupil hlouček mladíků, ucházejících se o představení a zapsání svého jména do jejich tanečního pořádku, takže pro tu chvíli ji ztratil z očí.

Kapitola 18

Seménka změny – nekonečně jemná, nepostřehnutelná – tkvějí svými kořeny hluboko. Hned od chvíle, kdy se paní Cowperwoodová a Anna prvně zmínily o domácím plesu, si Aileen uvědomovala touhu uvést se tentokrát efektněji, než se jí přes všechno otcovo bohatství podařilo dokázat kdy předtím. Dobře věděla, že kruhy, s kterými se tam setká, budou mnohem, mnohem významnější a vznešenější než kterékoli jiné, jež až dosud společensky poznala. A pak také Cowperwood se jí nyní v mysli rýsoval jaksi určitěji, než jak se jí jevíval dříve, a ani pro svou spásu ho nemohla vypudit ze svého vědomí. Jeho obraz jí vystoupil před očima sotva hodinu předtím, zatímco se strojila. Do jisté míry se strojila pro něho. Ani na okamžik jí nevymizely z paměti chvíle, kdy se na ni podíval se zájmem. Jednou pronesl poznámku o jejích rukou. Dnes jí řekl, že vypadá „báječně“, a napadlo ji, jak snadné by bylo udělat na něho dnes večer dojem – ukázat mu, jak je opravdově krásná.

Hodinu od osmi do devíti prostála před zrcadlem – bylo čtvrt na deset, než byla skutečně hotova – a rozvažovala, co si na sebe má vzít. Měla v šatníku – nemožně velkém kusu nábytku – na vnitřní straně křídel dvě vysoká zrcadla a jedno na dveřích kabinetu. Stála před třetím, prohlížela si nahé paže a ramena a ztepilou postavu a myslila na to, že na levém rameni má dolíček a že si vybrala granátově rudé podvazky zdobené stříbrnou sponkou ve tvaru srdíčka. Šněrovačka se nedala zpočátku dost pevně stáhnout a Aileen hubovala svou komornou Kathleen Kellyovou. Zkoumala, jak by si měla upravit vlasy, a bylo mnoho rozruchu, než měla účes definitivně hotový. Přimalovala si tužkou obočí a povytahovala si maličko vlasy nad čelem, aby je trochu uvolnila a načechrala. Nůžtičkami na nehty ušťihovala z černé anglické náplasti různé velké kousky

a zkoušela si je na různých místech. Konečně našla jednu velikost a jedno místo, které jí vyhovovaly. Otáčela hlavu ze strany na stranu a prohlížela celkový efekt vlasů, nalíčeného obočí, dolíčku na rameni a černé mušky na tváři. Kdyby ji tak někdy mohl vidět nějaký muž tak, jak vypadá tuhle chvíli! Který muž? Ta myšlenka se okamžitě zase schovala – jako vystrašená myš do díry. Přes všechnu svou průbojnost se Aileen bála myšlenky na toho jednoho – na toho vskutku osudného – na toho muže s velkým M.

A potom přešla k úvaze o plesové toaletě. Kathleen jí jich předložila na výběr pět, protože Aileen se dostalo potěšení a cti takových toalet teprve nedávno a se svolením matky i otce si popřála, co srdce ráčilo. Začala s prohlídkou šatů ze žlutého hedvábí se sedlem z krémové krajky a s vlečkou s několika jazýčky z tmavorudých korálků, které se rozkošně třpytily, ale odložila ji. Příznivě uvažovala o toaletě z černobíle pruhovaného hedvábí, které zvláště hrálo do šeda, a třebaže ji silně lákalo si ji vzít, nakonec ji přec jen zavrhla. Vedle ležel kaštanově hnědý úbor s šusky a tunikou spadající přes podklad z bílého hedvábí, potom bohatá róba z krémového atlasu a pak ta černá posetá flitrem, kterou si konečně vybrala. Přesto si však napřed zkusila toaletu z krémového atlasu, protože na ni měla sto chutí; ale její přimalované obočí a muška na tváři s ní nějak neharmonovaly. Potom si oblékla černou hedvábnou s blyštivými nachově stříbřitými penízky, a ejhle, ta jí slušela. Koketní zřasení z tylu a stříbřitého gázu kolem boků se jí líbilo. Tuniku, která tou dobou právě přicházela do módy, uvítala Aileen s nadšením, ačkoli konzervativnější ženy ji odmítaly. Šustot černé róby ji až slabě rozechvíval, jak kroutila krkem a rameny, aby si živůtek sedl.

Potom si dala od Kathleen ještě trochu přitáhnout šněrovačku, zvedla za poutko vlečku, přehodila si ji přes ruku a znovu se na sebe zadívala. Něco chybělo. Aha, ano, na krku! Co si jen vzít – červené korále? Ty nevypadají pěkně. Šňůru perel? Ani ty se nehodí. Ještě měla náhrdelník z malých kamejů zafasovaných do stříbra, který jí

koupila matka, a pak jeden brilantový, který patřil matce, ale ani ty nebyly to pravé. Konečně si vzpomněla na svůj gagátový náhrdelník, na kterém si nijak zvlášť nezakládala, a vida, ten přece vypadá báječně! A ta brada nad ním, jak měkce a hladce a svítivě se od něho odráží! Zálibně si pohladila krk, požádala komornou o svou černou krajkovou mantilu a černou hedvábnou plášťenku podšitou červeným hedvábím – a byla hotova.

Taneční sál, když vešla, skýtal věru hezký pohled. Mladí muži a mladé ženy, které tam viděla, byli zajímaví a o ctitele neměla nouzi. Nejprůbojnější z mladíků – ti nejživelnější – vycitovali v této dívce koření života, elixír samého bytí. Podobala se misce s medem, obsypané vyhladovělými mouchami.

Ale jak se jí taneční pořádek postupně zaplňoval, napadlo ji, kdyby snad pan Cowperwood stál o to si s ní zatančit, že jí pomalu mnoho místa pro něj nezbývá.

Mezitímco vítal poslední hosty, přemítal Cowperwood o šalebnosti téhle otázky pohlavního uspořádání života. Dvě pohlaví! Není si rozhodně jist, existuje-li vůbec nějaký zákon, jemuž podléhají a kterým se řídí. Ve srovnání například s Aileen Butlerovou vypadá teď jeho žena dost mrtvě, nepoměrně stará, a až on bude o deset let starší, oč mnohem stařeji bude vypadat ona.

„Ano, ano, Ellsworthovi se povedlo zaranžovat tyhle dva domy docela pěkně – líp, než jsme si kdy mysleli, že dokáže,“ rozprávěl Frank s mladým bankéřem Henrym Halem Sandersonem. „Měl tu výhodu, že mohl spojit dva domy v jeden, a myslím, že s tím mým malým dokázal se zřetelem na mou menší parcelu víc než s tímhle velkým. U otcova domu byla zase výhoda v jeho velikosti. Vždycky říkám starému pánovi, že pro mne prostě přistavěl dependenci.“

Jeho otec sedí s několika starými přáteli vedle v jídelně jeho skvělého domu celý šťastný, že tomu rumlu ušel. Sám tedy bude muset zůstat tady, a ostatně, vždyť i chce. Neměl by si raději zatančit s Aileen? Jeho žena sice o tanec moc nestojí, ale aspoň jednou ji

bude muset provést... Tamhle se na něho usmívá vdova po Senecovi Davisovi a – Aileen. Panečku, to je nádhera! To je přece děvče!

„Váš taneční pořádek je jistě tak plný, že ani nestačí. Směl bych se podívat?“ Stál před ní a ona mu podávala malou knížečku s modrým lemováním a se zlatým monogramem. V hudebním pokoji hrál orchestr. Tanec co nevidět začne. Kolem stěn a za palmami stály zlacené židle lehkých a štíhlých tvarů.

Pohlédl jí do očí – do těch vzrušených, dychtivých, života lačných očí.

„Jste na všechno zadaná, jak vidím. Počkejme – devět, deset, jedenáct. Ano, to bude dost. Nemyslím, že se mi bude chtít moc tančit. Je to hezké, když je člověk oblíbený.“

„Nejsem si jistá, jak to je s číslem tři. Mám dojem, že to je nějaký omyl. Mohl byste mít ten tanec, kdybyste chtěl.“

Fixluje!

„Na něm tolik nesejde, že?“

Slabě se začervenal, když to řekl.

„Ne.“

Temně se zapálila.

„No dobře, až to číslo vyvolají, najdu si vás. Jste zlato. Bojím se vás.“

Přímým, významným pohledem se jí zabodl do očí a pak odešel.

Aileen se vzdula ňadra. Někdy se v tom horkém vzduchu těžko dýchalo.

Mezitímco tančil nejdřív se svou ženou a potom s vdovou po Senecovi Davisovi a ještě později s chotí Martyna Walkera, měl Cowperwood často příležitost podívat se na Aileen. A kdykoli se na ni podíval, vždycky ho zaplavil pocit mocné životní síly, která v ní kypí, krásné, byť nespoutané dynamické energie, jaká pro něho vždycky byla neodolatelná a toho večera ještě neodolatelnější. Je tak mladá. Je tak krásná, takhle dívka – a přes opakované škodolibé poznámky své ženy cítil, že Aileen je jeho přímé, výbojné, neochvějné

povaze bližší než kdokoli, koho kdy dosud v podobě ženy viděl. Je po jisté stránce úplně nezkažená, to je očividné, a přece zase po jiné stránce by stačilo tak málo, aby ji člověk naučil rozumět tolik. Velikost, to byl dojem, jaký z ní měl – nikoli velikost tělesná, ačkoli byla málem stejně velká jako on, nýbrž velikost citová. Zdá se tak úžasně nabitá životem! Několikrát proplula blízko kolem něho, oči velké a usměvavé, rty pootevřené, zuby jeden lesk, a Frank cítil, jak se v něm probouzí sympatie a družná náklonnost k ní, jaké dosud nepoznal. Je ve všem všudy líbezná – kouzelná.

„Zajímalo by mě, máte-li tenhle tanec pro mne volný,“ řekl jí, když k ní přistoupil krátce před začátkem třetího čísla. Seděla dosud se svým nejnovějším ctitelem v odlehlém koutku velkého rodinného obytného pokoje, jehož vyklizená podlaha byla teď dokonale navoskovaná. Několik porůznu rozestavených palem tvořilo výklenky obehnané zelení. „Doufám, že mi prominete,“ připojil zdvořile na adresu jejího společníka.

„Ovšemže,“ odpověděl mladík a vstal.

„Ano, samozřejmě,“ odpověděla Cowperwoodovi. „A abyste snad raději zůstal tady se mnou. Tanec jistě už brzo začne. Nebudete se zlobit?“ dodala a obdařila svého dřívějšího společníka zářivým úsměvem.

„Ani v nejmenším. Zatančil jsem si skvělý valčík.“ A volným krokem odešel.

Cowperwood se posadil.

„To je mladý Ledoux, že? Myslel jsem si to. Viděl jsem vás tančit. Tančíte ráda, nemám pravdu?“

„Bláznivě ráda.“

„To já zase o sobě říci nemohu. Ale má to svůj půvab. Ohromně záleží na tom, jakého má člověk partnera. Moje žena nestojí o tanec ani tolik, co já.“

Jeho zmínka o Lillian vzbudila v Aileen na okamžik slabý pocit pohrdání vůči ní.

„Myslím, že tančíte velice dobře. Taky jsem vás pozorovala.“ Vzápětí ji přepadly pochybnosti, měla-li tohle vůbec vyslovit. Znělo to v té chvíli nejvýš odvážně – téměř nestoudně.

„Jistě?“

„Ano.“

Byl z ní maličko vzrušený – myšlení měl jakoby lehce zastřené –, protože v jeho životě začínala vytvářet problém, nebo by ho vytvořila, kdyby ji nechal, a proto byl jeho hovor poněkud bezduchý. Přemýšlel, co by řekl – nějaká slova, která by je trochu víc sblížila. Po pravdě řečeno, chtěl jí toho povědět mnoho.

„To bylo od vás opravdu hezké,“ dodal po chvíli. „Co vás k tomu přimělo?“

Otočil se k ní s laškovně zvědavým výrazem. Hudba začínala opět hrát. Tanečníci vstávali. Vstal také.

Neměl původně v úmyslu ladit tuto poslední otázku do vážného tónu; ale když mu nyní byla tak blízko, zadíval se jí do očí – pevně, avšak s tichou prosbou v pohledu – a řekl: „Ano, proč?“

Vyšli zatím ze zátiší za palmami. Vzal ji už rukou kolem pasu. Pravičkou držel její nataženou levičku, paže na paži, dlaň na dlani. Pravou rukou spočívala na jeho rameni a byla velmi blízko u něho a hleděla mu do očí. Když se vlnivě zhoupili do omamného kroužení valčíku, odvrátila oči a potom je bez odpovědi sklopila. Její pohyby si v lehkosti a vzdušnosti nezdaly s letem motýla. Frank náhle pocítil sám u sebe lehkost, jakoby převáděnou nějakým neviditelným prouděním. Snažil se, aby se jí co do pružnosti těla vyrovnal, a podařilo se mu to. Její paže, lesk a třpyt nachových penízků na hladkém černém hedvábí jejích těsně upjatých šatů, její krk, plnoucí, zářivé vlasy, to všechno dohromady vyvolávalo lehké duševní opojení. Byla tak živelně mladá, v jeho očích tak dokonale krásná!

„Ale neodpověděla jste mi,“ pokračoval.

„Není ta hudba líbezná?“

Stiskl jí prsty.

Tu k němu zdvihla oči, plaché oči, protože přes všechnu svou živou výbojnost se ho bála. Jeho osobnost byla zjevně přímo impozantní. Když jí teď při tanci byl tak blízko, připadal jí jako bytost téměř úchvatná, a přece zase zakusila nervovou reakci – chvilkovou touhu utéci.

„Nu dobrá, když mi to nechcete prozradit,“ usmál se laškovně.

Domníval se, že Aileen chce, aby s ní takto hovořil, aby ji škádlil náznaky tohoto svého skrytého citu – toho silného zalíbení. V duchu přemítal, co vůbec může z nějakého takového dorozumění vzejít.

„Ale jenom jsem chtěla vidět, jak dovedete tančit,“ řekla ostýchavě, protože prvotní sílu jejího pocitu už poněkud zeslabilo uvědomění, co vlastně dělá. Povšiml si té změny a usmál se. Je to rozkoš, s ní tančit. Nikdy si nemyslel, že v pouhém tanci může být tolik půvabu.

„Jsem vám milý?“ zeptal se náhle, když se hudební kousek chýlil ke konci.

Při té otázce se zachvěla od hlavy až k patě. Nemohla se otrást víc, kdyby jí byl po zádech sjel kus ledu. Byla to otázka zřejmě beztaktní, a přece zase všechno možné, jenom ne beztaktní. Zdvihla prudce oči a zadívala se na něho přímo, ale jeho pevný pohled byl nad její síly.

„Jistěže,“ odpověděla, právě když hudba zmlkla, a snažila se, aby její hlas zněl klidně. Byla ráda, že ji Cowperwood vede k židli.

„Vy mi připadáte tak milá,“ řekl, „že jsem uvažoval, jestli jsem taky já skutečně milý vám.“ V jeho hlase se zachvívala prosba, tichá a něžná. V jeho chování byl téměř smutek.

„Jistěže,“ odpověděla okamžitě, vrátivši se ke svému dřívějšímu rozpoložení vůči němu, „to přece víte.“

„Potřebuju někoho takového, jako jste vy, abych mu byl milý,“ pokračoval dosavadním tónem. „Potřebuju někoho, jako jste vy, abych si s ním mohl povídat. Předtím jsem si to nemyslel – ale teď si to myslím. Jste krásná – úžasná!“

„To nesmíme,“ řekla. „Já nesmím. Vůbec nevím, co dělám.“
Zadívala se na mladíka, který k ní pomalu mířil, a pravila: „Musím se mu omluvit. To je ten, co jsem se mu na tenhle tanec zadala.“

Cowperwood pochopil a odešel. Byl najednou celý rozehřátý a napjatý – téměř nervózní. Bylo mu naprosto jasné, že se dopustil nebo možná chystá dopustit něčeho velmi proradného. Podle stávajícího společenského zákoníku nemá právo to udělat. Je to proti všem pravidlům, jak jim rozumí kdekdo. Například její otec – jeho otec – vůbec každý v této společenské vrstvě. Ať už se ta pravidla pod povrchem porušují sebečastěji, přesto pořád existují. Tak jako kdysi ve škole slyšel, když se tam vyprávěla historka o nějakém chlapci, který svedl děvče a dohnal je ke katastrofě, jednoho mladíka poznamenat: „Tohle se přece nedělá.“

Ale když to už jednou vyslovil, myšlenky na ni mu neodbytně vířily hlavou. A přes všechno ohrožení svého společenského i finančního postavení, jež si nyní připomněl, se zájmem přihlížel, jak uvážlivě, ba vypočítavě – a hůř, zaníceně – rozdmýchává onen oheň, jenž může žár jeho touhy po této dívce jen rozpálit – jenž může vzplanout v stravující požár, který ho třeba nakonec jednou pohltí – a jak uvážlivě a vynalézavě!

Aileen si bezmyšlenkovitě pohrávala s vějířem, mezitímco mladý černovlasý student práv s vyzáblým obličejem na ni hovořil, a když v dálce zahlédla Noru, požádala o dovolení, aby k ní směla odběhnout.

„Ach, Aileen,“ zvolala Nora, „co jsem se tě nahledala! Kde jsi, prosím tě, byla?“

„No tancovala jsem přece. Kde si myslíš, že jsem byla? Nevidělas mě snad v kole?“

„Ne, neviděla,“ stěžovala si Nora, jako kdyby to bylo závratně důležité, aby ji byla viděla. „Jak dlouho tady chceš zůstat?“

„Myslím až do konce. Nevím.“

„Owen říká, že ve dvanáct jde domů.“

„Na tom přece nezáleží. Jistě se někdo najde, kdo mě doprovodí domů. Bavíš se dobře?“

„Skvěle. Ale počkej, něco ti povím. Při minulém tanci jsem tamhle nějaké dámě přišlápla vlečku. Ukrutně se zlobila. Ta se ti na mě podívala!“

„I co, z toho si nic nedělej. Ona tě nesní, kočička. Kam jdeš teď?“

Aileen zaujímala vůči sestře vždycky postoj svrchovaně poručnický.

„Chtěla bych najít Calluma. Příští tanec jsem zadala jemu. Já vím, co se snaží provést. Snaží se mi uklouznout. Ale to se mu nepovede.“

Aileen se usmála. Nora vypadá úžasně roztomile. A je tak čistá. Co by si o ní pomyslila, kdyby to věděla?

Otočila se, a v tom se jí přihlásil její čtvrtý tanečník. Pustila se do veselého hovoru, protože cítila, že navenek musí okázale jevit klid; ale ustavičně jí přitom zněla v uších ta jeho rozhodná otázka: „Jsem vám milý?“ i její pozdější nejistá, ale přesto nijak méně pravdivá odpověď: „Jistěže, to přece víte.“

Kapitola 19

Růst lásky v člověku je velice podivný proces. U vysoce vyspělých rozumových a uměleckých typů například přechásto začíná břitkým vjemem jistých vlastností, tlumeným mnoha, mnoha duševními výhradami. Egoista a intelektuál dávají ze sebe jen málo, a žádají mnoho. Ale přesto milovník života, ať muž, nebo žena, octne-li se s takovou povahou v harmonické shodě, často mnoho získá.

Cowperwood byl od přírody a od základu egoista a intelektuál, třebaže zároveň silně prostoupený humánním a demokratickým duchem. O egoismu a intelektuáliství si představujeme, že se omezují převážně na umění. Také finančnictví je umění. A předvádí nám výkony právě rozumářů a egoistů ze všech nejrafinovanějších. A Cowperwood byl finančník. Místo aby se ke své hmotné škodě obíral díly přírody, její krásou a složitostí, našel zásluhou hbitosti svých rozumových procesů šťastnou cestu, jak se duševně i citově těšit z krásy života, aniž to bude rušivě zasahovat do jeho věčných materiálních a finančních úvah. A pokud se týkalo žen a morálky, kde přicházelo tolik otázek souvisících s krásou, štěstím a smyslem pro vybranost a rozmanitost v životě, teprve nyní začínal alespoň sám u sebe podezírat, že pro tuhle ideu jediné lásky na celý život vlastně neexistuje žádná jiná opora než snaha o zachování organizované společnosti v její současné formě. Jak k tomu vůbec došlo, že se tolik lidí shodlo právě v tomhle jediném bodě, že je správné a nutné vzít si jednu ženu a viset na ní až do smrti? To neví. To pro něho není, aby si lámal hlavu se spleťtostí evoluční teorie, která se právě všude tak široce roztrubuje, nebo aby v historii slídl po kuriozitách, které s tímhle problémem souvisí.

Na to nemá čas. Musí stačit, že mu výstřelky temperamentu a poměry, s kterými přichází do bezprostředního styku, jasně prokazují,

že s touhle ideou vládne velká nespokojenost. Lidé nevisí jeden na druhém až do smrti – a v tisících případech, kdy spolu vydrží, není to z jejich vůle. Duševní pohotovost, rafinovaný nápad, nahodilá příležitost některým lidem umožňují, aby svůj manželský a společenský chybný krok napravili, kdežto pro ostatní vinou nedostatku důvtipu, omezeného rozhledu, chudoby a nedostatečných půvabů není z bahna jejich zoufalství prostě úniku. Pro nějaký prožlукlý háček kolem svého původu nebo pro nedostatek síly či vynalézavosti jsou nuceni se škvařit v kotli vlastní bědnosti nebo setřást neklid pozemského života – který v sobě za jiných okolností skrývá tak zářivé možnosti – pomocí provazu, nože, kulky nebo číše jedu.

„To bych si taky vybral smrt,“ řekl si v duchu jednoho dne, když četl o jednom muži, zkrušeném nemocí a chudobou, který po dvanáct let ležel sám v temné alkovně, obsluhován starou a pravděpodobně zchátralou hospodyní. Silná, dlouhá jehla, kterou si vrazil do srdce, ukončila jeho pozemské strasti. „K ďasu s takovým životem! Proč dvanáct let? Proč ne hned s koncem druhého nebo třetího roku?“

A dál zas bylo jasné a po tolika stránkách vidět, že odpověď leží v síle – ve velké duševní i tělesné síle. Nemohou si snad tihle obchodní a peněžní magnáti v životě vezdejším dělat, co se jim zlíbí, a nedělají to také? Ve víc než v jednom směru pro to již přece v městě zažil spoustu příkladů. A co horšího, ti strážníčkové takzvaného zákona a morálky – noviny, kazatelé, policie a všichni veřejní mravokárci vůbec –, tak hlasití ve svém odsuzování zla ve vrstvách nízkých, jsou do jednoho zbabělci, jakmile přijde na mravní zkaženost v kruzích vysokých. Neodvažují se ani muknout, ani pípnout, dokud některý ten velikán náhodou nepadne a oni se pak mohou ozvat bez nebezpečí pro sebe. Potom, dobré nebe, těch tlachů! Toho bubnování na poplach! Toho vytrubování farizejských morálních banalit – jalovostí! Pospěšte, dobří lidé, protože tady jasně vidíte, jak se vypořádáváme se zlem ve vysokých kruzích!

Nedalo mu to, aby se neusmál. Takové pokrytectví! Takové svatouškovství! Ale tak už to na světě chodí a není na něm, aby to napravoval. Ať si svět dělá, co chce. Pro něho je hlavní, aby zbohatl a uhájil si svoje – aby se obestřel zdáním ctnosti a důstojnosti, které by při zkoumání obstálo a prošlo za skutečnou ctnost a důstojnost. To dokáže síla. A pohotový důvtip. A obojí má. „Pro vlastní uspokojení“ bylo jeho heslo – a mohlo být vskutku po právu vepsáno na jakýkoli erb, který by si byl mohl vymyslet, aby uplatnil svůj nárok na intelektuální a společenské šlechtictví.

Ale tu otázku s Aileen bylo nutno rozvážit a rozřešit hned v této dané chvíli, a jeho průbojná a rozhodná povaha mu pomohla, že ho problém, který ta otázka představovala, zanedlouho vůbec neznepokojoval. Byl to problém podobný některým z těch spletitých finančních kombinací, jaké se mu naskytovaly denně – nebyl však neřešitelný. Co vlastně hodlá dělat? Nemůže opustit ženu a utéci s Aileen, to je nesporné. Má tuze mnoho konexí. Váže ho tuze mnoho společenských, a pomyslí-li na děti a rodiče, také citových, jakož i finančních pout a závazků. Kromě toho si není vůbec jistý, jestli to opravdu chce udělat. Neměl v úmyslu opustit své stále rostoucí zájmy, a zároveň neměl ani v úmyslu okamžitě se Aileen vzdát. Ten neočekávaný projev zájmu z její strany byl tuze vábný. Jeho manželka už dávno nebyla tělesně ani duševně taková, jaká by měla být, a to už samo o sobě mu postačovalo, aby si svůj nynější zájem na tom děvčeti u sebe ospravedlnil. Proč se něčeho bát, jen když se mu povede vymyslet nějakou cestičku, jak by docílil svého, a přitom sám sobě neuškodil? Ale zároveň ho napadlo, že se mu třebas vůbec nikdy nepodaří vymyslet nějaký proveditelný nebo ochranný plán buďto pro sebe, nebo pro Aileen, a to ho přivádělo k zamlklosti a k zamyšlení – neboť nyní již ho k ní něco úžasně táhlo, jak cítil, něco živelného, a proto dynamického v něm nabylo vrchu a bouřlivě se domáhalo projevu.

Zároveň však, uvažoval-li v souvislosti s tím vším o své ženě, měl četné skrupule, některé citové, jiné z hlediska finančního. Ačkoli

se po manželově smrti jeho mladickému zanícení pro ni poddala, teprve později poznal, že je rozenou strážkyní veřejné morálky – zosobněnou chladnou čistotou čerstvě padlého sněhu, pokud mohly vidět oči světa, občas zabarvenou temnými choutkami chlípnice. A přesto, jak rovněž poznal, se styděla za vášnivost, která ji občas posedla a držela. To Cowperwooda popuzovalo, jak to vždycky popuzuje každou silnou, dobyvačnou, přímočarou povahu.

I když nijak netoužil seznámit se svými city celý svět, proč měli mezi sebou navzájem tajit, nebo přinejmenším alespoň duševně obcházet fakt, s nímž tělesně souhlasila? Proč něco jiného dělat a něco jiného myslet? Není sporu, že k němu oddaně lne svým klidným způsobem, nikoli náruživě (když se rozpomínal do minulosti, nemohl říci, že by vůbec kdy bývala náruživá), nýbrž rozumově. Velkou roli v tom hraje povinnost, jak ji ona chápe. Je dbalá povinností. A pak, co si myslí lidé a co vyžaduje duch doby – to je pro ni to hlavní. Aileen naproti tomu pravděpodobně povinností dbalá není a je očividné, že povahově není s běžnou společenskou konvencí nijak zajedno. Není pochyby, že se jí dostalo stejně dobré výchovy jako mnohým jiným dívkám, ale podívejte se na ni! Ta se naučeními, danými jí výchovou, neřídí.

V příštích třech měsících začal tento vztah nabývat zjevnější formy. Aileen sice věděla až tuze dobře, co by si její rodiče pomyslili a jak zavrženíhodné jsou v očích běžné společnosti myšlenky, kterými se obírá, ale přesto u těchto svých myšlenek a tužeb setrvala. Když nyní zašla už tak daleko a zadala si, ne-li již činem, tedy alespoň úmyslem, nabyl pro ni Cowperwood zvláštního kouzla. Nebylo to jeho tělo – velké lásce nejde nikdy jen a právě o to. Byl to téměř jeho ducha, co ji neodvratně přitahovalo, jako zář plamene vábí mŕvu. V jeho očích hořelo světlíčko romantiky, které pro ni bylo, ať je jakkoli ovládal a krotil, majákem směrodatným a téměř neodolatelným.

Když se při loučení dotkl její ruky, bylo jí, jako kdyby jí projel silný elektrický proud, a znovu si uvědomila, jak velice těžko je jí

podívat se mu přímo do očí. Někdy jí připadalo, jako by z nich vyzařovalo cosi podobného ničivé síle. I jiným lidem, obzvlášť mužům, bylo zatěžko čelit Cowperwoodovu skelnému pohledu. Zdálo se, jako by za očima, jež člověk vidí, byly ještě jedny, které se pozorně dívají skrze jemnou zastírající záclonu. Nedalo se uhádnout, co si Cowperwood vlastně myslí.

A během několika málo příštích měsíců Aileen cítila, že se Cowperwoodovi čím dál tím víc přibližuje. Jednou večer, když seděla v jeho domě u piana a náhodou právě v tu chvíli nikdo jiný v pokoji nebyl, se k ní sklonil a políbil ji. Skulinami mezi záclonami na oknech bylo vidět ven na studenou zasněženou ulici a blikotavé plynové lucerny. Přišel domů dříve než jindy, a jakmile zaslechl Aileen hrát, zamířil do pokoje, kde seděla u piana. Měla na sobě šaty z drsné šedivé vlněné látky, vkusně zdobené pruhy orientálního vyšívaní a třásní v modré a terakotové barvě, a její krásu ještě zdůrazňoval šedivý klobouk, zhotovený zvlášť k těm šatům, s chocholem v tlumené oranži a modři. Na rukou měla čtyři pět prstenů – až tuze mnoho –, a jak hrála, prsteny živě jiskřily, jeden opálový, jeden smaragdový, jeden rubínový a jeden brilliantový.

Věděla, že to je on, ani se nemusila otočit. Postavil se vedle ní a ona s úsměvem zdvihla oči a snivé zadumání, evokované Schubertem, trochu opadlo – nebo se rozplynulo do jiného citového rozpoložení. Znenadání se shýbl a přitiskl své rty pevně na její. Hedvábný dotek jeho knírku ji vzrušil. Přestala hrát a snažila se popadnout dech, protože přes všechnu její sílu se jí najednou těžko dýchalo. Srdce jí bušilo jako stoupa. Neřekla „Ach!“ ani „To nesmíte!“, nýbrž pouze vstala a přešla k oknu, podzvihla záclonu a předstírala, že se dívá ven. Bylo jí, jako by se o ni pokoušela mdloba – tak silné blaho ji prostupovalo.

Cowperwood k ní rychle přistoupil. Oběma rukama ji objal kolem pasu a díval se na její zruměnělé líce, jasné, zvlhlé oči a rudá ústa.

„Milujete mě?“ zašeptal – ve své touze stroze a naléhavě.

„Ano, ano! Vy víte, že ano!“

Přitiskl si její tvář ke své a ona zvedla ruce a hladila ho po vlasech.

A Franka náhle zavalil vzrušující pocit majetnictví, vlády, štěstí a srozumění, lásky k ní i k jejímu tělu.

„Miluju vás,“ pronesl, jako by ho překvapilo slyšet, že to vyslovila jeho ústa. „Nemyslel jsem, že vás miluju, ale miluju vás. Jste krásná. Miluju vás k zešílení.“

„A já miluju vás,“ odpověděla. „Nemůžu jinak. Vím, že bych neměla, ale – ach –“ A sevřela mu pevně uši a spánky do dlaní. Přitiskla rty na jeho a zasnula se mu do očí. Potom od něho chvatně odstoupila a zahleděla se ven do ulice a Frank se vrátil hloub do obývacího pokoje. Byli docela sami. Rozvažoval, má-li se odvážit ještě něčeho, když vtom se objevila Nora, která byla vedle na návštěvě u Anny, a za chvíličku po ní také Lillian. Potom Aileen a Nora odešly.

Kapitola 20

Po jasném a konečném dorozumění, k němuž mezi nimi došlo, bylo jen přirozené, že tento milostný vztah povede k poměru stále důvěrnějšímu a důvěrnějšímu. Přes svou náboženskou výchovu byla Aileen nesporně obětí svého temperamentu. Normální náboženský cit a víra ji nemohly ukrotit. Už posledních devět nebo deset let jí v mysli pomalu uzrávala představa, jak by měl vypadat ten, koho bude milovat. Měl být silný, hezký, přímý, úspěšný a mít jasné oči, ruměnou tvář kypící zdravím a jistou míru vrozeného porozumění a soucítění – lásku k životu, která by se vyrovnala její. Již mnoho mladých mužů se s ní pokoušelo navázat známost. Snad nejzdařilejším ztělesněním jejího ideálu byl otec David od svatého Timoteje, ale to byl ovšem kněz, vázaný slibem celibátu. Nikdy mezi nimi nepadlo jediné slůvko, ale byl si jí právě tak vědom jako ona jeho. Potom přišel Frank Cowperwood a jeho osobnost a styk s ním přispěly postupně k tomu, že si ho pomaličku povýšila na piedestal ideálu. Přitahoval ji, jako Slunce přitahuje planety.

Je otázka, co by se bylo stalo, kdyby právě v té době bývalo možno uplatnit nějaký silný protikladný vliv. City a poměry tohoto rázu lze někdy samozřejmě přetrhnout a rozbít. Na povahy zúčastněných osob je možno do jisté míry působit nebo je změnit, ale tlak k tomu použitý musí být značně silný. Pádnou zábranou je strach – strach z hmotné ztráty, kde neexistuje bázeň duchovní –, ale bohatství a postavení velice často a snadno tuto bázeň přemohou. Je tak snadné strojit plány, když člověk má dost prostředků!

Aileen Butlerové byla jakákoli duchovní bázeň cizí. Cowperwoodovi chybělo cítění jak duchovní, tak i náboženské. Díval se na tu dívku a jeho jedinou myšlenkou bylo, jak by mohl tak oklamat

svět, aby se mohl těšit z její lásky, a přitom uchovat svůj přítomný stav neporušený. Že ji miloval, bylo nesporné.

Obchodní záležitosti ho značně často přiváděly do Butlerova domu, a kdykoli se tam ukázal, vřdycky viděl Aileen. Jakmile zase přišel, podařilo se jí hned v první chvíli k němu proklouznout a stisknout mu ruku – ukrást chvatný, žhavý polibek. A jindy zas, když byl na odchodu, vynořila se náhle za portiérou, která visela na dveřích do salónu.

„Zlato!“

Hlas zněl hebcem a mazlivě. Obrátil se a varovně pohodil hlavou směrem k pokoji jejího otce v patře.

Zůstala stát na místě, jednu ruku nataženou k němu, a Frank k ní na okamžik přistoupil. Sotva ji objal kolem pasu, již mu visela oběma pažemi na krku.

„Tolik toužím se s tebou vidět.“

„Já taky. Nějak to zařídím. Uvažuji o tom.“

Vyprostil se z jejího objetí a odešel a ona běžela k oknu a dívala se za ním.

Kráčel ulicí k západu, protože jeho dům byl pouze o několik bloků dál, a ona pozorovala šíři jeho ramenou, ladnou vyváženost jeho postavy. Má krok tak pružný, tak rázný! Ach, to je přece muž! Její Frank! Myslila už na něho v takovém světle. Potom se posadila k pianu a hrála zasněně až do večerního oběda.

A pro vynalézavého ducha Franka Cowperwooda, zvláště když byl tak bohatý, bylo úplnou hračkou vymyslet nějakou schůdnou cestu. Když ještě jako mladík vytloukal rozličné nechvalně známé místnosti a později občas odbočil z přímé a úzké stezky ctnosti, získal mnohé ponaučení o pozoruhodných kličkách nápomocných nemravnosti. Protože Filadelfie byla v té době městem s víc než pěti sty tisíci obyvateli, měla své pokoutní hotely, kam člověk mohl s jistou opatrností chodit a celkem rozumně spoléhat, že to zůstane bez povšimnutí; kromě toho existovaly domy solidního, usedlého

rázu rodinných domů, kde se za určité peněžité odškodnění bylo možno scházet. A pokud se týkalo ochranných prostředků proti početí nového života, ty pro něho již dlouho nebyly tajemstvím. Věděl o nich všechno. Ze všeho nejhlavnější bylo dávat pozor – dbát opatrnosti. Musí být opatrný, protože právě tak rychle spěje k vlivnému a význačnému postavení.

Aileen si ovšem neuvědomovala, leda snad docela matně, kam ji její náruživost žene; konečný cíl, k němuž by mohla tato náklonnost vést, jí nebyl jasný. Toužila čistě po lásce – po něžném hýčkání a mazlení – a skutečně nemyslíla téměř vůbec dál. Další myšlenky po této stránce byly jako myši, které vystrkují hlavu z tmavých děr v šerých koutech a při sebemenším šramotu ihned zase zalézají. Ostatně buď jak buď, cokoli ve spojitosti s Cowperwoodem přijde, všechno bude krásné. Poctivě si myslila, že ji ještě nemiluje tolik, jak by měl – ale k tomu dojde. Neviděla v tom, že chce rušivě zasahovat do práv jeho ženy. Nenapadlo ji, že to vlastně již dělá. Však to paní Cowperwoodové neublíží, když Frank bude milovat také ji – Aileen.

Jak vysvětlíme tyto šalebné sebeklamy náruživosti a touhy? Život se s nimi setkává na každém kroku. Nedají se potlačit a všechno velké a klidné dění přírody mimo malý organismus člověka jaksi naznačuje, že ji celkem nezajímají. Vidíme hojnost trestů v podobě žalářů, nemocí, nezdarů a zániku – ale rovněž vidíme, že se starý stav nijak znatelně nezlepšuje. Což neexistuje žádný zákon kromě zúmyslné libovůle a moci jednotlivce dosíci svého? Ne-li, pak je jistě nejvyšší čas, abychom to zvěděli všichni do jednoho. Možná že bychom se potom dohodli počínat si stejně, jako si počínáme dosud; ale nebylo by aspoň žádného bláhového klamu o nějakém božském řízení. *Hlas lidu, hlas boží.*

Docházelo tedy k dalším setkáním, k rozkošným hodinám, které brzy začali spolu trávit – ihned, jakmile se její vášeň rozhořela natolik, aby zajistila její ochotu bez velkého strachu a bez myšlenky na strašlivé nebezpečí, které to znamená. Od náhodných volných

chvilek v jeho domě, ukradených v čas, kdy nablízku nebylo možného svědka, pokročili k tajným schůzkám za obvodem města. Cowperwood nebyl člověk, který by byl povahově náchylný k tomu, aby ztratil hlavu a zanedbával svůj obchod. Po pravdě řečeno, čím víc o této celkem neočekávané milostné zápletce přemýšlel, tím jasněji si uvědomoval, že nesmí dopustit, aby ho připravovala o pracovní čas a obchodní rozvážnost. Jeho kancelář vyžadovala, aby jí věnoval plnou pozornost přinejmenším od devíti do tří. Mohlo jen prospět, věnoval-li se jí až do půl šesté; ale mohl si také několikrát v týdnu odpoledne od půl čtvrté do půl šesté nebo do šesti vyrazit a nikdo nemusil nic vědět.

A u Aileen bylo zase pravidelným zvykem, že si téměř každé odpoledne vyjížděla sama s párem bujných hnědáků nebo na jezdeckém koni, kterého jí otec koupil od vyhlášeného obchodníka s koňmi v Baltimore. Protože Cowperwood rovněž řídil svůj kočár a jezdil na koni, nebylo těžké se dohodnout o místu schůzky někde daleko venku na wissahickonské nebo schuylkillské silnici. V nově založeném parku bylo mnoho zákoutí, kde byl člověk před vyrušením tak jistý jako v hloubi lesa. Ovšem vždycky bylo možné, že se s někým náhodou setkají; ale rovněž vždycky bylo možné podat nějaké celkem věrohodné vysvětlení nebo nevysvětlovat vůbec nic, poněvadž i v případě takového setkání by většinou nikdo žádné podezření neměl.

Tak prozatím jejich miliskování mělo prostou formu obvyklého mileneckého vrkání a cukrování, velmi vzdálenou formě vrcholné, a rozkošné společné projížďky na koni pod zelenými stromy nadcházejícího jara byly idylické. Cowperwood si uvědomoval tak silný pocit radosti ze života, že mu v červancích této nové lásky připadalo, že takový dosud v životě ještě nezakusil. Lillian byla rozkošná tenkrát na začátku, kdy ji prvně navštívil na Severní Front Street, a v té době se pokládal za nevýslovně šťastného; ale od té doby uplynulo téměř deset let a Frank již zapomněl.

Od těch časů neprožil žádnou silnou vášeň, neměl žádnou významnou pletku – a tu zčistajasna, právě uprostřed jeho nových, velkých obchodních úspěchů, přišla Aileen. Aileen se svým mladým tělem a duší, se svými žhavými iluzemi. Přes všechnu její odvážnost napořád poznával, jak málo toho Aileen ví o tom vypočítavém, brutálním světě, k němuž on patří. Otec jí vždycky poskytl bez omezení všechny hračky, jakých se jí zachtělo, matka i bratři ji od malička rozmazlovali, obzvlášť matka. Mladší sestra ji pokládala za hodnou zbožňování. Nikdo si ani na okamžik nepředstavil, že by Aileen někdy mohla provést něco špatného – je koneckonců tuze rozumná, tuze chtivá se v životě vyšvihnout. A proč by také měla něco provádět, když před ní leží celý šťastný život – blažený sňatek z lásky, někdy brzy, s nějakým velice vhodným a příjemným ženichem?

„Až se vdáš, Aileen,“ říkala jí matka, „to se tady potom pomějem. To pak určitě ten dům tady předěláme, jestli ho nezřídíme ještě předtím. Eddie ho bude muset dát do pořádku, nebo jinak se do toho dám sama. Jen se neboj.“

„Hm – jenže bych ráda, abyste ho dali do pořádku hned,“ odpovídala vždycky.

Butler ji zase se svou příznačnou drsnou něžností bodře plácával po zádech a ptával se: „Tak co, už jsi ho našla?“

Nebo: „Neokouní snad venku a nečeká na tebe?“

Odpověděla-li „ne“, říkal: „Dobrá, dobrá. Však on přijde, žádný strach – a bude to škoda. Moc nerad tě uvidím odcházet z domova, holčí! Můžeš tady zůstat, jak dlouho se ti bude chtít, a nikdy nezapomeň, že se vždycky můžeš zase vrátit.“

Aileen věnovala tomuto špičkování velmi malou pozornost. Milovala sice otce, ale všechno to byla taková samozřejmost. Byl to denní chléb jejího života a celkem nic mimořádného, i když docela příjemného.

Ale jak dychtivě se v těch dnech pod jarními stromy přimykala ke Cowperwoodovi! Ještě netušila ono vrcholné přimknutí, které

se blížilo, protože teď se s ní pouze mazlil a povídal si s ní. Nebyl si sám sebou tak docela jist. Pokud šlo o něho, ty stále odvážnější důvěrnosti mu sice připadaly úplně přirozené, ale z jistých rytířských pohnutek vůči ní zaváděl s ní rozhovor o tom, co by mohlo z jejich lásky vyplynout. Chce? Chápe? Tato stránka věci Aileen zprvu mátlala a lekala. Jedno odpoledne stála před ním ve svém černém jezdeckém kostýmu a vysokém jezdeckém cylindru gaminsky posazeném na rudě zlatých vlasech a krátkým bičíkem si pošvihávala po jezdecké sukni, a jak poslouchala, nerozhodně uvažovala o jeho slovech. Zeptal se jí právě, ví-li, co dělá. Kam je to oba žene? Miluje-li ho opravdu dost?

Oba koně měli uvázané v houštině asi dvacet pětadvacet kroků od hlavní silnice a od břehu bublajícího potoka, k němuž došli. Zkoušela, dokáže-li je zahlédnout. To byla zástěrka. Jejím pohledu chyběl všechen zájem. Myslí na něho, na nevýslovnou krásu přítomné chvíle a na eleganci jeho jezdeckého obleku – a má takového roztomilého strakatého poníka! Listí bylo právě dost rozvité, aby tvořilo průsvitnou zelenou krajku. Člověku připadalo, jako by se díval skrz zeleně blýskavý závoj, když se pokusil proniknout pohledem do lesa za potokem nebo za sebou. Kde voda zurčela a jiskřila, byly šedé kameny již maličko omšelé a vzduchem se nesly hlasy prvního jarního ptactva – drozdů a kosů a střízlíků.

„Holčičko moje,“ řekl Frank, „chápeš vůbec, co tohle všechno vlastně znamená? Víš vůbec jasně, co děláš, když se mnou takhle chodíš?“

„Myslím, že vím.“

Šlehla bičíkem přes botku a podívala se napřed do země a potom skrze stromy nahoru do modré oblohy.

„Podívej se na mě, zlato.“

„Nechci.“

„Ale podívej se na mě přece, srdce moje. Chci se tě něco zeptat.“

„Prosím tě, Franku, nenut mě. Nemůžu.“

„Ale ano, podívat se na mě můžeš.“

„Ne.“

Ucouvla, když ji vzal za ruce, ale docela ochotně přistoupila zase blíž.

„A teď se mi podívej do očí.“

„Nemůžu.“

„Dej si přece říct.“

„Nemůžu. Nechtěj to na mně. Odpovím ti na všechno, ale nenut mě, abych se na tebe dívala.“

Přejel rukou pomalu až k její tváři a něžně ji polaskal. Mazlivě ji pohladil po rameni a ona si o něho opřela sklopenou hlavu.

„Srdce moje,“ řekl konečně, „jsi tak krásná, že se tě nemůžu vzdát. Víím, co bych měl udělat. Ty to myslím víš taky, ale já nemůžu. Musím tě mít. Kdyby se tohle mělo někdy prozradit, bylo by to jistě pro tebe i pro mě moc zlé. Chápeš to?“

„Ano.“

„Neznám dost dobře tvé bratry – ale už jen tak od vidění soudím, že jsou to opravdu energičtí chlapíci. Strašně moc si na tobě zakládají.“

„To jistě.“

Její marnivost se při tom maličko načepýřila.

„Už jen za tohle by mě nejspíš chtěli rovnou zabít, a co nejdřív. Co myslíš, že by asi chtěli udělat, kdyby – no, kdyby se někdy mělo něco stát?“

Vyčkával a pozoroval její sličný obličej.

„Ale nic se přece stát nemusí. Nemusíme jít dál.“

„Aileen!“

„Nepodívám se na tebe. Nemusíš mi o to ani říkat. Nemůžu.“

„Aileen, myslíš to vážně?“

„Já nevím. Neptej se mě, Franku.“

„Přece víš, že takhle to nemůže zůstat, ne? To přece víš. Tohle není ještě všechno. Podívej se, když –“ A klidně a nevzrušeně jí vysvětlil celou techniku takových nedovolených schůzek. „Je to

úplně bezpečné – až na jednu věc, na náhodné odhalení. To ovšem není docela vyloučené nikdy, a potom by samozřejmě bylo moc co rovnat. Moje žena by mi rozvod nikdy nepovolila – nemá k tomu žádný důvod. Jestli mi to vyjde, jak doufám – jestli vydělám milion –, neměl bych nic proti tomu, všeho obchodu nechat. Stejně nehodlám pracovat celý život. Odjakživa jsem měl v úmyslu v pětatřiceti všeho nechat. Tou dobou už budu mít dost. Potom chci cestovat. Zbývá mi do toho už jen pár let. Kdybys byla volná – kdyby tvoji rodiče byli mrtví –,“ kupodivu sebou při té praktické poznámce ani nešubla, „pak by to bylo něco docela jiného.“

Odmlčel se. Aileen dosud hleděla zamyšleně do vody pod nimi a v duchu dlela někde na moři na jachtě s ním, někde v paláci – jen oni dva sami. Její přivřené oči viděly ten blažený život, a jak poslouchala jeho slova, opájela se kouzlem chvíle.

„Ať visím, jestli vidím nějaké jasné východisko z toho všeho. Ale miluju tě!“ přitiskl ji prudce k sobě. „Miluju tě – miluju tě!“

„Ach, miluj!“ odpověděla vroucně. „Chci, abys mě miloval. Nebojím se toho.“

„Najal jsem dům na Severní Desáté ulici,“ řekl nakonec, když už došli ke koním a nasedali. „Ještě není zařízený – ale brzo bude. Znáš jednu ženu, která se o něj bude starat.“

„Kdo to je?“

„Jedna zajímavá vdova, tak k padesáti. Moc inteligentní – sama je hezká a dobře zná život. Našel jsem ji inzerátem. Až to tam bude všechno upravené, můžeš ji někdy odpoledne navštívit a prohlédnout si dům. Nemusíš se s ní dál nijak stýkat, leda nahodile. Zajdeš tam?“

Pohřížena v myšlenky jela dál a neodpovídala. Je ve svých plánech tak přímý a praktický!

„Zajdeš tam? Nijak ti to neuškodí. Klidně ji můžeš poznat. Není proti ní společensky žádné námitky. Zajdeš tam?“

„Řekni mi, až to tam bude hotové,“ bylo všechno, co nakonec odpověděla.

Kapitola 21

Ty vrtochy vášně! Ty záludnosti, rizika! Jakou oběť nepoloží člověk ochotně na její oltář!

V krátké době byl tento víc než průměrný rodinný dům, o němž se Cowperwood zmínil, připraven jedině za tím cílem, aby skýtal příjemný tajný útulek. Dům vedla vdova zdánlivě nedávno ovdovělá, kterou mohla Aileen klidně navštěvovat bez obavy, že se to bude zdát divné nebo nemístné. V takovém prostředí a za takových okolností nebylo nijak těžké ji přimět, aby se svému milenci úplně oddala, zvláště když byla svou divokou a bezhlavou náklonností a náruživostí tak posedlá. Její počínání v jistém smyslu vykupovala láska, neboť opravdově chtěla tohoto muže nad všechny ostatní. Na nikoho jiného nepomyslela, k nikomu jinému nic necítila. Celou mysl si upínala na vidiny budoucnosti, až oni dva budou nějakým způsobem moci být spolu po všechen čas. Paní Cowperwoodová třeba umře nebo on, až bude v pětatřiceti mít milion, s ní třeba uteče. Nějak se to všechno uspořádá. Toho muže jí dal sám život. Bezpodmínečně mu důvěřovala. Když jí řekl, že se postará, aby se jí nepříhodilo nic zlého, věřila mu na slovo. Takové hříchy jsou pro zpovědnici něčím docela všedním.

Je to podivuhodný fakt, že nějakou logickou eskamotází se v křesťanském světě došlo k názoru, že mimo rámec konvenčního průběhu námluv a manželství nemůže být lásky. Jeden život, jedna láska je čistě křesťanská idea a do té formy nebo šablony se křesťanství odjakživa snažilo směstnat celý svět. Pohanské myšlení takový názor neznalo. Pravidlem našich předků bylo povolovat rozvod z úplně triviálních důvodů; a v primitivním světě příroda zřejmě nemá žádné schéma pro soužití dvou jednotlivců kromě dočasné péče o mláďata. Že novodobá rodina je vskutku překrásné

zřízení, jestliže se zakládá na vzájemné sympatii a porozumění obou partnerů, je zcela nesporné. Ale přesto nemusí tento fakt nezbytně vést k odsuzování všech lásek, kterým osud nepřál tolik, aby našly rozuzlení tak šťastné.

Život nelze stěsnat do žádné šablony a nejlíp je od každého takového pokusu ihned upustit. Ti, kdo jsou tak šťastní, že našli svorný soulad na celý život, by si měli blahopřát a snažit se, aby toho byli hodni. Ale ti, kdo nejsou takovými miláčky štěstěny, třebaže pak nesou vypálené znamení páriů, mají přesto jisté ospravedlnění. A kromě toho, ať již chceme, nebo nechceme, teorie neteorie, základní fakty chemické a fyzikální zůstávají přes všechno v platnosti. Rovný rovného si hledá. Změny v temperamentu s sebou nesou změny ve vztazích. Někteří může ovládat dogma, jinou zase strach. Ale vždycky ještě zůstávají lidé, u nichž chemie a fyzika života převažují a u nichž svůj vliv neuplatní ani dogma, ani strach. Společnost lomí zděšeně rukama – ale od věků do věků žijí Heleny, Messaliny, paní Dubarryové, Pompadourové, Maintenonové a Nell Gwynové a ukazují lidstvu svobodnější základnu lidských vztahů, než jakou jsme až doposud dovedli uvést v soulad s životem my.

Ti dva se cítili k sobě nevýslovně poutáni. Cowperwood, jakmile jí jednou porozuměl, se domníval, že našel právě tu jedinou bytost, s kterou by mohl žít šťastně po celý zbytek života. Tak mladá, tak sebejistá, tak optimistická, tak neohrožená! Celé ty měsíce od chvíle jejich prvních tápavých krůčků vůči sobě navzájem ji nepřetržitě porovnával se svou ženou. Po pravdě jeho nespokojenost s ženou, ač se dá říci, že do té doby mlhavá, nyní jevila rozhodný sklon vyhranit se vskutku jasně. Přes všechno mu jeho děti byly milé a domov pro něho krásný. Lillian, flegmatická a teď zhublá, nebyla ještě pořád nehezká. Po všechna uplynulá léta mu celkově velice vyhovovala; teď však jeho nespokojenost s ní začínala vzrůstat. Nebyla jako Aileen – nebyla mladá ani živá ani tak neobeznámená s všednostmi života. A třebaže v povaze neměl sklon k hádavosti, přesto se nyní

občas dovedl hašteřit. Začal s rozličným vyptáváním týkajícím se manželčina zevnějšku – s protivnými malichernými proč, která jsou tak nicotná, ale přesto ženu tolik dráždí a zneklidňují. Proč si nekoupí nějaký lila klobouk, který by se odstínem víc blížil barvě jejích šatů? Proč nechodí víc ven? Pohyb by jí jen prospěl. Proč neudělá to a proč neudělá ono? Ani si téměř neuvědomoval, že si tak počíná, ale Lillian si to uvědomovala a cítila spodní tón toho všeho – skutečný význam těch řečí – a cítila se dotčena.

„Chm, proč – proč?“ opáčila jednoho dne úsečně. „Proč máš na jednu tolik otázek? Prostě ti už na mě tolik nezáleží, to je ono. To přece poznám.“

Opřel se v křesle nazad, tím výpadem zaražený. Neměla pro svoje slova podklad v žádném důkazu, nýbrž pouze v jeho posledních poznámkách, ale přesto si nebyl úplně jist. Docela maličko ho zamrzelo, že ji pohněval, a také své politování vyslovil.

„No dobře, dobře,“ odpověděla. „Nic se nestalo. Ale vidím, že už ke mně nejsi tak pozorný, jako jsi býval. Teď je u tebe napořád první a poslední tvůj obchod. Nemůžeš ho ani na chvíli vyhnat z hlavy.“

Oddychl si úlevou. Nemá tedy žádné podezření.

Ale po krátkém čase ho s tím, jak se niterně stále víc a víc sbližoval s Aileen, už tolik neznepokojovalo, bude-li jeho žena mít nějaké podezření, nebo ne. Když v duchu probíral rozličné vývojové stránky situace, občas si začínal myslet, že by snad bylo lépe, kdyby podezření měla. Rozhodně nepatřila k typu žen svárlivých, bojovných. Po různých úvahách týkajících se charakteru nyní soudil, že by se proti nějakému konečnému novému uspořádání možná nebránila ani tak silně, jak si zprvu představoval. Možná že by se s ním i rozvedla. Touha a sny i u něho probouzely úvahy méně zdravé a rozumné, než jaké se v jeho mozku obyčejně rodily.

Ne, říkal si nyní v duchu, hlavní oříšek není ani tolik jeho vlastní domov, jako spíš Butlerova rodina. Jeho vztah k Edwardu Maliovi

Butlerovi nabyl rázu velmi důvěrného. Frank se s ním teď ustavičně radil stran transakcí s cennými papíry, kterých měl Butler mnoho. Butler měl akcie takových podniků jako Pensylvánská uhelná společnost, Delawarehudsonský průplav, Morris-essexský průplav, Readingská železnice. Jakmile si však mysl starého pána konečně ozřejmila, jak významnou budoucnost má doprava místními pouličními dráhami ve Filadelfii, ihned se rozhodl, že se všech ostatních cenných papírů za podmínek co možná nejvýhodnějších zbaví a vloží svůj kapitál do místních linek. Věděl, že totéž dělají i Mollenhauer a Simpson, a to byli znamenití soudci, pokud šlo o význam místních záležitostí. Stejně jako Cowperwood i on měl v plánu, že kdyby získal dostatečný vliv na místní situaci v tomto oboru, mohl by nakonec uskutečnit zájmové společenství s Mollenhauerem a Simpsonem. Pak by se dalo velice snadno zajistit vydání politického zákona příznivého pro sdružené linky. Ten by se dal ještě doplnit koncesemi a nezbytným prodloužením koncesí dosavadních.

Tato konverze jeho přebytných akcií v jiných oborech a shánění jednotlivých náhodných položek místních pouličních drah, to bylo právě úkolem Cowperwoodovým. Prostřednictvím svých synů Owena a Calluma se Butler také horlivě zabýval plány na novou linku a získání potřebné koncese, přičemž samozřejmě obětoval hotové peníze i velké bloky akcií a postupoval je jiným, aby získal dostatečný vliv, potřebný k prosazení nezbytných zákonných povolení. Přesto to nebylo nijak snadné, uvážíme-li, že i jiní věděli, jaké obecné výhody daná situace skýtá, a proto také Cowperwood, který vycítil velký zdroj zisku v tom skrytý, mohl občas posloužit i sobě – to jest kupovat bloky akcií a jenom část uzávěrky zúčtovat Butlerovi, Mollenhauerovi a jiným. Zkrátka, nebyl tak horlivý posloužit Butlerovi nebo komukoli jinému, jako byl horlivý posloužit sám sobě, pokud to šlo.

V této souvislosti pro něho byl plán, s kterým nyní vystoupil George W. Stener, reprezentuje ve skutečnosti Strobika, Wycrofta

a Harmona stojící v pozadí, výhodnou příležitostí, jak mezi ně proklouznout. Stenerův plán byl půjčit mu peníze z městské pokladny na dvě procenta, nebo kdyby se zřekl veškeré provize, zcela bezúročně (za účelem sebeochrany byl zprostředkovatel naprosto nezbytný), a za ně převzít linku Severopensylvánské společnosti na Front Street, která pro krátkost trati, pouhé půldruhé míle, i brzké vypršení koncese ani nijak zvlášť neprosperovala, ani neznamenalala tuze vysoký kurs. Cowperwood měl odměnou za obratné provedení transakce dostat slušný díl akcií – dvacet procent. Strobik a Wycroft znali strany, od nichž se dala potřebná většina akcií získat, narafičili se to šikovně. Pak měli v plánu za tyto vypůjčené městské peníze dosáhnout prodloužení koncese a potom i linky samé a ještě později pak velkou emisí nových akcií a jejich zastavením u některé favorizované banky získat možnost k vrácení základní jistiny do městské pokladny a zisk z provozu linky strkat do kapsy plynule s tím, jak ta bude vynášet. Neskýtalo to žádné potíže, pokud se týkalo Cowperwooda; nepříjemné na tom pouze bylo, že to velmi nepříznivě rozdělovalo akcie mezi tyto rozličné majitele a jemu ponechávalo jen poměrně malý podíl – za všechno jeho přemýšlení a námahu.

Ale Cowperwood byl oportunista. A tou dobou již jeho finančnická morálka nabyla zvláštního svérázu, příznačně místního. Nepovažoval za moudré, aby kdokoli ukradl cokoli komukoli jinému, je-li skutek vzetí nebo profitování přímo a jasně pokládán za krádež. To bylo nemoudré – nebezpečné –, a tudíž i nesprávné. Bylo přece tolik situací, v nichž všechno, co by mohl člověk po stránce vzetí nebo profitování udělat, bylo problematické a nejisté. Morálka se lišila – alespoň podle jeho názorů – ne-li již podle podnebí, tedy určitě podle okolností. Zde ve Filadelfii bylo tradiční (politicky, nezapomínejme, nikoli obecně), že městský pokladník směl bezúročně používat městských peněz zcela po libosti, pokud jen vrátil základní jistinu nedotčenou. Městská pokladna a městský pokladník byli jako úl plný medu a včelí královna, kolem níž se

trubci – politikové – hemží v naději na zisk. Jediná nepříjemná věc v souvislosti s touto společnou transakcí se Stenerem bylo to, že o ní nic nevěděl ani Butler, ani Mollenhauer, ani Simpson, kteří vlastně byli Stenerovi a Strobikovi nadřízení. Stener a mužové stojící v pozadí za ním jednali přes něho na svůj vrub. Kdyby se o tom doslechli ti mocnější činitelé, mohlo by mu je to znepřátelit. To nesmí ztrácet ze zřetele. Ale naproti tomu, kdyby odepřel dělat výhodné obchody se Stenerem nebo s kterýmkoli jiným člověkem majícím na místní záležitosti vliv, řezal by jen do vlastního masa, protože jiní bankéři a makléři by na to ochotně skočili, a jak rádi. A mimoto, kde stojí psáno, že se o tom Butler, Mollenhauer a Simpson musejí vůbec kdy dovědět.

V této souvislosti existovala ještě jiná linka, totiž Sedmnáctá a Devatenáctá, jezdící po stejnojmenných ulicích, již Cowperwood občas používal a která podle jeho čichu pro něho byla mnohem zajímavějším předmětem úvah, kdyby mohl sehnat potřebné peníze. Původně do ní byl investován základní kapitál ve výši pěti set tisíc dolarů; ale potom vydala společnost ještě několik emisí dluhopisů v celkové hodnotě dvou set padesáti tisíc dolarů, aby mohla provést technická zlepšení, a nyní narážela na velké potíže, jak uhradit úroky. Převážná část akcií byla roztroušena v rukou drobných investorů, a bylo by zapotřebí celých dvě stě padesát tisíc dolarů, aby je mohl vykoupit a dát se zvolit prezidentem nebo předsedou dozorčí rady. Ale jakmile by tam jednou byl pevně v sedle, mohl by s jejími akciemi disponovat zcela po libosti – například vypůjčit si na ně v otcově bance co možná největší částku a vydat další akcie, jimiž by mohl uplatit zákonodárce ve věci prodloužení trati, jakož i využít jiných příležitostí, jak ji buďto nějakým příkupem zvelebit, nebo dohodou o spolupráci rozšířit.

Slova „uplatit“ tu používáme tímto bezostyšným způsobem, v Americe zcela běžným, poněvadž v souvislosti se státní legislativou každému okamžitě vytanulo v mysli právě uplácení. Terrence

Relihan – ten malý, snědý Ir, švihák oblečením i chováním, který v Harrisburgu zastupoval finanční kruhy a který po potvrzení oné pětimilionové kvóty státní půjčky přišel ke Cowperwoodovi – mu řekl, že v hlavním městě se nic nedokáže bez peněz nebo hodnot jim rovnocenných, to jest prodejních cenných papírů. Je nutno si hledět každého význačného poslance, jestliže uplatňuje svůj hlas nebo vliv. Relihan Cowperwoodovi naznačil, že kdykoli bude mít zájem na vyřízení nějakého problému, milerád si s ním promluví. Cowperwood uvažoval o tomto plánu se Sedmnáctou a Devatenáctou již nejednou, ale nikdy ještě nenabyl pevné jistoty, že se mu opravdu chce tu věc podniknout. Jeho závazky v jiných směrech byly tuze velké. Ale lákavé to bylo, a tak přemítal a přemítal.

Stenerův plán půjčit mu peníze k financování koupě Severopensylvánské linky postavil jeho sen s dráhou na Sedmnácté a Devatenácté do příznivějšího světla. Prozatím v zájmu městské pokladny ustavičně bystře hlídal certifikáty městské půjčky – když kurs klesal, kupoval k její podpoře velká množství, kdežto při zjevně stoupající tendenci silně, třebaže opatrně prodával, a k takovým manipulacím, měly-li být úspěšné, musil mít po ruce velké sumy peněz. Žil v ustavičném strachu, aby snad nějaký nečekaný prudký pokles na trhu neohrozil hodnotu všech jeho složených záruk a neměl za následek výpověď jeho výpůjček. Žádná bouře na obzoru nebyla. Neviděl jediný rozumný důvod, proč by se něco mělo stát – ale nechtěl se exponovat tak silně, že by se tuze vydal z peněz. A jak se mu to jevilo teď, tedy kdyby použil sto padesáti tisíc dolarů z městských peněz a pustil se do toho plánu se Sedmnáctou a Devatenáctou, neznamenalo by to, že se příliš exponuje – neboť nemůže snad na základě nejnovějšího Stenerova návrhu v souvislosti s těmihle druhými podniky na Stenerovi žádat další půjčku? Ale kdyby se něco mělo stát – nu –

„Franku,“ řekl Stener, když jednou odpoledne po čtvrté hodině zašel do Cowperwoodovy kanceláře, kde tou dobou největší

nával denní práce již opadl – poměr mezi Cowperwoodem a Stenerem totiž už dávno dosáhl přátelského stadia vzájemného oslovování křestním jménem –, „Strobik myslí, že má ten kšeft se Severopensylvánskou narafočený tak, že se do toho můžeme pustit, jestli chceme. Jak jsme zjistili, hlavní akcionář je nějaký Colton – ne Ike Colton, ale Ferdinand. To je jméno, co?“ A Stenerův tlustý obličej se žoviálně rozzářil.

Se Stenerem se stala velká změna od té doby, co byl tak nečekaně a téměř bez vlastní snahy zvolen městským pokladníkem. Od chvíle, kdy byl uveden v úřad, se jeho styl oblékání tolik zlepšil a jeho vystupování jevílo o tolik víc blahovůle, sebedůvěry a jistoty, že by se sám nebyl vůbec poznal, kdyby se byl mohl vidět tak, jak ho viděli lidé, kteří ho znali již předtím. Bývalé nervózní těkání očima ho skorem úplně přešlo a místo někdejšího neklidu, který vyvěral z pocitu hmotné tísně, nastoupilo vědomí vyrovnaného klidu. Velké nohy mu vězely v solidních střevících z pěkné měkké kůže a s hranatou špičkou; pohled na jeho statnou hrud' a tlusté nohy poněkud zpříjemnil dobře ušitý oblek z hnědavě šedého sukna a krk mu nyní obepínal nízký, jednoduchý, špičatý bílý límec a hnědá hedvábná kravata. Mohutnou hrud', která se kousek níž rozšiřovala v kulaté a stále rostoucí břicho, zdobil těžký zlatý řetěz z velkých článků a bílé manžety měl spjaty velkými zlatými knoflíky s rubíny rozměru vskutku pozoruhodného. Byl růžový a bezesporu dobře živený. Opravdu se mu dařilo neobyčejně dobře.

Přestěhoval se s rodinou z ošuntělého jednopatrového dřevěného baráčku na Jižní Deváté ulici do velmi útulného dvoupatrového a třikrát tak velkého cihlového domu na Spring Garden Street. Jeho žena měla několik známých – manželky jiných politiků. Jeho děti chodily do střední školy, v což se předtím téměř neodvažoval doufat. Byl teď majitelem čtrnácti nebo patnácti levných pozemků v různých částech města, které mohly časem případně značně stoupnout v ceně, a byl tichým společníkem Jihofiladelfské slévárny

a filadelfské Americké společnosti pro zužitkování dobytka – dvou firem existujících jen na papíře, jejichž hlavní činnost spočívala v tom, že zadávky získané od města přesunovaly na subdodavatele, malé řezníky a kovolijce, kteří vyřídí přidělené objednávky podle příkazu a nebudou tuze mnoho mluvit ani klást zbytečné otázky.

„No, divné je to jméno,“ potvrdil Cowperwood vlídně. „Tak jeho tedy že je? Ani jednou mě nenapadlo, hned jak tu dráhu kladli, že někdy něco ponese. Je moc krátká. Měla by jezdit ještě tak tři míle dál až do kensingtonské oblasti.“

„To máte pravdu,“ přisvědčil Stener tupě.

„Říkal Strobik, co Colton za ty své akcie chce?“

„Myslím osmašedesát.“

„Běžný tržní kurs. To nechce moc, co říkáte? Víte, Georgi, při téhle ceně bude zapotřebí –,“ rychle počítal na základě počtu akcií v Coltonově majetku –, „sto dvacet tisíc, abychom vykoupili jenom jeho. Ale to není všechno. Je tady ještě soudce Kitchen a Josef Zimmerman a senátor Donovan –,“ tím myslel státního senátora toho jména. „Zaplatíte za ten krám pořádně mastnou cenu, než ho dostanete. A prodloužení trati bude stát ještě o hodně víc. Je to myslím víc než moc.“

Cowperwood přemítal, jak snadné by bylo spojit tuto linku s jeho vysněnou Sedmnáctou a Devatenáctou, a s tím na mysl po chvíli dodal:

„Poslyšte, Georgi, proč vlastně provádíte všechny ty svoje plány se Strobikem a s Harmonem a Wycroftem? Nemohli bychom vy a já některé tyhle podniky spolu provést jen pro nás dva místo pro tři nebo pro čtyři? Podle mého by takový systém byl pro vás výhodnější.“

„To jistě, to jistě,“ zvolal Stener, kulaté oči upřené na Cowperwooda a v nich poněkud bezradný, úpěnlivý výraz. Měl Cowperwooda rád a odjakživa si přál, aby se s ním mohl jak duševně, tak finančně sblížit. „Už jsem na to taky myslel. Ale tihle lidé, Franku, mají

v těchhle věcech větší zkušenosti než já. Dělají do toho už delší dobu. Nevyznám se v těchhle věcech tolik jako oni.“

Cowperwood se v duchu usmíval, třebaže v tváři zůstával lhostejný.

„Kvůli těm si nedělejte hlavu, Georgi,“ pokračoval vlídně a důvěrně. „My dva dohromady toho můžeme vědět a udělat nachlup tolik, kolik kdy dokázali oni, ba víc. To vám říkám já. Vezměte si například ten podnik, co máte zrovna rozdělaný, Georgi – my dva bychom to dovedli provést právě tak dobře nebo i líp, než se to dá provést s takovým Wycroftem, Strobikem a Harmonem jako partnery. Nepřispějí žádnou moudrostí k řešení situace. Nestrkají do toho žádné peníze. To děláte vy. Jejich celá pomoc spočívá jediné v ochotě protlačit to v legislatuře a v městské radě, a pokud jde o legislaturu, tam nesvedou nic víc, než by svedl každý jiný, například třeba já. Všechno je to stejně jen otázka dohody s Relihanem, splasit pro něj určitou částku peněz, s kterou by mohl disponovat. Tady ve Filadelfii jsou ještě jiní lidé, co dovedou v městské radě zasáhnout právě tak dobře jako Strobik.“ Pomýšlel (jakmile bude jednou mít v rukou vlastní dráhu) poradit se s Butlerem a přimět ho k tomu, aby využil svého vlivu. To by pomohlo pokrotit Strobika a jeho přátele. „Nežádám na vás, Georgi,“ pokračoval, „abyste změnil svoje plány s touhle koupí Severopensylvánské. To byste dost dobře nemohl. Ale jsou tady jiné věci. Proč bychom neměli někdy v budoucnosti zkusit, jestli bychom nějakou věc nedokázali provést jen my dva spolu? Vyšel byste na tom mnohem líp a já zrovna tak. V téhle věci s městskou půjčkou jsme přece až doposud dopadli docela dobře, ne?“

Pravda je, že dopadli nesmírně dobře. Nehledě k zisku, který shrábli vyšší páni, také na Stenerově novém domě, jeho parcelách, bankovním kontu, pěkných šatech a nově nabytém žoviálním pojištění života měly hlavní zásluhu Cowperwoodovy úspěšné machine s těmito certifikáty městské půjčky. Byly vydány již čtyři emise

po dvou stech tisících dolarů, Cowperwoodovy koupě a prodeje těchto certifikátů dosáhly výše téměř tří milionů dolarů s tím, jak střídavě spekoval na haussu a jindy zase na baissu. Stener měl teď jmění plných sto padesát tisíc dolarů.

„Vím o jedné lince tady v městě, z které by se dal udělat podnik, že by se skvěle vyplácel,“ hovořil Cowperwood rozjímavě dál, „jen kdyby se to mohlo vzít pořádně do ruky. Není dost dlouhá – zrovna jako tahle Severopensylvánská linka. Oblast, které slouží, není dost velká. Měla by se prodloužit – ale kdyby se ji nám dvěma podařilo získat, mohla by se časem popřípadě provozovat společně s touhle Severopensylvánskou společností nebo s některou jinou linkou jako jedna společnost. To by znamenalo úsporu personálu a provozních místností a spousty jiných věcí. S větší kupní silou se dají vždycky vydělat peníze.“

Odmlčel se a zadíval se oknem své hezké, útulné kanceláře z tvrdého dřeva a přemítal o budoucnosti. Okno vedlo do dvora za jinou kancelářskou budovou, která dříve bývala obytným domem. Porůznu tam živořila ubohá travička. Červená zeď a starodávný cihlový plot, který odděloval dvůr od sousední parcely, mu nějak připomínaly jeho starý domov v New Market Street, kam chodíval strýc Seneca jako kubánský obchodník provázený svým černým portugalským sluhou. Viděl ho jasně před sebou, jak tak nyní seděl a díval se do dvora.

„No,“ zeptal se Stener dychtivě, spolknuv návnadu, „proč na to tedy neskočíme – my dva spolu? Myslím, že bych to mohl zařídit, pokud jde o peníze. Kolik by na to bylo třeba?“

Cowperwood se opět v duchu usmál.

„Nevím ještě přesně,“ odpověděl po chvíli. „Musím se na to podívat podrobněji. Jediný háček na tom je, že už takhle mám k tíži spoustu městských peněz. Mám přece těch dvě stě tisíc dolarů na ty vaše machinace s městskou půjčkou. A tenhle nový podnik bude potřebovat ještě dalších dvě stě nebo tři sta tisíc. Kdyby tohle bylo z cesty –“

Myslí na jednu z oněch nevysvětlitelných burzovních panik – oněch podivných amerických depresí, které mají tolik co dělat s temperamentem národa a tak málo co dělat se skutečnou situací země. „Kdyby tenhle obchod se Severopensylvánskou už byl hotový a nadobro vyřízený –“

Zamnul si bradu a popotáhl se za svůj hezký, hedvábně měkký knírek.

„Víc se mě na to už nevyptávejte, Georgi,“ řekl konečně, když viděl, že Stener začíná pomalu přemýšlet, o kterou linku to asi jde. „Musím si napřed opatřit naprosto přesné údaje, a teprve pak si o tom promluvíme. Myslím, že tuhle věc bychom spolu mohli udělat trošku později, až tu záležitost se Severopensylvánskou uvedeme do proudu. Právě teď mám takovou spoustu práce, že vlastně ani nevím, jestli by se mi do toho chtělo pustit hned – ale hezky jazyk za zuby, a uvidíme.“ Obrátil se k psacímu stolu a Stener se zdvihl.

„Jakmile se rozhodnete, Franku, že jste hotov jednat, ihned u vás složím tak velké depozitum, jaké si budete přát,“ zvolal Stener a myslil si přitom, že Cowperwood se k tomu obchodu nemá ani zdaleka tak horlivě, jak by měl, když se přece vždycky může spolehnout na svého Stenera, je-li v dohledu něco skutečně výnosného. Proč by neměl ten šikovný, úžasný Cowperwood mít možnost udělat z nich obou boháče? „Stačí, když vzkážete Stiresovi, a on vám hned pošle šek. Ostatně Strobik myslí, že bychom to měli brzo zmáčkнут.“

„Postarám se o to, Georgi,“ odpověděl Cowperwood sebejistě. „Vyjde to docela dobře. Jen to nechte na mně.“

Stener potřepal jednou silnou nohou po druhé, aby si srovnal nohavice, a podal Frankovi ruku. Vyšel pomalu na ulici, přemýšleje o tomto novém plánu. Kdyby se mohl vézt přímo s Cowperwoodem, je jisté, že by brzo byl boháč, protože Cowperwood je tak úžasně zdatný a prozíravý člověk. Jeho nový dům, krásná bankovní kancelář, stále rostoucí pověst i jeho nenápadné spojení s Butlerem a jinými lidmi budily v Stenerovi mocný obdiv k němu. Další linka!

Budou mít v rukou nejen tu, ale i Severopensylvánskou! Vždyť jestli to půjde takhle dál, jednou z něho ještě může být magnát – věru že může –, magnát z něho, George W. Stenera, bývalého nepatrného realitního a pojišťovacího agenta! – Kráčel pomalu ulicí pohřížen v myšlenky, ale závažnost svých občanských povinností i podstatu společenských etických zákonů, proti nimž se prohřešuje, si uvědomoval tak málo, jako kdyby nikdy nebyly vůbec existovaly.

Kapitola 22

Služby, jež Cowperwood během příštího půldruhého roku vykonával pro Stenera, Strobika, Butlera, státního pokladníka Van Nostranda, státního senátora Relihana, zástupce tak zvaných „zájmů“ v Harrisburgu, jakož i pro rozličné banky těmto pánům příznivě nakloněné, byly četné a důvěrné. Pro Stenera, Strobika, Wycrofta, Harmona a pro sebe provedl obchod se Severopensylvánskou společností, čímž se stal majitelem pětiny rozhodující většiny akcií. Se Stenerem se spojil na polovic ke koupi linky na Sedmnácté a Devatenácté ulici a k průvodním spekulacím na akciové burze.

S počátkem léta 1871, kdy Cowperwoodovi bylo skorem čtyřiařtřicet let, měl bankovní závod, odhadovaný téměř na dva miliony dolarů, osobní majetek dosahující úhrnné výše téměř půl milionu a vyhlídky, jež *ceteris paribus*¹⁵ slibovaly bohatství, jaké by směle mohlo soupeřit se jměním kteréhokoli Američana. Město mělo u něho prostřednictvím svého pokladníka – dosud pana Stenera – deponováno sumu téměř pěti set tisíc dolarů. Stát měl přičiněním svého státního sekretáře Van Nostranda v Cowperwoodových knihách k dobru dvě stě tisíc dolarů. Bode spekuloval v akciích pouličních drah do částky padesáti tisíc dolarů, Relihan do téže výše. Celý roj politiků a politických nohsledů u něho měl účty v různé výši. A účet Edwarda Malii Butlera u něho občas vykazoval kreditní saldo až sto tisíc dolarů. Jeho vlastní výpůjčky v bankách, kolísající den ze dne podle různě vysoko zastavených záručních papírů, dosahovaly výše sedmi až osmi set tisíc dolarů. Jako pavouk v lesklé pavučině, jejíž každíčké vlákno sám spředel, vyzkoušel a zná, i on se obklopil a omtal skvělou, třpytivou sítí konexí a bedlivě hlídal všechny její články.

15 Při zachování stejných podmínek. *Pozn. překl.*

Nejzamilovanější myšlenkou, záměrem, do něhož skládal víc důvěry než do čeho jiného, pro něho byly jeho manipulace s akcemi pouličních drah a obzvlášť získání rozhodujícího vlivu ve společnosti vlastníci linku na Sedmnácté a Devatenácté ulici. Pomocí zálohy, poskytnuté mu v podobě depozita složeného v jeho bance Stenerem v době, kdy akcie linky na Sedmnácté a Devatenácté ulici stály zvlášť nízko, se mu podařilo pro sebe a pro Stenera sehnat jedenapadesát procent všech akcií a následkem toho si pak mohl s dráhou po libosti dělat, co prostě chtěl. K tomu cíli se však uchýlil k rozličným velice „zvláštním“ metodám – jak se jim později začalo ve finančních kruzích říkat –, aby akcie získal za cenu, jakou byl sám ochoten zaplatit. Prostřednictvím agentů dal proti společnosti podat několik žalob na náhradu škody vzniklé nezaplacením splatných úroků. Malá položka akcií v rukou zjednaného člověka, žádost podaná k obchodnímu soudu o prozkoumání knih společnosti za účelem rozhodnutí, není-li radno dosadit vnucenou správu, a současný útok na akciové burze prodáváním o tři, pět, sedm i deset bodů pod denním kursem přivedly vylekané akcionáře k nabídce jejich papírů. Banky považovaly linku za nebezpečné riziko a v souvislosti s tím vypověděly své půjčky. Banka jeho otce poskytla před časem půjčku jednomu z hlavních akcionářů a nyní ji ovšem okamžitě vypověděla. Potom se prostřednictvím agenta obrátil na několik největších akcionářů a nabídl jim, že jim pomůže z tísně – převezme od nich akcie za čtyřicet. Akcionáři se nemohli dopídit pravého zdroje všech svých běd a představovali si, že dráha je ve špatné situaci, což ovšem nebylo pravda. Nejlíp, když ji pustí. Peníze se okamžitě objevily na dlani, a Cowperwood a Stener společnou rukou ovládli jedenapadesát procent. Ale stejně jako tomu bylo v případě Severopensylvánské linky, i tentokrát Cowperwood v tichosti skupoval všechny drobné minoritní položky, takže ve skutečnosti měl sám v majetku jedenapadesát procent akcií a Stener ještě dalších pětadvacet procent.

To ho opojilo, protože okamžitě viděl příležitost ke splnění svého dlouho hýčkaného snu – totiž zreorganizovat společnost fušováním se Severopensylvánskou linkou, vydat tři nové akcie za každou jednu starou, a až všechny kromě svého majoritního bloku rozprodá široké veřejnosti, použít takto získaných peněz k zakoupení v jiných linkách a jejich akcie potom tímž způsobem vyhnat do výše a opět prodat. Zkrátka, Cowperwood byl jedním z oněch prvních smělých spekulantů, kteří měli pro vlastní obohacení a větší moc chamtivě využívat ještě i jiných, a dokonce dalekosáhlejších fází přirozeného rozvoje Ameriky.

V souvislosti s touto první fúzí byl jeho konkrétní plán ten, že nejdříve rozšíří pověsti o nadcházející fúzi obou linek, potom se obrátí na legislaturu s žádostí o povolení k jejich rozšíření, sestaví lákavý prospekt a později výroční zprávy a nakonec vyžene akcie na efektové burze tak vysoko, jak mu jeho stále rostoucí finanční prostředky dovolí. Potíž je v tom, že když se člověk snaží vyvolat poptávku po určitých akciích – umístit na trhu tak velký blok, jako měl Cowperwood (v celkové ceně přes pět set tisíc dolarů) – a přitom si ponechat dalších pět set tisíc pro sebe, potřebuje k zvládnutí té manipulace velký kapitál. V takových případech je majitel nucen nejenom jít na trh a uzavírat spoustu fiktivních koupí a tak vyvolávat fiktivní poptávku, ale jakmile už tato fiktivní poptávka jednou oklamala veřejnost a jemu se podařilo velké množství svého zboží umístit, je nucen, pakliže se nezbaví i celého svého bloku, tuto poptávku podporovat. Prodal-li například pět tisíc akcií, jak se stalo i v tomto případě, a pět tisíc kusů si ponechal pro sebe, musí hledět, aby tržní kurs obíhajících pěti tisíc akcií neklesl pod určitou mez, poněvadž s ním by klesla i cena jeho bloku vlastního. A jestliže, jak tomu zpravidla bývá téměř vždycky, svůj soukromý blok složil u bank a depozitních ústavů zárukou za vypůjčené peníze, s nimiž by mohl podnikat další spekulace, pak by pokles jejich hodnoty na volném trhu pouze znamenal, že banky budou k zajištění svých

půjček žádat další velké krytí nebo prostě půjčky vůbec vypovědí. To by však znamenalo, že celá jeho spekulace selhala, a snadno by mohl udělat úpadek. V souvislosti s umístováním městské půjčky, jejíž kurs ze dne na den kolísal, vedl Cowperwood už jednu takovou ožehavou akci, jenže v tomto případě si až tuze dychtivě přál, aby co nejvíc kolísala, protože na jejích výkyvech vcelku jenom vydělával.

Ale tento druhý obtížný podnik, třebaže byl sebezajímavější, znamenal, že se musí mít dvojnásob na pozoru. Jakmile jednou akcie za vysoký kurs prodá, může peníze vypůjčené od městského pokladníka hned vrátit; jeho vlastní blok akcií, zajištěný z prozíravosti tím, že již předem zpeněžil budoucí možnosti a sestavil důvtipné prospekty a účetní zprávy, bude mít plnou nominální hodnotu nebo snad cenu jen o malinko nižší. Bude mít dost peněz k investování do jiných linek. Možná že do svých rukou soustředí finanční vedení celé sítě a v tom případě by měl miliony.

Dělal jednu chytrou věc, která svědčila o jeho prozíravosti a rafinovanosti – že totiž pro každé prodloužení nebo rozšíření, jímž svou linku zveleboval, vždycky založil zvláštní organizaci nebo společnost. Tak například měl-li na některé ulici dvě nebo tři míle trati a chtěl ji po těžce ulici prodloužit o další dvě nebo tři míle, neprovedl toto prodloužení v rámci stávající společnosti, nýbrž založil novou společnost se samostatným právem provozovat tyto dodatečné dvě nebo tři míle trati. Do nové společnosti vložil tak a tak velký kapitál a pro stavbu, vybavení a provoz trati vydal nové akcie a obligace. Jakmile to provedl, včlenil potom filiální korporaci do mateřské společnosti, a aby k tomu měl prostředky, vydal další akcie a obligace mateřské společnosti a tyto obligace samozřejmě rozprodal veřejnosti. Ani jeho bratři, kteří mu pomáhali, neznali složitě rozvětvení jeho četných obchodních podniků a prováděli jeho příkazy naslepo. Josef občas říkal Edwardovi jaksi rozpačitě: „No, Frank asi ví, co dělá.“

Na druhé straně zase Frank nesmírně úzkostlivě dbal, aby každý splatný závazek okamžitě vyrovnal, ba dokonce i před termínem,

protože mu na okázalé přesnosti velice záleželo. Nic pro něho nemělo takovou cenu jako pověst a vážnost. Jeho prozíravost, opatrnost a dochvilnost se bankéřům zamlouvaly. Pokládali ho za jednoho z nejsolidnějších a nejbystřejších lidí, jaké kdy poznali.

Ale na jaře a v létě 1871 měl Cowperwood již tolik želízek v ohni, že ačkoli mu z žádné strany nehrozilo jakékoli pomyslitelné nebezpečí, byl skutečně velice silně exponován. Ustavičné velké úspěchy měly za následek, že se stal ve svých finančních operacích velkorysejším, lehkovážnějším. Ponenáhlu a hlavně zásluhou své velké sebevědomí přiměl otce, aby se zúčastnil jeho spekulací s pouličními dráhami a aby využíval zdrojů Třetí národní banky k částečnému převzetí jeho půjček a k opatrování kapitálu v takových situacích, kdy rychlá finanční výpomoc byla nezbytná. Starý pán byl zpočátku trochu úzkostlivý a skeptický, ale jak čas ubíhal a nepřiházelo se nic než zisk na zisk, pomalu se osmělil a nabyl větší důvěry.

„Poslyš, Franku,“ říkával s očima zdviženýma přes horní okraj brýlí, „nebojíš se, že to v těchhle věcech ženeš trochu moc rychle? Jsi poslední dobou zatížený spoustou půjček.“

„V poměru ke svým možnostem ne víc než kdy jindy, otče. Velké obchody nemůžeš provádět bez velkých půjček. To přece víš stejně dobře jako já.“

„Ano, vím to, ale – podívej se, ta linka na Green a Coates – neženeš to trochu zhurta?“

„Vůbec ne. Znáám vnitřní poměry v té společnosti. Jednou ty akcie stoupnout musejí. Sám je vyženu nahoru. A když to bude nutné, sloučím ji se svými druhými linkami.“

Cowperwood zíral upřeně na svého syna. Druhého takového umíněného, smělého spekulanta aby pohledal!

„Nemusíš si se mnou dělat těžkou hlavu, otče. Kdyby sis měl dělat starosti, klidně mi vypověz moje půjčky. Na moje akcie mi půjčí každá jiná banka. Jen by mě těšilo, aby ty úroky šly tvé bance.“

To Cowperwooda seniora přesvědčilo. Proti takovému argumentu se nedalo nic namítat. Jeho banka sice Franka zakládala velkými půjčkami, ale ne většími než kterákoli jiná. A pokud šlo o velké bloky akcií synových společností, které držel, byli dohodnuti, že mu Frank řekne, kdy má vyklouznout, kdyby se to ukázalo nutné. I svým bratrům pomáhal Frank stejným způsobem, aby si něco vydělali po straně, a také jejich zájmy nyní nerozlučně splývaly se zájmy jeho.

Ale čím víc se rozvíjely Cowperwoodovy finanční možnosti, tím víc se také rozvíjela jeho velkorysost v tom, co by bylo možno nazvat jeho životním standardem. Když se jistí mladí obchodníci s uměleckými předměty ve Filadelfii dověděli o jeho uměleckých sklonech a rostoucím bohatství, začali ho bombardovat nabídkami nábytku, gobelínů, koberců, uměleckých předmětů a obrazů – zpočátku malířů amerických a později výhradně mistrů cizích. Po této stránce nebyl ještě plně vybaven ani jeho dům, ani otcův – a pak tu ještě byl ten druhý dům na Severní Desáté ulici, který Frank tolik chtěl zkrášlit. Aileen byla odjakživa nespokojena se stavem a zařízením svého domova. Záliba ve vybraném prostředí byla jednou z jejích hlavních tužeb, třebaže neměla dar své tužby jasně tlumočit. Ale tenhle útulek, kde se spolu skrytě scházejí, musí být krásný. Po tom dychtila stejně lačně jako Frank. A tak se z něho stala opravdová tajná pokladnice, svým zařízením ještě vybranější než některé pokoje v jeho vlastním domě.

Začal tam shromažďovat rozličné vzácné ukázky oltářních brokátů, koberců, gobelínů ze středověku. Nábytek kupoval ve stylu georgiánské éry – kombinaci chippendalu, sheratonu a heppelwhitu, obměněnou italskou renesancí a francouzským ludvíkovským stylem. Dověděl se o hezkých kusech porcelánu, plastik, řeckých amfor, o překrásných sbírkách japonských drobnůstek ze slonoviny a filigránských ozdob. Fletcher Gray, společník filadelfské firmy Cable a Gray, zabývající se dovozem uměleckých předmětů,

mu přišel nabídnout nástěnný čaloun, utkaný ve čtrnáctém století. Gray byl zanícený milovník umění a téměř okamžitě nakazil Cowperwooda trochou své potlačované, ale tím ohnivější lásky ke všemu krásnému.

„Existuje padesát období jen jediného odstínu modrého porcelánu, pane Cowperwoode,“ vysvětloval mu Gray. „Je nejméně sedm jasné rozlišených škol či období koberců – perská, arménská, arabská, vlámská, novopolská, uherská a tak dále. Kdybyste se tomu někdy důkladněji věnoval, bylo by vskutku eminentně záslužné, kdybyste získal úplnou – myslím typickou – sbírku některého období nebo všech těch období. Jsou krásné. Některé z nich jsem viděl, o jiných jsem četl.“

„Vy mě ještě obrátíte na víru, Fletchere,“ odpověděl Cowperwood. „Vy nebo umění budete moje zhouba. Beztak už k tomu, myslím, mám dost silný vrozený sklon, a vy spolu s Ellsworthem a Gordonem Strakem –,“ dalším mladým mužem horujícím pro umění a zaujatým zvláště obrazy –, „mou zkázu dovršíte. Strake má skvělý nápad. Radí mi, abych teď začal z pravého konce – toho slova ‚pravý‘ používám ve smyslu ‚patříčný‘,“ podotkl, „a opatřil si prozatím ukázky, jaké prostě seženu, jen těch několika málo vzácných kousků z každé umělecké školy nebo doby, které by každou patřičně charakterizovaly. Tvrdí, že slavné obrazy budou stoupat v ceně, a co prý dnes dostanu za pár set tisíc, bude později mít hodnotu několika milionů. A říká mi, abych si amerického umění vůbec nevšímal.“

„To má docela pravdu,“ zvolal Gray, „třeba to není ode mne zrovna prozřetelné, chválit jiného obchodníka z mého oboru. Ale stálo by vás to spoustu peněz.“

„Ani ne tolik. Alespoň ne mnoho najednou. Protáhlo by se to samozřejmě na kolik let. Strake myslí, že právě teď by se daly získat některé skvělé ukázky různých dob a později by se případně mohly nahradit, kdyby se ve stejném oboru vyskytlo něco lepšího.“

Přes všechnu Cowperwoodovu zevní vyrovnanost byl jeho duch lehounce zneklidněn velkým hledáním. Zprvopočátku se mu

jediným cílem zdálo bohatství a k tomu později přibyla ženská krása. A nyní mu do nitra začalo prosvítat umění pro umění – první slabounký paprsek předjitřních červánků – a Cowperwood začínal prohlédávat, jak nezbytné je ke kráse ženství přidat ještě krásu života – krásu hmotného pozadí –, jak vpravdě jediným možným pozadím pro velkou krásu je velké umění. Ta dívka, ta Aileen Butlerová, v něm přes své nezralé mládí a nespoutanost vyvolávala v život smysl pro vybranost a takovou potřebu vybranosti, jakou v téže míře dosud ještě nikdy v životě nepocítil. Je nemožné tyto neko-
nečné reakce povahy na povahu přesně rozebrat, protože nikdo neví, do jaké míry nás poznamenávají věci, které nás vábí. Milostný poměr, jakým se ukázal poměr jejich, byl více méně jako kapička barviva přidaná do sklenice čisté vody nebo cizí chemický element zavedený do choulostivé chemické formule.

Zkrátka, přes všechnu svou nezralost byla Aileen Butlerová vysloveně silná osobnost. Její povaha, jakýsi vykřičník proti nejapné těžkopádnosti, jakou se viděla obklopena, byla téměř nesmyslně ctižádostivá. To pomyšlení, že vinou svého zrození v Butlerově rodině byla tak dlouho předmětem a zároveň i obětí takových banálních a pauměleckých iluzí a poměrů, kdežto teď – zásluhou svých styků s Cowperwoodem i své duševní podřízenosti jemu – poznává tolik nádherných stránek společenské i finanční vybroušenosti, o níž předtím neměla ani potuchy! Ta nádhera, například, její budoucí společenské dráhy jako ženy takového muže, jako je Frank Cowperwood! Ta krása a bohatost jeho ducha, kterou jí po hodinách intimních styků s potěšením odhaluje a kterou ona nemůže nevnímat, tak jasné jsou jeho postřehy a vývody! Ta nádhera jeho finančních a uměleckých a společenských plánů do budoucnosti! Ach, božítku, božítku, a ona je jeho a on je její! Někdy bývala samou slastí a blažeností z toho všeho úplně bez sebe.

Zároveň s tím místní pověst jejího otce jakožto někdejšího smluvního odvozce odpadků („kanálpucra“, jak ho nelítostně označovali

gurmáni sprostoty), její vlastní marné snahy o nápravu materiálně ordinárního a esteticky nesourodého a nevkusného prostředí jejího domova, jakož i beznaděj, že se jí kdy otevrou ony vznešené brány, na něž z tak daleka pohlíží jako na nejvyšší svatostánek solidní důstojnosti a společenské vybranosti, v ní přes všechno její mládí podnítily pocit hlubokého odporu ke stávajícím poměrům v její rodině. Takový dům, když ho porovná s Cowperwoodovým! Ten její drahý, ale nevědomý otec! A naproti tomu teď tenhle vynikající muž, její milý, který se k ní blahosklonně snížil a miluje ji – a vidí v ní svou příští ženu! Ach bože, kéž se to nezhatí!

Zpočátku doufala, že se přes Cowperwoodovy seznámí s několika lidmi, mladými muži a dívkami – a hlavně muži –, kteří stojí na společenském žebříčku výš než ona a u nichž pro ni bude doporučením její krása a vyhlídka na budoucí velké jmění; ale nestalo se tak. Ani sami Cowperwoodovi přes všechny Frankovy umělecké sklony a stále rostoucí bohatství doposud nepronikli do vnitřního uzavřeného kruhu společnosti. Kromě slabých předběžných náznaků pozornosti, jichž se jim dostávalo, tam ve skutečnosti měli ještě velice daleko.

Přesto – a instinktivně – poznala Aileen v Cowperwoodovi východisko, otevřenou cestu, a navíc ještě i brzkou umělecky zjemnělou budoucnost, plnou velkolepé nádhery. Cítila, že se ten muž pozdvihne nebetyčně výš, než se mu dnes vůbec sní. V jakési mlhavé, nezřetelné formě v něm byla velká umělecká realita, která převyšovala krásou všechno, co by si mohla pro sebe přát. Toužila po přepychu, nádheře, společenském postavení. Nu, kdyby dostala tohohle muže, získala by s ním i všechno to. Překážky, které jim stály v cestě, se zdály nepřekonatelné; ale nebyla povahou žádný slaboch a on také ne. Hned od samého začátku běžely jejich letory spolu jako párek levhartů. Její myšlenky, ač nezralé a nejasně formulované a vyjádřené, si přesto svou vyrovnanou pádností a nezastřenou přímostí do jisté míry nezadaly s myšlenkami jeho.

„Papá podle mého prostě neumí žít,“ řekla mu jednoho dne. „Není to jeho vina. Nemůže to předělat. A ví to, že nemůže. A stejně dobře ví, že to vím já. Už léta na něm chci, abychom se z toho starého domu tam odstěhovali. Ví, že by to měl udělat. Ale ani to by ostatně moc nepomohlo.“

Zmlkla a zadívala se na něho přímým, jasným a důrazným pohledem. Frankovi se líbila ta kamejová ostrost jejích rysů – jejich hladké řecké linie.

„Z toho si nic nedělej, moje malá,“ odpověděl jí. „To všechno zařídíme později. Prozatím pro sebe ještě nevidím žádné východisko z tohotohle – ale nejlepší myslím bude jeden den se Lillian přiznat a zkusit, jestli by se nenašlo nějaké jiné řešení. Chtěl bych to zařídit tak, aby tím netrpěly děti. Můžu je bohatě zaopatřit a ani by mě nijak nepřekvapilo, kdyby Lillian byla ochotná klidně mě pustit. Určitě by nechtěla, aby se to dostalo na veřejnost.“

Spoléhal prakticky a po mužsku na Lillianinu lásku k dětem.

Aileen na něho hleděla jasnýma, tázavýma, nerozhodnýma očima. Docela bez soucitného porozumění sice nebyla, ale daná situace podle jejího zdání zrovna tuze mnoho soucitu nevyžadovala. Paní Cowperwoodová jí nebyla přátelsky nakloněna. Nezakládalo se to na ničem jiném než na rozdílu jejich osobních stanovisek. Paní Cowperwoodová nemohla jaktěživo pochopit, jak nějaké děvče může nosit hlavu tak vysoko a „tolik ze sebe dělat“, a Aileen zase nemohla pochopit, jak někdo může být takový nedokrevný jako Lillian Cowperwoodová. Život je proto, aby člověk jezdil na koni a v kočáře, aby tančil a užíval. Je pro flirt a škádlení, pro špičkování a koketování. Vidět tu ženu, manželku mladého průbojného muže, jako je Cowperwood, dělat – i když je o pět let starší a matkou dvou dětí –, jako kdyby pro ni život po své romantické a blouznivě radostné stránce prostě už neexistoval, to je víc, než snese. Lillian se k Frankovi rozhodně nehodí – ten rozhodně potřebuje mladou ženu, jako je ona, a osud jí ho jistě dá. A ten rajský život, co potom spolu povedou!

„Ach Franku,“ říkala mu vzrušeně znovu a znovu, „kdyby se nám to jenom povedlo! Myslíš, že to svedeme?“

„Jestli si myslím, že to svedeme? Samozřejmě že ano. Je to jenom otázka času. Myslím, že kdybych jí celou věc pořádně vysvětlil, ani by ode mne nečekala, že u ní zůstanu. Ty si jenom dávej dobrý pozor na svoje chování. Kdyby mě tvůj otec nebo bratr měli někdy mít v podezření, bylo by z toho pozdvižení v celém městě, jestli nic horšího. I kdyby mě zrovna nezabili, prali by do mě ve všech mých peněžních obchodech. Uvažuješ pozorně o tom, co děláš?“

„Pořád a pořád. Kdyby se něco stalo, tak všechno zapřu. Když to zapřu, nemůžou mi nic dokázat. Ať se děje, co děje, nakonec k tobě přece přijdu.“

V tu chvíli byli v domě na Desáté ulici. Hladila mu tváře láskyplnými prsty blouznivě zamilované ženy.

„Udělám pro tebe všechno na světě, milovaný,“ prohlásila. „Dala bych za tebe život, kdybych musela. Tolik tě miluju.“

„Ale jdi, holčičko, žádné nebezpečí nehrozí. Nic takového nebudeš muset dělat. Ale buď opatrná.“

Kapitola 23

A vtom, po několika letech tohoto tajného poměru, v nichž vzájemná pouta sympatie a porozumění ještě zpevnila, místo aby povolila, propukla bouře. Strhla se neočekávaně a z jasné oblohy a beze vší závislosti na úmyslu nebo vůli kteréhokoli lidského tvora. Nebylo to nic jiného než oheň, vzdálený požár – velký požár Chicaga 7. října 1871, který toto město – jeho obrovskou obchodní čtvrť – sežehl do základů a mimovolně také okamžitě vyvolal v různých jiných amerických městech finanční paniku, a to zlou, byť krátkého trvání. Požár vypukl v sobotu a zuřil zjevně v neztenčené síle až do příští středy. Zničil banky, obchodní domy, dopravní zařízení a obrovské rozlohy soukromých nemovitostí. Nejtěžší ztráta přirozeně postihla pojišťovací společnosti, které také v mnoha případech – ve velké většině případů – ihned uzavřely přepážky. Tím převalily ztrátu zpátky na bedra továrníků a velkoobchodníků v jiných městech, kteří obchodovali s Chicagem, jakož i na místní obchodnictvo. Velmi tíživé ztráty dále dolehly na množství východních kapitalistů, kteří již po řadu let zčásti vlastnili velkolepé obchodní paláce i soukromé rezidence, v nichž se Chicago už směle mohlo měřit s každým městem na kontinentě, nebo na nich měli hypotekárně zajištěny velké půjčky. Doprava byla rozvrácena a pronikavý čich newyorské Wall Street a filadelfské Třetí ulice a bostonské State Street hned z prvních zpráv správně vycítil vážnost situace.

V sobotu a v neděli se nedalo nic dělat, protože první zprávy došly tuze pozdě – po uzavření burzy. Ale v pondělí se již přesné údaje začaly hrnout hustým přívalem – a majitelé železničních podílů, vládních obligací, tramvajových akcií a vůbec všech možných druhů efektů a dluhopisů je začali houfně házet na trh, aby je proměnili v hotovost. Banky samozřejmě ihned vypovídaly půjčky a výsledek

všeho byla burzovní deruta, která se vyrovnala Černému pátku na Wall Street před dvěma léty.

V době, kdy požár vypukl, byli Cowperwood a jeho otec mimo město. Vyjeli si s několika přáteli – bankéři – podívat se na nově proponovaný úsek místní parní železnice, která na toto prodloužení žádala o půjčku. V lehkých bryčkách projeli velký kus navrhovaného úseku, a teprve když se pozdě v neděli večer vraceli do Filadelfie, dolehl jim k uším křik kamelotů, nabízejících zvláštní vydání novin.

„Zvláštní vydání! Zvláštní vydání! Všechno o velkém požáru Chicaga!“

„Zvláštní vydání! Zvláštní vydání! Celé Chicago v plamenech! Zvláštní vydání! Zvláštní vydání!“

Volání znělo protahovaně, zlověstně, tragicky. V soumraku pošmourného nedělního podvečera, kdy se město zjevně hroužilo do svátečního rozjímání a modliteb a z listí i ze vzduchu vanul dech zmírajícího roku, přepadal člověka pocit něčeho truchlivého a děsivého.

„Hej, chlapče!“ zvolal napjatě poslouchající Cowperwood, jakmile spatřil chatrně oblečené nedochůdce s balíkem novin pod paždím zahýbat za roh. „Co že je? Že Chicago hoří?“

Podíval se významně po otci i ostatních mužích, když natáhl ruku po novinách, a potom, pohlédnuv na tučné titulky, uvědomil si to nejhorší.

CELÉ CHICAGO V PLAMENECH
POŽÁR ZUŘÍ V OBCHODNÍ ČTVRTI NESPOUTANĚ
OD VČEREJŠKA VEČER.
BANKY, OBCHODNÍ DOMY, VEŘEJNÉ BUDOVY V TROSKÁCH.
PŘÍMÉ TELEGRAFICKÉ SPOJENÍ PŘERUŠENO
ODE DNEŠKA OD TŘÍ HODIN.
NENÍ DOHLEDNÉ NADĚJE, ŽE ŠÍŘENÍ KATASTROFY
BUDE ZABRÁNĚNO.

„Tohle vypadá dost vážně,“ pronesl klidně ke svým společníkům. Z hlasu i z očí mu číselá chladná velitelská pevnost. O chvílku později řekl otci: „To znamená paniku, ledaže by se většina bank a makléřů rozhodla čelit tomu společně.“

Uvažoval rychle, pohotově, brilantně o svých vlastních nevyrovnaných závazcích. Banka jeho otce drží v zástavě za sto tisíc dolarů jeho tramvajových akcií po šedesáti a za padesát tisíc dolarů jeho městské půjčky po sedmdesáti. Otec má „u něho“ přes čtyřicet tisíc dolarů v hotovosti na krytí burzovních manipulací s těmihle papíry. Bankovní dům Drexel a spol. stojí v jeho knihách jako věřitel sumou sto tisíc dolarů a jistě mu tu půjčku vypoví, ledaže by byli obzvlášť milosrdní, a to není pravděpodobné. Jay Cooke a spol. jsou jeho věřiteli sumou dalších sto padesáti tisíc dolarů. Ti budou své peníze chtít taky. U čtyř menších bank a tří makléřských firem je dlužníkem různými částkami pod padesát tisíc dolarů. Městský pokladník je u něho angažovaný do výše skoro pěti set tisíc dolarů, a kdyby se to provalilo, byl by z toho skandál; státní pokladník u něho má deponováno dvě stě tisíc. Pak jsou tady ještě drobná konta, stovky kont ve výši od jednoho sta dolarů do pěti až deseti tisíc. Panika by znamenala nejenom stažení depozit a vypovězení půjček, ale i těžký pokles kursů. Jak by mohl svoje papíry zpeněžit? To je hlavní otázka – jak to provést, aby je nemusel prodat o tolik bodů pod cenou, že by se po jeho jmění ani nezaprášilo a on přišel na mizinu?

Bystře počítal, mezitímco kynul na rozloučenou přátelům, kteří chvatně odcházeli, poplašení vlastní ožehavou situací.

„Ty snad abys radši jel dál domů, otče, než já pošlu pár telegramů.“ (Telefon tenkrát ještě neexistoval.) „Přijdu rovnou za tebou a hned se potom spolu na tuhle věc podíváme. Mně to vypadá na černé mraky. Nikomu prozatím nic neříkej, dokud si o tom spolu nepromluvíme – pak se můžeme rozhodnout, co uděláme.“

Cowperwood senior se již rozpačitě a starostlivě popotahoval za licousy. Rozvažoval, jak by se asi vyvinula jeho vlastní situace

v případě, že by se jeho syn položil, protože byl na Frankových obchodech silně angažován. Byl teď polekaný a v obličeji maličko popelavý, poněvadž ze své strany již v mnoha směrech zašel povážlivě daleko, aby vyhověl přáním svého syna. Kdyby Frank nemohl zítra okamžitě proplatit těch sto padesát tisíc dolarů, které mu banka bude třeba muset vypovědět, celá tíha viny a ostudy z takové nesnáze by padla na něho.

Jeho syn naproti tomu zase přemítal o spleť situaci, v níž se teď ocitá v souvislosti s městským pokladníkem a se skutečností, že není v jeho silách, aby podepřel trh jen on sám. Ti, kdo by bývali měli být schopni mu pomoci, jsou na tom stejně špatně jako on. Celá situace má mnoho nepříznivých stránek. Drexel a spol. poslední dobou fedrovali kurs železničních akcií a poskytovali na ně veliké půjčky. Jay Cooke a spol. podporovali Severní pacifickou dráhu – prakticky se vlastně všemi silami snažili vybudovat tu obrovskou transkontinentální železniční síť sami. To je samozřejmě dlouhodobá spekulace à la hausse, a proto jsou v choulostivé situaci. Při první zmínce vyhodí na trh své nejbezpečnější ukládačky – vládní obligace a podobně –, aby ochránili své spekulacnější hodnoty. Baissisté ihned zvětří svou příležitost. Budou vytrvale bombardovat trh a všechny takové papíry bez krytí prodávat naprázdno. Ale to se on udělat neodváží. To by si strašně rychle zlámal vaz – a on přece především potřebuje hlavně čas. Jen kdyby mohl získat čas – tři dny, týden, deset dní –, to se pak tahle bouře už jistě přežene.

Problém, který mu dělal největší starost, byla otázka toho půl milionu deponovaného u něho Stenerem. Blíží se volby, určené na podzim. Stener, ačkoli úřadoval již dvě období, je vyhlédnut k opětovnému zvolení. Skandál v souvislosti s městskou pokladnou by byl moc zlá věc. Udělal by konec Stenerově kariéře jako veřejného úředníka – s největší pravděpodobností by ho přivedl do kriminálu. Mohl by také zničit vyhlídky republikánské strany na vítězství. Určitě by vynesl na veřejnost i jméno jeho, Franka, jakožto silně

interesovaného spoluúčastníka. Kdyby se to stalo, měl by co dělat s politiky – poněvadž kdyby byl ve velké tísní, jakože by byl, a položil se, pak by nezbytně vyšel najevo fakt, že se s vypůjčenými městskými penězi pokoušel vtrhnout do hájemství městských pouličních drah, jež považovali za posvátnou doménu vyhrazenou jim, a že je toto vypůjčování z městské pokladny může stát i městské volby. Na to všechno by se jistě nedívali přívětivým okem. Nemělo by vůbec smysl říkat, jak by docela právem mohl, že si ty peníze vypůjčoval na dvě procenta (aby se chránil, většinu celé částky kryla smluvní doložka v tom smyslu) nebo že jednal pouze na Stenerův příkaz. Na to by se snad nachytali nezkušení lidé mimo okruh zasvěcených, ale politikové by to jaktěživo nespokli. Na to se v tom moc dobře vyznají.

Ale celá situace měla ještě jiný aspekt a ten mu dodával odvahy. Byla to jeho znalost, jak to všeobecně v městské politice chodí. Pro žádného politika, ať sebenadutějšího, nemělo smysl, aby v podobné krizi nasazoval pyšný a arogantní tón. Všichni do jednoho, velcí jako malí, ze svého výsadního postavení v městě tím či oním způsobem nějak profitovali. Cowperwood věděl, že Butler, Mollenhauer a Simpson vydělávají na městských zadávkách (celkem zákonně, ačkoli se na to mohlo pohlížet jako na vyslovené protekcionářství) a také na obrovských sumách peněz, vybraných ve formě daní a dávek – pozemkové daně, vodného atd. které se skládají u různých bank označených těmito i jinými lidmi za oprávněné depozitní ústavy pro úschovu městských peněz. Banky přechovávaly městské peníze ve svých trezorech domněle z čiré ochoty, aniž platily i jen sebemenší úrok, a hned je zase obracely do nových investic – ale pro koho? Cowperwood si nemohl nijak naříkat, protože s ním banky jednaly vždycky slušně, ale stěží přece mohou tihle lidé očekávat, že všechen užitek z města zhltnou sami. Neznal sice osobně ani Mollenhauera, ani Simpsona – ale věděl, že stejně jako Butler vydělali na jeho manipulaci s městskou půjčkou i oni. Kromě toho Butler

se k němu chová nejvýš přátelsky. Jistě od něho není nerozumné, jestliže se v takovéhle krizi domnívá, že kdyby došlo k nejhoršímu, mohl by se se vším upřímně svěřit Butlerovi a dočkat se od něho pomoci. Pro případ, že by se nemohl se Stenerovou pomocí protlouci tajně, si Cowperwood umínil, že půjde na Butlera.

Jeho první krok ovšem, rozhodl, bude zajít okamžitě za Stenerem do bytu a žádat půjčku dalších tří nebo čtyř set tisíc dolarů. Stener byl vždycky velice povolný a v daném případě jistě pochopí, jak je důležité, aby to jeho půlmilionové manko v pokladně nevyšlo veřejně najevo. Potom ještě musí sehnat další peníze, co možná nejvíc. Ale kde je splasit? Bude musit oběhat prezidenty bank a depozitních ústavů, velké burzovní senzály¹⁶ a podobné lidi. Pak tu je ještě otevřené konto sto tisíc dolarů, co s ním disponuje pro Butlera. Možná že starého stavitele umluví, aby s tím nehýbal. Pospíšil si domů, vzal si bez okolků bryčku a kvapně odjel ke Stenerovi.

Jak se však k jeho velké mrzutosti a zmatku ukázalo, nebyl Stener vůbec v městě – vyjel si s několika přáteli někam na Chesapeake střílet kachny a na ryby a nečekali ho doma dřív než až za několik dní. Byl kdesi v bažinách za čertvíjakou dírou. Cowperwood poslal pilný telegram do nejbližšího místa – a aby se dvojnásob pojistil, ještě další do několika jiných obcí v témž okolí – s naléhavou žádostí, aby se okamžitě vrátil. Ale vůbec si nebyl jist, že se Stener vrátí včas, a byl pro tu chvíli v silných rozpacích a úplně bezradný, jaký další krok má učinit. Odněkud mu nutně musí přijít pomoc, a to hned.

Náhle mu svítl spásný nápad. Butler, Mollenhauer i Simpson spekulují v místních pouličních dráhách dlouhodobě na haussu. Nezbytně se spojí, aby čelili situaci a chránili své zájmy. Ti by mohli promluvit s velkými bankami, Drexelem a spol. a Cookem a spol. i jinými, a tlačit na ně, aby podporovali trh. Mohli by celkově posílit

16 Burzovní úředník dohlízející nad obchody uzavřenými na burze. *Pozn. red.*

situaci zorganizováním tichého nákupního syndikátu, a kdyby to udělali, mohl by pod zástěrkou jejich podpory prodat dost, aby z celé kaše vyvázl, ba dovolilo by mu to i zaspekulovat si na baissu a něco vydělat – hodně vydělat. Byl to skvělý nápad, hodný situace závažnější, a jeho jedinou slabou stránkou byla nedostatečná jistota, že ho bude možno doopravdy uskutečnit.

Rozhodl se tedy zajít k Butlerovi ihned – přičemž jedinou znepokojivou myšlenkou bylo, že teď bude nucen prozradit svoje i Stenerovy záležitosti. A tak nasedl opět do bryčky a tempem ujížděl k Butlerovu domu.

Když tam dojel, seděl proslulý stavitel právě u jídla. Neslyšel dosud vyvolávání zvláštních vydání, a proto samozřejmě ani nechápal význam velkého požáru. Služčino hlášení, že přišel Cowperwood, ho vylákalo od stolu – s úsměvem přispěchal ke dveřím.

„Nechcete jít dál a přisednout si k nám? Zrovna krapítek večeříme. Vypijte si s námi šálek kávy nebo čaje – no, pojd'te.“

„Nemohu,“ odpověděl Cowperwood. „Dnes ne, mám tuze naspěch. Chtěl bych si s vámi jenom na pár minut promluvit a potom hned zas půjdu. Nezdržím vás dlouho.“

„No, v tom případě tedy hned přijdu.“ A Butler se vrátil do jídelny, aby odložil ubrousek. Aileen, která rovněž seděla u stolu, zaslechla Cowperwoodův hlas a byla jako na trní, aby se s ním viděla. Byla zvědavá, co ho to tak pozdě večer přivádí na návštěvu k jejímu otci. Nemohla odejít od stolu hned, ale doufala, že se jí to podaří, dříve než Frank odejde. Cowperwood na ni myslel, i takto tváří v tvář hrozící bouři, právě tak jako na svou ženu a na mnoho jiných věcí. Jestli se jeho obchody najednou sesypou na hromadu, dolehne to těžce na všechny, kdo na něm jakkoli lpí. V této první chmurné předtuše katastrofy nemohl ještě vědět, jak věci nakonec dopadnou. Horečně o tom přemítal, ale nepropadal panice. Jeho od přírody pravidelně modelovaná tvář jevila ladné, klasicky klidné rysy a pohled v jeho očích byl tvrdý jako kalená ocel.

„Tak copak?“ zvolal Butler, když se vrátil, a na jeho obličeji se zračilo vyslovené uspokojení se současným stavem i během světa. „Co mi tak večer přinášíte? Doufám, že nic špatného. Na to byl dnes moc hezký den.“

„Sám doufám, že nic tuze vážného,“ odpověděl Cowperwood. „Ale stejně bych si s vámi chtěl pár minut pohovořit. Co říkáte, neměli bychom radši jít nahoru do vašeho pokoje?“

„To jsem zrovna měl na jazyku –,“ potvrdil Butler, „doutníky mám nahoře.“

Zamířili z přijímacího pokoje ke schodům, Butler napřed, a zatímco stavitel stoupal, zašustilo hedvábí a z jídelny vyšla Aileen. Nádherné vlasy měla od samého týlu a ostře ohraničeného čela vyčesány do jakýchsi zvláštních volut, které jí na temeni vytvářely rudozlatou korunu. Plet' se jí skvěla svěžestí a nahé paže a ramena svítily bíle proti tmavé rudi večerních šatů. Uvědomila si, že se něco stalo.

„Á, pan Cowperwood, těší mě!“ zvolala a podávajíc mu ruku mířila k němu, zatímco otec pokračoval v cestě nahoru. Zdržovala ho úmyslně, aby s ním mohla promluvit pár slov, a ten smělý herecký výkon měl ostatní ošálit.

„Co se děje, milý?“ zašeptala, jakmile se otec vzdálil z doslechu. „Vypadáš ustaraně.“

„Doufám, že nic vážného, holčičko,“ odpověděl. „Hoří Chicago a zítra bude mela. Musím si promluvit s tvým otcem.“

Měla čas jenom na soucívivé, smutné „aha!“, než jí pustil ruku a vykročil za Butlerem nahoru. Stiskla mu lehce paži a potom prošla přes přijímací pokoj do salónu. Tam se posadila a zamyslíla se, protože ještě nikdy neviděla na Cowperwoodově tváři výraz tak vážného a starostlivého zahloubání. Ta klidná tvář, hladká jako jemný bílý vosk a stejně studená – a ty hluboké, nepřítomné, nevyzpytatelné oči! Tedy Chicago hoří. Co se může stát jemu? Dotýká se ho to moc? Nikdy ji do svých záležitostí podrobně nezasvětil.

Nebyla by jim porozuměla o nic víc, než by jim porozuměla Lillian Cowperwoodová. Ale přesto měla starost, protože šlo o jejího Franka a protože se k němu cítila vázána pouty, která jí připadala nerozlučitelná.

Literatura, velké mistry vyjímaje, nám podala pouze jedinou představu milenky: rafinovanou, vypočítavou svůdnici, která se kochá trýzněním mužských srdcí. Současná žurnalistika a pisálkové mravoučných sešitků zjevně tuto představu hýčkají s horlivostí téměř fanatickou. Zdálo by se, že božská moc ustavila nad životem cenzuru a péči o její provádění vložila do rukou nejzarytějších konzervativců. A přece existuje ještě ona druhá forma milostného poměru, která nemá nic společného s vědomou vypočítavostí. V převážné většině případů je bez obmyslu a úskoků. Průměrná žena, ovládaná svými něžnými city a hluboce zamilovaná, je schopna stejně málo jako dítě něčeho jiného než obětavosti – touhy dávat. A dokud tento stav trvá, nemůže jednat jinak. Může se i změnit – Nezná peklo větší zloby atd. –, ale častěji je význačným rysem milenky postoj obětavý, povolný, starostlivý. A právě tento postoj přivodil svým kontrastem s chtivou náročností zákonně potvrzeného manželství již tolik trhlín v obraně této instituce. Citová stránka člověka, ať muže, či ženy, musí před ním chtít nechtět padnout na tvář a takový nesobecký, obětavý rys uctívat. Je to snad to nejvyšší, nejvzácnější v životě. Zdá se jakoby spřízněný s oním nejvyšším stupněm umění, s onou velkorysostí ducha, která je hlavní charakteristikou slavného obrazu, slavné stavby, slavné plastiky, slavné dekorace – totiž dávat volně a bez omezení sama sebe, krásu. Odtud také význam tohoto zvláštního rozpoložení u Aileen.

Když šel Cowperwood za Butlerem do pokoje v patře, měl z celé té spletnosti současné mnohotvárné situace těžkou hlavu.

„Posad'te se, posad'te se. Nevezmete si krapet něčeho? Vy nikdy nechcete, už si vzpomínám. Dobrá, tak si aspoň vezměte doutník. A teď, copak tedy je – co vás dnes trápí?“

V dálce bylo slyšet slabounce hlasy, kdesi velmi daleko, směrem k hustěji obydleným čtvrtím:

„Zvláštní vydání! Zvláštní vydání! Všechno o velkém požáru Chicaga! Celé Chicago v plamenech!“

„Právě tohle,“ odpověděl Cowperwood, pozorně naslouchaje. „Už jste tu novinu slyšel?“

„Ne. Co to vyvolávají?“

„V Chicagu zuří velký požár!“

„Ehe,“ odpověděl Butler, který celý dosah noviny dosud nepochopil.

„Celá chicagská obchodní čtvrť je v plamenech, pane Butlere,“ pokračoval Cowperwood s osudnou zvěstí, „a podle mého soudu to tady zítra zvrší finanční situaci. Právě kvůli tomu jsem si s vámi přišel promluvit. Jak si stojíte se svými investicemi? Máte dostatečné krytí?“

Butlerovi náhle z Cowperwoodova výrazu svitlo, že se děje něco velmi vážného. Opřel se ve své široké kožené lenošce zády a zdvihl velkou ruku a schoval si v ní ústa i bradu. Nad těmi velkými klouby a ještě větším nosem, tlustým a chrupavčitým, svítily pod huňatým obočím jeho široké oči. Po celé hlavě se mu jako nízký kartáč tvrdě ježily krátce zastřižené, šedivé štětinaté vlasy.

„Tak o tohle jde,“ pronesl. „Vy tedy zítra čekáte nějaký frmol. Jak to dopadá s vašimi vlastními věcmi?“

„Já si stojím celkem vzato dobře, myslím, jestli ovšem finanční živel u nás v městě neztratí hlavu a nezačne bláznit. Zítra, nebo možná dokonce už dnes večer bude na všech stranách zapotřebí mnoho rozumu a zdravé rozvahy. Abyste věděl, stojíme před skutečnou panikou, pane Butlere – to vám můžu raději říci rovnou. Nebude třeba trvat dlouho, ale pokud bude trvat, bude zlá. Zítra při zahájení burzy klesnou akcie hned o deset až patnáct bodů. Banky začnou vypovídat půjčky, ledaže by se našlo nějaké jiné řešení, jak jim v tom zabránit. To nedokáže žádný jednotlivec. Na to bude

muset být celá skupina lidí. Vy a pan Simpson a pan Mollenhauer byste to mohli dokázat – totiž mohli byste, kdyby se vám podařilo pohnout velké bankéře, aby se k podpoře trhu spojili. Bude run na místní pouliční dráhy – na všechny šmahem. Jestli je někdo nepodepře, poletí jejich kurs dolů, jako když se propadne. Odjakživa vím, že jich držíte velké položky. Myslel jsem si, že vy a pan Mollenhauer a ještě někteří jiní byste třeba chtěli zasáhnout. Jestli to neuděláte, můžu rovnou přiznat, že mě to postihne pěkně těžce. Nejsem dost silný, abych téhle situaci mohl čelit sám.“

V duchu přitom uvažoval, jak nejlíp by přiznal plnou pravdu, pokud jde o Stenera.

„Jářku, tohle je tedy opravdu zlé,“ prohodil Butler klidně a přemítavě. Přemýšlel o svých vlastních záležitostech. Panika není nic dobrého ani pro něho, ale že by byl v beznadějně situaci, to ne. Na buben přijít nemůže. O nějaké peníze snad přijde, ale o žádnou obrovskou sumu – než se mu povede věci urovnat. Ale ani o to nestojí – i o málo peněz přijít je škoda.

„Jak to přijde, že na tom jste tak špatně?“ zeptal se zvědavě. Bylo mu divné, jak by mohla okolnost, že se kurs místních pouličních drah zřítí, Cowperwooda tak vážně ohrozit. „Vy přece žádné tyhle papíry v majetku nemáte, pokud vím, ne?“ dodal.

Ted' to byla otázka, buďto lhát, nebo říci plnou pravdu – a riskovat lhaní se Cowperwood v tomto dilematu v plném slova smyslu bál. Jestli se mu nepodaří získat Butlerovu účastnou podporu a porozumění, třeba se položí – a jestli se položí, vyjde pravda najevo stejně.

„Nejlíp snad abych v téhle věci šel upřímně s barvou ven, pane Butlere,“ řekl, a spoléhaje na sympatii starého pána, zadíval se na něj s onou živou sebejistotou, kterou u něho Butler tolik obdivoval. Někdy býval na Cowperwooda tak pyšný jako na své vlastní syny. Měl pocit, že mu pomohl dostat se tam, kde je.

„Fakt je, že tramvajové akcie kupuju už delší dobu, ale jaksi ne úplně pro sebe. Teď udělám něco, co bych myslím neměl dělat, ale nemůžu se tomu vyhnout. Jestli to neudělám, ublíží to vám a mnoha jiným lidem, kterým nechci nijak ublížit. Víím, že máte samozřejmý zájem na výsledku letošních podzimních voleb. Pravda je, že držím velké množství akcií pro pana Stenera a některé jeho přátele. Nevím určitě, jestli všechny ty peníze pocházejí z městské pokladny, ale myslím, že většinou ano. Víím, co by to znamenalo pro pana Stenera a pro republikánskou stranu a pro vaše zájmy v případě, že bych se položil. Především nemyslím, že tohle pan Stener začal z vlastní iniciativy – myslím, že na tom mám právě tolik viny jako kdo jiný –, ale jaksi to vyplynulo z druhých věcí. Jak vííte, prováděl jsem pro něho ty manipulace s městskou půjčkou a potom někteří z jeho přátel na mně chtěli, abych pro ně investoval do pouličních drah. A to jsem do té doby pořád dělal. Vypůjčil jsem si od pana Stenera na své konto značné peníze na dvě procenta. Původně se ty transakce kryly právě jen tímhle způsobem. Ne snad že bych chtěl svalovat vinu na někoho jiného. Vždycky se sveze zpátky na mě a jsem docela ochotný ji na sobě nechat, jenže jestli se položím, padne vina na pana Stenera a to zase vrhne světlo na celou městskou správu. To se rozumí, že se položit nechci. Není k tomu také nejmenší důvod. Nehledě na tuhle paniku, v životě jsem ještě nebyl v lepším postavení. Ale bez pomoci nemůžu téhle bouři čelit a chtěl bych vědět, jestli byste mi nepomohl vy. Dám vám své čestné slovo, že jestli se protluču, postarám se, aby se do městské pokladny vrátily všechny peníze z ní vybrané. Pan Stener není bohužel v městě, jinak bych ho sem byl přivedl s sebou.“

V tom, že chtěl Stenera přivést s sebou, Cowperwood lhal, až se mu od úst prášilo, a ani neměl v úmyslu vrátit peníze do městské pokladny jinak než leda postupně, a ještě takovým způsobem, jaký by mu osobně vyhovoval. Ale co říkal, znělo pěkně a budilo silné zdání upřímnosti.

„Kolik to dělá, ty peníze, co u vás deponoval Stener?“ zeptal se Butler.

Tento pozoruhodný vývoj událostí ho trochu zarazil. Stavělo to Cowperwooda i Stenera do podivného světla.

„Asi pět set tisíc dolarů,“ odpověděl Cowperwood.

Starý muž se v lenošce napřímil.

„Tolik že to dělá?“ řekl.

„Asi tak přibližně – snad o maličko méně, snad o maličko víc. Nevím zrovna přesně.“

Starý stavitel poslouchal vážně všechno, co mu Cowperwood o té věci vyprávěl, a uvažoval přitom, jaký vliv by to mohlo mít na republikánskou stranu a na jeho vlastní podnikatelské zájmy. Má Cowperwooda rád, ale tohle je trpká věc, co mu tady vykládá – trpká a ošemetná, a chce na něm moc!

Byl to člověk pomalého myšlení i pomalých pohybů, ale když už jednou myslil, vedl si při tom docela dobře. Měl v akciích filadelfských pouličních drah investované slušné peníze – hodně, celkem možná osm set tisíc dolarů. Mollenhauer možná právě tolik. Zač toho má senátor Simpson, zda hodně, nebo málo, nevěděl. Jednou dříve mu Cowperwood říkal, že podle jeho mínění jich senátor má hodně. Většinu svých akcií měli, stejně jako Cowperwood, deponovanou u různých bank zárukou za půjčky, a tyto vypůjčené peníze investovali zase jinak. Nebylo by ani prospěšné, ani příjemné, kdyby banky tyto půjčky vypověděly, ačkoli finanční situace žádného člena toho triumvirátu nebyla ani zdaleka tak zlá jako postavení Cowperwoodovo. Mohli by se prokousat bez velkých nesnází, ačkoli pravděpodobně ne beze ztrát, ledaže by rychle podnikli nějakou akci na svou ochranu.

Nebyl by na to pohlížel tak vážně, kdyby mu byl Cowperwood řekl, že Stener je v tom namočený řekněme tak do nějakých pětasedmdesáti nebo sto tisíc dolarů. To by se dalo ještě urovnat. Ale pět set tisíc dolarů!

„To je spousta peněz,“ pravil Butler a myslil přitom, jaká je to od Stenera úžasná troufalost, ale v tom okamžiku mu prozatím ušla její spojitost s prohnanými machinacemi Cowperwoodovými. „To je už pěkný oříšek k rozlousknutí. Jestli má ráno vypuknout panika, tak věru není času nazbyt. Nakolik vám to prospěje, kdybychom doopravdy podporovali trh?“

„Velice,“ odpověděl na to Cowperwood, „ačkoli samozřejmě musím sehnat peníze ještě jinak. Mám taky to vaše disposiční depozitum sto tisíc dolarů. Je pravděpodobné, že je budete žádat ihned zpátky?“

„Může být,“ prohodil Butler.

„Je stejně pravděpodobné, že já je budu potřebovat tak nutně, že se ho nebudu moci vzdát, abych si těžce neuškodil,“ dodal Cowperwood. „To je jenom jedna z mnoha věcí. Kdybyste se vy a senátor Simpson a pan Mollenhauer dali dohromady – vy tři jste největší akcionáři pouličních drah – a kdybyste promluvili s panem Drexelem a s panem Cookem, mohli byste zařídit věci tak, že by se situace značně ulehčila. Projdu vším docela dobře, když mi moje výpůjčky nikdo nevypoví – a nikdo mi moje půjčky nevypoví, když se kursy najednou nezřítí tuze hluboko. Jestli se zřítí, pak jsou všechny moje papíry znehodnocené a já se neudržím.“

Starý Butler se zdvihl. „Tohle je vážná věc,“ řekl. „Škoda že jste se vůbec kdy se Stenerem takhle spolčil. Nevypadá to docela poctivě a nedá se to tak ani nalíčit. Je to zlá, moc zlá historie,“ dodal chmurně. „Ale přes všechno udělám, co můžu. Nemůžu vám toho slíbit moc, ale vždycky jsem vás měl rád a nenechám vás teď v louži, ledaže budu muset. Ale mrzí mě to – moc. A nejsem jediný, kdo tady v městě má do věcí co mluvit.“ Zároveň si při tom myslil, že to je od Cowperwooda opravdu náramně hezké, že ho takhle předem varuje, pokud jde o jeho osobní záležitosti a městské volby, třebaže si vlastně tím jednáním jen zachraňuje vlastní krk. Hodlal udělat, co bude v jeho silách.

„Asi byste myslím nemohl tuhle věc se Stenerem a městskou pokladnou udržet takový den dva pod pokličkou, dokud neuvidím, jak budu dopadat, co říkáte?“ nadhodil Cowperwood opatrně.

„To slíbit nemůžu,“ odpověděl Butler. „Budu muset napnout všechny síly, co mám. Přihlédnu, aby se to nerozneslo o nic dál, než bude nezbytně nutné – na to se můžete spolehnout.“ Přemýšlel již, jak by se dal účinek Stenerova provinění paralyzovat, kdyby se Cowperwood položil.

„Owene!“

Přistoupil ke dveřím pokoje, otevřel je a zavolal přes zábradlí u schodiště.

„Co je, tati?“

„Ať Dan zapráhne lehkou bryčku a předjede ke dveřím. A ty si vem klobouk a kabát. Chci, abys jel se mnou.“

„Prosím, tati.“

A zase se vrátil do pokoje.

„Tohle mi je věru pěkná bouřtička ve sklenici vody, co říkáte? Chicago si začne hořet a já abych se tady ve Filadelfii roztrhal starostmi. Hm – hm –“ Cowperwood zatím vstal a zamířil ke dveřím. „A kam jdete teď?“

„Zpátky domů. Čekám návštěvu, má ke mně přijít několik lidí. A jestli dovolíte, později bych k vám ještě jednou zašel.“

„Dobře, dobře,“ přisvědčil Butler. „To se rozumí, k půlnoci budu už zaručeně zase doma. Tak prozatím sbohem. Uvidíme se tedy ještě později, doufám. Potom vám povím, co jsem vyzkoumal.“

Vrátil se pro něco do svého pokoje a Cowperwood sestupoval ze schodů sám. Mezi portiérami ve dveřích přijímacího pokoje mu Aileen dávala mlčky znamení, aby přistoupil blíž.

„Doufám, že to není nic zlého, můj milý?“ zeptala se účastně a zadívala se mu do vážných očí.

Nebyl čas na lásku a Frank to cítil.

„Ne,“ odpověděl téměř chladně, „myslím, že ne.“

„Franku, prosím tě, hled', abys na mě pro tohle dlouho nezapomínal. Nezapomeneš, vid', že ne? Tolik tě miluju.“

„Ne, ne, nezapomenu!“ odpověděl vážně, chvatně, a přece zase jako duchem nepřítomný. „Nemůžu! Copak nevíš, že nezapomenu?“ Už už se ji chystal políbit, ale nějaký hluk ho vyplašil. „Pšš!“

Zamířil ke dveřím a dívka ho dychtivýma, účastnýma očima sledovala.

Co kdyby se mělo jejímu Frankovi něco stát? Co kdyby se mu opravdu něco stalo? Co by udělala? To právě ji tak zneklidňovalo. Co by měla, co by mohla udělat, aby mu pomohla? Vypadá tak bledý – tak unavený.

Kapitola 24

Abychom mohli předběžně nastínit, jaká byla skutečná Cowperwoodova situace, je nutno na tomto místě stručně vylíčit poměry, které v té době vládly v republikánské straně ve Filadelfii, i její vztahy k Georgeovi W. Stenerovi, Edwardu Maliovi Butlerovi, Henrymu A. Mollenhauerovi, k senátoru Markovi Simpsonovi i k jiným. Butler, jak jsme již viděli, měl na Cowperwoodovi přirozený lidský zájem a cítil k němu přátelství. Stener byl Cowperwoodovým nástrojem. Mollenhauer a senátor Simpson byli Butlerovými silnými soupeři o moc nad městskými záležitostmi. Simpson reprezentoval republikánský vliv na státní legislativu, která mohla v případě nutnosti městu diktovat, vydávat nové volební zákony, korigovat městský statut, zavádět politické vyšetřování a podobně. Stačilo mu kývnout a měl ke svým službám mnoho vlivných novin, obchodních podniků a bank. Mollenhauer, velice důvěryhodný a úctyhodný muž, reprezentoval Němce, některé Američany a několik velkých solidních podniků.

Všichni tři byli politicky silní, schopní a nebezpeční. Simpson a Mollenhauer počítali s Butlerovým vlivem zvláště u Irů a u určitého počtu rajónových předáků a katolických politiků, kněží i laiků, kteří mu osvědčovali takovou oddanost, jako kdyby sám byl ve službách církve. Butler těmto svým stoupencům oplácel ochranou, přímluvou, podporou a dobrou vůlí vůbec. Jemu zase město oplácelo – přes Mollenhauera a Simpsona – formou smluvních zadávek – tučných zadávek – na dláždění ulic a stavbu mostů, viaduktů, stok. A aby tyto smluvní zadávky dostával, musely se záležitosti republikánské strany, jejímž byl současně obročníkem i vůdcem, udržovat jakž takž v pořádku. Ale zároveň nebylo udržování záležitostí strany v patřičném pořádku o nic nutnější pro potřebu jeho než pro

potřebu jak Mollenhauerovu, tak i Simpsonovu, a Stener nebyl chráněncem jeho. Ten byl přímo odpovědný spíš Mollenhauerovi než komu jinému.

O tom právě Butler přemýšlel, když se synem nasedal do bryčky, a náramně mu to vrtalo hlavou.

„Zrovna u mě byl Cowperwood,“ řekl Owenovi, který si poslední dobou rychle osvojoval zdravý rozhled a rozvahu ve finančních otázkách a již nyní byl politicky i společensky zchytralejší než jeho otec, ačkoli mu chybělo otcovo osobní kouzlo. „Říkal mi, že je v šeredné tísní. – Slyšíš to?“ (pokračoval, když v dálce nějaký hlas volal: „Zvláštní vydání! Zvláštní vydání!“). „To hoří Chicago a zítra bude na akciové burze horký den. Máme spoustu našich tramvajových akcií po různých bankách. Jestli na to pořádně ostře nedohlédnu, tak nám naše půjčky vypovědí. Musíme za tím jít, hned první věc zítra ráno. Cowperwood má u sebe mých sto tisíc a chce, abych je u něho zatím nechal, a jak říkal, ještě má nějaké peníze, co patří Stenerovi.“

„Stenerovi?“ zeptal se Owen zvědavě. „Copak ten taky fušoval do akcií?“ Zrovna nedávno slyšel Owen o Stenerovi i jiných lidech rozličné řeči, ale nevěřil jim a ani o nich dosud nepověděl otci. „Kolik že těch jeho peněz má Cowperwood?“

Butler se zamyslel. „Slušnou hromádku, bojím se,“ řekl konečně. „Po pravdě velkou hromadu – asi pět set tisíc dolarů. Kdyby se to mělo rozkřiknout, nadělalo by to myslím notný poprask.“

„Fí!“ zvolal Owen užasle. „Pět set tisíc dolarů! Proboha, tati! To chceš povídat, že Stener ulil pět set tisíc dolarů? Chm, nikdy by mě nenapadlo, že by na to byl dost chytrý. Pět set tisíc dolarů! Jestli to praskne, tak z toho bude pěkná mela!“

„Jen pomalu, jen pomalu!“ odpověděl Butler, který se usilovně namáhal neztrácet žádnou stránku situace ze zřetele. „Nemůžeme ještě přesně říct, jak se poměry vlastně mají. Třeba ani neměl v úmyslu vzít tolik. Všechno se třeba ještě urovná. Ty peníze jsou investované. Cowperwood se ještě nepoložil a možná že se dají

vrátit. Teď jde hlavně o to, jestli se dá něco dělat, jak ho zachránit. Jestli mi říká pravdu – a jak ho znám, ještě nikdy mi nelhal –, může se z toho vykřesat, jestli tramvajové akcie nespadnou zítra ráno moc těžce v kursu. Jedu si promluvit s Henrym Mollenhauerem a s Markem Simpsonem. Ti na tom mají taky interes. Cowperwood na mně chce, abych zkusil, jestli bych ty dva nemohl přemluvit, aby dali bankéře do kupy a dostali je k tomu, aby podporovali trh. Myslí, že bychom mohli svoje výpůjčky uchránit, kdybychom vystoupili a kupovali a drželi kurs na výši.“

Owen si v duchu chvatně probíral Cowperwoodovy záležitosti – pokud o nich věděl. Pronikavě cítil, že by tomu mladému bankéři měli dát co proto – celá tahle tíseň je přece jeho vina, ne Stenerova. Bylo mu divné, že to otec nevidí a nenese to nelibě.

„Přece vidíš, jak to je, tati,“ řekl po chvíli s patosem. „Cowperwood používal těch Stenerových peněz k nákupu akcií, a teď je v bryndě. Nebýt tohohle ohně, bylo by mu to všechno prošlo. Ale teď najednou chce, abyste ho ty a Simpson a Mollenhauer a kdoví kdo ještě z ní vytáhli. Je to milý člověk a mám ho docela rád – ale jsi blázen, jestli uděláš to, co on chce. Ten má už beztak víc, než mu přísluší. Onehdy jsem slyšel, že linka na Front Street a skorem celá na Green a Coates jsou jeho – a spolu se Stenerem že mají v rukou linku na Sedmnácté a Devatenácté. Ale nevěřil jsem tomu. Pořád jsem se tě na to chtěl zeptat. Myslím, že v každém tom případě má Cowperwood někde v záloze většinu zajištěnou pro sebe. Stener je jenom šachová figurka. Strká si s ním, jak a kam chce.“

Z Owenových očí blýskala lakotnost a nepřátelství. Cowperwooda by měli potrestat, rozprodat, vyhnat z celé té tramvajové branže, v níž Owen touží dosáhnout silné pozice.

„No, abys věděl,“ poznamenal Butler těžkopádně a vážně, „já odjakživa pokládal toho mladého chlapce za chytrého, ale že je takhle chytrá hlava, to mě snad ani nenapadlo. Tak na tohle si dělá zuby! Ty přece máš sám dost za ušima, ne? Můžeme to tedy zařídit,

když to uznáme za vhodné. Ale u tohohle všeho jde ještě o něco víc. Nesmíš zapomínat na naši republikánskou stranu. Náš úspěch závisí na jejím úspěchu, jak víš –“ Odmlčel se a zadíval se na syna: „Kdyby se Cowperwood měl položit a ty peníze se nemohly vrátit –“ Roztržitě se odmlčel. „Největší starost mi dělá ta věc se Stenerem a s městskou pokladnou. Jestli se s tím něco nepodnikne, mohlo by to tenhle podzim se stranou i s leckterým naším kontraktem špatně dopadnout. Nesmíš zapomínat, že před sebou máme v listopadu volby. Tak uvažuji, jestli bych neměl vypovědět těch sto tisíc dolarů. Budou na to zapotřebí hezké peníze, abych mohl ráno honorovat svoje výpůjčky.“

Je to zvláštní psychologický moment, ale skutečné potíže dané situace začínaly Butlerovi svítat teprve nyní. V Cowperwoodově přítomnosti podléhal vlivu osobnosti toho mladého muže i přesvědčivého šarmu, s jakým vylíčil svou tíseň, a také vlivu své vlastní záliby v mladíkovi tak silně, že si ani nedal na čas, aby povážil všechny stránky, po nichž se daná situace dotýká přímo jeho vlastní osoby. Ale nyní, venku na chladném nočním vzduchu a při hovoru s Owenem, který měl sám vysoké ambice a ve vztahu ke Cowperwoodovi byl všechno, jenom ne sentimentálně šetrný, začal pomalu střízlivět a vidět věci v pravém světle. Musil připustit, že Cowperwood vážně ohrozil městskou pokladnu i republikánskou stranu a s tím mimoděk i Butlerovy soukromé zájmy.

Přesto měl Cowperwooda rád. V žádném případě ho nehodlal nechat na holičkách. Jede si teď vlastně promluvit s Mollenhauerem a se Simpsonem právě tolik proto, aby zachránil Cowperwooda, jako aby ochránil stranu a své vlastní zájmy. A ještě, aby zabránil skandálu. Ten se mu nijak nehodí – nijak nelíbí. Ten mladý ničema! Když jeden pomyslí, že může být takový potouchlík! Ale přese všechno ho měl dosud rád, i ještě v tuhle chvíli, a cítil, že by měl něco podniknout, aby tomu mladíkovi pomohl, může-li mu vůbec něco pomoci. Možná že mu třeba i nechá tu stotisícovou půjčku až

do poslední minuty, jak ho Cowperwood žádal, jestli ostatní budou smířliví.

„Podívej, tati,“ řekl Owen po chvíli, „nevidím, proč by sis měl dělat větší starosti než Mollenhauer nebo Simpson. Jestli mu vy tři chcete pomoci, prosím – ale při nejlepší vůli nevidím, proč byste měli. Víím, že tahle aféra bude mít špatný vliv na volby, jestli vyjde na světlo před nimi, ale dala by se přece do té doby nějak ututlat, ne? Buď jak buď, tvůj majetek v tramvajových akciích je důležitější než tyhle volby, a kdybys viděl volnou schůdnou cestu, jak dostat ty tramvajové linky do rukou, pak si kvůli nějakým volbám vůbec nemusíš dělat těžkou hlavu. Moje rada je, abys hned ráno těch svých sto tisíc dolarů vypověděl a takovým způsobem vyrovnal pokles svých papírů v bankách. Možná že se Cowperwood kvůli tomu položí, ale to tebe nijak bolet nemusí. Pak můžeš jít klidně na trh a jeho akcie skoupit. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby za tebou přiběhl a požádal tě, abys je převzal. Měl bys Mollenhauera a Simpsona přimět, aby Stenera tak nastrašili, že už pak Cowperwoodovi žádné další peníze nepůjčí. Jestli to neuděláš, Cowperwood se k němu rozběhne a dostane další. Stener je v tom už tuze namočený. Jestli se Cowperwood nevyprodá, taky dobře. Jak to vypadá, zkrachuje stejně a ty pak můžeš na trhu nakoupit právě tolik jako každý jiný. Ale já myslím, že prodá. O těch Stenerových pět set tisíc dolarů si prozatím nemůžeš dovolit se starat. Nikdo mu neříkal, aby je půjčoval. Jen ať si poradí sám. Možná že to ublíží straně, ale to se můžeš pokusit napravit později. Ty a Mollenhauer můžete zařídit v novinách, aby o tom mlčely, dokud nebude po volbách.“

„Pomalu! Pomalu!“ bylo všechno, co na to starý stavitel říkal. Horlivě přemýšlel.

Kapitola 25

Henry A. Mollenhauer sídlil v té době v městské čtvrti, která byla téměř tak nová jako končina, kde bydlil Butler. Bylo to na Jižní Broad Street blízko pěkné budovy veřejné knihovny, právě nedávno dostavěné. Jeho sídlem byl prostorný dům typu, jaký se tenkrát obyčejně zamlouval novopečeným zbohatlíkům – třípatrová stavba ze žlutých cihel a bílého kamene, zbudovaná ve slohu, který bylo těžko přesně zařadit, ale ve své architektonické kompozici ne zcela nepůsobná. Široké schody, stoupající na rozlehlou verandu, vedly k nápadně zdobným dveřím, k nimž se z obou stran družilo úzké okno a jež vlevo i právo krášlily bledě modré žardiniéry vsutku velmi ladných forem. Vnitřek, rozdělený na dvacet místností, zdobilo dřevěné deštění a parkety provedené v nejnákladnějším stylu, jakého se v té době pro soukromé domy používalo. Obsahoval rozlehlou přijímací síň, velký salón či společenský pokoj a jídelnu přinejmenším třicet stop do čtverce, vykládanou dubovým dřevem; v prvním patře byl hudební pokoj, zasvěcený vlohám tří Mollenhauerových ctižádostivých dcer, knihovna a soukromá pracovna pro něho, budoár a koupelna pro jeho ženu a zimní zahrada.

Mollenhauer byl velmi významná osobnost a také si toho byl vědom. Jeho finanční a politický úsudek byl neobyčejně bystrý. Třebaže byl Němec, nebo spíš Američan německého původu, byl to muž vzezření téměř charakteristicky amerického. Byl velký a mohutný, bystrý a chladný. Mocná hrud' a široká ramena nesla hlavu ušlechtilých tvarů, podle pohledu z různých úhlů jak kulatou, tak i dlouhou. Čelní kost spadala ve vypouklé křivce k nosu a klenula se důstojně nad očima, jež planuly bystrým zkoumavým pohledem. A nos i ústa a brada pod nimi, jakož i jeho hladké tuhé líce potvrzovaly dojem, že velice dobře ví, co na tomto světě chce,

a že je také velice schopen bez zřetele na jakékoli překážky toho dosáhnout. Byla to tvář velká, působivá, pěkně modelovaná. Jeho přátelství s Edwardem Maliou Butlerem, pokud to taková přátelství vůbec připouštějí, bylo znamenité a jeho úcta k Marku Simpsonovi byla stejně upřímná jako úcta jednoho tygra k druhému. Vážil si schopnosti; byl ochoten hrát poctivě, byla-li hra poctivá. Ale nebyla-li, těžko bylo odhadnout meze jeho úskočnosti.

Když toho nedělního večera Edward Butler a jeho syn přijeli, tento důstojný reprezentant jedné třetiny městských zájmů je neočekával. Seděl ve své knihovně, četl a poslouchal jednu z dcer, která hrála na piano. Jeho žena a druhé dvě dcery odešly do kostela. Byl domácky založený člověk, ale protože se nedělní večery k účelům porad o politických otázkách všeobecně znamenitě hodily, neuzavíral se myšlence, že by ten či onen z jeho významných kolegů mohl k němu přijít. A když mu jeho sluha a stolník v jedné osobě ohlásil příchod Butlera a jeho syna, měl skutečně radost.

„To je od vás hezké, že jdete,“ přivítal vlídně Butlera, podáváje mu ruku. „Opravdu rád vás vidím. A Owen! Jak se máte, Owene? Co si budete přát k pití, pánové, a co ke kouření? Jistě si něco vezmete, to vím. John,“ obrátil se na sluhu, „zkuste sehnat nějaké pohoštění pro ty pány zde. Zrovna jsem poslouchal Karolínu, jak hraje na piano – ale zdá se, že jste ji asi vyplašili a ona pro tu chvíli utekla.“

Úslužně přistrčil Butlerovi židli a Owenovi ukázal na jinou na druhé straně stolu. Ve chvíličky se vrátil sluha a na pracně zdobeném stříbrném tácu přinesl láhve s rozličnými ročníky destilátů a vína a hromadu různých doutníků. Owen patřil k oněm mladým finančníkům nového typu, kteří ani nekouřili, ani nepili. Jeho otec si střídavě pochutnával na obojím.

„Máte to tady opravdu útulné a pohodlné,“ řekl Butler bez nejmenšího náznaku důležitého poslání, které ho tam přivedlo. „Ani se nedivím, že v neděli večer zůstáváte doma. Co je ve městě nového?“

„Pokud mohu soudit, nic zvláštního,“ odpověděl Mollenhauer pokojně. „Zdá se, že všechno běží docela hladce. Víte snad o něčem, s čím bychom si měli dělat starosti? Já ne.“

„No, věděl bych,“ řekl Butler a dopil zbytek brandy se sodovkou, kterou mu sluha namíchal. „Jedna věc by tu byla. Asi jste nečetl žádný večerník, že ne?“

„To ne, nečetl,“ potvrdil Mollenhauer a napřímil se na sedadle. „Vyšel nějaký? Co se vůbec stalo?“

„Nic – jenom že Chicago hoří a vypadá to na to, jako že bychom tady ráno mohli mít menší finanční bouřičku.“

„Nepovídejte! O tom jsem neslyšel. Tedy vyšly nějaké noviny, říkáte? Hledme, hledme – a je to velký oheň?“

„Píšu, že celé město je v jednom plameni,“ vmísil se do hovoru Owen, který pozoroval tvář toho významného politika se značným zájmem.

„Nu, to už doopravdy novina je. To si musím poslat pro nějaké noviny. – John!“ zavolal. Jeho sluha se ihned objevil. „Zkuste, jestli mi někde neseženete nějaké noviny.“ Sluha zase zmizel. „Co vás přivádí na myšlenku, že to bude mít vliv na nás?“ otázal se Mollenhauer, obraceje se znovu k Butlerovi.

„Hm, souvisí s tím jedna věc, o které jsem se sám dověděl až teprve před malou chvílí. A to je, že náš milý Stener bude asi mít schodek v knihách, jestli věci nedopadnou líp, než si někteří lidé zřejmě myslí,“ nadhodil Butler klidně. „To by nemuselo před volbami vypadat zrovna pěkně, co říkáte?“ Jeho bystré šedivé irské oči se zadívaly do očí Mollenhauerových a ten jejich pohled opětoval.

„Kde jste sebral tohle?“ tázal se pan Mollenhauer mrazivě. „Snad nebral s rozmyslem a nevzal moc peněz? Kolik vůbec vzal – víte to?“

„Pěknou sumičku,“ odpověděl Butler klidně. „Pokud jsem vyrozuměl, tak skorem pět set tisíc dolarů. Jenže bych ještě netvrdil, že je už doopravdy vzal. Jsou v nebezpečí a hrozí jejich ztráta.“

„Pět set tisíc!“ zvolal Mollenhauer s úžasem, ale přesto zachovával svůj obvyklý klid. „Ale, ale, nepovídejte! A jak dlouho už se tohle děje? A co s těmi penězi vůbec dělal?“

„Hodně půjčil – asi pětkrát sto tisíc dolarů – tomu mladému Cowperwoodovi z Třetí ulice, co pro něho umisťoval městskou půjčku. Investovali ty peníze na svoje konto do různých hodnot – většinou se zakupovali v pouličních dráhách.“ (Při zmínce o pouličních dráhách Mollenhauerův kamenný obličej sotva znatelně změnil výraz.) „Podle Cowperwoodova názoru je jisté, že tenhle požár vyvolá zítra ráno paniku, a jestli prý nedostane vydatnou pomoc, nevidí cestu, jak by se mohl udržet. A jestli se neudrží, bude v městské pokladně chybět pět set tisíc dolarů a nedají se vrátit. Stener není v městě a Cowperwood se ke mně přišel poradit, co by se s tím dalo dělat. Věc se má totiž tak, že v minulosti pro mě občas udělal nějakou tu maličkost, a proto si myslel, že já bych mu teď snad mohl pomoci – to znamená, že bych mohl přemluvit vás a senátora, abychom se my tři zítra ráno obrátili na velké bankéře a společně pomohli podpořit trh. Jestli to neuděláme, prý se položí a myslí si, že nám ten skandál ublíží ve volbách. Nezdá se mi, že by měl za lubem nějaký trik – nechce nic než se zachránit a zachovat se vůči mně – vůči nám – poctivě, když to půjde.“ Tu se Butler odmlčel.

Mollenhauera, který sám byl zchytralý a tajnůstkář, tento neočekávaný vývoj situace zjevně vůbec nevyšinul. Protože však nikdy ani nepomyslel, že by Stener mohl mít nějaké zvláštní služební nebo finanční schopnosti, vzbudila v něm tato zpráva jistý zájem a zvědavost. Tak tedy jeho pokladník si používá peněz bez jeho vědomí, a teď je v nebezpečí soudního stíhání! Cowperwooda znal jen z doslechu jako muže pověřeného umisťováním městské půjčky. Sám na jeho manipulacích s půjčkou vydělal. Ten mladý bankéř očividně Stenera podfoukl a použil těch peněz na tramvajové akcie! Oba, on i Stener, tedy musejí mít osobně v rukou značně velké položky. To Mollenhauera silně zajímalo, velmi silně.

„Pět set tisíc dolarů!“ opakoval, když Butler domluvil. „To už jsou hezké peníze. Kdyby Cowperwooda zachránilo to, že bychom prostě podpořili trh, tak bychom to udělat mohli – ačkoli jestli to bude panika těžká, nevidím, jak by mu opravdu platně pomohlo cokoli, co bychom mohli podniknout. Jestli je ve skutečně vážné tísni, tak v případě deruty bude k jeho záchraně zapotřebí o hodně víc, než abychom jen prostě podpořili trh. Už jsem takové situace zažil. Nevíte náhodou, jaká jsou jeho pasiva?“

„Ne, to nevím,“ odpověděl Butler.

„Nežádal vás o peníze, říkáte?“

„Chce na mně, jenom abych u něho nechal ležet těch sto tisíc, co u něho mám, dokud neuvidí, jestli se může protlouct, nebo ne.“

„Stener je opravdu mimo město, víte to?“ Mollenhauer měl nedůvěřivost vrozenou.

„Tak aspoň říká Cowperwood. Můžeme tam poslat a zjistit si to.“

Mollenhauer v duchu rozvažoval všechny rozličné stránky daného případu. Podporovat trh by samozřejmě byla docela dobrá věc, kdyby to zachránilo Cowperwooda a republikánskou stranu i jeho pokladníka. Při té příležitosti by pak bylo zároveň možno přinutit Stenera, aby vrátil těch pět set tisíc dolarů do městské pokladny a své akcie někomu přenechal – nejlíp jemu, Mollenhauerovi. Ale v téhle věci je nutno brát zřetel také na Butlera. Co si ten třeba nezamane chtít? Z dalšího rozhovoru s Butlerem se dověděl, že Cowperwood se uvolil těch pět set tisíc dolarů vrátit v případě, že se mu je podaří sehnat dohromady. Na druh a množství tramvajových akcií v jeho majetku se Butler neptal. Ale jakou má kdo jistotu, že by Cowperwood mohl být tím způsobem zachráněn? A že by ty peníze mohl sehnat nebo opravdu sehnal? A kdyby se zachránil, vrátil by ty peníze Stenerovi? Jestli bude potřebovat hotové peníze, kdo mu je půjčí v takovéhle době – v případě, že by hrozila opravdu těžká panika? Jakou záruku může nabídnout?

Naproti tomu zase by ho nátlakem z patřičných stran bylo možno přimět, aby za babku vydal celý svůj majetek v akciích pouličních drah – svůj i Stenerův. Kdyby se je tak podařilo dostat do rukou jemu, Mollenhauerovi, pak by mu nijak zvlášť nezáleželo na tom, jestli letošní podzimní volby projedou, nebo ne, ačkoli byl přesvědčen stejně jako Owen, že volby neprojedou. Ostatně se dají koupit – jako obyčejně. Ta defraudace – kdyby totiž Cowperwoodův úpadek změnil Stenerovu půjčku ve zpronevěru – by se dala jistě utajit dost dlouho, uvažoval Mollenhauer, aby ve volbách zvítězili. Jak se mu to jevilo nyní, pro svou osobu by nejraději nahnal tolik strachu Stenerovi, aby ten odmítl Cowperwoodovi jakoukoli další pomoc, a potom se zmocnil Cowperwoodových tramvajových akcií, a když na to přijde, spolu s těmi i tramvajových akcií v majetku kdekoho jiného – Simpsona ani Butlera nevyjímaje. Tyhle linky pouličních drah představují jeden z velkých zdrojů příštího bohatství ve Filadelfii. Ale pro tu chvíli musí předstírat hlavně zájem o záchranu strany při volbách.

„Za senátora ovšem mluvit nemůžu, to je samozřejmé,“ pokračoval Mollenhauer přemítavě. „Nevím, jaký by ten mohl mít názor. Pokud jde o mě, milerád udělám, co bude v mých silách, abych kurs akcií udržel, jestli to vůbec nějak pomůže. Udělal bych to tak jako tak, abych ochránil svoje vlastní výpůjčky. Podle mého soudu bychom ale měli hlavně přemýšlet o tom, jak zabránit odhalení v případě, že by se pan Cowperwood opravdu položil, a odsunout je až přes volby. Nemáme samozřejmě žádnou jistotu, ať už budeme trh podporovat nevím jak vydatně, že se nám ho taky skutečně podaří udržet.“

„To nemáme,“ potvrdil Butler vážně.

Owenovi se zdálo, že docela jasně vidí Cowperwoodovu brzkou zkázu. V tom okamžiku zazněl domovní zvonek. Za nepřítomného sluhu přišla panská a ohlásila návštěvu senátora Simpsona.

„Jako na zavolanou,“ řekl Mollenhauer. „Pošlete ho nahoru. – Aspoň uvidíme, jaký názor má on.“

„Snad abych vás teď raději nechal samotné,“ navrhl Owen otci. „Možná že najdu slečnu Karolínu a ona mi třeba zazpívá. Počkám na tebe, tati,“ dodal.

Mollenhauer na něho pohlédl s lichotivým úsměvem, a jen Owen vyšel, vstoupil senátor Simpson.

Nikdy ještě na půdě státu Pensylvánie, který byl na zajímavé typy odjakživa velmi úrodný, nežil zajímavější typ svého druhu, než byl senátor Mark Simpson. Ve srovnání s kterýmkoli z obou mužů, kteří se s ním nyní srdečně vítali a tiskli mu ruku, nebyl fyzicky nijak impozantní. Byl pomenší – měřil pět stop a devět palců proti Mollenhauerovým šesti stopám a Butlerovým pěti stopám a jedenácti a půl palcům – a k tomu ještě měl hladký obličej a sraženou bradu. U obou druhých mužů tato část obličeje jasně vynikala. Také neměl oči tak upřímné jako Butler ani tak vyzývavé jako Mollenhauer; ale co do rafinovanosti se jim ani jedny vyrovnat nemohly – byly to oči hluboké, zvláštní, propadlé, duté, které člověka pozorovaly podobně jako oči kočky hledící z tmavé díry a budily dojem vší lstivosti, jíž se odjakživa vyznačuje celá čeleď kočkovitých šelem. Přes hezké, nízké bílé čelo mu spadl nápadný chomáč černých vlasů a pleť měl tak bledou a modravou, jakou může zavinit jen špatný zdravotní stav; ale přes všechno v něm tkvěla podivná houževnatá, zdatná síla, která ovládala lidi – rafinovanost, s níž dovedl žít chtivost nadějí a ziskem, a krutost, s níž oplácel těm, kdo mu řekli ne. Byl to člověk nehlučný, tichá voda, jak se k takovému typu docela hodilo – ve stisku ruky mdlý a chladně slizký jako ryba, v úsměvu unylý a maličko sklíčený, ale mluvil vždycky s pohledem, který všechny nedostatky vynahrazoval.

„Brrý večer, Marku, to jsem rád, že vás vidím,“ pozdravil se s ním Butler.

„Jak se vede, Edwarde?“ zněla Simpsonova klidná odpověď.

„No, senátore, na vás není čas vůbec vidět, vypadáte pořád stejně. Můžu vám něco nalít?“

„Děkuju, Henry, dnes ne,“ odpověděl Simpson. „Nemůžu se dlouho zdržet. Zaskočil jsem k vám jenom cestou domů. Moje žena je tamhle kousek u Cavanaghových a já se tam pro ni musím vrátit.“

„No, stejně to je dobře, senátore, že jste sem zašel právě v tuhle chvíli,“ začal Mollenhauer, když se po svém hostu posadil. „Tady Butler mi zrovna vyprávěl o jednom menším politickém problému, který se vyskytl od té doby, co jsme se spolu posledně viděli. Vy jste už asi podle mého slyšel, že Chicaga hoří, ne?“

„Ano, Cavanagh mi to právě říkal. Vypadá to, že to bude doopravdy vážné. Myslím, že ráno kursy těžce klesnou.“

„Ani mě by to nijak nepřekvapilo,“ doložil úsečně Mollenhauer.

„Tady máme konečně noviny,“ zvolal Butler, když sluha John přišel přímo zvenku s novinami v ruce. Mollenhauer je od něho vzal a rozložil před nimi. Bylo to jedno z prvních „zvláštních vydání“, která kdy v Americe vyšla, a obsahovalo ve vskutku nápadné typografické úpravě oznámení, že požár v jezerním městě od svého vzplanutí včerejšího dne běsní s každou hodinou čím dál tím zuřivěji.

„Nu, to je opravdu strašlivé,“ pravil Simpson. „Je mi Chicaga nesmírně líto. Mám tam hojnost přátel. Nepřestanu doufat, že se to ukáže méně zlé, než jak se to jeví.“

Simpson měl poněkud nabubřelý styl řeči, od něhož za žádných okolností neupouštěl.

„Ta věc, co mi o ní říkal Butler,“ pokračoval Mollenhauer, „má do jisté míry co dělat právě s tímhle. Víte přece o tom zvyku, co mají naši městští pokladníci – že totiž půjčují ze svých fondů na dvě procenta?“

„Nu a?“ pronesl Simpson tázavě.

„No, jak se zdá, pan Stener půjčoval hodně z městských peněz tomu mladému Cowperwoodovi ze Třetí ulice, co umisťuje městskou půjčku.“

„Nepovídejte!“ podivil se Simpson a nasadil překvapený výraz. „Doufám, že ne mnoho?“ Stejně jako Butler a Mollenhauer profitoval

také senátor vydatně z levných zápůjček poskytovaných z téhož zdroje v podobě vkladů různým designovaným bankovním podnikům, oficiálně označeným za ukládací ústavy pro městské fondy.

„Nu, jak se zdá,“ pokračoval Mollenhauer, „Stener mu v půjčkách vystrkal celkem asi na pět set tisíc dolarů, a kdyby Cowperwood nějakou náhodou nebyl s to v téhle panice obstát, bude Stener nejspíš mít schodek v téže výši. A to by se jako volební program lidem v listopadu asi zrovna moc nelíbilo, co myslíte? Cowperwood dluhuje tady panu Butlerovi sto tisíc dolarů a kvůli tomu ho také dnes večer přišel navštívit. Chtěl na Butlerovi, aby zkusil, jestli by s naší pomocí nemohl něco udělat, jak ho přes to přenést. Jestli ne –,“ a mávl výmluvně rukou, „pak se možná neudrží.“

Simpson si útlou rukou přejížděl kolem svých zvláštních širokých úst.

„Co s těmi pěti sty tisíci dolarů dělali?“ zeptal se.

„No, mládenci si přece musejí něco po straně přivydělat,“ řekl Butler bodře. „Mimo jiné kupovali myslím tramvajové akcie.“ Zastrčil si palce za průramky vesty. Mollenhauer i Simpson se jen unyle usmívali.

„Tak, tak,“ prohodil Mollenhauer. Senátor Simpson měl pouze výraz stejně nevyzpytatelný jako myšlenky, jimiž se obíral.

I on přemýšlel o tom, jak je pro kohokoli marné obracet se s podobným návrhem na skupinu politiků, obzvlášť v takové krizi, jaká se právem zrovna očekává. Přemítal, že by věc vypadala hned docela jinak, kdyby se on sám a Butler a Mollenhauer mohli spolu dohodnout a slíbit Cowperwoodovi ochranu za to, že se v jejich prospěch vzdá svého majetku v tramvajových akcích. V takovém případě by bylo úplnou hračkou tu půjčku z městské pokladny v tichosti vést dále, ba i uvolnit další peníze na její podporu. Není však nijak jisté předně to, že by mohli Cowperwooda přinutit, aby se svých akcií vzdal, a za druhé, že by s ním, se Simpsonem, ať už Butler, nebo Mollenhauer, nějakou takovou dohodu uzavřeli. Butler sem

očividně přišel ztratit dobré slovo za Cowperwooda. Mollenhauer a on sám si jsou navzájem tichými soupeři. I když svorně spolupracují politicky, přece jdou každý za podstatně jiným finančním cílem. Nejsou společníky na žádném určitém finančním podniku, právě tak jako jimi nejsou ani Mollenhauer s Butlerem. A kromě toho se vši pravděpodobností Cowperwood není žádný jelimánek. Ani nemá stejnou vinu jako Stener – ten mu přece peníze půjčoval.

Senátor uvažoval, nemá-li svým kolegům navrhnout nějaké podobné rafinované vyřešení situace, jako mu právě napadlo, ale potom se rozhodl, že ne. Ten Mollenhauer je fakticky člověk tuze záludný, aby se s ním dalo v něčem podobném spolupracovat. Je to skvělá šance, ale nebezpečná. Udělá nejlíp, když se do toho pustí sám. Prozatím by měli nejdříve na Stenerovi žádat, aby přiměl Cowperwooda k vrácení těch pěti set tisíc dolarů, jestli může. Jestli ne, mohou Stenera pro dobro strany obětovat, když to bude muset být. Cowperwoodovy akcie spolu s tímhle tipem o jeho situaci, uvažoval Simpson, poskytnou jeho vlastním makléřům dobrou příležitost k menší burzovní manipulaci. Mohou rozšířit pověsti, pokud jde o Cowperwoodovu situaci, a potom mu nabídnout, že od něho převezmou jeho akcie – za fatku¹⁷, samozřejmě. Neblahý to byl okamžik, který zavedl Cowperwooda k Butlerovi!

„Nu, nu,“ promluvil senátor po delší chvíli mlčení, „jsem ochoten mít pro pana Cowperwooda a jeho situaci plné pochopení a zajisté mu nemám nijak za zlé, že se zakupuje v pouličních dráhách, může-li, ale vskutku nevidím, co by se pro něho dalo v této krizi dobře udělat. Nevím, jak vy, pánové, ale já jsem si velice jist, že právě nyní nejsem v postavení, abych mohl za jiné lidi tahat kaštany z ohně, i kdybych chtěl. Všechno záleží na tom, zdali pokládáme nebezpečí pro stranu za natolik veliké, aby bylo nutno sáhnout do vlastní kapsy a pomoci mu.“

17 Bezenná věc, maličkost. *Pozn. red.*

Při náznaku půjčky skutečných hotových peněz protáhl Mollenhauer obličej. „Bohužel, nevidím možnost, že bych byl s to pro pana Cowperwooda mnoho udělat,“ vzdychl.

„Hrome,“ přihlásil se Butler s britkým humorným zahrocením, „všechno se mi zdá, že bych měl nejlíp hledět, abych těch svých sto tisíc dolarů honem stáhnul domů. To tedy bude moje první hned časně ráno.“

Tentokrát se ani Simpson, ani Mollenhauer neuráčili usmát ani oním unylým úsměvem, jakým se usmáli před chvílí. Prostě se tvářili moudře a hluboce vážně.

„Avšak ta věc s městskou pokladnou,“ pokračoval senátor Simpson, když chvíličku sečkali, až se ovzduší poněkud uklidní, „je záležitost, které budeme musit věnovat trochu přemýšlení. Kdyby se pan Cowperwood položil a pokladna přišla o tolik peněz, způsobilo by nám to nemalé svízele. Co je to vlastně za linky,“ dodal, jako by ho to bylo napadlo dodatečně, „co na nich měl ten člověk takový zvláštní zájem?“

„Ani věru nevím,“ odpověděl Butler, kterému se nechtělo prozrazovat, co mu Owen cestou sem pověděl.

„Není mi jasné,“ řekl Mollenhauer, „jak se můžeme uchránit pozdějších nepříjemností, jestli nepřimějeme Stenera k tomu, aby ty peníze dostal zpátky, dřív než se ten Cowperwood položí. Ale jestli uděláme něco, co by vypadalo, jako kdybychom si chtěli jejich vrácení vynutit, pak pravděpodobně zavře krám stejně. Po téhle stránce tedy není žádná pomoc. A nebylo by zrovna hezké vůči našemu příteli Edwardovi tady, abychom něco takového podnikli, dokud nebudeme vědět, jak pořídil ve své vlastní věci.“

To měl na mysli Butlerovo depozitum u Cowperwooda.

„Zajisté nikoli,“ přisvědčil senátor Simpson s pravou politickou prozíravostí a porozuměním.

„Žádné strachy, zítra ráno budu těch svých sto tisíc dolarů mít,“ řekl Butler.

„Myslím,“ pravil Simpson, „že vyvine-li se z této věci něco, budeme se musít přičinit, co je v našich silách, abychom to ututlali až přes volby. Noviny o tom mohou stejně dobře mlčet jako psát. Ale navrhol bych jednu věc –,“ a při tom myslel na ten majetek v populárních dráhách, který Cowperwood tak prozíravě nashromáždil –, „a to je, varovat městského pokladníka před tím, aby za takovéto situace půjčoval jakékoli další peníze. Snad by se mohl dát svést, aby půjčil ještě mnohem víc. Slovo od vás, Henry, by tomu podle mého domnění zabránilo.“

„Ano, to mohu udělat,“ přisvědčil Mollenhauer velmi vážně.

„Já bych soudil,“ podotkl poněkud záhadně Butler, který myslel na to, jaký to byl od Cowperwooda omyl, dovolávat se pomoci u těchto ušlechtilých ochránců veřejnosti, „že nejlíp je, co člověka nepálí, nechat plavat.“

Takto skončily sny Franka Cowperwooda o tom, co by pro něho Butler a jeho političtí kolegové mohli v jeho těžké chvíli udělat.

Po odchodu od Butlera zasvětil Cowperwood všechno své úsilí úkolu promluvit s jinými lidmi, kteří by mu mohli nějak pomoci. Paní Stenerovou již dříve požádal, přijde-li od jejího manžela jakákoli zpráva, aby ho o tom laskavě ihned uvědomila. S námahou vyhledal Waltera Leigha od bankovní firmy Drexel a spol., Averyho Stona od Jaye Cooka a spol. a prezidenta Davisona z Girardovy národní banky. Chtěl slyšet jejich názor na situaci a s prezidentem Davisonem vyjednat zápůjčku ve výši celého svého movitého i nemovitého majetku.

„Nemohu říci, Franku,“ tvrdil Walter Leigh, „nemám tušení, jak se do zítřka v poledne věci vyvinou. Jsem rád, že vím, jak si stojíte. Jsem rád, že děláte právě tohle – že dáváte do pořádku všechny svoje záležitosti. To celou věc ohromně usnadní. Půjdu vám na ruku, co bude v mých silách. Ale jestli šéf rozhodne, že se určitá skupina půjček má vypovědět, tak se budou muset vypovědět, to je marné. Vynasnažím se co nejvíc, abych té situaci pomohl trochu na nohy.

Jestli celé Chicago lehne popelem, tak pojišťovny – aspoň některé – jistě udělají krach, a pak si dejte sakra pozor. Vypovíte asi všechny svoje zápůjčky, že?”

„Ani o chlup víc, než budu muset.“

„No, to je zrovna ten případ, jako u nás – nebo jako bude.“

Oba muži si stiskli ruce. Měli se navzájem rádi. Leigh patřil k elitnímu kroužku městské smetánky a byl rozený společenský rutinér, ale měl i moře zdravého rozumu a velkou míru životních zkušeností.

„Něco vám povím, Franku,“ poznamenal ještě při rozchodu, „vždycky jsem si myslel, že držíte moc tramvají. Jsou to prima papíry, když se to s nimi člověku vede, ale takováhle šlamastika, jako máme teď, ho snadno potrefí. Vydělával jste na nich a na té městské půjčce hezkým špurtem.“

Podíval se svému dlouholetému příteli zpříma do očí a oba se usmáli.

S Averym Stonem, s prezidentem Davisonem i s jinými to bylo stejné. Všichni již slyšeli katastrofální pověsti, když k nim Cowperwood přišel. Nemají přesný pojem o tom, co asi přinese zítřek. Situace vypadá velice pochmurně.

Cowperwood se rozhodl dalších návštěv nechat a zajít pouze znovu k Butlerovi, protože se domníval, že už jistě musí být po jeho poradě s Mollenhauerem a Simpsonem. Butler, který zatím rozvažoval, co by měl Cowperwoodovi říci, se nechoval nijak nepřátelsky.

„Tak jste zase tady,“ prohodil, když Cowperwood vešel.

„Ano, pane Butlere.“

„Ani nevím, jestli se mi podařilo něco po vás udělat. Skorem se bojím, že ne,“ začal Butler opatrně. „Dal jste mi moc těžký úkol. Mollenhauer, jak se zdá, má v úmyslu podporovat trh na svůj vlastní vrub. Myslím, že to taky udělá. A co se týče mé osoby, já budu samo sebou kupovat.“

Odmlčel se a zamyslíl se.

„Bohužel se mi je doposavad nepodařilo dostat k tomu, aby svolali poradu s některými z našich velkých peněžníků,“ dodal obezřele. „Chtějí raděj počkat, až uvidí, co se bude dít ráno. Ale přesto bych na vašem místě nebyl nijak skleslý. Jestli se situace vyvine moc zle, možná že si to ještě rozmyslí. Musel jsem jim povědět o Stenerovi. Je to zatractable nemilá věc, ale doufají, že se prokoušete a dáte to do pořádku. Taky v to doufám. A co se tečče toho mého vkladu – no, uvidíme, jaká bude situace ráno. Jestli to jen trošku rozumně půjde, tak ho u vás nechám. Nejlíp, když sem kvůli tomu ještě zajdete. Být vámi, tak bych se už nepokoušel dostat od Stenera žádné další peníze. Je to už beztak dost zlá historie.“

Cowperwood okamžitě poznal, že od politiků se žádné pomoci nadít nemůže. Jedna věc ho však zneklidnila – tahle zmínka o Stenerovi. Dorozuměli se s ním snad už – varovali ho? Jestliže ano, pak jeho cesta k Butlerovi byla špatný tah – a přece zase z hlediska jeho zítřejšího možného úpadku to bylo jen radno. Alespoň teď politikové znají jeho postavení. Kdyby se dostal do moc těžké situace, půjde znovu k Butlerovi – ať už mu pak politikové pomohou, nebo ne, jak se jim zlíbí. Jestliže mu nepomohou a on se položí a oni prohrají volby, bude to jen jejich vina. Ale buď jak buď, kdyby si mohl se Stenerem promluvit první, ten by jistě nebyl takový hlupák, aby si v takovéhle krizi řezal větev, na které sám sedí.

„Situace vypadá dnes hezky černě, pane Butlere,“ řekl řízně, „ale pořád si myslím, že se přece prokoušu. Aspoň v to doufám. Je mi líto, že jsem vás obtěžoval takovou námahou. Ovšemže bych býval rád, kdybyste se vy pánové byli jasně shodli na nějakém způsobu, jak mi pomoci, ale když nemůžete, tak nemůžete. Mohu udělat ještě mnoho jiných věcí. Doufám, že to své depozitum u mne necháte tak dlouho, jak vám to bude možné.“

Vyšel rázně ven a Butler uvažoval: „Je to chytrá mladá hlava,“ řekl si. „Škoda ho. Ale možná že se z toho všeho ještě přece jen docela dobře vylíže.“

Cowperwood si pospíšil domů a tam zastihl otce ještě vzhůru a pohrouženého v hluboké přemítání. Hovořil s ním s onou upřímnou vehemencí účastné náklonnosti a porozumění, jaká je zpravidla příznačná pro lidi, jež poutá pokrevní svazek. Měl otce rád. Sympatizoval s jeho usilovnou snahou se v životě vyšinout. Nemohl zapomenout na to, jak se v chlapeckém věku těšil otcovu láskyplnému porozumění a zájmu. Tu půjčku, kterou má od Třetí národní banky, podloženou poněkud slabými akciemi linky na Union Street, bude moci pravděpodobně splatit, jestli kursy nespadnou zrovna katastrofálně. Ne, tu musí splatit za každou cenu.

Ale co s otcovými investicemi v pouličních dráhách, které stoupily současně s jeho vlastními spekulacemi a které teď vážou dalších dvě stě tisíc – jak může ochránit ty? Všechny ty akcie jsou v zástavě a vypůjčených peněz je už použito na jiné účely. Bude nutno opatřit další záruky několika bankám, které je drží jako jistotu. Je to pořád jenom samá půjčka, půjčka, půjčka a nutnost je chránit. Kdyby jen mohl od Stenera dostat další depozitum ve výši dvou set až tří set tisíc dolarů! Ale to by při téhle hrozící možnosti finančních potíží bylo vyloženě kriminální. Všechno záleží na zítřku.

Pondělí devátého se rozednilo šedivé a neutěšené. Frank vstal hned s prvním ranním příchodem, oholil se a oblékl a potom přešel šedozelenou pergolou do otcova domu. Otec byl rovněž vzhůru a již na nohou, protože se mu vůbec nepodařilo usnout. Jeho šedivé obočí i šedé vlasy vypadaly poněkud rozčepýřené a neupravené a licousy všelijak, jen ne jako důstojná ozdoba. Oči starého pána byly unavené a obličej popelavý. Cowperwood jasně viděl, že se otec trápí starostmi. Pozdvihl nyní oči od svého malého ozdobného sekretáře, který někde sehnal Ellsworth a u něhož si právě v tichosti sestavoval seznam svých aktiv a pasiv. S Cowperwoodem to škusblo. Přičilo se mu vidět otce ustaraného, ale nemohl tomu odpomoci. Když spolu stavěli ty dva domy, upřímně doufal, že dny starostí pro jeho otce už nadosmrtně skončily.

„Počítáš?“ zeptal se nenuceně a s úsměvem. Chtěl starému pánovi dodat co nejvíc odvahy.

„Jenom jsem si ještě jednou zběžně prošel svou finanční situaci, abych viděl, jak si stojím pro případ –“ Zadíval se zpytavě na syna a Frank se znovu usmál.

„Já bych si s tím nedělal těžkou hlavu, tati. Už jsem ti říkal, jak jsem to zařídil, že Butler a vůbec ta parta bude podporovat trh. Na burze mi budou pomáhat prodávat Rivers a Targool a Harry Eltinge, a to jsou vůbec nejlepší lidi tam. Jistě povedou celou spekulaci opatrně. V tomhle případě bych to nemohl svěřit ani Edovi, ani Joeovi, protože v tu ránu, jak by začali prodávat, by každý hned poznal, jak to stojí se mnou. Tak budou mít lidé vypadat jako baissisti, co stlačují kursy, ale netlačí je tuze zostra. Se ztrátou deseti bodů bych měl mít šanci, že odprodám dost, abych sehnal těch pět set tisíc. Víc třeba kursy neklesnou. Člověk nikdy neví, ale jistě nebudou klesat donekonečna. Jen kdybych věděl, co budou dělat velké pojišťovny! Ranní noviny ještě nepřišly, vid’?“

Už se chystal zatáhnout za zvonek, ale vtom si vzpomněl, že služebnictvo ještě asi nebude vůbec vzhůru. Došel si k domovním dveřím sám. Tam ležely *Press* a *Public Ledger* ještě vlhké z tiskárny. Zdvihl noviny a přelétl očima první stránky. Obličej se mu protáhl. Na jedné stránce, v *Press*, dominoval velký černý plán Chicaga, obraz vpravdě pohřebně smuteční, na němž černá partie značila vypálenou část města. Ještě nikdy neviděl plán Chicaga takhle jasně a přehledně podaný. Bílé místo bylo Michiganské jezero a řeka Chicago dělila město na tři téměř stejné díly – severní oblast, západní oblast a jižní oblast.

Ihned postřehl, že město má zvláštní dispoziční řešení, poněkud podobné jako Filadelfie, a že obchodní čtvrť zabírá plochu asi dvou nebo tří čtverečních mil, přilehlou ke styčnému bodu těchto tří oblastí, a prostírá se na jih od hlavního toku řeky, vytvořeného krátce před jejím ústím do jezera spojením jihozápadního

a severozápadního ramene. To byla důležitá centrální poloha – ale podle toho plánu byla celá čtvrť vypálená. „Chicago na troud“ zněl nápadný titulěk po straně, vysázený silně proloženými tučnými písmeny. Pod ním pokračovalo podrobné líčení útrap lidí bez domova, výčet mrtvých, počet těch, jimž požár zničil všechn majetek. Potom sáhodlouhý a zevrubný rozklad o pravděpodobném účinku požáru na situaci na východě. Pojišťovací společnosti a podnikatelé nebudou prý třeba s to čelit ohromnému náporu všech příštích potíží.

„Zatraceně!“ řekl si Cowperwood zasmušile. „Kéž bych neměl s tímhle akciovým kšeftařením co společného! Kéž bych se do toho nebyl vůbec pouštěl!“ A vrátil se do svého obývacího pokoje a nejvyš pozorně přečetl obě novinové zprávy.

Potom, třebaže bylo dosud časně, dojel s otcem do své kanceláře. Tam na něj už čekaly depeše, deset, možná víc, samá storna nákupů nebo příkazy k prodeji. Mezitímco tam pobýval, přinesl mu poslíček tři další depeše. Jedna byla od Stenera, který mu sděloval, že se vrátí kolem dvanácté, dříve že to dokázat nemůže. Cowperwoodovi se ulevilo, a přece byl sklíčený. Před třetí hodinou bude potřebovat velké peněžní částky, aby mohl splatit rozličné půjčky. Každá hodina je drahocenná. Musí si to zařídit tak, aby mohl jít Stenerovi naproti na nádraží a promluvil si s ním dříve, než Stenera chytne někdo jiný. Zřejmě to dnes bude perný, smutný, namáhavý den.

Než dojel na Třetí ulici, hemžila se již jinými bankéři a makléři, jež tam naléhavost situace zatím přivolala. Všude se míhaly podezřeले spěšné kroky – onen napjatý ruch, který představuje celý rozdíl mezi stovkou lidí klidných a stovkou lidí vzrušených. Na burze byla atmosféra horečná. Jakmile zazněl gong, propukla divoká štekavá vřava. Kovový úder dosud vibroval vzduchem, když se oněch dvě stě mužů, z nichž se tato místní korporace při maximálním odhadu skládala, na sebe navzájem vrhlo a v drmolivém úsilí se snažilo využít příležitosti dané chvíle a výhodně se buďto něčeho zbavit,

nebo to urvat. Zájmy byly tak různorodé, že bylo nemožné říci, na kterém stanovišti je nejlépe prodávat nebo kupovat.

Targool a Rivers měli příkaz držet se přímo ve středu obchodní vřavy, kdežto Josef a Edward měli okrajově pátrat po všech takových nahodilých příležitostech k prodeji, jež by znamenaly jakž takž rozumně přijatelné zpeněžení akcií. Baissisté byli rozhodnuti tlačit kursy dolů a v otázce, udrží-li si akcie pouličních drah vůbec nějaké pevné postavení, nebo ne, záleželo všechno na tom, jak dobře budou agenti Mollenhauerovi, Simpsonovi, Butlerovi i jiných podporovat trh v tom oboru. Poslední Butlerova slova minulý večer byla, že udělají, co bude v jejich silách. Až po jistou mez budou stále kupovat. Jestli budou podporovat trh donekonečna, to ovšem neslibuje. Za Mollenhauera a za Simpsona se nemůže zaručit. Také vůbec nezná jejich obchodní situaci.

Cowperwood vešel, právě když rozčilení dostoupilo nejvyššího vrcholu. Zatímco ještě stál ve dveřích a snažil se zachytit Riversův pohled, zazněl burzovní gong a obchodování ustalo. Všichni makléři a burziáni zvedli tvář k balkónku, z něhož burzovní sekretář vyhlášoval svá oznámení, a tam nyní stál, zády otočen k otevřeným dveřím za sebou, mladý, snědý osmatřicetiletý nebo čtyřicetiletý muž, každým coulem úředník, jehož suchá postava a bledý obličej svědčily o pedantické povaze, které je každá odvážná myšlenka na hony vzdálena. V pravé ruce držel úzký proužek bílého papíru.

„Bostonská Americká pojišťovna proti ohni oznamuje, že není schopna dostát svým závazkům.“ A opět zazněl gong.

Okamžitě propukla bouře znovu – ještě hlučnější než předtím, neboť padla-li po jednohodinovém zkoumání situace toho pondělního rána jedna pojišťovací společnost, co asi přinesou další čtyři hodiny nebo den či dva? Znamenalo to, že lidé, kteří v Chicagu vyhořeli, nebudou schopni pokračovat v obchodní činnosti. Znamenalo to, že již byly nebo ihned budou vypovězeny všechny půjčky na tuto společnost vázané. A křik vystrašených haussistů

nabízejících tisícové a pětitisícové balíky akcií různých železnic, Severní Pacifické, Centrální Illinoiské, Readingské, Jezerní pobřežní, Wabashské, jakož i větších místních linek pouličních drah a certifikátů Cowperwoodovy městské půjčky za ceny ustavičně klesající stačil zkrušit všechny zúčastněné. Za chvilkového utišení si Frank pospíšil k Arturovi Riversovi, ale mnoho mu toho říci nemohl.

„To vypadá, jako že Mollenhauerova a Simpsonova parta toho pro trh zrovna moc nedělá,“ prohodil temně.

„Dostali avíza z New Yorku,“ vysvětloval Rivers vážně. „Dost dobře se podpořit nedá. Jak jsem slyšel, mají tři tamější pojišťovací společnosti krůček ke krachu. Čekám každou minutu veřejné ohlášení v tom smyslu.“

Poodešli kousek stranou od hlučící vřavy, aby se uradili na dalším postupu. Podle dohody se Stenerem mohl Cowperwood nakoupit až za sto tisíc dolarů městské půjčky na obvyklé fingo- vané závěrky nebo tržní manipulace, na nichž oba vydělávali. To platilo pro případ, že by se trh měl opravdově podepřít. Rozhodl se, že jí prozatím nakoupí za šedesát tisíc dolarů a použije těchto certifikátů k podpoře svých jiných půjček. Stener mu to ihned proplatí a tím mu poskytne další hotové peníze. To mu může posloužit v lecjakém směru; v každém případě to však může posílit jiné jeho záruky aspoň na tak dlouho, než se mu podaří něco málo odprodat za cenu ne zrovna vražedně nízkou. Kdyby tak jenom měl možnost zaspekulovat si teď termínově na pokles! Jen kdyby v jeho nynějším postavení takový postup vlastně neznamenal hotovou zkázu! Bylo pro toho muže příznačné, že i v takové krizi viděl, jak právě to, co by ho při jeho stávajících závazcích nezbytně zničilo, by mu zároveň za okolností malinko odlišných zase vyneslo tučný zisk. Nemohl však bohužel té výhodné situace využít. Na tomto trhu nemohl hrát na obou stranách. Musil volit buďto baissu, nebo haussu, a nutnost mu kázala být haussistou. Bylo to divné, ale pravdivé. V této věci mu nemohla pomoci ani jeho chytrost.

Právě se chystal odejít a spěšně vyhledat jistého bankéře, který mu třeba něco půjčí na jeho dům, když vtom znovu zazněl gong. Opět ustalo všechno obchodování. Artur Rivers, který byl u stánoviště státních cenných papírů, kde se prodávala i městská půjčka a kde právě začal nakupovat pro Cowperwooda, se na něj ze svého místa významně podíval. Ke Cowperwoodovi přichvátal Newton Targool.

„Situace je pro vás nepříznivá,“ zvolal. „Při téhle tendenci bych se na vašem místě nepokoušel prodávat. Není to nic platné. Podhrabávají vám půdu pod nohama. Kursy se řítí. Ale v pár dnech se karta jistě obrátí. Nemůžete to předržet? Tuhle máme další mrzutou věc.“

A zdvihl oči k balkónku hlasatele.

„Newyorská Východní a západní pojišťovací společnost proti ohni oznamuje, že nemůže dostát svým závazkům.“

Rozlehl se tlumený šum, znějící jako „hó!“

Hlasatelovo kladívko si vyžádalo klid.

„Erijská protipožární pojišťovací společnost v Rochesteru oznamuje, že nemůže dostát svým závazkům.“

A zase to „hó-ó-ó!“

A znovu kladívko.

„Americká kreditní společnost v New Yorku zastavila platy.“

„Hó-ó-ó-ó!“

A bouře se rozběsnila.

„Co myslíte?“ ptal se Targool. „Tomuhle náporu čelit nemůžete. Nemůžete toho svého prodávání nechat a pár dní předržet? Proč neprodávat z prázdné ruky na baissu?“

„Měli by celý ten krám tady zavřít,“ odpověděl Cowperwood úsečně. „To by bylo skvělé východisko. Pak by se prostě nedalo nic dělat.“

A odpěchal poradit se s těmi, kdo byli v podobně ožehavém postavení jako on a mohli by svým vlivem docílit, aby burza byla

skutečně uzavřena. Byl to bezohledný tah vůči těm, kdo právě hromadili jmění, protože klesající tendence trhu byla jejich zájmům příznivá. Ale co je do toho jemu? Obchod je obchod. Prodávát za takové vražedné ceny nemá vůbec smysl – a proto dal svým pomocníkům příkaz, aby přestali. Jestli mu bankéři nepůjdu vydatně na ruku nebo burza se nezavře nebo Stener se nedá přemluvit, aby u něho okamžitě uložil dalších tři sta tisíc, je na mizině. Zběhal v ulici různé bankéře a makléře s návrhem, aby provedli jeho plán – totiž zavřeli burzu. Několik minut před dvanáctou dojel v rychlosti na nádraží naproti Stenerovi, ale k jeho velkému zklamání Stener nepřišel. Vypadalo to, jako by byl zmeškal vlak. Cowperwood v tom něco tušil, nějaký trik – a rozhodl se zajít se po něm podívat na radnici a také k němu domů. Možná že se Stener už vrátil a hledí se mu vyhnout.

Potože Stenera nenašel v jeho kanceláři, rozjel se přímo k němu domů. Tam ho nijak nepřekvapilo, že zastihl Stenera, bledého a duchem nepřítomného, právě vycházet na ulici. Když spatřil Cowperwooda, doslova zbělel jako plátno. „Hleďme, Franku,“ řekl schlíple, „kde se tady berete?“

„Co se děje, Georgi?“ zeptal se Cowperwood. „Myslel jsem, že přijedete na Broad Street.“

„To jsem taky chtěl,“ odpověděl Stener nejapně, „ale pak mě napadlo, že vystoupím v Západní Filadelfii a půjdu se převléknout. Mám dnes odpoledne k vyřízení ještě spoustu věcí. Stejně jsem chtěl přijít za vámi.“ Po Cowperwoodově naléhavém telegramu to znělo hloupě, ale mladý bankéř to pominul mlčením.

„Nasedněte si ke mně, Georgi,“ vyzval Stenera. „Musím si s vámi promluvit o něčem náramně důležitém. Upozornil jsem vás v tom telegramu, že pravděpodobně propukne panika. A už ji máme tady. Nesmíme promarnit ani okamžik. Akcie ukrutně spadly a mně vypověděli většinu půjček. Chci vědět, jestli mi můžete na pár dní půjčit tři sta padesát tisíc dolarů na čtyři nebo pět procent. Do

puntíku vám je zase splatím. Potřebuju je hrozně nutně. Jestli je neseženu, tak se nejspíš položím. A jistě víte, Georgi, co to znamená. Tím mi zamrzne každíčký dolar, co mám. A vaše tramvajové akcie zamrznou spolu s mým majetkem. Nebudu vám je moci uvolnit, abyste je zpeněžil, a to postaví moje půjčky z městské pokladny do škaredého světla. Nebudete s to ty peníze vrátit, a jistě víte, co to znamená. Jsme v tomhle namočení společně. Chci, abyste z toho vyvázl se zdravou kůží, ale nemůžu vás z toho vytáhnout bez vaší pomoci. Musel jsem včera večer zajít za Butlerem kvůli jeho půjčce a dělám, co můžu, abych získal peníze i z jiných pramenů. Ale bohužel nevidím, jak se tímhle vším prokousat, ledaže byste byl ochotný mně pomoci.“ Cowperwood se odmlčel. Chtěl Stenerovi celý případ vyložit jasně a jadrně dříve, než si ten najde možnost odmítnout – prostě mu vysvětlit, že v kaši je vlastně on.

Po pravdě řečeno zrovna to, čeho se Cowperwood tak úzkostlivě obával, se vskutku stalo: navázali spojení se Stenerem. Mollenhauer, sotva od něho Butler a Simpson minulý večer odešli, si ihned poslal pro svého nadmíru obratného tajemníka Abnera Sengstacka a pověřil ho úkolem zjistit, kde vlastně Stener tou dobou skutečně je. Sengstack potom poslal dlouhý telegram Strobikovi, který byl se Stenerem, a v něm naléhavě žádal, aby Stenera varoval před Cowperwoodem. Stav městské pokladny je známý. Sengstack přijede Stenerovi a Strobikovi naproti do Wilmingtonu (to aby se předešlo možnosti, že by se Cowperwood předem dorozuměl se Stenerem) – a celou situaci jim úplně jasně vyloží. Stener nesmí poskytnout žádné další peníze, jinak mu hrozí soudní stíhání. Chce-li si Stener s někým promluvit, musí přijít k Mollenhauerovi. Když Sengstack dostal od Strobika telegrafickou odpověď se sdělením, že hodlají přijet druhý den v poledne, rozjel se jim naproti do Wilmingtonu. Proto také Stener nepřijel rovnou do obchodního centra města, nýbrž vystoupil již v Západní Filadelfii s úmyslem zajít se nejprve domů převléknout a potom si promluvit s Mollenhauerem, dříve

než se ještě sejde s Cowperwoodem. Byl k smrti vystrašený a nutně potřeboval čas k přemýšlení.

„To udělat nemůžu, Franku,“ bránil se žalostně. „Jsem v téhle věci v hrozně šlamastice. Mollenhauerův tajemník mi zrovna před chvílí přijel naproti do Wilmingtonu, aby mě varoval právě před touthle situací, a Strobik je taky proti tomu. Vědí, kolik peněz mám venku. Vy nebo někdo jiný jim to řekl. Mollenhauerovi se vzepřít nemůžu. Za všechno, co mám, vděčím do jisté míry jemu. On mě na to místo dostal.“

„Poslyšte, Georgi. Ať tuhle chvíli uděláte, co chcete, nenechte si touthle odrhovačkou o politické loajálnosti zkalit zdravý úsudek. Jste v zatraceně překérní situaci a já taky. Jestli nebudete hájit svoje zájmy hned teď spolu se mnou, tak nebude vaše zájmy hájit nikdo – teď ani později –, povídám nikdo. A později už bude pozdě. To jsem si ověřil včera večer, když jsem šel k Butlerovi vyžádat si pomoc pro nás dva. Všichni vědí o téhle naší věci, že totiž spolu máme jisté tramvajové akcie, a chtějí nás z těch linek vystrnadit – to je alfa a omega celé té komedie – nic víc a nic míň. V téhle hře a zvlášť v téhle situaci to jde hlava nehlava, přes mrtvoly, a je jenom v našich rukou, jestli se proti všem ubráníme, nebo spolu padneme, a právě to jsem vám přišel vysvětlit. Mollenhauerovi na vás dnes nezáleží, ani co by za nehet vešlo. Jemu nedělají starost ty peníze, co jste mi vyplatil, ale to, kdo z nich profituje a kolik. Zatra dobře vědí, že vy a já se zakupujeme v tramvajích, chápete, a nechtějí, abychom ty akcie měli. Jakmile nám je jednou vydrápnou z ruky, už na vás ani na mě nepromarní jediný den. Copak to ještě pořád nevidíte? Jakmile jednou přijdeme o všechno, co jsme do čeho investovali, jste na huntě vy a já taky – a nikdo pro vás ani pro mě nehne prstem – politicky ani nijak jinak. Chci, abyste to pochopil, Georgi, protože to je čistá pravda. A než řeknete, že něco neuděláte nebo uděláte proto, že to chce Mollenhauer, nezapomeňte si dobře rozvážit, co vám tady povídám teď já.“

Stál nyní proti Stenerovi, díval se mu přímo do očí a vši kinetickou energií své duševní dynamičnosti se snažil Stenera pohnout k onomu jedinému kroku, který by mohl zachránit jeho, Cowperwooda, jakkoli málo by koneckonců asi prospěl Stenerovi. A co bylo ještě zajímavější, Cowperwoodovi to bylo úplně jedno. Stener, jak ho teď před sebou viděl, byl pouhou šachovou figurkou v každé ruce, která ho v tu a v tu dobu náhodou právě držela, a přes všechny snahy pana Mollenhauera i pana Simpsona a pana Butlera se hodlal pokusit udržet si ho pokud možno v rukou sám. A tak proti němu jen stál a díval se na něho, asi jako se dívá had na ptáka, rozhodnut vsugerovat mu pokud možno zlátnou sobeckost.

Ale Stener byl tak vyděšený, že v tu chvíli se zdálo, jako by se s ním dalo těžko vůbec něco pořídit. V obličejí byl sinavý, víčka i kruhy pod očima měl napuchlé a ruce a rty vlhké. Bože, vězí to teď v pěkné kaši!

„Řekněme, že je to tak, Franku,“ zvolal zoufale. „Vím, že co říkáte, je pravda. Ale pomyslete na mě a na moje postavení, kdybych vám ty peníze opravdu dal. Co všechno mi můžou udělat a co mi dělají! Jen když to povážíte z mého hlediska. Kdybyste aspoň nebyl chodil k Butlerovi, dřív než jste se domluvil se mnou!“

„Jako kdybych se s vámi byl mohl domluvit, Georgi, když jste byl někde venku střílet kachny a já vám telegrafoval na všechny strany, kam to jen šlo, jen abych se s vámi vůbec spojil. Jak jsem mohl? Ta situace se přece musela nějak řešit. Kromě toho jsem myslel, že Butler se mnou smýšlí přátelštěji, než se ukázalo. Ale nemá vůbec smysl, Georgi, abyste se teď na mě hněval za to, že jsem šel k Butlerovi, a ostatně si to teď ani nemůžete dovolit. Věžíme v tomhle až po krk společně. Jde tady jen o nás dva, jestli se v tom utopíme, nebo z toho vyplaveme – o nikoho jiného – jen o nás – copak to nechápete? Butler buďto nemohl, nebo nechtěl udělat, co jsem na něm žádal – totiž přimět Mollenhauera a Simpsona, aby podporovali trh. Právě naopak mačkají kursy dolů. Hrají svou vlastní hru. Chtějí nás vystrnadit –

copak to ještě pořád nechápete? Chtějí shrábnout všechno, co jsme my dva vyzískali. Záleží jen na vás a na mně, Georgi, jestli se my dva zachráníme, a proto právě tady s vámi mluvím. Jestli mi nedáte tři sta padesát tisíc dolarů – nebo aspoň tři sta tisíc –, tak jsme oba zničení. A pro vás, Georgi, to bude horší než pro mě, protože já nejsem v téhle věci nijak vázaný – alespoň ne zákonně. Ale na tohle teď vůbec nemyslím. Nechci nic jiného než zachránit nás oba – zaopatřit nás oba blahobytně až do konce života, ať si oni říkají nebo dělají, co chtějí, a je ve vašich silách, abyste to s mou pomocí pro nás oba udělal. Ještě pořád to nechápete? Chci zachránit svůj závod, abych pak mohl pomoci vám zachránit si dobré jméno i peníze.“ Odmlčel se v naději, že tohle Stenera konečně přesvědčilo, ale ten byl dosud na vážkách.

„Ale co můžu dělat, Franku?“ bránil se chabě. „Nemůžu přece odporovat Mollenhauerovi. Kdybych se proti němu postavil, může mě pohnat před soud. To ostatně můžou tak jako tak. Ne, nemůžu to udělat. Nejsem na to dost silný. Kdyby to nevěděli, kdybyste jim to nebyl řekl, bylo by to možná něco jiného, ale takhle –“ A smutně zavrtěl hlavou, šedé oči plné bledého zoufalství.

„Georgi,“ odpověděl Cowperwood, který zatím došel k poznání, že tady mohou něco svést jedině nejpádňější argumenty, „nemluvte teď o tom, co jsem udělal. Co jsem udělal, to jsem udělat musel. Jste v nebezpečí, že ztratíte hlavu a nervy a dopustíte se tady nějaké vážné chyby, a já bych něco takového u vás nerad viděl. Investoval jsem pro vás pět set tisíc dolarů městských peněz – částečně pro sebe a částečně pro vás, ale větším dílem pro vás než pro sebe –,“ což, mimochodem řečeno, nebylo pravda –, „a vy mi tady v takovéhle chvíli váháte, jestli budete svoje zájmy chránit, nebo ne. To nemůžu pochopit. Tohle je přece krize, Georgi! Akcie se hrouť na všech stranách – nejen naše akcie, ale všechny. Nejsme v tom sami – ani vy, ani já. Tohle je panika vyvolaná požárem, a nemůžete čekat, že z takové paniky vyváznete se zdravou kůží, když nepodniknete něco pro svou ochranu. Říkáte, že za svoje místo vděčíte

Mollenhauerovi a že se bojíte, co on udělá. Když se dobře podíváte na svou situaci i mou, tak uvidíte, že na tom celkem moc nesejde, co udělá on, dokud se jen nepoložím já. Jestli ale padnu já, tak kde jste pak? Kdo vás potom zachrání před soudním stíháním? Přihlásí se snad Mollenhauer nebo někdo jiný a zaplatí za vás do městské pokladny pět set tisíc dolarů? Jistě ne. Jestli Mollenhauerovi a těm druhým leží vaše blaho tolik na srdci, pročpak mi dnes na burze nepomáhají? Já vám povím proč. Chtějí vaše i moje tramvajové akcie a vůbec jim na tom nesejde, jestli potom půjdete do kriminálu, nebo ne. A jste-li rozumný, tak poslechnete mé rady. Byl jsem k vám vždycky poctivý, no ne? Mým prostřednictvím jste si nadělal peníze – spoustu peněz. Jestli tedy jste rozumný, Georgi, půjdete teď rovnou do své kanceláře a napíšete mi šek aspoň na těch tři sta tisíc dolarů, dřív než sáhnete na co jiného. S nikým nemluvte a nic nepodnikejte, dokud neuděláte tohle. Mají vás pověsit pro tele nebo pro krávu – to už vyjde na jedno. Nikdo vám nemůže zabránit, abyste mi ten šek nenapsal. Jste městský pokladník. Jakmile ho už jednou budu mít v ruce, budu už vědět, jak se z toho vylízat, a hned příští týden nebo přespříští vám všechno do puntíku zase vrátím – do té doby už tahle panika zaručeně přejde. Až tohle vrátíme zase do pokladny, můžeme s nimi potom jednat o těch pěti stech tisících kapku později. Do tří měsíců nebo snad i dříve to můžu zařídit tak, abyste mohl vrátit i ty. Vlastně to můžu provést do patnácti dnů, jakmile budu zase stát pevně na nohou. Nepotřebuju nic než čas. Nepřijdete o svůj majetek v akciích a nikdo vám nebude dělat žádné potíže, když ty peníze vrátíte. Nechtějí riskovat skandál o nic víc než vy. Tak co tedy uděláte, Georgi? Mollenhauer vám nemůže právě tak zabránit, abyste to neudělal, jako já vás k tomu nemůžu donutit. Máte svůj osud ve vlastních rukou. No, co tedy uděláte?”

Stener jen otálel a směšně přemítal, zatímco finančně vlastně v pravém slova smyslu krvácel z posledního. A přesto se bál jednat. Bál se Mollenhauera, bál se Cowperwooda, bál se života i sám sebe.

Představa paniky, ztráty nebyla v jeho mysli zřetelně spjata ani tolik s jeho osobním majetkem, s jeho penězi, jako spíše s jeho společenským a politickým postavením v obci. Málo lidí má silně vyvinutý smysl finanční individuality. Nevědí, co to znamená, vládnout bohatstvím, mít to, co uvolňuje zdroje společenské činnosti – její směnný prostředek. Touží po penězích, ale ne pro peníze samy. Touží po nich pro to, co si za ně mohou koupit po stránce prostých životních příjemností, kdežto finančník po nich touží pro to, co jimi ovládne – ne pro to, co budou představovat po stránce důstojenství, síly, moci.

Tímto způsobem toužil po penězích Cowperwood – Stener nikoli. Právě proto byl tak ochotný nechat za sebe jednat Cowperwooda a nyní, kdy by měl vidět jasněji než kdy jindy důležitost toho, co mu Cowperwood navrhuje, byl vystrašený a úsudek měl zastřený rozličnými obavami, jako například pravděpodobným odmítavým postojem a hněvem Mollenhauerovým, možným úpadkem Cowperwoodovým, svou vlastní neschopností čelit opravdové krizi. Cowperwoodova vrozená finanční zdatnost Stenera v této chvíli nijak neuklidňovala. Ten bankéř je tuze mladý, tuze nezkušený. Mollenhauer je starší, bohatší. Rovněž tak Simpson a Butler. Tito mužové se svým bohatstvím představovali v jeho světě nejvyšší vzory. Ostatně nepřiznal se snad Cowperwood sám, že je ve velkém nebezpečí – že je v ožehavé tísní? Nic horšího nemohl Stenerovi přiznat – ačkoli za daných okolností nemohl přiznat nic jiného –, protože Stener nikdy neměl odvahu čelit nebezpečí.

A tak se stalo, že Stener, mezitímco nyní ujížděli do jeho úřadu, seděl vedle Cowperwooda pohřížen v přemítání – bledý, ochablý, neschopný si rychle ujasnit hlavní linii svých zájmů, neschopný ji rozhodně, pevně, důrazně sledovat. Cowperwood ho doprovodil až do kanceláře jen proto, aby mohl ve svém naléhání pokračovat.

„Ted' bych rád, Georgi,“ pravil vážně, „abyste se vyjádřil. Čas letí. Nesmíme ztrácet ani vteřinku. Dejte mi, prosím, ty peníze, a já se

z toho vykřešu, ani nebudete vědět. Povídám vám, že nesmíme ztrácet ani vteřinku. Nenechte se těmi lidmi zastrašit. Hrají si do vlastní kapsy – vy si hrajte do své.“

„Nemůžu, Franku,“ řekl konečně Stener velice chabě, když jeho představu o vlastní finanční budoucnosti pro tu chvíli přemohla vidina Mollenhauerova tvrdého, pánovitého obličeje. „Budu si to muset rozvážit. Hned na místě to udělat nemůžu. Než jste se ukázal, zrovna ode mne odešel Strobik a –“

„Proboha, Georgi,“ zvolal Cowperwood opovržlivě, „nemluvte přece o Strobikovi! Co ten s tím má co dělat? Myslete na sebe. Myslete na to, co bude s vámi. Musíte myslet na svou budoucnost – ne na Strobikovu.“

„Vím, Franku, vím,“ trval Stener chabě na svém, „ale opravdu nevidím, jak bych to mohl udělat. No mou čest nevidím. Sám přece říkáte, že si nejste jistý, jestli se vám z toho podaří vyváznout se zdravou kůží, a dalších tři sta tisíc je prostě dalších tři sta tisíc. Nemůžu, Franku. Opravdu nemůžu. Nebylo by to správné. Ostatně si chci beztak nejdřív promluvit s Mollenhauerem.“

„Proboha, to jsou řeči!“ vybuchl Cowperwood hněvivě, hledě na Stenera se špatně tajeným pohrdáním. „Jen si poslužte! Utíkejte k Mollenhauerovi! Ať vám jen poví, jak si máte pro jeho blaho podříznout vlastní krk! Půjčit mi dalších tři sta tisíc dolarů, to by správné nebylo, ale nechat těch pět set tisíc, co jste už půjčil, bez ochrany a ztratit je, to správné bude. To je správné, myslíte? A právě to se chystáte udělat – ztratit nejen je, ale kromě toho i všechno ostatní. Musím vám říci, Georgi, co v tom je – ztratil jste rozum. Jediným vzkazem od Mollenhauera jste se nechal k smrti vyděsit, a proto teď chcete riskovat jmění, pověst, postavení – prostě všechno. Uvědomujete si vůbec doopravdy, co tohle všechno znamená, jestli se položím? Odsouděj vás, Georgi, to vám povídám. Bude z vás trestanec, půjdete do kriminálu! Tenhle váš Mollenhauer, který vám teď tak honem napovídá, co nesmíte dělat, bude poslední, kdo pro

vás hne prstem, jakmile jednou budete na lopatkách. Ale podívejte se na mě – já vám pomáhal, ne, co říkáte? Nevedl jsem snad až do dneška všechny záležitosti k plné vaší spokojenosti? Co vám to jen vlezlo do hlavy, proboha? Z čeho máte vlastně strach?”

Stener se právě chystal k další chabé námitce, když vtom se otevřely dveře z přední kanceláře a vešel Albert Stires, Stenerův hlavní úředník. Stener byl příliš rozrušený, aby mohl tu chvíli Stiresovi věnovat opravdu plnou pozornost, ale Cowperwood rozřešil situaci za něho.

„Co je, Alberte?“ zeptal se s nenucenou důvěrností.

„Pan Sengstack od pana Mollenhauera si přeje mluvit s panem Stenerem.“

Při vyslovení toho strašlivého jména Stener schlípl jako zvadlý list. Cowperwood to viděl. Uvědomil si, že jeho poslední naděje dostat těch tři sta tisíc dolarů tím pravděpodobně zmizela. Ale přesto se ještě stále nechtěl vzdát.

„No, Georgi,“ řekl, když Albert odešel se vzkazem, že Stener ve chvíliče Sengstacka přijme, „už vidím, jak to je. Ten člověk vás jednoduše zhypnotizoval. Nejste teď schopný jednat z vlastní vůle – jste na to příliš vystrašený. Pro tu chvíli toho nechám – přijdu ještě později. Ale pro všechno na světě, vzpamatujte se. Považte, co to znamená. Říkám vám jasně a přesně, co se stane, jestli se nevzpamatujete. Jestli ano, tak budete bohatý a nezávislý. A jestli ne, tak vás čeká kriminál.“

A s rozhodnutím, že dříve než půjde k Butlerovi, ještě jednou to zkusí v obchodní čtvrti, vyšel rázně ven, skočil do svého lehkého pérovaného kočárku, který čekal venku – hezký žlutě lakovaný voziček se žlutým koženým polštářováním, tažený mladou bujnou hnědkou –, a letem se s ním hnal od dveří ke dveřím, odhazoval ledabyle opratě a skokem vybíhal po schodech bank a zapadal do dveří kanceláří.

Ale všechno nadarmo. Všichni projevovali zájem, účast – ale situace byla velice nejistá. Girardova národní banka mu odepřela

poshověť jedinou hodinu a Cowperwood jí musil poslat velký balík svých nejceněnějších ukládacích papírů, aby vyrovnal kursovní pokles akcií složených u ní jistotou. Ve dvě hodiny dostal od otce zprávu, že jakožto prezident Třetí národní banky mu bude musit vypovědět jeho půjčku ve výši sto padesáti tisíc dolarů. Dozorčí rada prý nemá důvěru v jeho krytí akciemi. Frank okamžitě vystavil šek na padesát tisíc dolarů svého vkladu v otcově bance, vybral pětadvacet tisíc z běžné provozní hotovosti ve své kanceláři, vypověděl firmě Tighe a spol. půjčku padesát tisíc dolarů a prodal za šedesát tisíc akcií linky na Green a Coates Street (trati, jíž se prozatím zabýval jen pokusně) za třetinu skutečné ceny – a když dal celý výtěžek dohromady, poslal všechno najednou do Třetí národní banky. Jeho otci se na jednu stranu nesmírně ulevilo, ale na druhou se mu zase velice přitížilo. V poledne si odskočil ven, aby se podíval, co by mu vynesly jeho vlastní cenné papíry. Takovým počínáním si do jisté míry sice zadával, ale hlas jeho otcovského srdce stejně jako jeho osobních finančních zájmů byl tuze silný. Tím, že svůj dům zatížil hypotékou a získal půjčky na svůj nábytek, povozy, parcely a akcie, se mu podařilo sehnat sto tisíc dolarů v hotovosti a ty ihned uložil ve své bance ve Frankův prospěch. Ale i to byla velice lehká kotva, aby odolala vichru takové bouřlivé smršti.

Frank až dosud spoléhal, že se mu u všech výpůjček podaří získat poshovění přinejmenším o tři až čtyři dny. A když v toto pondělí ve dvě hodiny odpoledne zrekapituloval svou situaci, řekl si přemítavě, ale sveřepě: „No, Stener mi těch tři sta tisíc půjčit *musí* – nic jiného mu nezbyvá. A teď abych si běžel promluvit s Butlerem, nebo mi jinak před třetí ještě tu půjčku vypoví.“

A vyřítil se ven a ujížděl k Butlerovu domu jako šílený.

Kapitola 26

Od posledního Cowperwoodova rozhovoru s Butlerem se věci značně změnily. Ačkoli byl nejvýš přátelský ještě v čas, kdy mu Cowperwood předkládal návrh, aby se spojil s Mollenhauerem a Simpsonem a spolu s nimi podporoval trh, běda, o deváté hodině tohoto pondělního rána najednou k situaci beztak již zamotané přibyla další komplikace a ta Butlerův postoj úplně změnila. Když Butler v devět hodin ráno právě téhož dne, kdy se Cowperwood ucházel o Stenerovu pomoc, vycházel z domova a chystal se nasednout do své bryčky, přistoupil k němu listonoš a podal mu čtyři dopisy. Butler okamžik posečkal a všechny si letmo prohlédl. První dopis byl od jednoho subdodavatele, jistého O'Higginse, druhý byl od jeho zpovědníka, otce Michala od Sv. Timoteje, který mu děkoval za příspěvek do farního chudinského fondu; třetí byl od Drexela a spol. a týkal se nějakého vkladu a čtvrtý bylo anonymní sdělení, naškrábané bídným rukopisem na laciném dopisním papíře nějakou osobou, která zjevně nebyla tuze vzdělaná – nejspíš nějakou ženou –, a zněl:

Vážený pane,

Tímto Vás upozorňuju, že Vaše dcera Aileen chodí s člověkem, s kterým by neměla, totiž s bankéřem Frankem A. Cowperwoodem. Jestli tomu nevěříte, tak hlídejte dům č. 931 v Severní Desáté ulici. Pak se přesvědčíte na vlastní oči.

A nikde ani podpis, ani žádná jiná známka, která by prozrazovala, odkud dopis přišel. Butler měl silný dojem, že to asi psal někdo, kdo bydlí v blízkosti udaného domu. Někdy míval velmi bystrou intuici. A dopis skutečně napsala jedna dívka, návštěvnice

kostela sv. Timoteje, která bydlila v sousedství zmíněného domu a od vidění znala Aileen a záviděla jí její vzhled i postavení. Bylo to hubené, chudokrevné, neuspokojené stvoření s mozkiem onoho typu, který dovede ukojení osobního záští srovnat s utěšujícím vědomím splnění mravní povinnosti. Bydlila na protější straně ulice, asi o pět domů na sever od Cowperwoodova nelegitimního domova, a během času si pomalu vykombinovala – nebo se alespoň domnívala, že si vykombinovala – smysl tohoto uspořádání tím, že spojovala fakta s fantazií a všechno pak stmelila v celek oním bystrým intuitivním rozpoznáním, jež má tak blízko ke skutečnosti. Konečným výsledkem pak byl tento dopis, jasný a neúprosný, který nyní měl Butler rozprostřen před očima.

Irové jsou plémě založené jak filozoficky, tak prakticky. Jejich první a nejsilnější impuls je se špatnou situací se vyrovnat, jak nejlépe se dá – nasadit zlu lepší tvářnost, než jakou obvykle jeví. Po přečtení noviny, kterou mu tyto řádky sdělovaly, Butlera na celém statném těle podivně zamrazilo. Instinktivně zatál zuby a šedivé oči se mu bezděky zúžily. Je možné, že to je pravda? Kdyby to nebylo pravda, říkal by pisatel dopisu tak střízlivě „jestli tomu nevěříte, tak hlídejte dům číslo 931 na Severní Desáté ulici“? Není už tohle samo o sobě nezvratný důkaz – tohle tvrdé, neúprosně věčné vyjádření? A to je člověk, který k němu včera večer přišel hledat pomoc – kterému se už tolik napomáhal! A do jeho od přírody pomalého, ale značně přesného myšlení se vetřelo uvědomění dceřiných předností a půvabů – obraz nepoměrně ostřejší, než o ní měl kdy předtím – a zároveň s tím i hlubší pochopení osobnosti Franka Algernona Cowperwooda. Jak to, že mu ušla pravá zchytralost toho člověka – jak to, že ji vůbec nepostřehl? Jak to, že nikdy nezpozoroval ani nejmenší známku něčeho, jestli mezi Cowperwoodem a Aileen skutečně něco je?

Vinou toho, že čas pomalu otupuje jejich ostražitost, mají rodiče často sklon být si svými dětmi příliš jisti. Nikdy se nic nestalo,

nikdy se tedy nic nestane. Vidí své děti každý den, a to očima vroucí něhy – a děti se přes svůj přirozený půvab i přes jejich silnou rodičovskou lásku snadno stávají nejen něčím zcela samozřejmým, ale i bezvýhradně bezpečným před vším zlem. Mary je v podstatě hodná holka – arci trošku divoká, ale co zlého se jí může stát? John je přímý, spolehlivý chlapec – jak by se ten mohl dostat do maléru? Úžas většiny rodičů nad náhlým náhodným odhalením něčeho zlého v souvislosti s kterýmkoli jejich dítětem bývá téměř bez výjimky tragicky zbarvený: „Můj John! Moje Mary! Nemožné!“ Ale je to možné. Velmi snadno možné. Ba zcela pravděpodobné. Někteří rodiče se z nedostatku zkušeností nebo porozumění či obojího okamžitě zatvrdí a zahořknou. Cítí se za všechnu svou vroucí něhu a obětavost úžasně pokořeni. Jiní se před takovou závažnou ukázkou nejistoty a nestálosti života, té tajemné lučby našeho bytí, prostě zhroutí. A ještě jiní, prošlí tvrdou školou života nebo nadaní porozuměním či intuicí nebo obojím, v tom vidí jen nejnovější projev oné neporozumitelné lučby, kterou nazýváme *životem* a osobností, a vědouce, že je úplně marné a beznadějně chtít tomu čelit jinak než bystřejším důvtipem, smíří se s věcí, jak nejlépe dovedou, a zachovají klid zbraní, dokud si to nerozmyslí. Všichni, kdo uvažujeme, víme, že život je nevyzpytatelný. Ostatní *daremné věci přemýšlují*, jsouce naplnění planou prchlivostí a hněvem.

A tak Edward Butler, jenž byl mužem značně rozumným a měl těžké, kruté zkušenosti, stál nyní na prahu svého domu a držel ve velké, hrubé ruce tenký lístek laciného papíru, který obsahoval tak strašlivou obžalobu jeho dcery. A tu mu v duchu vyvstal její obraz, jak vypadala, když byla ještě docela malé děvčátko – byla to jeho první holčička –, a jak hluboko ji celá ta léta choval v srdci. Bývala krásné dítě – mnohokrát její rudozlaté vlásky spočinuly na jeho prsou a jeho tvrdé hrubé prsty hladily její hedvábná líčka, ach, tisíce, tisícekrát! Aileen, jeho sličná, neodolatelná tříadvacetiletá dcera! Utápěl se v temných, divných, nešťastných úvahách, v tom

okamžiku absolutně neschopen pomyslet nebo říci nebo udělat to pravé. Nakonec si sám přiznal, že ani vůbec neví, co vlastně je to pravé. Aileen! Jeho Aileen! Kdyby to věděla její matka, puklo by jí z toho srdce. Nesmí se to dovědět! Nesmí! A přece, doopravdy nesmí?

To srdce otcovské! Něžná náklonnost se v lidském životě rozlévá do mnoha křivolakých pramínků. Láska matky k dětem je dominantní, je to láska lvice, sobecká i nesobecká. Je koncentrická. Láska manžela k jeho ženě nebo milence k jeho milé je sladké pouto vzájemné dohody a výměny – svobodný výběr v milostné soutěži. Láska otce k synovi nebo k dceři, kde to vůbec láska je, je velkorysé, štědré, smutné, rozjímavé dávání bez myšlenky na oplátku – je to přání šťastné cesty na rozloučenou s poutníkem zkoušeným trampotami, kterého by chtěl mocí mermomoc bránit, je to vyrovnaný soud slabostí a síly, plný soucitu při nezdaru a pýchy při úspěchu. Je to květ krásy, ušlechtilosti, filozofie, který si jen vzácně žádá tuze mnoho a nechce nic než moudře a hojně dávat. „Kéž má můj chlapec úspěch! Kéž je moje dcera šťastná!“ Kdo tu dvojí žhavou touhu otcovské moudrosti a něhy již neslyšel a nezadumal se nad ní?

Mezitímco Butler jel do středu města, jeho obrovský, pomalý a do jisté míry chaotický mozek přemítal, jak nejrychleji dovedl, o všech možných eventualitách souvisících s tímto nenadálým, smutným a vzrušujícím odhalením. Co dovedlo Cowperwooda k nespokojenosti s vlastní ženou? Proč si ze všech na světě vybral právě jeho domov, aby navázal tajný poměr takového rázu? Má na tom nějakou vinu Aileen? Není přece duševně tak negramotná. Musela tedy vědět, co dělá. Je dobrá katolička, nebo alespoň tak byla vychovaná. Všechna dosavadní léta chodila pravidelně ke zpovědi a k přijímání. Poslední dobou sice Butler pozoroval, že se jí už tolik nechce chodit do kostela, že se někdy vymlouvá a zůstává v neděli doma – ale zpravidla přece jen chodila. A teď, teď – tu vždy dospěl s myšlenkami na konec slepé uličky a pak se v duchu vracel tak říkajíc in medias res a začínal zase znovu od začátku.

Pomalu stoupal po schodech do své kanceláře. Vešel a posadil se a přemýšlel a přemýšlel. Odbila desátá hodina, odbila jedenáctá. Syn ho občas vyrušil dotazem v nějaké aktuální věci, ale když viděl, že otec je rozmrzelý, nakonec ho nechal, aby si v klidu dumal. Přišlo poledne a potom jedna hodina, a Butler ještě stále seděl a přemýšlel, když vtom mu ohlásili návštěvu – Cowperwooda.

Když Cowperwood nenašel Butlera doma a nezastihl tam ani Aileen, pospíchal do kanceláře stavební firmy Edward M. Butler, kde bylo rovněž ústředí některých Butlerových tramvajových podniků. Místnosti, jimiž firma disponovala, byly rozděleny do obvyklých kancelářských oddělení se zvláštními kójemi pro účtárnu, pokladnu, provozní správu a tak dále. Owen Butler a jeho otec měli vzadu své malé, ale hezky zařízené kanceláře, kde vyřizovali všechny důležité obchodní záležitosti.

Jedna z oněch psychologicky pozoruhodných intuic, jež u člověka tak často předchází takovou či onakou obtíž, způsobila, že Cowperwood za této jízdy k Butlerovi myslel kupodivu na Aileen. Myslel na důvěrnost svého vztahu k ní a na to, že se teď utíká o pomoc k jejímu otci. Když vystupoval po schodech, měl podivnou neblahou předtuchu, ale při svém životním názoru jí nemohl věnovat pozornost. Jediný pohled na Butlera mu prozradil, že někde něco neklape. Starý pán se nechoval tak přátelsky jako jindy a jeho pohled byl temný a v obličeji se mu zračila jistá přísnost, jakou u něho Cowperwood ještě nikdy předtím neviděl, pokud se pamatoval. Frank okamžitě postřehl, že se za tím skrývá něco jiného než pouhý úmysl odepřít mu pomoc a vypovědět mu půjčku. Co to asi je? Aileen? Ano, nejspíš to. Někdo mu něco napověděl. Někdo je viděl spolu. Ale i kdyby, nic se nedá dokázat. Butler z něho nedostane ani hnutí brvou. Ovšem ta půjčka – tu mu jistě vypoví. A pokud se týká myšlenky na nějakou další půjčku, viděl Cowperwood hned, ještě než padlo jediné slovo, že každá taková naděje je marná.

„Přišel jsem k vám kvůli té půjčce, pane Butlere,“ prohodil rázně se svým obvyklým veselým výrazem. Z jeho chování ani tváře by nikdo nebyl uhlídl, že upozoroval něco mimořádného.

Butler, který byl v pokoji sám, protože Owen předtím odešel do vedlejší místnosti, na něj pouze civěl zpod huňatého obočí.

„Musím ty peníze mít,“ řekl zpříkře a zamračeně.

V nitru mu náhle vzkypěl dávný irský vztek, když pozoroval toho veselého, rafinovaného svůdce, který připravil jeho dceru o čest. Přímo ho probodával očima, jak tak myslil na něho a na ni.

„Podle toho, jak to dnes ráno chodilo, jsem soudil, že je možná budete potřebovat,“ odpověděl Cowperwood mírně, beze známky jakéhokoli rozechvění. „Všechno se hroutí, jak vidím.“

„Všechno se hroutí,“ potvrdil Butler, „a podle mého se to hned tak nespraví. Musím mít, co mi patří, ještě dnes. Nemůžu ztrácet ani okamžik.“

„Samozřejmě,“ odpověděl Cowperwood, který jasně viděl, jak ošemetná je situace. Starý pán je rozezlený. Jeho (Frankova) přítomnost ho z nějakého důvodu popouzí – strašlivě pobuřuje. Cowperwood jasně cítil, že za tím musí vězet Aileen, že Butler určitě něco ví nebo tuší. Musí tedy sám předstírat obchodní spěch a rozhovor rychle ukončit. „Odpusťte. Myslel jsem jen, že mi třeba posečkáte – ale to nic nevadí. Já už ty peníze seženu. Hned vám je pošlu.“

A otočil se a kráčel chvatně ke dveřím.

Butler vstal. Původně chtěl celou věc zaonačit jinak. Chtěl toho člověka odhalit nebo ho i přímo napadnout. Právě se chystal k nějaké nárazce, která by si vynutila odpověď, k nějakému přímému obvinění – ale Cowperwood, stejně bezstarostný jako jindy, byl zatím již ze dveří venku.

Starý muž byl z míry, vztekem a zklamáním se jen trásl. Otevřel malé spojovací dveře, které vedly do sousední kanceláře, a zavolal: „Owene!“

„Copak, tati?“

„Pošli ke Cowperwoodovi do kanceláře a dej vyinkasovat ty peníze.“

„Tak ses tedy rozhodl, že mu je vypovíš?“

„Ano, rozhodl.“

Pro Owena byla hněvivá nálada starého pána hádankou. Nedo-vedl si vysvětlit, co to všechno znamená, ale myslel si, že se otec a Cowperwood možná trochu pohádali. Zamířil ke svému pultu, aby napsal dopis, a pak zavolał píšáre. Butler přistoupil k oknu a zadíval se ven. Byl v hněvivém, zahořklém, mstivém rozpoložení.

„Podlec jeden!“ zvolal náhle tlumeným hlasem jen pro sebe. „Než s ním skončím, tak ho připravím o všechno, co má, do posledního dolaru! Přivedu ho do kriminálu, za mříže! Zničím ho, zničím! Jen počkej!“

Zaťal zuby i velké pěsti.

„Já ho srovnám! Já mu ukážu! Bídák! Padouch ničemná!“

Ještě nikdy v životě nebyl v náladě tak rozhořčené, tak kruté, tak nelítostné.

Procházel se po kanceláři sem a tam a uvažoval, co všechno může dělat. Vyslechne si Aileen – to je ono, to udělá. Jestli mu její obličej nebo rty prozradí, že jeho podezření je oprávněné, vyřídí si to potom s Cowperwoodem. Ta aféra s městskou pokladnou se zrovna hodí. Pokud jde o Cowperwooda, žádný zločin to vlastně není – ale dal by se z toho udělat.

Nařídil tedy píšáři, aby řekl Owenovi, že si na pár minut odskočil ven, a nasedl hned do tramvaje a jel přímo domů. Tam zastihl starší dceru právě na odchodu z domu. Měla na sobě rudé same-
tové vycházkové šaty, lemované úzkou plochou zlatou sutaškou¹⁸, a nápadný zlatý a rudý turban. Na nohou měla roztomilé botičky z kozinky bronzové barvy a na ruku dlouhé levandulové jelenice. V uších se jí houpala jedna z jejích nejnovějších zálib – dlouhé

18 Plochý prýmek, který má po délce jeden nebo několik žlábků. *Pozn. red.*

gagátové náušnice. Když ji starý Ir tentokrát spatřil, uvědomil si v tom okamžiku možná ještě jasněji než kdy předtím v životě, že vypěstoval květ vskutku vzácné krásy.

„Kampak jdeš, dceruško?“ zeptal se s poněkud nepodařenou snahou utajit svůj strach, zármutek a doutnající hněv.

„Do knihovny,“ odpověděla klidně, ačkoli zároveň okamžitě vy- cítila, že s otcem není všechno v pořádku. Obličej má tuze ustaraný a šedivý. Vypadá unaveně a zasmušile.

„Pojď na minutku nahoru ke mně do pracovny,“ řekl. „Chci si s tebou promluvit, než odejdeš.“

Aileen vyslechla ta slova s podivným pocitem zvědavosti a údivu. Otec neměl ve zvyku zvat ji k rozmluvě ve své pracovně právě v okamžiku, když byla na odchodu z domu, a jeho chování v tomto případě naznačovalo, že ten mimořádný postup věští nějaké zvláštní překvapení. Jako každý jiný člověk, který se prohřešuje proti přísné konvenci své doby, i Aileen si velice citlivě uvědomovala případné neblahé následky, jež by vyplynuly z prozrazení. Často již uvažovala, co by tomu její rodina řekla, kdyby věděla, co ona tropí; ale nikdy nebyla schopna uspokojivě domyslit, co by asi udělali. Otec je člověk náramně energický. Ale ještě nikdy v životě ho neviděla, že by se choval krutě nebo neúčastně vůči ní nebo vůči kterémukoli druhému členu rodiny, a obzvlášť ne k ní. Vždycky se zdálo, že ji má tuze rád, než aby na ni nesmiřitelně zanevřel, ať by se stalo, co chtělo. Ale přesto neměla jistotu.

Butler vykročil napřed, a stoupaje do patra, kladl velké nohy rozvázně ze schodu na schod. Aileen šla za ním, a jak se cestou na sebe letmo podívala do vysokého zrcadla, které viselo mezi okny v hale, okamžitě si uvědomila, jak půvabně vypadá a v jaké tone nejistotě o tom, co přijde. Co jí jen může otec chtít? V tu chvíli jí až líčka zbledla, když si pomyslně, co by jí mohl chtít.

Butler vešel zvolna do své dusné pracovny a posadil se do velké kožené lenošky, neúměrné ke všemu ostatnímu v pokoji, která

přesto stála vždycky u jeho stolu. Před ním, proti světlu, stála židle pro hosty, kam rád usazoval ty, jejichž tvář chtěl bedlivě pozorovat. Když Aileen vstoupila, pokynul jí, aby se tam posadila – což jí rovněž připadalo zlověstné –, a řekl: „Posad’ se tuhle.“

Sedla si nevědouc, co si má z otcova jednání vybrat. V tom okamžiku jí bezděčně v mysli tanul její slib Cowperwoodovi, že ať se stane cokoli, všechno zapře. Hodlá-li na ni otec uhodit kvůli té věci, pomyslí si, rozhodně mu nedopřeje zdaru. Tolik je Frankovi povinována. Hezká tvář jí rázem ztuhla a zpřísněla, drobné bílé zoubky se semkly v dvojitou rovnou řádku – a otec viděl zcela jasně, že se dcera vědomě obrňuje proti nějakému útoku. Budilo to v něm obavu, že je vinna, a tím byl nešťastnější, zahanbenější, potupenější, vůbec bezedně zoufalý. Zašmátral v levé kapse kabátu a z hromady různých jiných papírů vytáhl onen osudný dopis, svou vnější kvalitou tak laciný. Jeho velké prsty tápaly téměř třaslavě, když lovil list z malé obálky a rozkládal jej, aniž přitom promluvil jediné slovo. Aileen pozorovala jeho tvář i ruce a zvědavě přemítala, co to otec asi má. Podal jí papír, v té jeho velké dlani malý, a vybídl ji: „Přečti si tohle.“

Aileen přijala dopis a na vteřinu se jí ulevilo, že může sklopit oči k papíru. Vzápětí se však úleva rozplynula, když si uvědomila, že za okamžik je bude muset zase zdvihnout a pohledět otci do tváře.

Vážený pane!

Tímto Vás upozorňuju, že Vaše dcera Aileen chodí s člověkem, s kterým by neměla, totiž s bankéřem Frankem A. Cowperwoodem. Jestli tomu nevěříte, tak hlídejte dům č. 931 v Severní Desáté ulici. Pak se přesvědčíte na vlastní oči.

Přes všechno úsilí se ovládat zbledla na okamžik v tváři, ale vzápětí ji zase horkou vzdornou vlnou zalil krvavý ruměnec.

„No ne, taková lež!“ řekla a zdvihla oči k otci. „Když pomyslím, že někdo o mně mohl napsat něco takového! To je opovážlivost! Podle mého to je prostě hanebnost!“

Starý Butler ji pozoroval pátravě, hluboce vážně. Její smělá řeč ho ani dost málo neoklamala. Kdyby byla skutečně bez viny, věděl, že by bojovně vyskočila, jak bývá jejím zvykem. Celá její bytost by křičela jedním protestem. Ale místo toho tu jenom sedí a tváří se zvysoka. Viděl skrz její horlivou obranu a četl za ní vědomí viny.

„Jakpak víš, dceruško, že jsem nedal ten dům hlídat?“ řekl zpytavě. „Jakpak víš, že tě někdo neviděl tam vejít?“

Před takovým záludným útokem mohl Aileen zachránit jediné slavnostní slib, který dala svému milenci. Nervózně pobledla, ovšem – ale v duchu viděla Franka Cowperwooda, vážného a vážného, jak se jí ptá, co řekne, kdyby ji někdo přistihl.

„Je to lež,“ zvolala, až se zajíkla. „V žádném takovém domě jsem nebyla a ani mě tam nikdo neviděl vejít. Jak se mě jen můžeš něco takového ptát, tati?“

Přes všechny smíšené pocity nejistoty, a přece zase neochvějně víry v dceřinu vinu se Butler neubráníl, aby se její odvaze neobdivoval – tak čiší vzdorem, jak tu před ním sedí, tak pevně je odhodlána lhát a tím se obhájit! Její krása jí v jeho rozpoložení napomáhala, jen ji v jeho vážnosti ještě pozvedala. Co může koneckonců s takovouhle ženou dělat? Není to už žádná desetiletá holčička, jak si ji ještě pořád někdy v duchu představuje.

„To bys neměla říkat, Aileen, jestli to není pravda,“ pravil. „Neměla bys lhát. Je to proti tvému náboženství. Proč by někdo takový dopis psal, kdyby to tak nebylo?“

„Ale ono to tak není,“ trvala Aileen na svém s předstíraným hněvem a hrajíc si na uraženou, „a podle mého nemáš vůbec právo tady takhle sedět a říkat mi takové věci. Nebyla jsem tam a vůbec nechodím s panem Cowperwoodem. Vždyť toho člověka sotva znám, zrovna jen tak ze společnosti.“

Butler pokýval vážně hlavou.

„Je to pro mě těžká rána, dceruško. Je to pro mě těžká rána,“ opakoval. „Jsem ochotný tvému slovu věřit, když to povídáš, ale nemůžu se ubránit pomyslením, jak by to bylo smutné, kdybys mi lhala. Nedal jsem ještě ten dům hlídat. Tohle psaní jsem dostal teprve dnes ráno. A co v něm stojí, není třeba pravda. Taký doufám, že není. Ted’ už o tom ale nebudeme dál mluvit. Jenže jestli na tom něco je a ty jsi ještě nezašla tuze daleko, aby ses mohla zachránit, tak bych rád, abys myslela na matku a na sestru i na bratry a byla hodná. Pomysli na víru, ve které jsi byla vychována, a na jméno, které musíme v životě hájit. Vždyť kdybys tropila nějakou špatnost a lidé ve Filadelfii by se toho domákli, tak třeba je to město hodně velké, nebylo by dost velké, abychom tady mohli zůstat. Tví bratři si tady musejí vydobýt postavení, dělat tady svou práci. Ty a tvoje sestra se chcete jednou vdát. Jak si představuješ, že by ses mohla podívat světu do tváře a vůbec něco dokázat, kdybys dělala, co tenhle dopis tady o tobě tvrdí, a kdyby se to o tobě rozneslo?“

Hlas starého muže prostupovalo podivné, smutné, nezvyklé pohnutí. Nechtěl věřit, že se jeho dcera provinila, i když věděl, že vinna je. Nechtělo se mu do toho, co ve svém náruživém náboženském cítění pokládal za svou povinnost, totiž přísně ji pokárat. Uvažoval, že některý otec by třebaš takovou dceru vyhnal z domu. Jiný by zase po tajném vyšetření celé věci možná Cowperwooda zabil. Taková odplata ale není nic pro něho. Když už se bude chtít pomstít, musí to provést cestou politiky a financí – musí ho znemožnit a vyštvat. Ale použít nějakého radikálního kroku vůči Aileen, to mu nepřišlo vůbec na mysl.

„Ale tati,“ namítla Aileen s líčenou pohoršeností, podanou se značným hereckým nadáním, „jak jen můžeš takhle mluvit, když přece víš, že nejsem ničím vinna? Když ti to říkám?“

Starý Ir prohlédl její komedii s hlubokým smutkem – s pocitem, že jedna z jeho nejhýčkanějších nadějí je v troskách. Tolik od dcery očekával, od jejího uplatnění ve společnosti i v manželství! Mohl si

ji přece vzít kterýkoli z celé řady znamenitých mladých mužů a byla by měla krásné děti, které by mu bývaly na stará kolena útěchou.

„No, nebudem o tom teď už dál hovořit, dceruško,“ řekl sklesle. „Znamenalas pro mě v běhu všech těch dlouhých let tolik, že vlastně ničemu špatnému o tobě skoro ani věřit nemůžu. Ví Bůh, že to věřit nechci. Ale jsi už jednou dospělá žena – a jestli děláš něco špatného, pochybuju, že bych ti v tom mohl nějak účinně zabránit. To se rozumí, mohl bych tě vyhnat z domu, jak by udělal nejeden táta; ale něco takového bych udělal moc nerad. A jestli děláš něco špatného –,“ a Butler vztáhl ruku, aby zarazil námitku, k níž se Aileen chystala –, „pamatuj, že na to nakonec určitě přijdu, a pak nebude Filadelfie dost velká, aby v ní mohl vedle mě žít člověk, co mi tohle provedl. Však já ho dostanu,“ řekl a dramaticky se zdvihl. „Já ho dostanu, a až ho budu mít –“ Zahleděl se sinavou tváří do stěny a Aileen jasně viděla, že Cowperwood má kromě všech ostatních potíží, které se na něho asi nahrnou, ještě co dělat s jejím otcem. Nedíval se na ni minulý večer Frank tak přísně snad právě proto?

„Vždyť tvoje matka by z toho měla smrt, srdce by jí puklo, kdyby si měla myslet, že někdo proti tobě může říct i jen to nejmenší,“ pokračoval Butler rozechvělým hlasem. „Tenhle člověk má rodinu – ženu a děti. Neměla bys přece chtít něco, co by jim mohlo ublížit. Už tak budou mít až dost trápení, jestli se nemýlím – když se budou mět vyrovnat s tím, co je v budoucnu čeká,“ a Butlerův obličej se docela maličko zatvrdil. „Jsi krásná. Jsi mladá. Máš peníze. Desítky mladíků by nevěděly pýchou kudy kam, kdyby tě dostali za ženu. Ať si už myslíš nebo děláš, co chceš, jen si nepromarni život. Nenič svou nesmrtelnou duši. A mně nerozervi úplně srdce.“

Tu se Aileen, nikoli nešlechtná – hříčka svářeující se oddanosti dceřiné a lásky milenecké –, div nerozplakala. Z hloubi srdce otce litovala – ale patřila Cowperwoodovi, ve své věrnosti neochvějná. Chtěla něco říci, mnohem silněji odporovat; věděla však, že to není nic platné. Otec ví, že ona lže.

„Nemá vůbec smysl, tati, abych ještě něco povídala,“ řekla a vstala. Denní světlo v oknech sláblo. Dole se s lehkým bouchnutím zavřely domovní dveře, což bylo znamení, že jeden ze synů se vrátil domů. Zamýšlená cesta do knihovny pro ni zatím pozbyla všeho půvabu. „Beztak bys mi nevěřil. Ale stejně ti říkám, že jsem se ničím neprovinila.“

Butler zvedl svou velkou hnědou ruku na znamení, aby mlčela. Aileen viděla, že pokud jde o otce, pokládá její hanebný poměr za zcela jasně prokázaný a že ten trapný rozhovor je nyní u konce. Otočila se a zahanbeně vyšla z pokoje. Butler čekal, až uslyšel její kroky odeznívat slabounkým šelestem daleko v chodbě k jejímu pokoji.

Potom vstal. A znovu zaťal své velké pěsti.

„Ten bídák!“ procedil. „Ten bídák! Vyštvu ho z Filadelfie, i kdyby mě to mělo stát poslední dolar, co na tomhle světě mám.“

Kapitola 27

Poprvé v životě si Cowperwood uvědomil, že se setkal se zajímavým společenským jevem, totiž s uraženým cítěním otcovským. Nevěděl sice zcela přesně, proč vlastně byl Butler tak rozzuřený, ale cítil, že příčinou toho musila být Aileen. Sám byl otcem. Jeho chlapec, Frank junior, mu nepřipadal nijak zvlášť pozoruhodný. Ale malá Lillian se svým křehkým útlým tělíčkem a zlatou aureolou vlásků ho odjakživa silně poutala. Bude z ní jednou líbezná žena, myslil si, a on se přičiní, seč bude, aby ji pro život solidně zabezpečil. Říkával jí, že má „očička jako korálky“, „nožičky jako kočička“ a ručičky „tak akorát za pěták“, jak jsou maličké. Dítě zbožňovalo otce a často stávalo u jeho židle v knihovně nebo v obývacím pokoji nebo u jeho psacího stolu v soukromé pracovně nebo u jeho židle v jídelně a vyptávalo se ho.

Takový poměr k vlastní dceři mu dopomáhal k jasné představě, jaký je asi Butlerův citový vztah k Aileen. Uvažoval, jak by mu asi bylo, kdyby šlo o jeho vlastní malou Lillian, ale přesto pochyboval, kdyby byla v Aileenině věku, že by s podobnou věcí dělal tuze těžkou hlavu buď sobě, nebo jí. Děti a jejich život se stejně více nebo méně vymykají vůli rodičů a pro každého otce nebo matku je vždycky těžké zvládnout kterékoli dítě, není-li zrovna od přírody poddajné a ochotné nechat se vést.

Také se musil usmát, poněkud zlobně, když si uvědomil, jak ho osud zavaluje těžkostmi. Ten požár Chicaga, Stenerova počáteční nepřítomnost, Butlerova, Mollenhauerova a Simpsonova lhostejnost k osudu Stenerovu i jeho. A teď k tomu ještě tohle pravděpodobné prozrazení jeho vztahu k Aileen! Doposud neměl v té věci ještě žádnou jistotu, ale jeho intuitivní instinkt mu říkal, že to musí být něco takového. Tížila ho nyní úzkost, co Aileen udělá, co řekne, kdyby na ni otec neočekávaně uhodil. Jen kdyby se s ní mohl

domluvit! Ale jestli má být schopný uspokojit Butlerův požadavek i všechny další, které se dnes nebo zítra ještě vyrojí, pak nesmí ztrácet ani okamžik. Kdyby nezaplatil, musí ihned prohlásit svou insolveni. Butlerův hněv, Aileen, jeho osobní nebezpečná situace, to všechno musilo pro tu chvíli ustoupit stranou. Celou myslí se soustředil jedině na to, jak by se zachránil finančně.

Pospíchal vyhledat George Watermana; promluvit si s Davidem Wigginem, bratrem své ženy, jemuž se teď dařilo poměrně velice slušně; s Josefem Zimmermanem, bohatým obchodníkem se střížním zbožím, který s ním kdysi býval v obchodním spojení; se soudcem Kitchenem, značně bohatým soukromým spekulantem; se státním pokladníkem Frederickem Van Nostrandem, který se zajímal o akcie místních pouličních drah, a s dalšími. Ze všech, na něž se obrátil, jeden skutečně nebyl s to něco pro něho udělat; druhý se bál; třetí chtivě počítal, jak by z té pomoci vytěžil co nejvíc pro sebe; čtvrtý byl tuze opatrný a žádal dlouhý čas na rozmyšlenou. Všichni tušili, jaká je jeho situace, všichni chtěli čas na uvaženou, a Frank neměl na uvažování čas. Soudce Kitchen se přece uvolil půjčit mu třicet tisíc dolarů – pouhý pakatel. Josef Zimmerman nechtěl riskovat víc než pětadvacet tisíc dolarů. Frank viděl, že by mohl sehnat všeho všudy pětasedmdesát tisíc dolarů, pakliže jako jistotu složí akcie v dvojnásobné ceně; ale to všechno bylo směšně málo. Propočítal si situaci znovu, na dolar přesně, a poznal, že musí mít nejméně dvě stě padesát tisíc dolarů kromě všech pohotových prostředků, které právě má, nebo jinak že musí zavřít přepážky. Zítra ve dvě hodiny bude vědět, na čem je. Jestliže nebude ty peníze mít, objeví se v desítkách hlavních knih ve Filadelfii u jeho jména poznámka „Insolventní“.

Pěkná brynda, hezké konce pro člověka, jehož naděje se ještě tak nedávno upínaly tak vysoko! Má taky tu půjčku sto tisíc dolarů od Girardovy národní banky, kterou by zvlášť rád promptně vyrovnal. Je to nejvýznamnější banka v městě, a jestli si zachová její

přízeň tím, že tu půjčku proplatí, mohl by doufat v jejich ochotu pro budoucnost, ať se stane, co chce. Přesto nemá prozatím představu, jak by to mohl udělat. Po chvíli přemýšlení se však rozhodl, že doručí akcie, které se soudce Kitchen, Zimmerman a ostatní uvolili přijmout zástavou, a ještě do večera si od nich vybere jejich šek nebo hotové peníze. Potom přemluví Stenera, aby mu vystavil šek za položku městské půjčky v hodnotě šedesáti tisíc dolarů, kterou toho dne ráno koupil na burze. Z toho si pak může vzít pětadvacet tisíc dolarů na doplnění částky, kterou dluhuje Girardově bance, a ještě pořád mu zbude pětatřicet tisíc pro vlastní potřebu.

Taková machinace měla jediný neblahý háček – že totiž jejím provedením vytvoří právě kolem těchto půjčkových certifikátů značně složitou situaci. Od rána, kdy certifikáty koupil, je dosud nedeponoval v umořovacím fondu, kam náležejí (byly dodány do jeho kanceláře kolem půl druhé odpoledne), nýbrž právě naopak je okamžitě zastavil ke krytí jiné půjčky. Bylo to riskantní, udělat takovou věc, když se považí, že byl v nebezpečí úpadku a neměl absolutní jistotu, bude-li schopen včas je opět vykoupit.

Ale, uvažoval, má přece s městským tajemníkem procedurální dohodu (ovšemže nelegitimní), která by pro takovou transakci byla omluvou celkem věrohodnou a téměř pravoplatnou, i kdyby se položil – to jest dohodu v tom smyslu, že žádný ze svých účtů nemusí vyrovnávat dříve než koncem měsíce. Jestli se položí a certifikáty ještě pořád nebudou v umořovacím fondu, může říci, jak je také pravda, že je zvyklý využívat lhůty a že zapomněl. Jestli si tedy šek za tyhle dosud nedeponované certifikáty vyinkasuje, bude to technicky, i když ne zákonně a morálně, zcela omluvitelné. Městu by pak chybělo jenom o dalších šedesát tisíc dolarů víc – tedy všeho všudy celkem pět set šedesát tisíc dolarů, což se zřetelem k dosavadní pravděpodobné ztrátě pěti set tisíc dolarů už není tak velký rozdíl. Tentokrát se však s jeho tísní střetla jeho opatrnost a Cowperwood se rozhodl, že se o ten šek nepřihlásí, ledaže by mu Stener s konečnou platností

odepřel pomoci dalšími třemi sty tisíci dolary. V tom případě by ho pak požadoval jako své právo. Stenera se vši pravděpodobností ani nenapadne se ptát, jsou-li ty certifikáty v umořovacím fondu, nebo ne. Jestli se ale zeptá, bude Frank muset zalhat – to je to celé.

Ujížděl rychle zpátky do kanceláře, a když našel Butlerův dopis, jak očekával, vystavil tam na otcovu banku šek na oněch sto tisíc dolarů, které tam k jeho dobru uložil jeho láskyplný otec, a poslal šek ihned do Butlerovy kanceláře. Čekal na něj ještě jiný dopis, a to od Stenerova tajemníka Alberta Stirese, se sdělením, aby žádnou další městskou půjčku nekupoval ani neprodával – že až do odvolání nebudou takové transakce honorovány. Cowperwood okamžitě vytušil původ tohoto upozornění. Stener měl poradu s Butlerem nebo s Mollenhauerem a ti ho varovali a postrašili. Přesto znovu skočil do bryčky a jel přímo do kanceláře městského pokladníka.

Od Cowperwoodovy návštěvy mluvil Stener již také se Sengstackem, Strobikem i s jinými, kteří všichni byli k němu posláni s úmyslem, aby mu do hlavy nasadili důkladný strach ze všech finančních operací. Výsledek byl zřetelně ten, že ze Stenera čísel a vyložená opozice proti Cowperwoodovi. Sám Strobik byl značně zneklidněný. On i Wycroft a Harmon rovněž spekulovali s penězi vypůjčenými z městské pokladny – samozřejmě s částkami mnohem menšími, protože neměli Cowperwoodovu finančnickou fantazii – a dělali si teď starosti, jak se jim podaří vrátit, co jsou městské pokladně dlužni, dříve než se strhne bouřka. Jestli se Cowperwood položí a Stener bude mít v účtech manko, dojde možná k revizi celého finančního hospodářství a pak by jejich půjčky vyšly najevo. Nedá se dělat nic jiného než vrátit, co dluhují, a potom je nebude možno vinit alespoň z žádné malverzace¹⁹.

„Běžte k Mollenhauerovi,“ radil Strobik Stenerovi krátce nato, když ze Stenerovy kanceláře odešel Cowperwood, „a povězte mu

19 Zpronevěra. Pozn. překl.

celou historii. On vás sem dostal. Silně se zasazoval o vaši nominaci. Vyličte mu přesně svou situaci a zeptejte se ho, co máte dělat. Ten vám nejspíš bude moci poradit. Nabídněte mu svoje akcie, aby vám pomohl. To musíte. Sám si pomoci nemůžete. Ale ať uděláte, co uděláte, nepůjčujte už Cowperwoodovi ani jeden další dolar. Ten vás do toho namočil tak hluboko, že teď nemáte skorem ani naději, že se z toho vůbec vyškrábet. Požádejte Mollenhauera, jestli by vám nepomohl donutit Cowperwooda, aby ty peníze vrátil. Možná že najde cestu, jak na něj zatlačit.“

V jejich rozhovoru padlo ještě více slov v témž smyslu a potom Stener pospíchal tak rychle, co mu jen nohy stačily, do Mollenhauerovy kanceláře. Byl tak vystrašený, že sotva mohl dýchat, a byl zcela ochoten padnout před tím mocným německoamerickým finančníkem a politickým předákem na kolena. Ach, kdyby mu jen pan Mollenhauer chtěl pomoci! Kdyby se mu jen podařilo z tohohle vyvázat tak, aby nemusel do vězení!

„Ach Bože! Ach Bože! Ach Bože!“ opakoval si pro sebe při chůzi znovu a znovu. „Co já si jen počnu?“

Postoj Henryho A. Mollenhauera, toho typického přísného politického vůdce, prošlého tvrdou školou, byl přesně postoj, jaký by za všech takových trapných okolností zachoval každý takový člověk.

Na základě toho, co mu pověděl Butler, Mollenhauer přemítal, kolik by asi mohl z dané situace vytěžit pro sebe. Chtěl, bude-li to možné, na sebe strhnout všechny akcie pouličních drah, které tou dobou měl v rukou Stener, ale tak, aby si ani v nejmenším nezadal. Stenerovy akcie by se daly prostřednictvím jeho makléřů na burze snadno převést na někoho nastrčeného, který by je pak časem zase převedl na něho – na Mollenhauera. Ale ještě dnes odpoledne musí Stenera pořádně zmáčknout – a pokud se týče těch jeho pěti set tisíc dolarů zadlužení v městské pokladně, Mollenhauer neměl tušení, co by se s tím dalo dělat. Jestli je Cowperwood nemůže zaplatit, bude je město muset oželeť; ale skandál se bude muset ututlat až

přes volby. Nebudou-li rozliční straničtí předáci velkomyslnější, než si Mollenhauer představuje, bude si Stener muset vytrpět odhalení, zatčení, soudní proces, konfiskaci majetku a možná i trest káznice, ačkoli ten by mohl guvernér snadno zmírnit, jakmile jednou rozčilení veřejnosti utuchne.

Nezdržoval se uvažováním, dopustil-li se Cowperwood v souvislosti s tím nějakého kriminálního činu, nebo ne. Sto proti jedné, že ne. Na to může člověk vzít jed, že takový chytrák jako on si na sebe dá dobrý pozor. Ale kdyby se našla nějaká cesta, jak svalit vinu na Cowperwooda a tak očistit pokladníka a štít strany, nic by proti tomu nenamítal. Nejdříve ale chce slyšet podrobné vylíčení Stenerových styků s tím makléřem. Hlavní věc prozatím ovšem je uchvátit, co se od Stenera dá získat.

Ustaraný městský pokladník, jakmile ho uvedli k panu Mollenhauerovi, ihned klesl malomyslně na židli a zhroutil se. Byl duševně úplně zlomený. Všechna jeho odolnost byla tatam, všechna jeho odvaha vyprchala jako pára.

„Přejete si, pane Stenere?“ otázal se důrazně pan Mollenhauer předstíraje, že neví, co k němu pokladníka přivedlo.

„Přišel jsem v té věci svých půjček panu Cowperwoodovi.“

„Nu, co je s nimi?“

„Dluží mně, nebo lépe řečeno městské pokladně, pět set tisíc dolarů, a jak jsem slyšel, je na pokraji úpadku a nemůže ty peníze vrátit.“

„Kdo vám to řekl?“

„Pan Sengstack, a od té doby u mě byl také pan Cowperwood. Říkal mi, že nutně potřebuje ještě další peníze, nebo jinak že se položí, a chce si vypůjčit ještě dalších tři sta tisíc dolarů. Tvrdí, že je nutně potřebuje.“

„Tak!“ pronesl pan Mollenhauer s důrazem, ve tváři výraz údivu, který necítil. „To vás samozřejmě ani nenapadne udělat. Jste v tom už takhle dost šeredně namočený. Kdyby chtěl vědět proč, odkažte

ho na mne. Nepůjčujte mu už ani jediný dolar. Jestli mu ještě něco půjčíte a tahle věc přijde před soud, žádná porota s vámi nebude mít slitování. Už takhle to bude dost těžká věc, něco pro vás udělat. Ale jestli mu už nic nepůjčíte – uvidíme. Pak to třeba možné bude, nemůžu vědět, ale v žádném případě už nesmějí žádné další peníze z pokladny ven, aby tuhle zlou věc jen ještě zhoršily. Je to až dost šeredné už tak, jak to je.“ Zadíval se varovně na Stenera. A ten, ač otřesený a podlomený, přece jen pro ten nicotný náznak milosti, skrytý kdesi v Mollenhauerových vývinech, nyní sklouzl ze židle na kolena a sepal ruce ve výši v pozici prosebníka, modlícího se před posvátným obrazem.

„Ach, pane Mollenhauere,“ zajíkal se plačtivě, „já nechtěl dělat nic špatného. Strobik a Wycroft mi říkali, že to je docela v pořádku. Vy sám jste mě hned na začátku poslal na Cowperwooda. Dělal jsem jenom to, co jsem myslel, že přede mnou dělali už jiní. Pan Bode to dělal zrovna tak, jako jsem to dělal já. Ten pracoval s Tighem a spol. Mám ženu a čtyři děti, pane Mollenhauere. Mému nejmladšímu chlapci je teprve sedm let. Pomyslete na ně, pane Mollenhauere! Pomyslete, co to pro ně bude znamenat, jestli mě zavřou. Já nechci do vězení. Nenapadlo mě, že dělám něco špatného – čestné slovo, nenapadlo mě to. Dám všechno, co mám. Můžete mít všechny moje akcie a domy a parcely – všechno vůbec – jen když mě z tohoto vytáhnete. Že je nenecháte, aby mě poslali do vězení, že ne?“

Tlusté bílé rty se mu chvěly – třepetaly úzkostí – a horké slzy jako hráchy mu kanuly po lících předtím bledých, ale nyní ruměných. Skýtal jednu z oněch téměř neuvěřitelných podívaných, jež jsou přesto tak nesmírně lidské a tak pravdivé. Kdyby jen ti mocní finanční a političtí velíkáni aspoň jednou dali jasně nahlédnout do podrobností svého života!

Mollenhauer se na něho díval klidně, rozjímavě. Jak často již viděl slabochy o nic nepoctivější než on sám, ale bez jeho odvahy a prohnání, kterak se ho doprošují, právě tak jako tenhle člověk,

i když ne na kolenou zrovna fyzicky, tedy alespoň duševně! Stejně jako pro každého jiného muže se značnými praktickými vědomostmi a rozhledem, i pro něho byl život jeden nevysvětlitelný chaos. Co si jen má člověk počít s takzvanými morálními zásadami a příkazy světa? Tenhle Stener tady si představuje, že je nepoctivý a že on, Mollenhauer, je poctivý. Tu před ním klečí, sám se vyznává z hříchu a doprošuje se jeho, Mollenhauera, jako by prosil nějakého spravedlivého, neposkrvněného světce. Mollenhauer samozřejmě věděl, že sám je prostě chytřejší, prozíravější, opatrnější, ne méně nepoctivý. Stenerovi se nedostává průbojnosti a důvtipu – nikoli mravního citu – a tento nedostatek je jeho největším zločinem. Existují lidé, kteří věří v jakýsi ezoterický řád spravedlivosti – v jakousi ideální morálku absolutně a nesmírně vzdálenou všeho praktického života; ale ještě nikdy je neviděl uplatňovat ji jinak než k jejich vlastní finanční (nikoli morální – to nechce říkat) zkáze. Ti, kdo na těchto dětinských ideálech lpí, nejsou nikdy význační, praktičtí lidé. Vždycky to jsou chudí, nepatrní, bezvýznamní snílkové.

Nepodařilo by se mu tohle všechno Stenerovi vysvětlit, i kdyby chtěl – ale ovšemže, to samozřejmě nechce. Arci, s tou paní Stenerovou a jejich malými dětmi to je moc smutná věc. Není pochyby, jistě se usilovně snažila, stejně jako Stener, aby se v životě povznesli a někam to dotáhli – aspoň chloupek nad bídnou chudobu, a teď najednou musí přijít tahle nešťastná komplikace, tenhle požár Chicaga, a zničí je. Jsou to divné věci na světě! Jestli v něm už něco vzbouzí pochybnost o existenci nějaké dobrotivé vševládné Prozřetelnosti víc než co jiného, pak to jsou takovéhle neočekávané bouře z jasného nebe – finanční, společenské, na jaké si prostě člověk vzpomene –, které tak často přinášejí zkázu a záhubu tak mnohým.

„Vstaňte, Stenere!“ pravil klidně po krátké chvilí. „Nesmíte se takhle poddávat citům. Nesmíte plakat. Takovéhle obtíže ještě nikdy nerozluštily slzy. Musíte si to sám trochu promyslet. Možná že vaše situace není ani tak zlá.“

Za této jeho řeči se Stener pomahu zase posadil na židli, vytáhl kapesník a zoufale se do něho rozvzlykal.

„Udělám, co můžu, Stenere. Nic vám ovšem neslibuju. Nemůžu vám zaručit, jaký bude výsledek – je tady v městě mnoho všelijakých politických vlivů. Možná že se mi vás zachránit nepodaří, ale jsem plně ochoten se o to pokusit. Musíte se bezpodmínečně podřídit mému vedení. Nesmíte nic mluvit ani nic dělat, dokud se napřed se mnou neporadíte. Čas od času k vám pošlu svého tajemníka. Ten vám řekne, co máte dělat. Nesmíte za mnou přijít, leda když si pro vás pošlu. Rozumíte dobře, co vám říkám?“

„Ano, pane Mollenhauere.“

„Tak si teď hezky utřete oči. Nechci, abyste šel z mé kanceláře s pláčem. Vraťte se do úřadu a já za vámi pošlu Sengstacka. Ten vám řekne, co máte dělat. Poslechněte ho do písmenka. A kdykoli si pro vás pošlu, přijďte ihned.“

A vstal – velký, sebevědomý, zdrženlivý. Stener, slibnou náповědí v jeho slovech vzpružený, do jisté míry znovu nabyl klidné mysli. Pan Mollenhauer, ten velký, mocný pan Mollenhauer, mu pomůže dostat se z té kaše. Nakonec třeba ani vůbec nebude muset jít do vězení. Po krátké chvíli odešel, tvář od pláče maličko začervenala, ale jinak bez jakýchkoli zrádných známek, a vrátil se do své kanceláře.

Za tři čtvrti hodiny k němu, už podruhé toho dne, přišel Sengstack – malý, snědlíci Abner Sengstack s koňskou nohou, s třípalcovou podrážkou pod kratší, zmrzačenou pravou končetinou a se slabě slovanským, vysoce inteligentním obličejem, planoucím bystřým, pronikavým, nezbadatelným černým očima. Vhodnějšího tajemníka než Stengstacka by byl Mollenhauer těžko hledal. Na první pohled bylo vidět, že Stenera přiměje, aby udělal přesně to, co si Mollenhauer přeje. Jeho úkolem bylo dostat Stenera k tomu, aby se prostřednictvím firmy Tighe a spol., Butlerových makléřů, ihned zbavil všech svých akcií pouličních drah ve prospěch jistého

podřízeného politického nohsleda, který je potom časem zase převede na Mollenhauera. To málo, co za ně Stener utrží, nejlíp aby vrátil do městské pokladny. Tighe a spol. provedou složitou „burzovní“ manipulaci tak, že nikomu jinému nedají šanci o ty akcie se ucházet, přičemž současně dodají věci zdání, že jde o transakci na volném trhu.

Zároveň prozkoumal Sengstack v zájmu svého pána pečlivě celý pohyb a obrat městské pokladny – aby zjistil, co vlastně Strobik, Wycroft a Harmon se svými půjčkami podnikali. Docela jinou cestou potom dostali rozkaz, aby okamžitě všechno vydali, jinak že je čeká soudní stíhání. Byli kolečky Mollenhauerovy politické mašinerie. A když ještě Stenera varoval, aby nikomu nepostupoval, co mu v jeho majetku ještě zbývá, a nikoho aby neposlouchal, především pak ne machiavelských rad Cowperwoodových, Sengstack konečně odešel.

Mollenhauera, nemusíme ani říkat, takový obrat událostí velice uspokojoval: Cowperwood je teď se vší pravděpodobností v situaci, kdy si s ním bude muset přijít promluvit, a i kdyby ne, značný podíl na podnicích, kterými vládne, má on, Mollenhauer, již v rukou. Kdyby se mu ať už tak nebo onak podařilo získat ještě i zbytek, pak si mu Simpson a Butler můžou o tomhle tramvajovém kšeftu povídat, co chtějí. Má už teď právě tolik akcií jako kdo jiný, ne-li dokonce ze všech nejvíc.

Kapitola 28

Když Cowperwood téhož pondělí pozdě odpoledne přibyl do Stenerovy kanceláře, měl co dělat s touto velice změněnou situací.

Stener byl docela sám, rozčilený a roztržitý. Toužil si s Cowperwoodem promluvit a zároveň se toho bál.

„Georgi!“ spustil Cowperwood rázně, když ho spatřil, „nemám teď zrovna času nabyt, ale přišel jsem vám říci ještě jednou a naposledy, že mě budete muset založit těmi dalšími třemi sty tisíci, jestli nechcete, abych se položil. Věci vypadají dnes moc bídně. Přimáčkli mě s těmi mými půjčkami ke zdi – ale tahle bouře nepotrvá dlouho. Sám přece vidíte už podle toho, jak probíhá, že nemůže trvat dlouho.“

Díval se Stenerovi do tváře a viděl strach v ní vepsaný i bolestnou, a přesto velmi rozhodnou nutnost odporovat. „Chicago hoří, ale zase se postaví. Obchody půjdou později o to líp. Dejte si přece říci a buďte rozumný a pomozte mi. Všechny strachy si odpusťte.“ Stener sebou neklidně zavrtěl. „Nenechte se od těch politikářů na smrt vyděsit. Za pár dní se to všechno přežene a potom budeme bohatší než kdy dřív. Mluvil jste s Mollenhauerem?“

„Ano.“

„No, a copak všechno říkal?“

„Říkal právě to, co jsem si myslel, že řekne. Nedovolí mi, abych vám půjčil. Nemůžu, Franku, povídám vám to!“ zvolal Stener a vyskočil. Byl tak nervózní, že mu i při dosavadní krátké věcné rozmluvě dalo notnou námahu, aby vůbec zůstal sedět. „Nemůžu! Mají mě v kleštích! Pasou po mně! Všichni vědí, co jsme my dva podnikali. Ach, poslyšte, Franku –,“ rozhodil divoce rukama –, „musíte mě z tohohle dostat. Musíte mi přinést těch pět set tisíc a dostat mě z tohohle. Jestli je nepřinesete a doopravdy se položíte, tak mě

pošlou do káznice. Mám ženu a čtyři děti, Franku. Nemůžu už tohle táhnout dál. Je to na mě moc velká věc. Především jsem se do toho neměl nikdy vůbec pouštět. A taky bych se do toho nebyl jaktěživ pustil, kdybyste mě nebyl nějak umluvil. Nikdy mě nenapadlo, když jsem s tím začal, že do toho kdy vletím tak hluboko, jak v tom vězím. Nemůžu to táhnout dál, Franku! Nemůžu! Milerád vám dám všechny své akcie. Jenom mi vraťte těch pět set tisíc a budeme si kvít.“

Jak mluvil, hlas mu nervózně přeskakoval. Rukou si utíral zpočené čelo a visel na Cowperwoodovi prosebným, hloupým pohledem.

Cowperwood na něm zase oplátkou na pár vteřin utkvěl pohledem chladným, skelným, jako rybím. Vyznal se dobře v lidských povahách a byl připraven i zvědav na jakýkoli podivný zvrat v postoji člověka, obzvláště v čas paniky; ale takovýhle zvrat u Stenera byl i na něho tuze mnoho. „S kým jiným jste ještě mluvil, Georgi, co jsem se s vámi neviděl? U koho jste byl? Co všechno vám říkal Sengstack?“

„Ten říká navlas to, co Mollenhauer – že za žádných okolností už nesmím půjčit žádné další peníze. A říká, že bych měl dostat domů těch pět set tisíc, jak nejrychleji můžu.“

„A myslíte si, že Mollenhauer vám chce pomoci, vidíte?“ zeptal se Cowperwood a jen ztěžka dokázal zastřít pohrdání, které se mu mermomocí vtíralo do hlasu.

„Ano, myslím, že chce. Nevím, kdo jiný mi pomůže, Franku, jestli ne on. Je to přece jeden z nejvlivnějších politických činitelů tady v městě.“

„Dobře mě poslouvejte,“ začal Cowperwood a upřeně se na něj zadíval. Potom na okamžik vyčkal. „Co vám říkal, že máte udělat se svými akciemi?“

„Prodat je prostřednictvím Tighe a spol. a peníze potom vrátit do městské pokladny, jestli si ty akcie nevezmete vy.“

„A prodat je komu?“ ptal se Cowperwood, mysle na poslední Stenerova slova.

„Podle mého asi komukoli na burze, kdo je vezme. Nevím.“

„To jsem si myslel,“ řekl Cowperwood chápavě. „Mohl jsem to vědět hned. Šijou na vás boudu, Georgi. Prostě se vás pokoušejí okrást o ty vaše akcie. Mollenhauer vás tahá za nos. Ví, že nemůžu udělat, co ode mě chcete – vrátit vám těch pět set tisíc dolarů. Chce, abyste ty své akcie hodil na trh, aby je mohl shrábnout sám. Spolehněte na to, to všechno je už zařízeno. Jestli to uděláte, tak mě má v drápech, nebo si myslí, že má – on a Butler a Simpson. Chtějí se spojit a společně ovládnout celou tuhle branži místních pouličních drah, to já vím, to cítím. Už dávno jsem cítil, že se to blíží. Mollenhauer má právě tak málo v úmyslu vám pomoci, jako chce lítat. Jakmile jednou své akcie prodáte, je s vámi hotov – pamatujte na moje slova. Myslíte, že hne třeba jen prstem, aby vás uchránil před kázníci, jakmile vás jednou z téhle tramvajové branže vytlačí? Rozhodně ne. A jestli si myslíte, že ano, tak jste větší hlupák, než za jakého vás mám, Georgi. Neblázněte! Neztrácejte hlavu! Buďte rozumný. Podívejte se věcem přímo do očí. Dovolte, abych vám celou situaci vysvětlil. Jestli mi teď nepomůžete – jestli mě nejpozději do zítřka v poledne nezaložíte třemi sty tisíci dolarů, tak jsem na hromadě a vy taky. Na naší situaci není ani stín něčeho špatného. Ty naše akcie jsou dnes stejně dobré, jako byly kdy dřív. Pro boha živého, člověče, stojí za nimi přece ty dráhy! A vynášejí. Linka na Sedmnácté a Devatenácté nese právě teď tisíce dolarů denně. Jaký lepší důkaz než tohle ještě chcete? Linka na Green a Coates nese denně pět set dolarů. Jste vystrašený, Georgi. Ti zatracení političtí intrikáni vás vyděsili. Máte přece stejně dobré právo ty peníze půjčovat, jako měl před vámi Bode a Murtagh. Ti to tak dělali. Dělali jste to pro Mollenhauera a jeho kumpány, jenže v pořádku je to jenom tak dlouho, dokud to děláte pro ně. Je snad oficiální městské depozitum něco jiného než půjčka?“

Cowperwood poukazoval na systém, při němž se jistě položky městských peněz, jako například umořovací fond, směly ukládat

u jistých bank na nízkou úrokovou míru nebo bezúročně – u bank, na nichž Mollenhauer, Butler a Simpson měli účast. To byla jejich bezpečná prebenda.

„Nezahazujte svou příležitost, Georgi. Neutíkejte teď od toho. V pár letech budete mít miliony a nebudete muset hnout prstem. Nebudete mít nic jiného na práci než si prostě udržet, co máte. Pamatujte na moje slova, že jestli mi nepomůžete, hodí vás ti přítelíčkové přes palubu v tom okamžiku, kdy já odpadnu, a nechají vás klidně jít do káznice. Kdepak z nich za vás složí těch pět set tisíc dolarů, Georgi? Kdepak je chtějí Mollenhauer nebo Butler nebo kdo jiný v těchhle časech vůbec sehnat? Nemůžou. A ani to nemají v úmyslu. Jestli padnu já, padnete i vy – a vy přijdete na pranýř dřív než kdo jiný. Mně ublížit nemůžou, Georgi. Já jsem prostředník. Já vás nežádal, abyste se na mě obrátil. Prvně jste se na mě obrátil sám o své vlastní vůli. Jestli mi nepomůžete, jste hotov, povídám vám, a pošlou vás do káznice tak určitě, jako že máme věznice. Proč se nevzchopíte k odporu, Georgi? Proč nehájíte svoje? Máte přece ženu a děti, o které se musíte starat. Nemůžete na tom být o nic hůř, když mi půjčíte ještě dalších tři sta tisíc, než na tom jste tuhle chvíli. Jaký je v tom rozdíl – pět set tisíc, nebo osm set tisíc? Jestli za to máte přijít před soud, tak to je jedno a to samé, ostatně, když mi to půjčíte, tak k žádnému soudu nedojde. To se pak nepoložím. V týdnu nebo v deseti dnech se tahle bouřka přežene a budeme zase boháči. Pro Kristovy rány, Georgi, vždyť se mi tady rozsypete! Seberte se přece! Zachovejte rozvahu! Mějte rozum!“

Umlkl, protože Stenerův obličej se slil v sukovitou hroudu žalu a neštěstí.

„Nemůžu, Franku,“ bědoval. „Říkám vám, že nemůžu. Kdybych to udělal, potrestali by mě ještě hůř. Jaktěživo by mi to neodpustili. Vy ty lidi neznáte.“

V Stenerově slabošství, hroutícím se mu před očima, četl Cowperwood svůj vlastní osud. Co se dá s takovým člověkem

dělat? Jak ho povzbudit? To prostě nejde! A v gestu nezměrného porozumění, ošklivosti a povznesené lhostejnosti rozhodil rukama a zamířil z pokoje ven. U dveří se ještě otočil.

„Je mi líto, Georgi,“ řekl, „je mi líto vás, ne sebe. Já se z tohohle časem vylížu, žádná starost. Budu boháč. Ale vy, Georgi, děláte největší chybu svého života. Budete nuzák – trestaný kriminálník – a vinu za to budete moci dávat jedině sobě. Dnešní peněžní situace je úplně zdravá, jediný mráček je ten požár. Můj finanční stav je úplně bezvadný, jediný chlup je ta deruta na burze – tahle panika. A vy si tady dřepíte, v rukou celé bohatství, a necháte se vystrašit od bandy intrikánů a hochštaplerů, kteří nemají o vašich ani o mých věcech ponětí, ani co by za nehet vešlo, a kteří na vás nemají jiný zájem než počítat, co z vás můžou vyrazit – od těch se necháte vystrašit a odradit, abyste neudělal to jediné, co vám může zachránit život. Mizerných tři sta tisíc dolarů, které vám za nějaké čtyři neděle ode dneška můžu splatit čtyřnásobně nebo pětinasobně – pro takový pakatel mě chcete nechat zkrachovat a sám přijít do káznice! To nemůžu pochopit, Georgi. Pomátl jste se na rozum. Budete toho litovat až do nejdelší smrti.“

Vyčkal chvíličku, budou-li snad nějakým rozmarem náhody aspoň tato slova mít nějaký účinek. Když však viděl, že Stener stále zůstává tou schlíplou, bezmocnou, bezkrevnou hromádkou neštěstí, pokývl zasmušile hlavou a vyšel ze dveří.

Stalo se vůbec poprvé v jeho životě, že Cowperwood projevil i jen sebemenší známku ochabnutí nebo beznaděje. Až doposud měl vždy za to, že řecký mýtus o pronásledování člověka líticemi nemá vůbec žádný podklad. Nyní mu však připadalo, že ho vskutku nepříznivý osud pronásleduje. Tak to aspoň vypadá. Ale osud neosud, nehodlá se nechat zastrašit.

I nyní, v samém zárodku klíčícího pocitu malomyslnosti, pohodil hlavou nazad, vypjal prsa a vykročil stejně rázně jako jindy.

Ve velké místnosti před Stenerovou soukromou pracovním zastihl Alberta Stirese, Stenerova tajemníka a prvního úředníka. V uplynulých letech si s Albertem vyměnil mnohý přátelský pozdrav a všechny detailnější transakce týkající se městské půjčky projednával přímo s ním, protože Albert se v spleť kličkách finančního hospodářství i účetnictví vyznal líp, než Stener mohl vůbec kdy doufat, že se vyzná.

Při pohledu na Stirese mu náhle kmitla hlavou již dříve zmíněná myšlenka týkající se oněch certifikátů městské půjčky v hodnotě šedesáti tisíc dolarů. Neuložil je dosud do umořovacího fondu a pro tu chvíli to ani neměl v úmyslu – ba ani nemohl, ledaže by v krátké lhůtě přišel k nějaké značnější volné hotovosti –, protože jich použil k uspokojení jiných naléhavých pohledávek, a neměl žádné volné peníze, aby je vyplatil – nebo jinými slovy, uvolnil. A právě v tu chvíli to ani vůbec udělat nechtěl. Podle zákonného ustanovení, upravujícího transakce tohoto druhu ve styku s městským pokladníkem, byl povinen okamžitě je deponovat ve prospěch města a nevybírat si za ně od městského pokladníka úhradu, dokud tak neučinil. Abychom mluvili naprosto přesně, městský pokladník mu podle řečeného ustanovení vlastně nesměl za žádnou takovouto transakci poskytnout úhradu dříve, dokud on nebo jeho zmocněnci nepředloží potvrzení banky nebo jiného ústavu pověřeného úschovou městského umořovacího fondu v tom smyslu, že certifikáty takto koupené tam byly fakticky deponovány. Ve skutečnosti se však podle zvyku, který se mezi ním a Stenerem časem vyvinul, už dávno onoho ustanovení v tomto bodě nedbalo. Cowperwood mohl nakupovat certifikáty městské půjčky pro umořovací fond do jakékoli rozumné výše, zastavovat je, kde se mu zlíbí, a vybírat si za ně z městské pokladny úhradu, aniž předloží potvrzenku o jejich deponování. Koncem měsíce se obvykle podařilo z toho či onoho pramene sehnat dostatečný počet certifikátů městské půjčky, aby se manko vyrovnalo, nebo se mohlo manko prostě ignorovat, jak se také dalo

nikoli ojediněle po značně dlouhou dobu, mezitímco peněz opatřených zastavením úpisů bylo použito k spekulacím účelům. To bylo počínání samozřejmě nezákonné, ale ani Cowperwood, ani Stener to v takovém světle neviděli a také toho nedbali.

Na této poslední transakci byl však háček v tom, že Cowperwood dostal onen dopis, jímž mu Stener přikazuje, aby zastavil všechny další koupe i prodeje – dopis, který staví jeho vztah k městské pokladně na základnu přísně formální. Koupil ovšem ty certifikáty předtím, než ten dopis dostal do ruky, ale nedeponoval je. Ted' si hodlá vyzvednout svůj šek; ale kdo ví, dosavadní pohodlný systém vyrovnávání účtů koncem měsíce nebude třeba již déle uznáván za platný. Stires na něm bude možná žádat, aby předložil depozitní stvrzenku. Kdyby se tak stalo, nemohl by ten šek na šedesát tisíc dolarů ted' dostat, protože nemá žádné certifikáty, které by deponoval. Kdyby ne, možná že ty peníze dostane – ale mohlo by to také založit skutkovou podstatu pro eventuální pozdější soudní stíhání. V případě, že by se mu nepodařilo ty certifikáty deponovat ještě před úpadkem, mohli by proti němu vznést rozličná obvinění, například ze zpronevěry. Ale ještě pořád nemusí nezbytně skončit úpadkem, říkal si v duchu. Kdyby některý z bankovních domů, s kterými je ve spojení, z toho nebo jiného důvodu pozměnil své rozhodnutí vypovědět mu půjčku, pak by se nepoložil. Ztropí kvůli tomu Stener nějaký povyk, když si on takhle opatří svůj šek? Popřejí městští hodnostáři Stenerovi vůbec sluch, jestli se ozve? Lze dostat nějakého okresního prokurátora k tomu, aby se zabýval pravoplatností takové transakce, kdyby si Stener stěžoval? Ne, se vši pravděpodobností ne – ostatně tak jako tak by z toho nic nebylo. S přihlédnutím k stávající dohodě mezi ním a Stenerem jakožto mezi prostředníkem či makléřem a příkazcem by ho žádná porota neodsoudila. A jakmile bude jednou mít peníze v rukou, sto proti jedné, že Stener na to už ani nevzpomene. Hodí se to do jednoho pytle s ostatními neuspokojenými pohledávkami a nikdo na to už ani nevzpomene.

Celá ta situace mu jasně proběhla hlavou jako blesk. Odváží se toho. Zastavil se u psacího stolu vrchního úředníka.

„Alberte,“ řekl tichým hlasem, „dnes ráno jsem pro umořovací fond koupil za šedesát tisíc dolarů městské půjčky. Dáte ráno mému písaři na ně šek, nebo ještě líp, nechcete ho dát hned teď mně? Dostal jsem váš dopis, abych už víc nekupoval. Vracím se teď do své kanceláře. Můžete prostě umořovacímu fondu připsat k dobru osm set certifikátů po pětasedmdesáti a osmdesáti. Podrobné skontro²⁰ vám pošlu dodatečně.“

„Ovšemže, pane Cowperwoode, ovšemže,“ přisvědčil Albert ochotně. „Akcije dostávají strašlivě na frak, vidíte? Doufám, že vám to nedělá tuze velké starosti?“

„Ani ne, Alberte,“ odpověděl Cowperwood s úsměvem, mezitímco mu vrchní úředník vystavoval šek. Zvědavě přemítal, neobjeví-li se nějakou náhodou zrovna Stener a nepokusí se to zmařit. Je to ale transakce docela legální. Má na ten šek právo – v předpokladu, že deponuje certifikáty, jak je jeho zvykem, u opatrovníka fondu. S napětím čekal, až Albert dopíše, a potom, když měl šek konečně v ruce, si s úlevou oddychl. Tady má aspoň šedesát tisíc dolarů – a námaha, kterou dnes odpoledne vynaložil, mu umožní, aby si vyinkasoval těch pětasedmdesát tisíc, co má doposud slíbeny. Zítra musí ještě znovu navštívit Leigha, Kitchena, Jaye Cooka a spol., Edwarda Clarka a spol. – celý ten dlouhý seznam lidí, kterým dluhuje vypůjčené peníze – a musí zjistit, co se dá dělat. Jen kdyby mohl získat čas! Jen kdyby mohl získat jeden jediný týden!

20 Vyúčtování. Pozn. překl.

Kapitola 29

Jenže právě čas nebyl artikl, který by se dal v této době tísně sehnat. Z pětasedmdesáti tisíc dolarů, kterými ho založili přátelé, a z šedesáti tisíc dolarů získaných od Stirese uhradil Cowperwood nárok vznesený Girardovou národní bankou a zbytek, pětatřicet tisíc dolarů, uložil do soukromého sejfů u sebe doma. Potom se ještě naposledy obrátil na bankéře a finančníky, ale ti mu odmítli pomoci. Přesto ani v té hodině nad sebou nehořekoval. Díval se z okna své kanceláře na dvorek vzadu a jen si povzdechl. Co víc může dělat? Poslal otci dopis s žádostí, aby s ním přišel v poledne pojíst. Poslal dopis svému advokátovi Harperu Stegerovi – muži v jeho věku, jehož měl velice rád – rovněž s žádostí, aby k němu přišel. V duchu spřádal rozličné plány, jak získat odklad, koncipoval proslovy k věřitelům a podobně, ale co naplat – úpadku se nevyhne. A nejhorší na tom je, že tahle aféra s půjčkami městského pokladníka se nutně musí vyvinout ve veřejný, ba hůř než ve veřejný, totiž v politický skandál. A obvinění z mlčelivého souhlasu, i když ne nezákonného, tedy alespoň morálního, se zneužíváním městských peněz je právě to, co mu ublíží ze všeho nejvíc. Jak horlivě budou jeho rivalové tu věc rozhlašovat! Jestli se položí, snad se zase jednou postaví na nohy; ale bude to perná dřina. A otec! Otce strhne s sebou. Je pravděpodobné, že bude přinucen vzdát se prezidentství své banky. S takovými myšlenkami v hlavě Cowperwood seděl a čekal. A zatímco tak uvažoval, kancelářský sluha mu ohlásil příchod Aileen Butlerové a zároveň Alberta Stirese.

„Že prosím slečnu Butlerovou,“ řekl a vstal. „Pan Stires ať laskavě okamžik počká.“ Aileen vešla svižně a rázně, krásnou postavu oděnou stejně efektně jako kdy jindy. Vycházkový kostým, který měla na sobě, ušitý ze světlého zlatohněného sukna, vroubily drobné

tmavorudé knoflíčky. Hlavu jí zdobila hnědočervená toka typu, o němž se přesvědčila, že jí sluší, bez krempy a se splývavým pérem, a hrdlo jí krásnila trojitá šňůra zlatých korálů. Na rukou měla jako vždy hladce vypjaté rukavičky a na útlých nožkách jemné botičky. V očích měla výraz dívčí úzkosti, ačkoli se ji usilovně snažila skrýt.

„Moje zlato,“ zvolala, když ho spatřila, ruce k němu vztažené, „co se děje? Tak ráda bych se tě byla zeptala už onehdy večer. Ty přece neuděláš úpadek, že ne? Včera večer jsem o tobě slyšela mluvit otce a Owena.“

„Co říkali?“ zeptal se, objímaje ji jednou paží a pohlížeje klidně do jejích znepokojených očí.

„No, abys věděl, myslím, že papá se na tebe strašně zlobí. Podezírá nás. Někdo mu poslal anonymní dopis. Zkoušel to ze mě včera dostat, ale nepodařilo se mu to. Všechno jsem zapřela. Byla jsem dnes ráno tady za tebou už dvakrát, ale pokaždé jsi byl pryč. Měla jsem ukrutný strach, aby s tebou snad nemluvil dřív, že bys mu mohl něco prozradit.“

„Já, Aileen?“

„No, vlastně ne docela tak. Tak jsem to nemyslela. Nevím, co jsem vůbec myslela. Ach, můj drahý, měla jsem takovou starost! Víš ty, že jsem vůbec nespala? Myslela jsem, že jsem silnější – ale měla jsem takovou starost kvůli tobě. Posadil si mě do ostrého světla vedle svého stolu, víš, aby mi viděl do obličeje, a potom mi ukázal ten dopis. V prvním okamžiku jsem byla tak překvapená, že ani dobře nevím, co jsem řekla nebo jak jsem vypadala.“

„Co jsi řekla?“

„No, řekla jsem: ‚To je hanebnost! To není pravda!‘ Ale neřekla jsem to hned. Srdce mi bouchalo jako kladivo. Bojím se, že jistě musel z mého obličeje něco uhádnout. Nemohla jsem skoro ani dech popadnout.“

„Je to bystrá hlava, ten tvůj otec,“ řekl Frank uznale. „Ten už o životě něco ví. Ted’ aspoň vidíš, jak těžké jsou takovéhle situace.“

Ještě štěstí, že se rozhodl ukázat ti ten dopis, místo aby dal hlídat ten dům. Podle mého mu patrně připadalo, že takové jednání je tuze nedůstojné. Ted' nemůže nic dokázat. Ale ví to. Nemůžeš ho ošálit.“

„Jak víš, že to ví?“

„Včera jsem se s ním viděl.“

„Mluvil s tebou o tom?“

„Ne. Ale viděl jsem jeho obličej. Prostě se na mě díval.“

„Můj milý! Je mi ho tak líto!“

„Vím. Mně taky. Ale s tím se už ted' nedá nic dělat. Na to jsme měli myslet dřív.“

„Ale já tě tak miluju! Ach, můj drahý, ten mi nikdy neodpustí. Tolik mě miluje. Nesmí se to dovědět. Já se k ničemu nepřiznám. Ale, ach bože!“

Položila mu pevně sepjaté ruce na prsa a on se jí konejšivě zadíval do očí. Víčka se jí chvěla – a rty také. Bylo jí líto otce, sebe, Cowperwooda. Vycitřoval z ní sílu Butlerovy otcovské lásky, mohutnosti i nebezpečí jeho hněvu: jak to ted' vidí, splývá tolik, tolik věcí dohromady a vyvrcholí dramatickým rozuzlením.

„Nic si z toho nedělej,“ odpověděl, „ted' se už nedá nic změnit. Kam se poděla moje silná, odhodlaná Aileen? Myslel jsem, že vždycky budeš úžasně statečná. Nebudeš? Potřebuju, abys ted' byla statečná.“

„Opravdu?“

„Ano.“

„Máš nějaké potíže?“

„Myslím, že udělám úpadek, holčičko.“

„To snad ne!“

„Ano, moje zlato. Jsem se svými možnostmi úplně v koncích. Prozatím nevidím žádné východisko. Poslal jsem si už pro otce a pro svého advokáta. Nesmíš se tady zdržovat, srdíčko. Každou chvíli sem může přijít i tvůj otec. Musíme se někde sejít – řekněme zítra – zítra odpoledne. Pamatuješ Indiánskou skálu, víš, tam na Wissahickonu?“

„Ano.“

„Mohla bys tam být ve čtyři?“

„Ano.“

„Dávej pozor, kdo jde za tebou. Jestli tam nebudu do půl páté, tak už déle nečekej. Víš proč. Bude to proto, že si myslím, že nás někdo pozoruje. Ale když to provedeme šikovně, nikdo nás neuvidí. A teď už musíš běžet, srdíčko. Číslo devět set třicet jedna už používat nemůžeme. Budu muset někde jinde najmout jiný dům.“

„Ach, můj drahý, tolik je mi to líto!“

„Ty tedy nebudeš silná a statečná? Víš, moc potřebuju, abys byla.“
Poprvé v životě byl v náladě téměř posmutnělé.

„Ano, můj zlatý, ano,“ prohlásila, vklouzla mu oběma rukama pod paždí a přitiskla ho pevně k sobě, „Ach, ano! Můžeš se na mě spolehnout. Ach, Franku, já tě tolik miluju! Mám takovou lítost. Víš, pořád ještě doufám, že neuděláš úpadek! Ale mezi námi dvěma se nic nezmění, můj drahý, ať se stane, co chce, vid’? Budeme se milovat pořád stejně. Udělám pro tebe všechno na světě, můj milý! Udělám všechno, co řekneš! Můžeš mi důvěřovat. Ode mne se nikdo nic nedoví.“

Dívala se na jeho nehnutou bledou tvář a v srdci jí náhle vzkypělo silné odhodlání se za něho bít. Její láska byla nespravedlivá, nelegitimní, proskribovaná; ale přes všechno to byla láska a měla v sobě mnoho z divoké odvážlivosti psance postaveného mimo zákon.

„Miluju tě! Miluju tě! Miluju tě, Franku!“ opakovala.

Vyprostil se z jejích rukou.

„Běž, holčičko. Zítra ve čtyři. Přijď určitě. A nemluv. A k ničemu se nepřiznávej, ať už jinak děláš, co děláš.“

„Nepřiznám.“

„A netrap se kvůli mně. Všechno se mnou dobře dopadne.“

Sotva si stačil srovnat kravatu a zaujmout lhostejný postoj u okna, již do místnosti vběhl Stenerův první úředník – bledý, rozčilený, očividně zcela vyšinutý z rovnováhy.

„Pane Cowperwoode! Pamatujete ten šek, co jsem vám dal včera večer? Pan Stener tvrdí, že to je nezákonné, že jsem vám ho neměl dávat, že mě za to požene k odpovědnosti. Říká, že mě může dát zatknout pro nadržování zločinu a že mě propustí a dá mě poslat do vězení, jestli ho nepřinesu zpátky. Ach, pane Cowperwoode, jsem teprve mladý člověk! Vlastně teprve vůbec v životě začínám. Mám doma ženu a chlapečka, o které se musím starat. Přece nedopustíte, aby mě poslal do vězení! Vy mi ten šek vrátíte, vidíte? Bez něho se nesmím vrátit do kanceláře. Říká, že uděláte úpadek a že jste to věděl a že na ten šek nemáte žádné právo.“

Cowperwood si ho zvědavě prohlížel. Rozmanitost a charakter všech těch posílů pohromy ho překvapovaly. Ovšemže, když si nešťěstí vzpomene nepřicházet samo, dovede se náramně obratně na člověka sypat, jako když se s ním roztrhne pytel. Stener nemá právo něco takového tvrdit. Ta transakce není nezákonná. Ten člověk se pomínul. Je pravda, dostal od něho sice příkaz, když měl tyhle certifikáty už koupené, aby víc městské půjčky již nekupoval ani neprodával, ale to přece dřívější nákupy nijak neruší. Stener vyhrožuje a nahání strach svému ubohému podřízenému, schopnějšímu člověku, než je sám, aby tak dostal zpátky tenhle šedesátitisícový šek. Je to ale přízemní tvor! Kolik pravdy je v tom, jak kdosi řekl, že nelze vůbec změřit přízemní špinavost, k jaké se dovede snížit hlupák!

„Vraťte se hezky k panu Stenerovi, Alberte, a řekněte mu, že to není možné. Ty certifikáty městské půjčky jsem koupil předtím, než jsem dostal jeho příkaz, a burzovní registr to potvrdí. Není v tom nic nezákonného. Mám na ten šek právo a byl bych si ho mohl vymoci u každého řádného soudu. Ten člověk se minul s rozumem. Ještě jsem se nepoložil. Nehrozí vám nejmenší nebezpečí nějakého soudního stíhání – a kdyby přece, tak vám pomůžu se hájit. Ten šek vám vrátit nemůžu prostě proto, že ho nemám, a i kdybych ho měl, tak bych vám ho nedal. To by znamenalo dovolit bláznovi, aby

dělal blázna ze mne. Je mi líto, moc líto, ale v tomhle vám nemůžu pomoci.“

„Ach, pane Cowperwoode!“ Stires měl slzy v očích. „Pan Stener mě propustí! Zabaví mi kauci. Vyhodí mě na dlažbu. Kromě své gáže mám jen docela nepatrný majetek!“

Lomil rukama, ale Cowperwood jen smutně zavrtěl hlavou.

„Není to tak zlé, jak si myslíte, Alberte. Však on neudělá, co povídá. Nemůže. Je to nespravedlivé a nezákonné. Můžete podat žalobu a svou gáží si vymoci. Pomůžu vám v tom, co je v mých silách. Ale tenhle šedesátitisícový šek vám vrátit nemůžu, protože ho nemám. Nemohl bych vám ho vrátit, i kdybych chtěl. Už u mě vůbec není. Zaplatil jsem ty certifikáty, co jsem za něj koupil. A ty certifikáty tady nejsou taky. Ty jsou v umořovacím fondu, nebo tam aspoň budou.“

Uťal řeč. Mrzelo ho, že se o té věci zmínil. Ujel mu jazyk; bylo to jedno z mála přereknutí, kterých se kdy v životě vůbec dopustil, a zavinil to mimořádný tlak dané situace. Stires prosil dál. Nemá to smysl, řekl mu Cowperwood. Konečně Stires odešel, skleslý, ustrašený, zlomený. V očích měl slzy utření. Cowperwoodovi ho bylo velice líto.

A potom sluha ohlásil jeho otce.

Starší Cowperwood vešel s tváří ztrhanou. Minulý večer měl s Frankem dlouhý rozhovor, který trval až do časného rána, ale kromě nejistoty nepřinesl žádný valný výsledek.

„Pěkně vítám, tati!“ zvolal Cowperwood zvesela, když viděl otcovu zasmušilost. Byl přesvědčen, že se z toho popela zoufalství stěží dá ještě vyhrábnout jediný uhlíček naděje, ale nemělo smysl to přiznávat.

„No?“ prohodil otec a nezvyklým způsobem k němu pozdvihl oči.

„No vypadá to na bouřlivé časy, nemyslíš? Rozhodl jsem se svolat schůzi svých věřitelů, tati, a požádat o lhůtu. Nic jiného mi nezbývá. Nemám, co bych mohl obrátit v dost velkou sumu, aby stála vůbec za řeč. Myslel jsem, že si to Stener rozmyslí, ale je to s ním spíš horší než lepší. Zrovna odtud odešel jeho vrchní účetní.“

„Co chtěl?“ zeptal se Henry Cowperwood.

„Chtěl na mně, abych mu vrátil šek na šedesát tisíc dolarů, co mi dal úhradou za položku městské půjčky, kterou jsem koupil včera ráno.“ Frank však otci nevysvětlil, že certifikáty tímto šekem zaplacené již předtím zastavil a šeku samého pak použil k získání dostatečné částky, aby mohl zaplatit Girardově národní bance a sám si kromě toho ponechat v rezervě pětatřicet tisíc v hotovosti.

„No ne, na mou věru!“ opáčil starý pán. „Člověk by myslel, že má víc rozumu. To je přece docela pravoplatná transakce. Kdy říkáš, že tě uvědomil, abys městskou půjčku už dál nekupoval?“

„Včera v poledne.“

„Minul se s rozumem,“ konstatoval Cowperwood senior lakonicky.

„Vím, co za tím vězí – Mollenhauer a Simpson a Butler. Chtějí moje tramvajové linky. Ale ode mne je nedostanou. Dostanou je přes likvidátora, a teprve až bude po panice. Naši věřitelé na ně budou mít přednostní nárok. Jestli je ti tři vůbec koupí, koupí je od nich. Nebýt té půjčky pěti set tisíc dolarů, vůbec bych si s tímhle nelámal hlavu. Moji věřitelé by mi pomohli víc než dost. Ale jakmile se to jednou rozkřikne...! A ty volby! Zastavil jsem tyhle certifikáty městské půjčky jen proto, že jsem nechtěl proti sobě popudit Davisona. Čekal jsem, že touhle dobou se mi sejde dost, abych je mohl vyplatit. Měly by vlastně být v umořovacím fondu...“

Starý pán okamžitě pochopil situaci a škulbl sebou.

„Po téhle stránce by ti mohli zatopit, Franku.“

„To je čistě technická otázka,“ odpověděl mu syn. „Mohl jsem je chtít zase vyplatit. A jestli budu mít možnost, taky je doopravdy před třetí vyplatím. Dřív jsem si je nechával i osm až deset dní, než jsem je deponoval. V takovéhle kritické době mám právo tahat se svými figurkami, jak uznám za nejlepší.“

Cowperwood otec si znovu zakryl rukou ústa. Tahle věc ho silně znepokojovala. Neviděl však žádné východisko. Sám byl se svými

prostředky v koncích. Zamnul si šístku²¹ na levé tváři, podíval se z okna na malý zelený dvorek. Snad to je opravdu technická otázka, kdo to může vědět. Finanční vztahy mezi městskou pokladnou a různými makléři před Frankem bývaly velmi volné. To ví každý bankéř. V tomhle případě snad rozhodne nebo by měl rozhodnout precedens. Nemůže vědět. Ale stejně je to nebezpečné – není to přímé. Kdyby je mohl Frank vykoupit a deponovat, bylo by to nepoměrně lepší.

„Kdybych byl tebou a mohl to udělat, tak bych je vyplatil,“ dodal.

„Udělám to, jestli budu moci.“

„Kolik máš peněz?“

„Všeho všudy asi dvacet tisíc. Ale jestli zastavím platy, budu muset mít nějaké hotové peníze po ruce.“

„Já mám osm nebo deset tisíc, nebo aspoň doufám, že je budu mít večer.“

Přemýšlel o někom, kdo mu je ochoten poskytnout druhou hypotéku na jeho dům.

Cowperwood na něho klidně hleděl. Neměl už nic, co by ještě otci řekl. „Až odejdeš, obrátím se ještě jednou o pomoc na Stenera,“ řekl. „Zajdu k němu s Harperem Stegerem, až ke mně přijde. Jestli nezmění svoje stanovisko, rozešlu oznámení všem svým věřitelům a vyrozumím tajemníka burzy. Drž, prosím tě, hlavu pevně vzhůru, ať se stane, co stane. Stejně vím, že si tak povedeš. Já do toho skočím rovnýma nohama. Kdyby měl Stener šperku rozumu...“ Odmlčel se. „Ale jaký má smysl mluvit o bláznivém hlupákovi?“

Otočil se k oknu a myslel si, jak hladce by to všechno bývalo šlo vyřídit s Butlerem, nebýt toho anonymního dopisu, který prozradil jeho poměr s Aileen. Než by ublížil své politické straně, byl by mu Butler v posledním okamžiku raději pomohl. Ale takhle...

Otec se zdvihl k odchodu. Byl tak strnulý zoufalstvím, jako kdyby byl zkrhlý zimou.

21 Vlasy přistřižené na skráních. *Pozn. red.*

„Tak jdu,“ prohodil sklesle.

Cowperwoodovi ho bylo hluboce líto. Jaká hanba! Jeho otec! Cítil, jak ho zaplavuje vlna smutku, ale v mžiku se vzchopil, zahnal ji a věnoval se zase svému bystrému, vzdornému uvažování. Jen starý muž odešel, uvedl sluha Harpera Stegera. Podali si ruku a ihned se vydali za Stenerem do jeho kanceláře. Ale Stener byl splasklý jako vypuštěný balón a žádné úsilí ho nestačilo nafouknout. Poražení konečně odešli.

„Povídám vám, Franku,“ řekl Steger, „nedělal bych si starosti. Můžeme tuhle věc legálně zdržet až do voleb i přes ně, a tak bude mít celá tahle mela možnost usnout. Potom si můžete svoje klienty svolat a rozumně si s nimi promluvit. Jistě nenechají tak dobré podniky jako tyhle padnout, i kdyby Stener doopravdy do vězení musel.“

Steger dosud nevěděl o oněch certifikátech v hodnotě šedesáti tisíc dolarů, které Frank zastavil. A rovněž nevěděl ještě o Aileen Butlerové ani o bezmezném hněvu jejího otce.

Kapitola 30

V souvislosti s tím se vyskytla ještě jedna komplikace, o níž Cowperwood doposud nevěděl. Týž den totiž, který přinesl Edwardu Butlerovi ono anonymní sdělení týkající se jeho dcery, přinesl téměř jeho duplikát paní Lillian Cowperwoodové, jenže v tomto případě bylo jméno Aileen Butlerové kupodivu vynecháno:

„Možná že nevíte, že váš manžel chodí s jinou ženou. Jestli tomu nevěříte, tak hlídejte dům č. 931 v Severní Desáté ulici.“

Paní Cowperwoodová byla právě v zimní zahradě a zalévala nějaké květiny, když jí v pondělí ráno komorná ten dopis přinesla. Byla ve vrcholně klidném myšlenkovém rozpoložení, protože nevěděla, co všechno to včerejší večerní radění znamená. Frankovi dělaly bouřlivé přehánky na burze občas starosti, ale jak se zdálo, nijak ho nepostihovaly.

„Položte ho na stůl v knihovně, Annie. Dojdu si tam pro něj.“

Myslila, že to je nějaké společenské oznámení.

Po malé chvíli (tak rozvážně byla zvyklá si počínat) odložila kropicí konvičku a odebrala se do knihovny. Tam na zelené kožené mapě, která patřila k ozdobám velkého stolu v knihovně, ležel dopis. Vzala ho do ruky, zvědavě se na něj zadívala, protože byl na laciném dopisním papíře, potom ho otevřela. Lehce pobledla v tváři, když ho četla, a pak se jí zachvěla ruka – slabounce. Její srdce nikdy nepoznalo, co je to vášnivě milovat, proto také nemohla vášnivě trpět. Na okamžik ji to ranilo, vzbudilo to v ní ošklivost, rozhněvalo ji to a polekalo; ale úplně ji to na duchu nezlomilo. Třináct let společného života s Frankem Cowperwoodem ji mnohému naučilo. Ted' už věděla, že je sobecký a egocentrický a ona že ho

již tolik neokouzluje jako kdysi. Strach, který původně pocítovala, jak se projeví to, že je o několik let starší než on, se s průběhem času ukázal do jisté míry oprávněný. Frank ji už nemiluje tolik jako dřív – už nějakou dobu ne, vycítila to. Co to je? – ptávala se občas sama sebe –, ba málem, kdo to je? Obchodní záležitosti si ho tolik zabírají pro sebe. Jeho pánem jsou finance. Znamená to snad konec její vlády? ptala se v duchu. Odvrhne ji snad? Kam by šla? Co by si počala? Není samozřejmě bezmocná, protože má své vlastní peníze, které on pro ni spravuje. Kdo je ta druhá žena? Je mladá, krásná, má nějaké významné postavení ve společnosti? Je to –? Náhle se zarazila. Je to? Že by to snad náhodou byla – bezděčně se jí otevřela ústa – Aileen Butlerová?

Stála bez hnutí a zírala upřeně na dopis, protože jí bylo zatěžko sama před sebou si tu myšlenku připustit. Pozorovala často, přes všechnu jejich opatrnost, jak přátelsky se chová Aileen k němu i on k ní. Líbí se mu; nepromešká jedinou příležitost se jí zastat. Lillian sama si už občas pomyslila, že ti dva se k sobě povahově neobyčejně hodí. Frank má rád mladé lidi. Ale to se rozumí, je ženatý, a Aileen stojí společensky nekonečně níž než on a Frank má dvě děti a ji, Lillian. A jeho společenské i finanční postavení je tak pevné a solidní, že se s ním neodváží nijak zahrávat. Stále ještě dumala; neboť čtyřicet let a dvě děti a pár slabých vrásek a podezření, že možná už není milována tak, jako kdysi byla, snadno přimějí kteroukoli ženu k zadumání i tehdy, žije-li ve finančních poměrech mimořádně skvělých. Kam by šla, kdyby od něho odešla? Co by si mysli lidé? Co by bylo s dětmi? Mohla by mu ten poměr dokázat? Mohla by ho přistihnout v nějaké kompromitující situaci? Chce to vůbec?

Viděla nyní, že ho nemiluje tak, jak některé ženy své muže milují. Není po něm poblázněná. Celá ta léta ho jaksi přijímala jako samozřejmost, domnívala se, že ji miluje dost, aby jí nebyl nevěrný; alespoň si představovala, že je příliš zaujat vážnějšími problémy života, aby ho vyrušila nějaká taková malicherná pletka, jako tenhle

dopis naznačuje, nebo brzdila jeho velkou kariéru. Jak je vidět, není to pravda. Co má udělat? Co říci? Jak se zachovat? Její nijak zvlášť bystrý duch jí nebyl v této krizi mnoho platný. Lillian neuměla dost dobře ani dělat plány, ani se rvát.

Konvenční duch je v nejprůzračnějším případě titěrný strojový automat. Ve své funkci se podobá ústřici, nebo snad ještě lépe škebli zaděnce. Jeho myšlenkový sosáček se samočinně vystrkuje nahoru nebo dolů do nezměrného oceánu faktů a okolností; ale bere si tak málo, čerpá tak slabě, že soudržnost bezprostřední okolní vrstvy obrovských mas zůstává nedotčena. Nevnímá nic z rafinovaných složitostí života. Nikdy se nedopátrá ani sebeslabšího tušení o jeho bouřích či hrůzách, ledaže je objeví čirou náhodou. A když se v pokojném toku událostí nečekaně vynoří nějaký takový drsný, významný fakt, jakým se ukázal tento dopis, pak přijde nezměrná bolest nebo porucha a váznutí tak zvaných normálních procesů. Sosák nefunguje správně. Nasává strach a zoufalství. Špatně seřazené části skřípou – ne nepodobně jako písek ve stroji – a život, jak tomu tak často bývá, ustává nebo se již navzdychy chromě vleče.

Duch a mentalita paní Cowperwoodové byly konvenční. V podstatě nevěděla o životě nic. A život ji nemohl ničemu naučit. Reakce vzbuzeň ostrým myšlenkovým procesem nebyla schopna. Nežila život v tom smyslu jako Aileen Butlerová, a přesto si o sobě myslila, že ho žije velmi plně. Nic než iluze. Nežila ho tak. Pro toho, kdo miloval mírnost, byla roztomilá. Pro jiného nebyla. Nebyla zajímavá, vtipná ani průbojná. Frank Cowperwood by byl udělal dobře, kdyby se byl hned na začátku sám sebe zeptal, proč si ji vlastně bere. Teď už se neptal, protože nepokládal za moudré zpytovat minulost, pokud jde o spáchané nezmary a omyly. Podle jeho názoru bylo krajně nemoudré něčeho litovat. Upínal pohled i myšlenky k budoucnosti.

Ale paní Cowperwoodová byla svým způsobem opravdu nešťastná a chodila po domě plná zoufalých myšlenek a pocitů. Protože ji dopis vyzýval, aby se sama přesvědčila, rozhodla se vyčkat. Musí si

rozmyslet, jak bude ten dům hlídat, udělá-li to vůbec. Frank nesmí nic vědět. Kdyby to snad přece jen byla Aileen Butlerová – ale ta to jistě není –, hodlala to na ni vyzradit jejím rodičům. Ovšem, to znamená vyzradit také sama sebe. Umínila si, že u večeře zatají svou náladu, jak nejlépe dovede – ale Cowperwood nemohl zasednout ke stolu spolu s rodinou. Měl takový shon, tolik důvěrných porad s různými lidmi, tolik tajných rozhovorů s otcem i jinými, že ho to pondělí večer téměř ani nezahlédla a stejně tak ani druhý den, ani mnoho dalších dní.

V úterý odpoledne ve dvě hodiny třicet minut totiž svolal schůzi svých věřitelů a v pět třicet se rozhodl svěřit rukám vyrovnacího správce. A přesto – jak tak stál v kanceláři před svými hlavními věřiteli, před skupinou asi třiceti mužů – neměl pocit, že jeho život leží v troskách. Je pouze dočasně v nesnázích. Situace vypadá bezesporu velice černě. Ty obchodní konexe s městskou pokladnou natropí velký rozruch. A ty zastavené certifikáty městské půjčky v ceně šedesáti tisíc dolarů natropí další, jestli se Stenerovi zamane. Ale přesto se ještě necítil úplně zničený.

„Pánové,“ pravil na závěr svého vysvětlujícího proslovu na schůzi, stejně vzpřímený, sebejistý, bojovný a přesvědčivý jako kdy předtím, „vidíte tedy, jaká je situace. Ty zástavy mají právě takovou hodnotu jako kdy dřív. S podniky, které za nimi stojí, se ani v nejmenším nic neděje. Jestli mi poskytnete patnáct nebo dvacet dní času, jsem přesvědčen, že můžu celou věc uvést do pořádku. Jsem téměř jediný, kdo to může dokázat, protože ji do všech podrobností znám. Trh se nutně musí zase zotavit. Obchod bude lepší, než byl kdy dřív. Nepotřebuju nic než čas. Čas je v téhle situaci jediný důležitý činitel. Potřebuju vědět, jestli mi poskytnete lhůtu patnáct až dvacet dní – měsíc, jestli můžete. Nic víc nepotřebuju.“

Poodstoupil stranou a pak vyšel z hlavní místnosti, kde byly rolety stažené, do své soukromé kanceláře, aby věřitelům dal možnost nerušeně se poradit o jeho situaci. Měl ve schůzi přátele, kteří mu

byli příznivě nakloněni. Čekal hodinu, dvě, skoro tři, než debata skončila. Konečně k němu vešli Walter Leigh, soudce Kitchen, Avery Stone od firmy Jay Cooke a spol. a několik dalších. To byla komise pověřená úkolem získat další informace.

„Dnes se už nedá víc dělat, Franku,“ oznámil mu klidně Walter Leigh. „Většina se dožaduje dovolení prozkoumat knihy. Mají jisté pochybnosti stran té zápletky s městským pokladníkem, co podle vašich slov existuje. Jsou toho názoru, že v každém případě uděláte nejlíp, když ohlásíte dočasné uzavření přepážek – a když vám budou později chtít povolit, abyste je znovu otevřel, beze všeho můžou.“

„To mi je líto, pánové,“ odpověděl Cowperwood, sotva znatelně deprimovaný. „Udělal bych raději všechno jiné, než abych zavřel třeba jen na jedinou hodinu, kdybych tomu mohl zabránit, protože jasně vím, co to znamená. Shledáte, že u mne aktiva daleko přesahují pasiva, jestli budete akcie počítat za normální tržní cenu; ale když zavřu, vůbec nic to nepomůže. Veřejnost ve mě ztratí důvěru. Měl bych nechat otevřeno.“

„Je mi líto, kamaráde,“ prohodil Leigh a stiskl mu přátelsky ruku. „Kdyby to záleželo jedině na mé osobě, Franku, mohl byste mít času, kolik byste chtěl. Je tam pár starých pavouků, s kterými není vůbec rozumná řeč. Jsou panikou bez sebe. Podle mého jsou asi sami těžce potrefeni. Ani jim to snad nemůžete mít za zlé. Dostanete se z toho docela dobře, třeba bych sám rád, abyste nemusel vůbec zavřít. Ale s těmi nic nesvedeme. Ksaku, člověče, vůbec nechápu, jak byste se vlastně mohl doopravdy položit. V deseti dnech budou přece tyhle akcie zase nahoře.“

Také soudce Kitchen ho litoval – ale co to prospěje? Ti lidé tady ho nutí, aby zavřel. Bude muset přijít účetní znalec a zrevidovat jeho knihy. Butler třeba rozšíří zprávy o jeho obchodním spojení s městskou pokladnou, Stener si možná bude stěžovat na poslední transakci s městskou půjčkou. Hrstka ochotných přátel s ním zůstala až do čtyř hodin do rána, ale přesto musil stejně zavřít. A když

to udělal, věděl, že je na své honbě za bohatstvím a slávou vážně ochromený, ne-li nadobro poražený.

Když byl skutečně a konečně úplně sám ve své soukromé ložnici, zadíval se na sebe do zrcadla. Je sice v obličeji bledý a unavený, pomyslí si, ale jinak silný a zdatný. „Chm!“ řekl si v duchu. „Ještě pořád nejsem na lopatkách. Ještě jsem mladý. Však já se z toho už nějak vykřešu. Zaručeně se z toho vykřešu. Nějaké východisko už jistě najdu.“

A tak, pohřížen do trpkých a zemdlených myšlenek, se začal svlékat. Konečně se svalil na postel, a ať se to zdá sebedivnější, přes všechnu tu spleť nesnází kolem sebe ve chvíli usnul. On to dokázal – spát a úplně pokojně chrápat, zatímco jeho otec ve svém pokoji neklidně přecházel sem a tam a nedal se ničím utěšit. Před starším mužem bylo všechno temné – budoucnost beznadějná. Mladší muž před sebou dosud viděl naději.

A Lillian Cowperwoodová se neklidně převracela a převalovala na lůžku s touto novou pohromou před očima – neboť ze zpráv pochytaných od otce i od Franka a Anny a tchyně se nečekaně ukázalo, že se Frank co nevidět položí nebo chce položit nebo již položil – je skorem nemožné říci, jak to vlastně je. Frank má tuze mnoho práce, než aby mohl něco vysvětlovat. Vinu na tom má ten požár Chicaga. O stycích s městskou pokladnou dosud nepadla zmínka. Frank uvázl v pasti a bojuje teď o život.

V této krizi zapomněla, pro tu chvíli, na onen dopis o jeho nevěře, nebo spíše ho ignorovala. Byla překvapená, vylekaná, ohromená, zmatená. Její malý, klidný, krásný svět se kolem ní točil v závratném víru. Rozkošná, zdobná loď jejich šťastného osudu se kymácela v neuvěřitelně krutém vlnobití sem a tam. Považovala jaksí za svou povinnost, aby zůstala ležet a snažila se spát; ale měla oči dokořán a mozek ji bolel. Už před několika hodinami jí Frank domlouval, aby si kvůli němu nedělala starosti, že mu nemůže pomoci – a ona od něho odešla a lámala si hlavu víc než kdy jindy, v čem a kde vlastně

leží meze její povinnosti. Konvenčnost jí velela stát při manželovi a pro to se také rozhodla. Ano, to přikazuje náboženství a rovněž tak i mrav. Jsou tu přece děti. Ty nesmějí utrpět. Franka musí přivést na správnou cestu, bude-li to možné. On to překoná. Ale je to rána!

Kapitola 31

Zpráva o platební neschopnosti bankovního domu Frank A. Cowperwood a spol. vzbudila na burze i v celé Filadelfii vůbec velký rozruch. Přišla tak neočekávaně a částka, o kterou šlo, byla tak velká. Fakticky dosahovala jeho pasiva výše jednoho milionu dvou set padesáti tisíc dolarů, kdežto aktiva, při pokleslém stavu kursovní hladiny, činila úhrnem sotva sedm set padesát tisíc dolarů. Sestavení jeho bilance si vyžádalo značně práce, než ji bylo možno předložit veřejnosti; ale když se to konečně stalo, kursy klesly o další tři body a noviny ji druhý den otiskly pod nápadnými titulky. Cowperwood byl dalek myšlenky vyrovnat se natrvalo; přál si pouze dočasně zastavit platy a později, bude-li možno, přimět své věřitele, aby mu dovolili znovu zahájit obchodní činnost. Tomu stály v cestě dvě věci: předně těch pět set tisíc dolarů vypůjčených z městské pokladny na směšně nízkou úrokovou míru, které dokazovaly jasněji než všechna slova, co se vlastně dělo, a za druhé ten šedesátitisícový šek.

Finanční důvtip mu napověděl, že existuje cesta, jak převést své majetkové hodnoty ve prospěch největších věřitelů, což mu jistě přijde k dobru, bude-li později chtít znovu zahájit obchodní činnost; a okamžitě podle toho také jednal. Harper Steger totiž ihned zkoncipoval dokumenty, které Jayi Cookovi a spol., Edwardu Clarkovi a spol., Drexelovi a spol. a několika jiným přiznávaly postavení přednostních věřitelů. Frank věděl, že i když nespokojení majitelé menších pohledávek za jeho firmou později budou žalovat a vynutí si vyrovnání nebo konkurs, přesto projevený úmysl preferovat některé ze svých nejvlivnějších podporovatelů je pro něho důležitý. Bude se jim to líbit a třeba mu později pomůžou, až se tohle všechno přežene. Ostatně množství žalob je skvělý prostředek, jak hladce přežít takovouhle krizi, než se akcie a zdravý rozum

zase vzpamatují, a jemu je hodně žalob docela po chuti. I ve víru finančního chaosu, kdy je úsměvů tak pomálu, se Harper Steger jednou jaksi chmurně usmál, když spolu rozbírali situaci.

„Jste hotový zázrak, Franku,“ řekl. „Za chvíli bude z těch žalob kvůli vám takový mišmaš, že se v něm nikdo nevyzná. Všichni budou žalovat jeden druhého.“

Cowperwood se usmál.

„Potřebuju jenom trošku času, nic víc,“ odpověděl. Přesto byl, poprvé v celém životě, maličko deprimovaný – neboť podniku, jemuž věnoval léta houževnaté práce a myšlení, právě odzvonila hrana.

Největší starost na celé té věci mu nedělalo ani tak oněch pět set tisíc dolarů, jež dluhoval městské pokladně a o nichž věděl, že pobouří politický a společenský život až v samém jádře, jakmile se to jednou veřejně roznese – to alespoň byla transakce legální nebo téměř legální –, nýbrž spíše ty zastavené a nevyplacené certifikáty městské půjčky v ceně šedesáti tisíc dolarů, které dosud nebyl s to vrátit do umořovacího fondu a které tam nemohl deponovat už ani teď, i kdyby mu třebaš potřebné peníze spadly z nebe. Fakt, že chybějí, byl nesporný. Velice mnoho se o té situaci nahloubal.

Uvažoval, že kdyby zašel k Mollenhauerovi nebo k Simpsonovi nebo k oběma (ani s jedním se v životě ještě nesetkal, ale se zřetelem na Butlerovo odpadnutí byli ti dva jeho jediným útočištěm), nejvhodnější by bylo prohlásit, že prozatím sice nemůže těch pět set tisíc dolarů vrátit, ale je ochoten zavázat se čestným slovem, že každický dolar z dotyčných pěti set tisíc dolarů bude časem městské pokladně splacen, nebude-li proti němu nyní vedeno žádné řízení, které by mu znemožnilo po krátké přestávce znovu zahájit obchodní činnost v normálním rozsahu. Kdyby odmítl a on utrpěl újmu, hodlá je nechat čekat tak dlouho, dokud nebude opět v „solidním a solventním“ postavení, což se vší pravděpodobností nebude nikdy. Ale po pravdě není vlastně docela jasné, jak by kdo mohl soudnímu řízení proti němu zabránit – ani ti dva ne. Má tu

částku zanesenou v knihách jako dluh městské pokladně, a v knihách městské pokladny figuruje táž částka zase jako pohledávka za ním. Mimoto existuje ta místní organizace, známá pod jménem Občanský svaz pro reformu městské správy, která občas provádí vyšetřování v souvislosti s veřejnými záležitostmi. Jeho zpronevěra se jistě k uším té korporace donese a žádný div, kdyby z toho pak vzešlo veřejné vyšetřování. Stejně už o ní vědí různé soukromé osoby. Například jeho věřitelé, kteří právě zkoumají jeho knihy.

Tahle otázka návštěvy u Mollenhauera nebo u Simpsona, nebo u obou, je tak jako tak důležitá, myslil si; ale než ji podnikne, rozhodl se, že si všechno ještě jednou prohovoří s Harperem Stegerem. A tak si několik dní po tom, kdy ohlásil insolveni, vzkázal pro Stegera a vypověděl mu všechno o té transakci s jedinou výjimkou – nevyslovil se dost jasně v tom, že vůbec neměl v úmyslu ty certifikáty v umorovacím fondu deponovat, leda vyvázne-li z té krize docela hladce.

Harper Steger byl velký, štíhlý, uhlazený, velice elegantní muž s jemným hlasem a bezvadnými způsoby, který vždycky chodil, jako kdyby byl kočka a někde za rohem číhal pes. Měl podlouhlý, úzký obličej typu, jaký se velmi líbí ženám. Oči měl modré, vlasy hnědé se světle narudlým nádechem. Jeho pevný, nevyzpytatelný pohled k člověku často mířil přes hubenou, jemnou ruku, jíž si přemítavě zakrýval ústa. Byl krutý v plném významu toho slova, krutý nikoli činem, nýbrž svou lhostejností – protože v nic nevěřil. Nebyl chudý. Ba ani se v chudobě nenarodil. Příroda ho prostě nadala neobyčejnou bystrostí a posedla ho nutkavou představou, která byla asi to jediné, co ho pohánělo k práci, představou, že by měl být bohatší, než je – významnější. Cowperwood byl skvělá cesta k právníckému úspěchu. Kromě toho to byl zajímavý klient. Ze všech svých klientů obdivoval Steger nejvíce právě Cowperwooda.

„Jen ať si proti vám klidně postupují,“ odpověděl na Cowperwoodův výklad. Jeho brilantní právnícký mozek okamžitě obsáhl všechny stránky situace. „Nevidím, že by se z toho dalo vydupat něco víc

než čistě technické obvinění. Jestli vůbec kdy k něčemu takovému dojde, ale to nemyslím, znělo by obvinění na zpronevěru nebo možná na krádež spáchanou opatrovníkem. V daném případě jste opatrovníkem byl vy. A jediná cesta, jak z toho vyvážnout, by pro vás byla, kdybyste odpřisáhl, že jste ten šek dostal se Stenerovým vědomím a souhlasem. Potom by z toho zbylo pouze technické obvinění z neodpovědnosti z vaší strany, jak to vidím já, a nevěřím, že by vás nějaká porota odsoudila pouze na podkladě toho, jak se tyto styky mezi vámi praktikovaly. Ale taky by mohla – u poroty se nikdy nedá s určitostí předvídat, co udělá. Než buď jak buď, při soudním jednání bude všechno tohle muset na denní světlo. Jak se to jeví mně, bude pro celou věc rozhodné to, komu z vás dvou – vám, nebo Stenerovi – bude porota spíš ochotná věřit a jak bude dnešním městským veličinám záležet na tom, aby našli nějakého obětího beránka za Stenera. Kámen úrazu jsou ty blízké volby. Kdyby byla tahle panika přišla kdykoli jindy...”

Cowperwood ho pokynem ruky umlčel. To všechno už věděl. „Všechno záleží na tom, co se rozhodnou udělat politikové,” řekl. „Nevím, nevím. Situace je příliš komplikovaná. Nedá se to ututlat.” Seděli v jeho pracovně u něho doma. „Co má být, to bude,” dodal.

A pokračoval: „Co by to znamenalo, Harpere, z právního hlediska, kdyby mě soudili pro obvinění z krádeže spáchané opatrovníkem, jak tomu říkáte vy, a kdyby mě pro to odsoudili? Kolik let káznice nejvýš?”

Steger chvíličku přemýšlel a mnul si rukou bradu.

„Počkejme,” řekl, „tohle je vážná otázka, nemyslíte? Zákon praví jeden rok až nejvýš pět let; ale v případech zpronevěry se výměr trestu v průměru pohybuje mezi jedním až třemi lety. V tomto případě ovšem...”

„To všechno znám,” skočil mu Cowperwood podrážděně do řeči. „Můj případ se nijak neliší od případů jiných, a vy to víte. Zpronevěra je zpronevěra, když si to politikové jednou tak zamanou.” Zabral se

do přemýšlení a Steger vstal a přecházel volně po pokoji. Také on přemýšlel.

„A musel bych snad jít na nějaký čas do vězení už během trvání procesu – ještě před konečným rozhodnutím případu u vyšších instancí?“ dodal po chvíli Cowperwood přímo a zasmušile.

„Ano, na všech právních procedurách tohoto druhu je jeden háček,“ odpověděl Steger opatrně. Mnul si tentokrát pro změnu ucho a snažil se podat věc pokud možno šetrně. „Ve všech přípravných stádiích podobného případu, jako je váš, se uvalení vazby vyhnout můžete, ale jakmile jednou dojde k hlavnímu přelíčení a vašemu odsouzení, pak je náramně těžké něco proti tomu dělat. Po pravdě řečeno, pak nastává bezpodmínečná nutnost jít na pár dní do vězení, řekněme na čtyři na pět, než se podá žádost o obnovu řízení a vymůže výměr v tom smyslu, že o správnosti rozsudku nižší instance existují důvodné pochybnosti. Tak dlouho to obvykle trvá.“

Mladý bankéř jen seděl a díval se utkvělým pohledem z okna. Steger podotkl: „Je to trochu složité, že?“

„Chm, to bych řekl!“ opáčil Frank a pro sebe si dodal: „Vězení! Pět dní ve vězení!“ To by byla strašlivá rána, když se pováží všechny okolnosti! Pět dní ve vězení, než se vymůže výměr o důvodné pochybnosti, jestli se dá vůbec vymoci! Toho se musí uvarovat! Vězení! Káznice! To by jeho obchodní pověst jaktěživo nepřežila!

Kapitola 32

Nutnost svolat konečnou poradu mezi Butlerem, Mollenhauerem a Simpsonem velmi rychle dozrála, neboť situace byla s každou hodinou vážnější. Po Třetí ulici se totiž trousily pověsti, že Cowperwood a Stener, nebo Stener s pomocí Cowperwoodovou či obráceně – kromě toho, že Cowperwood svým úpadkem v tak velké výši jen ještě víc zhoršil finanční situaci beztak již beznadějně rozvrácenou požárem Chicaga –, také poškodili městskou pokladnu o celkovou sumu pět set tisíc dolarů. A problém byl, jak tu věc udržet v tajnosti až přes volby, do kterých ještě zbývaly tři týdny.

Bankéři a makléři si mezi sebou šuškali všelijaké pověsti o šeku přijatém od městské pokladny, který si prý Cowperwood vybral již s vědomím, že neujde úpadku, a bez Stenerova souhlasu. Rovněž že prý hrozí nebezpečí, že se to donese k uším oné velice nepohodlné politické organizace známé pod jménem Občanský svaz pro reformu městské správy, jejímž předsedou byl dobře známý železářský průmyslník, jistý Skelton C. Wheat, velice řádný a mravně založený muž bezúhonné pověsti. Wheat již po mnoho let vytrvale šlapal na paty vládnoucí republikánské městské správě v marné snaze přivést ji k tomu, aby se za některé své politické zlořády zastyděla. Byl to vážný a přísný muž – jedna z oněch chmurných, samospravedlivých duší, které vidí život skrze zvláštní závoj povinnosti a které, nerušeny žádnou zjevnou tělesnou vášní jakéhokoli rázu, všechen stávající řád věcí zatvrzele podržují kritériu desatera příkázání.

Dotyčný výbor se původně ustavil na obranu proti některým přehmatům v daňovém odboru městské správy; ale od té doby pak s každými novými volbami přeskakoval od jednoho předmětu k druhému a nacházel občas důkaz o své užitečnosti v příležitostném novinovém článku a v ustrašené nápravě některého menšího

politického úředníka, který pak obyčejně končil tím, že se schoval za šosy nějaké vyšší politické osobnosti – v poslední instanci pp. Butlera, Mollenhauera a Simpsona. Právě teď chybělo výboru významné palivo nebo střelivo – a tato Cowperwoodova insolvence se svým doprovodným zločinným skutkem, pokud šlo o městskou pokladnu, v sobě podle názoru některých politiků a bankéřů skrývala nebezpečí, že výboru vtiskne do ruky právě tu hůl, po které pase.

Zkrátka a dobře, rozhodná porada mezi Cowperwoodem a vládnoucími politickými veličinami se konala asi za pět dní po Cowperwoodově úpadku v rezidenci senátora Simpsona, která stála na Rittenhouse Square – hlavním středisku starší generace filadelfských boháčů. Simpson pocházel z kvakerské rodiny a měl nemálo vytrřibený umělecký vkus a velmi bystrý postřeh pro výnosné finanční operace, kterého převážně využíval k uspokojení své lačnosti po politické nadvládě. Byl krajně štědrý v každém případě, kdy mu peníze mohly získat vlivného nebo nezbytného politického přívržence. Přímo zahrnoval hodnostmi – komisařů, kurátorů, soudců, politických kandidátů a různých veřejných úředníků vůbec – všechny, kdo plnili jeho vůli svědomitě a bez otázek.

Ve srovnání s Butlerem a Mollenhauerem měl více moci a vlivu než kterýkoli z těch dvou, protože reprezentoval stát a národ. Když političtí pohlaváři měli v úmyslu strhnout národní volby a chtěli předem zjistit, co udělá stát Pensylvánie, pokud jde o republikánskou stranu, byl to vždycky senátor Simpson, na koho se obrátili. Ten to věděl – v pravém toho slova smyslu. Senátor již dávno povýšil od státní politiky k politice celonárodní a byl zajímavou postavou v senátě Spojených států ve Washingtonu, kde jeho hlas měl ve všech konzervativních a finančnických národních poradních sborech velkou váhu.

Dům, který obýval, v benátském slohu a třípatrový, vynikal mnoha pozoruhodnými architektonickými znaky, jako například květinově ornamentovanými okny, portály se zašpičatělým obloukem

a medailóny z barevného mramoru, vsazenými do zdi. Senátor byl velkým obdivovatelem Benátek. Navštívil je již často, stejně jako Athény a Řím, a přivezl si domů mnoho uměleckých předmětů typických pro civilizaci a vytržbenou kulturu starších dob. Mimo jiné horoval zvláště pro přísné kamenné busty římských císařů a pro torza řeckých bohů a bohyň, jež jsou nejlepším dokladem vysokých uměleckých aspirací staré Helady. V mezipatře domu choval jeden ze svých nejvzácnějších pokladů – jemně tesaný a květinovým reliéfem zdobený sokl s monolitickým fragmentem, nahoru se zužujícím a asi čtyři stopy vysokým, na němž seděla hlava obzvláště kozlovského Pana a vedle něhož byl problematický zbytek sličné nahé nymfy – pouze malé nožky uražené hned nad kotníky. Podstavec, na němž spočívaly nožky nymfy a jehlancovitý balvan, zdobily reliéfy býčích lebek propletených růžemi. V přijímacím sále stály kopie Caliguly, Nerona a jiných římských císařů a na stěnách schodiště byly reliéfy zobrazující průvod tančících nymf a kněze nesoucí oběti, ovce a vepře, k obětnímu oltáři.

Kdesi v domě stály hodiny, které odzváněly čtvrt, půl a tři čtvrti i celou hodinu zvláštními, melodickými a tklivými tóny. Na stěnách pokojů visely gobelíny vlámského původu a nábytek v přijímacím sále, v knihovně, v obývacím pokoji a v salóně byl bohatě vyřezávaný ve stylu italské renesance. V otázkách malířského umění měl senátor vkus nevalný a nevěřil si po té stránce; ale obrazy, které měl, pocházely od mistrů a byly pravé. Větší zájem jevil o své vitríny naplněné menšími dovezenými bronzami, benátským sklem a předměty z čínského nefritu. Nebyl sběratelem těchto drobností v míře nějak význačné – měl pouze zalíbení v několika málo vybraných kouscích. Krásné předložky z tygří a leopardí kůže, pižmoňová kožešina na divanu a žlutavé a hnědavé kozinky a jelenice na stolcích působily elegantním a decentně přepychovým dojmem. Mimoto měl senátor jídelnu zařízenou ve shodě s jakubovským pojetím umělecké vytržbenosti a vinný sklep, o který se mu se vzornou péčí starali nejlepší

vinaři v městě. Byl to člověk, který nesmírně rád velkolepě hostil, a když se v jeho sídle pořádal banket nebo recepce či ples, setkali jste se tam s nejlepší filadelfskou společností.

Porada se konala v senátorově knihovně a domácí pán přijal své kolegy s bonhomíí člověka, který má mnoho co získat a málo ztratit. Na stole byly různé značky whisky, vína a doutníků, a Mollenhauer a Simpson, čekající na Butlerův příchod, zatím rozprávěli o všelijakých denních všednostech, zapálili si doutník a své nejtajnější myšlenky si ponechávali pro sebe.

Náhoda tomu chtěla, že právě předešlý den odpoledne se Butler dověděl od pana Davida Pettieho, okresního prokurátora, o transakci s šekem na šedesát tisíc dolarů. Stejnou dobou touž historii vyslechl i Mollenhauer, a to přímo z úst Stenerových. A byl to Mollenhauer, nikoli Butler, kdo si uvědomil, že využije-li Cowperwoodova postavení, mohl by zachránit filadelfskou organizaci strany před ostudou a zároveň s největší pravděpodobností i oškubat Cowperwooda o jeho akcie pouličních drah tak, že by se o tom – dá-li si pozor – Butler ani Simpson vůbec nedověděli. Musí ho prostě zastrašit soukromou hrozbou soudního stíhání.

Netrvalo dlouho, než Butler přišel a omluvil se za své zpoždění. Skrýváje svůj nedávný zármutek pod maskou výrazu tak veselého, jak jen dokázal, spustil:

„To vám je život, co vedu, na roztrhání. V jednom kole. Pěkný, když kdejaká banka v městě na mně chce vědět, jak hodlám krýt její půjčky!“ Vzal si doutník a rozškrtl sirku.

„Opravdu to vypadá trochu hroživě,“ přisvědčil senátor Simpson s úsměvem. „Posad'te se. Právě jsem mluvil s Averym Stonem od Jaye Cooka a spol. a ten mi povídal, že ty řeči v Třetí ulici o Stenerově souvislosti s tímhle Cowperwoodovým úpadkem se houževnatě rozrůstají a že noviny se toho jistě brzy chytanou, neudělá-li se s tím něco. Jsem si jist, že se ta novina velice brzy donese také k uším pana Wheata z Občanského svazu pro reformu. Měli bychom se tedy

rozhodnout, pánové, co hodláme podniknout. Jedno, jsem si jist, bude vypustit Stenera co možná nenápadně z kandidátky. Vskutku mi připadá, že by se z téhle věci mohla vyvinout velmi vážná aféra, a měli bychom hned teď udělat všechno, co je v naší moci, abychom paralyzovali její pozdější účinky.“

Mollenhauer si mocně bafł z doutníku a vyfoukl kouř ve valivém ocelově modrém oblaku. Zkoumavě hleděl na gobelín na protější stěně, ale neřekl nic.

„Jedna věc je jistá,“ pokračoval senátor Simpson po chvíli, když viděl, že nikdo jiný se nemá k řeči, „a to je, že nedáme-li v rozumné lhůtě popud k zahájení soudního stíhání sami, pravděpodobně to udělá někdo jiný. A to by na tu věc vrhlo náramně špatné světlo. Můj osobní názor je ten, abychom počkali, až bude naprosto jasné, že popud k soudnímu stíhání se chystá dát někdo jiný – řekněme Občanský svaz pro reformu, ale abychom byli připraveni okamžitě vystoupit a zasáhnout takovým způsobem, aby to vypadalo, jako bychom to byli celý ten čas zamýšleli udělat. Hlavní věc je získat čas – a proto bych navrhoval, aby se co možná nejvíc ztížil přístup k pokladníkovým knihám. Revize jeho knih, začne-li se s ní vůbec – jak pokládám za nejvýš pravděpodobné –, by si měla dát hodně na čas, než vydá svou revizní zprávu.“

Senátor neměl ani nejmenší chuť hrát si před svými významnými kumpány se slovíčky, když jde o důležité otázky. Bylo mu milejší, třeba svým nabubřelým způsobem, nazývat věci pravým jménem.

„No, tohle mi tedy připadá náramně rozumné,“ řekl Butler, svezl se v křesle ještě trochu hloub, aby se mu sedělo pohodlněji, a pečlivě tajil své pravé smýšlení o celé té věci. „Podle mého by mládenci mohli takovou revizi lehko protáhnout na tři neděle. Jestli mě neklame paměť, tak se vším jiným si dávají na čas až moc.“

Současně s tím v duchu uvažoval, jak nejlíp by nadhodil přímo osobu Cowperwoodovu a jeho bezodkladné stíhání tak, aby to

nevypadalo, že je mu snad všeobecný zájem filadelfské republikánské strany až tuze vedlejší.

„Ano, to není špatný nápad,“ přisvědčil Mollenhauer vážně, vyfoukl kroužek kouře a přitom přemýšlel, jak zabránit, aby hlavní Cowperwoodův prohrěšek nepřišel na přetřes ani na této poradě, ani dřív, než si s ním promluví sám.

„Měli bychom si udělat pečlivý rozvrh pro svůj postup,“ pokračoval senátor Simpson, „abychom mohli co nejrychleji zasáhnout, budeme-li nuceni jednat. Pro svou osobu myslím, že tahle věc dospěje do rozhodného stadia určitě do týdne, ne-li dřív, a nemáme tedy ani chvíli času nazbyt. Kdyby bylo podle mé rady, pak bych ihned doporučil starostovi, aby napsal dopis pokladníkovi a požádal ho o vysvětlení a pokladník aby starostovi zase písemně odpověděl. A dále bych doporučil starostovi, aby se schválením městské rady pro přítomnou dobu pokladníka suspendoval – k tomu máme myslím plné právo –, nebo alespoň aby od něho převzal jeho hlavní povinnosti, ale aby pro přítomnou dobu nic z těchto zásahů neoznamoval veřejnosti – dokud nebudeme muset, to se rozumí. Měli bychom mít tyto dopisy po ruce, abychom je mohli okamžitě ukázat novinám v případě, že nám bude takové jednání vnuceno.“

„Mohl bych dát ty dopisy připravit, pánové, kdybyste proti tomu nic nenamítali,“ přihlásil se ke slovu Mollenhauer klidně, ale rychle.

„No, to mi připadá docela rozumné,“ prohodil Butler nenuceně. „Je to asi tak to jediné, co můžeme za daných okolností dělat, ledaže bychom mohli najít někoho jiného, na koho to svalit, a já mám po téhle stránce jeden návrh. Možná že nejsme koneckonců tak docela bezmocní, jak si myslíme, když se to veme kolem a kolem.“

Při těch slovech mu v očích kmitl slabounký vítězný záblesk v témž okamžiku, kdy se v Mollenhauerových ukázal lehký stín zklamání. Butler to tedy ví – a Simpson pravděpodobně už taky.

„Jak to vlastně myslíte?“ zeptal se senátor a zvědavě se zadíval na Butlera. Neměl o té transakci s šekem na šedesát tisíc dolarů ani

zdání. Zálležitosti městské pokladny nijak zvlášť pozorně nesledoval ani s žádným ze svých kolegů od té první porady s nimi dosud nehovořil. „Je v tom snad namočený někdo cizí, to myslíte?“ Jeho vychytralý politický mozek přitom pracoval naplno.

„Ani ne. Já bych ho zrovna za cizího nepokládal, senátore,“ pokračoval Butler přívětivě. „Myslím přímo Cowperwooda. Od té doby, co jsme se spolu viděli naposledy, pánové, totiž vyšlo najevo něco, co mě přivádí na myšlenku, že ten mladík možná není docela takové nevinátko, jak by rád vypadal. Mně to připadá, jako by kápo v celé téhle věci byl on, jako kdyby byl Stenera sváděl proti jeho vůli. Zkoumal jsem ten případ trošku na svůj vrub, a pokud se v tom vůbec vyznám, tak tenhle Stener nemá tak velkou vinu, jak jsem myslel. Podle všeho, co se mi podařilo zjistit, vyhrožoval Cowperwood Stenerovi hned tím a hned zas tím, jestli mu nedá víc peněz, a zrovna nedávno pod falešnou záminkou vylákal velkou sumu a to na něj možná uvaluje stejnou vinu jako na Stenera. Jde o certifikáty městské půjčky v hodnotě šedesáti tisíc dolarů, za které město zaplatilo, ale které nejsou v umořovacím fondu. A protože právě teď na podzim je dobrá pověst strany v sázce, nevidím, proč bychom k němu měli mít nějaké zvláštní ohledy.“ Odmlčel se v pevném přesvědčení, že na Cowperwooda vystřelil velice nebezpečný šíp, jak tomu také skutečně bylo. Přesto jak senátor, tak i Mollenhauer byli v tomto okamžiku nemálo překvapeni se zřetelem k tomu, že při minulé poradě byl Butler zjevně mladému bankéři značně přátelsky nakloněn, a bylo těžko si představit, že by důvodem k tomu zavilému postoji z jeho strany mohl být tento nedávný objev. Obzvlášť Mollenhauer byl překvapen, protože se na Butlerovo přátelství ke Cowperwoodovi až dosud díval jako na možný kámen úrazu.

„Hm-hm, hm-hm! Nepovídejte!“ prohodil senátor Simpson zamýšleně a přejížděl si při tom bledou rukou přes ústa.

„Ano, mohu to potvrdit,“ připojil klidně Mollenhauer, který viděl tajný skvělý plán svého nitra, zastrašováním odřít Cowperwooda

o jeho akcie pouličních drah, uboze skomírat. „Není to dávno, co jsem právě o téhle věci mluvil se Stenerem, a ten mi říkal, že se z něho Cowperwood pokoušel vynutit dalších tři sta tisíc dolarů, a že když to odmítl, podařilo se prý Cowperwoodovi dostat ještě šedesát tisíc dolarů bez jeho vědomí a souhlasu.“

„Jak to mohl udělat?“ zeptal se senátor nevěřičně. Mollenhauer mu celý postup vysvětlil.

„Tak tedy!“ přikývl senátor, když Mollenhauer dopověděl. „Ale to ukazuje na hezky prohnáného chlapíka, nemyslíte? A ty certifikáty že nejsou v umořovacím fondu, říkáte?“

„To teda nejsou,“ potvrdil rychle Butler s pozoruhodným zápallem.

„Nu, chtě nechtě musím přiznat,“ pravil Simpson se značnou úlevou v tváři, „že mi to připadá spíš dobré než špatné. Jako možný hromosvod. Něco takového právě potřebujeme. Za daných okolností nevidím žádný důvod, abychom se pokoušeli pana Cowperwooda krýt. Spíš bychom se mohli pokusit to vypíchnout, budeme-li s tím vůbec muset ven. Mají noviny rozmazávat něco jiného, ať tedy rozmazávají tohle. Určitě se o tom rozepíšou – a usměrníme-li patřičně jejich hledisko, myslím, že volby dávno krásně přijdou i minou, než se tu věc podaří přiměřeně objasnit, i když se do toho vloží pan Wheat. Docela rád si vezmu na starost zjistit, co se dá s novinami dělat.“

„Když to je teda tak,“ prohlásil Butler, „není toho teď podle mého názoru zrovna moc víc, co bychom mohli prozatím dělat. Ale vážně si myslím, že to bude chyba, jestli Cowperwood neslízne trest spolu s tím druhým. Má stejnou vinu jako Stener, jestli ne větší, a když nikdo, tedy já chci vidět, aby dostal, co si zaslouží. Patří do káznice, a tam taky půjde, jestli do toho budu mít co mluvit.“

Mollenhauer i Simpson vrhli na svého zpravidla tak dobrodružného společníka zdrženlivý, tázavý pohled. Jaká příčina asi vězí za tím jeho náhlým odhodláním přispět ke Cowperwoodovu potrestání?

Jak to viděl Mollenhauer i Simpson, a jak by to byl jindy viděl i Butler, jednal Cowperwood zcela v mezích svých práv lidských, třebaže nikoli úplně do písmenka přesně v mezích práv zákonných. Že se snažil dělat, co dělal, to mu nezaslívali ani z poloviny tolik jako Stenerovi to, že ho to nechal dělat. Ale protože to Butler bral takhle a technicky skutečně o přestoupení zákona šlo, byli zcela ochotni ponechat straně, aby toho pro sebe využila, i když za to Cowperwood půjde do káznice.

„Máte možná pravdu,“ přisvědčil senátor Simpson opatrně. „Můžete dát ty dopisy připravit, Henry – a budeme-li vůbec muset před volbami proti někomu vznést obvinění, bylo by snad záhodno vznést je proti Cowperwoodovi. Zahrňte do toho i Stenera, budete-li muset, ale jenom tehdy, bude-li to opravdu nezbytné. Ponechám to na starost vám dvěma, protože v pátek jsem nucen odjet do Pittsburgu – ale jsem přesvědčen, že jistě nic důležitého nepřehlédnete.“

Senátor se zdvihl – jeho čas byl vždycky vzácný. Butler byl nesmírně spokojen s tím, čeho docílil. Podařilo se mu přimět triumvirát k jednotnému postupu proti Cowperwoodovi jakožto první oběti v případě nějakého veřejného pobouření nebo demonstrace proti straně. Není už zapotřebí nic jiného, než aby se nějaké takové pobouření projevilo – a podle toho, co může usoudit z místních poměrů, nedá na sebe ani dlouho čekat. Teď zbývá již jen prozkoumat otázku Cowperwoodových nespokojených věřitelů – a jestli se odkoupením některých pohledávek mezi ně vetře a tak se mu podaří mladému finančníkovi zabránit, aby znovu zahájil obchodní činnost, dostane ho tím do situace opravdu krajně povážlivé. Byl to pro Cowperwooda zlořečený den, myslel si Butler – ten den, kdy se prvně pokusil svést Aileen na scestí – a není daleko chvíle, kdy mu to bude moci dokázat.

Kapitola 33

Mezitím Cowperwood ze všeho, co viděl a slyšel, nabýval stále větší a větší jistoty, že se politikové z něho pokusí udělat hromosvod, a to v nejbližší době. Za prvé několik málo dní po tom, co uzavřel přepážky, za ním přišel Stires a prozradil mu jednu významnou zprávu. Albert byl dosud ve službách městské pokladny, stejně jako Stener, a spolu se Sengstackem a ještě jedním osobním pověřencem Mollenhauerovým se nyní zabýval zkoumáním pokladnickových knih a objasňováním jejich finančních položek. Stires přišel ke Cowperwoodovi především proto, aby se s ním znovu poradil stran toho šedesátitisícového šeku a své osobní účasti na té věci. Jak to vypadalo, Stener nyní vyhrožoval, že svého prvního úředníka odevzdá soudu, protože prý je za ztrátu těch peněz odpovědný a může se hojit na kaucích svých podřízených. Cowperwood se jenom zasmál a ujistil Stirese, že to je mluvení do větru.

„Alberte,“ řekl mu s úsměvem, „povídám vám naprosto jasně, že to všechno je plácání. Nenesete vůbec odpovědnost za to, že jste mi ten šek vydal. Ale já vám povím, co máte udělat. Seberte se a jděte se poradit s mým advokátem – se Stegerem. Nebude vás to stát ani groš a on vám přesně poví, co máte dělat. A teď běžte hezky domů a už si s tím nedělejte těžkou hlavu. Mrzí mě, že vám tenhle můj krok způsobil tolik svízelů, ale pravděpodobnost je sto ku jedné, že u nového městského pokladníka byste si svoje místo neudržel tak jako tak, a kdybych se dověděl o nějakém místě, kam byste se mohl později s výhodou upíchnout, dám vám vědět.“

Druhá věc, nad kterou se musil v tu dobu Cowperwood pozastavit a zamyslet, byl dopis od Aileen, v němž mu podrobně vylíčila rozhovor, který se vedl jednoho večera u rodinného stolu při obědě, když Butler senior nebyl doma. Popisovala, jak její bratr

Owen doslovně prohlásil, že „však oni“ – politikové, totiž otec, Mollenhauer a Simpson – „se mu ještě dostanou na kobytku“ (tím mysli Cowperwoodovi) pro nějakou nezákonnou finanční manipulaci s něčím – nemůže přesně říci s čím – snad s nějakým šekem nebo co. Aileen byla starostí bez sebe. Mohli tím myslet káznici? ptala se v dopise. Její drahý milý! Její milovaný Frank! Mohlo by se mu doopravdy stát něco takového?

Čelo se mu zachmuřilo a vzteky zaťal zuby, když četl její dopis. S tímhle bude muset něco dělat – navštívit Mollenhauera nebo Simpsona nebo oba a něco městu nabídnout. Prozatím jim peníze slíbit nemůže – jenom směnky – ale možná že je přijmou. Jistě není přece možné, že by ho chtěli utopit kvůli takové malicherné a pochybné věci, jako je tahle transakce s šekem! Když tady je těch pět set tisíc půjčených Stenerem, ani nemluvě o dřívějších čachrech bývalých městských pokladníků! Ukrutná nízkost! Docela podobné těm politikářům, a jak na to jdou věčně a nebezpečně!

Ale Simpson odjel na dobu deseti dnů z města a Mollenhauer, postupuje podle návrhu vysloveného Butlerem, aby se Cowperwoodova přehmatu využítokovalo k dobru strany, už zahájil kroky, na nichž se dohodli. Dopisy byly hotové a čekaly. Také již hned od té porady nižší politikové, řídíce se pokyny své vrchnosti, horlivě šířili historii se šedesátitisícovým šekem a tvrdili, že tíha viny za zpronevěru v městské pokladně – došlo-li k jaké – leží na mladém bankéři. Jakmile však Mollenhauer spočinul pohledem na Cowperwoodovi, okamžitě si uvědomil, že má co jednat se silnou osobností. Cowperwood nejevil nejmenší známku strachu. Svým příjemným způsobem prostě konstatoval, že byl zvyklý vypůjčovat si peníze z městské pokladny na nízký úrok a že ho současná panika postihla takovou měrou, že mu pro přítomnou dobu absolutně není možno ty peníze vrátit.

„Slyšel jsem pověsti v tom smyslu, pane Mollenhauere,“ řekl, „že proti mně má být vzneseno nějaké obvinění jakožto na spoluvíníka

pana Stenera v této věci. Ale doufám, že to město neudělá, a myslil jsem, že bych snad mohl získat vás, abyste tomu svým vlivem zabránil. Moje situace není v žádném směru špatná, jen kdybych měl trochu času, abych si své záležitosti uspořádal. Nabízím teď všem svým věřitelům padesátiprocentní vyrovnání a vydávám směnky na jeden, dva až tři roky; ale kdybych se mohl dohodnout v této otázce výpůjček z městské pokladny, milerád bych přistoupil na plných sto procent – jenže bych potřeboval maličko víc času. Kursy se určitě zotaví, jak víte, a nehledě k mým nynějším ztrátám na tom budu zase docela dobře. Jsem si vědom, že ta věc se povážlivě rozesla. Každou chvíli ji pravděpodobně začnou rozmazávat noviny, leda by je zarazil někdo, kdo na ně může uplatnit svůj vliv.“ (Tu pohlédl lichotivě na Mollenhauera.) „Ale kdyby se dalo nějak zařídit, abych v celém projednávání té věci vystupoval co možná nejméně, moje pozice by neutrpěla a měl bych lepší šanci postavit se zase na nohy. Bylo by to pro město rozhodně lepší, protože pak bych určitě mohl zaplatit, co mu dlužím.“ A usmál se svým nejroztomilejším a nejpřívětivějším úsměvem. Mollenhauer, který ho viděl poprvé, se neubráníl, aby nepodlehł účinku jeho osobnosti. Ba hleděl na toho mladého finančního Davida dokonce se zájmem. Kdyby byl viděl nějakou možnost, jak tento Cowperwoodův návrh přijmout tak, aby nabízené peníze nakonec vplynuly do kapsy jemu, a kdyby byl Cowperwood měl nějakou opodstatněnou vyhlídku, že se brzy zase postaví na nohy, byl by pečlivě uvážil, co mu řekne. Neboť v tom případě by byl Cowperwood mohl svůj zachráněný majetek postoupit jemu. Ale jak se věci měly, byla malá pravděpodobnost, že se daná situace vůbec kdy zdárně urovná. Občanský svaz pro reformu městské správy se podle všeho, co se Mollenhauerovi doneslo k sluchu, už hýbal – vyšetřoval nebo se k tomu právě chystal, a jakmile jednou vzal tu věc do ruky, není pochyby, že ji bude bedlivě sledovat až do konce.

„Potíž na celé téhle aféře je v tom, pane Cowperwoode,“ pravil Mollenhauer přívětivě, „že se zatím rozrostla tolik, že s ní prakticky

už nic nezmůžu. Mám s ní ve skutečnosti velice málo co dělat. Ale po pravdě se domnívám, že vám tahle otázka těch vypůjčených pěti set tisíc dolarů ani nedělá tak velké starosti jako spíš ta druhá věc, ten šek na šedesát tisíc dolarů, který jste nedávno dostal. Pan Stener tvrdí, že jste ho získal nezákonným způsobem, a je kvůli tomu krajně rozhořčený. Starosta i jiní městští funkcionáři o tom už vědí a možná že to poženou k nějakému právnímu zákroku. Nevím.“

Mollenhauer zřejmě nebyl ve svém jednání upřímný, tou potouchlou narážkou na starostu, svého úředního exponenta, maličko uhýbal – a Cowperwood to viděl. Silně ho to popuzovalo, ale měl dost společenského taktu, aby si v plné míře zachoval svou přívětnost a zdvořilost.

„Je pravda, že jsem den předtím, než jsem ohlásil svou insolventci, dostal šek na šedesát tisíc dolarů,“ odpověděl s patrnou upřímností. „Ale to bylo za certifikáty, které jsem koupil na příkaz pana Stenera, a měl jsem na něj právo. Potřeboval jsem ty peníze, a proto jsem o ně také požádal. Nechápu, že by na tom bylo něco nezákonného.“

„Nic, kdyby transakce byla dovedena ke konci ve všech detailech,“ opáčil Mollenhauer naslédle. „Pokud jsem informován, byly ty certifikáty koupeny pro umořovací fond, ale nejsou tam. Jak vysvětlíte to?“

„Pouhé přehlédnutí,“ odpověděl Cowperwood nevinně a stejně naslédle jako Mollenhauer. „Dávno by tam byly ležely, nebýt toho, že jsem byl nucen ohlásit insolventci tak neočekávaně. Prostě jsem nestačil všechno osobně vyřídit. Nebylo mezi námi zvykem depozitovat je ihned. Pan Stener vám to potvrdí, zeptáte-li se ho.“

„To je zajímavé,“ podivil se Mollenhauer. „Ten dojem na mne nedělal. Ale buď jak buď, nejsou tam, a domnívám se, že z hlediska zákona to znamená jistý rozdíl. Nemám v té věci žádný zájem ani na tu stranu, ani na tu – zajímá mě pouze tolik jako každého jiného dobrého republikána. Nevidím dost jasně, čím bych vám mohl prospět. Co myslíte, že bych mohl udělat?“

„Pochybuji, že byste pro mne mohl udělat cokoli, pane Mollenhauere,“ odpověděl Cowperwood poněkud štiplavě, „ledaže byste byl ochoten jednat se mnou naprosto upřímně. Nejsem ve filadelfské politice žádný nováček. Vím něco o silách, které ji ovládají. Myslel jsem, že byste mohl jakýkoli úmysl v této věci mě stíhat hned v zárodku zarazit a poskytnout mi tak čas, abych se zase postavil na nohy. Nejsem za těchhle šedesát tisíc dolarů o nic víc trestně odpovědný než za těch pět set tisíc dolarů, které jsem převzal jako půjčku předtím – ba ani tolik ne. Já tuhle paniku nezavinil. Já Chicago nepodpálil. Pan Stener a jeho přátelé sklízeli z obchodního spojení se mnou nemalý profit. Po všech těch letech platných služeb jsem měl bezesporu právo vyvinout nějaké úsilí, abych se zachránil, a nemohu pochopit, proč by se mi z rukou nynější městské správy nemělo dostat trochy laskavé služby, když jsem jí byl v minulosti tak užitečný. Není sporu, že jsem městskou půjčku skutečně udržel al pari²² – a pokud jde o peníze od pana Stenera, nikdy mu za ně nechyběl patřičný úrok, ba víc než patřičný úrok.“

„Úplně správně,“ přisvědčil Mollenhauer, dívaje se Cowperwoodovi upřeně do očí a v plné míře oceňuje sílu osobnosti i věcnost myšlení u toho člověka. „Zcela jasně chápu, jak ke všemu tomu došlo, pane Cowperwoode. Není pochyby, že pan Stener má příčinu vám být zavázán vděkem, a stejně i tak všichni ostatní funkcionáři městské správy. Vím pouze tolik, že jste se, ať už vědomě, nebo nevědomě, ocitl v nebezpečné situaci a že veřejné mínění v některých kruzích je proti vám již velmi silně zahroceno. Já pro svou osobu se nekloním na tu stranu ani na tu, a nebýt právě téhle situace, která se zdá nezvládnutelná, neměl bych nic proti tomu, jakýmkoli rozumným způsobem vám pomoci. Ale jak? Republikánská strana je ve velmi špatné pozici, pokud se týče nadcházejících voleb. Do jisté míry, třebaže neúmyslně, jste jí k tomu dopomohl vy, pane

22 Shoda nominální hodnoty cenného papíru s kursem. *Pozn. red.*

Cowperwoode. Pan Butler je z nějakého důvodu, o kterém nevím nic bližšího, zřejmě hluboce a osobně pobouřen. A pan Butler tady má velké slovo –“ (Cowperwood začal přemítat, nenaznačil-li snad Butler náhodou povahu jeho společenského prohrěšku proti své osobě, ale nemohl sám sebe přemluvit, aby tomu uvěřil. Nebylo to pravděpodobné.) „Velice s vámi sympatizuji, pane Cowperwoode, ale radím vám, abyste si nejdříve promluvil s panem Butlerem a s panem Simpsonem. Jestliže oni projeví souhlas s nějakým plánem, jak vám pomoci, nebudu mít nic proti tomu se připojit. Ale kromě toho opravdu nevím, co bych mohl udělat. Jsem pouze jeden z těch, kdo mají do veřejných záležitostí města Filadelfie nepatrně co mluvit.“

V tomto okamžiku Mollenhauer očekával téměř s jistotou, že mu Cowperwood nabídne svůj osobní majetek v tramvajových akcích, ale ten to neučinil. Místo toho řekl: „Jsem vám velice zavázán za laskavost, že jste mi povolil tuto rozmluvu, pane Mollenhauere. Věřím, že byste mi pomohl, kdyby vám to bylo možné. Jak to však je, budu se muset probíjet sám, jak svedu nejlíp. Poroučím se.“

A s úklonou odešel. Jasně si uvědomoval, jak beznadějná je jeho snaha najít někde pomoc.

Mezitím pan Skelton C. Wheat, předseda Občanského svazu pro reformu městské správy, pozoroval, jak pověsti ustavičně nabývají na rozsahu, a když viděl, že nikdo není zjevně ochoten učinit potřebné kroky, aby se ta věc uvedla do pořádku, byl konečně, a to rozhodně nikoli proti své vůli, nucen svolat výbor deseti vážených Filadelfanů, jehož byl předsedou, do jedné malé spolkové místnosti na Market Street a předložit jim otázku Cowperwoodova úpadku k uvážení.

„Jsem toho názoru, pánové,“ prohlásil, „že zde máme příležitost, kdy naše organizace může městu Filadelfii i jeho obyvatelstvu prokázat vynikající službu a podat důkaz o významu oprávněnosti názvu pro ni původně zvoleného, jestliže provedeme vyšetřování

tak důkladné, že všechna fakta tohoto případu vynese jasně na světlo, a budeme-li potom na nich nekompromisně trvat a naléhat, že podobné zlořádné praktiky, jakých se podle našich informací používalo v tomto případě, musí přestat. Víím, že se možná ukáže, že to je úkol obtížný. Republikánská strana a její místní i státní zájmové kruhy budou určitě proti nám. Není pochyby, že se její předáci všemi silami snaží vyhnout kritice a hladce prosadit při volbách svou kandidátku a jistě nebudou klidně přihlížet, když v této věci zahájíme činnost – jestliže však vytrváme, určitě z toho vzejde velké dobro. Ve veřejném životě je už beztak až příliš mnoho nepoctivosti. V těchto věcech existuje jistá právní norma, již nelze trvale nedbat a kterou je nutno nadále opět dodržovat. Ponechávám celou věc vašemu laskavému uvážení.“

Pan Wheat se posadil a přítomné členstvo začalo okamžitě rokovat o věci, kterou předložil k úvaze. Bylo rozhodnuto ustavit podvýbor, jenž má „vyšetřit“ (abychom citovali prohlášení vydané později na veřejnost) „zvláštní pověsti tou dobou kolující kolem jednoho z nejdůležitějších a nejvýznamnějších úřadů naší městské správy“ a podat zprávu na příští schůzi, která byla ustanovena na příští večer v devět hodin. Sezení se odročilo, a než se výbor druhý den večer v devět hodin opět sešel, zabývali se již čtyři členové, nadaní velmi bystrým finančním úsudkem, úkolem jim přiděleným. Sestavili velice pečlivě vypracované prohlášení, které sice neodpovídalo faktům zcela přesně, ale aspoň v takové míře, v jaké je bylo v tak krátké lhůtě vůbec možno zjistit. Po úvodu, v němž se vysvětlovalo, proč byl podvýbor ustaven, zpráva pokračovala:

„Jak se ukazuje, měli městští pokladníci již po léta ve zvyku, schválila-li městská rada vydání půjčky, pověřit jejím umístěním některého favorizovaného makléře, přičemž pověřený makléř vyúčtoval pokladníkovi peníze z těchto prodejů získané v krátkých lhůtách, obvykle k prvnímu každého měsíce.

V nynějším případě byl takovým makléřem, jednajícím z příkazu městského pokladníka, Frank A. Cowperwood. Ale jak vychází najevo, v případě pana Cowperwooda nebylo dbáno tohoto hanebného a obchodně neregulérního postupu. Katastrofální požár Chicaga, z toho vyplývající pokles kursů na efektivní burze a následný úpadek pana Franka A. Cowperwooda dočasně zkomplikovaly situaci takovou měrou, že výbor nebyl dosud schopen přesně zjistit, byla-li pravidelná vyúčtování předkládána čili nic. Avšak podle způsobu, jímž pan Cowperwood měl ve svém držení cenné papíry (městskou půjčku) schopné zastavení a podobně, by se zdálo, že po této stránce nebyl vůbec přidržován k odpovědnosti a že vždycky měl v hotovosti nebo v dluhopisech k volné dispozici několik set tisíc dolarů náležejících městu, s nimiž manipuloval za různými účely; leč podrobnosti o výsledcích těchto transakcí nejsou snadno dosažitelné.

Některé z těchto operací pozůstávaly ze zastavování velkých položek těchto půjček ještě dříve, než certifikáty byly vůbec vydány, přičemž si půjčovateli zajistil, aby zastavené dluhopisy byly v pokladničkách knihách patřičně připsány na jeho jméno a řád. Je patrné, že podobné metody se praktikovaly po dlouhý čas, a ježto je neuvěřitelné, že by si městský pokladník mohl být povahy těchto obchodů nevědom, stává náznak zločinného komplotu mezi ním a panem Cowperwoodem za účelem osobního obohacení využitím městského úvěru v rozporu se zákonem.

Nadto pak ještě právě v touž dobu, kdy se toto zastavování dalo a město platilo úroky z těchto půjček, peníze je reprezentující se nalézaly v rukou pokladníka makléře a neunesly městu žádný úrok. Proplácení městských pokladních poukazů bylo odkládáno a pan Cowperwood je ve velkých položkách kupoval pod pari právě za ty peníze, které měly ležet v městské pokladně. Důvěřiví držitelé pořadových poukazů na půjčkové certifikáty

nemají nyní možnost je získat a takto je městský kredit poškozen ještě podstatněji než nynější malverzací, která dosahuje výše přes pět set tisíc dolarů. Na revizi městských pokladních knih právě pracuje účetní znalec a v několika málo dnech by měl být celý systém používaných praktik objasněn. Lze doufat, že zveřejnění takto dosažené učiní všem podobným zlořádným machinacím konečně přítrž.“

K této zprávě byl připojen výňatek ze zákona stíhajícího zneužití veřejné důvěry. Na závěr pak výbor ještě uvedl, že nerozhodnely se první popud k zahájení soudního stíhání provinilých osob dát některý poplatník, bude se výbor cítit povolán učinit tak sám, třebaže takový krok vlastně ani nespadá do okruhu působnosti, pro nějž se ustavil.

Tuto zprávu okamžitě zaslali novinám. Třebaže Cowperwood i politikové nějaké veřejné prohlášení očekávali, byla tohle přesto těžká rána. Stener byl strachy bez sebe. Vyzrazil na něm studený pot, když spatřil toto oznámení, nadepsané nenápadným titulkem „Schůze Svazu pro reformu městské správy“. Všechny denní listy byly tak úzce spjaty s politickými a finančními vládci města, že si netroufaly otevřeně vystoupit a napsat, co si doopravdy myslí. Hlavní fakta měli rozliční redaktoři a vydavatelé novin v rukou již týden i déle, ale Mollenhauer, Simpson a Butler vydali všem pokyn, aby si prozatím ukládali rezervu. Není to prospěšné Filadelfii, místnímu obchodu a tak dále, dělat nějaký povyk. Pošpinilo by to dobré jméno města. Zkrátka, pořád stejná písnička.

Okamžitě vyvstala otázka, kdo je vlastně pravý viník – městský pokladník, nebo makléř, nebo oba? O kolik peněz ve skutečnosti město přišlo? Kam se poděly? A kdo to vůbec je, ten Frank Algernon Cowperwood? Proč nebyl zatčen? Jak se vůbec k takovému těsnému spojení s finanční správou města dostal? A třebaže ještě nenadešla doba toho, čemu se později říkalo „bulvární tisk“, a místní denní

listy dosud neholdovaly tak prudké osobní kritice, k jaké docházelo později, bylo pro ně nemožné, jakkoli pevně měly ruce i nohy svázané místními politickými a společenskými magnáty, aby se vyhnuly alespoň nějakému komentáři. Úvodníky se psát musely. Musilo se riskovat několik vážných, opatrných narážek na hanbu a zneuctění, jež může jediný člověk uvalit na velké město a slavnou politickou stranu.

Potom vytáhli a uvedli do chodu onen bezohledný plán, který zosnovali Mollenhauer, Butler a Simpson, totiž prozatím svalit ódium²³ zločinu na kruhy stojící mimo stranu. Bylo zajímavé a pozoruhodné sledovat, jak rychle noviny, ba i sám Občanský svaz pro reformu městské správy přijaly za své názor, že hlavním, ne-li jediným viníkem je Cowperwood. Stener mu ty peníze půjčil, je pravda – svěřoval mu k prodeji jednotlivé emise městské půjčky, také pravda –, ale záhadným způsobem jaksi kdekdo zřejmě nabýval dojmu, že Cowperwood pokladníka hanebně využíval. Vyskytly se narážky na okolnost, že si vybral šek na šedesát tisíc dolarů za certifikáty, které nejsou v umořovacím fondu, třebaže se jak noviny, tak i výbor Svazu, dříve než si to budou moci samy bezpečně ověřit, tuze bály státního zákona o nactiutrhání.

V patřičný čas vyšlo na světlo několik dopisů slavné městské správy, majících dokumentárně doložit důtklivý požadavek vznesený ze strany starosty, pana Jakuba Borchardta, na adresu pana George W. Stenera, aby bez odkladu vysvětlil své jednání, a odpověď tohoto pána, jež byly okamžitě dány k dispozici novinám a Občanskému svazu pro reformu městské správy. Tyto dopisy, tak počítali politikové, jsou dostatečným důkazem, že republikánská strana dychtí očistit své řady od všech nepoctivců, a kromě toho také ještě pomohou vyplnit čas až do doby po volbách.

23 Opovržení, hana. Pozn. red.

KANCELÁŘ STAROSTY
MĚSTA FILADELFIE

18. října 1871

*Pan George W. Stener,
městský pokladník*

*Vážený pane,
dostalo se mi informací, že velká položka certifikátů městské
půjčky, vydaných Vámi za účelem prodeje jménem a na řád
města, a jak předpokládám, po obvyklém písemném povolení
od starosty města, přešla z Vašeho držení a že výnos z prodeje
řečených certifikátů nebyl do městské pokladny vplacen.*

*Rovněž se mi dostalo zprávy, že jste připustil, aby velká část-
ka městských peněz přešla do rukou jednoho či více makléřů
nebo bankéřů etablovaných na Třetí ulici, a že řečení makléři
nebo bankéři se od té doby dostali do finančních potíží, pročez,
jakož i vůbec z příčin shora zmíněných, lze důvodně předpoklá-
dat, že zájmy města jsou velice vážně ohroženy.*

*Musím tudíž žádat, abyste mi obratem podal zprávu o prav-
divosti či nepravdivosti těchto tvrzení, abych mohl uvážene
učinit zadost svým povinností, jež mi, se zřetelem k takovým
faktům, pakliže ta skutečně existují, ukládá můj úřad nejvyššího
úředníka města.*

V úctě Váš

*Jakub Borchardt,
starosta města Filadelfie*

KANCELÁŘ POKLADNÍKA
MĚSTA FILADELFIE

19. října 1871

*Slovutný pan
Jakub Borchardt*

*Vážený pane,
tímto potvrzuji příjem Vašeho dopisu z 18. tohoto měsíce a musím vyjádřit politování, že Vám v dané chvíli nemohu poskytnout informaci, o kterou žádáte. Není pochyby, že se v městské pokladně vinou zanedbání povinnosti makléřem, jenž po několika posledních let prostředkoval prodej městských půjček, vyskytla jistá nesnáze a ode dne, kdy jsem tento fakt objevil, jsem se zabýval a doposud se zabývám snahou odvrátit nebo zmenšit ztrátu, jež našemu městu hrozí.*

V hluboké úctě Váš

George W. Stener

KANCELÁŘ STAROSTY
MĚSTA FILADELFIE

21. října 1871

*Pan George W. Stener,
městský pokladník*

*Vážený pane,
za stávajících okolností přijměte laskavě na vědomí, že tímto sdělením odvolávám a ruším veškerá písemná povolení a oprávnění mnou dříve vydaná k dalšímu prodeji půjček, pokud tyto prodeje nebyly již provedeny. Žádosti o půjčky schválené*

a dosud nevydané mohou být prozatím podávány pouze zdejší kanceláři.

S úctou Váš

*Jakub Borchardt,
starosta města Filadelfie*

Psal pan Jakub Borchardt skutečně dopisy, jež nesly jeho podpis? Nikoli. Napsal je pan Abner Sengstack v kanceláři pana Mollenhauera, a když je četl pan Mollenhauer, jeho úsudek zněl, že podle jeho názoru docela postačí, ba že jsou vlastně velmi dobré. A psal pan George W. Stener, filadelfský městský pokladník, tu velice zchytralou odpověď? Nikoli, nepsal. Pan Stener byl ve stavu úplného zhroucení, ba jednu chvíli doma ve vaně dokonce plakal. I jeho dopis napsal pan Abner Sengstack a dal ho panu Stenerovi pouze podepsat. A úsudek pana Mollenhauera o dopise, dříve než byl odeslán, zněl, že podle jeho mínění je „docela dobrý“. Byla to doba, kdy všechny malé krysy a myši pelášily se ukrýt, protože kdesi ve tmě tušily přítomnost velké kočky-veřejnosti s ohnivýma očima, a pouze starší a protřelejší krysy byly schopny jednat.

A vskutku právě v té době, ba již po několik minulých dní, se pánové Mollenhauer, Butler a Simpson sešli a scházeli s panem Pettiem, okresním prokurátorem, a zabývali se úvahami, co se vlastně dá s Cowperwoodem dělat, dá-li se s ním vůbec něco dělat, a jak ještě důrazněji svalit vinu na jeho stranu a jakou vlastně lze najít obhajobu pro Stenera, je-li vůbec jaká možná. Butler se ovšem velmi silně zasazoval o soudní stíhání Cowperwooda. Pettie neviděl možnost, že by se pro Stenera dala najít nějaká obhajoba, protože Cowperwoodovy knihy se hemží četnými záznamy o různých položkách tramvajových akcí pro něho koupených – ale pokud jde o Cowperwooda, řekl: „Počkejme, podíváme se.“ Ze všeho nejdřív uvažovali o tom, nebylo-li by prozíravé Cowperwooda zatknout a v případě nutnosti i soudit, neboť již pouhé jeho zatčení bude pro

veřejnost, alespoň pro nejširší masy, znamenat nezvratný důkaz jeho větší viny, nemluvě ani o účinku ctnostného rozhořčení městských funkcionářů, a následkem toho možná přispěje k odvrácení pozornosti od hanebných poměrů ve straně až do doby po volbách.

A tak konečně odpoledne 26. dne měsíce října 1871 Edward Strobik, předseda filadelfské městské rady, předstoupil před starostu, jak mu nakonec přikázal Mollenhauer, a pod přísahou obvinil Franka A. Cowperwooda, že se jakožto makléř, kterého pokladník pověřil prodejem městských dluhopisů, dopustil zpronevěry a krádeže svěřeného majetku. Na věci nic neměnilo, že zároveň obvinil ze zpronevěry také George W. Stenera. Obětním beránkem, kterému se chtěli dostat na kobytku, byl Cowperwood.

Kapitola 34

Kontrastující obraz, jaký v té době skýtali Cowperwood a Stener, věru stojí za chvilkové pozastavení. Stener byl v obličeji popelavě bílý, rty měl modré. Naproti tomu Cowperwood přes všelijaké vážné úvahy točící se kolem možnosti dlouhého uvěznění, jemuž všechen ten nynější pokřik nasvědčoval, a o tom, co by to znamenalo pro jeho rodiče, ženu a děti i obchodní a osobní přátele, byl tak klidný a vyrovnaný, jak jen bylo možno u člověka tak velké duševní síly předpokládat. Po celou dobu tohoto víru neblahých událostí ani jednou neztratil hlavu nebo odvahu. Tak řečené svědomí, jež posedá některé lidi a vhání je do záhuby, jeho ani v nejmenším netrápilo. Neměl ani nejslabší povědomí o něčem, co se běžně nazývá hříchem. Z hlediska jeho zvláštního myšlenkového uzpůsobení měl život pouze dvě tváře – rub a líc, slabost a sílu. Právo a neprávno? Ani o jednom nic nevěděl. Obojí bylo zahaleno snůškou metafyzických nesrozumitelností, s kterými neměl chuť se párat. Dobro a zlo? To byly hračky kněží, kterými vydělávali peníze. A co se týče společenské přízně nebo společenského ostrakismu, který v některých případech přichází tak rychle v patách jakékoli katastrofě, chm, co to vůbec je, ten společenský ostrakismus? Patřili už vlastně někdy buďto on, nebo jeho rodiče ke společenské smetánce? A protože ne, nemá snad právě budoucnost, přes všechnu tu nynější patálii, pro něho v záloze společenskou rehabilitaci a vysoké společenské postavení? Proč ne. Morálnost a nemorálnost? O tom jaktěživ nepřemýšlel. Ale síla a slabost – ó, to je něco jiného! Když je člověk silný, může se vždycky bránit a hrát nějakou roli. Ale když je slabý – pak ať se nejrychleji klidí dozadu a uhne z dostřelu kanonády!

Byl silný a věděl to – a vždycky jaksi věřil ve svou šťastnou planetu. Něco – nedovedl říci co – to byla jediná metafyzika, která

ho zajímala – jaksi pracovalo v jeho prospěch. Odjakživa mu to pomáhalo. Občas to přispělo, že mu ledaco nakonec dobře vyšlo. Přivádělo mu to do cesty skvělé příležitosti. Proč dostal do vínku tak bystrý mozek? Proč mu bylo vždycky přáno, finančně i osobně? Nezasloužil si to – nevydobył. Snad pouhá náhoda, ale přesto nebylo možno myšlenku, že bude vždycky chráněn – ona vnuknutí, ty niterné „štulce“, aby jednal, jež často cítil –, jen tak lehce vysvětlit. Život je hluboké, nerozluštitelné tajemství, ale ať už je, co chce, jeho dvě podstatné složky jsou síla a slabost. Síla zvítězí – slabost podlehne. Musí spoléhat jedině na hbitost a přesnost myšlení, na svůj úsudek a na nic jiného. Svou svižnou chůzí, bezstarostným šviháckým krokem, svým nakrouceným knírkem, nažehlenými šaty, pěstěnými nehty, hladce oholenou a zdravě zardělou tváří skýtal Cowperwood vskutku zářný obraz odvahy a energie.

Mezitím osobně vyhledal Skeltona C. Wheata a snažil se mu vysvětlit situaci ze svého hlediska, uváděje na své ospravedlnění, že neudělal nic jiného, než jak si již před ním počínali mnozí jiní, ale Wheat byl nedůvěřivý. Nemohl pochopit, jak to přijde, že ty certifikáty za šedesát tisíc dolarů nejsou v umořovacím fondu. Cowperwoodovo vysvětlování, že takový byl úzus, nebylo nic platné. Nicméně pan Wheat chápal, že jiní politicky angažovaní lidé profitovali jiným způsobem stejnou měrou jako Cowperwood, a radil Cowperwoodovi, aby vystoupil jako korunní svědek proti nim. To však Cowperwood obratem odmítl – není přece žádný udavač, jak také přímo řekl panu Wheatovi, a ten se na to jen kysele usmál.

Butler senior byl nadšený (jakkoli měl starost o úspěch ve volbách), protože teď měl svého ničemu v síti a ten bude mít pěknou fušku se z toho vymotat. Příštím okresním prokurátorem, jenž vystřídá Davida Pettieho, zvítězí-li republikánská strana ve volbách, měl podle posledních dispozic být Butlerův kandidát – jeden mladý Ir, který pro něho již vyřídil hodně právnických záležitostí –, jistý Dennis Shannon. Oba druzí předáci strany se za něj Butlerovi již

zaručili. Shannon byl bystrý, statný, hezký chlapík, plných pět stop a deset palců velký, plavovlasý, růžolíčí, modrooký, pozoruhodný řečník a znamenitý právnícký duelant. Byl velmi pyšný na to, že se těší přízni starého pána – že od něho má slíbeno místo na kandidátce –, a bude-li zvolen, říkal, bude všechny jeho příkazy plnit podle svých nejlepších vědomostí a schopností.

Věc měla pouze jedinou stinnou stránku, alespoň pokud se týkalo některých politiků, a to, že bude-li odsouzen Cowperwood, nezbytně musí být odsouzen i Stener. Nikdo neviděl, že by pro městského pokladníka existovala nějaká možnost vyvážnutí. Provinil-li se Cowperwood tím, že si podvodně vybral částku šedesát tisíc dolarů městských peněz, provinil se Stener tím, že vybral pět set tisíc dolarů. Trestní sazba na to je pět let vězení. Mohl by sice trvat na své nevině a předložením svědecké výpovědi, že jednal pouze podle běžných zvyklostí, se zachránit před ostudnou nezbytností svou vinu přiznat, ale odsouzen by byl stejně. Pokud jde o něho, žádná porota nemůže tohoto faktu nedbat. Dojde-li k procesu, v Cowperwoodově případě se přes všechno veřejné mínění mohou vyskytnout závažné pochybnosti. V Stenerově případě však nejsou žádné.

Uvedme zde ve stručnosti praktický postup, jímž se napomáhalo vývoji situace po tom, když proti Cowperwoodovi a Stenerovi bylo vzneseno formální obvinění. Cowperwoodův advokát Steger se důvěrně dověděl předem, že Cowperwood má být stíhán soudně. Okamžitě zařídil, aby se jeho klient dostavil na radnici, dříve než mu bude možno doručit jakékoli předvolání, a tak aby se předešlo rozmazávání aféry v novinách, jež by jistě následovalo, kdyby ho musili hledat.

Starosta vydal na Cowperwooda zatykač a v souhlase se Stegerovým plánem se Cowperwood v doprovodu svého advokáta okamžitě dostavil k Borchardtovi a složil záruku dvacet tisíc dolarů (přičemž ručitelem mu byl W. C. Davison, prezident Girardovy národní banky), že se příští sobotu dostaví na policejní ředitelství

k výslechu. Strobik jakožto předseda městské rady pověřil advokáta Marcuse Oldslawa, aby ho zastupoval a vedl spor jménem města za něj. Starosta si Cowperwooda zvědavě prohlížel, protože byl ve filadelfském politickém životě poměrným nováčkem a neznal ho dosud tak dobře jako jiní, a Cowperwood mu jeho pohled oplácel, jak nejpřívětivěji dovedl.

„Je to jenom velká pimprlová komedie, pane starosto,“ prohodil mezi řečí klidně k Borchardtovi. A ten s úsměvem a s laskavým pohledem odpověděl, že pokud se jeho týká, je to procedurální postup, kterému se v danou chvíli absolutně nelze vyhnout.

„Víte přece, jak se věci mají, pane Cowperwoode,“ dodal.

Cowperwood se usmál. „Věru vím,“ přisvědčil.

Potom následovalo několik více méně povrchních výsledků u městského policejního soudu nazývaného Hlavní soud, kde Cowperwood, když mu bylo předloženo obvinění proti němu vznesené, prohlásil, že se necítí vinen, a konečně jeho objevení před listopadovou obžalovací porotou, kam považoval za moudré se dostavit se zřetelem k neobyčejné komplikovanosti obvinění vzneseného proti němu Pettiem. Tento soudní sbor ho řádně obžaloval (přičemž Shannon, nově zvolený okresní prokurátor, s vervou ukázal, co dovede) a přelíčení s ním stanovil na den pátého prosince před jistým soudcem Paydersonem u prvního oddělení kvartálního soudu, což byla místní expozitura státní judikatury, příslušná pro zločiny dané povahy. K jeho obžalování však nedošlo před příchodem i skončením značně přetřásaných podzimních voleb, jež zásluhou obratného politického manévrování Mollenhauerova a Simpsonova (nevyjímaje ani falšování výsledků přistrkáváním kandidátek do uren a použití tělesného násilí ve volebních místnostech) znamenaly pro stranu další vítězství, byť většinou daleko nižší. Občanský svaz pro reformu městské správy přes svou křiklavou porážku ve volbách, k níž nemohlo dojít jinak než podvodem, pokračoval v odvažné palbě proti těm, jež považoval za hlavní pachatele.

Aileen Butlerová sledovala po celou tu dobu výkyvy ve vývoji Cowperwoodových zevních osudů, jak je vytrubovaly noviny a místní klepy, s takovou mírou zájmu, zaujatosti a zanícení pro něho, jaké jen byla její fyzická zdatnost a náruživá povaha schopna. Neuvažovala tuze rozumově ve věcech, kde hrála úlohu láska, ale ve všem ostatním byla kupodivu chytrá, a třebaže se s ním vídala často a hodně jí pověděl sám – tolik, kolik mu jeho vrozená opatrnost dovolila –, přesto z novinových článků a soukromých rozhovorů doma u stolu i jinde usuzovala, že ať ho již lidé označují za sebešpatnějšího, ještě pořád není tak špatný, jak by mohl být. Pouze jediná zpráva, otištěná ve filadelfském *Public Ledgeru* brzy po Cowperwoodově veřejném obvinění ze zpronevěry, ji utěšovala a dodávala jí mysl. Vystříhla si ji a nosila ji za řadry, neboť v ní jaksi spatřovala důkaz, že se proti jejímu zbožňovanému Frankovi lidé prohřešují daleko víc, než se on prohřešil proti jiným. Byl to odstavec jednoho z přčetných prohlášení nebo zpráv vydávaných Občanským svazem pro reformu městské správy a zněl takto:

Okolnosti případu jsou vážnější, než bylo až doposud veřejnosti dovoleno se dovědět. Schodek ve výši pěti set tisíc dolarů vyvěrá nikoli z městských dluhopisů sice prodaných, ale nevyúčtovaných, nýbrž z půjček poskytnutých pokladníkem jeho makléři. Z pramene, jež výbor pokládá za zcela věrohodný, se mu rovněž dostalo informací, že certifikáty prodané makléřem byly v měsíčních odpočtech vyúčtovávány za nejnižší tržní ceny během uplynulého měsíce znamenáné a že o rozdíl mezi tímto kursem a skutečně strženým obnosem se mezi sebou dělili pokladník a makléř, takže bylo v zájmu obou řečených stran v příhodný čas během každého měsíce tržní kurs městské půjčky stlačit, aby k účelům zúčtování získali nízký záznam. Nicméně může výbor pohlížet na soudní stíhání zavedené proti makléři panu Cowperwoodovi pouze jako na pokus odvrátit

pozornost veřejnosti od provinilejších stran do té doby, než se angažovaným osobám podaří najít možnost věci „zařídít“ ve shodě s jejich zájmy.

„Vida,“ pomyslí si Aileen, když to četla, „tady to stojí černé na bílém!“ Tihle politikové – mezi nimi i její otec, jak usoudila po jeho hovoru s ní – se snaží svalit vinu za své vlastní hanebné činy na jejího Franka! Není ani zdaleka tak špatný, jak černě ho malují. Ta zpráva to potvrzuje. Hltala očima slova „pokus odvrátit pozornost veřejnosti od provinilejších stran“. Právě to jí Frank říkal v těch šťastných důvěrných hodinách, jež spolu poslední dobou strávili hned tu, hned zas jinde, zvláště v tom novém útulku na Jižní Šesté ulici, který zařídil, když starý musili opustit. Probíral se houští jejích vlasů, hladil ji po těle a vyprávěl jí, že to celé je prostě předem ujednaná politická intrika svalit vinu pokud možno nejvíc na něho a ze Stenera a ze strany vůbec ji co možná sejmout. Dostane se z toho docela dobře, řekl, ale varoval ji, aby nic nemluvila. Nijak nezapíral své dlouhé a výnosné styky se Stenerem. Vyprávěl jí přesně, jak se věci mají. Chápala to, nebo se aspoň domnívala, že to chápe. Ale buď jak buď, její Frank jí to říkal a to stačilo.

Pokud se týče obou cowperwoodských domácností, tak nedávno a okázale spojených v úspěchu, nyní tak truchlivě semknutých v nezdaru, z těch přímo prchal život. Tím životem byl Frank Algernon. Byl odvahou a silou svého otce, duchem a příležitostmi svých bratrů, nadějí svých dětí, hodností své ženy, důstojenstvím a významem cowperwoodského jména. Pro ty, kdo s ním byli spřízněni, byl vším, co znamenalo příležitost, sílu, zisk, důstojnost a štěstí. A do kotouče jeho zářivého slunce se zjevně zakusoval černý stín zatmění.

Lillian Cowperwoodová například od onoho osudného rána, kdy se vynořil ten naveskrz drtivý dopis jako meteor bořící její poklidný rodinný život, chodila po domě jako v transu. Již po kolik týdnů den co den vykonávala své povinnosti napovrch zcela pokojně, ale

v nitru se zmítala v bouřlivém příboji myšlenek. Byla bezmezně nešťastná. Čtyřicátý rok věku ji zastihl v čas, kdy by život měl přirozeně stát klidně a pevně na solidní základně, a tu ji najednou čekalo násilné vytržení z domácí půdy, v níž rostla a kvetla, a lhostejné odhození na výheň poledního slunce, aby ji svým žárem sežehlo.

A pokud jde o postavení Cowperwooda seniora v jeho bance i jinde, spěly věci kvapem k vyvrcholení. Jak jsme již uvedli, měl odjakživa ve svého syna bezmeznou důvěru; nyní si však chtěl nechtě musil přiznat, že se stala chyba, jak se domníval, a že Frank za ni teď těžce pyká. Byl samozřejmě toho názoru, že Frank měl plné právo pokusit se o svou záchranu tak, jak to učinil; ale nesmírně litoval, že se synovi nepodařilo vyhnout záludnostem všech situací, jež jsou schopny podnítit podobnou diskusi, jaká se právě rozvíří, a že v jedné takové pasti uvázl. Frank je přece téměř geniálně bystrý. Neměl vůbec zapotřebí se spřahovat s městským pokladníkem ani s politiky, aby dosáhl báječného úspěchu. Jeho zkázou jsou právě jen ty místní pouliční dráhy a spekulující politikové. Starý pán prochodil celé ty dny po pokoji sem a tam s vědomím, že jeho slunce zachází, že s Frankovým pádem padá i on a že ta hanba – to veřejné obviňování – znamená také jeho vlastní zkázu. V jednom ve dvou týdnech mu silně zešedly vlasy, krok se zpomalil, tvář zesivěla, oči zapadly. Jeho poněkud okázalé licousy nyní vypadaly trochu jako vlajky nebo ozdoby z lepších časů, které jsou nenávratně ty tam.

Jedinou útěchou při tom všem mu byl fakt, že se Frankovi podařilo své obchodní spojení s Třetí národní bankou uzavřít, aniž jí zůstal dlužen jediný dolar. Přesto, jak věděl, správní radové tohoto ústavu mezi sebou absolutně nemohou strpět muže, jehož syn se podílel na rabování městské pokladny a jehož jméno se v souvislosti s tím nyní objevuje ve veřejném tisku. Kromě toho Cowperwood senior je již tuze starý. Měl by odejít na odpočinek.

Kritický okamžik pro něho tedy nastal onoho dne, kdy byl Frank pro obvinění ze zpronevěry zatčen. Od Franka, jemuž to zase sdělil

Steger, starý pán sice již věděl, že tomu syn neujde, ale přesto měl odvahu docházet do banky, třebaže mu při každé takové cestě bylo, jako by se hroutil pod tíhou velkého balvanu. Avšak dříve než se po probdělé noci do banky vypravil tentokrát, napsal svou rezignaci, adresovanou předsedovi správní rady Frewenu Kassonovi, aby byl připraven okamžitě mu ji odevzdat. Kasson, statný, urostlý padesátník přitažlivého zjevu, si v duchu oddychl úlevou, když dopis spatřil.

„Vím, že to je krušné, pane Cowperwoode,“ řekl účastně. „Cítím – a mohu to prohlásit i za ostatní členy správní rady – cítíme s vámi hluboce a plně chápeme, jak neblahé je vaše postavení. Víme zcela přesně, jak k tomu došlo, že se váš syn do téhle věci zapletl. Není jediným bankéřem, který byl kdy do městských záležitostí zapleten. Ani zdaleka ne. Je to stará písnička. Všichni bez rozdílu hluboce oceňujeme služby, které jste během uplynulých pětatřiceti let ústavu prokázal. Kdyby existovala nějaká schůdná cesta, jak bychom vám v přítomné chvíli mohli pomoci překonat současné potíže, milerádi bychom to učinili, ale jste sám bankéř, a jistě si tedy uvědomujete, jak absolutně marná by to byla snaha. Všechno je zmatek nad zmatek. Kdyby byly urovnané poměry – kdybychom alespoň věděli, jak brzy se to všechno přežene –“ Odmlčel se, neboť cítil, že nemůže pokračovat a prohlásit, že on nebo banka litují, že takto jsou v daném okamžiku nuceni se s panem Cowperwoodem rozloučit. Ted' musí své slovo říci sám pan Cowperwood.

Přes celou tuto řeč se Cowperwood otec ze všech sil namáhal sebrat se aspoň natolik, aby vůbec mohl promluvit. Vytáhl z kapsy velký bílý plátěný kapesník, vysmrkal se, napřímil se zase v křesle a celkem klidně si položil ruce na psací stůl před sebou. Ale přesto byl nesmírně rozrušený.

„Už nemůžu, tohle už nevydržím!“ zvolal náhle. „Nechte mě, prosím, na okamžik o samotě!“

Kasson, velice pečlivě oblečený a s rukama pěstěnými, vstal a na kratičkou chvíli vyšel z místnosti. Měl hluboké pochopení pro

nesmírné citové napětí, jehož byl právě svědkem. Jakmile se za ním zavřely dveře, složil Cowperwood hlavu do rukou a křečovitě se roztřásl. „Nikdy jsem nemyslel, že to dopracuju k takovým koncům,“ vzlykal. „To jsem nikdy nemyslel.“ Potom si utřel slané horké slzy, přistoupil k oknu a díval se ven a přemýšlel, co může od nyníška dělat jiného.

Kapitola 35

Jak čas mýjel, tonul Butler v otázce svých povinností vůči dceři ve stále větších rozpacích a neklidu. Z dceřina tajnůstkářského chování a zjevné snahy se mu vyhýbat byl přesvědčen, že Aileen nějakým způsobem nadále udržuje styky s Cowperwoodem a ty že jednoho dne povedou k nějaké společenské pohromě. Jednou se již zabýval myšlenkou, že navštíví paní Cowperwoodovou a přemluví ji, aby na svého manžela vyvinula patřičně silný nátlak, ale potom usoudil, že by to nebylo vhodné. Nemá totiž absolutní jistotu, že se Aileen skutečně s Cowperwoodem tajně schází, a kromě toho třebas paní Cowperwoodová o manželově obojakosti ani neví. Také uvažoval, že by mohl osobně vyhledat Cowperwooda a pohrozit mu, ale to by byl krok tuze ostrý, a stejně jako v prvním případě i tu mu chybí důkaz. Rozpakoval se použít služeb některé soukromé detektivní kanceláře a nechtělo se mu ani zasvěcovat do věci ostatní členy rodiny. Jednou se však vypravil na obhlídku Severní Desáté ulice sám a pozoroval dům číslo 931 i jeho okolí, ale to mu bylo málo platné. Viselo tam oznámení, že dům je k pronajmutí, neboť Cowperwood již všechny své vztahy k němu zpřetrhal.

Konečně připadl na plán dát Aileen pozvat na návštěvu někam dost daleko – třeba do Bostonu nebo do New Orleansu, kde žije sestra jeho ženy. Takové pozvání narafičit byla choulostivá záležitost a Butler nebyl v podobných věcech zrovna mistrem všeho taktu, ale přesto se toho podjal. Napsal ženině sestře v New Orleansu osobní dopis s dotazem, byla-li by ochotna, aniž jakýmkoli způsobem prozradí, že od něho předem dostala zprávu, napsat jeho ženě a zeptat se jí, zda by nedovolila, aby k ní Aileen přijela na návštěvu, a zároveň poslat pozvání i přímo Aileen; ale potom dopis zase roztrhal. Krátce nato se náhodou dověděl, že paní Mollenhauerová

a její tři dcery, Karolína, Felicie a Alta, začátkem prosince odjíždějí do Evropy podívat se na Paříž, Riviéru a Řím. A ihned se rozhodl požádat Mollenhauera, nemohl-li by přemluvit svou ženu, aby pozvala Noru a Aileen, nebo jenom Aileen, aby jela s nimi; na omluvu své žádosti uvedl, že jeho žena by se od něho nerada odloučila, ale děvčata že by měla jet. To by bylo znamenité řešení, jak pro přítomnou dobu odstranit Aileen z města. Společnost měla cestu rozpočtenou na šest měsíců.

Mollenhauer mu to samozřejmě milerád přislíbil. Obě rodiny žily ve stycích značně přátelských. Paní Mollenhauerová ochotně souhlasila – z politického hlediska dokonce s nadšením – a pozvání vyslovila. Nora nevěděla radostí kudy kam. Toužila podívat se trochu po Evropě a odjakživa doufala v nějakou podobnou příležitost. Aileen pozvání těšilo po té stránce, že ji zve paní Mollenhauerová. Před několika lety by byla přijala okamžitě. Nyní však měla pocit, že to pozvání přichází pouze jako rušivý moment, s nímž si neví rady, jako jedna další drobná překážka, která se snaží rušivě zasahovat do jejího poměru s Cowperwoodem. Ihned zchladila studenou sprchou návrh, s nímž jednoho večera u oběda přišla paní Butlerová, která neměla o manželově účasti na celé věci nejmenší tušení, ale kterou právě toho odpoledne navštívila paní Mollenhauerová a při té příležitosti také své pozvání vyslovila.

„Byla by strašně ráda, kdybyste vy dvě jely s nimi, jestli tatínek proti tomu nic nemá,“ začala matka, „a podle mého byste si užily pěkné časy. Jedou do Paříže a na Riviéru.“

„Jéje, báječné!“ zajásala Nora. „Odjakživa jsem chtěla vidět Paříž. Ty ne, Ali? Jéje, to by bylo báječné, nemyslíš?“

„Ani nevím, že bych zrovna měla chuť jet,“ odpověděla Aileen. Nechtěla se nijak zavázat tím, že by hned ze začátku projevila nějaký velký zájem. „Blíží se zima a já nemám žádné šaty. Raději bych počkala a jela až někdy jindy.“

„Ale, šla, Aileen Butlerová!“ zvolala Nora. „Co to povídá! Nevím kolikrát jsem ji slyšela, že by některou zimu jela ráda do ciziny. A teď, když má příležitost – ostatně si může dát šaty ušít tam.“

„Nemohla by sis doopravdy něco sehnat tam?“ zeptala se paní Butlerová. „Konečně, vždyť ti přece zbývají ještě dvě nebo tři neděle tady.“

„Nepotřebovaly by s sebou náhodou nějakého mužského jako průvodce a rádce, co myslíš, mami?“ vložil se do řeči Callum.

„V té funkci bych jim popřípadě nabídl svoje služby i já,“ prohodil zdrženlivě Owen.

„Na mou věru, ani nevím,“ odtušila paní Butlerová s úsměvem a zároveň při tom žvýkala nějaké šťavnaté sousto. „To se jich budete muset zeptat, synáčkové.“

Aileen stála vytrvale na svém. Nechce se jí jet. Je to moc narychlo. Je na tom to. Je na tom ono.

V tom okamžiku právě vešel do pokoje starý Butler a zaujal své místo v čele stolu. Ačkoli o věci všechno věděl, úzkostlivě se snažil, aby to na něm nebylo znát.

„Ty bys proti tomu snad nic neměl, Edwarde, vid’?“ tázala se ho manželka, když mu povšechně vysvětlila, oč jde.

„Měl neměl!“ opáčil Butler s dobře hraným, ale obhroublým pokusem o veselost. „To bych si moc pěkně posloužil, něco proti tomu mít. Byl bych celý šťastný, kdybych se na nějaký čas zbavil celé té vaší sebranky tady!“

„Co to, prosím tě, povídáš!“ napomenula ho žena. „Pěkný život bys mi tady vedl, být doma sám.“

„Nebyl bych sám, to mi věř,“ odpověděl Butler. „Je tady v městě hezkých pár domů, kde by mě s radostí uvítali – i bez tvého přičinění.“

„A je tady hezkých pár domů, kde by se byli ošívali, nebýt mě. To ti zase povídám já,“ odsekla dobromyslně paní Butlerová.

„A to ani tak moc nepřeháníš, se mi zdá,“ opáčil Butlet láskyplně.

Aileen byla neoblomná. Ať Nora i matka snášely jakékoli důvody a sebevíc ji přemlouvaly, nemělo to nejmenší účinek. Butler se značnou nelibostí přihlížel, jak se mu plán hatí, ale ještě stále se nevzdával. Když pak konečně nabyl přesvědčení, že není naděje ji přimět, aby pozvání Mollenhauerových přijala, došel po nějaké chvíli k rozhodnutí, že použije služeb detektiva.

V té době se velkému věhlasu těšila kancelář proslulého detektiva Williama A. Pinkertona. Tento muž, vyšlý z chudoby, se po životě plném pestrých zvratů osudu ve svém zvláštním a pro mnohé odiozním povolání dopracoval vysokého postavení a vážnosti; ale pro každého, kdo takové, již ve své podstatě neblahé služby potřeboval, byla jeho velice slavná a nesporně vlastenecká úloha v občanské válce a při ochraně Abrahama Lincolna nejlepším doporučením. On, nebo lépe jeho aparát, střežil Lincolna po celou bouřlivou dobu jeho úřadování ve vládním paláci. K vyřizování své agendy měla jeho firma kanceláře ve Filadelfii, ve Washingtonu a v New Yorku, nemluvě o různých jiných městech. Butler sice věděl, kde má firma pobočku ve Filadelfii, ale do její místní kanceláře se mu nechtělo jít. Jakmile se již jednou k tomu kroku odhodlal, rozhodl se, že si zajede do New Yorku, kde byly ústřední kanceláře firmy, jak slyšel.

Jednoho dne se prostě vymluvil na obchodní záležitosti, což v jeho případě bylo celkem běžné, a odcestoval do New Yorku – téměř pět hodin jízdy vzdáleného, jak vlaky tenkrát jezdily – a dorazil tam ve dvě hodiny. V kancelářích na dolním konci Broadwaye požádal, může-li si promluvit s ředitelem. V něm poznal tělnatého, těžkopádného padesátníka, šedookého, šedovlasého, v obličeji maličko odulého, ale bystrého a chytrého, s krátkýma rukama s tlustými prsty, jimiž při řeči nedbale bubnoval do stolu. Měl na sobě tmavohnědý soukenný oblek, který Butlerovi připadal neobyčejně nápadný, a v kravatě se mu třpytila velká diamantová jehlice v podobě podkovy. Starý pán sám byl jako vždycky oblečen v střízlivé šedi.

„Dobrý den,“ řekl Butler, když ho sluha uvedl do pokoje tohoto znamenitého muže, který se jmenoval Martinson – Gilbert Martinson, rodem půl Američan, půl Ir. Ten přikývl na pozdrav, bystře pohlédl na Butlera a ihned v něm poznal energického a pravděpodobně významného člověka. Proto vstal a nabídl mu židli.

„Posad'te se,“ pravil a zpod hustého ježatého obočí si starého Ira zkoumavě prohlížel. „Čím vám mohu posloužit?“

„Vy jste ředitel téhle kanceláře, mám pravdu?“ zeptal se Butler důstojně a chytrým, pátravým pohledem se zadíval na muže proti sobě.

„Ano, pane,“ potvrdil Martinson prostě. „Takové je mé postavení zde.“

„Ten pan Pinkerton, co mu patří tahle firma – není náhodou zrovna někde tady v kanceláři?“ ptal se Butler opatrně. „Rád bych mluvil přímo s ním, kdyby to bylo možné – arci že se tím nijak nechci dotknout vás.“

„Pan Pinkerton mešká právě touhle dobou v Chicagu,“ odpověděl pan Martinson. „Pochybuji, že se vrátí dřív než asi za týden, za deset dní. Ale se mnou můžete hovořit se stejnou důvěrou, jakou byste věnoval jemu. Jsem tu jeho odpovědným zástupcem. Ovšemže nejlépe můžete tu otázku posoudit vy.“

Butler se na krátkou chvíli zamyslel, mlčky uvažoval a odhadoval muže před sebou. „Máte sám rodinu?“ zeptal se poněkud neobvykle.

„Ano, pane, jsem ženatý,“ odpověděl vážně Martinson. „Mám ženu a dvě děti.“

Z dlouholeté zkušenosti Martinson usoudil, že věc se jistě týká nějaké nepřístojnosti v rodině – syna, dcery, manželky. Takové případy nejsou řídké.

„Myslel jsem, že bych si nejraději měl promluvit osobně s panem Pinkertonem, ale jestli tady jste jeho odpovědným zástupcem...“ Butler se odmlčel.

„To jsem,“ přisvědčil Martinson. „Se mnou můžete mluvit stejně otevřeně, jako byste mohl hovořit s panem Pinkertonem. Šel byste

laskavě se mnou do mé soukromé kanceláře? Tam můžeme mluvit ještě nerušeněji.“

Vykročil napřed do sousední místnosti, která měla dvě okna s vyhlídkou na Broadway dole a kde byl podlouhlý, těžký, hnědý, vysoce naleštěný stůl, čtyři křesla s koženými lenochy a několik obrázků bitev z občanské války, v nichž zvítězil Sever. Butler šel váhavě za ním. Bylo mu ukrutně proti mysli se s tou věcí s Aileen svěřit komukoli. Ani teď si ještě nebyl docela jist, že to vůbec udělá. Chtěl si jenom „tyhle chlápky okouknout“, jak si v duchu říkal. Teprve potom se rozhodne, co vlastně chce udělat. Přistoupil k jednomu z oken a zahleděl se dolů do ulice, kde vířil přímo chaos omnibusů a všemožných vozidel. Pan Martinson zavřel tiše dveře.

„Nuže, mohu-li vám tedy něčím posloužit, pane...“

Martinson utál řeč. Doufal, že tímto malým úskokem vyláká z Butlera jeho pravé jméno – často to „fungovalo“ –, ale v tomto případě se jména nedočkal. Butler byl tuze mazaný.

„Nevím ještě docela jistě, jestli se do toho vůbec chci pustit,“ pronesl starší muž vážně. „Rozhodně ne, jestli je sebemenší nebezpečí, že by se ta věc neřešila správným způsobem. Něco bych si rád zjistil – něco, co bych měl vědět – ale je to pro mě strašně důvěrná věc a –“

Ustal v řeči, aby mohl přemýšlet a kombinovat, a přitom hleděl na pana Martinsona. Ten plně chápal jeho zvláštní duševní rozpoložení. Viděl již mnoho takových případů.

„Předně mi dovolte, abych vám hned na začátku řekl, pane...“

„Scanlon,“ doplnil ho Butler nenuceně. „To je stejně dobré jméno jako každé jiné, když už chcete nějaké používat. Svoje si prozatím nechám pro sebe.“

„... Scanlone,“ pokračoval Martinson hladce. „Po pravdě na tom nemám zájem, je-li to vaše pravé jméno, nebo ne. Právě jsem se chystal říci, že třebas nebude ani nutné, abychom znali vaše pravé jméno – všechno záleží na tom, co se chcete dovědět. Ale pokud se

týká vašich soukromých záležitostí, ty jsou v našich rukou uloženy stejně bezpečně, jako kdybyste je nikdy nebyl nikomu pověděl. Náš podnik je vybudován na důvěře a tu my nikdy nezradíme. Neodvážili bychom se toho. Máme muže a ženy, kteří jsou v našich službách již přes třicet let, a nikdy nikoho nepropouštíme, leda ze závažné příčiny, a nenajímáme lidi, u kterých se zdá možné, že je budeme muset ze závažné příčiny vypovědět. Pan Pinkerton je dobrý znalec lidí. A jsou zde ještě jiní, kteří se za takové znalce považují. Každoročně vyřizujeme ve všech končinách Spojených států přes deset tisíc rozličných případů. Pracujeme na případě pouze tak dlouho, dokud si to zákazník žádá. Snažíme se vypátrat jediné takové údaje, jaké si přeje náš klient. Do ničích záležitostí nestrkáme nos zbytečně hluboko. Usoudíme-li, že nemůžeme vypátrat to, co si přejete vědět, jsme první, kdo to přiznají. Mnoho případů odmítneme hned zde v kanceláři ještě dříve, než s nimi vůbec začneme. Možná že i váš případ je právě takový. Nestojíme o případy prostě proto, abychom je měli, a otevřeně to také řekneme. Na některé věci, kde hraje úlohu veřejná politika nebo nějaká forma malicherného šikanování, vůbec nesáhneme – nechceme s nimi mít nic společného. Jistě chápete naše stanovisko. Vypadáte jako člověk, který se ve světě vyzná. Doufám, že sám znám svět také. Připadá vám snad pravděpodobné, že by takový podnik, jako je náš, vůbec mohl něčí důvěru zradit?”

Odmlčel se a podíval se na Butlera, očekávaje odpověď na sugestivní otázku, kterou právě vyslovil.

„Nezdá se to pravděpodobné,“ pravil Butler, „to je pravda. Ale když ono to není jen tak lehké, vynášet své soukromé záležitosti na denní světlo,“ dodal starý muž sklesle.

Oba na chvíli zmlkli.

„No,“ začal konečně Butler, „připadáte mi, že jste řádný člověk, a já bych potřeboval nějakou informaci. Vemte na vědomí, že jsem ochotný za ni dobře zaplatit, a to nejde o nic, co by bylo moc těžké zjistit. Chci vědět, jestli se jistý muž v našem městě schází s jistou

ženou a kde. To podle mého můžete patrně zjistit docela lehce – nemám pravdu?”

„Nic lehčího,“ potvrdil Martinson. „To je v naší práci na denním pořádku. S vaším dovolením se pokusím, pane Scanlone, jestli bych vám nemohl na kratičký okamžik pomoci, abych vám celou věc usnadnil. Je mi prostě jasné, že nemáte zájem povědět nám víc, než nevyhnutelně musíte, a my zase nemáme zájem vás nutit, abyste nám pověděl víc, než absolutně nutně potřebujeme. Budeme ovšem muset znát jméno toho města, to je samozřejmé, a také jméno buď toho muže, nebo té ženy – ale nikoli nezbytně jména obou, ledaže byste nám chtěl po téhle stránce pomoci. V některých případech, když nám udáte jméno jedné strany – řekněme například jméno muže – a popis ženy – přesný popis nebo fotografii –, nám stačí docela krátká doba, abychom vám mohli povědět přesně to, co chcete vědět. Je samozřejmě vždy lepší, když máme k dispozici podrobné údaje. V tomhle bodě se zařídíte docela podle svého. Povězte mi mnoho nebo málo, docela jak vám libo, a já se vám zaručím, že se ze všech sil vynasnažíme posloužit vám co nejlépe a že nakonec budete spokojeni.“

Zakončil přívětivým úsměvem.

„No, když to je tak,“ opáčil Butler, který se konečně odhodlal k činu, třebaže s mnoha duševními výhradami, „budu s vámi tedy mluvit otevřeně. Moje jméno není Scanlon, nýbrž Butler. Žiju ve Filadelfii. Tam je jistý muž, jeden bankéř jménem Cowperwood – Frank A. Cowperwood –“

„Okamžik strpení, prosím,“ zarazil ho Martinson a vylovil z kapsy tučný poznámkový blok a z něho vytáhl tužku. „To bych si rád poznamenal. Jak se to píše?“

Butler hláskoval.

„Děkuji – pokračujte, prosím.“

„Má bankovní závod na Třetí ulici – pod firmou Frank A. Cowperwood – kdekdo vám ukáže, kde to je. Zrovna nedávno s tím zkrachoval.“

„Aha, ten člověk to je,“ skočil mu do řeči Martinson. „Už jsem o něm slyšel. Je tam u vás zapletený do nějakého případu zpronevěry u města. Podle mého domnění jste asi nešel do naší filadelfské kanceláře jen z toho důvodu, že jste nechtěl, aby naši tamější lidé o tom něco věděli. Mám pravdu, není to tak?“

„Ano, to je ten člověk a to je ten důvod,“ potvrdil Butler. „Nerad bych, aby se o tomhle ve Filadelfii vůbec něco vědělo. Právě proto jsem šel sem. Ten člověk má dům na Girard Avenue – číslo devatenáct-třicet-sedm. O tom se taky můžete přesvědčit, až tam přijedete.“

„Ano,“ přikývl Martinson.

„No, a o něm zrovna chci mít informace – o něm – a o jisté ženě, nebo vlastně spíš dívce.“

Starý muž se odmlčel a otrásl se před nutností uvést do toho případu Aileen. Nemohl na to málem ani pomyslit – tolik ji měl rád. Byl na Aileen vždycky tak pyšný! V srdci mu temně žhnul běsnivý hněv vůči Cowperwoodovi.

„Asi vaše příbuzná – domnívám se,“ nadhodil Martinson taktně. „Víc mi povídat nemusíte – udejte mi jenom její popis, chcete-li. Takový podklad nám nejspíš úplně postačí.“ Viděl zcela jasně, že muž, s kterým právě jedná, je svým způsobem vysoce ušlechtilý starý občan, a rovněž, že ho trápí těžké starosti. To prozrazovala Butlerova zachmuřená, přemítavá tvář. „Můžete ke mně být docela upřímný, pane Butlere,“ dodal. „Myslím, že rozumím. Chceme od vás pouze takové údaje, jaké nezbytně potřebujeme, abychom vám mohli pomoci – žádné jiné.“

„Ano,“ přisvědčil starý muž tvrdě, „je to moje příbuzná. Zkrátka, je to vůbec moje dcera. Připadáte mi jako rozumný, počestný člověk. Jsem její otec a za nic na světě bych neudělal nic, co by jí ublížilo. Snažím se ji jenom zachránit. Koho chci dostat, to je on.“ Náhle mocně zaťal jednu velkou pěst.

Martinson, který sám měl dvě dcery, si toho výmluvného pohybu povšiml.

„Plně chápu, jak vám je, pane Butlere,“ pravil. „Sám jsem otec. Uděláme pro vás všechno, co je v našich silách. Můžete-li mi udat její přesný popis nebo dovolit některému z mých lidí, aby ji uviděl u vás doma nebo v kanceláři, samozřejmě jako náhodou, pak myslím, že vám můžeme říci, dříve než se nadějete, jestli se nějak pravidelně scházejí. To je všechno, co chcete vědět, mám pravdu – pouze to?“

„To je všechno,“ potvrdil Butler vážně.

„To by tedy rozhodně nemělo trvat dlouho, pane Butlere – tři nebo čtyři dny, když nám bude přát štěstí – snad týden, deset dní, dva týdny. To záleží na tom, jak dlouho budete chtít, abychom ho stopovali v případě, že v prvních několika dnech nezjistíme nic pozitivního.“

„Chci to vědět, ať to trvá, jak chce dlouho,“ odpověděl Butler trpce. „Chci to vědět, i kdyby to mělo trvat měsíc, dva měsíce nebo i tři, než to zjistíte. Chci to prostě vědět.“ Při těch slovech starý muž vstal, velice rozhodný, velice neústupný. „A neposílejte mi lidi, co nemají filipa – spoustu filipa, pamatujte. Chci lidi, co jsou sami tátové, jestli takové máte – a co mají dost filipa, aby drželi jazyk za zuby – žádné zelenáče.“

„Rozumím, pane Butlere,“ přisvědčil Martinson. „Spolehněte, že dostanete nejlepší lidi, co máme, a můžete jim plně důvěřovat. Budou naprosto diskrétní. Na to se můžete spolehnout. Udělám to tak, že pro počátek ten případ přidělím jenom jednomu člověku, někomu, na koho se můžete sám napřed podívat, jestli se vám zamlouvá, nebo ne. Vůbec nic mu neřeknu. Promluvíte si s ním sám. Když se vám bude zamlouvat, povězte mu, o co vám jde, a ostatek už udělá on. Kdyby potom potřeboval nějakou další pomoc, může ji mít. Jaká je vaše adresa?“

Butler mu ji řekl.

„A neroznese se to nějak?“

„Zaručeně ne – ujišťuju vás.“

„A kdy ke mně ten člověk přijde?“

„Zítřa, přejete-li si. Mám volného jednoho muže, kterého bych mohl poslat ještě dnes večer. Není zrovna tady, jinak bych ho zavola-
lal, aby si s vámi promluvil. Ale promluví si s ním sám a všechno
mu vysvětlím. Nemusíte si s ničím dělat starosti. V jeho rukou bude
dobrá pověst vaší dcery úplně v bezpečí.“

„Děkuju vám pěkně,“ opáčil Butler jaksi ostýchavě, docela ma-
ličko obměkčený. „Jsem vám moc vděčný. Budu to brát jako velkou
laskavost a dobře vám zaplatím.“

„S tím si nelamte hlavu, pane Butlere,“ odpověděl Martinson.
„Náš podnik vám rád a ochotně poslouží ve všem, co je v jeho silách,
za normální tarif.“

Doprovodil Butlera ke dveřím a starý muž vyšel. Byl kvůli té
věci sklíčený – připadal si strašně bídný. To pomyšlení, že si musel
zjednat detektiva, aby stopoval jeho Aileen, jeho dceru!

Kapitola 36

Hned příští den se do Butlerovy kanceláře dostavil vyčouhlý, až nepřirozeně vážný muž pozoruhodně velkého a kostnatého vzrůstu, tmavooký, snědožlutý, s obličejem protáhlým, jako koženým a nápadně ostrůžím, a déle než hodinu hovořil s Butlerem a potom zase odešel. Téhož večera přišel do Butlerova domu krátce před hodinou, kdy se u nich obvykle obědvalo, a když ho uvedli do Butlerova pokoje, Butler mu úskokem umožnil, aby si prohlédl Aileen. Vzkázal si pro ni a zůstal stát po jedné straně dveří právě jen tak daleko od vchodu, aby na ni bylo dobře vidět. Detektiv stál za jednou z těžkých záclon, které byly navěšeny již na zimu, a předstíral, že se dívá na ulici.

„Měl dneska ráno někdo venku Sissy?“ otázal se Butler, vyptává se Aileen na oblíbeného koně rodiny. Pro případ, že by Aileen detektiva spatřila, hodlal Butler vzbudit dojem, že to je koňář, který přišel buďto kupovat, nebo prodávat. Jmenoval se Jonáš Alderson a vypadal sdostatek jako obchodník s koňmi, aby se za něho mohl vydávat.

„Myslím, že ne, tati,“ odpověděla Aileen. „Já aspoň ne. Ale zeptám se ti.“

„Není třeba. Hlavně bych rád věděl, jestli sis s ní nechtěla vyjet zítřka?“

„Jestli ji chceš pro sebe, tak samozřejmě ne. Jerry mi vyhoví stejně dobře.“

„No dobrá, nech ji tedy ve stáji.“ A Butler zavřel tiše dveře. Aileen ihned usoudila, že je to nějaké jednání o koních. Věděla, že by otec neprodal žádného koně, kterého má ona ráda, aby se s ní dříve neporadil, a proto na to už déle nemyslela.

Když odešla, vystoupil Alderson z úkrytu za záclonou a oznámil, že mu to postačí. „To je všechno, co potřebuju vědět,“ pravil. „V několika dnech vám dám zprávu, jestli na něco přijdu.“

Odešel a do šestařiceti hodin se Cowperwoodův dům i kancelář, Butlerův dům, kancelář Cowperwoodova advokáta Harpera Stegera i Cowperwood a Aileen osobně a každý zvlášť octli pod bedlivým dohledem. Zprvu si to vyžádalo šesti mužů a k těm později, když bylo objeveno nové místo schůzek v domě na Jižní Šesté ulici, přibyl dokonce sedmý. Všichni detektivové pocházeli z New Yorku. Do týdne věděl Alderson všechno. Butler s ním měl ujednáno, že přijde-li Alderson na to, že Aileen a Cowperwood mají nějaké určité místo, kde se pravidelně scházejí, podá o tom Butlerovi zprávu v dobu, kdy tam Aileen bude, aby tam mohl Butler ihned jít a osobně ji přistihnout, bude-li chtít. Neměl v úmyslu Cowperwooda zabít – a Alderson by se již byl postaral, aby něco takového neudělal, alespoň ne v jeho přítomnosti –, ale pěkně od plic mu dá, co se do něho vejde, se vši pravděpodobností ho srazí k zemi a odvede si Aileen domů. Pak už bude mít dceruška konec s tím svým lhaním, jestli s Cowperwoodem chodí, nebo nechodí. Po tomhle už nebude mít možnost si volně rozhodovat, co udělá nebo neudělá. Butler ji přidrží k poslušnosti, dá ji ultimátum. Bud' to se napraví, nebo ji pošle do polepšovny. To pomyšlení, jaký vliv by mohla mít na svou sestru a každou jinou slušnou dívku – s tím vším, co ví a co tropí! Až se to odbude, pojede Aileen do Evropy nebo kamkoli jinam, kam se mu ji zlíbí poslat.

Při promýšlení tohoto plánu bylo ovšem pro Butlera nezbytné se s chystaným postupem svěřit Aldersonovi a detektiv bez okolků vyjádřil své rozhodnutí chránit bezpečnost Cowperwoodovy osoby.

„Nějaké rány nebo jiné tělesné násilí, to bychom vám nemohli dovolit,“ řekl Alderson Butlerovi, když o tom spolu prvně hovořili. „To je proti předpisům. Do domu se můžete dostat s pomocí povolení k prohlídce, jestli vůbec budeme muset nějaké mít. To vám můžu

opatřit bez nebezpečí, že by někdo vůbec tušil, že s případem máte něco společného. Můžeme udat, že jde o nějaké děvče z New Yorku. Ale dovnitř budete smět jedině v doprovodu mých lidí. Ti žádnou výtržnost nepřipustí. Dceru si můžete klidně odvést – vyvedeme vám ji ven a jeho taky, jestli si budete přát – ale jestli vám ho vyvedeme, budete proti němu muset vznést nějaké obvinění. Potom tu je taky nebezpečí, že to uvidí sousedé. Nikdy se nedá zaručit, že se v takovém případě neshlukne zástup lidí.“ Butler měl v této věci mnoho obav. Skrývala v sobě velké nebezpečí, že se dostane na veřejnost. Ale přes všechno chtěl znát fakta. Chtěl Aileen vyděsit, bude-li možno – drasticky ji napravit.

Do týdne Alderson zjistil, že Aileen a Cowperwood navštěvují jeden zdánlivě rodinný obytný dům, který však byl všechno možné, jen ne to. Dům na Jižní Šesté ulici byl penzion specializovaný na tajná dostaveníčka; svým způsobem to však byl podnik vyšší úrovně než jiné domy toho druhu – třípatrová stavba z červených cihel, zdobená římsami z bílého kamene a se všemi pokoji, na počet asi osmnácti, zařízenými sice honosně, ale poměrně úhledně. Kruh jeho zákazníků byl přísně vybraný, neboť přístup měly pouze osoby paní domu známé, to jest uvedené a představené jinými. Tato zásada zaručovala ono nerušené soukromí, jež nedovolené poměry tohoto světa tak naléhavě vyžadují. Byl-li jeden z obou partnerů známý, stačila prostá věta „Mám zde schůzku,“ aby byl ihned uveden do soukromého apartmá. Cowperwood znal ten podnik již z dřívějších zkušeností, a když se ukázala nutnost opustit dům na Severní Desáté ulici, vyzval Aileen, aby se s ním scházela tam.

Dostat se do takového domu a pokusit se v něm někoho najít je nesmírně těžká věc, vysvětloval Alderson Butlerovi, když se dověděl o charakteru toho místa. K tomu je zapotřebí povolení k domovní prohlídce, a to je těžké získat. Ve většině případů, kdy se provozovaný obchod přičí mravnímu cítění občanstva, je celkem snadné vniknout dovnitř čirým násilím; ale někdy člověk narazí

na prudký odpor klientů samých. Tak by tomu mohlo být i v tomto případě. Jediná bezpečná cesta, jak se takovému odporu vyhnout, by bylo svěřit se ženě, která podnik vede, a slušnou peněžní částkou si zajistit její mlčení. „Ale k tomu bych v tomhle případě ani neradil,“ řekl Alderson Butlerovi, „protože mám dojem, že ta žena je tomu muži obzvlášť přátelsky nakloněná. Abychom se dostali dovnitř, bude přes všechno riziko možná lepší použít taktiky překvapení.“

K tomu cíli, vysvětloval, bude nezbytné mít kromě vůdce skupiny ještě nejméně tři muže, možná i čtyři – kteří, jakmile se na zazvonění otevrou dveře a jednomu z nich se podaří vniknout do chodby, rychle přiskočí, vklouznou dovnitř za ním a budou mu pomáhat. Další důležitá věc bude rychlost prohlídky – okamžité zotvírání všech dveří. Služebnictvo, je-li tam nějaké, bude nutno přemoci a nějakým způsobem umlčet. Někdy na to stačí peníze, jindy to dokáže jen síla. Potom si jeden z detektivů může zahrát na sluhu a jemně zaklepat na jednotlivé dveře – přičemž Butler a ostatní budou stát poblíž a v případě, že se někdo ukáže, podle okolností obličeje buďto poznají, nebo ne. Když se dveře na zaklepání neotevrou a pokoj nebude prázdný, můžou do něho později vniknout násilím. Dům je řadový, v celistvém bloku, takže z něho není možno uniknout jinudy než hlavním nebo zadním vchodem, a ty se ovšem budou hlídat. Je to odvážně pojatý plán. Ale přes to všechno se bude dbát i na to, aby se celá otázka odvedení Aileen vyřešila diskrétně.

Když to Butler vyslechl, měl před celou tou strašlivou procedurou úzkost. Jednu chvíli ho napadlo, že do toho domu vůbec nepůjde a pouze si s dcerou promluví a oznámí jí, že nyní má ve věci jistotu a že všechno její zapírání je absolutně marné. Potom jí dá na vybranou, aby buďto odjela do Evropy, nebo šla do polepšovny. Ale vědomí, kolik divošské bezohlednosti je v Aileenině povaze, jakož i jistý v podstatě hrubý prvek v něm samém ho nakonec přiměly přiklonit se k druhé metodě. Prikázal tedy Aldersonovi, aby svůj

plán podrobně propracoval, a jakmile se mu podaří přistihnout Aileen nebo Cowperwooda, že vešli do domu, aby mu o tom neprodleně podal zprávu. Ihned se tam potom rozjede a s pomocí jeho lidí ji usvědčí.

Byl to pošetilý záměr, čin nelidsky krutý jak z hlediska otcovské lásky, tak i z hlediska jakékoli nápravné metody, jakou snad měl na mysli. Z násilí nevzejde nikdy nic dobrého. Ale to Butler neviděl. Chtěl prostě vyděsit Aileen, otřesem v ní vzbudit uvědomění, jakého nehorázně ohavného poklesku se dopouští. Od chvíle, kdy dal svůj příkaz, čekal plný týden – a pak jednou odpoledne, když mu nervy stálým užíráním už téměř vypovídaly službu, dospěly věci k vyvrcholení. Cowperwood byl již obžalován a čekal nyní na svůj proces. Aileen mu čas od času přinášela zprávy o tom, jak podle jejího vědomí o něm právě smýšlí její otec. Tyto informace nečerpala ovšem přímo od Butlera – ten byl, pokud se týkalo jí, tuze rezervovaný, než aby svou řečí prozradil, jak nelítostně strojí Cowperwoodův konečný pád –, nýbrž z rozličných kusých zprávíček, důvěrně svěřených Owenovi, který je pak svěřil Callumovi, a ten zase, celkem nevědomky, je nakonec svěřil Aileen. Za prvé se touto cestou něco dověděla o nově zvoleném okresním prokurátorovi – o jeho pravděpodobném stanovisku – poněvadž byl stálým návštěvníkem v Butlerově domě i kanceláři. Owen řekl Callumovi, že podle jeho domněnky Shannon udělá, co bude v jeho silách, aby Cowperwooda poslal „sedět“ – starý pán se prý domnívá, že si to Frank zaslouží.

V dalším se dověděla, že její otec je proti tomu, aby Cowperwood znovu zahájil obchodní činnost – podle jeho názoru si Frank nezaslouží, aby se mu to dovolilo. „Bylo by to boží požehnání, kdyby se ho město zbavilo,“ řekl jednou ráno otec Owenovi glosou k novinářské zprávě o Cowperwoodových potížích se zákonem. A Owen se zeptal Calluma, co myslí, proč že je starý pán tak zavilý. Oba synové to nemohli pochopit. To všechno slyšel Cowperwood od Aileen,

to i ledaco jiného – například drobnosti o soudci Paydersonovi, o soudci, který ho má soudit a je Butlerovým přítelem –, a také o tom, že Stenera asi odsoudí k nejdelšímu trestu, jaký jeho zločin připouští, ale brzy potom že ho omilostní.

Cowperwood zjevně nebyl nijak zvlášť vystrašený. Řekl jí, že má vlivné finanční přátele, kteří podají ke guvernérovi žádost o jeho omilostnění, kdyby byl odsouzen; ostatně prý nepovažuje důkazy proti němu vedené za dost závažné, aby ho vůbec odsoudili. Vinou veřejného štvání a vlivu jejího otce je prostě politickým obětním beránkem; od chvíle, kdy její otec dostal ten dopis o nich, je ustavičným terčem jeho nepřátelství, nic víc na tom není. „Nebýt tvého otce, zlato,“ prohlásil, „mohl bych tohle obvinění zlikvidovat, než by řekl švec. Ani Mollenhauer, ani Simpson proti mně osobně nic nemají, tím jsem si jistý. Chtějí mě jen vystrnadit z tramvajové branže tady ve Filadelfii a to se rozumí, zpočátku taky chtěli přispět k tomu, aby Stenerova situace nevypadala tak černě – ale můžeš na to vzít jed, že kdyby se proti mně nebyl postavil tvůj otec, nebyli by si nikdy dali tolik námahy, aby vinu svalili na mne. Tvůj otec má taky tohohle Shannona a všechny menší politické figury osedlané, právě jak potřebuje. A v tom je hlavní kámen úrazu. Teď to prostě musejí hnát dál.“

„Ach, já vím,“ odpověděla Aileen. „Je to kvůli mně, jen kvůli mně, kvůli ničemu jinému. Nebýt mě a toho, co podezřívá, pomohl by ti tu minutu. Víš, někdy si myslím, že jsem ti vlastně ukrutně uškodila. Nevím, co bych měla udělat. Kdybych si myslela, že by ti to nějak pomohlo, nějaký čas bych se s tebou nescházela, třeba nevidím, co by ti to teď bylo platné. Ach, miluju tě, miluju tě, Franku! Udělala bych pro tebe všechno na světě. Je mi jedno, co si lidé myslí nebo povídají. Miluju tě.“

„Ale to si jenom myslíš, že mě miluješ,“ odpověděl škádlivě. „To tě přejde. Jsou tady jiní.“

„Jiní!“ opakovala Aileen pohoršeně a pohrdavě. „Po tobě už žádný jiný být nemůže. Chci jenom jednoho jediného, svého Franka. Jestli mě někdy opustíš, tak si sáhnu na život. Uvidíš.“

„Takhle nemluv, Aileen,“ opáčil málem rozzlobeně. „To od tebe nerad slyším. Něco takového bys neudělala. Miluju tě. Ty víš, že tě neopustím. Bylo by ti jenom k prospěchu, kdybys právě teď opustila ty mne.“

„Jak jen můžeš tak mluvit!“ zvolala. „Opustit tebe! To se mi tak zrovna podobá, nemyslíš? Ale jestli ty někdy opustíš mne, udělám určitě to, co říkám. Přísahám.“

„Nemluv tak. Nemluv nesmysly.“

„Přísahám. Přísahám při své lásce. Přísahám při tvém úspěchu – při svém vlastním štěstí. Udělám určitě to, co říkám. Sáhnu si na život.“

Cowperwood vstal. Ta hluboce zakořeněná vášnivá láska, kterou vzbudil, ho teď trochu lekala. Je nebezpečná. Nemůže vědět, k jakým koncům povede.

Bylo nevlídné listopadové odpoledne, když se Alderson, detektivem na hlídce v Jižní Šesté ulici přesně informovaný o přítomnosti Aileen a Cowperwooda v domě, chvatně rozjel k Butlerovi do kanceláře a vyzval ho, aby šel s ním. Ale ani teď nemohl ještě Butler skoro uvěřit, že tam doopravdy zastihne dceru. Taková hanba! Ta hrůza! Co jí řekne? Jak ji pokárá? Co udělá Cowperwoodovi? Velké ruce se mu třáslly, když tak uvažoval. Dojeli rychle do ulice a zastavili o několik čísel před střeženým domem na místě, kde jim vykročil vstříc druhý detektiv, stojící na hlídce na protějším chodníku. Butler s Aldersonem vystoupili z povozu a všichni společně zamířili ke dveřím. Chyběla chvíle do půl páté odpoledne. V jednom pokoji v onom domě seděl Cowperwood, bez kabátu a bez vesty, a poslouchal Aileen, vyprávějící mu o svých starostech.

Pokoj, v němž právě seděli, byl typický pro značně konvenční představu o přepychu, jaká v tehdejší době vládla. Většina nábytkových

„garnitur“, dodávaných na běžný spotřební trh nábytkářskými firmami, byla – pokud se správně představě o přepychu vůbec nějak přibližovala – napodobeninou některého ludvíkovského stylu. Zálclony byly vždycky těžké, často brokátové a nikoli zřídka červené. Koberce měly bohaté květinové vzory v sytých barvách a hustý měkký vlas. Nábytek, ať již byl zhotoven z jakéhokoli dřeva, byl téměř bez výjimky těžký, zdobený vyřezávanými květy a neohrabaný.

Zařízení pokoje se skládalo z těžkopádně stavěné ořechové postele a z umyvadla, komody a šatníku ve stejném slohu. Nad umyvadlem viselo veliké čtverhranné zrcadlo ve zlatém rámu. Po stěnách bylo ve zlatých rámečcích rozvěšeno několik bezcenných rytin zobrazujících krajinky a různé nahé postavy. Čalounění zlatených židlí, vypjaté leštěnými mosaznými cvočky, bylo z růžově a bíle květovaného brokátu. Hustý plyšový koberec měl na světle krémové a růžové půdě vetkaný ornament z velkých modrých žardiniér naplněných květy. Vcelku dělal pokoj světlý, opulentní, až trochu přelácaný dojem.

„Víš, někdy ti mě popadne zoufalý strach,“ povídala Aileen. „Že nás otec třeba hlídá, víš? Často jsem už uvažovala, co bych dělala, kdyby nás přistihl. Z toho bych se přece lží vykroutit nemohla, no ne?“

„To bys rozhodně nemohla,“ potvrdil Cowperwood. Nikdy se neubráníl, aby nepodlehł vzněcujícímu účinku jejího půvabu. Měla tak krásné hladké paže, tak plné, nádherně kroužené hrdlo a šíji; zlatorudé vlasy se jí vlnily kolem hlavy jako aureola a velké oči jí jiskřily. Sálala z ní přímo živelná síla zralého ženství – bloudící, nevyrovnaná, romantická, ale skvělá. „Ale nemá smysl, abys ten problém řešila, dokud to nemusí být,“ pokračoval. „Sám jsem už na to myslel, že by bylo lepší, abychom toho tady pro přítomnou dobu raději nechali. Ten dopis měl stačit, aby nám to na nějakou chvíli zarazil.“

Přešel za ní k toaletnímu stolku, u něhož stála a upravovala si vlasy.

„Jsi kouzelná holka,“ řekl. Objal ji paží kolem pasu a políbil ji na krásná ústa. „V celém tom pozemském ráji není nic líbeznějšího nad tebe,“ zašeptal jí do ucha.

Mezitímco se odehrávala tato scéna, Butler a jeden další detektiv ustoupili od hlavního vchodu do domu ke straně tak, aby byli z dohledu, kdežto Alderson, jenž se ujal vedení, zazvonil. Ve dveřích se ukázala černá služebná.

„Je paní Davisová doma?“ zeptal se přívětivě přímo jménem na ženu, která podnik vedla. „Rád bych s ní mluvil.“

„Pojďte laskavě dál,“ odpovědělo děvče bez nejmenšího podezření a pokynulo směrem k přijímacímu pokoji po pravé straně. Alderson si sundal měkký klobouk se širokou střešou a vstoupil. Když děvče odešlo nahoru, okamžitě se vrátil k domovním dveřím a vpustil dovnitř Butlera a dva detektivy. Všichni čtyři pak zašli do přijímacího pokoje, aniž je někdo spatřil. Za krátkou chvíli se objevila „madam“, jak zněl běžný výraz označující tento druh žen. Byla to velká blondýna, statná a vůbec ne nepříjemná napohled. Měla bledě modré oči a vlídný úsměv. Dlouholetý styk s policií a brutalita sexu v mladších letech ji naučily ostražitosti a jisté úzkostlivosti, jak s ní svět naloží. Poněvadž právě zmíněný způsob obživy byl nezákonný a ona nedisponovala žádnými jinými praktickými znalostmi, snažila se vycházet pokojně s policií i s celou veřejností vůbec stejně bedlivě jako kterýkoli příčinlivý živnostník z jakéhokoli oboru.

Měla na sobě volný, modře kvítkovaný *peignoir* nebo župan, u krku rozhalený, svázaný modrými stužkami a odhalující úzký proužek drahého spodního prádla. Prostřední prst levé ruky jí zdobil velký opálový prsten a od boltců jí visely sytě modré náušnice. Na nohou měla žluté hedvábné pantoflíčky s bronzovými přezkami a vůbec její celkový zjev nebyl nijak v nesouladu s charakterem přízemního přijímacího pokoje, který byl kompozicí zlatě květovaných tapet, modře a krémově tónovaného plyšového koberce, široce a zlatě rámovaných rytin ležících nahotinek a vysokého

meziokenního zrcadla v pozlaceném rámu, jež sahalo od podlahy až ke stropu. Není třeba zvlášť zdůrazňovat, že Butlera tato výmluvná atmosféra, v jejímž zákazonosném okruhu prý mešká jeho dcera, do hloubi duše pohoršovala.

Alderson pokynul jednomu ze svých detektivů, aby si stoupl za ženu – mezi ni a dveře –, a detektiv tak učinil.

„Promiňte, je vás obtěžujeme, paní Davisová,“ začal, „ale hledáme jeden párek, který je tady ve vašem domě. Jdeme po jednom uprchlém děvčeti. Nechceme vám tady ztropit žádnou výtržnost – chceme pouze tu dívku najít a odvést.“ Paní Davisová zbledla a otevřela ústa. „Nedělejte, prosím, žádný povyk ani se nepokoušejte křičet, jinak vás budeme muset umlčet. Celý dům je obklíčený mými lidmi. Nikdo nemůže odtud uniknout. Říká vám jméno Cowperwood něco? Znáte někoho takového?“

Paní Davisová nepatřila – z jistého hlediska naštěstí – k typu žen mimořádně nervózních, ba ani vadivých. Byla založení více méně filozofického. Nenavázala dosud zde ve Filadelfii kontakt s policií, a byla tudíž vystavena nebezpečí odhalení. Co by to prospělo, kdyby spustila křik? pomyslila si. Dům je obklíčený. V tu dobu nebyl v domě nikdo, kdo by mohl Cowperwooda a Aileen zachránit. Neznala pravým jménem ani Cowperwooda, ani Aileen. Pro ni to byli pan a paní Montagueovi.

„Neříká. Od toho jména neznám nikoho,“ odpověděla nervózně.

„Není tady snad nějaká dívka s rusými vlasy?“ zeptal se jeden z Aldersonových pomocníků. „A nějaký muž v šedivém obleku a se světle hnědým knírkem? Asi před půl hodinou sem do toho domu vešli. Pamatujete si je přece, ne?“

„V domě je jenom jediný párek, ale nejsem si jistá, jestli to jsou lidi, co hledáte. Požádám je, aby přišli dolů, jestli chcete. Ale jenom vás prosím, nedělejte žádnou výtržnost. Tohle je strašné.“

„Žádnou výtržnost dělat nebudeme,“ odpověděl Alderson, „jestli ji neztropíte vy. Jenom zachovejte klid sama. Chceme pouze tu dívku

najít a odvést si ji. Zůstaňte, prosím, pěkně zde. Ve kterém pokoji jsou?”

„V prvním patře, druhý pokoj dozadu. Ale nechcete, abych tam došla sama? Bylo by to tak mnohem lepší. Jenom zaklepu a požádám je, aby přišli dolů.“

„Ne, obstaráme si to sami. Vy hezky zůstaňte, kde jste. Nevzejdou vám z toho žádné nepříjemnosti. Jenom hezky zůstaňte, kde jste,“ trval na svém Alderson.

Kývl na Butlera, ale tomu teď, když se už do svého truchlivého úkolu pustil, připadalo, že vlastně udělal chybu. Co mu to prospěje, jestli si vynutí přístup do toho pokoje a přiměje dceru, aby šla s ním, když nehodlá Cowperwooda zabít? Jestli se dá přemluvit, aby sešli sem dolů, bude to úplně stačit! Pak už bude Aileen vědět, že on ví všechno. Nechce se mu do žádné hádky s Cowperwoodem nikde na veřejnosti, rozhodl se teď. Báł se toho. Báł se sám sebe.

„Nechte ji, ať si jde,“ řekl zachmuřeně a zavilým pohledem naznačil, že míní paní Davisovou. „Ale dávejte na ni pozor. A řekněte tomu děvčeti, aby přišlo sem dolů ke mně.“

Paní Davisová, která okamžitě pochopila, že tu jde o nějakou rodinnou tragédii, a úpěnlivě si přála, aby se jí z té aféry podařilo vyklouznout pokojně, ihned vykročila s Aldersonem a jeho pomocníky, kteří mu šli těsně v patách, po schodech nahoru. Když došli k pokoji obsazenému Cowperwoodem a Aileen, zaklepala lehce na dveře. V tu chvíli Aileen a Cowperwood seděli ve velké lenošce. Při prvním zaklepání Aileen zbledla a skokem vstala. Ačkoli zpravidla nebyvala nervózní, toho dne z neznámého důvodu očekávala nějakou nepříjemnost. Cowperwoodův pohled okamžitě ztvrdl. „Nebud' nervózní,“ řekl „je to bezpochyby jenom služka. Půjdu se podívat.“

Vykročil, ale Aileen ho zarazila. „Počkej,“ zavolala. Poněkud uklidněna přistoupila ke skříni, vyndala si župan a vklouzla do něho. Mezitím se znovu ozvalo klepání. Tu zamířila ke dveřím a docela maličko je pootevřela.

„Paní Montagueová,“ vyhrkla paní Davisová hlasem zjevně znepokojeným a nuceným, „dole je nějaký pán a přeje si s vámi mluvit.“

„Nějaký pán že si přeje mluvit se mnou?“ zvolala Aileen užasle a zbledla. „Nemýlíte se?“

„Ne. S vámi říká, že chce mluvit. Není sám, přišlo s ním ještě několik mužů. Myslím, že to je asi nějaký váš příbuzný.“

Aileen si v mžiku uvědomila, stejně jako Cowperwood, co se nejspíš stalo. Butler nebo paní Cowperwoodová je vystopovali – se vši pravděpodobností její otec. Cowperwood začal ihned uvažovat, co by měl udělat na ochranu její, ne svou. Ani v tomto případě nebyl nijak hluboce znepokojen kvůli sobě. Šlo-li o nějakou ženu, byl tuze rytířský, aby si připustil strach. Nebylo vůbec nepravděpodobné, že ho Butler třeba chce zabít; ale to ho nezneklidňovalo. Té myšlence vskutku nevěnoval nejmenší pozornost, ačkoli nebyl ozbrojen.

„Obleču se a půjdu dolů,“ řekl, když viděl Aileeninu bledou tvář. „Ty zůstaň tady. A s ničím si, prosím tě, nedělej žádné starosti, protože já tě z toho dostanu – hned, žádná starost. Tohle je moje věc. Já tě do toho dostal a já tě taky z toho dostanu.“ Zamířil pro klobouk a pro kabát, a když si je bral, dodal: „Pospěš si a obleč se – ale prvního nech jít mne.“

Sotva zavřela Aileen před paní Davisovou dveře, začala se ihned chvatně a nervózně oblékat. Mozek jí pracoval horečně jako rychloběžný stroj. Přemítala, je-li to skutečně její otec. Třeba ani ne. Je možné, že existuje nějaká jiná paní Montagueová – opravdová paní Montagueová? Ale jestli to je přec jen její otec – tak se k ní zachoval úžasně hezky, že neřekl nic rodině, že až dosud její tajemství nezradil. Miluje ji – to je jí jasné. V podobných případech má na postoj dítěte diametrálně rozdílný vliv okolnost, bylo-li milováno a hýčkáno a rozmazlováno, nebo naopak. Aileen byla takové dítě – milované a hýčkané a rozmazlované. Nedovedla si představit, že by její otec jí nebo komukoliv jinému tělesně nějak strašlivě ublížil. Ale připadalo jí hrozně těžké setkat se s ním tvář v tvář – podívat se mu

do očí. Když si v paměti vybavila jeho správný obraz, její roztěkaná mysl jí napověděla, co má udělat.

„Ne, Franku,“ zašeptala vzrušeně, „jestli to je otec, měl bys raději nechat jít mne. Víím, jak s ním mluvit. Mně nic neřekne. Ty zůstaň tady. Nebojím se – opravdu se nebojím. Jestli tě budu potřebovat, tak tě zavolám.“

Přistoupil mezitím k ní a vzal její hezkou bradičku do rukou a díval se jí nyní s hlubokou vážností do očí.

„Nesmíš se bát,“ řekl. „Půjdu dolů sám. Jestli to je tvůj otec, můžeš s ním odejít. Myslím, že nikomu nic neudělá – ani tobě, ani mně. Jestli to je on, pošli mi pár řádek do kanceláře. Budu tam. Kdybych ti mohl nějak pomoci, udělám to. Jistě si něco vymyslíme. Nemá smysl se pokoušet tohle nějak vysvětlovat. Neříkej vůbec nic.“

Měl již na sobě kabát i plášť a stál připraven s kloboukem v ruce. Aileen byla už skorem ustrojená a zápolila jen s řadou rybízově červených knoflíčků, na které se její šaty vzadu zapínaly. Cowperwood jí pomohl. Když byla hotová – klobouk, rukavice a všechno vůbec –, řekl:

„A teď mě pusť napřed. Chci se podívat, co a jak.“

„Ne, Franku, prosím tě, ne,“ žadonila srdnatě. „Nech jít mne, víím, že to je otec. Kdo jiný by to mohl být?“ V tom okamžiku zaváhala, nepřivedl-li si snad otec s sebou oba její bratry, ale pak se jí tomu nechtělo uvěřit. Věděla, to že by nikdy neudělal. „Můžeš přijít, kdybych zavolala,“ pokračovala, „ale nic se nestane. Já ho znám. Nic mi neudělá. Kdybys šel ty, jenom by ho to rozzlobilo. Nech jít mne. Zůstaň stát tady ve dveřích. Jestli nezavolám, tak je všechno dobré. Poslechně mě?“

Položila mu obě hezké ručky na ramena a Frank ještě celou věc velmi pečlivě rozvažoval. „Tak dobrá,“ řekl nakonec, „jenže tě aspoň dovedu dolů ze schodů.“

Zamířila ke dveřím a Frank je otevřel. Na chodbě, asi na pět stop ode dveří, stál Alderson se dvěma dalšími detektivy a s paní Davisovou.

„Prosím?“ zeptal se Cowperwood pánovitě s pohledem upřeným na Aldersona.

„Dole čeká jeden pán a přeje si mluvit s tou dámou,“ odpověděl Alderson. „Je to myslím její otec,“ dodal tiše.

Cowperwood ustoupil stranou, aby Aileen měla volný průchod, a ta, rozzuřená přítomností lidí a tímto odhalením, proběhla kolem něho. Všechna její odvaha se jí opět v plné míře vrátila. Byla teď rozjitřena pomyšlením, že ji otec vydal napospas cizím zrakům. Cowperwood se chystal vykročit za ní.

„Radil bych vám, abyste teď hned dolů nechodil,“ upozorňoval Alderson rozvážně. „Je to její otec. Její pravé jméno je Butlerová, že? Nestojí ani tolik o vás jako spíš o ni.“

Cowperwood však přesto zvolna kráčel ke schodišti a poslouchal.

„Co tě sem přivedlo, tati? Proč jsi sem přišel?“ slyšel ptát se Aileen.

Butlerovu odpověď sice neslyšel, ale byl již klidný, protože věděl, jak velice Butler dceru miluje.

Tváří v tvář otci se teď Aileen snažila tvářit vzdorně, dívat se vyčítavě, ale Butlerovy hluboké šedé oči pod jeho huňatým obočím prozrazovaly takovou tíhu vyčerpanosti a zoufalství, že ani ona, při všem svém hněvu a vzdoru, to nemohla otevřeně odbýt nafoukáním posměchem. Celá věc byla strašlivě smutná.

„Nikdy bych nečekal, že tě najdu v takovém domě, dceruško, jako je tenhle,“ pravil Butler. „Byl bych si myslel, že o sobě budeš mít lepší mínění.“ Hlas mu vázl. Odmlčel se.

„Vím, s kým tady jseš,“ pokračoval a smutně kýval hlavou. „Bídák jeden! Však já se mu ještě dostanu na kobytku! Dal jsem tě celou tu dobu hlídat. Ach, ta hanba téhle chvíle! Ta hanba téhle chvíle! Ted' se mnou pěkně půjdeš domů.“

„To je právě ono, tati,“ začala Aileen. „Dal jsi mě hlídat. Byla bych myslela –“ Zarazila se v řeči, protože otec zvedl ruku v divném, zoufale bolestném, a přece velitelském gestu.

„Už ani slovo! Ani jediné slovo!“ řekl a zpod svého pozoruhodného, smutného šedivého obočí se zlobně mračil. „To bych nesnesl! Nepokoušej mě! Ještě pořád nejsme z tohohle domu pryč. Ani on ne! Ted’ se mnou pěkně pojd’ domů.“

Aileen pochopila. Ty jeho narážky v řeči se týkají Cowperwooda. To ji postrašilo.

„Jsem připravená,“ odpověděla znepokojeně.

Starý muž vykročil napřed, celý zlomený. Cítil, že co živ nezapomene na muka téhle chvíle.

Kapitola 37

Přes všechny hněv i odhodlání, co všechno udělá finančníkovi, bude-li moci, byl Butler tak pobouřený a zděšený tím, jak věc bere Aileen, že skoro ani nemohl uvěřit, že sám je týmhž člověkem jako ještě před čtyřiaadvaceti hodinami. Byla tak lhostejná, tak vzdorná! Očekával, že ji to úplně podlomí, když ji z její viny usvědčí. Ale místo toho, jakmile jednou měli dům nadobro za zády, ke svému zoufalství shledal, že v děvčeti vyburcoval bojovnost, která si nijak nezadá s bojovností jeho. Měla něco z jeho i Owenovy zaryté houževnatosti.

Seděla vedle něho v malé bryčce – ne jejich –, v níž si ji odvážel domů, a střídavě nachověla a zase bledla v tváři podle toho, jaké myšlenky jí právě vířily hlavou, pevně odhodlaná teď, když ji otec tak jasně lapil, hájit své a otevřeně se přihlásit ke Cowperwoodovi i ke své lásce a k celému svému stanovisku vůbec. Co jí na tom záleží, ptala se v duchu, co si teď otec myslí? Tahle věc se týká především jí. Miluje Cowperwooda; v otcových očích je jednou provždy zneuctěná. Co teď může na něčem vůbec ještě záležet? Ve své otcovské lásce se snížil tak hluboko, že ji špehoval a zkompromitoval před jinými lidmi – před cizími muži, detektivy, před Cowperwoodem. Jakou opravdovou náklonnost k němu může po tomhle ještě cítit? Podle jejího názoru udělal chybu. Provedl bláhovost a zavrženíhodnou hanebnost, čin naprosto neospravedlnitelný, i kdyby její jednání bývalo sebešpatnější. Co tím vlastně doufá docílit, že ji takhle zaskočil a před těmi cizími lidmi – před těmi hrubými detektivy – strhal závoj ze samé její duše? Ach, ta kalvárie oné cesty z jejich pokoje do salónku v přízemí! To otci nikdy neodpustí – nikdy, nikdy, nikdy! Tím činem její lásku k němu zabil – jasně to cítí. Od nynějška tedy spolu povedou otevřený boj, kdo z koho. Jak tak jeli – nějakou chvíli

úplně mlčky –, vzdorem rozvírala a zase zatínala pěsti, až se jí nehty záryvaly do dlaní, a její ústa nabyla tvrdých rysů.

Zůstává otevřenou otázkou, dokáže-li čirý odpor na tomto světě vůbec kdy co cenného. Zdá se tak podstatnou složkou tohoto smrtelného řádu věcí, že zjevně má obrovskou závažnost. Je víc než pravděpodobné, že právě jemu vděčíme za toto divadlo zvané život a že se to dá prokázat vědecky; ale i když se to řekne a prokáže, jakou to má cenu? Jakou cenu má to divadlo? A jakou cenu má taková scéna, jako se právě odehrála mezi Aileen a jejím otcem?

Starý muž viděl hned cestou k domovu, že z toho nekouká nic jiného než urputný souboj mezi ním a dcerou – a kdo ví, jak ten skončí? Co s ní může dělat? Tady jedou rovnou od té hrozné katastrofy, a ona neřekne ani slovíčko! Dokonce se ho ptala, proč tam vůbec přišel? Jak ji má zkrotit, když to nedokázalo ani to, že ji přistihl přímo při činu? Jeho lest, třebaže po vnější stránce tak úspěšná, po stránce niterné na celé čáře zklamala. Dojeli k domu a Aileen vystoupila. Starý pán byl tuze zmatený, aby měl v tu chvíli chuť hnát věc dál, a odjel zpátky do kanceláře. Ale brzy zase odešel a procházel se – počínání u něho neobvyklé, neboť něco podobného neudělal již léta a léta, totiž aby si vyšel na procházku přemýšlet. Když došel k otevřenému katolickému kostelu, vstoupil a modlil se o osvětlení; rostoucí přítmí vnitřku, jediné světélko věčné lampy před schránkou s ciboriem a vysoký bílý oltář s rozestavenými svícemi konejšily jeho rozbouřené city.

Po nějaké chvíli vyšel z kostela a vrátil se domů. Aileen se u oběda neukázala a on nemohl jíst. Odešel do své pracovny a zavřel se tam – a přemýšlel, přemýšlel, přemýšlel. Strašlivý obraz Aileen v tom domě hanby ho pátil v mozku. To pomyšlení, že si ji Cowperwood troufal zavést do takového domu – ji, jeho Aileen, miláčka jeho i ženina! Přes všechny jeho modlitby, přes jeho nejistotu, její odpor i celou matoucí spleť situace je nutno ji z toho dostat. Aileen musí na nějaký čas odjet, musí se toho člověka vzdát,

a potom si ho vezme na paškál zákon. S největší pravděpodobností půjde Cowperwood do káznice – jestli si to kdy kdo vrchovatě zasloužil, pak to je on. Butler se už postará, aby se neopominulo nic, co by mu tam pomohlo. Když to bude nutné, udělá z toho prostě osobní otázku. Nepotřebuje udělat nic víc než v soudních kruzích prostě utrousit slovo, že je to jeho přání. Nemůže sice podplatit porotu, to by bylo trestné jednání, ale může se postarat, aby případ byl patřičně předložen a veden s potřebným důrazem – a jestli bude Cowperwood odsouzen, tak mu pomoz sám Pánbůh! Odvolání jeho finančních přátel ho nezachrání. Soudcové nižších i vyšších instancí už vědí, odkud jim kyne prospěch. Budou se překonávat, aby se zavděčili politikům u moci a prosadili jejich názor, a ten může on, Butler, zaručeně ovlivnit.

Mezitím také Aileen horlivě přemítala o zvláštní povaze své situace. Přestože celou cestu domů mlčeli, věděla, že ji rozhovor s otcem nemine. Tomu neujde. Bude na ní chtít, aby někam odjela. Nejspíš v nějaké formě vzkřísí ten plán se zájezdem do Evropy – měla teď podezření, že pozvání paní Mollenhauerové bylo narafičené – a musí se rozhodnout, jestli pojede. Opustit Cowperwooda zrovna ve chvíli, kdy ho čeká soud? Ne, to rozhodně neudělá. Chce vidět, jak to s ním bude dopadat. To raději odejde z domova – uteče k nějakým příbuzným, k některé přítelkyni, k někomu cizímu, když to bude muset být, a požádá, aby ji k sobě vzali. Má nějaké peníze – ne moc. Otec k ní byl vždycky velmi štědrý. Může si vzít pár kousků šatstva a může zmizet. Až bude nějaký čas pryč, ještě rádi si pro ni pošlou. Matka bude šílet; Nora a Callum a Owen budou údivem a starostí bez sebe; otec – toho jasně vidí. Kdo ví, to ho možná konečně přivede k rozumu. Přes všechny své náladové vrtochy byla odjakživa pýchou a středem zájmu této rodiny a věděla to.

Tímto směrem se tedy ubíraly její myšlenky, když si pro ni otec několik dní po tom strašlivém dopadení v domě na Jižní Šesté ulici vzkázal, aby přišla k němu do pokoje. Vrátil se toho dne z kanceláře

velmi brzy odpoledne v naději, že zastihne Aileen doma, aby si s ní mohl pohovořit mezi čtyřma očima, a šťastnou náhodou ji opravdu doma zastihl. V posledních několika dnech ji to vůbec netáhlo, vycházet mezi lidi – na to byla příliš napjatá očekáváním, co přijde nepřijemného. Právě napsala Cowperwoodovi a navzdory všem detektivům ho žádala o schůzku venku na wissahickonské silnici příští den odpoledne. Musí se s ním prý vidět. Její otec, psala, dosud neudělal nic, ale je přesvědčená, že se pokusí něco udělat. Chce si o tom s Cowperwoodem pohovořit.

„Přemýšlel jsem o tobě, Aileen, a o tom, co by se mělo v téhle věci udělat,“ začal otec bez jakýchkoli přípravných okolků, jakmile se spolu octli v jeho domácí „kanceláři“ sami. „Jestli kdy kdo byl na cestě ke zkáze, tak jsi to ty, Aileen. Třesu se, když pomyslím na tvou nesmrtelnou duši. Chci udělat něco k tvé záchraně, dítě moje, dřív než bude pozdě. Celý poslední měsíc a ještě dýl jsem si dělal výčitky a přemýšlel, jestli tě vlastně nepřivedlo tam, kde dneska jsi, něco, co jsem snad udělal, nebo co jsem opomněl udělat, ať už já, nebo tvoje matka. Nemusím ti ani říkat, že mě to tlačí na svědomí, dítě moje. Dneska před sebou vidíš zlomeného člověka. Nadosmrti už nebudu s to zvednout zase hlavu. Ach, ta hanba – ta hanba! Že jsem se musel tohohle dožít!“

„Ale, tati,“ namítla Aileen, která byla maličko poplašená pomyšlením, že bude muset vyslechnout dlouhé kázání, týkající se jejích povinností k Bohu a k církvi a k rodině a k matce a k němu. Uvědomovala si sice, že to všechno je svým způsobem důležité, ale Cowperwood a jeho stanovisko její názor na život změnili. Prohovořili spolu tehle problém rodiny – vztah rodičů, dětí, manželů, manželek, bratrů, sester – téměř ze všech hledisek. Cowperwoodův tolerantní postoj *laissez-faire* úplně prostoupil a ovlivnil její myšlení.

Viděla všechno pod zorným úhlem jeho chladné, prosté zásady „Pro vlastní uspokojení!“. Litoval všech těch drobných povahových rozporů, jež vznikají mezi lidmi a jsou příčinou neshod, hašteření,

odporu a rozhodů – ale nedá se jim zabránit. Lidé jeden druhého přerůstají. Jejich hlediska se mění rozličným tempem – odtud ty zvraty. A morálka? Kdo ji má, tak ji prostě má; kdo ji nemá, tak ji prostě nemá. Tady není co vysvětlovat. Pokud se jeho týká, nevidí v pohlavním styku nic špatného. Mezi lidmi, kteří jsou ve vzájemném souladu, je zcela nevinný a slastný. Aileen v jeho náručí, sice za něho neprovdaná, ale jím milovaná a jej milující, je stejně řádná a čistá jako každá jiná žena na světě – vlastně mnohem čistší než většina. Člověk žije v určité společenské vrstvě, podmínkách nebo řádu. Za účelem společenského úspěchu, aby nenarážel, aby si uhladil cestu, aby si usnadnil život, aby se vyhnul zbytečnému kritizování a podobně, je zapotřebí budit zevní zdání – naoko se podřizovat. Kromě toho není zapotřebí dělat nic jiného. Nikdy nechytit, nikdy se nenechat chytit. Když už se to stane, tak se z toho tiše vysekat a nic neříkat. Právě tak si počíná při řešení svých finančních potíží; právě tak byl hotov si počínat onoho nedávného dne, kdy je Butler přistihl. A drobtý toho všeho ovlivňovaly Aileenino duševní rozpoložení, když nyní poslouchala otce.

„Ale, tati,“ namítla, „já pana Cowperwooda miluju. Je to skorem stejné, jako kdybychom byli manželé. On se se mnou jednou ožení, až se rozvede s paní Cowperwoodovou. Vůbec nerozumíš, jak se věci mají. Má mě strašně rád a já ho miluju. Potřebuje mě.“

Butler se na ni zadíval divným, nechápavým pohledem. „Říkáš rozvede,“ začal, maje na mysli katolickou církev a její dogma týkající se této věci. „Že se rozvede s vlastní ženou a opustí děti – a kvůli tobě, hm? Že tě potřebuje, hm?“ dodal jízlivě. „A co jeho žena a děti? Ty ho asi nepotřebujou, že? Co to, prosím tě, mluvíš?“

Aileen pohodila vzdorovitě hlavou. „Ale přes to všechno je to pravda,“ stála na svém. „Jenže ty to nechápeš.“

Butler nemohl ani svým uším věřit. V celém životě ještě nikdy neslyšel někoho takhle mluvit. Udivovalo ho to a uráželo. Všechny finesy politiky a podnikání měl v malíčku, ale finesy romantické

lásky se vymkly jeho pochopení. O těch neměl ani ponětí. Když pomyslí, že takhle mluví jeho dcera, a ke všemu ještě katolička! Nemohl pochopit, odkud má takové názory, ledaže pocházejí přímo z toho machiavelského, zhoubného mozku Cowperwoodova.

„Jak dlouho už máš tyhle názory, dítě moje?“ zeptal se náhle docela klidně a střízlivě. „Kde jsi je sebrala? Tady doma jsi rozhodně nic takového jaktěživo neslyšela, za to ručím. Mluvíš, jako kdyby ses byla minula rozumem.“

„Nepovídej přec nesmysly, tati,“ vybuchla Aileen hněvivě a myslila si, že mluvit s otcem o takových věcech je stejně úplně beznadějně. „Nejsem už žádné dítě. Je mi čtyřiatdvacet let. Ty tomu prostě nerozumíš. Pan Cowperwood nemá svou ženu rád. Dá se s ní rozvést, až bude moct, a ožení se se mnou. Já miluju jeho a on miluje mne, a to je všechno, co na tom je.“

„Ale jdi, jistě?“ zeptal se Butler, sveřepě odhodlaný přivést to děvče k rozumu, po dobrém nebo po zlém. „Ty se tedy vůbec nebuděš ohlížet na jeho ženu a děti? Mimoto fakt, že půjde do kriminálu, pro tebe asi taky nic neznamená, co? Ty ho asi budeš milovat stejně moc i v štráfovaném vězeňském mundúru – možná i víc.“ (Vzato po lidské stránce, jevil se ten starý muž v nejlepším světle, právě když byl trochu jízlivý.) „Jestli vůbec, tak ho nejspíš dostaneš v takovém vydání.“

Aileen okamžitě vzplanula zuřivým vztekem. „Ano, vím,“ ušklíbla se pohrdavě. „To je ono, co bys rád. Víím, co poslední dobou děláš. A Frank to ví taky. Snažíš se ho vehnat do vězení za něco, co neudělal – a to všechno jenom kvůli mně. Á, to já vím. Ale jemu neublížíš. Nemůžeš! Je schopnější a ušlechtlejší, než si o něm myslíš, a natrvalo mu neublížíš. Dostane se zase ven. Kvůli mně ho chceš ztrestat, ale jemu je to jedno. Já si ho stejně vezmu. Miluju ho a počkám na něj a vezmu si ho – a ty si můžeš dělat, co chceš. Ted' to tedy víš!“

„Ty si ho vemeš, povídáš?“ zeptal se Butler ohromen a ještě pohoršenější. „Ty na něj tedy počkáš a vemeš si ho? Odvedeš ho jeho

ženě a dětem, u kterých by tuhle minutu stál, být i jen poloviční muž, místo aby coural s tebou. A že si ho vemeš? Takhle chceš zneuctit svého tátu a mámu a celou rodinu? Opovažuješ se mi tady stát a tohle mi říkat, mně, co tě vychoval, co o tebe pečoval a co z tebe něco udělal? Kde bys dneska byla, nebýt mě a tvé ubohé, udřené matky, toho našeho starání a myšlení na tebe celá ta dlouhá léta? Jsi možná chytřejší než já. Víš o světě víc než já nebo kdo jiný, kdo by ti snad chtěl něco povědět. Vychovával jsem tě k tomu, aby z tebe byla jemná dáma, a teď z toho mám tohle. Jen si vykládej dál, že tě nedovedu pochopit a že miluješ příštího trestance, takového lupiče, defraudanta, bankrotáře, prohnaného, zlodějského –“

„Dost, tati!“ zvolala Aileen rázně. „Tyhle tvoje řeči nebudu poslouchat. Nic z toho, co povídáš, Frank není. Jdu odtud.“ Zamířila ke dveřím, ale Butler najednou vyskočil a zadržel ji. Měl tu chvíli obličej hněvem zrudlý a naběhlý.

„Ale já s ním ještě nejsem hotový,“ pokračoval, nedbaje jejího přání odejít a mluvě přímo k ní – přesvědčen nyní, že mu je schopna rozumět právě tak dobře jako každý jiný. „Dostanu se mu na kobylku stejně jistě, jako že se jmenuju Butler. V téhle zemi ještě vládne zákon a já mu ho dám pocítit. Ukážu mu, kam to vede, vloudit se do počestného domu a oloupit rodiče o dítě.“

Po chvíli se odmlčel, protože mu došel dech, a Aileen na něho zírala jako do prázdna, obličej napjatý a bledý jako plátno. Otec dovede někdy být ukrutně směšný. V porovnání s Cowperwoodem a jeho názory je hrozně staromódní. To pomyšlení, že může o někom říkat, že vnikl do jejich domu a oloupil ho o ni, když ona přece byla tak ochotná jít sama! Ukrutná hloupost! Ale nač se přít? K čemu by to bylo dobré, kdyby se s ním tady takhle přela? A tak prozatím neříkala už nic – jenom se na něho dívala. Ale Butler nebyl ještě dávno hotov. Byl v náladě tuze bouřlivé, třebaže se teď ze všech sil snažil opanovat.

„Je to mrzutá věc, dceruško,“ začal znovu klidně, jakmile si jednou byl jist, že mu na to Aileen řekne málo víc, jestli vůbec něco.

„Nechávám se unášet hněvem. Nechtěl jsem s tebou vlastně mluvit o tomhle, když jsem tě požádal, abys ke mně přišla. Mám na mysli něco jiného. Napadlo mě, jestli by sis prozatím třeba nechtěla zajet do Evropy študovat trošku muziku. Nejsi zrovna teď docela ve své kůži. Potřebuješ si odpočinout. Udělalo by ti dobře, kdyby sis na nějaký čas někam vyjela. Mohla by sis tam užít krásné časy. Mohla by s tebou jet Nora, kdybys chtěla, a taky sestra Konstancie, co tě učila. Ta by ti myslím nevadila, kdyby s tebou jela, ne?“

Při vyslovení tohoto ohříváného návrhu na cestu do Evropy, tentokrát oslazeného sestrou Konstancií a hudbou, aby dostal poněkud novější nátěr, Aileen ztuhla odporem, ale přesto se v duchu div neusmála. Je to od otce tak směšné – nebo vlastně spíš tak beztaktní, teď tohle nadhazovat, a obzvlášť když právě tak příkře odsoudil Cowperwooda i ji a tolik hrozil vším možným. Copak nedovede být ani trochu diplomat, když jde o ni? Je to už doopravdy legrační! Ale i tentokrát se zase ovládla, protože cítila i viděla, že podobná námitka je teď úplně marná.

„Ráda bych, tati, abys o tomhle teď nemluvil,“ promluvila již přívětivěji, protože vysvětlení ji trochu ukonejšilo. „Teď nechci jet do Evropy. Nechci se vůbec hnout z Filadelfie. Víím, že ty chceš, abych odjela – ale já na to teď nechci ani pomyslet. Nemůžu.“

Butlerovo čelo se znovu zachmuřilo. Jaký smysl má všechno tenhle její odpor? Představuje si snad opravdu, že mu vnutí svou vůli – jemu, svému otci, a ke všemu ještě, když jde o takovouhle věc? Vyloučeno! Ale zmírnil hlas, jak mohl nejvíc, a pokračoval po pravdě docela vlídně: „Ale udělalo by ti to strašně dobře, Aileen. Určitě si přece nemůžeš troufat zůstat tady, teď když –“

Zarazil se, protože už už měl na jazyku „teď když se stalo všechno tohle“. Věděl, že v této věci je velice nedůtklivá. Jeho vlastní jednání, totiž jak ji vyslídil a dopadl, bylo tak hrubým prohřeškem proti otcovské šetrnosti, že věděl, že to Aileen musí nést nelibě, a to do jisté míry oprávněně. Ale přese všechno, může být něco horšího než

to její provinění? „Teď když jsi udělala takovou chybu,“ dopověděl, „určitě přece nebudeš chtít zůstat tady. Nebudeš přece chtít v tom setrvat – páchat smrtelný hřích. Je to proti všem zákonům božím i lidským.“

Vroucně doufal, že Aileen prohlédne a uvědomí si svůj hřích – obrovskou tíhu svého provinění z náboženského hlediska –, ale Aileen to tak vůbec nechápala.

„Ty mi nerozumíš, tati,“ zvolala beznadějně, ještě než vyřkl poslední slabiku. „Ani nemůžeš. Já mám jeden názor a ty máš jiný. Ale jak se zdá, nejsem ti to teď s to vysvětlit. Abych ti řekla pravdu, jestli to chceš vědět, tak já už nevěřím v učení katolické církve. Tak to je.“

Sotva to Aileen vyřkla, už litovala, že se to stalo. Uklouzl jí prostě jazyk. Na Butlerově obličeji se rozhostil nevýslovně smutný, zoufalý výraz.

„Ty nevěříš v učení církve?“ zeptal se.

„Ne, ne docela – ne tak jako ty.“

Potrásl hlavou.

„Jaká úhona stihla tvou duši!“ opáčil. „Je mi úplně jasné, dceruško, že se ti muselo stát něco strašlivého. Ten člověk tě zničil – na těle i na duši. Něco se s tím musí udělat. Nechci na tebe být přísný, ale musíš odjet z Filadelfie. Tady zůstat nemůžeš. To ti nemůžu dovolit. Můžeš si odjet do Evropy, nebo můžeš jet k tetě do New Orleansu – ale někam odjet musíš. Tady tě žít nechat nemůžu – je to tuze nebezpečné. Určitě to vyjde na světlo. Potom se toho chytnou noviny. Jsi ještě mladá. Máš celý život před sebou. Třesu se o tvou duši – ale dokud jsi mladá a naživu, tak můžeš ještě přijít k rozumu. Je mou povinností být přísný. Jsem tím povinován tobě a církvi. Musíš nechat tohotole života. Musíš opustit toho člověka. Nesmíš ho už nikdy spatřit. Nemůžu ti to dovolit. Není v něm žilka dobrá. Vůbec nemá v úmyslu si tě vzít, a stejně by to byl zločin proti Bohu i lidem, kdyby si tě i nakrásně vzal. Ne, ne! To nikdy! Je to bankrotář, ničema, zloděj. Kdybys ho dostala, byla bys brzo nejnešťastnější žena na

světě. Nebyl by ti věrný. Ne, nemoh by. Nemá to v povaze.“ Odmlčel se, zhnusený až do hloubi duše. „Musíš odjet. To ti povídám jednou provždycky. Myslím to v dobrém, ale je to moje pevná vůle. Leží mi na srdci jen tvoje nejlepší. Miluju tě, ale pryč musíš. Nerad tě uvidím odjíždět – raděj bych tě měl tady u sebe. Nikdo nebude smutnější než já, ale pryč musíš. Musíš to narafičit tak, aby všechno připadalo matce docela přirozené a samozřejmé, ale jet musíš – slyšíš? Musíš!“

Zmlkl, dívaje se zpod huňatého obočí na Aileen smutně, ale pevně. Věděla, že to otec myslí doopravdy. Byl to jeho nejvážnější, nejbohabojnější výraz. Ale neodpovídala. Nemohla. Jaký by to mělo smysl? Jenže ona neodjede. To věděla – a proto před ním jen stála, bledá a napjatá.

„Opatři si všechny šaty, co potřebuješ,“ pokračoval Butler bez nejmenšího tušení, jaké je její skutečné duševní rozpoložení. „Vyprav se prostě, jak chceš a jak se ti líbí. Řekni si, kam chceš jet, ale ať jsi brzy hotová.“

„Ale já nepojedu, tati,“ odpověděla konečně Aileen stejně vážně, stejně rozhodně. „Nepojedu! Nehnu se z Filadelfie!“

„Snad nechceš říkat, že mi svévolně odpíráš poslušnost, když tě žádám, abys udělala něco, co má být pro tvoje vlastní dobro, dceruško, co?“

„Ano, chci,“ odpověděla Aileen s rozhodností. „Nepojedu! Je mi líto, ale nepojedu!“

„To myslíš doopravdy vážně, dítě?“ zeptal se Butler smutně, ale stroze.

„Ano, myslím,“ řekla Aileen v odpověď stejně stroze.

„Pak se teda budu muset podívat, dceruško, co můžu udělat jiného,“ opáčil starý muž. „Ať jsi, co jsi, jsi ještě pořád moje dcera a já se nebudu dívat, jak se hroutíš do zkázy a zhouby proto, že bych opomněl udělat, co vím, že je moje svatá povinnost. Dám ti ještě pár dní času, aby sis to mohla rozmyslet, ale odjet musíš. A tím to končí. Máme v naší zemi ještě zákony. A dá se taky ledaco udělat

s těmi, kdo se vzpírají zákona poslouchat. Vypátral jsem tě tentokrát, třeba mě bolelo sebevíc se k tomu odhodlat. A vypátrám tě zas, jestli se pokusíš mě neposlechnout. Musíš začít nový život. Nemůžu ti trpět, aby sis vedla dál jako dosud. Teď mi rozumíš. To je moje poslední slovo. Vzdej se toho člověka a můžeš mít všechno, nač si vzpomeneš. Jsi moje děvče – udělám všechno, co na tomhle světě můžu, abych tě udělal šťastnou. Proč ne, proč bych taky neměl? Pro co jiného bych měl vůbec žít, když ne pro svoje děti? Vždyť jen pro tebe a pro vás ostatní jsem celé ty roky pracoval a chystal budoucnost. No, umoudři se, buď zase moje hodná holčička. Máš přece svého starého tátu ráda, nebo ne? Vždyť jsem tě houpával na loktech, Aileen, ještě jako docela malé miminko. Hlídal jsem tě, když jsi nebyla o nic větší, než co by se vešlo tady do těch mých dvou dlaní. Byl jsem ti vždycky dobrým otcem – to nemůžeš popřít. Podívej se jenom na jiná děvčata, co kolem sebe vidíš. Měla někdy některá z nich víc, než jsi měla ty? Jistě se v téhle věci nebudeš stavět proti mně. Jsem o tom přesvědčený. Nemůžeš. Na to mě máš moc ráda – vid', že máš – nemám pravdu?" Hlas mu slábl. V očích mu málem stály slzy.

Zmlkl a položil svou velkou hnědou mozolnatou ruku dceři na rameno. Aileen vyposlechla jeho prosby nikoli bez pohnutí – vskutku více méně zjhlá –, protože byly tak beznadějně. Nemůže se vzdát Cowperwooda. Otec to prostě nechápe. Neví, co to je láska. Bezesporu nikdy nemiloval tak, jako miluje ona.

Stála docela tiše, mezitímco Butler na ni naléhal.

„Ráda bych, tati,“ promluvila konečně, a to jemně, něžně. „Opravdu bych ráda. Ano, miluju tě. Ano, miluju. Chci ti ve všem vyhovět – ale v tomhle nemůžu – nemůžu! Já Franka Cowperwooda miluju. Ty to nechápeš – doopravdy nechápeš!“ Při opětovném vyslovení Cowperwoodova jména Butlerovi zpřísněla ústa. Jasně viděl, že je zaslepená – že pečlivě promyšlená prosba se minula účinkem. Musí si tedy vymyslet nějaké jiné řešení.

„No dobrá,“ řekl nakonec a smutně, ach, tak smutně, když se Aileen otočila. „Budiž tedy po tvém, když chceš. Ale odjet musíš, ať chceš, nebo nechceš. Jiné řešení není možné. Z hloubi duše bych si přál, aby možné bylo.“

Aileen vyšla z pokoje, velice vážná, a Butler přešel k psacímu stolu a posadil se. „Taková situace!“ řekl si pro sebe. „Taková komplikace!“

Kapitola 38

Situace, jíž měla Aileen čelit, byla skutečně krušná. Dívka s menší vrozenou odvahou a houževnatostí by byla ochabla a povolila. Neboť přes všechny rozličné společenské konexe a známosti, které Aileen měla, nebylo mnoho lidí, k nimž by se mohla uchýlit v podobném naléhavém případě, jako byl tento. Těžko hledala ve vzpomínkách někoho, kdo by skýtal naději, že si ji na nějakou delší dobu vezme k sobě a na nic se nebude ptát. Mnoho mladých žen stejného věku s ní, vdaných i svobodných, k ní chovalo city velice přátelské, ale jen s málokterou byla ve vztahu skutečně důvěrném. Jediná osoba, jež jí tanula na mysli, že by skutečně mohla mít jakous takous reálnou možnost poskytnout jí na nějakou dobu útočiště, byla jistá Mary Calliganová, lépe známá mezi svými přáteli jako Mamie, která před lety chodila s Aileen do školy a teď byla učitelkou na jedné z místních škol.

Rodina Calliganových se skládala z paní Kateřiny Calliganové, matky, povoláním švadleny a stavem vdovy – její muž, zaměstnáním stěhovač domů, byl asi před deseti lety zabit padající zdí –, a z Mamie, její třiaadvacetileté dcery. Bydlily v malém jednopatrovém zděném domku v Cherry Street blízko Patnácté ulice. Paní Calliganová nebyla zvlášť dobrá švadlena, alespoň ne dost dobrá, aby Butlerova rodina na svém nynějším vysokém stupni společenského žebříčku byla jejím stálým zákazníkem. Aileen si u ní občas dávala šít domácí kartounové šaty, osobní prádlo a hezké župany a upravovat některé ze svých honosnějších toalet, které pro ni zhotovil jeden velice exklusivní módní salón na Chestnut Street. Navštěvovala jejich dům hlavně proto, že kdysi chodívala s Mamí do školy ke Svaté Agatě, dokud byly vyhlídky rodiny Calliganových ještě mnohem slibnější. Mamie vydělávala nyní čtyřicet dolarů

měsíčně jako učitelka šesté třídy na jedné blízké obecné škole, a průměrný výdělek paní Calliganové činil celkem asi dva dolary denně – někdy ani ne tolik. Dům, který obývaly, byl jejich vlastnictvím, čistý a nezatížený, a nábytek, jímž byl vybaven, napovídal výši jejich společných příjmů, která se pohybovala kolem osmdesáti dolarů měsíčně.

Mamie Calliganová nebyla zvlášť hezká, ani zdaleka ne tak hezká, jako kdysi bývala její matka. Paní Calliganová byla ještě v padesátce buclatá, bystrá a veselá a oplývala dobrým rozmarem. Mamie byla duševně i citově poněkud těžkopádnější. Byla vážně založená – zvažnělá možná právě tak tlakem poměrů jako ještě jinými vlivy, neboť nebyla vůbec živá a měla málo ženské přitažlivosti. Ale byla laskavá, poctivá a upřímná, byla dobrá katolička a obzvlášť posedlá onou rakovinnou ctností, která odlučuje tolik lidí od života – totiž smyslem pro povinnost.

Pro Mamii Calliganovou byla povinnost (to jest navyklá běžná dbalost všech pravidel a předpisů, jež kdy od dětství slyšela a jimiž se řídila) věcí nade všechno důležitější, hlavním pramenem útechy a úlevy; povinnost k její církvi, povinnost k její škole, povinnost k matce, povinnost k přátelům a tak dále jí byly v tomto podivném a nejistém světě oporou. Její matka si pro její dobro často přála, aby Mamie byla méně dbalá povinností a měla více tělesných půvabů, tak aby se líbila mužům.

Přesto, že její matka byla švadlena, nevypadaly Mamiiny šaty nikdy elegantně ani šik – kdyby tak byly vypadaly, byla by se v nich Mamie cítila nesvá. Střevíce měla vždycky trochu velké a nikdy jí dobře nepadly; sukně, sice z dobré látky, ale patrně špatně střižená, na ní visela od boků ke kotníkům v mrtvých záhybech. V té době se právě začalo všeobecně šířit nošení tak zvaného „jersey“ v pestrých barvách, a protože bylo přiléhavé, velice slušelo všem ženám s pěkně vyvinutou postavou. Chudák Mamie Calliganová! Tehdejší móda ji nutila, aby takovou jupičku nosila; ale jejím pažím

i nádrům chyběla ona plnost, která činila tento úbor jinak tak vábným. Klobouky, které si vybírala, bývaly obyčejně neforemné placky s jediným dlouhým pérem, jež jako by nikdy nemělo přesně správnou polohu, nejlépe vyhovující jejímu obličejí nebo vlasům. Většinu času vypadala trochu unaveně; ale nebylo to ani tolik z únavy tělesné, jako spíš z nudy. Život pro ni měl tak málo skutečných půvabů – a Aileen Butlerová byla bezesporu jeho nejvýznačnějším romantickým prvkem.

Velmi příjemné společenské založení Mamiiny matky a okolnost, že mají velice čistou, i když chudobnou malou domácnost, že je může bavit hrou na jejich pianu a že paní Calliganová věnuje záněný zájem práci, kterou pro ni dělá, byly v jádře hlavní podstatou přitažlivosti domova Calliganových pro Aileen. Chodila k nim občas, aby si odpočinula od jiných věcí, jakož i proto, že Mamie Calliganová měla shodný a velmi soudný zájem o literaturu. Knihy, které se líbily Aileen, líbily se kupodivu i jí – *Jana Eyrová*, *Kenelm Chillingly*, *Tricotrín* a *Oranžová mašle*. Mamie občas doporučila Aileen nějaký nejnovější výtvar tohoto druhu, a když Aileen shledala její úsudek dobrým, musila ji mimoděk obdivovat.

V dané krizi se tedy Aileen upjala myšlenkami právě na domov Calliganových. Jestli na ni otec opravdu nebude hodný a ona bude muset na nějaký čas opustit domov, může jít ke Calliganovým. Ti ji přijmou a neřeknou slovo. Ostatní členové Butlerovy rodiny je znají dohromady tak málo, že jistě nebudou podezírat, že šla tam. Snadno může zmizet do ústraní Cherry Street a týdný ji nikdo neuvidí ani o ní neuslyší. Je zajímavé zamyslet se nad faktem, že Calliganovi stejně jako jednotliví členové butlerovské rodiny nikdy Aileen nepodezírali ze sebemenšího sklonu k nevázanému životu. Proto budou její útěk od rodiny, dojde-li k němu vůbec, přičítat spíš na vrub horkokrevné rozmarnosti než čehokoli jiného.

Naproti tomu zase, pokud šlo o Butlerovu rodinu jako celek, ti potřebovali Aileen víc, než Aileen potřebovala je. Potřebovali jas

její tváře, aby doma udrželi patřičně radostné prostředí, a odejde-li od nich Aileen, vznikne znatelná mezera, kterou nebude snadno zacelit.

Butler otec například viděl svou malou dcerušku rozkvést v zářivě krásnou zralou ženu. Viděl ji chodit do školy a do kláštera a naučit se hrát na piano – pro něho veliké vzdělání. Rovněž viděl, jak se její způsoby mění a nabývají noblesy a jak se její vědomosti o životě očividně rozšiřují a dosahují, alespoň pro něho, obrovské míry. Její bystré, dogmatické názory na většinu věcí byly, alespoň pro něho, vskutku hodny poslouchání. O knihách a umění věděla víc než Owen nebo Callum a její cit pro správné společenské chování byl dokonalý. Když přišla ke stolu – k snídani, k polední přesnídávce nebo k večernímu obědu –, vždycky byla rozkoší pro jeho oči. On zplodil Aileen – pyšnil se v duchu. On jí poskytl ty peníze, co jí pomohly, aby byla tak skvělá. A bude jí je poskytovat dál. Žádný společenský parvenu pochybného řádu jí nesmí zničit život. Hodlá se o ni starat pořád, postarat navzdýcky – zanechat jí tolik peněz, právně zajištěných výhradně jí, aby jí nemohl uškodit žádný případný manželův nezdar. „Dneska jsi podle mého krásná jako princezna,“ byla jedna z jeho oblíbených lichotek, nebo také: „Ale, ale, vypadáme my báječně!“ U stolu sedala téměř bez výjimky vedle něho a starala se o něj. To si přál. Posazoval si ji u jídla takhle vedle sebe už před lety, dokud byla ještě dítě.

Také matka ji milovala až nezřízeně a Callum a Owen patřičnou láskou bratrskou. Tak jim Aileen až doposud svou krásou a poutavostí přinejmenším splácela právě tolik, kolik od nich dostávala, a celá rodina to tak i cítila. Když byla den dva pryč, zdál se celý dům zasmušilý, jídla méně chutná. Jakmile se vrátila, byli zase všichni šťastní a veselí.

Aileen si to do jisté míry velice jasně uvědomovala. Když teď dospěla k tomu, že začala uvažovat o odchodu z domova a o životě na vlastní vrub, aby se tak vyhnula cestě, k níž se nechce nechat

přinutit, opírala se její odvaha z velké části o toto silné vědomí její vlastní důležitosti pro rodinu. Znovu si promyslela, co jí řekl otec, a usoudila, že musí jednat ihned. Když druhý den ráno otec odešel, ustrojila se na vycházku a rozhodla se, že zajde ke Calliganovým kolem dvanácté, až se Mamie vrátí domů na polední přesnídávku. Pak jen jako mimochodem tu věc nadhodí, a jestli nebudou mít námitky, nastěhuje se k nim. Občas se divila, proč Cowperwood ve své velké tísní nenavrhne, aby spolu utekli do nějaké neznámé končiny, ale zároveň cítila, že sám musí nejlépe vědět, co může a co nemůže. Jeho rostoucí potíže ji skličovaly.

Paní Calliganová byla sama, když Aileen přišla, a měla velkou radost, že ji vidí. Když protřepaly běžné časové klípky a Aileen potom dobře nevěděla, jak stočit hovor na záležitost, která ji tam přivedla, sedla si k pianu a spustila melancholickou melodii.

„Na mou duši, to je krása, jak vy hrajete, Aileen,“ řekla paní Calliganová, která byla sama nemožně sentimentální. „Hrozně ráda vás poslouchám. Škoda, že se na nás nepřijdete podívat častěji. Chodíte k nám teď poslední dobou tak zřídka.“

„Vždyť já nevěděla, co dřív, paní Calliganová,“ odpověděla Aileen. „Měla jsem tenhle podzim tolik práce, že jsem prostě nemohla. Doma na mně chtěli, abych jela do Evropy – ale já o to nestála. Ach božíčku!“ povzdychla si a znovu se rozehrála v akordech výmluvně smutných a romanticky náladových.

Otevřely se dveře a vešla Mamie. Její bezvýrazná tvář se rozjasnila, když spatřila Aileen.

„No, ne, Aileen Butlerová!“ zvolala. „Kde se tady bereš? Kde jsi, prosím tě, celou tu dobu vězela?“

Aileen vstala a políbila se s ní. „Ale já ti nevěděla, co dřív, Mamie. Zrovna jsem to povídala tvé matce. A vůbec, jak ty se máš? Jak se ti vede v práci?“

Mamie se okamžitě pustila do líčení rozličných školských potíží, které jí dělají starost – rostoucí počet žáků ve třídě a spousta práce,

která se od ní očekává. Mezitímco paní Calliganová prostírala na stůl, zamířila Mamie do svého pokoje a Aileen šla za ní.

Když Mamie stála před zrcadlem a upravovala si vlasy, Aileen ji přemítavě pozorovala.

„Co je to dnes s tebou, Aileen?“ zeptala se Mamie. „Vypadáš tak –“ Odmlčela se a znovu se na ni podívala.

„Jakže vypadám?“ vyzvídala Aileen.

„No, jako kdybys v něčem neměla jistotu nebo jako bys měla nějakou starost. Jaktěživa jsem tě ještě neviděla takhle vypadat. Co je ti?“

„Ale nic,“ odpověděla Aileen, „jen jsem tak přemýšlela.“ Přistoupila k jednomu z oken, která vyhlížela na jejich malý dvorek, a uvažovala, vydržela-li by žít tady nějaký delší čas. Ten dům je tak malý, celé zařízení tak strašně jednoduché!

„S tebou se dnes něco děje, Aileen,“ řekla Mamie, když přišla za ní k oknu a zadívala se jí do obličeje. „Jako bys to nebyla vůbec ty.“

„Něco mi leží v hlavě,“ odpověděla Aileen, „něco, co mi dělá starost. Prostě nevím, co mám dělat – to je to celé.“

„Ale, ale, co to jen může být?“ podivila se Mamie. „Takovéhle chování jsem u tebe ještě v životě neviděla. Nemůžeš mi to říct? Co je to?“

„Ne, bojím se, že nemůžu – aspoň ne teď.“ Aileen zmlkla a potom se náhle zeptala: „Co myslíš, měla by tvoje matka něco proti tomu, kdybych přišla k vám a chvíli s vámi bydlela? Z určitého důvodu chci na nějaký čas od rodiny pryč.“

„Ale jdi, Aileen Butlerová, co to mluvíš!“ zvolala její přítelkyně. „Mít něco proti tomu? Přece víš sama, že by byla nadšená a já taky. Ach bože – je doopravdy možné, že přijdeš? Ale co tě k tomu vede, že chceš odejít z domova?“

„Právě to ti nemůžu povědět – aspoň ne teď. Ani ne tak tobě, jako spíš tvé matce. Víš, bojím se, co by si myslela,“ odpověděla Aileen. „Ale stejně se mě ještě nesmíš ptát. Chci si to rozmyslet. Ach jej! Ale

ráda přijdu, jestli mi dovolíte. Promluvíš o tom s matkou ty, nebo to mám udělat já?“

„Samo sebou promluvíš,“ řekla Mamie, tímto pozoruhodným vývojem událostí celá udivená, „ale nemá to vůbec smysl. Vím už předem, co řekne, ještě než jí to povím, a ty konečně taky. Seber si prostě svoje věci a přijď. To je všechno. Nikdy nic neřekne ani se na nic neptá, to přece víš – když si to nepřeješ.“ Mamie pro tu myšlenku jen hořela. Tolik toužila po Aileenině kamarádké společnosti!

Aileen se na ni vážně zadívala a velice dobře chápala, proč je Mamie tak zanícená – ona i její matka. Obě touží po její přítomnosti, aby jim zjasňovala život. „Ale žádná nesmíte nikomu prozradit, že jsem tady, rozumíš? Nechci, aby to někdo věděl – zvláště ne nikdo z naší rodiny. Mám pro to svůj důvod, a dobrý, ale nemůžu ti povědět, co to je – aspoň ne teď. Musíš mi slíbit, že to nikomu neřekneš.“

„To se rozumí, mileráda slibuju,“ přisvědčila horlivě Mamie. „Ale neutečeš snad z domova nadobro, Aileen, to přece nechceš, ne?“ dodala zvědavě a vážně.

„Hm, ani nevím. Ještě nevím, co vůbec udělám. Prozatím jenom vím, že právě teď chci na nějaký čas z domova pryč – to je všechno.“ Zmlkla a Mamie jen před ní stála, údivem ústa dokořán.

„No ne, něco takového!“ odpověděla jí přítelkyně. „Pořád se dějou zázraky, vid', Aileen? Ale bude to nádherné, mít tě u nás. Maminka bude celá šťastná. Samozřejmě, že to nikomu neřekneme, jestli nechceš. Skorem nikdo k nám nechodí – a když už někdo přijde, nemusíš se ukazovat. Můžeš mít tenhle velký pokoj vedle mě. Ach, to je báječné, vid'? Jsem radostí úplně bez sebe.“ Nadšení mladé učitelky dosáhlo pozoruhodného stupně. „Pojď, proč bychom to neměly mamince povědět rovnou teď?“

Aileen váhala, protože ani teď si ještě nebyla úplně jista, má-li to skutečně udělat; ale nakonec přece jen vykročily spolu ze schodů – Aileen maličko pozadu, když docházely k přízemku. Mamie vpadla k matce s překotným: „Není to báječné, maminko? Aileen přijde na

nějaký čas bydlet k nám. Nechce, aby o tom někdo věděl, a přijde hned.“

Paní Calliganová, která právě držela v ruce cukřenku, se otočila a s překvapeným, ale usměvavým obličejem si ji prohlížela. Okamžitě ji jala zvědavost, proč asi chce jít Aileen k nim – proč odchází z domova. Na druhou stranu zase chovala k Aileen náklonnost tak hlubokou, že ji ta představa silně a radostně vzrušila. A proč ne? Copak není ta dcera proslulého Edwarda Butlera dospělá žena, schopná řízení vlastních záležitostí a jako vážený člen tak významné rodiny samozřejmě taky vítaná? Pro Calliganovy bylo pomyšlení, že k nim chce přijít, za všech okolností velmi lichotivé.

„Nedovedu si představit, jak vás rodiče můžou nechat odejít, Aileen – ale jistě jste u nás vítaná, jak dlouho se vám bude chtít zůstat, a to třeba navždycky, jestli budete chtít.“ A paní Calliganová jen zářila, jak radostně se na Aileen usmívala. Ta představa, že Aileen Butlerová žádá o dovolení, jestli u nich smí bydlet! A srdečné porozumění, s nímž to řekla, jakož i Mamiino nadšení způsobilo, že si Aileen úlevou oddychla. Přišlo jí na mysl, že její pobyt bude pro domácnost Calliganových znamenat nové výlohy.

„Jestli přijdu,“ řekla paní Calliganové, „budu vám samozřejmě platit.“

„Jak tě to jen může napadnout, Aileen Butlerová!“ zvolala Mamie. „Nic takového dělat nebudeš. Prostě přijdeš a budeš s námi bydlet jako můj host.“

„Ne, to rozhodně ne!“ ohradila se Aileen. „Jestli nesmím platit, tak nepřijdu. Musíte mi dovolit, abych platila.“ Věděla, že si Calliganovi nemohou dovolit ji vydržovat.

„No, ať je, jak chce, teď o tom hovořit nebudeme,“ odpověděla paní Calliganová. „Můžete přijít, kdy chcete, a zůstat, jak dlouho chcete. Podej mi nějaké čisté ubrousky, Mamie.“

Aileen u nich zůstala na polední přesnídávku a brzy potom s pocitem uspokojení, že má svůj hlavní problém rozřešený, odešla na

schůzku, kterou sama navrhla Cowperwoodovi. Teď má před sebou hladkou cestu. Jestli bude chtít, může jít sem. Nepotřebuje udělat nic jiného než prostě jenom sebrat pár nejnutnějších drobností nebo přijít vůbec beze všeho. Možná že Frank bude mít nějaký nápad.

Cowperwood se od chvíle onoho nešťastného prozrazení místa jejich schůzek nijak nepokusil dorozumět s Aileen, nýbrž čekal na dopis od ní a ten na sebe nedal dlouho čekat. Jako obvykle to byla dlouhá, optimistická, zamilovaná a vzdorná epištola, v níž mu vyličila všechno, co se jí mezitím přihodilo, i svůj nejnovější plán odejít z domova. A ten nemálo zaměstnával jeho myšlenky a dělal mu nemalou starost.

Aileen v lůně své rodiny, elegantní a skvěle zaopatřená, to je jedna věc. A Aileen venku ve světě a závislá na něm, to je zase něco jiného. V životě ho nenapadlo, že by kdy mohla být nucena odejít z domova dříve, než bude hotov se jí ujmout – a kdyby odešla teď, mohlo by to vyvolat nesnáze, o kterých by rozhodně nebylo příjemné i jen uvažovat. Ale má ji rád, moc rád, a udělá všechno na světě, aby ji učinil šťastnou. I teď ji ještě může podporovat ve velice slušné míře, jestli nakonec nebude muset do vězení, a i tam se mu třeba podaří najít nějakou cestu, jak jí pomáhat. Bylo by ovšem neskonale lepší, kdyby ji mohl přemluvit, aby zůstala doma, dokud on nebude mít úplně jasno, jaký osud ho vlastně čeká. Ani okamžik nepochyboval, že ať se stane, co stane, jednoho dne, a to v době celkem dohledné, se všech těchto nesnází zbaví a bude opět zámožný jako dřív. A v tom případě, a jestli se mu podaří dosáhnout rozvodu, hodlá se s Aileen oženit. Jestli ne, vezme ji s sebou tak jako tak – a z tohoto hlediska by možná bylo celkem dobré, kdyby od rodiny utekla hned teď. Ovšem z hlediska nynější svízelné situace – se zřetelem na pátrání, které by Butler jistě zahájil – by to mohlo být nebezpečné. Butler by ho mohl i veřejně obžalovat z únosu. Proto se rozhodl, že Aileen přemluví, aby zůstala doma, upustila na nějaký čas od schůzek a všeho písemného styku s ním a třeba i odjela do ciziny. On to už

nějak přečká, než se ona vrátí, a Aileen také – v tomhle případě by měl rozhodovat zdravý rozum.

S tím vším na mysli se vydal na schůzku, kterou si v dopise vyžádala, třebaže měl pocit, že to je počínání poněkud nebezpečné.

„Víš docela jistě,“ zeptal se, když vyslechl její popis domácnosti Calliganových, „že se ti tam bude líbit? Mně to připadá dost chudé.“

„Ano, ale já je mám hrozně ráda,“ odpověděla Aileen.

„A víš jistě, že to na tebe nepovědí?“

„Ale kde – vyloučeno, vyloučeno!“

„No dobrá,“ řekl na závěr. „Sama musíš vědět, co děláš. Nechci ti vnucovat žádnou radu. Ale být sebou, poslechl bych, co ti radí tvůj otec, a na nějaký čas bych odjel. Zatím se přes to přenes, a já tady budu pořád. Občas ti můžu napsat a ty můžeš psát mně.“

Jen to Cowperwood vyslovil, Aileenino čelo se zachmuřilo. Milovala ho láskou tak silnou, že již při pouhé zmínce o delším odloučení jí bylo, jako když ji bodne nožem. Její Frank tady a v nesnázích – možná před soudem – a ona pryč? Nikdy! Co vlastně chce říci, že navrhuje něco takového? Může to snad znamenat, že ji nemá tak rád jako ona jeho? Miluje ji doopravdy? ptala se v duchu. Chystá se ji opustit zrovna v okamžiku, kdy se ona připravuje udělat krok, který by je ještě víc sblížil? Oči se jí zamžily, protože ji to strašně ranilo.

„Jak to, prosím tě, mluvíš?“ zvolala. „Dobře víš, že teď z Filadelfie neodejdu. Snad nakonec nečekáš, že tě teď opustím!“

Cowperwood do toho všeho zcela jasně viděl. Byl tuze bystrý, aby to nechápal. Měl ji nesmírně rád. Dobrý bože, pomyslí si, za nic na světě ji přece nechce v jejích citech zraňovat!

„Moje nejsladší,“ řekl chvatně, když viděl její oči, „ty mi nerozumíš. Chci, abys udělala, co sama chceš. Vymyslíš sis tohle, abys mohla být se mnou – tak to teď udělej. Nemudruj už ani o mně, ani o ničem, co jsem řekl. Jenom jsem myslel, že by nám tohle mohlo oběma přitížit – ale teď mám dojem, že ne. Ty si myslíš, že tě otec

miluje tolik, že změní svůj názor, až budeš pryč. Výborně, jdi si! Ale musíme být strašně opatrní, moje zlatá – oba, ty i já – opravdu musíme. Tahle věc začíná být vážná. Kdybys doopravdy odešla z domova a tvůj otec si vzpomněl obvinít mě z únosu – veřejně to přiznat a všechno tohle vypovědět, bylo by to pro nás oba velice vážné – pro tebe právě tak jako pro mne, protože pak by mě určitě odsoudili, když už pro nic jiného, tak pro tohle. A co potom? Bylo by dobře, kdyby ses prozatím nepokoušela vidět se se mnou tuze často – rozhodně ne častěji, než nezbytně musíme. Kdybychom se byli řídili zdravým rozumem a přestali hned tenkrát, když tvůj otec dostal ten dopis, nebylo by se tohle stalo. Ale když se to už jednou stalo, musíme se chovat, jak nejmoudřeji dovedeme, to přece chápeš, ne? Tak si to rozmysli a udělej, co pokládáš za nejlepší, a potom mi napiš, a ať už uděláš, co uděláš, se vším budu souhlasit – slyšíš?“ Přivinul si ji k sobě a políbil ji. „Máš vůbec nějaké peníze? Asi ne, vid’?“ dodal na závěr rozšafně.

Aileen sice hluboce dojalo všechno, co právě řekl, ale jakmile o tom kratičko pouvažovala, zůstala přes jeho vývody přesvědčena, že její plán je nejlepší. Otec ji přespříliš miluje. Jistě neudělá nic, co by jí u veřejnosti ublížilo, a proto také nenapadne Cowperwooda otevřeně kvůli ní. Je víc než pravděpodobné, vysvětlila potom Frankovi, že ji bude prosit, aby se vrátila domů. A Frank, když ji poslouchal, byl nucen ustoupit. Nač se přít? Ona ho stejně neopustí.

Poprvé od chvíle, co se znal s Aileen, sáhl do kapsy a vytáhl svitek bankovek. „Tady máš dvě stě dolarů, moje zlatá,“ řekl, „než tě zase uvidím nebo o tobě uslyším. Postarám se, abys měla všechno, co potřebuješ – a prosím tě, nemysli si už, že tě nemiluju. Víš dobře, že tě miluju. Šíleně, k zbláznění.“

Aileen se bránila, tolik že nepotřebuje – že vlastně nepotřebuje vůbec nic – že má nějaké peníze doma. Ale Frank toho nedbal. Věděl, že Aileen peníze mít musí. „Nepovídej, moje nejsladší,“ řekl, „vím, co potřebuješ.“ Byla tak navyklá dostávat čas od času od otce

a od matky slušně velké částky peněz, že tomu nepřikládala váhu. Frank ji miluje tolik, že pro jeho lásku je všechno mezi nimi správné. Povolila ve svém odporu a potom přetřásali otázku s dopisováním a došli k závěru, že nejbezpečnější bude soukromý posel. Když konečně nastalo loučení, plula Aileen, kterou jeho nejistý postoj předtím srazil do hlubin, opět ve výšinách. Nabyla přesvědčení, že ji opravdu miluje, a odcházela s úsměvem. Má ve svém Frankovi spolehlivou oporu, kdyby potřebovala – ona už otce naučí.

Cowperwood potřásl hlavou, zatímco ji sledoval očima. Znamená pro něho další těžkou starost, ale vzdát se jí, to rozhodně nemůže. Strhnout závoj iluzí z téhle blouznivé lásky a způsobit jí takovou ukrutnou bolest, když ji má tolik rád? Ne. Opravdu nemůže udělat nic jiného, než co udělal. Koneckonců, přemítal, to třeba ani nemusí dopadnout tak špatně. Každé tajné pátrání, které by si Butler snad zamluvil podniknout, musí prokázat, že neutekla k němu. Kdyby se v kterýkoli okamžik ukázalo, že k uchránění situace před nějakou strašlivou katastrofou je nezbytné uplatnit hlas zdravého rozumu, mohl by dát Butlerovým tajně vědět, kde Aileen toho času pobývá. To by prokázalo, jak málo s tím má on společného, a Butlerovi by se mohli pokusit Aileen přemluvit, aby se zase vrátila domů. Z toho by mohlo vyplýnout i dobro – člověk nikdy neví. A se zlem si poradí, jak se postupně vynoří. Rozjel se rychle zpátky do kanceláře a Aileen se vracela domů s pevným odhodláním uvést svůj úmysl ve skutek. Otec jí poskytl kratší lhůtu na rozmyšlenou – možná že by ji i prodloužil –, ale ona čekat nebude. Protože se dosud vždycky a ve všem jejím přáním povolovalo, nemohla pochopit, proč by i tentokrát neměla prosadit svou. Bylo nyní asi pět hodin. Počká, až se všichni členové rodiny pěkně sesednou kolem stolu, to bude někdy kolem sedmé hodiny, a potom vyklouzne ven.

Když však dorazila domů, setkala se s nečekanou příčinou pro to, aby provedení svého záměru odložila. Byla to návštěva jistých manželů Steinmetzových – známého inženýra, který navrhoval

plány pro mnohé ze staveb, jež prováděl Butler, a jeho ženy. Byl den před svátkem Díkůvzdání a Steinmetzovi naléhavě zvali Aileen a Noru, aby s nimi odjely na čtrnáctidenní návštěvu jejich nového domova ve West Chesteru – do domu, o jehož kráse Aileen už mnoho slyšela. Byli to neobyčejně příjemní lidé – poměrně mladí a obklopení kroužkem zajímavých přátel. Aileen se rozhodla svůj útěk odložit a jet. Otec byl nesmírně srdečný. Příchod a pozvání Steinmetzových pro něho znamenaly právě takové ulehčení jako pro Aileen. Protože West Chester ležel čtyřicet mil od Filadelfie, bylo nepravděpodobné, že by se Aileen za svého pobytu tam pokusila sejít s Cowperwoodem.

Napsala Cowperwoodovi, jak se situace změnila, a odjela. A Frank si úlevou oddychl, neboť si tu chvíli představoval, že tím se tato bouře natrvalo přehnala.

Kapitola 39

Mezitím se blížil den přelíčení. Cowperwooda tížil dojem, že bude učiněn pokus ho odsoudit, ať už to fakta ospravedlňují, nebo ne. Neviděl však ze svého dilematu žádné východisko, ledaže by všechno opustil a navždy ukázal Filadelfii záda – ale to bylo nemožné. Jediná cesta, jak si ochránit budoucnost a udržet si finanční přátele, bylo odbýt si co nejrychleji proces a důvěřovat jim, že mu v případě nezdaru v budoucnu pomohou na nohy. Hovořil o možnostech nespravedlivého soudu se Stegerem, ale ten, jak se zdálo, pokládal jeho obavy za málo opodstatněné. Za prvé porotu nemůže nikdo jen tak lehce zkorumpovat. Za druhé soudcové jsou přesto, jak tíhnou k politice, většinou poctiví a nezacházejí ve svých rozhodnutích a názorech dál, než kam je vede stranické zaujetí, což v podstatě znamená zrovna daleko. Soudce, který má v daném případě řízení vést, jistý Wilbur Payderson od kvartálního soudu, je figura vysloveně politická, a proto také člověk zavázaný Mollenhauerovi, Simpsonovi a Butlerovi, ale pokud o něm Steger kdy co slyšel, je poctivý.

„Ale nemůžu pochopit,“ pravil Steger, „proč těmhle potentátům tolik záleží na tom, aby vás potrestali, ledaže by to bylo kvůli dojmu na celý stát. Volby jsou za námi. Jak se dovídám, je právě v proudu snaha dostat Stenera ven v případě, že bude odsouzen, a to určitě bude. Musejí ho soudit. Nepůjde sedět na víc než na rok nebo dva, nejvýš tři, a i tak si odsedí jen polovinu nebo míň a potom dostane milost. Stejně by to dopadlo také ve vašem případě, kdyby vás odsoudili. Nemohli by vás nechat sedět a jeho pustit. Ale tak daleko to vůbec nedojde – to mi věřte. Před porotou vyhrájeme, nebo se odvoláme k nejvyššímu soudu a dosáhneme zrušení rozsudku, za to ručím. Těch pět soudců tam nahoře žádnou takovouhle pitomost nepotvrdí.“

Steger skutečně věřil tomu, co říkal, a Cowperwooda to těšilo. Až dosud si ten mladý advokát ve všech jeho přích vedl vpravdě výtečně. Ale přesto se Cowperwoodovi pranic nelíbilo pomyslení, že za štvanicí na něho stojí Butler. To byla vážná věc a okolnost, o které Steger vůbec nevěděl. I když poslouchal optimistické ujišťování svého advokáta, nemohl na ni Cowperwood nikdy úplně zapomenout.

Faktický začátek procesu zastihl téměř všechny obyvatele tohoto šestsettisícového města „vyšponované“ rozčilením. Žádná žena z Cowperwoodovy rodiny neměla přijít k soudu. Frank tvrdil, že nesmí dojít k žádným rodinným výjevům, které by noviny mohly rozmazávat. Jeho otec měl přijít, protože ho bude možná zapotřebí jako svědka. Aileen mu odpoledne den předtím napsala, že se vrátila z West Chesteru a přeje mu hodně štěstí. Je tak nedočkavá se dovědět, jak to s ním dopadne, že už déle nemůže zůstat pryč a vrátila se – ne aby přišla do soudní síně, protože on si to výslovně nepřeje, ale aby byla co možná nejbliž, až se rozhodne o jeho osudu, ať už příznivě, nebo nepříznivě. Chce se k němu rozběhnout a blahopřát mu, jestli vyhraje, nebo ho utěšit, kdyby prohrál. Cítí, že její návrat pravděpodobně její roztržku s otcem uspíší, ale s tím nemůže ona nic dělat.

Postavení paní Cowperwoodové bylo skutečně mimořádné. Nedalo jí, aby nezachovala dekorum láskyplného a něžného zdání, i když věděla, že Frank o tyto její projevy nestojí. Ten nyní instinktivně vycítoval, že Lillian o Aileen ví. Čekal pouze na příhodnou chvíli, aby jí celou věc předložil. Než toho osudného rána vyšel ze dveří, objala ho oním poněkud formálním způsobem, do něhož v posledních letech upadli, oběma rukama kolem krku a kratičkou chvíli ho nedokázala políbit, i když si palčivě uvědomovala jeho těžkosti. Nechtělo se mu ji líbat, nedal to však najevo. Ale přece ho políbila a připojila: „Ze srdce doufám, že všechno dobře dopadne.“

„S tím si, myslím, nemusíš dělat starosti, Lillian,“ odpověděl nadějně. „Dostanu se z toho docela dobře.“

Seběhl ze schodů a vykročil po Girard Avenue ke své bývalé tramvajové lince a tam nastoupil do vozu. Myslil na Aileen, a jak hluboce s ním cítí ona, a jaká komedie je teď jeho manželský život, a bude-li porota, před kterou se octne, rozumná, a tak dále a tak dále. Jestli nebude – jestli nebude – tohle je kritický den jeho života!

Na rohu Třetí ulice a Market Street vystoupil z tramvaje a spěchal do své kanceláře. Steger tam už čekal. „No, Harpere,“ prohodil Cowperwood kurážně, „dneska tedy uvidíme.“

První oddělení kvartálního soudu, kde se mělo toto přelíčení konat, zasedalo v proslulé Síni nezávislosti na rohu Šesté ulice a Chestnut Street, která byla v té době, stejně jako již po celé století předtím, střediskem místního úředního života správního i soudního. Byla to nízká jednopatrová budova z červených cihel s bílou dřevěnou střední věží staroholandského a anglického původu, postavenou ze čtverce, kruhu a osmiúhelníku. Celý trakt se skládal ze střední části a ze dvou křídel tvaru T, ležících vpravo a vlevo, jejichž malé starodávné okenní a dveřní otvory oválně překlenuje vyplňovaly ony rámy zasklené množstvím drobných tabulek, jimž se tolik obdivují všichni milovníci tak zvané koloniální architektury. Zde a v přístavbě známé pod názvem Sněmovní křídlo (od té doby již stržené), která se táhla od zadní fronty budovy směrem k Walnut Street, byly umístěny kanceláře starosty, náčelníka policie, městského pokladníka, zasedací síně městské rady a výborů a všechny další důležité správní městské úřady spolu se čtyřmi odděleními kvartálního soudu, zřízenými k rozhodování stále rostoucího počtu trestních případů. Obrovská radnice mezi Broad Street a Market Street, zbudovaná později, se tenkrát právě stavěla.

Úřady učinily pokus zlepšit vzhled celkem prostorných soudních síní tím, že v nich zřídily zvýšená pódia z tmavého ořechového dřeva a na ně daly postavit velké tmavé ořechové pulty, za nimiž seděli soudcové; pokus však neměl valný úspěch. Pulty, lavice pro porotu i přepážky dopadly vesměs příliš veliké, a výsledek proto působil

celkovým dojmem nepoměrnosti. Předpokládalo se, že krémová barva stěn bude vhodně ladit s černým ořechovým nábytkem, ale čas a prach učinily tuto kombinaci truchlivou. V síních nebyl jediný obraz ani jakákoli jiná okrasa kromě nohatých, přehnaně zdobných plynových svícňů, které stály na stole Jeho Důstojnosti soudce, a kromě jediného obrovského lustru zavěšeného vprostřed stropu. Tlustí soudní sluhové a zřízenci, starostliví jedině o to, aby si udrželi svá bezpracná místa, nijak nepřispívali k povznesení celkového obrazu. V soudní síni, kde se konalo toto přelíčení, se dva z nich hodinu co hodinu hádali, kdo z obou má soudci podat sklenici vody. Jeden krácel jako vypasený, ošuntělý, špinavý major-domus před Jeho Důstojností do jeho šatny i z ní. Jeho povinností bylo hlasitě vyvolávat, když soudce vcházel: „Slavný soud přichází, klobouky smeknout, všichni, prosím, vstaňte,“ kdežto druhý stál po levici Jeho Důstojnosti, když se usadila, a na tomto místě mezi lavicí porotců a svědeckým křeslem drmolil naprosto nesrozumitelně ono krásné a vznešené vyjádření závazku kolektivní společnosti vůči jejím jednotlivcům, jež začíná slovy „Slyšte! Slyšte! Slyšte!“ a končí: „Kdokolivěk z vás má spravedlivou příčinu ke stížnosti, nechť přistoupí a dostane se mu slyšení.“ Ale člověk by si byl myslel, že tam to nemá žádnou váhu. Zvyk a lhostejnost zvrhly to prohlášení v pouhé brebentění. Třetí sluha střežil dveře do místnosti pro porotce; a kromě těchto tří byl v síni ještě přítomen soudní písař – malý bledý mužíček, žlutý jako voskovice, s bezbarvými, vodově mléčnými očima a s řídkými, sádelně sinavými vlasy a vousy, který vypadal úplně jako poameričtělý a očividně senilní čínský mandarín – a konečně soudní stenograf.

Soudce Wilbur Payderson, muž hubený jako louč, jenž se tímto případem původně zabýval již jako vyšetřující soudce, když Cowperwood stál před obžalovací porotou, která ho obvinila, a jenž stanovil termín jeho přelíčení na toto období, byl i mezi soudci obzvlášť zajímavým typem. Byl tak vyzábělý a chudokrevný, že už

jen pro tyto vlastnosti poutal pozornost. Po stránce běžné rutiny ovládal zákon znamenitě; ale pokud se týkalo skutečného života, byl naprosto neznalý oné rafinovaně spleť chemie života, která překonává veškerý psaný zákon a vytváří ducha a nadto i neúčinnost vši mrtvé litery zákona, jak všichni moudří soudcové vědí. Stačilo se na něj podívat, na jeho hubené pedantské tělo, kučeraově šedé vlasy, modrošedé rybí oči bez jediné stopy po jakémkoliv hloubce myšlení a jeho hezky modelovaný, ale nevýrazný obličej, a mohli jste mu říci, že nemá špetku představitosti; ale nebyl by vám uvěřil – byl by vás pokutoval pro urážku soudu. Tím, že pečlivě shraboval všechny drobné příležitosti, které se mu naskytly, nablýskal kdejakou skrovnou přednost, otrocky poslouchal hlasu své politické strany a řídil se tak přesně, jak jen mohl, pokyny pevně fundovaného majetku, dopracoval se svého nynějšího postavení. Celkem vzato to ani nebylo nic tak tuze velkolepého. Jeho plat činil pouhých šest tisíc dolarů ročně. Jeho nepatrný věhlas nesahal za skrovný okruh místních advokátů a soudců. Ale vidět denně v novinách své jméno, uvedené ve spojitosti s jeho úřední činností nebo s vynesáním takového a takového rozhodnutí, mu skýtalo velké uspokojení. Domníval se, že to z něho dělá významnou osobnost ve světě. „Hle, nejsem jako jiní lidé,“ myslil si často a to ho utěšovalo. Nesmírně mu lichotilo, byl-li do jeho pořadu zapsán nějaký význačný případ, a když trůnil na svém soudcovském křesle, tváří v tvář rozličným sporným stranám a advokátům, cítil se zpravidla osobností skutečně velice významnou. Tu a tam nějaká ta spleť finesa života vnesla do jeho vskutku omezeného intelektu zmatek, ale ve všech podobných případech tu byla na pomoc litera zákona. Mohl v prejudikátech vyhrabat, jak již předtím rozhodli lidé opravdu myslící. Kromě toho advokáti na celém světě jsou vždycky úžasné chytří. Přístrčí soudní rozhodnutí, příznivé nebo nepříznivé, soudci přímo pod ruku a pod nos. „Slavný soude, v třicátém druhém svazku Sbírky soudních nálezů státu Massachusetts, strana ta

a ta, řádka ta a ta, v případě Arundel kontra Bannerman najdete, a tak dále.“ Jak často jste už v soudní síni slyšeli něco podobného! Rozumného uvažování, jež zbývá učinit, není ve většině případů zapotřebí mnoho. A jako slavná vlajka se pozdvihne posvátnost zákona, čímž se sebeúcta držitele úřadu ještě posílí.

Paydersona, jak uvedl Steger, bylo stěží možno označit přímo za soudce nespravedlivého. Byl to soudce politický – zásadní, nebo spíše přesvědčený republikán, zavázaný výborům vládnoucí strany za své setrvávání v úřadě, a proto také ochotný a horlivý udělat všechno, o čem se domníval, že se může rozumně udělat, na podporu prospěchu strany a soukromých zájmů svých pánů. Většina lidí si vůbec nedá práci, aby nějak tuze důkladně zkoumali mechanismus toho, co nazývají svým svědomím. A když už ano, příliš často nemají dost dovednosti, aby zmotané nitky etiky a morálky rozmotali. Ať je názor doby jakýkoli, ať tlak velkých zájmů diktuje cokoli, všemu svědomitě věří. Od té doby kdosi razil výraz „propodnikatelský soudce“. Takových je mnoho.

Payderson byl jeden z nich. Majetek a moc přímo zbožňoval. Butler, Mollenhauer a Simpson pro něho byli velcí mužové – u nichž si může být odůvodněně jist, že mají vždycky pravdu, protože jsou tak mocní. O téhle aféře s Cowperwoodovou a Stenerovou defraudací slyšel povídat už dlouho. Z rozhovorů s rozličnými politickými předáky věděl přesně, jaká je situace. Strana, jak se na to dívají její vůdcové, se vinou Cowperwoodovy lstivosti octla ve velmi špatném postavení. Cowperwood svedl Stenera k neregulérnosti – k větší, než k jaké se obyčejný městský tajemník smí nechat svést –, a třebaže vina padá především na Stenera jakožto na iniciátora, který k té intrice dal první podnět, Cowperwoodova vina je vlastně větší proto, že Stenera tak obratně inspiroval, aby se pustil až tak katastrofálně daleko. Ostatně strana potřebuje nějakého obětního beránka – už jen to Paydersonovi úplně stačilo.

Ovšem když strana ve volbách vyhrála a zjevně nijak citelně ne-
utrpěla, dost dobře nerozuměl, co za tím vězí, že do procesu ještě
stále tak horlivě zahrnují Cowperwooda; měl však dost víry, aby
byl přesvědčen, že vůdcové mají nějaké oprávněné důvody, proč ho
nevynechávají. Z rozličných pramenů se doslechl, že Butler má na
Cowperwooda spadeno kvůli nějaké osobní věci. Kvůli čemu, zřej-
mě nikdo nevěděl přesně. Všeobecný dojem byl, že Cowperwood asi
Butlera lákal k nějaké nezdravé finanční spekulaci. Ale buď jak buď,
všeobecně se předpokládalo, že bylo rozhodnuto pro dobro strany,
a aby se vzpurným podřízeným udělila zdravá lekce, ponechat všem
dosud vzneseným obviněním obvyklý průběh. Cowperwood měl
být v zájmu morálního účinku na občanstvo potrestán stejně přís-
ně jako Stener. Stener měl být odsouzen k nejvyšší výměře trestu
stanovené pro jeho zločin, aby se strana i soudy jevily patřičně
spravedlivé. Potom měl být již odkázán pouze na milost guvernéra,
který mu může, zlíbí-li se mu a budou-li si to vůdcové strany přát,
trest ulehčit. Široká veřejnost měla ve svých pošetilých předsta-
vách za to, že jednotliví soudcové kvartálního soudu, jako dívky
uvězněné v penzionátech, ve své jasné povznesenosti nad životem
nevědí, co se děje v podzemní říši politiky. Věděli to však velice
dobře – a poněvadž obzvlášť dobře věděli, odkud plyne trvalost
jejich postavení a autority, byli také patřičně vděční.

Kapitola 40

Když Cowperwood, úplně svěží a švihácký (typický obraz bystrého finančníka a velkorysého muže), spolu s otcem a se Stegerem vkročil do přeplněné soudní síně, všechny oči se upřely na něho. Je to opravdu příliš mnoho, myslila si většina, očekávat, že takový člověk bude odsouzen. Je nepochybně vinen, ale stejně nepochybně má i prostředky a cesty, jak zákonu ujít. Jeho advokát Harper Steger jim připadal velice bystrý a mazaný. Bylo velmi chladno a oba mužové přišli v dlouhém tmavém modrošedém plášti, střiženém podle poslední módy. Za pěkného počasí nosíval Cowperwood s oblibou v klopě květinu, ale dnes neměl žádnou. Kravatu však měl z těžkého efektního hedvábí levandulové barvy, sepjatou velkým, jasným zeleným smaragdem. U hodinek měl docela tenounký řetízek, a jinak už žádnou ozdobu jakéhokoli druhu. Vždycky vypadal švihácky, a přesto zdrženlivě, dobromyslně, a přesto zdatně a sebevědomě. Nikdy v životě ještě nebyl tento jeho vzhled výraznější než právě dnes.

Na první pohled obsáhl celou svéráznou scénu, která pro něho měla takový obzvláštní význam. Před ním bylo doposud prázdné soudcovské rostrum a od toho vpravo prázdná lavice porotců, mezi nimiž a vlevo od soudce, jak sedí tváří k publiku, stálo svědecké křeslo, kam si bude muset za chvíli sednout a vypovídat. Za ním, čekaje již na příchod soudu, stál tlustý soudní sluha, jistý John Sparkheaver, jehož úkolem bylo podržet před svědkem letitou, umaštěnou bibli, aby na ni při přísaze položil ruku, a po skončení svědecké výpovědi říci: „Sem, prosím.“ Byli tam ještě další zřízenci – jeden u vrátek vedoucích do ohrazeného prostoru před soudcovým stolem, kam byli předváděni vězňové, kde seděli nebo řečnili obhájci, kde měl svou lavici obžalovaný a tak dále; jiný stál v chodbě vedoucí

k místnosti porotců a další hlídal dveře, jimiž vcházelo publikum. Cowperwood si prohlížel Stenera, jenž byl jedním ze svědků a jenž teď, ve svém bezmocném strachu o vlastní osud, nechoval zášť vůči nikomu. Po pravdě ji vlastně vůči nikomu nechoval nikdy. Přál-li si teď už vůbec něco, pak se zřetelem na svou nynější situaci leda to, aby byl poslechl Cowperwoodovy rady, ačkoli ještě stále věřil, že Mollenhauer a politické síly, které ten reprezentuje, se o něho nějak zasadí u guvernéra, hned jak bude po rozsudku. Byl velmi bledý a poměrně hubený. Již ztratil všechnu zdravě růžovou tloušťku, kterou na sebe nabral za dnů svého blahobytu. Měl na sobě nový šedivý oblek s hnědou kravatou a byl hladce oholený. Když zahlédl Cowperwoodův klidný úsměv, zamrkal a sklopil oči. Rozpačitě si zamnul boltec. Cowperwood pokývl hlavou.

„Víte,“ řekl Stegerovi, „mně je George líto. Je to strašný hlupák. Ale udělal jsem, co jsem mohl.“

Cowperwood pozoroval po očku také paní Stenerovou – zakrnělou, vyzáblou, žlutavou osůbku, na níž šaty nemožně visely. To je Stenerovi docela podobné, vzít si takovouhle ženu, pomyslí si Frank. Tuctová manželství lidí společensky nevyvolených a neschopných ho vždycky zajímala, třebaže nikoli vždycky bavila. Paní Stenerová nebyla samozřejmě Cowperwoodovi nijak přátelsky nakloněna, dívajíc se na něho, jakože se tak na něho skutečně dívala, jako na bezohledného původce manželova pádu. Byli nyní zase úplně chudí a právě se měli ze svého velkého domu stěhovat do levnějšího obydlí – a to pomyšlení ji nijak netěšilo.

Po delší chvíli vešel soudce Payderson, provázen svým podprůměrně malým, ale tlustým uváděčem, který vypadal spíš jako holub doupňák než jako lidský tvor; a jakmile se ukázali, dozorce Sparkheaver zabubnoval na soudcovský stůl, vedle kterého dosud tloukl špačky, a zadrmolil: „Vstaňte, prosím!“ Publikum povstalo, jak je pravidlem u všech soudů. Soudce Payderson se prohraboval v kupě žalobních fascikulů, které ležely na jeho stole, a potom

se stroze zeptal: „Který je první případ, pane Protusi?“ To oslovil svého písaře.

Ani po dobu dlouhého a nudného pořádání denního programu a vyřizování rozličných drobnějších žádostí advokátů neztratil obraz soudní síně pro Cowperwooda na zajímavosti. Tolik dychtil svůj proces vyhrát, tak byl rozhořčený na vývoj nepříznivých událostí, který ho tam přivedl. Vždycky ho hluboce jitřilo, i když to nedával najevo, všechno to fabrikování odkladů a dotazů a šikan, které legálně tuze často brzdí normální běh lidského života.

Právo, kdybyste se byli zeptali Cowperwooda a on by se byl vyjádřil přesně, je mlha sražená z nálad a omylů lidí, která leží černě nad mořem života a brání malým obchodním a společenským lidským bárkám v bezpečné plavbě; je to morové ovzduší falešné interpretace, v němž kvasí vředy všeho životního zla, a také mlýn, kde maně zranění jsou drceni mezi hořením a dolením žernovem násilí a náhody; je to podivný, záhadný, zajímavý, a přesto marný boj důvtipu, v němž se nevědomí i neschopní, chytří i zuřiví i slabí stávají šachovými figurkami a opeřenými míčky v ruku lidí-právníků, kteří využívají jejich nálad, jejich ješitnosti, jejich tužeb i jejich potřeb. Je to ohavné a neutěšené, rozleptávající a zdržující divadlo, bolestný výklad slabostí života i lidí, léč, osidlo, tenata a jáma. V ruku lidí silných – jako byl sám, když byl v největším rozmachu – je zákon mečem a štítem, pastí, kterou lze položit před nohy neobezřelých, jámou, kterou lze vykopat v cestě těm, kdo by snad člověka stíhali. Je to cokoli, co koho napadne z něho udělat – dveře k nezákonné výhodné příležitosti; oblak prachu, který lze metat do očí těm, kdo by snad chtěli, a právem, vidět; závoj, který je možno po libosti spustit mezi pravdu a její provedení, mezi spravedlnost a její soud, mezi zločin a trest. Právníci jsou v podstatě intelektuální žoldáci, které je možno v jakékoli věci koupit a prodat. Bavilo ho poslouchat etické a patetické jalovosti advokátů, vidět, jak téměř v jakékoli věci a pro jakýkoli účel ochotně lžou, kradou, vytácejí se, překrucují

slova. Velcí advokáti jsou vlastně jenom velcí bezohlední chytráci, mazaní jako on sám, kteří sedí v pozadí temné, hustě spředené sítě jako pavouci a čekají, až se přiblíží neopatrná lidská moucha. Život je v nejlepším případě pouze trudný, nelidský, nevlídný, nelítostný zápas, skládající se jen z krutostí a zákona, a jeho právní obhájci jsou nejvíc opovrženíhodní představitelé celé té neradostné mely.

Přesto používal Cowperwood zákona, stejně jako by byl použil kterékoli jiné pasti nebo zbraně, aby se zbavil nějakého lidského zla. A pokud se týče advokátů, ty sbíral, jako by sebral jakýkoli klacek nebo nůž, kterým by se mohl bránit. K žádnému z nich nechoval nějakou obzvláštní úctu – ani k Harperovi Stegerovi ne, ačkoli toho měl rád. Jsou to užitečné nástroje – nože, klíče, klacky, cokoli kdo chce; ale nic víc. Když udělají svoje, dostanou zapláceno a člověk je pustí – hodí je pod stůl a zapomene na ně. A soudci? To jsou zpravidla jenom obyčejní neschopní advokáti, které nějaký šťastný obrat náhody vyřadil z praxe a kteří by se vši pravděpodobností nebyli tak obratnými advokáty jako ti, kdo před nimi obhajují, kdyby byli postaveni na jejich místo. K soudcům nechoval pražádnou úctu – věděl o nich tuze mnoho. Věděl, jak zhusta to jsou vrtichvosti, političtí štrébři, politické děvky, nástroje, ramenáři, justiční rohožky ležící přede dveřmi finančně a politicky velkých a mocných, kteří jich také tak používají. Soudci jsou hlupáci, stejně jako většina ostatních lidí v tomhle špinavém, nespolehlivém světě. Pchá! Jeho nevyzpytatelné oči je všechny prohlédly, ale nedávaly na sobě nic znát. Jeho jediná záchrana, myslil si, spočívá ve velkolepé prohnanosti jeho vlastního mozku, a v ničem jiném. Nikdo nemohl Cowperwooda přesvědčit, že v řádu tohoto smrtelného světa je nějaká významná nebo inherentní dobrá stránka. Znal tuze mnoho; znal sám sebe.

Když soudce konečně odbavil všechny drobnější, dosud nevyřízené žádosti, vyzval písaře, aby vyvolal případ Město Filadelfie kontra Frank A. Cowperwood, a písař tak jasným hlasem učinil. Jak Dennis Shannon, nový okresní prokurátor, tak Steger byli okamžitě

na nohou. Steger a Cowperwood spolu se Shannonem a Strobikem, který mezitím přišel do síně a účastnil se přelíčení jako zástupce státu Pensylvánie, to jest žalobce, se posadili k dlouhému stolu uvnitř přepážky, která ohrazovala prostor před soudcovským stolem. Steger navrhl soudci Paydersonovi, spíš pro dojem než pro co jiného, aby tuto žalobu zastavil, ale to bylo zamítnuto.

Pak byla rychle sestavena porota, která má případ soudit – dvanáct mužů z obvyklého seznamu porotců povoláných k výkonu služby v tom měsíci –, a potom čekala na případné námitky právních zástupců, nesouhlasících s jejím složením. Procedura sestavení poroty, pokud se týká tohoto soudu, byla záležitost celkem jednoduchá. Postup byl ten, že písař podobný mandarínovi vzal jména všech porotců povoláných pro ten měsíc k výkonu služby u tohoto soudu – celkem asi padesáti – a vložil je, každé napsané na zvláštním proužku papíru, do otáčivého bubnu, tím několikrát otočil kolem dokola a potom vylovil první papírek, který jeho ruka nahmátla, čímž glorifikoval „náhodu“ a rozhodl, kdo bude porotcem číslo jedna. Dvanáctkrát sáhla jeho ruka dovnitř a vytáhla jména dvanácti porotců, jež současně s vyvoláním jejich jména vždy vyzýval, aby zaujali své místo v lavici porotců.

Cowperwood sledoval toto jednání s velikým zájmem. Co také mohlo být důležitějšího než lidé, kteří ho budou soudit? Celá věc probíhala tuze rychle, než aby si mohl udělat přesný úsudek, ale vnukala mu matný dojem, že jde o lidi ze středních vrstev. Přesto jeden určitý starý muž, asi pětadesátiletý, s ocelově šedivými vlasy a vousy, s huňatým obočím, žlutavou pletí a shrbenými rameny, mu připadl jako člověk s onou laskavostí v povaze a šíří zkušeností, kterou by za jistých okolností bylo možno logickými vývody naklonit v jeho prospěch. Jiný, malý mužíček se špičatým nosem a špičatou bradou, asi nějaký obchodník, se mu ihned nelíbil.

„Toho člověka si doufám ve své porotě nechat nemusím,“ řekl potichu Stegerovi.

„Nemusíte,“ odpověděl Steger. „Odmítnu ho. V případě, jako je náš, máme právo na patnáct odmítnutí bez udání důvodů, a stejné právo má i obžaloba.“

Když byla lavice porotců konečně plná, oba právní zástupci čekali, až jim písař přinese tabulku, na níž byly v řadách upevněny proužky papíru se jmény všech dvanácti porotců v tom pořadí, jak byli vylosováni – porotci číslo jedna, dvě a tři byli v první řadě, čtyři, pět a šest ve druhé, a tak dále. Protože prerogativou²⁴ zástupce strany žalující bylo vyslýchat a odmítat porotce jako první, Shannon vstal, vzal si tabulku do ruky a začal se jich dotazovat na jejich řemeslo nebo povolání, na jejich vědomost o předloženém případě a na jejich eventuální podjatost pro obžalovaného nebo proti němu.

Snahou jak Stegerovou, tak i Shannonovou bylo vybrat si lidi, kteří se alespoň trochu vyznají ve finančních otázkách a dovedou pochopit danou obzvláštní situaci, ale aby žádný z nich (díváme-li se na to z hlediska Stegerova) neměl jakýkoli předsudek proti tomu, aby se člověk pokusil s použitím rozumných prostředků najít východisko, jak přestat finanční bouři, nebo aby žádný z nich (díváme-li se na to z hlediska Shannonova) neměl pro takové prostředky sebelepší porozumění, pokud na nich lpí i jen nejslabší stín jakéhokoli slovíčkaření, kejklřství nebo nepoctivé manipulace. Jak si Shannon i Steger s postupem času v souvislosti s touto porotou všimli každý sám, byla to pestrá snůška onoho společenského potěru, jež nevdý soudnictví, vržené do oceánu města, vynášejí k takovým účelům na povrch. V podstatě se skládal z rozličných správců, zprostředkovatelů, řemeslníků, redaktorů, inženýrů, architektů, kožešníků, kupců, obchodních cestujících, spisovatelů a všemožné jiné čeledi pracujících občanů, jež životní zkušenost vybavila schopností ke službě při jednáních tohoto charakteru. Jen zřídka byste mezi nimi byli našli člověka vskutku význačného, ale velmi často skupinu lidí

24 Přednostní právo, výsada. Pozn. překl.

nadaných v míře nikoli malé onou zajímavou vlastností, jíž se říká střízlivý zdravý rozum.

Přes celou tu proceduru seděl Cowperwood mlčky a klidně si prohlížel porotce. Jeden mladý květinář s bledým obličejem, širokým přemýšlivým čelem a nedokrevnými rukama mu připadl sdostatek vnímavý pro jeho osobní kouzlo, aby stálo za to si ho ponechat, a také to šeptem sdělil Stegerovi. Pak tam byl jeden chytrý žid, kožešník, kterého odmítli, protože přelouskal všechno, co o panice přinesly noviny, a přišel v ní o dva tisíce dolarů v akciích pouličních drah. Také tlustého velkoobchodníka s kupeckým zbožím, rudolícího, modrookého a plavovlasého muže, o němž se Cowperwood vyjádřil, že podle jeho mínění je asi paličák, Steger vyloučil. Byl tam i štíhlý, mrštný obchodvedoucí z malé konfekce, čistoučký jako ze škatulky, a protože byl celý žhavý, aby ho zprostili funkce, nepravdivě prohlásil, že nevěří v přísahu na bibli. Soudce Payderson si ho přísně změřil a propustil ho. Zdvořile byli vyloučeni ještě další mužové, celkem asi deset – mužové, kteří o Cowperwoodovi slyšeli, mužové, kteří přiznali, že jsou předpojatí, mužové, kteří byli zapřísáhlí republikáni a tím nezákonným činem rozhořčení, mužové, kteří znali Stenera.

Ale do dvanácti hodin byla přec jen sestavena porota, celkem vyhovující oběma stranám.

Kapitola 41

Přesně ve dvě hodiny začal Dennis Shannon, jako okresní prokurátor, svou zahajovací řeč. Konstatoval velice prostým a vlídným způsobem – neboť měl nadmíru noblesní chování –, že žaloba, jak tuto podána, viní pana Franka A. Cowperwooda, jenž sedí u stolu uvnitř šraňku, za první z krádeže, za druhé ze zpronevěry, za třetí z krádeže v postavení opatrovníka svěřeného majetku a za čtvrté ze zpronevěry jisté částky peněz – částky přesně specifikované, to jest šedesáti tisíc dolarů – šekem dne devátého října tisíc osm set sedmdesát jedna jemu odevzdaným (a znějícím na jeho řád), který pro něho měl být úhradou za jistý počet certifikátů městské půjčky, jež na příkaz městského pokladníka (v rámci jisté pracovní dohody, která mezi nimi existovala a již delší čas se praktikovala) jako zprostředkovatel či opatrovník šeku domněle koupil pro městský umořovací fond – posláním kteréhožto fondu jest vykupovat certifikáty, jež by v rukou držitelů dospěly splatnosti a byly předloženy k propacení – ke kterémužto účelu však zmíněného šeku použito nebylo.

„Nuže, pánové,“ pokračoval pan Shannon velmi klidně, „dříve, než se budeme podrobněji zabývat touto velice prostou otázkou, dostal-li, nebo nedostal-li pan Cowperwood řečeného dne od městského pokladníka šedesát tisíc dolarů, za něž neposkytl žádnou poctivou protihodnotu, dovolu, abych vám vysvětlil, co tím lid vlastně míní, když ho viní za první z krádeže, za druhé ze zpronevěry, za třetí z krádeže v postavení opatrovníka svěřeného majetku, a za čtvrté ze zpronevěry šekem. – Nuže, jak vidíte, jsou tu čtyři body, jak je nazýváme my, právníci, a důvod, proč žaloba má čtyři body, je tento: Člověk může být vinen buďto krádeží i zpronevěrou současně, nebo pouze krádeží či zpronevěrou samotnou, aniž jsa vinen jedním, musí být vinen druhým, a okresní prokurátor,

zastupující lid, může být v nejistotě, nikoli že obžalovaný není vinen obojím, nýbrž že pod jedním bodem třebaš nebude možno podat důkazy tak, aby zajistily jeho patřičné potrestání za provinění, jež v sobě do jisté míry slučuje obojí. V takových případech, pánové, je obvyklé žalobu specifikovat rozdělením na jednotlivé body, jak se stalo i v tomto případě. – Nu, a ony čtyři body v tomto případě se do jisté míry překrývají a navzájem potvrzují a bude vaší povinností, až si vysvětlíme jejich povahu a charakter a předložíme důkazy, abyste rozhodli, je-li obžalovaný vinen v tom bodě, nebo onom, nebo ve dvou či třech bodech, nebo snad ve všech čtyřech, jak prostě uznáte za vhodné a správné – nebo abychom se vyjádřili lépe, jak bude ospravedlněno průkazností doličného materiálu. – Krádež, jak snad víte nebo také nevíte, je skutek odnětí cizího zboží nebo majetku bez vědomí či souhlasu vlastníka, a zpronevěra je podvodné přisvojení nějaké věci k vlastnímu užitku osobou, již byla věc, po výtce peníze, svěřena do péče a správy. Naproti tomu krádež v postavení opatrovníka je prostě už vymezená forma krádeže, při níž je skutek odnětí cizího zboží bez vědomí či souhlasu vlastníka přímo připisován osobě, již bylo zboží svěřeno do opatrování – to jest zprostředkovateli nebo opatrovníku. Zpronevěra šekem, která zakládá čtvrtý bod obžaloby, je prostě už vymezená forma specifikující přesným způsobem druhý bod obžaloby, a značí přisvojení peněz vyplacených na šek, vydaný za určitým specifickým účelem. – Jak jistě sami vidíte, pánové, všechna tato obvinění jsou do jisté míry souznačná. Přesahují a překrývají se navzájem. Lid prostřednictvím svého zástupce, okresního prokurátora, tvrdí, že pan Cowperwood, obžalovaný zde sedící, je vinen ve všech čtyřech bodech. A nyní, pánové, tedy přistoupíme k historii tohoto zločinu, v němž sám za svou soukromou osobu spatřuji důkaz, že tento obžalovaný je jeden z nejrafinovanějších a nejnebezpečnějších mozků zločinného finančnického typu, a doufáme, že to s pomocí svědků dokážeme i vám.“

Poněvadž pravidla průkazního a soudního jednacího řádu zde nedovolovala jakékoli rušení obžaloby v předkládání případu, Shannon ihned pokračoval líčením, ze svého vlastního hlediska, jak se Cowperwood vůbec se Stenerem seznámil; jak se vetřel do jeho důvěry; jak malé finanční znalosti měl Stener a tak dále, až konečně došel ke dni, kdy Cowperwoodovi byl vydán onen šek na šedesát tisíc dolarů. Dále, jak Stener jako pokladník tvrdí, že o jeho vydání nic neví, na čemž se právě zakládá obvinění z krádeže; jak Cowperwood, když měl šek v rukou, zpronevěřil certifikáty domněle koupené pro uměřovací fond, koupil-li je vůbec – což všechno, jak prohlásil Shannon, zakládá skutkovou podstatu zločinů, z nichž je obžalovaný viněn a jimiž je bezesporu také viněn.

„Máme přímé a nezvratné důkazy, pánové, ke všem tvrzením, jež jsme až dosud učinili,“ uzavřel Shannon energicky. „Zde nejde o žádnou nedoloženou pověst ani domněnku, nýbrž o fakta. Přímá svědectví, jimiž nelze otřást, vám jasně osvětlí, jak vlastně obžalovaný celou věc provedl. Pakliže i po tom, až všechno vyslechnete, budete toho názoru, že tento muž je nevinný – že nespáchal zločiny, z nichž je obžalován –, je vaší povinností ho osvobodit. Naproti tomu však, budete-li toho názoru, že svědkové, které povedeme, mluví ve svých výpovědích pravdu, pak je vaší povinností ho odsoudit, vynést výrok ve prospěch lidu a proti obžalovanému. Děkuji vám za pozornost.“

Porotci se pohodlně protáhli a zaujali nenucenou pozici v domnění, že si tak nějakou chvíli odpočinou; ale jejich blahá nečinnost měla krátké trvání, neboť vzápětí Shannon vyvolal jméno George W. Stenera a ten, velice bledý, velice zvadlý, vzhledu velice unaveného, chvatně předstoupil. Když si sedal na svědecké křeslo, kladl ruku na bibli a přísahal, že bude mluvit pravdu, oči mu neklidně a nervózně těkaly kolem.

Jeho hlas zněl poněkud slabě, když začal se svou výpovědí. Nejdříve vyprávěl, jak se někdy počátkem roku 1866 poznal

s Cowperwoodem – na přesné datum se nemůže upamatovat, ale bylo to v jeho prvním funkčním období – na svůj úřad městského pokladníka byl prvně zvolen na podzim 1864. Dělal mu starosti stav městské půjčky, která stála na burze pod pari a kterou město nemohlo zákonně prodávat jinak než za pari. Kdosi mu doporučil Cowperwooda – myslí, že to byl pan Strobik, ačkoli s určitostí to říci nemůže. Odjakživa bylo zvykem městských pokladníků použít služeb jednoho nebo více makléřů, nastala-li podobná svízelná situace, a učinil-li tak i on, řídil se pouze tímto starým zvykem. Za ustavičného napovídání a dotazování ostrovtipného Shannona pak dále vylíčil, jaký byl v jádře průběh této jejich první rozmluvy – pamatuje se na ni docela dobře; jak pan Cowperwood vyslovil domněnku, že snad dokáže udělat, co se na něm žádá; jak potom odešel a načrtl nebo si vymyslel plán; jak potom znovu přišel a jemu, Stenerovi, ho předložil. Pod Shannonovou obratnou taktovkou Stener objasnil, v čem vlastně ten plán záležel – což nebylo zrovna ani tolik lichotivé pro celkovou počestnost člověčenstva vůbec jako spíš průkazné pro jeho rafinovanost a obratnost.

Po dlouhém přetřásání Stenerových a Cowperwoodových vzájemných styků došla celá historie konečně až k loňskému říjnu, kdy na základě přátelského poměru, dlouholeté obchodní spolupráce, obapolně prospěšných vztahů atd. situace dospěla tak daleko, jak bylo vysvětleno, že Cowperwood nejen spravoval za několik milionů městské půjčky ročně, kupuje a prodává na účet města a vůbec s ní celkově obchoduje, ale navrch k tomu si ještě z městských peněz opatřil půjčku ve výši kolem pěti set tisíc dolarů na neobyčejně nízký úrok, kterou pak investoval pro sebe a pro Stenera do takových či onakých výnosných spekulací s akciemi pouličních drah. Stener neměl zájem tuto stránku věci nějak zvlášť srozumitelně objasňovat; ale Shannon, který věděl, že později bude právě z téhož zločinu zpronevěry stíhat i samého Stenera a že zanedlouho po něm se s křížovým výsledkem přihlásí Steger, nebyl ochoten Stenerovi

tolerovat jakoukoli mlhavost. Shannon chtěl mysli poroty vštípit obraz Cowperwooda jako člověka chytrého a prohnaného, a ponáhlu se mu ho skutečně podařilo načtrnout jako muže velice záludného. Chvilími, jak jedna po druhé vycházely najevo charakteristické perličky Cowperwoodovy obratnosti a byly poněkud objasněny, hned ten, hned onen porotce otočil hlavu a podíval se na Cowperwooda. A ten, jakmile si toho všiml a aby na celou porotu udělal co možná nejpríznivější dojem, pouze upřeně hleděl směrem k Stenerovi s klidným výrazem, v němž se zračil důvtip a pochopení.

Výslech nyní dospěl až k otázce inkriminovaného šeku na šedesát tisíc dolarů, jež Albert Stires vydal Cowperwoodovi odpoledne – pozdě odpoledne – devátého října 1871. Shannon ukázal Stenerovi přímo původní šek. Viděl ho už někdy? Ano. Kde? V kanceláři okresního prokurátora Pettieho Loni v říjnu, asi kolem dvacátého nebo tak nějak. Tam a tenkrát ho viděl prvně? Ano. Slyšel o něm snad dřív, než ho viděl? Ano. Kdy? Loni desátého října. Řekl by laskavě porotě svými vlastními slovy, jak vlastně a za jakých okolností o něm tenkrát prvně slyšel? Stener se rozpačitě vrtěl na židli. To byla těžká věc. Řečeno nejmírněji, byla to nepříjemná ilustrace jeho vlastního charakteru a stupně jeho mravní síly. Ale znovu si odkašlal a začal líčit onu krátkou, ale hořkou epizodu svého životního dramatu, kdy Cowperwood, octnuv se v tísnivé situaci a na samém pokraji úpadku, přišel k němu do kanceláře a dožadoval se, aby mu půjčil dalších tři sta tisíc dolarů v jediné kulaté částce.

Právě v tomto bodě došlo mezi Stegerem a Shannonem k ostré slovní přestřelce, protože Steger se mermomocí snažil vzbudit zdání, že Stener v té věci lže, jako když tiskne. Stegerovi se na tomto místě podařilo uplatnit svůj protest a způsobit značné odbočení od hlavního tématu, poněvadž Stener ustavičně říkal, že „myslí“, nebo „má dojem“.

„Protestuji!“ volal Steger znovu a znovu. „Žádám, aby toto bylo jakožto věcně nepříslušné, nepodstatné a nerozhodné z protokolu

vyškrtnuto. Svědku není dovoleno říkat, co si myslí, a obžaloba to ví velice dobře!“

„Slavný soude,“ stál na svém Shannon, „snažím se, co je v mých silách, abych svědka přiměl vypovídat v jeho věci jasně a poctivě, a je, myslím, očividné, že si tak také počíná.“

„Protestuji!“ rozkřikl se znovu Steger. „Trvám na tom, slavný soude, že veřejný žalobce nemá práva ovlivňovat mysl poroty lichotivými odhady svědkovy upřímnosti. Co si o svědkovi a jeho upřímnosti myslí on, není v tomto případě vůbec směrodatné. Musím žádat, aby ho slavný soud v té věci jasně napomenul.“

„Protest se uznává,“ prohlásil soudce Payderson, „obžaloba se bude laskavě vyjadřovat věcněji!“ A Shannon ve výsledku svědka pokračoval.

Stenerovo svědectví bylo v jednom směru velice důležité, poněvadž jasně vyjevilo, co Cowperwood nechtěl, aby vyšlo na světlo – totiž že těsně před vyzvednutím šeku měl se Stenerem rozepří, že Stener Cowperwoodovi jasně řekl, že už mu žádné další peníze nepůjčí; že Cowperwood den předtím, než si šek vyzvedl, a potom znovu právě toho dne, kdy ho dostal, řekl Stenerovi, že je v hrozně zoufalé finanční situaci, a nesežene-li pomoc ve výši tří set tisíc dolarů, že se položí a potom oba, on i Stener, budou na mizině. Téhož dne ráno, vypovídal Stener, poslal Cowperwoodovi dopis s příkazem, aby přestal kupovat certifikáty městské půjčky pro umořovací fond. Hned po jejich rozmluvě, k níž došlo téhož dne odpoledne, si Cowperwood potají vyzvedl onen šek na šedesát tisíc dolarů od Alberta Stirese bez jeho (Stenerova) vědomí – a hned po tomto činu zase byl Stener, když poslal Alberta, aby si vyžádal vrácení šeku, Cowperwoodem odmítnut, ačkoli druhý den v pět hodin odpoledne Cowperwood požádal o vyrovnací řízení. A certifikáty, za které si ten šek neprávem přivlastnil, nebyly v umořovacím fondu, kde měly být. To bylo pro Cowperwooda špatné svědectví.

Představuje-li si snad někdo, že to všechno probíhalo hladce, bez mnoha prudkých *protestů* a *námitek zmatečnosti*, vznášených

a podávaných Stegerem a později, když Steger podrobil Stenera křivému výslechu, také Shannonem, pak se velice mylí. Chvillemi síň sveřepými pŕtkami obou tŕchtu pánŕ jen dunŕla a Jeho Dŕstojnost byla ŕasto nucena zabuŕit svŕm kladŕvkem na stŕl a pohrozit obŕma pokutou pro urážku soudu, aby je pŕivedla k smyslu pro poŕádek. Ale aŕkoli Payderson byl silnŕ rozhoŕčenŕ, porotu to velice bavilo a zajŕmalo.

„Pánovŕ, s tŕmhle budete muset pŕestat, nebo vám řŕkám hned, ŕe jinak vám uloŕím tŕŕskou pokutu. Tohle je soudnŕ síň a ŕádná putyka. Pane Stegere, oŕekávám, ŕe se ihned omluvŕte mnŕ i panu kolegovi. Pane Shannone, musŕm vás ŕádat, abyste si poŕínal ménŕ ŕtoŕnŕ. Vaŕe chovánŕ je pro mne urážlivŕ. Pro soudnŕ síň je nepatŕiŕnŕ. Vŕckrát vás ŕŕ ŕádnŕho napomŕnat nebudu.“

Oba právnŕ zástupci se omluvili, jak ŕŕ v podobnŕch pŕípadech obhájci ŕinŕvájŕ, ale ve skuteŕnosti se tŕm mnoho nezmŕnilo. Osobnŕ postoj i nálada obou zŕstávala stejná jako pŕedtŕm.

„Co vám řekl pan Cowperwood pŕi tŕ rozmluvŕ,“ ptal se Shannon Stenera po jednom takovŕm bouŕlivŕm intermezzu, „kdyŕ k vám tenkrát loni devátŕho řŕjna pŕišel a ŕádal na vás pŕŕjčku dalŕích tŕŕ set tisíc dolarŕ? Opakujte jeho slova tak vŕrnŕ, jak si mŕŕete vzpomenout – pokud moŕno ŕplnŕ pŕesnŕ.“

„Protestuji!“ skoŕil mu zprudka do řŕči Steger. „Jeho pŕesná slova nejsou zachycena nikde jinde neŕ v pamŕti pana Stenera, a v tomto pŕŕpadŕ nelze pŕipustit citovánŕ toho, co si z nich pamatuje. Svŕdek jŕŕ povŕechná fakta vypovŕdŕl.“

Soudce Payderson se chmurnŕ usmál a opácil: „Protest se zamŕtá.“

„Vyhrazuji si zmateŕnŕ stŕŕznost!“ vykřŕkl Steger.

„Pokud si mŕŕu pŕesnŕ vzpomenout,“ odpovŕdŕl Stener a bubnoval nervŕznŕ prsty na postrannŕ opŕradla svŕdeckŕho kŕesla, „řekl, ŕe jestli mu nedám tŕŕ sta tisíc dolarŕ, udŕlá ŕpadek a já ŕe pŕŕjdu na mizinu a do kriminálu.“

„Protestuji!“ vykřikl Steger a vyskočil ze židle. „Protestuji, slavný soude, proti celému způsobu, jakým si obžaloba při tomto výsledku vede. Svědectví, které se zde veřejný žalobce snaží z nespolehlivé paměti svědkovy vypáčit, se přičítá všemu zákonu i precedentu a nemá žádný rozhodující vztah k faktům tohoto případu a nemůže ani vyvrátit, ani potvrdit, zda si pan Cowperwood myslel, či nemyslel, že udělá úpadek. Pan Stener může podat jednu verzi této nebo kterékoli jiné rozmluvy, k níž v té době mezi nimi vůbec došlo, a pan Cowperwood může podat druhou. Po pravdě řečeno, jejich verze se liší. Nevidím, že by způsob, jakým pan Shannon staví otázku, měl nějaký smysl, ledaže chce ovlivnit mysl poroty v tom směru, aby akceptovala jistá arbitrární tvrzení, jež obžaloba uznává za vhodné učinit a jež nemůže ničím podložit. Jsem toho mínění, že by slavný soud měl svědka napomenout, aby vypovídal pouze o věcech a událostech, které si v paměti vyvolává přesně, a nikoli o tom, o čem si jen myslí, že si to pamatuje. A pokud jde o mou osobu, jsem toho názoru, že všechno, co tu bylo v uplynulých pěti minutách vypověděno, má po právu být škrtnuto.“

„Protest se zamítá,“ odpověděl soudce Payderson téměř lhostejně a Steger, který vlastně mluvil pouze proto, aby závažnost Stenerova svědectví v mysli porotců oslabil, si opět sedl.

Shannon se znovu obrátil na Stenera:

„A teď, pane Stenere, buďte tak laskav a povězte porotě, jak nejpresněji si můžete vzpomenout, co jiného ještě řekl pan Cowperwood při té rozmluvě. Jistě přece nepřestal na té poznámce, že přijdete na mizinu a do kriminálu. Nepadly snad během té rozmluvy ještě nějaké jiné výroky?“

„Pokud si můžu přesně vzpomenout,“ odpověděl Stener, „řekl, že klika politických intrikánů se mě snaží vystrašit, a že jestli mu nedám tři sta tisíc dolarů, budeme oba na dlažbě, a že když už mě mají soudit, je docela jedno, jestli pro tele, nebo pro krávu.“

„Ha!“ zařval Shannon. „To že řekl, tohle?“

„Ano, pane, řekl,“ přisvědčil Stener.

„Jak to řekl? Přesně! Jak zněla přesně jeho slova?“ tázal se důrazně Shannon a energicky napřáhl proti Stenerovi sugestivní ukazovák, aby v něm vyburcoval jasnou vzpomínku na to, co se mezi nimi událo.

„No, pokud si můžu přesně vzpomenout, řekl to zrovna takhle,“ odpověděl Stener váhavě. „Když už vás mají soudit, je docela jedno, jestli pro tele, nebo pro krávu.“

„Tady to máme!“ zvolal Shannon, bleskurychle se otočil a přešel pohledem z poroty na Cowperwooda. „Právě jak jsem si myslel.“

„Čistý bengál pro efekt, slavný soude,“ řekl Steger, který okamžitě vyskočil. „To všechno jen s úmyslem vzbudit u poroty zaujetí proti obžalovanému. Divadlo. Prosím, aby slavný soud pana zástupce obžaloby napomenul, aby se omezil na konkrétní důkazy a nehrál ve prospěch svého případu divadlo.“

Publikum se usmívalo, a když si toho všiml soudce Payderson, přísně se zamračil a zeptal se:

„Mám to snad brát tak, že tím vznášíte protest, pane Stegere?“

„Zajisté, slavný soude, vznáším,“ potvrdil Steger pohotově.

„Protest se zamítá. Ani zástupce obžaloby, ani zástupce obhajoby není vázán na nějaký zvláštní způsob vyjadřování.“

I sám Steger byl hotov se usmát, ale neodvážil se.

Cowperwood, ačkoli se účinku takového pádného svědectví bál a litoval ho, přesto pohlížel na Stenera s útrpností. Jen ta chabost toho člověka, to jeho slabošství! Ta kaše, do jaké je oba přivedlo jeho zbabělství!

Když byl Shannon s vytahováním těchto neuspokojivých údajů na světlo hotov, vzal si Stenera na paškál Steger; ale nedokázal z něho vydobýt tolik, kolik doufal. Pokud se týče právě této situace posledně probírané, mluvil Stener čistou pravdu, a je těžké účinek čisté pravdy jakoukoliv rafinovanou interpretací zeslabit, i když někdy to dokázat lze. S úzkostlivou pečlivostí probíral Steger širokou

otázku dlouholetých vztahů mezi Stenerem a Cowperwoodem a snažil se jim dodat zdání, že Cowperwood byl stále pouze lhostejným zprostředkovatelem – nikoli iniciátorem a hlavou rafinovaného, vpravdě zlovinného spekulativního podniku. Byl to těžký úkol, ale Steger vzbudil pěkný dojem. Přesto porota poslouchala se skeptickou myslí. Není možná spravedlivě trestat Cowperwooda za to, že se lačně chopil skvělé příležitosti k rychlému zbohatnutí, myslila si; ale rozhodně nestojí za námahu snažit se tak očividnou lidskou chtivost zastírat rouškou nevinnosti. Konečně byli oba právní zástupci alespoň pro tu chvíli se Stenerem hotovi a potom byl na svědecké křeslo předvolán Albert Stires.

Byl to stále týž štíhlý, hezký, čilý, naveskrz příjemný zjev, jakým býval v blahých dnech své úspěšné tajemnické kariéry – nyní trošičku bledší, ale jinak beze změny. Jeho malé jmění mu zachránil Cowperwood, který pověřil Stegera, aby informoval Svaz pro reformu městské správy, že Stiresovi ručitelé se mu je pokoušejí zabavit ve svůj osobní prospěch, ačkoli by vlastně mělo připadnout městu, kdyby proti němu někdo mohl uplatňovat nějaký skutečný nárok – což však nemůže. Jmenovaná ostražitá organizace věnovala této otázce jednu ze svých četných uveřejňovaných zpráv a Albert měl to potěšení vidět Strobika i ostatní rychle odtáhnout ruce. Byl samozřejmě Cowperwoodovi vděčný, i když ho kdysi okolnosti donutily marně před ním prolévat slzy. Nyní hořel touhou udělat všechno, co je v jeho silách, aby bankéři pomohl, ale vrozený sklon k pravdomluvnosti mu bránil vypovídat cokoli jiného než strohá fakta, a ta byla dílem příznivá a dílem ne.

Stires dosvědčil, že se pamatuje, jak Cowperwood řekl, že ty certifikáty koupil, že má na ty peníze právo, že Stener je zbytečně poplašený a že se jemu, Albertovi, nemůže nic stát. Potvrdil jisté zápisy v knihách městského pokladníka, které byly předloženy, jakožto správné a přesné, a další zápisy v knihách Cowperwoodových, které byly rovněž předloženy, jakožto předešlým odpovídající. Jeho

svědectví o Stenerově překvapení, když se dověděl, že jeho první úředník vydal Cowperwoodovi šek, mluvilo v Cowperwoodův neprospěch; ale Cowperwood doufal, že vlastním svědectvím jeho nepříznivý účinek později překoná.

Steger i Cowperwood měli až dosud pocit, že jejich věc dopadá celkem dobře a že by nemusili být překvapeni, kdyby svůj proces vyhráli.

Kapitola 42

Přelíčení pokračovalo. Následoval jeden průvodní svědek za druhým, až stát zkonstruoval žalobu, která přesvědčovala Shannona, že prokázal Cowperwoodovu vinu, a potom Shannon ohlásil, že průvodní řízení uzavírá. Ihned vstal Steger a začal dlouze dovozovat návrh, aby žaloba byla zamítnuta na základě toho, že není důkazů, které by podpořily to či to a ono, ale soudce Payderson o tom nechtěl ani slyšet. Věděl, jak důležitá je ta věc pro místní politické kruhy.

„Myslím, pane Stegere,“ přerušil ho unaveně, když ho předtím nechal mluvit slušně dlouhou chvíli, „že uděláte líp, nebudete-li teď tohle všechno rozbírat. Jsem s praxí města obeznámen a obvinění zde vznesené se praxe města netýká. Se svými vývody se musíte obrátit na porotu, ne na mne. Nemohl bych se jimi teď obírat. Můžete svůj návrh obnovit v závěru vývodního řízení. Návrhu se nevyhovuje.“

Okresní prokurátor Shannon, který pozorně poslouchal, se posadil a Steger vida, že není naděje, že by jakoukoli chytristickou v argumentování soudcův pevný názor zviklal, se vrátil ke Cowperwoodovi, který se tomu výsledku usmíval.

„Tak tedy budeme muset zkusit štěstí u poroty,“ ohlásil mu Steger.

„O tom jsem vůbec nepochyboval,“ odpověděl Cowperwood.

Potom se Steger obrátil na porotu, a když podal stručný nástin případu ze svého zorného úhlu, pokračoval výkladem o tom, co ze svého hlediska považuje za jisté, že další svědectví prokáže.

„Po pravdě řečeno, pánové, není žádný podstatný rozdíl mezi důkazy, které může předložit obžaloba, a mezi těmi, které můžeme předložit my, obhajoba. Nehodláme popírat, že pan Cowperwood od pana Stenera šek na šedesát tisíc dolarů skutečně dostal ani že

opominul deponovat certifikáty městské půjčky, které tato peněžitá částka reprezentovala a na jejíž úhradu měl jakožto zprostředkovatel plný nárok, v umořovacím fondu, jak nyní obžaloba tvrdí, že měl učinit. Hodláme však tvrdit a také nad veškerou možnou i sebeslabší pochybnost prokázat, že jakožto pověřený zástupce města, vyřizující prostřednictvím jeho pokladního odboru po čtyři léta městskou obchodní agendu, měl na základě dohody sjednané a uzavřené s městským tajemníkem právo se všemi peněžními platbami i všemi depozity certifikátů do umořovacího fondu posečkat až do prvního dne každého příštího měsíce – prvního měsíce následujícího po kterékoli určité transakci. Na důkaz toho vám můžeme po pravdě přivést, a také přivedeme, mnoho makléřů a bankéřů, kteří byli v minulosti ve spojení s městskou pokladnou a vyřizovali obchodní agendu právě tímto způsobem. – Obžaloba na vás bude žádat, pánové, abyste uvěřili, že pan Cowperwood v době, kdy tento šek dostal, již věděl, že udělá úpadek – že nekoupil ony certifikáty, jak tvrdí, s úmyslem uložit je do umořovacího fondu – a že s vědomím, že udělá úpadek, a nebude je tudíž moci dodatečně deponovat, uvážene šel k panu Albertu Stiresovi, tajemníkovi pana Stenera, řekl mu, že takové certifikáty koupil, a na základě lživého předstírání, tichého, ne-li skutečně vysloveného, si opatřil zmíněný šek a odešel s ním.

Ale, pánové, tuto chvíli se nehodlám pouštět do sáhodlouhého rozboru těchto otázek, poněvadž svědecké výpovědi vám velmi rychle ukážou, jaká jsou skutečná fakta. Máme zde řadu svědků a všichni jsme nedočkaví, aby byli co nejdříve podrobeni výsledku. Budu na vás žádat pouze jedno, a to, abyste měli na paměti, že kromě svědectví, jež snad může podat pan George W. Stener, neexistuje ani jediná špetička důkazu, která by dotvrdila, buďto že pan Cowperwood v době, kdy navštívil městského pokladníka, o svém nadcházejícím úpadku věděl, nebo že spornou položku certifikátů vůbec nekoupil, nebo že neměl práva posečkat s jejím

deponováním v umořovacím fondu, jak dlouho mu libo, až do prvního dne příštího měsíce, onoho termínu, kdy pravidelně podával městu zúčtování. Pan Stener, bývalý městský pokladník, může po libosti svědčit takto. Pan Cowperwood bude za svou osobu svědčit jinak. – Bude potom na vás, pánové, abyste mezi nimi rozhodli; abyste rozhodli, komu z nich dáte spíš víru – zda panu Georgeovi W. Stenerovi, bývalému městskému pokladníkovi a někdejšímu obchodnímu příteli pana Cowperwooda, který se po dlouholetém výnosném spojení s ním jedině pod tlakem okolností, finanční tísně, požáru a paniky rozhodl obrátit proti svému dřívějšímu příteli, z jehož přičinění sklízel tak velké zisky – nebo panu Frankovi A. Cowperwoodovi, známému bankéři a finančníkovi, který udělal, seč byl, aby tuto bouři přestál vlastními silami, který vždy do písmenka dodržel každé ujednání, jaké kdy měl s městem, který se ještě do této poslední chvíle horlivě snažil napravit nespravedlivé finanční potíže, do nichž ho uvrhl onen požár a panika, a který ještě včera učinil městu nabídku, že bude-li mu dovoleno nerušeně pokračovat v řízení jeho obchodních záležitostí, je milerád ochoten v době pokud možno nejkratší splatit do posledního kašdický dolar svého dluhu (který ve skutečnosti ani není celý jeho) včetně oněch pěti set tisíc dolarů dosud sporných mezi ním a panem Stenerem a městem, a tak skutky, nikoli jenom slovy dokázat, že pro toto nespravedlivé podezírání jeho pohnutek neexistuje žádný podklad.

Jak si asi domyslíte, pánové, městu se nezlíbilo jeho nabídku přijmout, a později se vám pokusím vysvětlit proč. Prozatím budeme pokračovat ve výsledku svědků a za obhajobu k vám mám pouze jedinou žádost, to jest, abyste věnovali velice bedlivou pozornost všemu, co se zde dnes bude vypovídat. Poslouvejte velice pečlivě pana W. C. Davisona, až bude předvolán k výsledku. Stejně pečlivě poslouvejte pana Cowperwooda, až ho povoláme, aby svědčil. Sledujte bedlivě i všechna ostatní svědectví, a potom si snadno

uděláte svůj vlastní úsudek. Pokuste se, můžete-li najít nějaký spravedlivý důvod k této obžalobě. Já nemohu. Jsem vám velice zavázán, pánové, že jste mě tak pozorně vyposlechli.“

Potom povolal na křeslo Artura Riverse, jenž za finanční paniky pracoval na burze jako Cowperwoodův mimořádný jednatel, ke svědectví o velkých položkách městské půjčky, které nakupoval, aby podpořil trh, a po něm pak oba Cowperwoodovy bratry, Edwarda a Josefa, kteří potvrdili, jaké instrukce tehdy dostávali od Riverse, pokud šlo o koupi a prodej městské půjčky v těch dnech – převážně aby kupovali.

Dalším svědkem byl prezident Girardovy národní banky W. C. Davison. Byl to muž objemné postavy, ani ne tak v těle tlustý, jako spíš masivní a široký, v ramenou a hrudi rozložitý. Měl velkou světlou hlavu s mohutným širokým čelem, vysokým a očividně moudrým. Měl tlustý placatý nos, který však nicméně byl energický, a tenké, pevné, rovné rty. V ostrých modrých, očích mu občas pohrával slaboulinký záblesk cynického humoru; většinou však byl přívětivý, živý a vypadal mírný, ale přesto se nezdál ani seabemíň sentimentální nebo i jen shovívavý. Bylo jasně vidět, že jeho zásadou je trvat na strohých finančních faktech, a taktéž bylo vidět, jak bude přirozeně tíhnout k Frankovi Algernonovi Cowperwoodovi, i když ho ten nijak duševně neovládá ani nestruhuje. Hned jak si velice klidně, a přece by se dalo říci významně, sedal na svědecké křeslo, bylo zřejmo, že podle jeho názoru je takováhle sáhodlouhá juristicko-finanční rozprávačka nad pochopení průměrného člověka a pod důstojnost pravého finančníka – jinými slovy, otrava. Ospalý Sparkheaver, který před ním držel bibli, aby na ni přísahal, mohl stejně dobře být kus dřeva. Pro Davisona byla přísaha věcí čistě osobní. Občas se vyplácí mluvit pravdu. – Jeho svědectví bylo velmi věcné a velmi prosté.

Zná se s panem Frankem Algernonem Cowperwoodem již málem deset let. Téměř po celou tu dobu s ním obchodoval nebo dělal obchody jeho prostřednictvím. O jeho soukromých vztazích

k panu Stenerovi nic neví a pana Stenera osobně nezná. Pokud jde o inkriminovaný šek na šedesát tisíc dolarů, ano, už předtím ho viděl. Došel do banky desátého října spolu s jinými krycími hodnotami k vyrovnání pasivního salda na kontě firmy Cowperwood a spol. Byl v knihách banky připsán k dobru firmy Cowperwood a spol. a banka šek zpeněžila prostřednictvím clearingového ústavu. Po této úhradě již firma Cowperwood a spol. nevybrala z banky žádné peníze, které by na jejím kontě vytvořily pasivní saldo. Cowperwoodův účet v bance je plně vyrovnán.

Nicméně pan Cowperwood by si byl mohl vybrat veliké částky, a nikdo by se nad tím nebyl pozastavil. Pan Davison nevěděl, že pan Cowperwood udělá úpadek – ani to nepokládal za možné, aspoň ne tak rychle. Pan Cowperwood často překročil své konto v bance; byla to vlastně vůbec jeho regulérní obchodní rutina, překračovat konto. Udržovala jeho provozní kapitál ustavičně v činném oběhu, což je vrchol dobré obchodní praxe. Ale jeho přebrané účty byly kryty jistotami a bylo jeho zvykem posílat větší balíky krycích efektů nebo šeků, někdy obojího, a ty pak banka rozličně rozdělávala, aby všechny jednotlivé položky byly rovnoměrně kryty. Účet pana Cowperwooda byl v bance ze všech největší a nejživější, dodal pan Davison laskavě o vlastní vůli. Když pan Cowperwood ohlásil vyrovnání, leželo v bance za víc než za devadesát tisíc dolarů certifikátů městské půjčky, které tam pan Cowperwood poslal jako krycí jistotu. – Shannon se s úmyslem udělat dojem na porotu pokoušel v křížovém výslechu zjistit, není-li snad pan Davison z nějakého skrytého důvodu obzvlášť příznivě nakloněn Cowperwoodovi. Ale tento úmysl se mu nezdařil. Potom se ujal slova pan Steger a přičinil se ze všech sil, aby příznivé výroky pronesené panem Davisonem v Cowperwoodův prospěch porotě dokonale ujasnil tím, že ho přiměl k tomu, aby je opakoval. Shannon samozřejmě protestoval, ale bezvýsledně. Stegerovi se podařilo dosáhnout svého.

Nato se Steger rozhodl dát na svědecké křeslo povolat Cowperwooda, a jakmile v této souvislosti padlo jeho jméno, celá soudní síň se rázem rozšuměla vzrušením.

Cowperwood předstoupil směle a svěže. Byl tak klidný, tak sebejistý, tak pohrdavý k světu, a přesto k němu tak zdvořilý! Všichni tihle právníci, ta porota, ten hadrový panák soudce, ty čachry osudu, nic z toho ho podstatně neznepokojovalo ani neponižovalo ani neoslabovalo. Okamžitě prohlédl, jaká je mentální fundace poroty. Chtěl svému právnímu zástupci pomoci zmást Shannona, ale rozum mu říkal, že to může dokázat jedině nerozborná síť faktů, nebo alespoň nerozborná síť zdání. Věřil, že co udělal, je z finančního hlediska *správné*. Měl právo to udělat. Život je boj, obzvlášť finanční život – a strategie je jeho heslo, jeho povinnost, jeho nezbytnost. Proč by si lámal hlavu kvůli nějakým malicherným slepičím mozečkům, které nejsou s to tohle pochopit? – Probral pro Stegera a pro porotu svůj případ a vyličil ho ve světle co možná nejrozzumnějším a nejpríznivějším. Především, pravil, nevyhledal pana Stenera sám – nýbrž byl k němu zavolán. Nikdy pana Stenera k ničemu nevybízel. Pouze poukázal jemu a jeho přátelům na jisté finanční možnosti a všichni jen hořeli touhou se jich chopit. A také se jich skutečně chopili. (Shannon neměl v tomto stadiu ještě možnost odhalit, jak rafinovaně Cowperwood zorganizoval své společnosti pouličních drah takovým způsobem, že by byl kdykoli mohl Stenera i jeho přátele vystrnadit tak „elegantně“, že by nebyli měli právo na jediné slůvko protestu, a proto o těchhle věcech hovořil jako o příležitostech, které Stenerovi a ostatním poskytl. Shannon nebyl finančník a Steger rovněž ne. Musili mu do jisté míry věřit, třebaže o tom pochybovali, aspoň částečně – obzvlášť Shannon.) Není odpovědný za zvyklosti praktikované v kanceláři městského pokladníka, řekl. Je bankéř a makléř.

Porotci se na něho dívali a věřili všemu kromě té historie s šekem na šedesát tisíc dolarů. Jakmile došel až k tomu, vysvětlil všechno

celkem velice věrohodně. Když v těch několika posledních dnech chodil k Stenerovi, pravil, ani ve snu ho nenapadlo, že doopravdy udělá úpadek. Je pravda, požádal Stenera o nějaké peníze – když se uváží všechny okolnosti, celkem vzato ani ne o tak mnoho –, o sto padesát tisíc dolarů. Ale jak měl Stener dosvědčit, nejevil (on, Cowperwood) ve svém chování žádné rozčilení. V Stenerovi viděl pouze jeden ze svých pramenů. V té době byl přesvědčen, že má ještě mnoho jiných. Nepoužil oněch prudkých výroků ani nevyslovil onu naléhavou prosbu, jak o něm Stener tvrdí, ačkoli výslovně upozornil Stenera, že je to chyba, ztrácet pro tu paniku hlavu, a rovněž tak neposkytnout mu další úvěr. Je pravda, že Stener byl jeho nejsnadnějším, jeho nejrychlejším pramenem, ale nikoli jeho jediným. Po pravdě vlastně spoléhal, že bude-li to skutečně nezbytně potřebovat, jeho přední finanční přátelé mu jeho úvěr značně rozšíří a že bude mít bohatě času svoje záležitosti urovnat a udržet obchodní věci v chodu, dokud se bouře nepřezene. Řekl Stenerovi o svých rozsáhlejších nákupech městské půjčky, učiněných v první den burzovní paniky v zájmu podpoření trhu, i o tom, že má za městskou pokladnou pohledávku ve výši šedesáti tisíc dolarů. Stener vůbec nic nenamítal. Je docela možné, že tenkrát byl duševně tuze rozrušený, aby mohl něčemu věnovat bedlivou pozornost. – Po této rozmluvě k jeho (Cowperwoodovu) překvapení nečekaný tlak na velké bankovní firmy z nečekaných stran byl příčinou, že s ním jednaly nešťastně ostře, byť to nebylo úmyslné. Tento tlak, který na něj druhý den dolehl hromadně, ho přinutil zavřít přepážky, ačkoli až do posledního okamžiku skutečně nic takového nepokládal za možné. Že zrovna tenkrát požádal o ten šedesátitisícový šek, to bylo čistě náhodné. Ovšem že ty peníze potřeboval, ale měl na ně přece nárok a všichni jeho písaři měli tuze mnoho práce. Vyžádal a vyzvedl si ten šek osobně jen proto, aby ušetřil čas. Stener věděl, že by je byl zažaloval, kdyby mu ho byli odepřeli. Pokud se týká deponování certifikátů městské půjčky

v umořovacím fondu, když je pro město koupil, to byla procedura, které jaktěživ nevěnoval jakoukoliv osobní péči. To všechno vyřizoval jeho účetní pan Stapley. Po pravdě řečeno vlastně vůbec nevěděl, že certifikáty nebyly deponovány. (To byla nestoudná lež. Věděl to.) Pokud jde o to, že šek byl postoupen Girardově národní bance, i to je náhodné. Stejně dobře mohl být postoupen některé jiné bance, být okolnosti jiné.

Tak pokračoval dál a dál, odpovídaje na všechny Stegerovy i Shannonovy zkoumavé otázky se svrchovaně působivou otevřeností, a podle vážnosti, s jakou to všechno bral – té střízlivé obchodnické soustředěnosti –, by byl člověk od hodiny přísahal, že je přímo ztělesněním tak zvané obchodní počestnosti. A abychom řekli pravdu, skutečně věřil jak ve správnost, tak i v nezbytnost a důležitost všeho, co udělal a co nyní líčil. Chtěl, aby to porota viděla tak, jak to vidí on – aby se vmyslíla do jeho postavení a cítila s ním.

Konečně jeho výslech skončil a účinek, jaký měla jeho výpověď i osobní zjev na porotu, byl pozoruhodný. Filip Moultrie, porotce číslo 1, usoudil, že Cowperwood lže. Nedovedl pochopit, jak je možné, že by den před svým úpadkem nebyl věděl, že se položí. Podle jeho názoru to musel vědět. Bud' jak bud', měl dojem, že již celý ten řetěz transakcí mezi Cowperwoodem a Stenerem si jaksi zaslouhuje nějaký trest, a po celou dobu jeho výslechu uvažoval, že jakmile se octne v místnosti pro porotce, bude hlasovat pro jeho vinu. Dokonce přemýšlel o různých argumentech, kterých použije, aby ostatní porotce přesvědčil, že Cowperwood je vinen. Naproti tomu porotce číslo 2 Simon Glassberg, majitel konfekce, se domníval, že chápe, jak se to všechno zběhlo, a rozhodl se hlasovat pro zproštění. Nemyslí si, že Cowperwood je nevinný, ale nemyslí, že si zaslouží potrestání. Porotce číslo 3 Fletcher Norton, architekt, si myslel, že Cowperwood je vinen, ale zároveň že je tuze nadaný, aby ho posílali do vězení.

Porotce číslo 4 Charles Hillegan, Ir, stavitel a člověk poněkud nábožensky založený, věřil v Cowperwoodovu vinu a že by měl být potrestán. Porotce číslo 5 Filip Lukash, obchodník s uhlím, byl přesvědčen o jeho vině. Porotce číslo 6 Benjamin Frazer, důlní znalec, si myslel, že Cowperwood je pravděpodobně vinen, ale nebyl si docela jist. Na vážkách, jak se má zachovat, porotce číslo 7 J. J. Bridges, mklář ze Třetí ulice, malý, praktický, úzkoprsý človíček, si myslel, že Cowperwood je prohnáný a je vinen a zaslouží si, aby ho potrestali. Bude tedy hlasovat pro jeho potrestání. Porotce číslo 8 Guy E. Tripp, vrchní ředitel malé paroplavební společnosti, byl v nejistotě. Porotce číslo 9 Josef Tisdale, výrobce klihu na odpočinku, se domníval, že Cowperwood je pravděpodobně vinen tím, z čeho je žalován, ale pro Tisdala to nebyl žádný zločin. Cowperwood měl za daných okolností právo se zachovat, jak se zachoval. Tisdale bude hlasovat pro osvobození. Porotce číslo 10, mladý květinář Richard Marsh, byl citově zaujatý pro Cowperwooda. Neměl ve skutečnosti žádné pevné přesvědčení. Porotce číslo 11 Richard Webber, kupec, finančně malý, ale fyzicky velký, byl pro Cowperwoodovo odsouzení. Byl přesvědčen o jeho vině. Porotce číslo 12 Washington B. Thomas, velkoobchodník s moukou, byl toho názoru, že Cowperwood je vinen, ale chtěl ho doporučit k omilostnění, až ho prohlásí vinným. Lidé se mají napravovat, bylo jeho heslem.

Tak tedy smýšleli a takové je Cowperwood opouštěl zvědav, udělalo-li na ně něco z jeho svědectví příznivý dojem.

Kapitola 43

Jelikož privilegiem zástupce obhajoby je pronést řeč k porotě jako první, Steger se svému kolegovi, zástupci obžaloby, zdvořile uklonil a předstoupil. Opřel se rukama o zábradlí před lavicí porotců a velice klidně, mírně, ale přitom výrazně začal:

„Vážení páni porotci! Můj klient, pan Frank Algernon Cowperwood, známý bankéř a finančník s obchodními kancelářemi na Třetí ulici zdejšího města, je státem Pensylvánie, reprezentovaným zde okresním prokurátorem tohoto okresu, žalován, že si z pokladny města Filadelfie podvodně k vlastnímu užitku přisvojil částku šedesáti tisíc dolarů ve formě šeku znějícího na jeho jméno, datovaného dne 9. října 1871 a jím osobně převzatého od jistého Alberta Stirese, v řečené době osobního tajemníka a vrchního účetního tehdejšího pokladníka zdejšího města. Nuže, pánové, jaká jsou v této souvislosti skutečná fakta? Slyšeli jste všechny jednotlivé svědky a v hlavních rysech případ již znáte. Pro začátek si vezměte svědectví George W. Stenera. Říká vám, že před několika lety, v roce 1866, naléhavě potřeboval někoho, nějakého bankéře nebo makléře, který by mu poradil, jak zdvihnout kurs městské půjčky, která se v této době prodávala velice nízko, na nominální hodnotu – který by mu nejen v tom poradil, ale nadto i ukázal svou přesnou znalost věci tím, že by to udělal. Pan Stener byl tehdy ve finančních otázkách nezkušeným nováčkem, kdežto pan Cowperwood byl příčinlivý mladý muž se záviděníhodnou pověstí zdatného makléře a obchodníka na burze. Začal tedy panu Stenerovi ukazovat nejen v teorii, nýbrž i v praxi, jak se ta věc se zdvižením kursu městské půjčky na nominální hodnotu dá udělat ve skutečnosti.

V té době uzavřel s panem Stenerem dohodu, jejíž podrobnosti jste již slyšeli přímo z úst pana Stenera a jejíž výsledek byl ten, že pan Stener postoupil panu Cowperwoodovi velkou položku městské půjčky, aby ji umístil, a ten obratnou manipulací – určitými prodejními a nákupními metodami, které zde není nutno blíže rozvádět, ale které jsou ve sféře, kde pan Cowperwood své operace prováděl, absolutně korektní a zákonné – tuto půjčku také skutečně na pari zdvihl a po všechna další léta ji na té výši udržoval, jak jste všichni slyšeli, že zde bylo dosvědčeno.

Nuže, pánové, co je tu vlastně jablkem sváru, onou rozhodnou skutečností, která v tuto chvíli přivádí pana Stenera do této soudní síně, aby svého bývalého plnomocníka a makléře vinil z krádeže a zpronevěry a tvrdil o něm, že si bez sebemenší protináhrady k vlastnímu užítku přisvojil šedesát tisíc dolarů z peněz, které patří městské pokladně? Cože to je? Je to snad to, že pan Cowperwood kradmo, fakticky v naprosté tajnosti, tak říkajíc, v tu či onu dobu, neznámou panu Stenerovi i jeho úřednictvu, vnikl do pokladnickovy kanceláře a násilím a se zločinným úmyslem uzmul a odnesl částku šedesáti tisíc dolarů městských peněz? Vůbec ne! – Obžaloba, jak jste slyšeli výklad pana okresního prokurátora, zní, že pan Cowperwood přišel za bílého dne mezi čtvrtou a pátou hodinou odpolední den předtím, než ohlásil svou insolenci; že setrval s panem Stenerem asi půl nebo tři čtvrti hodiny v soukromém rozhovoru za zavřenými dveřmi, potom vyšel, oznámil panu Albertu Stiresovi, že nově koupil šedesátitisícovou položku městské půjčky pro městský uměřovací fond, za kterou ještě nedostal zaplacení; požádal, aby mu tato částka byla v městských knihách připsána k dobru a aby mu byl vystaven šek, na který má nárok, a pak odešel. Je na tom snad něco obzvlášť pozoruhodného, pánové? Něco obzvlášť mimořádného? Vypovídal tu snad dnes někdo, že pan Cowperwood nebyl zplnomocněným jednatelem města,

pověřeným prováděním právě takových obchodních transakcí, jakou u příležitosti této návštěvy tvrdil, že provedl? Vypověděl tu snad někdo na svědeckém křesle, že nekoupil onu položku městské půjčky, jak řekl, že učinil?

Proč tedy dochází k tomu, že pan Stener obviňuje pana Cowperwooda z nepoctivého přisvojení a podvodného použití šeku na šedesát tisíc dolarů za certifikáty, které měl plné právo koupit a jejichž koupi zde ani nikdo nepopíral? Příčina je prostě tato – dávejte pozor – prostě tato. V době, kdy můj klient o řečený šek požádal a odnesl si jej s sebou a postoupil jej své vlastní bance na svůj vlastní účet, prý opominul, jak tvrdí obžaloba, deponovat šedesátitisícovou položku certifikátů, za které onen šek dostal, v umořovacím fondu – a poněvadž to opominul učinit a pod tlakem finančních událostí byl ještě téhož dne donucen zastavit veškeré platy, tímto a proto se po názoru obžaloby a starostlivých vůdců republikánské strany ve zdejším městě stal defraudantem, zlodějem, zločincem takovým nebo makovým – zkrátka vším, co je komu libo, jen když se v něm pro oči veřejnosti najde hromosvod za George W. Stenera a nechvalné vůdce republikánské strany.“

A tu se pan Steger pustil do otevřeného a smělého nástinu celkové politické situace, jak se vyvíjela v souvislosti s požárem Chicaga, s panikou z něho vyplývající i s jejími politickými důsledky, a do vylíčení Cowperwooda jako nespravedlivě očerňovaného jednatele, jenž před požárem byl dost vážený a počestný, aby vyhovoval všem filadelfským politickým vůdcům bez rozdílu, ale jehož si později, když hrozil politický debakl, vybrali jako nejprůhodnějšího obětního beránka, který je na dosah.

A trvalo mu půl hodiny, než s tím byl hotov. A potom – ale teprve, až když poukázal na Stenera jako na pravého vykonavatele a služební nástroj a pláštík, který byl zase sám zneužit politickými

mocipány jemu nadřizenými k tomu, aby provedl jisté finanční operace, k nimž sami nebyli ochotni propůjčit své jméno – pokračoval takto:

„Ale nyní, ve světle toho všeho, si jen představte, jak je to všechno směšné! Jak pošetilé! Již dlouhá léta byl Frank A. Cowperwood nepřetržitě plnomocným jednatelem města v takovýchto záležitostech. Řídil se při práci určitými podmínkami, na kterých se předem dohodl s panem Stenerem a které očividně pocházely od jiných lidí, stojících výš než pan Stener, poněvadž to byly zvyklosti a podmínky přejaté od městských správ, jež byly u moci dávno před tím, než se vůbec pan Stener objevil na scéně jako městský pokladník. Jedna z těchto podmínek zněla, že pan Cowperwood může s vyúčtováním všech transakcí posečkat až do konce měsíce a je povinen se vyrovnat teprve následujícího prvního. To znamená, že nemusil městskému pokladníkovi za nic vyplácet peníze, nemusil mu posílat žádné šeky ani deponovat peníze nebo certifikáty v umorovacím fondu dříve než prvního příštího měsíce, poněvadž – a teď pozorně poslouchejte toto, pánové, je to důležité – poněvadž jeho transakce v souvislosti s městskou půjčkou i se vším jiným, s čím z pověření městského pokladníka obchodoval, byly tak četné, tak náhlé, tak nepředvídané, že musil mít zajištěn nějaký podobný volný a snadný systém manipulace, aby mohl svůj úkol řádně provádět, prostě aby vůbec mohl obchodovat. Jinak by nebyl dost dobře mohl s tak valným zdarem pracovat ani pro pana Stenera, ani pro koho jiného. Bylo by to pro něho znamenalo tuze mnoho účetnické práce – tuze mnoho pro něho i pro městského pokladníka. Pan Stener to dosvědčil hned na počátku své výpovědi. Albert Stires udal, že tomu rozuměl také tak.

A cože z toho vyplývá? Pouze toto: Může si kterákoli porota představovat, může kterýkoli rozumný obchodník věřit, má-li

se věc takto, že pan Cowperwood bude osobně běhat se všemi těmi depozitními položkami do různých bank nebo do umořovacího fondu nebo do kanceláře městského pokladníka, nebo že snad bude pokaždé svému vrchnímu účetnímu říkat: Tu máte, Stapley, tady je šek na šedesát tisíc dolarů. Postarejte se, aby ty certifikáty městské půjčky, které tahle částka reprezentuje, byly ještě dnes uloženy do umořovacího fondu? A proč že ne? Směšná domněnka, ukrutně směšná – jako každá jiná! Je samozřejmé, že pan Cowperwood měl, tou dobou stejně jako kdy dřív, svůj systém. Až nadejde čas, dojde automaticky i na vyřízení věci tohoto šeku a těchhle certifikátů. Odevzdal šek svému účetnímu a pustil to všechno z hlavy. Dovedete si představit bankéře s rozsáhlou praxí podobného rázu, aby si počínal nějak jinak?“

Pan Steger se odmlčel, aby nabral dech a mohl se zkoumavě rozhlédnout, a potom, když se ujistil, že jeho argument zapůsobil dostatečně účinně, pokračoval:

„Ovšemže vysvětlení zní, že věděl, že udělá úpadek. Nuže, pan Cowperwood odpovídá, že o ničem takovém neměl ani ponětí. Osobně zde vydal svědectví, že teprve až vskutku v posledním okamžiku, než k tomu opravdu došlo, na takovou možnost vůbec pomyslel nebo si ji uvědomil. Nač tedy to údajné odmítnutí vydat mu šek, na který měl právní nárok? Myslím, že to vím. Myslím, že vám mohu říci důvod pro to, jestliže mě laskavě vyslechnete.“

Steger zaujal novou pozici a zaútočil na porotu z jiného rozumového hlediska:

„Došlo k němu prostě proto, že pan George V. Stener si v té době pod vlivem nedávného mimořádného požáru a paniky

z nějakého důvodu představoval – možná protože ho pan Cowperwood napomínal, aby se nedal celkovým vývojem místních událostí nijak vystrašit –, že pan Cowperwood uzavře přepážky. A poněvadž u něho měl deponovány značné peněžní částky na nízký úrokový výnos, rozhodl se nyní pan Stener, že pan Cowperwood už žádné další peníze dostat nesmí – ba ani ty peníze, které mu za služby již prokázané vskutku po právu náležely a neměly vůbec co dělat s oněmi penězi, jež mu pan Stener předtím půjčil na dvě a půl procenta. Není to, prosím, situace přímo směšná? Ale došlo k ní proto, poněvadž pan George W. Stener měl plnou hlavu strachu, vyvolaného požárem a panikou, jež zpočátku neměly s platební schopností pana Cowperwooda vůbec nic společného – jen z toho strachu se rozhodl nedat Frankovi A. Cowperwoodovi peníze, které mu vskutku pravoplatně patřily, poněvadž on sám, Stener, nezákonně používal městských peněz k podpoře svých čistě soukromých zájmů (prostřednictvím pana Cowperwooda jakožto makléře) a byl v nebezpečí odhalení a možného potrestání. – I ptám se vás, pánové, kdeže je v tom rozhodnutí jaký zdravý rozum? Vidíte v tom nějaký, pánové? Byl pan Cowperwood v době, kdy koupil tyto certifikáty městské půjčky, ještě stále pověřeným jednatelem za město, jak zde bylo dosvědčeno? Ovšemže byl. A je-li tomu tak, měl na ty peníze právní nárok? Kdo se zde zvedne a popře to? Odkud tedy jaká pochybnost, pokud se týče jeho práva nebo poctivosti v této věci? Jak se sem ta otázka vůbec dostává? Mohu vám to říci: Vyplynula z jednoho jediného pramene a odnikud odjinud, a to z touhy zdejších městských politiků najít obětího beránka k očištění republikánské strany.

Možná že si myslíte, pánové, že zabíhám trochu tuze daleko pro vysvětlení tohoto velice podivného rozhodnutí stíhat pana Cowperwooda, pověřeného jednatele města, za to, že si vyžádal a přijal, na co měl plné právo. Ale není tomu tak. Vezměte

jen v úvahu tehdejší postavení republikánské strany. Vezměte v úvahu skutečnost, že odhalení pravdy, pokud jde o podrobnosti velké zpronevěry v městské pokladně, by bylo mělo velice nepříznivý vliv na volby, které byly téměř přede dveřmi. Republikánská strana měla zvolit nového městského pokladníka, nového okresního prokurátora. Měla již delší čas ve zvyku povolovat svým městským pokladníkům výsadu peněžní fondy jim k správě svěřené investovat na nízkou úrokovou míru ve prospěch svůj a svých přátel, jejich plat byl malý. Musela se jim poskytnout nějaká možnost, jak si přivydělat na slušné živobytí. Byl snad pan George Stener odpovědný za tento zvyk rozpůjčovat městské peníze? Vůbec ne. Nebo snad pan Cowperwood? Vůbec ne. Tento modus byl zvyk zavedený už dávno předtím, než se jak pan Cowperwood, tak pan Stener vůbec objevili na scéně. Proč tedy teď najednou ten hrozný křik a poprask kvůli tomu?

Celý ten povyk vyplynul pouze a jedině ze strachu pana Stenera v této kritické chvíli, ze strachu politiků v této kritické chvíli, ze strachu před veřejným odhalením. Až doposud nebyl ještě žádný městský pokladník kompromitován. Bylo to něco nového, stát tváří v tvář nebezpečí, že pozornost veřejnosti bude upoutána ke značně nekalé praxi, z níž pan Stener těží – to bylo to celé. Velký požár a panika ohrožovaly bezpečnost a prosperitu mnoha finančních podniků v našem městě – mezi jinými i podnik pana Cowperwooda. Znamenalo to mnoho možných úpadků, a mnoho možných úpadků znamenalo jeden určitý možný úpadek. Udělá-li Frank A. Cowperwood úpadek, přispěje k jeho předložení i dluh městu Filadelfii ve výši pěti set tisíc dolarů, vypůjčených od městského pokladníka na velice nízkou úrokovou míru dvou a půl procent. – Je na tom snad něco pro pana Cowperwooda tak nectného? Šel snad sám k městskému pokladníkovi a žádal ho, aby mu půjčil peníze na dvě a půl procenta? A i kdyby, je na tom snad z obchodního hlediska

něco zločinného? Nemá snad člověk právo vypůjčit si peníze, z jakéhokoli pramene jen může, na nejnižší dosažitelný úrok? Musil snad pan Stener ty peníze panu Cowperwoodovi vůbec půjčit, kdyby sám nebyl chtěl? A konečně, nedosvědčil tady vlastně dnes osobně, že to byl on sám, kdo si první poslal pro pana Cowperwooda? Proč tedy, pro boha živého, tahle hysterická obžaloba z krádeže, z krádeže v postavení opatrovníka svěřeného majetku, ze zpronevěry, ze zpronevěry specifikované určitým šekem a tak dále a tak dále?

Ještě jednou, pánové, vás prosím, poslouchejte. Povím vám, proč to všechno. Lidé, kteří stáli za Stenerem a jejichž příkazy vykonával, si z někoho potřebovali udělat politického obětního beránka – z Franka Algernona Cowperwooda, kdyby nemohli sehnat nikoho jiného. To je to proč. Z žádné jiné příčiny na světě, z žádné jiné. Vždyť když pan Cowperwood právě v té době potřeboval další peníze, aby situaci ve zdraví přestál, bývalo by od nich přece prozíravé mu je dát a celou tu věc ututlat. Bývalo by to sice nezákonné – ačkoli o nic nezákonnější než cokoli jiného, co se kdy v této souvislosti udělalo předtím –, ale bývalo by to bezpečnější. Strach, pánové, strach, nedostatek odvahy, neschopnost čelit velké krizi, když se velká krize nahodí, jen to, nic víc, jim ve skutečnosti zabránilo, aby to udělali. Báli se věnovat důvěru člověku, který až do té doby ještě nikdy jejich důvěru nezklamal a z jehož loajálnosti a velké finanční zdatnosti oni i město sklízeli velké zisky. Městský pokladník v tom čase úřadující neměl odvalu hnát to navzdory všemu požáru i panice a pověstem o možném úpadku dál a u svých nezákonných praktik setrvat, a proto se rozhodl trochu přibrzdit, jak vidno z dnešního svědectví – požádat pana Cowperwooda, aby vrátil všechno, nebo alespoň velkou část z oněch pěti set tisíc dolarů, které mu půjčil a jichž pan Cowperwood ve skutečnosti používal k jeho, Stenerovu,

prospěchu, a kromě toho mu odmítnout i peníze, na které měl za pravoplatný nákup městské půjčky nepopiratelný nárok.

Provinil se snad nějak pan Cowperwood jako zprostředkovatel při kterékoli z těchto transakcí? Ani v nejmenším. Byla proti němu snad v běhu nějaká žaloba na vrácení oněch pěti set tisíc dolarů městských peněz, pojatých při jeho dnešním úpadku do pasiv? Vůbec ne. Byl to prostě následek divoké, bláhové paniky, jíž propadl George W. Stener, a silné touhy, která jala vůdce republikánské strany, jakmile jednou zjistili, jaká je situace, touhy najít někoho mimo pokladníka Stenera, straníka jimi nominovaného, na koho by mohli vinu za schodek v pokladně svalit. Slyšeli jste, co tu dnes k tomuto bodu vypovídal pan Cowperwood – že šel k panu Stenerovi, především aby se zajistil proti jakémukoli možnému zásahu podobného rázu. A právě toto varování zavinilo, že pan Stener propadl tak silnému rozčilení, ztratil hlavu a chtěl na panu Cowperwoodovi, aby mu vrátil všechny jeho peníze, celých těch pět set tisíc dolarů, které mu na dvě a půl procenta půjčil. Není to, nejmírněji řečeno, pošetilé finanční počínání? Nebyla to zpropadená chvíle k pokusu vypovědět naprosto legální půjčku?

Ale abychom se zase vrátili k tomu napadenému šeku na šedesát tisíc dolarů. Když pan Cowperwood onoho posledního odpoledne před tím, než ohlásil vyrovnání, přišel k panu Stenerovi, ten mu řekl, jak zde dnes jako svědek vypověděl, že žádné další peníze už dostat nemůže, že to je prostě nemožné, a potom prý pan Cowperwood vyšel z jeho pokoje do hlavní kanceláře a bez jeho vědomí a souhlasu přiměl jeho tajemníka a vrchního účetního pana Alberta Stirese, aby mu vydal šek na šedesát tisíc dolarů, na který neměl nárok a jehož proplacení by byl on, Stener, zarazil, kdyby o něm byl věděl.

Ten nesmysl! Jak to, že o něm nevěděl? Byly tam přece účetní knihy, volně jemu k dispozici. Kromě toho to bylo první, o čem

mu pan Stires hned druhý den ráno řekl. Pan Cowperwood v tom vůbec nic neviděl, protože měl na šek plný nárok a mohl si ho vymoci u kteréhokoli soudu pro takové případy příslušného, úpadek neúpadek. Je to od pana Stenera pošetilost, když říká, že by byl jeho výplatu zarazil. Takové tvrzení byl pravděpodobně jen dodatečný nápad z příštího dne ráno, až když se dohodovořil se svými přáteli politiky, a byla to naveskrz zástěrka, finta, lest, jak v tu chvíli opatřit republikánské straně obětního beránka – nic víc a nic míň. A můžete si být jisti, že to nikdo nevěděl líp než právě ti lidé, kteří byli nejvíc nedočkaví, aby viděli pana Cowperwooda odsouzeného.“

Steger se na okamžik odmlčel a podíval se významně na Shannona.

„Páni porotci,“

pravil konečně na závěr klidně a vážně,

„až večer v poradní místnosti všechno uvážíte, jistě shledáte, že tato obvinění z krádeže a z krádeže v postavení opatrovníka svěřeného majetku a ze zpronevěry šeku na šedesát tisíc dolarů, jež jsou v této obžalobě obsažena a neznamenají nic víc než horlivou snahu okresního prokurátora formulovat tento prostý čin takovým způsobem, aby nabyl tvářnosti zločinu, nepředstavují nic víc než výplod vzrušené obrazotvornosti hloučku politických marodérů, kteří si vší mocí chtějí ochránit vlastní kůži na účet pana Cowperwooda a kterým nezáleží na ničem – na cti, na počestnosti ani na ničem jiném –, jen když sami vyvážnou bez trestu. Nechtějí, aby pensylvánští republikáni smýšleli tuze špatně o vedení a vládě republikánské strany v našem městě. Chtějí pokud možno nejvíc ochránit George W. Stenera a z mého klienta si udělat politický hromosvod. To se ovšem stát nemůže

a také nestane. Jakožto čestní a inteligentní mužové určitě nedopustíte, aby se tak stalo. A věřím, že s tímto přesvědčením se s vámi mohu bez obav rozloučit.“

A Steger se prudce otočil od lavice porotců a kráčel na své místo vedle Cowperwooda, kdežto Shannon, klidný, impozantní, energický, o mnoho mladší, zároveň povstal.

Čistě soukromě neměl Shannon žádné zvláštní námitky proti tomu, jak Cowperwoodův případ vykreslil Steger, ani nic nenamítal proti způsobu, jakým si Cowperwood nadělal peníze. Po pravdě řečeno, Shannon si dokonce myslel, že být v Cowperwoodově kůži, byl by udělal navlas totéž. Byl však nově zvoleným okresním prokurátorem. Musil si zjednat pověst – a kromě toho vlivní političtí činitelé, kteří stáli za ním, byli přesvědčeni, že Cowperwood by měl být odsouzen už jen pro dobrý dojem, jaký to udělá. Proto se nejdříve pevně podepřel rukama o zábradlí, zadíval se na chvíli porotcům upřeně do očí, a když si v duchu sestylizoval několik úvodních myšlenek, začal:

„Nuže, páni porotci, nám dojem, že věnujeme-li všichni bedlivou pozornost tomu, co se zde dnes událo, nebude pro nás nijak obtížné dospět k závěru – a jestliže se všichni vynasnažíme vykládat fakta správně, bude to jistě závěr velice uspokojivý. Zde obžalovaný pan Cowperwood, jak jsem vám vyložil již dříve, přichází dnes do této soudní síně obviněn z krádeže, z krádeže v postavení opatrovníka svěřeného majetku, ze zpronevěry a ze zpronevěry určitého šeku – totiž šeku datovaného dnem devátého října 1871, vystaveného na řád Franka A. Cowperwooda a spol. na částku šedesáti tisíc dolarů jménem městského pokladníka jeho tajemníkem a rovněž jím podepsaného, jakož měl plné právo jej podepsat, a vydaného řečenému Frankovi A. Cowperwoodovi, který tvrdí, že v oné době byl nejen patřičně

solventní, ale že předtím koupil certifikáty městské půjčky v hodnotě šedesáti tisíc dolarů a již je v té době uložil nebo vzápětí hodlal uložit, jak bylo jeho zvykem, k dobru města do městského umořovacího fondu a takto uzavřít koloběh, který by za normálních poměrů býval normální transakcí – totiž že Frank A. Cowperwood a spol. jakožto bankovní a makléřský závod zastupující město nakoupil pro město městskou půjčku, deponoval ji v umořovacím fondu a dostal promptně a náležitě zaplacen.

A nyní, pánové, jaká jsou skutečná fakta v tomto případě? Byla řečená firma Frank A. Cowperwood a spol. – žádní společníci neexistují, jak dobře víte ze svědectví, jež jste zde dnes slyšeli, pouze Frank A. Cowperwood –, sám byl tedy řečený Frank A. Cowperwood způsobitou osobou obdržet zmíněný šek v této době takovým způsobem, jakým ho obdržel – to jest byl v té době oprávněným zprostředkovatelem města, nebo nebyl? Byl solventní? Myslí si skutečně sám, že udělá úpadek, a byl snad tento šek na šedesát tisíc dolarů poslední tenounké stéblo, jehož se chytil, aby zachránil svou finanční existenci bez ohledu na to, co to znamená právně, morálně i jinak? Nebo skutečně koupil certifikáty městské půjčky v hodnotě jím tehdy udané a způsobem jím tehdy udaným a v čas jím tehdy udaný a inkasoval pouze to, co mu poctivě patřilo? Zamýšlel deponovat tyto certifikáty městské půjčky v městském umořovacím fondu, jak řekl, že učiní – jak se samozřejmě a normálně rozumělo samo sebou, že učiní –, nebo nezamýšlel? Byl jeho poměr k městskému pokladníkovi v jeho postavení makléře a zprostředkovatele stále též jako vždycky předtím i v den, kdy si vybral tento naříkaný šek na šedesát tisíc dolarů, nebo nebyl? Byl snad ukončen rozhovorem před čtvrt hodinou nebo přede dvěma dny nebo přede dvěma týdny – vůbec na tom nezáleží kdy, jen pokud byl patřičně ukončen –, nebo nebyl? Obchodník má právo uzavřenou

dohodu kdykoli odvolat, není-li potvrzena žádnou specifickou smluvní formou a není-li stanovena žádná pevná lhůta jejího trvání – jak jistě všichni víte. Na to nesmíte při rozvažování svědeckých výpovědí v tomto případě zapomínat.

Učinil George W. Stener, věda nebo podezíraje, že Frank A. Cowperwood je finančně v úzkých a není již déle schopen povinnosti domněle na něm podle tohoto ujednání spočívající náležitě a poctivě plnit, této dohodě tenkrát 9. října 1871 na místě konec, dříve než byl inkriminovaný šek na šedesát tisíc dolarů vydán, nebo neučinil? Vyšel tenkrát pan Frank A. Cowperwood ihned do hlavní kanceláře pana Stenera věda, že již déle není pravoplatným jednatelem městského pokladníka a města, a rovněž věda, že je insolventní (jak se totiž podle tvrzení pana Stenera přímo tomuto svědku sám přiznal), a nemaje vůbec v úmyslu uložit do umořovacího fondu certifikáty, jež podle svého zpětného prohlášení prý koupil, a přistoupil tam ihned k jeho tajemníkovi, řekl mu, že koupil za šedesát tisíc dolarů městské půjčky, a pohádal o dotýčný šek? Ano, či ne? A dostal ho, strčil si ho do kapsy, klidně odešel, a neposkytnuv městu ani sebemenší protihodnotu jakéhokoli druhu v jakékolivěk způsobě, podobě či formě, ohlásil takřka vzápětí, pouze o čtyřiaadvacet hodin později, svou platební neschopnost, dluhuje městské pokladně tuto částku a dalších pět set tisíc dolarů navrch? Ano, či ne? Nuže, jaká jsou v tomto případě fakta? Co nám svědkové svými výpověďmi potvrdili? Co dosvědčil George W. Stener, co Albert Stires, co prezident Davison, co sám pan Cowperwood? – Leč to hlavní: jaká jsou v zajímavé spleti tohoto případu holá fakta? Máte rozhodnout velice pozoruhodný problém, pánové.“

Shannon se odmlčel, a popotahuje si rukávy, probodával očima porotu. Vypadal při tom, jako by s určitostí věděl, že je na stopě hladkému, záludnému zločinci, který je na nejlepší cestě prezentovat

se počestné a slušné společnosti i počestné a nevinné porotě jako poctivý člověk.

Potom pokračoval:

„Nuže, pánové, jaká že jsou fakta? Jistě sami jasně vidíte, jak celá tato situace povstala. Jste rozumní mužové. Nemusím vám to teprve vykládat. Zde před sebou máte dva muže, jednoho zvoleného pokladníkem města Filadelfie, který se přísežně zavázal chránit zájmy města a řídit jeho finance k jeho největšímu užitku, a druhého, přizvaného v době nejistoty a finanční bezradnosti, aby mu pomohl rozřešit možná obtížný finanční problém. A pak tu máte historii uzavření tiché soukromé finanční dohody a potomních nezákonných obchodních transakcí, při nichž jeden muž, který je chytřejší, moudřejší, zběhlejší v rafinovaných praktikách Třetí ulice, zavede druhého po zdánlivě kouzelných stezkách šťastných investic do neočekávaného, ale proto o nic méně zločinného bahna nezdaru, odhalení, veřejných pomluv a bůhvíčeho jiného. A potom dospějí k situaci, kde zranitelnější z obou společníků – muž ve svrchovaně nebezpečném postavení, nikdo menší a jiný než pokladník města Filadelfie – už déle nemůže rozumně, nebo řekněme odvážně, jít se svým druhem dál. Tu se vám pak naskytne podívaná, jakou zde dnes odpole dne na svědeckém křesle vylíčil pan Stener – to jest vidíte před sebou zlovolného, lačného, nelítostného finančního vlka, kterak stojí nad bázlivě přikrčeným, bezelstným obchodním jehnětem a bílé, lesklé zuby mu jiskří celou dobu, co mu říká: Jestli mi nepůjčíš ty peníze, co na tobě chci – těch tři sta tisíc dolarů, co teď žádám –, skončíš jako trestanec, tvoje děti se octnou na dlažbě, ty i tvoje žena a rodina budete zase nuzáci a nenajde se člověk, který by pro tebe hnul i jen prstem.’

To praví pan Stener, že mu řekl pan Cowperwood. Co se mne osobně týče, nechovám ani špetičku pochybnosti, že to opravdu

řekl. Pan Steger ve svých velice rezervovaných zmínkách o svém klientovi líčí pana Cowperwooda jako příjemného, vlídného, ušlechtilého zprostředkovatele, pouhého makléře, jemuž bylo přijetí oněch pěti set tisíc dolarů na dvě a půl procenta prakticky vnuceno, když v téže době na Třetí ulici vynášely peníze na okamžitě vypověditelné zápůjčky deset až patnáct procent, ba i víc. Ale já pro svou osobu nemám chuť tomu věřit. Na tom všem mi připadá zvláštní jedna věc, a to je, že byl-li tak příjemný a vlídný a ušlechtilý a zdrženlivý – pouhý zjednaný, a proto podřízený zprostředkovatel –, jak je možné, že si dva tři dny předtím, než se vynořila ta věc s šekem na šedesát tisíc dolarů, mohl přijít do kanceláře pana Stenera a říci mu, jak pan Stener pod přísahou vypovídá, že mu řekl: „Jestli mi nedáte ještě dalších tři sta tisíc dolarů z městských peněz, okamžitě, ještě dnes, tak já se položím a vy skončíte jako trestanec. Půjdete do káznice.“ Toto mu řekl. Já se položím a vy skončíte jako trestanec. Mně nemůžou nic udělat, ale vás zavrou do kriminálu. Já jsem pouhý zprostředkovatel.“ Vypadá snad toto na příjemného, mírného, nevinného, zdvořilého zprostředkovatele, zjednaného makléře, nebo to snad vypadá spíš na bezcitného, sverpého, pohrdavého pána – člověka u moci a rozhodnutého vládnout a zvítězit ať už prostředky kalými, nebo nekalými?

Nemyslete, pánové, že se snažím George W. Stenera nějak hájit. Po mém soudu má právě takovou vinu jako jeho elegantní kompaňon ve zločinu – ne-li dokonce větší – právě takovou jako tento šarantní finančník, který přísel s úsměvem a v rouše beránčím a ukázal mu všechny ty rafinované cestičky, jak městských peněz využít k profitu obou. Ale když někoho slyším pana Cowperwooda popisovat, jak jsem ho zde právě popisovat slyšel, jako slušného, mírného, bezelstného zprostředkovatele, dělá se mi z toho nanic. Ovšem, pánové, chcete-li celý tento problém vidět ze správného zorného úhlu, budete se musít

vrátit do minulosti, asi o deset nebo dvanáct let, a podívat se na pana George W. Stenera, kdo a jaký byl tehdy, ten celkem značně chudý politický začátečník, dříve než přišel tento velice chytrý a zdatný makléř a zprostředkovatel a ukázal mu, jakými cestami se dá městských peněz využít k osobnímu profitu. George W. Stener nebyl tenkrát žádná zvláštní osobnost, a právě tak ani Frank A. Cowperwood, když poznal Stenera jako nově zvoleného městského pokladníka. Nedovedete si ho jasně představit, jak tenkrát přišel, příjemný a svěží a mladý a hezky oblečený, mazaný jako liška, a řekl Stenerovi: „Spolehněte na mě. Svěřte umístění městské půjčky mně. Půjčte mi městské peníze na dvě procenta, popřípadě i míň!“ Neslyšíte ho přímo, jak tohle navrhuje? Nevidíte ho přímo před sebou?

George W. Stener byl chudý člověk, poměrně velice chudý člověk, když se prvně stal městským pokladníkem. Celý jeho majetek byla malá realitní a pojišťovací kancelář, která mu vynášela řekněme nějaké dva a půl tisíce dolarů ročně. Měl na starosti ženu a čtyři děti a jaktěživ neokusil ani špetičku něčeho, co by se i v jeho očích mohlo nazvat přepychem nebo komfortem. Potom přijde pan Cowperwood – arcí na jeho žádost, ale povolán v záležitosti, která v hlavě pana Stenera tenkrát nevzbuzovala žádnou myšlenku na případný nekalý zisk – a navrhne svůj grandiózní plán na manipulování celé městské půjčky k jejich obapolnému prospěchu. Co myslíte sami, pánové, podle dojmu, jaký na vás zde na svědeckém křesle udělal George W. Stener, byl to snad on, kdo tento plán na zločinné získání bohatství navrhl onomu pánovi tamhle?“

A ukázal na Cowperwooda.

„Připadá vám snad pan Stener jako člověk, který by mohl v otázkách financí nebo oněch velkolepých burzovních manipulací, k nimž potom došlo, onoho pána nějak poučit? Táží se

vás, vypadá dost chytrý, aby přišel na všechny ty rafinované praktiky, kterými ti dva později vydělali tolik peněz? Vždyť podle prohlášení učiněného k jeho věřitelům v době, kdy zde před několika týdny udělal úpadek, právě tento Cowperwood prozradil, že svůj majetek odhaduje na víc než na jeden milion dvě stě padesát tisíc dolarů, a přitom mu je dnes jen něco málo přes čtyřiatřicet let. A jakýpak měl majetek v době, kdy navázal obchodní styky s bývalým městským pokladníkem? Máte o tom nějakou představu? Mohu vám to říci, pánové. Dal jsem si tu věc vyšetřit téměř již před měsícem, hned jak jsem nastoupil svůj úřad. Jen něco málo přes dvě stě tisíc dolarů, pánové – jen něco málo přes dvě stě tisíc dolarů. Zde mám výpis z obchodně informačního almanachu rešeršérské firmy Dun a spol. pro ten rok. Teď aspoň vidíte, jak rychle od té doby náš Caesar zbohatl. Jasně vidíte, jak výnosné pro něho byly tyhle roky, těch pár krátkých let. A měl George W. Stener nějaké podobné jmění ke dni, kdy byl svého úřadu zproštěn a obviněn ze zpronevěry? Měl? Mám zde soupis jeho pasiv i aktiv, sestavený k tomu dni. Můžete si ho prohlédnout sami, pánové. Úhrn všeho jeho jmění před třemi týdny dosahoval výše pouhých dvou set dvaceti tisíc dolarů – a jak mám důvod předpokládat, je to odhad přesný.

Jak se stalo, co myslíte, že pan Cowperwood bohatl tak rychle a pan Stener tak pomalu? Byli přece partnery ve zločinu. Pan Stener půjčoval panu Cowperwoodovi obrovské částky městských peněz na dvě procenta, když na Třetí ulici dosahovala úroková sazba krátkodobých půjček někdy výše až šestnácti nebo sedmnácti procent. Nemyslíte, že pan Cowperwood, tam etablovaný, dobře věděl, jak těchto levně získaných peněz co nejvýhodněji využít? Připadá vám snad, jako by to nevěděl? Viděli jste ho na svědeckém křesle. Slyšeli jste ho svědčit. Uhlazenost sama, zdánlivě upřímnost sama, nevinnost sama, všechno dělal samozřejmě pouze jako laskavost panu Stenerovi a jeho

přátelům, a přesto sám za maličko víc než za šest let vydělal milion a pana Stenera nechal vydělat sto šedesát tisíc dolarů, nebo snad i méně, neboť v době, kdy navázal toto společenství, pan Stener nějaké menší peníze měl – pár tisíc dolarů.“

Tu pak Shannon přistoupil k oné stěžejně důležité události z 9. října, kdy Cowperwood navštívil Stenera a u Alberta Stirese si vyzvedl šek na šedesát tisíc dolarů. Jeho opovržení k tomuto záludnému a zločinnému jednání (jak se alespoň tvářil) bylo bezmezné. Byl to vyložený zlodějský trik, krádež, a Cowperwood to věděl, když Stirese o ten šek požádal.

„Jen si to představte!“

zvolal Shannon, obrátil se a zadíval se upřeně na Cowperwooda, který snášel jeho pohled úplně klidně beze známky rozčilení nebo zahanbení.

„Jen si to představte! Představte si tu kolosální nestoudnost toho člověka – tu machiavelskou rafinovanost jeho myšlení. Věděl, že udělá úpadek. Po dvou dnech finančních jednání – po dvou dnech vypjatého úsilí odvrátit Prozřetelností seslanou pohromu, která zmařila jeho mrzké plány – věděl, že vyčerpá všechny možné prameny záchrany vyjma jeden, totiž městskou pokladnu, a že nevynutí-li si pomoc tam, udělá úpadek. Dlužil již městské pokladně pět set tisíc dolarů. Využil již ochoty městského pokladníka tahat za něj kaštiny z ohně takovou měrou, zapletl ho již tak hluboko, že se ten, když pomyslel na závratnou výši dluhu, začínal bát. Ale odstrašilo to pana Cowperwooda? Vůbec ne.“

Zahrozil zlověstně prstem ukazujícím přímo Cowperwoodovi do obličeje a ten se popuzeně odvrátil. „Tím divadlem vytlouká kapitál

pro svou budoucí kariéru," pošeptal Cowperwood Stegerovi. „Rád bych, kdybyste to mohl říct porotě.“

„Taky bych rád,“ přisvědčil Steger s pohrdavým úsměškem, „ale svůj čas jsem už vyčerpал.“

„Jen si představte,“

pokračoval Shannon, když se opět obrátil k porotě,

„tu kolosální vlčí drzost, aby člověk dokázal Albertovi Stiresovi říci, že právě koupil další položku městské půjčky za šedesát tisíc dolarů a že si hned na místě vyzvedne příslušný šek. Nuže, koupil skutečně tu položku městské půjčky, jak tvrdil? Kdo to může vědět? Může se nějaký lidský tvor vyznat v celém tom bludišti komplikovaného účetního systému, který vedl, a přesně to rozhodnout? Nejlepší odpovědí na to je, že i když ty certifikáty doopravdy koupil, nejspíš usoudil, že město pro ně nezchudne, neboť se vůbec nenamáhal uložit ty certifikáty do umořovacího fondu, kam patřily. Jeho obhájce říká a stejně říká i on, že to nemusil udělat dříve než až prvního příštího měsíce, ačkoli zákon praví, že to musí udělat hned, a on věděl až tuze dobře, že právně je povinen to udělat. Jeho obhájce říká a stejně říká i on, že nevěděl, že udělá úpadek. Proto prý nebylo vůbec zapotřebí, aby si s tím dělal starosti. Rád bych věděl, pánové, mohl-li tomu někdo z vás vsutku uvěřit?“

Žádal už někdy dříve v životě tak nahonem, aby mu byl vystaven šek? Vyskytl se snad v celé historii těchto zločinných praktik ještě druhý takový případ? Víte dobře, že nikoli. Nikdy předtím, v žádném případě, nepožádal v této kanceláři osobně o šek za cokoli, a přece v tomto případě tak učinil. Proč? Proč o něj požádal právě tentokrát? Několik hodin čekání, podle jeho vlastního výroku, by prý na věci nebylo nic změnilo tak ani

onak, nebo ano? Mohl si prý pro šek poslat sluhu, jako obyčejně. Takovým způsobem se to prý vyřizovalo vždycky předtím. Proč tedy tentokrát nějak jinak? Povím vám proč!“

rozkřikl se neočekávaně Shannon hlasem strašlivě změněným.

„Povím vám proč! Věděl, že je v koncích! Věděl, že jeho poslední polozákonná cesta k vyváznutí – přízeň George W. Stenera – mu byla uzavřena. Věděl, že poctivě, otevřenou dohodou, už nemůže z pokladny města Filadelfie vytáhnout ani jediný další dolar. Věděl, že odejde-li z kanceláře bez tohoto šeku a pošle si pro něj až sluhu, bude poplašený městský tajemník mít zatím dost času, aby upozornil své úřednictvo, a potom že už nebude možno dostat vůbec žádné další peníze. To je to proč! To je to proč, pánové, chcete-li vědět skutečnou pravdu.

Tím, páni porotci, jsem se svou obžalobou tohoto ušlechtilého, čestného, ctnostného občana, o němž vám právní zástupce obhajoby pan Steger říká, že ho absolutně nemůžete odsoudit, nechcete-li se dopustit velkého bezpráví, téměř hotov. Nezbyvá mi dodat nic jiného, než že ve vás vidím rozšafné, strážlivé muže – právě takové muže, s jakými se všude setkávám v běžném každodenním životě, kteří se věnují poctivým americkým povoláním a provozují je v poctivém americkém duchu. Nuže, páni porotci,“

nyní mluvil tónem velice mírným,

„nezbyvá mi dodat nic jiného, než že jste-li po všem tom, co jste zde dnes slyšeli a viděli, ještě stále toho názoru, že pan Frank A. Cowperwood je poctivý a čestný člověk – že neukradl, záměrně a vědomě, šedesát tisíc dolarů z pokladny města Filadelfie, že skutečně koupil ony certifikáty, jak říkal, že učinil, a hodlal

je opravdu uložit do umořovacího fondu, jak říkal, že zamýšlel –, pak se neodvažujte učinit nic jiného než ho osvobodit, a to co nejrychleji, aby se ještě dnes mohl vrátit na Třetí ulici a pustit se do rozplétání své velice zamotané finanční situace. To jediné mohou poctiví, svědomití mužové v takovém případě udělat – okamžitě ho propustit na svobodu, rovnou do středu naší pospolité obce, a tak mu alespoň maličko vynahradit ono vyložené bezpráví, jehož jsme se podle tvrzení mého oponenta pana Stegera na něm dopustili. Je-li takový váš dojem, jste mu povinováni okamžitým prohlášením jeho nevin. – S Georgem W. Stenerem si nedělejte starosti, pánové. Jeho vina je prokázána jeho vlastním přiznáním. Uznává, že je vinen. Ten bude později odsouzen bez dalšího líčení.

Ale tento muž – ten říká, že je poctivý, čestný člověk. Říká, že si nemyslel, že udělá úpadek. Říká, že použil všech těch výhružných, vyděračných a zastrašujících výroků nikoli proto, že mu hrozil úpadek, nýbrž poněvadž se nechtěl namáhat s dalším hledáním pomoci někde jinde. Co myslíte? Doopravdy myslíte, že koupil tu další položku certifikátů pro umořovací fond za šedesát tisíc dolarů a že měl na ty peníze nárok? Jestliže ano, proč je nedeponoval v umořovacím fondu? Neleží tam dosud, a těch šedesát tisíc dolarů je pryč! Kdo je dostal? Girardova národní banka, kde měl na přebraném kontě debetní saldo ve výši jednoho sta tisíc dolarů! Dostala je a navrch ještě dalších čtyřicet tisíc dolarů v jiných šecích a certifikátech? Samozřejmě. A proč? Zdá se vám snad, že by Girardova národní banka mohla být za tuto poslední malou pozornost, než zavřel přepážky, nějak vděčná? Zdá se vám snad, že prezident Davison, kterého jste zde dnes slyšeli svědčit v tomto procesu tak shovívavě, smýšlí až tuze přátelsky a to že možná – neříkám určitě, nýbrž možná – vysvětluje jeho velice shovívavý výklad finanční situace pana Cowperwooda? Možné to je. Vaše myšlenky mohou běžet tímto

směrem právě tak dobře jako moje. Leč buď jak buď, pánové, prezident Davison říká, že pan Cowperwood je poctivý, čestný člověk, a totéž říká jeho obhájce pan Steger. – Nuže, slyšeli jste svědky. Nyní jejich výpovědi zvažte. Chcete-li ho osvobodit, prosím – osvobodte ho.“

Mávl omrzele rukou.

„Soudci jste zde vy. Já bych ho neosvobodil – ale já jsem pouze prací zavalený právník – kolik hlav, tolik smyslů. Váš názor může být jiný – to je čistě vaše záležitost.“

Mávl rukou výmluvně, téměř opovržlivě.

„Ale končím, pánové, a děkuji vám za vaši laskavou pozornost. Rozhodnutí nyní spočívá na vás.“

Majestátně se odvrátil a porotci oživli – rovněž tak i zevlující publikum v síni. Soudce Payderson si s úlevou povzdychl. Bylo již docela tma a plápolavé plynové hořáky v soudní síni všechny jasně zářily. Bylo vidět, že venku sněží. Soudce se znuděně probíral ve svých aktech a potom se obrátil slavnostně k porotcům a začal se svým obvyklým vysvětlováním zákona. Když poučení skončil, všichni porotci se husím pochodem odebrali do své poradní místnosti.

Cowperwood se otočil k otci, který k němu právě přišel přes soudní síň, rychle se nyní prázdníci, a řekl mu:

„No, za chvíli to tedy budeme vědět.“

„Ano,“ přisvědčil Cowperwood senior poněkud unaveně. „Doufám, že to dopadne dobře. Před malou chvílí jsem tam vzadu zahlédl Butlera.“

„Jistě?“ podivil se Cowperwood, pro kterého ta zpráva měla obzvláštní zajímavost.

„Ano,“ potvrdil otec. „Právě odešel.“

Vida, pomyslí si Cowperwood, Butler je tedy tak zvědavý na jeho osud, že nelenil sem přijít a přihlížet soudu nad ním. Shannon je jeho nástroj. Soudce Payderson je do jisté míry jeho emisar. V zápasu o jeho dceru ho on, Cowperwood, sice poráží, ale porazit ho zde v tomhle není tak snadné, ledaže by porota náhodou zaujala zvlášť příznivé stanovisko. Ale mohla by ho také shledat vinným, a pak by Butlerův soudce Payderson měl tu čest ho odsoudit – vyměřit mu nejvyšší možný trest. To už by tak příjemné nebylo – pět let! Maličko ho zamrazilo, když na to pomyslí – ale má nějaký smysl dělat si starosti s něčím, co se ještě nestalo? Přistoupil k němu Steger a řekl mu, že platnost jeho záruky je nyní u konce – skončila tím okamžikem, kdy se porota odebrala k poradě – a že tuto chvíli je vlastně pod dohledem šerifa, jehož podle jména zná – šerifa Adlaie Jasperse. Jestliže ho porota nezprostí, dodal Steger, bude muset zůstat pod šerifovým dohledem, než se zažádá o výměr o důvodné pochybnosti co do správnosti rozsudku a vymůže se jeho vydání.

„To by trvalo dobrých pět dní, Franku,“ řekl Steger, „ale Jaspers není zrovna nejhorší člověk. Dá se s ním mluvit. To se rozumí, jestli budeme mít štěstí, vůbec se u něho nebudete muset ukázat. Ale teď budete muset jít s tímhle dozorcem tady. Jestli nám to dobře dopadne, tak potom půjdeme domů. Věřte mi, ukrutně rád bych tenhle případ vyhrál!“ vzdychl. „Rád bych se jim vysmál a viděl, jak jim strouháte mrkvičku. Podle mého s vámi jednali hrozně hanebně a doufám, že jsem to úplně jasně prokázal. Mohu proti rozsudku podat odvolání z desatera důvodů, kdyby náhodou rozhodli proti vám.“

To již Steger a Cowperwood i jeho otec důstojně odcházeli s šerifovým zřízencem – malým mužíčkem, který se jmenoval „Eddie“ Zanders a mezitím k nim přistoupil, aby se ujal dozoru nad Frankem. Vešli do malé místnosti vzadu za sálem, zvané strážnice, kde musili všichni souzení – kteří tím okamžikem, kdy porota opustila síň, propadli svobodou – vyčkat až do chvíle, než se porota zase vrátí.

Byl to ponurý čtvercový kumbál s vysokým stropem, s jediným oknem hledícím do Chestnut Street a s ještě druhými dveřmi, které vedly někam, člověk neměl tušení kam. Byl špinavý, měl prošlapanou prkennou podlahu a všechny čtyři stěny, holé a bez jakýchkoli obrazů nebo ozdob, lemovalo pár těžkopádných, jednoduchých dřevěných lavic. Zprostřed stropu visela jediná plynová trubka, rozvětvená na dva hořáky. Celou místnost prostupoval pozoruhodně zatuchlý a štiplavý pach, zřejmě čpící všemi těmi ztroskotanci a vyvrženci života – zločinnými i nevinnými –, kteří tam kdy čas od času stáli nebo seděli, odevzdaně čekající na poznání, co s nimi chladně uvažující osud zamýšlí.

Cowperwoodovi se to samozřejmě hnusilo; ale byl tuze sebevědomý a rozumný, aby to dal najevo. Celý život striktně pečoval o osobní čistotu a úpravnost, téměř puntičkářskou. Zde přicházel nedobrovolně do styku s formou života, která se mu ukrutně přičila. Steger, který seděl vedle něho, pronesl několik útěšných, vysvětlujících, omluvných slov.

„Není to tady zrovna nejhezčí,“ prohodil, „ale ta chvilíčka čekání vám jistě nebude vadit. Myslím, že porota se vrátí brzo.“

„To mi třeba nepomůže,“ odpověděl Frank a přešel k oknu. Potom dodal: „Co musí být, to musí být.“

Otcem to šklublo. Co jestli Frank stojí na prahu dlouhého uvěznění, které znamená život v takovémhle prostředí! Dobrý bože! Zachvěl se a potom poprvé za dlouhá léta začal v duchu odříkávat modlitbu.

Kapitola 44

Mezitím se v poradní místnosti poroty začalo rozhodující jednání a všechny body, o nichž předtím každý v lavici porotců tápavě přemítal v duchu, se nyní přetřásaly otevřeně.

Je úžasně zajímavé pozorovat, jak v podobných případech porota zhusta kolísá a tápá – jak podivný a nejistý je myšlenkový postup, jímž dospívá k takzvanému názoru. Takzvaná pravda je přinejlepším cosi mlhavého – tak podivně, poctivě i jinak lze převracet a vykládat fakta. Zde měla porota před sebou nadměru složitý problém a probírala jej znovu a znovu ze všech stran.

Poroty nedocházejí ani tak ke konečnému závěru, jako spíš výroku, a to podivným způsobem a z podivných důvodů. Velice často nedojde porota, pokud se týče jejích jednotlivých členů, k závěru téměř vůbec, a přece dospěje k výroku. Jak vědí všichni právníci, hraje v tom úlohu prvek času. Poroty, máme-li na mysli jejich členy souborně, a často i jednotlivě, nelibě nesou, kolik dlouhého času si to vyžádá, případ rozhodnout. Nebaví je sedět a uvažovat nad problémem, není-li zrovna senzačně zajímavý. Spletitost nebo nesrozumitelnost sylogistických soudů může vést k únavě a nudě. I sama poradní místnost může působit a často také působí zoufale jednotvárně.

Naproti tomu však zase žádná porota nepohlíží na různost názorů ve svých řadách ani s nejmenším uspokojením. V lidské mysli je cosi tak vrozeně konstruktivního, že zanechat nějaký problém nedořešený je přímo trýznivé. Průměrného člověka to pronásleduje právě tak jako každý jiný důležitý úkol, který zůstal nedokončený. Mužové v poradní místnosti porotců, podobně jako ony vědecky prokázané atomy krystalu, o nichž se zálibou hloubají vědci a filozofové, se nakonec touží srovnat ve spořádaný a harmonický

celek, představovat jednotnou myšlenkovou frontu, být tím, čím si předsevzali být – jednotnou, rozumnou porotou. Skvělé projevy téhož instinktu vidíme ve všech ostatních sférách přírody – v hromadném splouvání mořských řas do Sargasového moře, v geometrické souvztažnosti vzduchových bublinek na povrchu klidné vody, v obdivuhodné, nevyrozumované architektuře tolikerého hmyzu a tolika atomových seskupení, jež tvoří podstatu a strukturu tohoto světa. Skoro se zdá, jako by hmotnou podstatu života – onu vnější zjevnou formu, kterou vnímá oko a nazývá ji skutečnou – naveskrz pronikal nějaký bezmezný důvtip, jenž miluje pořádek, jenž je sám pořádkem. Atomy našeho takzvaného *bytí* vědí přes náš takzvaný *rozum* – ty fantazie logického modu –, kam jít a co dělat. Představují pořádek, moudrost, volní projev, jež nepramení z nás. Budují spořádaně, ať chceme, nebo nechceme.

A stejně pracuje i podvědomý duch poroty. Zároveň nesmíme zapomínat na zvláštní hypnotický účinek jedné osobnosti na druhou, na rozličné účinky rozličných typů na sebe navzájem, až se konečně dosáhne – bereme-li to slovo ve smyslu čistě chemickém – výsledné sloučeniny. V poradní místnosti porotců názor nebo závěrek jednoho nebo dvou nebo tří mužů, je-li sdostatek vyhraněný, velice snadno opanuje celou místnost a zvítězí nad důvody nebo odporem většiny. Vystoupí-li jeden muž a s vervou prosazuje určitou myšlenku, již je prostoupen, lehce se stane buďto vítězným vůdcem poddajné masy, nebo nelítostně ostřelovaným terčem ohnivě, soustředěné rozumové palby. Lidem se protiví tupá opozice, pro kterou není důvodu. Právě v místnosti porotců se víc než kde jinde očekává, že člověk udá důvod pro víru, která ho ovládá – je-li o něj požádán. Nestačí říci: „Nemohu souhlasit.“ Jsou známy případy, že se porotci těžce bili. V onom těsném prostředí se již zrodilo kolikeré zvilé nepřátelství, které přetrvalo léta. Zatvrzele umínění porotci byli ve svém příslušném oboru již také pro své neodůvodněné oponování nebo závěry obchodně bojkotováni.

Když porotci dospěli k závěru, že Cowperwood beze vší pochyby nějaký trest zasluhuje, propukl spor o to, má-li výrok znít na vinu ve všech čtyřech bodech, jak ho viní obžalovací spis. Protože dost dobře nevěděli, jak ta jednotlivá obvinění od sebe správně rozlišit, rozhodli, že výrok bude znít na vinu ve všech čtyřech bodech s doložkou doporučující jeho omilostnění. Od této doložky však nakonec upustili – buďto je vinen, nebo není. Soudce jistě vidí všechny polehčující okolnosti právě tak dobře jako oni – možná ještě líp. Proč mu svazovat ruce? Takové doporučení zůstává zpravidla beztak bez povšimnutí a jenom dodává porotě zdání, že vlastně neví, co chce.

Konečně tedy deset minut po dvanácté hodině oné noci byli hotovi vyslovit svůj výrok. A soudce Payderson, který se jednak ze zvláštního zájmu o případ, jednak proto, že nebydlil tuze daleko, rozhodl čekat i tak dlouho, byl zavolán. Poslali pro Stegera a Cowperwooda. V soudní síni zažehli všechna světla. Byl tam dozorce, písař i stenograf. Porotci vcházeli do síně a Cowperwood se Stegerem po pravé ruce zaujal místo u dvířek vedoucích do ohrazené prostory, kde vždycky stávají vězňové, aby si vyslechli výrok poroty a slyšeli případné vysvětlivky soudcovy. Cowperwooda provázel také otec, který byl velice rozrušený.

Poprvé v životě měl Cowperwood pocit, jako by chodil ve snu. Je tohle skutečně on, týž Frank Cowperwood jako před dvěma měsíci – ten tak bohatý, tak úspěšný, tak sebejistý muž? Je pořád ještě pátého prosince, nebo je už šestého? (Bylo již po půlnoci.) Jak to přijde, že se porota radila tak dlouho? Co to může znamenat? Tak tady už je celá, všichni porotci stojí a zírají vážně před sebe. A tady je teď soudce Payderson, už stoupá po schůdcích na své rostrum, kučeravé vlasy má divně, ale docela hezky načepýřené, a známý soudní sluha klepe, aby zjednal ticho. Soudce se nedívá na něho, na Cowperwooda – to by nebylo zdvořilé –, nýbrž na porotu, která oplátkou hledí zase na něho. A na písařovu otázku „Páni porotci, shodli jste se na výroku?“ předseda poroty odpovídá: „Ano, shodli.“

„Shledáváte obžalovaného vinným, či nevinným?“

„Shledáváme obžalovaného vinným ve všech bodech uvedených v žalobě.“

Jak k tomu jen došli? Proto, že si vzal šek na šedesát tisíc dolarů, který mu nepatřil? Ale ve skutečnosti mu přece patřil! Dobrý bože, co je takových šedesát tisíc dolarů proti úhrnné částce všech peněz, které proběhly mezi ním a Georgem W. Stenerem sem a tam? Nic, nic! Svým způsobem pouhý pakatel – a přece se tady ten mizerný, bezvýznamný šek vynořil a zvedl jako hora překážek, jako kamenná zeď, jako žlázní zeď zahrazující mu další postup. Je to k nevíře!

Rozhlédl se kolem sebe po soudní síni. Jak je velká a holá a studená! Ale přes všechno je ještě pořád Frank A. Cowperwood! Proč by se měl nechat takovými divnými myšlenkami rozrušovat? Jeho zápas o svobodu a právo a návrat k dřívějšímu stavu není ještě u konce. Pane na nebi! Ten právě teprve začal! V pěti dnech přece bude zase na záruku venku, Steger podá odvolání. Bude venku a bude před sebou mít dva dlouhé měsíce, po které může v zápase pokračovat. Ještě pořád není na lopatkách. Domůže se opět svobody. Tahle porota je ukrutně na omylu. Vyšší soud to jistě uzná a zvrátí její výrok, tím si je jist. Otočil se ke Stegerovi, který zatím přistoupil k písaři a dával si jím kontrolovat hlasování poroty v naději, nebyl-li snad některý porotce přemluven, aby hlasoval proti své vůli.

„Je to váš výrok?“ slyšel Cowperwood písařovu otázku, adresovanou Filipovi Moultriemu, porotci číslo jedna.

„Ano, je,“ odpověděl tento počestný muž vážně.

„Je to váš výrok?“ ukázal písař na Simona Glassberga.

„Ano, prosím.“

„Je to váš výrok?“ ukázal na Fletchera Nortona.

„Ano.“

Tak to šlo po řadě s celou porotou. Všichni členové odpovídali pevně a jasně, třebaže podle Stegerova domnění nebylo tak zcela vyloučeno, že si to jeden mohl zatím rozmyslit. Soudce porotcům

poděkoval a oznámil jim, že se zřetelem k délce jejich služby toho dne jsou pro běžné období od dalšího výkonu své povinnosti zproštěni. Ted' už zbývala Stegerovi pouze jediná možnost, jak ve věci zasáhnout, totiž přimět soudce Paydersona, aby povolil odklad vyhlášení rozsudku, dokud Nejvyšší státní soud nerozhodne o návrhu na nové přelíčení.

Zatímco Steger tuto žádost patřičnou formou přednášel, díval se soudce velice zpytavě na Cowperwooda a se zřetelem na důležitost případu i na vlastní dojem, že Nejvyšší soud asi v tomto případě výměr o důvodné pochybnosti velice ochotně vydá, projevil souhlas. Pak už tedy Cowperwoodovi nezbývalo nic jiného, než aby se v tuto pozdní hodinu odebral s šerifovým zřízencem do okresního vězení, kde ted' bude muset zůstat přinejmenším pět dní – ne-li déle.

Řečené vězení, jež bylo v místě známo pod jménem Moyamensingská věznice, stálo na rohu Desáté ulice a Reed Street a z hlediska stavitelského i uměleckého neskýtalo pohled vysloveně nepříjemný. Skládalo se z dvoupatrové střední části – s vězeňskými celami, šerifovým úředním bytem a kdoví čím ještě – s vysokou zubatou římsou a s kulatou zubatě ořímsovanou věží, ještě asi o třetinu vyšší než sama střední část, a ze dvou křídel, obou jednopatrových a zakončených věžičkou korunovanou cimbuřím, což budově dodávalo vzhled silně opevněného hradu, a z amerického hlediska proto i vzhled pravé věznice. Průčelí budovy, jejíž střední část nebyla vyšší než pětatřicet stop a křídla ne vyšší než pětadvacet stop, ustupovalo přinejmenším sto stop od čáry ulice a na obou stranách pokračovalo od každého křídla až na konec uličního bloku kamennou zdí téměř dvacet stop vysokou. Nebyla to stavba tuze přísně vězeňská, neboť střední část byla proražena poměrně velkými nezamřížovanými okny, ověšenými v obou poschodích záclonami, jež dodávaly celému průčelí celkem příjemný a obytný vzhled. Křídlo po pravé straně, když se člověk díval na budovu z ulice, byla část

známá jako vlastní okresní vězení a bylo určeno k přechovávání vězňů, kteří si odsluhovali krátkodobý trest na základě nějakého soudního rozhodnutí. Křídlo po levé straně bylo určeno výhradně k přechovávání a střežení vězňů doposud nesouzených. Celá budova byla vystavěna z hladkého světlého kamene, a v sněžné noci, jaká právě byla, a s onou hrstkou lamp, jichž se uvnitř používalo, mdle prosvěcujících temnotu, skýtala tajuplný, fantastický, téměř nadpřirozený pohled.

Byla nevlídná a větrná noc, když se Cowperwood vydal na cestu do tohoto ústavu jako vězeň v zajišťovací vazbě. Vichr před sebou hnál sníh v podivných, půvabných vírech. Kromě otce a Stegera doprovázel Franka Eddie Zanders, šerifův pomocník, delegovaný k dozorčí službě u kvartálního soudu. Zanders byl snědý člověk malé postavy s krátkým ježatým knírkem a čilým, byť ne tuze inteligentním pohledem. Záleželo mu především na tom, aby zachoval důstojnost jako šerifův pomocník – což po jeho mínění byl úřad velmi významný, a za druhé, aby si podle možnosti přivydělal něco na dlaň. Neznal téměř nic kromě podrobností svého omezeného světa, který se skládal z doprovázení vězňů z věznice k soudu a od soudu do věznice a z dohlížení, aby neuprchli. K určitému typu vězňů – k lidem bohatým nebo slušně zámožným – nebyl nelaskavý, protože už dávno poznal, že se to vyplácí. Tentokrát utrousil pár vlídných poznámek – například že je psí počasí, že vězení není tak daleko, aby nemohli jít pěšky, a že šerif Jaspers bude nejspíš ještě vzhůru nebo že ho můžou vzbudit. Cowperwood to skoro ani neslyšel. Myslíl na matku a na ženu a na Aileen.

Když došli k věznici, zavedl ho Zanders do střední budovy, neboť tam právě měl šerif Adlai Jaspers svou soukromou kancelář. Jaspers, zvolený na úřad šerifa teprve nedávno, se snažil zachovávat veškeré vnější zdání, že při výkonu svého úřadu přesně dodržuje předpisy, ale ve skutečnosti se jimi ve všem neřídil. Tak bylo například mezi politiky všeobecně známo, že jedním z prostředků,

jimiž si nadlepuje svůj poněkud hubený plat, je pronajímání soukromých pokojů a povolování zvláštních výsad vězňům, kteří mají peníze, aby si to mohli zaplatit. To dělali už jiní šerifové před ním. Fakt je, že v době, kdy byl Jaspers uveden ve svůj úřad, již několik vězňů těchto výsad požívalo, a do jeho programu se nijak nehodilo, aby je rušil. Místnosti, které pronajímal „vhodným osobám“, jak se vždycky vyjadřoval, byly ve střední části věznice, kde bylo i jeho soukromé obydlí. Nebyly zamřížované a vůbec nevypadaly jako cely. Žádné zvláštní nebezpečí útěku nehrozilo, protože u dveří jeho soukromého bytu ustavičně stál dozorce, který měl rozkaz „mít v merku“ každé hnutí všech spolubydlících. Vězeň takto ubytovaný byl v mnohém směru téměř úplně svobodný člověk. Strava mu byla podávána v jeho pokoji, bylo-li to jeho přání. Mohl číst, hrát karty i přijímat návštěvy, a měl-li nějaký oblíbený hudební nástroj, nikdo mu nebránil, aby na něj hrál. Platilo pouze jedno pravidlo, jemuž se musil podříditi: Byl-li vězeň nějaká známá osobnost a přišel nějaký novinář, musil být vězeň odveden do soukromé hovorny v přízemí, aby se noviny nedověděly, že není uvězněn v cele jako každý jiný vězeň.

Cowperwood téměř všechna tato fakta znal, protože Steger ho na ně již předem upozornil; ale když překročil práh věznice, přese všechno se ho zmocnil podivný pocit cizoty a porážky. Byl i se svými společníky uveden do malé kanceláře vlevo vedle vchodu, v níž nebylo nic než psací stůl a židle a kterou matně osvětloval přitažený plynový hořák. Šerif Jaspers, kulaťoučký a rudolící, jim vyšel vstříc a pozdravil je docela přátelsky. Potom propustil Zanderse a ten se otočil a šel si po svém.

„Šeredná noc, co?“ prohodil Jaspers, zatímco pootevřel plyn a připravoval se podle obvyklého pořádku zapsat vězně do seznamu přírůstků. Steger popošel k němu a nad jeho psacím stolem si s ním v koutě šeptem vyměnil pár slov, což mělo ten účinek, že se šerifovi ihned rozjasnil obličej.

„Ale to se rozumí, to se rozumí! Nějak to uděláme, pane Stegere, to je bez řeči! To se přece rozumí!“

Cowperwood, který tlustého šerifa ze svého místa pozoroval, okamžitě pochopil, čeho se to týká. Nabyl opět v plné míře své kritické soudnosti, chladné duševní rovnováhy. Tohle je tedy to vězení a tohle je ta tlustá šerifská nula, která ho má hlídat. Výborně. Vytluče z toho, co se dá. Byl zvědavý, bude-li se muset podrobit tělesné prohlídce – vězňové obvykle museli –, ale brzy poznal, jeho že prohlížet nebudou.

„Nějak to uděláme, pane Cowperwoode,“ řekl Jaspers a vstal. „Myslím, že vám v jistých mezích můžu udělat pohodlí. To víte, hotel tady zrovna nevedeme –,“ uchichtl se tiše –, „ale myslím, že vám můžu jakž takž udělat pohodlí. – Johne,“ zavolal do vedlejší místnosti, a když se ospalé faktótum objevilo a ještě si mnulo oči, zeptal se ho: „Máme tady klíč od šestky?“

„Ano, prosím.“

„Přines mi ho.“

John odešel, a než se vrátil, Steger zatím Cowperwoodovi vysvětlil, že kdyby potřeboval něco z oblečení nebo podobných věcí, může si dát cokoli přinést. Steger se prý sám ještě ráno u něho zastaví, aby se spolu poradili, a stejně že k němu přijde kterýkoli člen Cowperwoodovy rodiny, s kterým by chtěl mluvit. Cowperwood okamžitě vysvětlil otci, že si takových návštěv přeje co možná nejmíň. Josef nebo Edward mohou ráno přijít a přinést kufřík plný prádla a tak dále – ale pokud jde o ostatní, ti ať počkají, až jestli se dostane ven, nebo bude tady muset zůstat nadobro. Napadlo ho, že by měl napsat Aileen a varovat ji, aby nic nepodnikala – ale vtom mu právě šerif pokynul a Frank šel mlčky za ním. V otcově a Stegerově doprovodu došel do svého nového obydlí.

Byla to prostá vybílená světnice asi patnáct na dvacet stop velká, s poměrně vysokým stropem, zařízená žlutou dřevěnou postelí s vysokým zadním čelem, žlutou komodou, malým stolkem

z imitovaného třešňového dřeva, třemi docela obyčejnými židlemi s vyplétaným sedadlem a s lenochem ze soustružených ořechových tyček, rovněž mořenými na třešni, a s umyvadlovým stolkem ze žlutě mořeného dřeva, aby se hodil k posteli; na něm stálo umyvadlo, džbán, miska na mýdlo bez víčka a malý, laciný, růžově kvítkovaný pohárek na kartáček na zuby a štětku na holení, který byl jiný než ostatní nádobí a stál pravděpodobně deset centů. Pro šerifa Jasperse měl tento pokoj takovou cenu, jakou za něj mohl v podobných případech právě dostat – pětadvacet až pětatřicet dolarů týdně. Cowperwood bude platit pětatřicet.

Cowperwood přešel rázně k oknu, které vyhlíželo na trávník před budovou, teď zavátý sněhem, a řekl, že myslí, že to je docela dobré. Otec i Steger byli dychtiví a ochotní radit se s ním třeba ještě bůhvíkolik hodin, kdyby si to přál; ale podle něho nebylo o čem mluvit. Nechtělo se mu do hovoru.

„Ať mi Ed ráno přinese nějaké čisté prádlo a dvoje šaty, a to mi úplně stačí. George mi to může shledat,“ řekl otcí. To měl na mysli rodinného sluhu, který zastával funkci komorníka i různé jiné povinnosti. „Řekni Lillian, aby si nedělala starosti. Je mi docela dobře. Bylo by mi milejší, kdyby sem nechodila, jestli budu doopravdy za pět dní venku. Jestli ne, tak na to bude dost času potom. Polib za mě děti.“ A dobromyslně se usmál.

Po svých nesplněných předpovědích, pokud se týče výsledku tohoto předběžného líčení, se Steger téměř bál Cowperwoodovi nějak určitěji nadhodit, co asi Nejvyšší státní soud udělá nebo neudělá. Ale něco říci musil.

„Myslím, Franku, že si nemusíte dělat starosti s tím, jaký výsledek bude mít moje odvolání. Vymůžu výměr o důvodné pochybnosti a to prakticky znamená hotový odklad o dobré dva měsíce, možná i déle. Záruka nebude podle mého asi dělat víc než nanejvýš třicet tisíc dolarů. Děj se co děj, v pěti šesti dnech budete zase venku.“

Cowperwood odpověděl, že v to doufá, a navrhl, aby pro ten den už té věci nechali. Ještě několik bezvýznamných frází a otec i Steger mu konečně popřáli dobrou noc a ponechali ho jeho vlastním myšlenkám. Ale tížila ho únava, a když se sebe shodil šaty a zachumlal se ve své nevalné posteli, brzy usnul.

Kapitola 45

Ať si o životě ve vězení říká, kdo chce, co chce, ať ho třeba zvláštní pokoje, úslužní klíčníci, všeobecná snaha udělat člověku co největší pohodlí zpříjemňují sebevíc, vězení je vězení a to se nedá oddiskutovat. V pokoji, který nebyl po žádné stránce horší než pokoj v průměrném penzionu, si však Cowperwood nicméně uvědomoval charakter oné části tohoto opravdového vězení, která doposud ještě nebyla i údělem jeho. Věděl, tam že jsou cely, pravděpodobně špinavé a páchnoucí a zamořené hmyzem, a že jsou od světa uzavřeny těžkými železnými mřížemi, které by za ním byly řinčivě zapadly stejně snadno jako za těmi, kdo jsou za nimi v tuto chvíli uvězněni, kdyby nebyl mohl zaplatit cenu požadovanou za něco lepšího. To je tedy ta hlásaná lidská rovnost, pomyslně si, která jednomu člověku i v nelítočných klepetech justiční mašinerie dopřává tolik osobní svobody, jaké se právě nyní těší on, kdežto jinému jen proto, že se mu náhodou nedostává důvtipu nebo impozantnosti nebo přátel či bohatství, odpírá ony příjemnější stránky života, jež lze koupit za peníze.

Když se toho rána po přelíčení probudil, divně zneklidněl, až vtom se najednou rozpomněl, že už není ve volném a útulném prostředí vlastní ložnice, nýbrž ve vězeňské cele, nebo spíš v její velice pohodlné náhražce, v pokoji pronajatém od šerifa. Vstal a podíval se z okna. Prostora před budovou i Passayunk Avenue se bělaly sněhem. Několik nákladních vozů se tiše kodrcalo kolem. Tu a tam bylo vidět ojedinělé filadelfské občany, jak tím či oním směrem jdou za svým ranním cílem. Okamžitě začal přemýšlet, co musí udělat, jak musí jednat, aby mohl dál provozovat svoje obchody, aby se rehabilitoval. A za těchto úvah se oblékl a potom zatáhl za šňůru od zvonku, na nějž ho šerif upozornil, že si jím může přivolat zřízence,

který mu zatopí a později mu přinese něco k jídlu. Ošuntělý vězeňský zřízenec v modré uniformě, jenž si byl vědom Cowperwoodovy společenské nadřazenosti podle toho, jaký pokoj obývá, vyrovnal v krbu hraničku z dříví a uhlí a rozdělal oheň a později mu přinesl snídani, která byla sice podstatně jiná než běžná vězeňská strava, ale i tak ještě hodně ubohá.

Po snídani musil Frank přes všechno šerifovo předstírání starostlivého zájmu trpělivě čekat několik hodin, než k němu pustili bratra Edwarda s jeho šaty. Jeden zřízenec mu za spropitné přinesl ranní noviny, ale až na zprávy z finančního světa je Frank přečetl bez zájmu. Pozdě odpoledne přišel Steger s omluvou, že měl mnoho práce s odkládáním jistých právních řízení, ale že Cowperwoodovi u šerifa vyjednal dovolení přijímat návštěvy lidí, kteří s ním mají důležité obchodní jednání.

Mezitím již Cowperwood napsal Aileen, aby se ho za žádných okolností nepokoušela navštívit, protože desátého bude zase venku, a pak že se sejdou buď ještě ten den, nebo hned brzy potom. Ví, že velice touží se s ním vidět, ale má důvod k domněnce, že její pohyby sledují detektivové najatí jejím otcem.

To sice pravda nebylo, ale mučilo ji to v představách a spolu s několika zlehčujícími poznámkami, které nedávno při obědě utrousili Owen a Callum, to zjevně bylo pro její výbušnou povahu téměř nesnesitelné. Jakmile však dostala Cowperwoodův dopis adresovaný ke Calliganovým, nepodnikla nic až do okamžiku, kdy desátého ráno četla v novinách, že Cowperwoodova žádost o vydání výměru o důvodné pochybnosti byla vyřízena příznivě a že Frank bude, alespoň na nějaký čas, opět svobodný člověk. To jí dodalo odvahy, aby udělala, co chtěla udělat již dlouho, a to dát otci lekci, že se dovede obejít bez něho a že ji otec nemůže přinutit k ničemu, co ona udělat nechce. Měla dosud těch dvě stě dolarů, které jí dal Cowperwood, a navíc ještě nějaké vlastní peníze – všeho všudy snad asi tři sta padesát dolarů. To pokládala za dostatečnou částku, aby s ní vydržela,

než její dobrodružná výprava skončí, nebo přinejmenším než se jí podaří zařídit si přiměřenou existenci nějak jinak. Pokud znala svou rodinu a její city vůči své osobě, byla přesvědčena, že všechna bolest bude na jejich straně, nikoli na její. Až otec uvidí, jak pevně je její odhodlání, možná že se rozhodne nechat ji na pokoji a usmíří se s ní. Ale byla rozhodnuta zkusit to tak jako tak, a proto ihned Cowperwooda vyrozuměla, že odchází ke Calliganovým a pozdraví ho již jako svobodného člověka.

Aileenina zpráva byla pro Cowperwooda v jistém směru nemalým zadostučiněním, neboť byl přesvědčen, že na jeho nynější nepříjemné situaci, tak přetrpké, má hlavní vinu protivnictví Butlerovo, a necítil nejmenší výčitky svědomí, že ho raní skrze jeho dceru. Jeho dřívější názor, že není moudré Butlera popuzovat, se ukázal celkem lichý, pomyslel si, a protože toho starého muže nelze usmířit, možná že neuškodí, jestliže mu Aileen ukáže, že si dovede pomoci sama a může být živa bez něho. Třeba ho tím Aileen přinutí, aby změnil svůj postoj k ní a snad i přibrzdil některé ze svých politických machinací proti němu, Cowperwoodovi. V nouzi byla každá pomoc dobrá – a kromě toho teď už neměl opravdu co ztratit a instinkt mu napovídal, že její krok se pravděpodobně ukáže spíš prospěšný než škodlivý –, a proto nepodnikl nic, aby jí v tom zabránil.

Aileen si vzala svoje šperky, nějaké prádlo, dvoje šaty, o kterých se domnívala, že by se jí mohly hodit, a pár jiných drobností a sbalila všechno do nejprostornějšího kufříku, jaký měla. Musela pamatovat také na střevíce a punčochy a přes všechno úsilí viděla, že dovnitř nedokáže složit všechno, co by ráda. Nejhezčí klobouk, který si stůj co stůj chtěla vzít s sebou, bude muset nést v ruce. Udělala z něho zvláštní balíček, který nebyl na pohled zrovna pěkný. Ale přesto se rozhodla, že si ho vezme. Prohrabala šuplátko, kde schovávala peníze a šperky, shledala svých tři sta padesát dolarů a strčila si je do peněženky. Nebylo toho mnoho, jak Aileen sama jasně viděla,

ale Cowperwood jí pomůže. Jestli se mu nepodaří zařídit, aby se o ni mohl starat, a otec se neobměkčí, bude si musit sehnat nějakou práci. Neměla ani tušení, jakou kamennou tvář ukazuje svět těm, kdo nemají žádnou praktickou průpravu a nejsou hospodářsky zdatní. Vůbec neznala neúprosnou tvrdost života. Tohoto desátého prosince čekala, pro dojem si pobrukuje písničku, až slyšela otce scházet dolů k obědu, potom se nahnula přes horní zábradlí, aby se přesvědčila, jsou-li Owen, Callum, Nora i matka již u stolu a není-li nikde v dohledu služebná Katy. Potom vklouzla do otcovy pracovny, vytáhla ze zářadří dopis, položila ho na stůl a zase vyšla. Byl adresován „Otcí“ a zněl:

Drahý tatínku!

Prostě nemůžu udělat, co ode mne žádáš. Došla jsem k přesvědčení, že pana Cowperwooda miluju tuze silně, a proto odcházím. Nehledej mě u něho. Nenajdeš mě tam, kde myslíš. Nejdu k němu, nebudu s ním. Hodlám zkusit nějakou chvíli žít na vlastní pěst, dokud mě on nebude potřebovat a nebude mít možnost si mě vzít. Je mi to strašlivě líto, ale prostě nemůžu udělat, co Ty chceš. Nikdy Ti nemůžu odpustit, jak jsi se mnou jednal. Dej za mne sbohem mamince i Noře a chlapcům.

Aileen

Aby se pojistila, že to otec najde, vzala jeho brýle se silnou obroučkou, které si vždycky bral na čtení, a položila je na dopis. Na okamžik si připadala hrozně divně, trochu jako zlodějka – pocit pro ni úplně nový. Dokonce pocítila i chvilkové vědomí nevědky, promíšené bolestí. Možná že nedělá dobře. Otec k ní byl velice hodný. Matka to jistě ponese ukrutně těžce. Nora bude smutná a Callum a Owen také. Ale co naplat, už jí nerozumějí. Otcův postoj ji rozhořčoval. Mohl přece pochopit, o co tady vlastně jde, ale kdepak, je tuze starý, tuze sešňěrovaný náboženstvím a konvenčními předsudky,

ten to nepochopí nikdy! Možná že jí vůbec nedovolí, aby se vrátila. I kdyby, však ona se už nějak protluče. Ukáže mu. Třeba si sežene nějaké místo učitelky a zůstane bydlet u Calliganových hezky dlouho, jestli to bude muset být, nebo bude dávat hodiny hudby.

Tiše se skradla ze schodů a přešla halu, otevřela domovní dveře a rozhlédla se po ulici. Tmou již plápolaly lucerny a foukal studený vítr. Kufřík byl těžký, ale měla dost síly. Rázně zamířila za roh, který byl asi padesát stop daleko, a potom zahnula na jih krokem poněkud nervózním a podrážděným, neboť to pro ni byla úplně nová zkušenost a všechno jí připadalo tak nedůstojné, tak nepodobné ničemu, co až dosud byla zvyklá dělat. Konečně na jednom dalším rohu postavila kufřík na zem, aby si odpočinula. Nějaký hoch, který si někde ve tmě hvízdal, upoutal její pozornost, a když přišel blíž, zavolala na něho: „Hej, chlapče! Pojd' sem!“

Došel k ní a zvědavě se na ni díval.

„Chceš si něco vydělat?“

„Jistě, paní,“ přisvědčil zdvořile a pošoupl si špinavou čepici na ucho.

„Tak mi pomoz s tímhle kufříkem,“ řekla Aileen a hoch kufřík zdvihl a vykročil s ní.

Konečně došla ke Calliganovým a za velkého rozruchu byla uvedena do lůna svého nového domova. Jakmile do něho jednou patřičně zapadla, brala své postavení značně bezstarostně a s klidnou pečlivostí si rozložila drobné toaletní potřeby i garderobu. Fakt, že už nebude mít k dispozici Kathleen, komornou, která dosud obsluhovala ji a matku a Noru dohromady, jí sice připadal divný, ale nijak krušný. Ani ji nenapadlo, že se s tím přepychem rozloučila nadobro, a to ji utěšovalo a přinášelo jí spokojenost. Mamie Calliganová i její matka ji zbožně obskakovaly, a tak nevypadla docela z ovzduší, po jakém prahla a jakému byla zvyklá.

Kapitola 46

V butlerovském domově se mezitím rodina scházela k obědu. Paní Butlerová seděla v boubelaté spokojenosti na dolním konci stolu, šedivé vlasy sčesané z kulatého, lesklého čela hladce dozadu. Měla na sobě tmavošedé hedvábné šaty, zdobené šedobílou pruhovanou stužkou. Znamenitě se hodily k její živé letoře. Aileen matce nadiktovala, co si má vybrat, a dohlédla, aby byly správně ušity. Nora byla v bledě zelených šatech s červenými sametovými manžetami a límečkem roztomile mladistvá. Vypadala mladá, štíhlá, radostná. Její oči, pleť a vlasy zářily svěžestí a zdravím. Pohrávala si se šňůrou korálů, které jí matka právě darovala.

„No, podívej se přece, Callume,“ řekla bratrovi, který seděl proti ní a netečně bubnoval nožem a vidličkou o stůl. „Nejsou báječné? Dala mi je mamá.“

„Být na místě mamá já, tak bych tě tolik nerozmazloval. Víš, co bys dostala ode mne – nevíš?“

„Copak?“

Podíval se na ni škádlivě. Nora se na něj místo odpovědi ušklíbala. Právě v tu chvíli vešel Owen a posadil se na své místo u stolu. Paní Butlerová zahlédla Nořinu grimasu.

„No, takhle si bratrovu lásku nezískáš, na to můžeš vzít jed,“ napomenula ji.

„Bože, to byl den!“ prohodil Owen unaveně a rozkládal si ubrousek. „Dnes jsem zase jednou měl práce, že nevím, kde mi hlava stojí.“

„Nějaká starost?“ zeptala se matka účastně.

„Nic zvlášť vážného, máti,“ odpověděl jí. „Prostě všechno dohromady – obvyklý mišmaš, nic jiného.“

„To aby ses teda dobře a důkladně najedl, to tě postaví zase na nohy,“ řekla matka vesele a srdečně. „Thompson –,“ to měla na mysli

rodinného kupce –, „nám přinesl čerstvé fizule, co právě dostal. Musíš si vzít, aspoň ochutnat.“

„To se ví, ‚fizule‘ to správej, ať je to, co chce, Owene,“ zavtipkoval Callum. „Maminka na to kápla.“

„Jsou báječné, abys věděl,“ namítla paní Butlerová bez nejmenšího tušení, že Callum žertuje.

„O tom vůbec nepochybuju, mami,“ odpověděl Callum. „Pravá výživa pro mozek. Musím dát kapku Noře!“

„Raděj si jich kapku sněz sám, chytráku. No ne, jsi ty ale dnes nějak dobře naložený. To asi máš nějaké rande. To je asi ono.“

„Tos uhodla, Noro. Jsi chytrá holka. Hned pět nebo šest. Každé tak na deset až patnáct minut. Kdybys byla milejší, šel bych na rande s tebou.“

„To ti rád věřím, jen kdybys mohl,“ posmívala se mu Nora. „Ale abys věděl, já bych ti to nedovolila. Připadala bych si moc ubohá, kdybych nemohla dostat někoho lepšího, než jsi ty.“

„Tak dobrého, jako jsem já, chceš říct,“ opravil ji Callum.

„Děti, děti!“ přerušila je klidně paní Butlerová a rozhlédla se po starém sluhovi Johnovi. „Ještě minutku a začnete se hádat. Tak teď ticho. Už jde tatínek. Kde je Aileen?“

Těžkým krokem vešel Butler a zaujal své místo.

Vzápětí se objevil sluha John a kromě jiných jídel přinášel i velkou mísu fazolí. Paní Butlerová ho požádala, aby někoho poslal pro Aileen.

„Tak se mi zdá, že se ochlazuje,“ pravil Butler, aby navázal hovor, a díval se přitom na Aileeninu prázdnou židli. Za chvíličku přijde – ona, jeho těžký problém. Byl poslední dva měsíce velice taktní – vyhýbal se v její přítomnosti jakékoli zmínce o Cowperwoodovi, pokud to jenom šlo.

„Je už chladněji,“ přisvědčil Owen, „o hodně chladněji. Ted’ už brzo budeme mít opravdovou zimu.“

Starý John začal po radě nabízet jednotlivá jídla; ale i když všichni byli již obslouženi, Aileen ještě stále nepřicházela.

„Běžte se podívat, John, kde je Aileen,“ prohodila paní Butlerová starostlivě. „Jídlo jí vystydne.“

Starý John se vrátil se zprávou, že Aileen není ve svém pokoji.

„Ale někde přeci být musí,“ opáčila paní Butlerová docela maličko zaraženě. „Vždyť ona přijde, když bude chtít, žádná starost. Však ví, že je čas k jídlu.“

Hovor se stočil z nového vodovodu, který se plánoval, na novou radnici, jejíž stavba se právě blížila dokončení; potom na Cowperwoodovy finanční a společenské potíže a na stav akciového trhu všeobecně; na nový zlatý důl v Arizoně; na odjezd paní Mollenhauerové do Evropy, stanovený na příští úterý, s příslušnými poznámkami Nořinými a Callumovými; na vánoční ples, který se měl pořádat ve prospěch dobročinných účelů.

„Na ten bude Aileen jistě chtít jít,“ poznamenala paní Butlerová.

„Já jdu určitě, to si piš,“ přihlásila se Nora.

„Kdopak tě vezme?“ zeptal se Callum.

„To je moje věc, panáčku,“ odsekla pohotově.

Bylo po jídle a paní Butlerová se pomalu vydala do Aileenina pokoje, aby se podívala, proč Aileen nepřišla dolů k obědu. Butler se uchýlil do svého „kutlochu“ a z duše si přál, aby se mohl se vším, co ho trápí, svěřit ženě. Jen se posadil a povytáhl plamen lampy, spatřil na svém psacím stole onen dopis. Okamžitě poznal Aileenino písmo. Co to má znamenat, že mu píše? Přepadlo ho tušení něčeho neblahého, a když dopis pomalu otevřel a nasadil si brýle, vážně se do něho zahleděl.

Tak Aileen je tedy pryč. Starý muž hleděl strnule na každé slovo, jako kdyby bylo psáno ohnivým písmem. Říká, že neodešla s Cowperwoodem. Ale i tak je docela možné, že utekl z Filadelfie a vzal ji s sebou. To je poslední kapka. Tohle to dodělalo. Aileen vyhlákaná z domova – kam – do čeho? Ale stejně se Butlerovi nechtělo uvěřit, že ji k tomu činu svedl Cowperwood. Má přece tolik v sázce; postihlo by to rodinu jeho i Butlerovu. Noviny by se toho určitě

rychle domácky. Vstal, drtě dopis v ruce, ale vtom zaslechl nějaký šramot a ohlédl se po něm. Vcházela k němu jeho žena. Vzchopil se a strčil dopis do kapsy.

„Aileen není ve svém pokoji,“ ohlásila znepokojeně. „Říkala ti snad něco, že dnes někam jde, nevíš?“

„Neříkala,“ odpověděl po pravdě a v duchu hádal, jak brzy to bude musit ženě prozradit.

„To je zvláštní,“ pokračovala paní Butlerová váhavě. „To si musela jít něco obstarat. Jen se divím, že by nikomu nic neřekla.“

Butler nedával nic najevo. Neodvažoval se. „Však ona přijde,“ řekl spíš proto, aby získal čas, než z nějaké jiné příčiny. Mrzelo ho, že se musí tak přetvařovat. Paní Butlerová odešla a Butler za ní zavřel dveře. Potom vytáhl dopis z kapsy a znovu si ho přečetl. To děvče je učiněný blázen. To, co dělá, je dočista ztřeštěný, nelidský, nesmyslný kousek. Kam jinam by mohla jít než ke Cowperwoodovi? Chybí přece jenom krůček, aby měla na krku veřejný skandál – a tímhle do něho právě spadne. Pokud může posoudit, dá se v tom udělat jenom jedno: promluvit si s Cowperwoodem, jestli je ještě vůbec ve Filadelfii, ten o ní bude vědět. Ano, půjde k němu – bude mu hrozit, kašulírovat, fakticky ho zahubí, jestli bude zapotřebí. Aileen se musí vrátit. Do Evropy snad jezdit nemusí, ale musí se vrátit a slušně se chovat, přinejmenším tak dlouho, než Cowperwood bude mít možnost zákonně se s ní oženit. Víc prozatím žádat nemůže. Aileen bude muset počkat a on, její otec, se jednou možná přemůže a k jejímu hanebnému záměru přikývne. Strašné pomyšlení! Její matku to zabije, její sestru to zneuctí. Vstal, sundal si z věšáku klobouk, oblékl plášť a vydal se na cestu.

Po příchodu do Cowperwoodova domu byl uveden do přijímacího pokoje. Cowperwood seděl v tu dobu právě ve své pracovně a prohlížel nějaké osobní doklady. Bylo pro Cowperwooda příznačné, že v něm ohlášení Butlerova příchodu neroznítilo sebemenší vzrušení. Tak Butler tedy přišel. To ovšem znamená, že Aileen odešla. Nuže vzhůru do bitvy, do měření nikoli slovy, ale váhou

osobnosti. Cítil se rozumově, společensky i po každé jiné stránce silnější než jeho protivník. Ona nehmotná náplň jeho bytosti, kterou nazýváme životem, nabyla tvrdé struktury ocele. Uvědomil si, že ačkoli své ženě a otci říkal, že určití politikové, mezi něž patří i Butler, se snaží udělat si z něho hromosvod, přesto jeho rodina nepovažuje Butlera za nadobro znepráteného i osobně, a proto je nutno zachovat obvyklou zdvořilost. Ukrutně rád by ho usmířil, bude-li to možné, klidně a přátelsky s ním prohodil holá životní fakta. Ale tahle věc s Aileen se musí teď vyřídit jednou provždycky. A s touto myšlenkou v hlavě kráčet rychle dolů, aby se setkal s Butlerem.

Jakmile se starý pán dověděl, že Cowperwood je doma a přijme ho, rozhodl se své jednání s finančníkem vést co možná zkrátka a účinně. Když zaslechl Cowperwoodův krok, stejně lehký a pružný jako kdy jindy, téměř neznatelně sebou škulbl.

„Dobrý večer, pane Butlere,“ pozdravil ho Cowperwood přívětivě, hned jak ho spatřil, a podával mu ruku. „Čím vám mohu posloužit?“

„Za prvé můžete tady tohle přede mnou schovat,“ pravil Butler, narážející zamračeně na Cowperwoodovu ruku, „nemám pro to upotřebení. Přišel jsem si s vámi promluvit jenom o své dceři a žádám jasnou odpověď. Kde je?“

„To myslíte Aileen?“ zeptal se Cowperwood a pozoroval ho pevným, zpytavým, neproniknutelným pohledem. Předsadil tu otázku pouze proto, aby získal chvilíčku času na přemýšlení. „Co vám o ní mohu říci?“

„Můžete mi říct jedno, pokud vím – kde je. A můžete ji přemluvit, aby se vrátila domů, kam patří. Byl to nešťastný osud, že jste kdy vůbec překročil práh mého domu – ale nebudu tady u vás plýtvat slovy. Hezky mi povíte, kde je moje dcera, a od nynějška ji necháte na pokoji, nebo –“ Pěsti starého muže se sevřely jako svěrák a hrud' se mu dmula potlačovaným vztekem. „Jestli máte rozum, človče,

tak mě nebudete dohánět do krajnosti," dodal po chvilce, když zčásti zase nabyl rovnováhy. „Nechci žádné tahání s vámi. Chci svou dceru.“

„Podívejte se, pane Butlere,“ řekl Cowperwood docela klidně, vychutnávaje situaci pro onen pronikavý pocit převahy, který v něm vzbuzovala. „Chci k vám být naprosto upřímný, jestliže mi dovolíte. Mohu vědět, kde vaše dcera je, a také nemusím. Mohu mít chuť vám to povědět, a také nemusím. Také si může ona přát, abych vám to neřekl. Ale nehodláte-li se mnou mluvit zdvořilou formou, není vůbec zapotřebí, abychom v hovoru pokračovali. Máte právo se zařídit, jak je vám libo. Nešel byste se mnou nahoru do mého pokoje? Tam můžeme mluvit volněji.“

Butler se díval na svého někdejšího chráněnce s bezmezným úžasem. Při všech svých zkušenostech se ještě nikdy v životě nesetkal s typem nebezpečnějším – s člověkem tak přívětivým, uhlazeným, energickým, neohroženým. Ten člověk k němu věru přišel v rouše beránka a vyklubal se z něho dravý vlk. Uvěznění mu nenahnalo ani špetičku bázně.

„Nikam do vašeho pokoje nepůjdu,“ odmítl Butler, „a vy se s ní z Filadelfie nedostanete, jestli to je to, na co studujete. O to se už postarat můžu. Vy si myslíte, že nade mnou máte vrch, jak vidím, a mermomocí z toho chcete něco vytlout. To teda nemáte, abyste věděl. Nestačilo vám, že jste ke mně přišel jako žebrák a škemral u mě o pomoc a že já se vás ujal a pomohl vám, co bylo v mých silách – navíc jste mi ještě musel ukrást dceru! Nebýt holčiny matky a její sestry a bratrů – slušnějších mužských, než jaký kdy může uzrát z vás –, na místě bych vám rozbil hlavu. Svést mladou nevinnou dívku a udělat z ní špatnou ženskou, když jste ještě ke všemu ženatý! Děkuje pánubohu, že tady s vámi teď mluvím já, a ne některý z mých synů, protože jinak by bylo po vás, dřív než byste stačil říct, co máte za lubem.“

Starým mužem lomcoval zuřivý, ale bezmocný vztek.

„Je mi líto, pane Butlere,“ odpověděl Cowperwood klidně, „ale jsem ochoten vám všechno vysvětlit, jenže vy mě nenecháte. Nemám v úmyslu ani vaši dceru unést, ani odjet z Filadelfie. Měl byste mě znát již dost dobře, abyste věděl, že na nic takového nepomýšlím – moje finanční zájmy jsou tuze rozsáhlé. Oba jsme praktičtí lidé. Měli bychom být schopni si tu věc prohovořit a nějak se spolu dohodnout. Již dávno mě napadlo, že bych k vám mohl zajít a všechno vám vysvětlit – ale byl jsem pevně přesvědčen, že byste mě nevyslechl. Ale když jste již zde, rád bych si s vámi o tom promluvil. Půjдете-li se mnou nahoru do mého pokoje, milerád to učiním – jinak ovšem ne. Nepůjдете nahoru?“

Butler viděl, že Cowperwood má vrch. Snad nejlíp, aby přece jen šel nahoru. Jinak očividně žádné informace nezíská.

„No dobrá,“ přisvědčil.

Zcela přátelsky ho Cowperwood zavedl nahoru, a když vešli do jeho soukromé pracovny, zavřel za sebou dveře.

„Měli bychom být schopni si tu věc prohovořit a nějak se spolu dohodnout,“ řekl znovu, když byli v pokoji a dveře byly zavřené. „Nejsem tak špatný, jak si myslíte, ačkoli vím, že se zdám velice špatný.“ Butlerův pohled ho stíhal pohrdáním. „Miluju vaši dceru a ona miluje mne. Víím, že se v duchu ptáte, jak ji mohu milovat, když jsem ještě stále ženatý. Ale ujišťuji vás, že ji mohu milovat a že ji také miluju. Nejsem v manželství šťastný. Kdyby do toho nebyla přišla tahle panika, doufal jsem, že se s ženou dohodnu na rozvodu a potom se ožením s Aileen. Moje úmysly jsou naprosto poctivé. Situace, na kterou si ovšem stěžovat můžete, je případ, na který jste narazil před několika týdny. Bylo to nerozvážné, ale úplně lidské. Vaše dcera si nestěžuje – ona to chápe.“

Při zmínce o své dceři v této souvislosti se Butler zarděl hněvem a studem, ale ovládl se.

„A vy si asi myslíte, protože si ona nestěžuje, že je všechno v pořádku, ne?“ zeptal se jízlivě.

„Z mého hlediska ano, z vašeho ne. Vy máte jeden životní názor, pane Butlere, a já mám jiný.“

„V tomhle máte pravdu,“ přerušil ho Butler, „aspoň pro jednou.“

„To ještě neprokazuje, že ten či onen z nás dvou má názor správný nebo mylný. Podle mého soudu daný cíl ospravedlňuje použité prostředky. Cíl, který mám na mysli já, je oženit se s Aileen. Podaří-li se mi nějak vybřednout z téhle překérní finanční situace, v jaké právě jsem, pak se s ní také ožením. Samo sebou se rozumí, že bych k tomu rád měl váš souhlas a Aileen rovněž – ale nezískáme-li ho, jaká pomoc.“ (Cowperwood si myslel, že tato slova, i když třebas nebudou mít na hledisko starého stavitele účinek zrovna uklidňující, přesto musí nějak zapůsobit na jeho úsudek, co je možné nebo nutné. Bez vyhlídky na sňatek je Aileenino nynější postavení velice trapné. A ačkoli je on, Cowperwood, v očích veřejnosti uznaným defraudantem, to z něho ještě skutečného defraudanta nedělá. Možná že bude zproštěn a znovu se vypracuje – ne možná, ale určitě – a Aileen by za daných okolností měla být ráda, kdyby si ho mohla vzít. Neměl dostatečný pojem o tom, jak hluboké jsou Butlerovy náboženské a mravní předsudky.) „Jak to vidím já,“ pokračoval Frank, „tak v poslední době jste udělal všechno, co je ve vašich silách, abyste mě srazil – podle mého patrně kvůli Aileen. Ale tím prostě jen oddalujete to, co chci udělat.“

„Vy byste tedy asi rád, abych vám k tomu ještě pomáhal, ne?“ utrousil Butler s bezmezným odporem a přemáháním.

„Chci si vzít Aileen,“ opakoval Cowperwood, aby své stanovisko zdůraznil, „a ona si chce vzít mne. Ať již chováte pocity jakékoli, za daných okolností proti tomu nemůžete mít žádné věcné námitky, o tom jsem přesvědčen. A přece mi dál házíte klacky pod nohy – ztěžujete mi udělat to, co ve skutečnosti dobře víte, že by se stát mělo.“

„Jste ničema,“ prohlásil Butler, který docela jasně prohlédl jeho pohnutky. „Podle mého mínění jste šejdíř, a žádné svoje dítě nechci vidět v nějakém vztahu k vám. Když uvážím, jak se věci do dneška

vyvinuly, neříkám, že by nebylo lepší, aby si vás vzala, kdybyste byl volný. Je to jediná slušná věc, kterou byste mohl udělat – jestli byste to udělal, ale já pochybuju. Ale to je teď úplně vedlejší. O co vám může jít, že ji někde schováváte? Vztít si ji nemůžete. Rozvod získat nemůžete. Už takhle máte plné ruce práce se všemi těmi soudními procesy, abyste se obhájil a nemusel jít sedět. Děvče pro vás bude znamenat jen další výdaje, a vy budete myslím všechny peníze, co máte, potřebovat na jiné věci. Co tím chcete docílit, že ji vytahujete ze slušného domova a stavíte ji do takového světla, že byste se styděl si ji vzít, kdybyste se mohl ženit? To nejmenší, co byste mohl udělat, kdyby ve vás byl aspoň kousíček pořádného mužského a měl jste aspoň špetičku toho citu, který se vám zlíbilo nazývat láskou, by bylo nechat ji doma a co možná dbát na její dobrou pověst. Pamatujte si, že ať už jste z ní udělal nevímco, ještě pořád ji mám za tisíckrát lepší, než jakou si vy zasluhujete. Ale kdyby ve vás byl zbyl jediný ždíbeček smyslu pro slušnost, nedopustil byste, aby dělala hanbu rodině a rvala srdce staré matce, a to pro nic jiného, než abyste z ní udělal něco ještě horšího, než už je. Co dobrého si od toho, prosím vás, slibujete? Co dobrého můžete čekat, že z toho vzejde? Pane na nebi, kdybyste měl jen krapítek rozumu, myslel bych, že to musíte jasně vidět sám. Vždyť si svízele jenom přiděláváte, místo abyste je odstraňoval – a ona vám za to pozděj děkovat nebude.“

Zarazil se poněkud udiven, že se nechal strhnout k polemice. Jeho pohrdání k tomu člověku bylo tak silné, že se na něj skoro ani nemohl podívat, ale bylo jeho povinností i nezbytností přivést Aileen zpátky domů. Cowperwood se na něj díval jako člověk, který druhému věnuje vážnou pozornost. Zdálo se, že hluboce uvažuje o tom, co Butler právě povídal.

„Abych vám řekl pravdu, pane Butlere,“ pravil, „vůbec jsem nechtěl, aby Aileen opustila domov, a sama vám to také potvrdí, budete-li s ní o tom někdy mluvit. Snažil jsem se, seč jsem byl, abych

ji od toho odradil, ale když trvala na svém, že odejde, nemohl jsem udělat nic jiného než zajistit, ať jde, kam jde, aby o sebe měla dobře postaráno. Strašlivě ji pobuřovalo pomýšlení, že jste ji dal sledovat detektivy. To spolu se skutečností, že jste ji chtěl proti její vůli poslat někam pryč, byly hlavní důvody, proč odešla. Ujišťuji vás, že jsem nechtěl, aby odcházela z domova. Někdy myslím zapomínáte, pane Butlere, že Aileen je dospělá žena a že má vlastní vůli. Myslíte si, že ji k její velké škodě ovládám. Věc se má tak, že ji skutečně vřele miluju, ne chvilí, ale již tři nebo čtyři roky – a máte-li o lásce nějaké ponětí, pak jistě víte, že láska znamená vždycky nadvládu nad druhým. Nijak Aileen neukřivdím, když řeknu, že na mne měla vždycky stejně silný vliv jako já na ni. Miluju ji a v tom vězí příčina všech těchto potíží. Přijdete si ke mně a trváte na tom, že vám musím vrátit dceru. Skutečnost je taková, že vlastně ani nevím, je-li to vůbec v mé moci, nebo ne. Nevím, půjde-li opravdu, i když to na ní budu chtít. Mohla by se třeba obrátit proti mně a říkat, že ji už nemám rád. To není pravda a já bych nechtěl, aby si něco takového myslila. Jak jsem vám již řekl, strašlivě ji uráží to, co jste jí udělal, a stejně tak i vaše snaha, aby odjela z Filadelfie. K nápravě těchto skutečností můžete udělat právě tolik jako já. Mohl bych vám povědět, kde je, ale nejsem si jist, že bych to chtěl udělat. Rozhodně vám to však neřeknu dříve, dokud nebudu vědět, jaké stanovisko hodláte zaujmout vůči ní i celému tomu programu.“

Zmlkl a díval se klidně na starého stavitele, který ho oplátkou pozoroval mračným pohledem.

„O jakém programu to mluvíte?“ zeptal se Butler, pozoruhodným vývojem této rozmluvy zaujatý.

Proti své vůli začínal celou situaci vidět z maličko jiného hlediska. Scéna se do jisté míry změnila. Připadalo mu, že Cowperwood je v té věci celkem upřímný. Jeho sliby jsou třeba všechny liché, ale snad Aileen skutečně miluje – a je i možné, že má doopravdy v úmyslu dát se časem se ženou rozvést a vzít si Aileen. Rozvod, jak

Butler ví, se přičí předpisům a učení katolické církve, kterou má v takové úctě. Zákony boží a veškerý smysl pro slušnost prikazují, že Cowperwood nesmí opustit svou manželku a děti a pojmout jinou ženu – ani ne Aileen, aby ji zachránil. Z hlediska sociologického to je záměr vysloveně zločinný a ukazuje, jaký je Cowperwood lotr; ale naproti tomu zase Cowperwood není katolík, jeho životní názory nejsou totožné s názory jeho, Butlerovými, a kromě toho, a to je nejhorší ze všeho (nepochybně zčásti vinou samé Aileen a jejího temperamentu), velice závažně uškodil jejímu postavení. Nebude možná zrovna snadné znovu v ní probudit smysl pro slušnost a normální život, a proto ta věc stojí za to, aby k ní přihlédl. Butler věděl, že nakonec nemůže k ničemu takovému svolit – rozhodně ne, má-li zůstat věren církvi ale byl natolik lidský, aby přese všechno o tom uvažoval. Mimoto chtěl, aby se Aileen vrátila – a od nynějška, věděl, bude také sama Aileen mít co mluvit do otázky, jaká má být její budoucnost.

„Nu, to je celkem jednoduché,“ odpověděl Cowperwood. „Za prvé bych byl rád, kdybyste upustil od svého odporu proti tomu, aby Aileen zůstala ve Filadelfii – a za druhé bych rád, abyste zanechal svých útoků na mne.“ Tu se Cowperwood lichotivě usmál. Vskutku doufal, že se mu jeho velkomyslným postojem po celé to jednání podaří Butlera zčásti usmířit. „Samozřejmě že vás k tomu nemohu přinutit, pane Butlere, nebudete-li to chtít udělat sám. Přivádím na to řeč pouze proto, poněvadž jsem přesvědčen, že nebýt Aileen, nebyl byste se ke mně nikdy zachoval takovým způsobem, jak jste se zachoval. Dověděl jsem se, že jste dostal anonymní dopis, a téhož odpoledne jste mi vypověděl svou půjčku. Od té doby jsem pak slyšel hned z té strany, hned z jiné, že jste proti mně silně zaujatý, a k tomu bych pouze rád poznamenal, že bych si přál, abyste nebyl. Neprovinil jsem se žádnou zpronevěrou nějakých šedesáti tisíc dolarů, a vy to dobře víte. Měl jsem nejlepší úmysly. Ve chvíli, kdy jsem těch certifikátů použil, jsem nemyslel, že udělám úpadek,

a nebýt několika dalších půjček, které mi věřitelé vypověděli, byl bych vydržel do konce měsíce a včas je vrátil jako vždycky předtím. Odjakživa jsem si vaše přátelství cenil velmi vysoko a je mi líto, že jsem o ně přišel. Tím jsem řekl všechno, co jsem měl na srdci.“

Butler pozoroval Cowperwooda chytrým, zkoumavým pohledem. Tenhle člověk nějakou tu dobrou vlastnost má, ale vězí v něm i ukrutně moc špatnosti. Butler věděl úplně přesně, jak si ten šek opatřil, a ještě hodně dalších podrobností s tím souvisících. Styl, jakým dnes vynesl své karty, si v ničem nezadá s jeho vystupováním, když k němu přiběhl ten večer po vypuknutí požáru. Je prostě prohnáný a vypočítavý a bezcitný.

„Nic vám neslibuju,“ pravil. „Řekněte mi, kde je moje dcera, a já si nechám tu věc rozležet v hlavě. Nemáte teď na mě žádný nárok a já vám nedlužím žádnou laskavost. Ale stejně si to nechám rozležet v hlavě.“

„To mi docela vyhovuje,“ odpověděl Cowperwood. „Víc ani nemohu očekávat. Ale jak to bude s Aileen? Ještě pořád chcete, aby odjela z Filadelfie?“

„Jestli se usadí a bude se řádně chovat, tak ne – ale tohle mezi vámi a jí musí skončit. Tropí rodině hanbu a navrch ještě zatracuje svou duši. A to samé děláte se svou duší i vy. Na hovor o všem jiném bude dost času, až budete volný. Víc než to vám dnes neslíbím.“

Uspokojen, že Aileenin poslední krok jí skutečně posloužil, i když jemu osobně nijak zvlášť nepomohl, byl Cowperwood nyní přesvědčen, že by udělala dobře, kdyby se teď okamžitě vrátila domů. Nemohl předvídat, jak jeho odvolání k Nejvyššímu státnímu soudu nakonec dopadne. Jeho žádosti o nové přelíčení, která bude nyní na základě získaného výměru o důvodné pochybnosti podána, nemusí také být vyhověno, a v tom případě si bude muset jistý čas odsedět v káznici. A bude-li nucen jít do káznice, bude Aileen v kruhu vlastní rodiny chráněnější, povede se jí líp. Sám bude mít příští dva měsíce nemožně plné ruce práce, dokud se nedoví, jak to dopadá s jeho

odvoláním. A potom – nu, potom se bude rvát zase dál, ať se stane, co stane.

Po celý čas, co takovýmto způsobem prosazoval svou věc, Cowperwood přemýšlel, jak to udělat, aby tuto kompromisní dohodu splnil a přitom si zachoval Aileeninu lásku a nezranil ji v jejích citech, bude-li na ni naléhat, aby se vrátila domů. Věděl, že se Aileen neuvolí zanechat schůzek s ním, a také ani nechtěl, aby to udělala. Hrál by ubohou roli, kdyby Butlerovi řekl, kde Aileen je, a kdyby pro to neměl dobrý a dostatečný důvod. Nehodlal to ani učinit, dokud nebude přesně vědět, jak celou věc provést – jak postupovat, aby tento návrh byl pro Aileen co možná přijatelný. Věděl, že Aileen nebude dlouho spokojená tam, kde prozatím je. Sáhla k útěku dílem pro Butlerův prudký odpor k němu, Frankovi, a dílem pro jeho zatvrzelou snahu ji přimět k odjezdu z Filadelfie a povolnému chování; ale tato druhá příčina je nyní zčásti odstraněna. Butler přes všechny svoje řeči už není neúprosná Nemesis. Taje, jhne – překypuje touhou, aby našel dceru, překypuje ochotou jí odpustit. Je zbitý, doslova poražený svou vlastní zbraní – to Cowperwood jasně vidí v očích toho starého člověka. Kdyby si mohl osobně promluvit s Aileen a vysvětlit jí, jak se věci právě mají, s jistotou si ji troufá přesvědčit, že bude jen k jejich obapolnému prospěchu, alespoň pro přítomnou chvíli, jestliže se tato záležitost urovná mírumilovně. K tomu cíli je tedy zapotřebí nejdřív Butlera přimět, aby někde počkal – snad nejlíp zde –, mezitímco on zajde k ní a promluví si s ní. Až se Aileen doví, jak se situace vyvinula, pravděpodobně se podvolí.

„To nejlepší, co mohu za daných okolností udělat,“ řekl Cowperwood po chvíli, „by snad bylo, kdybych tak za dva za tři dny zašel k Aileen a zeptal se jí, co hodlá dělat. Mohu jí celou věc vysvětlit, a bude-li chtít, může se vrátit domů. Slibuju, že jí vyřídím všechno, co mi uložíte.“

„Dva tři dny!“ zvolal Butler popuzeně. „Žádné dva tři dny! Musí se vrátit domů dnes! Matka ještě vůbec neví, že odešla z domova. Musí to být dnes! Seberu se a sám si ji přivedu ještě dnes.“

„Ne, to nepůjde,“ řekl Cowperwood. „Budu muset jít já. Přejete-li si zde počkat, podívám se, co se dá dělat, a pak vám sdělím výsledek.“

„Tak dobrá,“ zabručel Butler, který nyní přecházel s rukama za zády po pokoji sem a tam. „Ale pro boha živého, pospěšte si s tím. Každá minuta je drahá.“ To myslil na ženu. Cowperwood zavolal sluhu, poručil si připravit bryčku a Georgeovi dal na starost, aby do jeho soukromé pracovny nikoho nepouštěl. A potom, zatímco se Butler v tomto pokoji pro něho tak odporném procházel sem a tam, Cowperwood chvatně odjel.

Kapitola 47

Ačkoli bylo málem jedenáct hodin, než dojel ke Calliganovým, byla Aileen dosud vzhůru. Seděla ve své ložnici nahoře a svěřovala Mamii a paní Calliganové drobtý ze svých společenských zážitků, když vtom zazněl zvonek a paní Calliganová sešla ke dveřím a otevřela Cowperwoodovi.

„Je zde myslím slečna Butlerová, že ano?“ řekl. „Prosím, vyřídila byste jí laskavě, že jí přináším vzkaz od jejího otce?“

Třebaže jim Aileen přísně uložila, že její přítomnost u nich nesmějí prozradit ani členům její rodiny, Cowperwoodovo sebevědomé vystupování a vyslovení Butlerova jména zbavilo paní Calliganovou vší duchapřítomnosti.

„Počkejte okamžik,“ odpověděla, „podívám se.“

Ustoupila o krok a Cowperwood okamžitě vešel dovnitř a sundal si klobouk s výrazem člověka, který je přesvědčen, že tam Aileen je. „Řekněte jí, prosím, že bych si s ní rád jenom chvíličku promluvil,“ zavolal za paní Calliganovou, když už stoupala po schodech, a zesílil přitom hlas v naději, že ho snad Aileen uslyší. Zaslechla ho a ihned seběhla do přízemí. Nadmíru ji překvapovalo pomyšlení, že Frank přichází tak brzy, a ve své marnivosti se domnívala, že doma musí být hrozné pozdvižení. Bylo by ji velice rmoutilo, kdyby to byli přijali klidně.

Obě Calliganovy by byly rády slyšely, co se dole povídá, ale Cowperwood byl opatrný. Když scházela ze schodů, položil si na ústa prst na znamení, aby mlčela, a zeptal se:

„Slečna Butlerová, nemýlím se?“

„Ano,“ odpověděla Aileen se spikleneckým úsměvem. Její jedinou touhou bylo ho políbit. „Co se děje, můj milovaný?“ dodala tiše.

„Obávám se, zlato,“ šeptal Cowperwood, „že se budeš muset vrátit domů. Jestli nepůjdeš, bude z toho u vás hotové dopuštění. Tvoje

matka ještě nic neví, jak se zdá, a tvůj otec sedí právě u mne doma a čeká na tebe. Jestli půjdeš, možná že mi to hodně pomůže. Dovol, abych ti to vysvětlil – “ Tu se pustil do podrobného vyličení svého rozhovoru s Butlerem i svých vlastních názorů v této věci. Výraz Aileeniny tváře se co chvíli měnil podle toho, kterou z různých stránek problému jí právě předkládal k uvážení; ale přesvědčena jasností, s níž jí celou věc vyložil, i jeho ujištěním, že se budou moci i nadále nerušeně stýkat jako dříve, jakmile se tato otázka vyřeší, rozhodla se vrátit. Otcova kapitulace byla v jistém směru velkým vítězstvím. – Rozloučila se patřičně s oběma Calliganovými, přičemž jim s úsměvem řekla, že to doma bez ní nemohou vydržet a že si pro svoje věci pošle později, a odjela s Cowperwoodem před jeho dům. Tam ji požádal, aby počkala v bryčce, než pošle otce dolů.

„No?“ vyhrkl Butler hrozivě na Franka, když ten otevřel dveře a nikde nebylo vidět Aileen.

„Najdete ji před domem v mé bryčce,“ odpověděl Cowperwood. „Je-li vám libo, můžete použít mého vozu. Pošlu si pro něj sluhu.“

„Ne, děkuju vám. Půjdemě pěšky,“ odmítl Butler. Cowperwood zavolal sluhu, aby se postaral o vůz, a Butler důstojně vyšel ze dveří.

Musil si přiznat, že Cowperwoodův vliv na jeho dceru je strašlivý a pravděpodobně trvalý. Nemůže patrně udělat nic lepšího než nepouštět ji z okruhu domova, kde je snad ještě stále možno přivést ji k rozumu. Ze strachu, aby se jí něco znovu nelibě nedotklo, vedl s ní cestou domů rozhovor velice zdrženlivý. Jakákoli polemika byla vyloučena.

„Mohla sis se mnou ještě jednou promluvit, Aileen, než jsi šla,“ řekl. „Matka by byla zoufalstvím bez sebe, kdyby věděla, že jsi odešla z domova. Ještě nic neví. Budeš muset říct, žeš někde zůstala na oběd.“

„Byla jsem u Calliganových,“ odpověděla Aileen. „To je docela jednoduché. V tom nebude maminka nic vidět.“

„Je mi těžko u srdce, Aileen. Doufám, že se nad svým chováním zamyslíš a polepíš se. Nic víc prozatím neřeknu.“

Aileen se vrátila do svého pokoje, pro tu chvíli v náladě vysloveně vítězná, a napohled šlo všechno v butlerovské domácnosti stejným chodem jako předtím. Ale ti, kdo si představují, že tato porážka trvale změnila Butlerův postoj vůči Cowperwoodovi, jsou na omylu.

Ve dvouměsíční přestávce mezi dnem svého prozatímního propuštění a mezi dnem, kdy bude rozhodnuto o jeho odvolání, pokračoval Cowperwood s všemožným vypětím ve svých snahách zkonsolidovat své otřesené pozice. Pustil se do práce tam, kde přestal; ale po odsuzujícím výroku poroty byla možnost úspěšné reorganizace jeho obchodu znatelně menší. Pro své jednání, jímž se v okamžiku finančního zhroucení snažil ochránit své největší věřitele, byl toho domněn, že jakmile zase jednou bude volný (domůže-li se toho vůbec kdy) a ostatní okolnosti se nezmění, bude mít dobrý kredit u těch, kdo mu mohou pomoci nejvíce – například Cooke a spol., Clark a spol., Drexel a spol. a Girardova národní banka – za předpokladu, že jeho osobní pověst rozsudkem nijak tuze těžce neutrpí. Naštěstí pro své optimistické nazírání si vůbec neuvědomoval, jaký deprimující účinek má soudní rozhodnutí podobného rázu, ať již opodstatněné, nebo ne, na mysl i jeho nejhorlivějších zastánců.

Jeho nejlepší přátelé ve finančních kruzích byli tou dobou přesvědčeni, že jeho loď začíná tonout. Jeden finanční znalec se kdysi vyjádřil, že na světě není nic citlivějšího než peníze – a mysl finančníka přejímá velkou měrou vlastnost věci, s níž obchoduje. Nemá smysl snažit se nějak vydatně pomoci člověku, který třeba půjde na kolik let do vězení. Možná že by se pro něho třeba dalo něco udělat přímluvou u guvernéra v případě, že by svůj proces u Nejvyššího soudu prohrál a byl skutečně odsouzen do vězení; ale do toho zbývají ještě dva měsíce, snad víc, a nikdo nemůže vědět, jak to rozhodnutí dopadne. A tak se Cowperwoodovy opětovné žádosti o pomoc, o prodloužení úvěru nebo o přijetí toho či onoho plánu, kterým hodlá dosáhnout své povšechné rehabilitace, setkávaly

s vytáčkami příznačnými pro lidi, kteří mají pochybnosti. Rozmyslí si to. Podívají se, co se s tím dá dělat. Stojí tomu v cestě určité překážky. A tak dále a tak dále, celý ten nekonečný řetěz výmluv, jaké říkají ti, kdo nemají chuť hnout prstem. Chodil v těch dnech po peněžním světě se svou obvyklou šviháckou šaramantností, zdravil všechny, jež tam dlouhá léta znával, a když se ho ptali, předstíral, že je plný důvěry, že se mu vede znamenitě; ale nevěřili mu a jemu ve skutečnosti ani na tom nezáleželo, věří-li mu to, nebo ne. Jeho cílem bylo přesvědčit nebo získat na svou stranu každého, kdo by mu mohl opravdu pomoci, a na tomto úkolu pracoval s neúnavnou vervou, pomíjeje všechny věci ostatní.

„Á vida, Frank!“ volali na něho přátelé, když ho spatřili. „Jakpak se vede?“

„Náramně! Náramně!“ odpovídat zvesela. „Jako ještě nikdy!“ A pak jim v hlavních rysech načrtával, jakým způsobem řeší své záležitosti. Mnoho ze svého optimismu přenášel na všechny, kdo ho znali a měli zájem na jeho zdaru, ale samozřejmě bylo i hodně takových, kteří podobný zájem neměli.

V týchž dnech bylo rovněž možno jeho i Stegera téměř ustavičně natrefit v některé soudní síni, poněvadž byl téměř ustavičně znovu a znovu vyslýchán ve věci nějakého návrhu na uvalení konkursu. Byly to zoufale krušné dny, ale Frank se nedal zastrašit. Chtěl zůstat ve Filadelfii a vybojovat svůj boj až do konce – zaujmout zase místo, které zaujímal před požárem, očistit se v očích veřejnosti. Cítil, že to je také skutečně schopen dokázat, jestliže ho zrovna nepošlou do vězení na dlouhou dobu; ba i v tom případě – tak živelně optimisticky byl založený –, až zase vyjde na svobodu. Ale pokud měl na mysli Filadelfii, očividně snil plané sny.

Jednou ze sil, které se stavěly proti němu, byla trvalá opozice ze strany Butlera a ostatních politiků. Nějak – nikdo by nebyl mohl přesně říci proč – v politickém životě všeobecně převládal dojem, že mladý finančník i bývalý městský pokladník se svým odvoláním

pohoří a nakonec budou odsouzeni oba. Stener, ačkoli původně měl v úmyslu svou vinu uznat a přijmout trest bez námitek, podlehl přemlouvání některých svých politických přátel, že v zájmu své budoucnosti udělá spíš líp, když bude trvat na své nevině a tvrdit, že jeho přečin má na svědomí stará zvyklost, než aby přímo svou vinu doznal a tak vzbudil zdání, že nemá vůbec nic, čím by se ospravedlnil. Učinil tak, ale přese všechno byl uznán vinným. Aby se neřeklo, pro forma slátali odvolání, které právě nyní leželo u Nejvyššího státního soudu.

Kromě toho se také z šeptu zde, šeptu tam, všech pramenících u děvčete, které napsalo Butlerovi a Cowperwoodově ženě, touž dobou začala šířit lavina klepů, jež se točily kolem údajného poměru Cowperwooda s Butlerovou dcerou Aileen. V Desáté ulici prý byl jistý dům. Cowperwood ho vydržoval pro ni. Žádný div, že Butler je tak pomstylačný. To vskutku vysvětlovalo mnohé. I v střízlivém finančním světě byla nyní kritika zahrocena spíš proti Cowperwoodovi než proti jeho protivníkům. Neboť není to snad prokázaný fakt, že se ho na počátku jeho kariéry přátelsky ujal právě Butler? A takhle se, prosím, za to přátelství odvděčil! Jeho nejstarší a nejstálejší obdivovatelé kroutili hlavou. Jasně totiž vyciřovali, že to je další ilustrace oné vrozené zásady „Pro vlastní uspokojení“, jež tak ovlivňovala veškeré Cowperwoodovo jednání. Je to jistě osobnost silná – a brilantní. Nikdy ještě Třetí ulice nepoznala zjev meteoričtější, a přesto člověka tak fascinujícího a finančně výbojného a zároveň i konzervativního. Ale nemůže se stát, že člověk příliš velkou smělostí a sobectvím přímo vyprovokuje Nemesis? Stejně jako Smrt, i ona miluje zářivou kořist. Snad neměl svést Butlerovu dceru; ale bezesporu si neměl tak drze vyzvednout ten šek, obzvláště po té hádce a roztržce se Stenerem. Je trochu moc výbojný. Není problematické, může-li mu být dovoleno, aby – s takovou minulostí – znovu zaujal své dřívější místo zde? Bankéři a obchodníci, kteří mu stáli nejbliž, se na to dívali rozhodně skepticky.

Avšak pokud se týkalo Cowperwooda samého a jeho osobního postoje k životu v té době, tu jeho rozpoložení – ono heslo „Pro vlastní uspokojení“ –, přidalo-li se k němu ještě jeho zalíbení v kráse a lásce a ženách, z něho dosud činilo člověka bezohledného a bezstarostného. I nyní pro něho ještě byla krása a slast děvčete jako Aileen Butlerová mnohem důležitější než přízeň padesáti milionů lidí, mohl-li se vyhnout nutnosti jejich přízeň mít. Před panikou po chicagském požáru stoupala jeho hvězda tak prudce, že v tom překotném přívalu velkých a příznivých událostí téměř vůbec nepomyslel na společenskou závažnost toho, co dělá. Krví mu bouřilo mládí a radost ze života. Cítil se tak mladý, tak bujarý, jako se cítí a vypadá rašící tráva. Kypěla v něm svěžest jarních večerů a prostě ničeho nedbal. Ani po derutě, kdy by si byl člověk představoval, že si to uvědomí, nedbal toho, že by bylo moudré alespoň pro přítomnou dobu styky s Aileen přerušit. Představovala to nejlepší, co mu zbylo z nádherných dnů, jež uplynuly. Byla pro něho spojovacím článkem mezi ním a minulostí i vítěznou budoucností, která ho dosud čeká.

Nejtěžší jeho starostí bylo, že pošlou-li ho opravdu do káznice nebo ho soudně prohlásí za křidatáře²⁵, nebo stihne-li ho obojí, ztratí pravděpodobně výhodu členství na burze, a to by mu na nějaký čas, ne-li navždycky, uzavřelo nejvýznamnější cestu k obchodnímu rozmachu zde ve Filadelfii. Pro jeho platební potíže bylo prozatím jeho místo na burze jakožto jedno z aktiv obstaveno, a proto nemohl obchodovat osobně. Edward a Josef, téměř jediní pomocníci, které si mohl dovolit, dosud v malém měřítku uzavírali obchody za něho; ale ostatní členové burzy měli přirozeně podezření, že jeho bratři jednají na jeho konto, a každé jejich slovo, kterým snad nadhodili, že se hodlají etablovat pro sebe, bylo pro ostatní makléře a bankéře pouze známkou, že Cowperwood zamýšlí nějaký skrytý tah, který nemusí být pro jeho věřitele zrovna výhodný a určité

25 Dlužník, na jehož majetek je uvalen konkurs. *Pozn. red.*

bude nezákonný. Ale ať se stane, co stane, na burze zůstat musí, když už ne přímo, tedy aspoň nepřímo. A tak ho jeho čile pátrající mozek přivedl na myšlenku, že by měl, aby se zabezpečil pro případ, že by ho vsadili do vězení nebo na něho uvalili konkurs nebo udělali obojí, uzavřít pomocné tiché společníctví s někým, kdo je nebo bude na burze v oblibě a koho by mohl používat jako nástroje a krycí figury.

Konečně připadl na jednoho muže, o němž se domníval, že by se k tomu hodil. Nebyl to člověk nijak zvlášť významný – měl malý podnik, ale byl poctivý a měl Cowperwooda rád. Jmenoval se Wingate – Stephen Wingate – a vytloukal ze svého makléřství na Jižní Třetí ulici existenci ne zrovna závratnou. Byl to pětáctýřicetiletý muž, středně velký, notně zavalitý, zevnějškem nikoli nevábny a celkem značně inteligentní a příčinlivý, ale ducha nijak tuze průbojného a odvážného. Jako sůl potřeboval muže Cowperwoodova zrna, který by z něho něco udělal, bylo-li mu vůbec souzeno někam to přivést. Byl členem burzy a požíval tam dobré pověsti; těšil se vážnosti, ale tuze valný zdar neměl. V dřívějších letech žádal Cowperwooda o drobné úsluhy – o poskytnutí menších půjček na mírnou úrokovou sazbu, o tipy a podobně – a Cowperwood, protože ho měl rád a trochu ho litoval, mu ochotně vyhovoval. Nyní ho vlna života pomalu snášela k stáří nijak zvlášť blahobytnému a začínal být tak poddajný, jak u člověka jeho rázu bývá přirozené. Pro nejbližší čas ho nikdo nebude podezírat, že je Cowperwoodovým agentem, a Cowperwood na něho může spolehnout, že všechny jeho příkazy vykoná do písmenka. Vzkázal si pro něj a měl s ním dlouhou rozmluvu. Přesně mu vysvětlil, jaká je situace, co myslí, že by pro něho mohl udělat jako společník, kolik z výtěžku jeho obchodů by chtěl pro sebe a tak dále, a setkal se s Wingatovým souhlasem.

„Milerád udělám všechno, co řeknete, pane Cowperwoode,“ ujistil Franka. „Vím, že ať se stane, co chce, vy mě ochráníte, a není na světě druhého člověka, s kterým bych pracoval raději nebo kterého

bych měl ve větší účtě. Celá tahle bouře se přežene a vy zase budete na nohou. Rozhodně to můžeme zkusit. Kdyby se to neosvědčilo, můžete se později podívat, co s tím chcete dělat dál.“

A tak na zkoušku toto společenství uzavřeli a přes Wingata začal Cowperwood v menším měřítku opět obchodovat.

Kapitola 48

Než Nejvyšší státní soud přikročil k rozhodování o Cowperwoodově odvolání a návrhu na zrušení výroku nižší instance a vrácení případu k novému projednání, pověsti o jeho poměru s Aileen se mezitím roznesly široko daleko. Jak jsme viděli, již mu hodně uškodily, a škodily mu hodně i nadále. Utvrzovaly dojem, který se politikové původně pokoušeli vzbudit, že totiž pravým viníkem je Cowperwood a Stener jeho obětí. Na jeho pololegální finanční zchytralost – podloženou sice skutečnou finanční genialitou, ale z toho důvodu rozhodně o nic horší než zchytralost praktikovaná v tichu a pokoji a se značnou pochvalou na mnoha jiných stranách – se nyní pohlíželo jako na machiavelské kejklářství nejnebezpečnějšího rázu. Měl ženu a dvě děti – a ačkoli nebylo známo, jaké byly jeho opravdové úmysly, plodná fantazie veřejnosti si vyvodila ukvapený závěr, že se je právě chystal opustit, rozvést se s Lillian a oženit se s Aileen. Z konzervativního hlediska bylo už tohle o sobě zločin dost velký; když se to však vzalo společně s jeho finanční minulostí, s jeho procesem, odsuzujícím výrokem poroty a celkovou kritickou finanční situací, byla veřejnost ochotna věřit, že Cowperwood je všechno, co o něm politikové tvrdí. Měl by být odsouzen. Nejvyšší soud by neměl vyhovět jeho žádosti o obnovu procesu. Takto se stává, že se naše nejtajnější myšlenky a úmysly někdy provalí a bez prostřednictví jakéhokoli známého hmotného média slijí ve veřejné mínění. Lidé něco vědí, ačkoli je zřejmé, že absolutně nemohou vědět, proč to vědí. Existuje něco podobného jako přenášení myšlenek a nadsmyslnost představ.

Tyto pověsti se mezi jiným donesly také k uším všech pěti soudců Nejvyššího státního soudu a k sluchu guvernéra státu.

Během oněch několika týdnů, kdy Cowperwood byl na základě výměru o důvodné pochybnosti na svobodě, předstoupili před

senát Nejvyššího státního soudu Harper Steger i Dennis Shannon a přednesli své důvody pro i proti povolení nového procesu. Prostřednictvím svého advokáta se Cowperwood obrátil na senát Nejvyššího soudu učeným rozkladem, v němž především dovozoval, jak byl nespravedlivě obviněn, jak vlastně neexistuje žádný skutečně hmatatelný důkaz, na němž by bylo možno založit obžalobu z krádeže nebo čehokoli jiného. Stegerovi trvalo dvě hodiny a deset minut, než své důvody rozvedl, a okresnímu prokurátorovi ještě déle, než přednesl svou odpověď, a po celou tu dobu je pětice zasedajících soudců, mužů se značnou právní zkušeností, ale s nevalnými finančními znalostmi, poslouchala se zaujatou pozorností. Tři z nich, soudcové Smithson, Rainey a Beckwith, mužové velice přizpůsobiví politickému proudu doby a přáním politických pohlavárů, měli na této historii Cowperwoodovy finanční operace malý zájem, obzvlášť když se již doslechli o jeho poměru s Butlerovou dcerou a o Butlerově zaujetí proti němu z toho vzniklém. Domnívali se, že v jistém smyslu posuzují celou věc spravedlivě a nestranně; ale nikdy neztráceli ze zřetele, jakým způsobem se Cowperwood zachoval vůči Butlerovi.

Další dva, soudcové Marvin a Rafalský, kteří byli muži širšího rozhledu a pochopení, ale politicky neměli ruce o nic méně svázané, vskutku cítili, že se až doposud s Cowperwoodem jednalo nespravedlivě, ale neviděli, co by s tím mohli dělat. Uvedl se do krajně nepříjemné situace po stránce politické i společenské. Chápali i brali v úvahu velké finanční a společenské škody, jež utrpěl a jež Steger přesně vylíčil, a jeden z nich, soudce Rafalský, byl na základě podobné události ve svém životě, kdy šlo také o děvče, ochoten důrazně se proti Cowperwoodovu odsouzení opřít; ale se zřetelem na své politické vztahy a závazky si uvědomil, že by politicky nebylo moudré vystupovat proti tomu, co se žádá. Přesto když on a Marvin poznali, že soudcové Smithson, Rainey a Beckwith jeví chuť bez dlouhého debatování Cowperwooda odsoudit, rozhodli

se svůj odlišný názor vyjádřit. Věc, o kterou jde, je velice spletitá. Cowperwood ji třeba na základě nějaké stěžejní zásady svobody jednání požene k Nejvyššímu soudu Spojených států. Tak nebo tak, ostatní soudcové od ostatních soudů v Pensylvánii i jinde budou asi chtít toto rozhodnutí zkoumat, je to případ tak důležitý. Menšina se tedy rozhodla, že jí nemůže nijak uškodit, když své odlišné mínění vyjádří. Politikům to bude jedno, jen když bude Cowperwood odsouzen – bude jim to vlastně i milejší. Vypadá to nestranněji. Mimo to Marvin a Rafalský nestáli o to, mohou-li tomu zabránit, aby byli radikálním odsouzením Cowperwooda házeni do jednoho pytle se Smithsonem, Raineyem a Beckwithem. Tak si všech pět soudců představovalo, že celou věc posuzují celkem spravedlivě a nestranně, jak už si lidé za podobných okolností představují. Smithson, mluvě za sebe a za soudce Raineyho a Beckwithe, jedenáctého února 1872 pravil:

„Obžalovaný Frank A. Cowperwood žádá, aby nález poroty u nižšího soudu (stát Pensylvánie kontra Frank A. Cowperwood) byl zrušen a případ vrácen k novému projednání. Zdejší soud nenahlíží, že by na obžalovaném bylo spácháno nějaké podstatné bezpráví.“

Tu pak následovalo značně zdlouhavé resumé historie případu, v němž se poukazovalo na to, že zvyklosti a precedentní případy v pokladníkově kanceláři, nemluvě vůbec o Cowperwoodově ležérní metodě, jím v obchodním styku s městskou pokladnou praktikované, nemohou mít žádný vliv na jeho odpovědnost za opominutí držet se jak ducha, tak i litery zákona.

„Získání nějakého statku pod zástěrkou zákonného postupu,“

pokračoval soudce Smithson, mluvě za většinu,

„lze označit za krádež. V předloženém případě bylo úkolem poroty zjistit, šlo-li o zločinný úmysl. Porota rozhodla tuto otázku v neprospěch obžalovaného kladně a soud nemůže říci, že její výrok není podložen dostatečnými důkazy. Za jakým účelem si obžalovaný onen šek vyzvedl? Stál na pokraji úpadku. Ke krytí osobních dluhů již zastavil certifikáty městské půjčky svěřené mu k prodeji, nelegálním způsobem si opatřil pět set tisíc dolarů v hotovosti ve formě půjček – a lze důvodně předpokládat, že si žádným běžným způsobem již z městské pokladny nemohl opatřit nic víc. A tu se tam vypraví a podvodem, implicitním, ne-li faktickým, si opatří dalších šedesát tisíc dolarů. Porota zjistila povahu záměru, s nímž to bylo vykonáno.“

Slovy tohoto znění byla Cowperwoodova žádost o obnovu procesu většinou zamítnuta.

Za sebe i za soudce Rafalského vyjádřil soudce Marvin odlišné mínění menšiny písemně takto:

„Z doličného materiálu v daném případě předloženého je evidentní, že pan Cowperwood nepřijal naříkaný šek bez oprávnění jakožto pověřený prostředník tak učinit, a nebylo jasné prokázáno, že v mezích své kompetence prostředníka nesplnil nebo nehodlal splnit v plném rozsahu povinnost, jež z přijetí tohoto šeku vyplývala. V průběhu přelíčení se ukázalo, že z taktických důvodů bylo dohodnuto, že nákupy pro umořovací fond nemají být na trhu ani ve veřejnosti známy nebo chápány jako takové a že pan Cowperwood jakožto prostředník bude mít v disponování se svými aktivy a pasivy naprosto volnou ruku, pokud jen konečný výsledek bude uspokojivý. Nebyl vymezen žádný přesný čas, kdy má být půjčka koupena, aniž bylo kdykoli stanoveno jakékoli přesné množství, jež má být koupeno. Nehodlal-li obžalovaný v době, kdy šek přijal, podvodně si

jej přivlastnit, nemohl být uznán vinným ani v prvním bodě obžaloby. Výrok poroty tento fakt nezjišťuje; doličný materiál neprokazuje nezvratně, že může být zjištěn; a táž porota shledala obžalovaného bez sebeslabšího náznaku důkazu vinným v dalších třech bodech. Jak můžeme říci, že její závěry v prvním bodě obžaloby nejsou mylné, když v ostatních bodech mylnost jejích závěrů přímo bije do očí? Mínění menšiny je, že výrok poroty, uznávající podle prvního bodu obžaloby na krádež, nemá platnost a že řečený výrok poroty má být sistován²⁶ a případ vrácen k novému projednání.“

Soudce Rafalský, rozjímavý, a přesto prakticky založený muž židovského původu, ale zjevu nápadně amerického, cítil povinnost vyslovit ještě třetí mínění, jež by specificky ohráželo jeho vlastní myšlenkový postup a bylo kritikou většiny, právě tak jako slabou obměnou a doplněním vývodů, v nichž se shoduje se soudcem Marvinem. Byla to věru spleť otázka, tento problém Cowperwoodovy viny, a nehledě k politické nutnosti ho odsoudit, nikde se to nejevilo zřetelněji než v těchto rozdílných míněních členů nadřízeného soudu. Soudce Rafalský zastával například názor, že byl-li vůbec spáchán nějaký nezákonný čin, pak to není čin známý jako krádež, a proto připsal:

„Z předloženého doličného materiálu není možno dojít k závěru, ani že Cowperwood nehodlal v brzké době koupenu půjčku deponovat, ani že se vrchní účetní Albert Stires nebo městský pokladník nehodlali vzdát nejen držby, ale rovněž, a to absolutně, i majetku onoho šeku a peněz jím reprezentovaných. Jak pan Stires dosvědčil, pan Cowperwood řekl, že koupil certifikáty městské půjčky v hodnotě této částky, a nebylo jasné prokázáno,

26 *Sistovat* – zastavit výkon úředního rozhodnutí. Pozn. red.

že je nekoupil. Na fakt, že uvedené certifikáty nedeponoval v umořovacím fondu, nutno ve vši spravedlivosti pohlížet, přes všechno znění litery zákona ve smyslu opačném, z hlediska zvyklosti a tak jej i posuzovat. Bylo jeho zvykem tak činit? Podle mého soudu doktrína, právě vyhlášená většinou tohoto senátu, rozšiřuje pojem zločinu implikované krádeže do takové míry, že z každého obchodníka, který se zabývá rozsáhlými a absolutně legálními burzovními transakcemi, může nenadálá panika na trhu nebo požár, jako se stalo v tomto případě, udělat zločince, dříve než se vůbec naděje. Vyhlašuje-li se zásada, která zakládá podobný precedens a může vést k podobným následkům, je to, nejmírněji řečeno, zarážející.“

Třebaže nesouhlasné mínění soudců v menšině Cowperwooda značně utěšovalo a třebaže se již předem cvičil přivykat v té věci myšlence na to nejhorší a v jeho očekávání také pořádal své záležitosti, jak nejlépe mohl, přesto cítil hořké zklamání. Bylo by nepravda tvrdit, že při vši své síle a sebejistotě, již normálně oplýval, nyní netrpěl. Nechyběla mu mimořádně jemná citlivost, jenže ji v sobě ovládal a řídil onou chladnou železnou silou, svým rozumem, který ho nikdy neopouštěl. Nebylo již možné žádné další odvolání než k Nejvyššímu soudu Spojených států, jak mu Steger vysvětlil, a to jedině do neústavnosti některé části rozhodnutí a porušení jeho občanských práv; pouze takové odvolání je Nejvyšší soud Spojených států povinen projednat. To podniknout je však únavná a nákladná procedura. Pro tu chvíli není ještě zcela jasné, do čeho přesně by se mohl odvolat. Znamenalo by to dlouhý odklad – možná půldruhého roku, možná i déle, a nejenže by si na konci té doby třeba musel svůj trest na svobodě odsloužit stejně, ale i během ní by určitě musel nějaký čas strávit ve vazbě.

Když Cowperwood vyslechl Stegerův výklad, jak si případ stojí, na chvíličku se hloubavě zamyslel. Potom řekl: „To tedy vypadá, jako že

musím buďto do vězení, nebo odjet ze země, a já se rozhodl pro vězení. Tohle si můžu koneckonců vybojovat rovnou tady ve Filadelfii a vyhrát. Může se mi třeba podařit, že Nejvyšší soud svoje rozhodnutí zruší, nebo se mi třeba podaří, že mi guvernér po nějakém čase dá milost. Nehodlám sáhnout k útěku, a každý ví, že neuteču. Tihle lidé, co si myslí, že mě mají na lopatkách, mi ani nepřiskřípli malíček. Za chvíli se z téhle kaše vytáhnou, a až budu venku, pak některým těmhle politickým kramáříčkům ukážu, co to znamená, doopravdy se bít. Ted' ze mě co živi nedostanou ani jediný mizerný dolar – ani jediný dolar! Ano, opravdu jsem jim chtěl jednou těch pět set tisíc dolarů zaplatit, kdyby mě byli pustili. Ted' utrou nos!"

Zaťal zuby a jeho šedivé oči přímo sršely odhodlaností.

„No, Franku, udělal jsem všechno, co můžu,“ hájil se Steger účastně. „Jestli ke mně budete spravedlivý, jistě uznáte, že jsem se bil, jak jsem uměl nejlíp. Možná že to neumím – to musíte posoudit sám –, ale v mezích svých možností jsem se činil, jak nejlíp dovedu. Můžu udělat ještě pár dalších věcí, jestli v tom budete chtít pokračovat, ale ted' už nechám rozhodnutí čistě na vás. Co řeknete vy, to platí.“

„Nemluvte v tomhle stadiu nesmysly, Harpere,“ odpověděl Cowperwood téměř nedůtklivě. „Vím dobře, jestli jsem spokojený, nebo ne, a hezky rychle bych vám řekl, kdybych nebyl. Nemůže myslím uškodit, když za tím půjdete dál a podíváte se, jestli se vám podaří najít nějaký přesný podklad pro odvolání k Nejvyššímu soudu, ale já zatím nastoupím trest. Myslím, že Payderson ted' asi brzy určí den, kdy si mě dá předvést.“

„To záleží na tom, Franku, jak si to budete chtít zařídit. Mohl bych získat odklad vyhlášení rozsudku snad o týden, snad i o deset dní, kdyby vám to nějak pomohlo. Jsem přesvědčen, že Shannon proti tomu nebude nic namítat. Má to jenom jediný háček. Zítra se sem po vás přijde shánět Jaspers. Je jeho povinností vzít vás znovu do vazby, jakmile jednou dostane vyrozumění, že vaše odvolání bylo zamítnuto. Bude vás chtít zavřít, ledaže ho uplatíte, ale to můžeme

zařídít. Jestli mermomocí chcete počkat a budete potřebovat nějaký ten čas volno, myslím, že to zařídí a v průvodu dozorce vás pustí ven. Ale obávám se, že noci budete muset trávit tam. Od toho případu s Albertsonem před několika lety jsou v tomhle náramně přísní.“

Steger narážel na případ známého bankovního pokladníka, kterého pod domnělým dohledem dozorce pouštěli večer z okresního vězení a tak mu umožnili útěk. Šerifův úřad byl tenkrát důrazně a ostře kritizován a od té doby pak odsouzení provinilci, reputace nereputace, boháč neboháč, museli v okresním vězení zůstat aspoň přes noc.

Cowperwood to vše klidně rozvažoval, dívaje se z okna advokátovy kanceláře na Druhou ulici. Od chvíle, kdy prvně okusil Jaspersovu pohostinnost, neměl sice velký strach z ničeho, co by se mu mohlo pod dozorem toho pána stát, ale silně mu bylo proti mysli trávit noci v okresním vězení, když se tím celková výměra jeho trestní vazby ani o chloupek nezkrátí. Všechno, co může v souvislosti se svými záležitostmi teď udělat, nemůže-li již mít svobody několik měsíců, dá se stejně dobře zařídít z vězeňské cely jako z jeho kanceláře na Třetí ulici – ne docela stejně, ale skoro stejně. Bud' jak bud', nač jaké handrkování? Určité době uvěznění stejně neujde, a bude snad tedy nejlíp, když se s tím bez dalších okolků smíří. Mohl by si vzít den nebo dva na konečné uspořádání svých záležitostí – ale víc než to, nač se namáhat?

„Kdybyste vůbec nic nepodnikal a ponechal věcem normální průběh, kdy myslíte, že si mě předvedou k vyhlášení rozsudku?“

„Snad tak někdy v pátek nebo v pondělí, řekl bych,“ odpověděl Steger. „Nevím, jaké kroky hodlá v téhle věci udělat Shannon. Chtěl jsem si k němu za chvíličku zaskočit a pohovořit si s ním.“

„To byste myslím měl,“ přisvědčil Cowperwood. „Ať je to pátek, nebo pondělí, obojí se mi hodí. Opravdu mi na tom nijak zvlášť nezáleží. Ale jestli můžete, sjednejte to raději na pondělí. Považujete

za vyloučené, že je nějaká cesta, jak byste Jasperse přiměl, aby mě do té doby nechal na pokoji? Přece ví, že jsem úplně spolehlivý.“

„Nevím, Franku, věru nevím – ale podívám se. Večer si k němu zajdu a promluví si s ním. Možná že stovka dolarů ho pohne, aby rigoróznost svých předpisů natolik zmírnil.“

Cowperwood se trpce usmál.

„Podle mého by stovka dolarů Jasperse pohnula, aby zmírnil celou spoustu předpisů,“ odpověděl a zvedl se k odchodu.

Také Steger vstal. „Zajdu teď k oběma a potom se zastavím u vás doma. Budete přece po obědě doma, ne?“

„Ano.“

Oblékli si plášť a vyšli ven do studeného únorového dne, Cowperwood zpátky do své kanceláře na Třetí ulici, Steger navštívit Shannona a Jasperse.

Kapitola 49

Úkol zařídit, aby vyhlášení rozsudku nad Cowperwoodem bylo stanoveno na pondělí, byl prostřednictvím Shannona, který neměl proti nějakému mírnému odkladu nejmenší osobní námitky, brzy vyřešen.

Potom, krátce před pátou hodinou, když už bylo tma, zašel Steger do okresní věznice. Šerif Jaspers se vybatolil ze své soukromé knihovny, kde se právě horlivě zabýval čištěním dýmký.

„Jak se vede, pane Stegere?“ prohodil se sladkým úsměvem. „Jak se vede? Těší mě, že vás vidím. Nechcete se posadit? Přišel jste myslím asi zase kvůli té Cowperwoodově věci. Zrovna jsem dostal od okresního prokurátora vyrozumění, že to svoje odvolání prohrál.“

„Uhádl jste, šerife,“ odpověděl Steger lichotivě. „Požádal mě, abych sem zaskočil a zjistil, jaké je vaše přání, aby se v té věci zachoval. Soudce Payderson právě stanovil vyhlášení rozsudku na pondělí ráno v deset hodin. Podle mého vám asi nebude nijak tuze vadit, jestli se tady neukáže před osmou hodinou v pondělí ráno, nebo aspoň před nedělí večer, vidíte? Je absolutně spolehlivý, jak víte.“ Steger sondoval u Jasperse půdu, snaže se zdvořile z doby Cowperwoodova příchodu udělat malichernou podružnost, aby se pokud možno vyhnul zaplacení onoho sta dolarů. Ale tak lehce se Jaspers odbýt nedal. Tlustý obličej se mu značně protáhl. Jak na něm může Steger žádat takovou úsluhu, a přitom ani sebeslabší formou nenaznačit nějakou odměnu?

„To je proti zákonu, pane Stegere, jak jistě víte,“ začal Jaspers opatrně a naříkavě. „Rád bych mu vyhověl, když nejde o nic jiného, ale od toho maléru s Albertsonem před třemi lety musíme tenhle úřad vést mnohem opatrněji, a –“

„No ovšem, šerife, vím,“ přerušil ho Steger líbezně, „ale tohle přece není v žádném směru běžný případ, jak jistě sám vidíte. Pan

Cowperwood je velice významný člověk a musí ještě vyřídit mnoho věcí. Tedy kdyby to byla pouze otázka nějakých pětasedmdesáti nebo sta dolarů k upokojení nějakého soudního písaře nebo zaplacení pokuty, pak by to bylo docela lehké, ale – “ Tu se odmlčel a diskrétně odvrátil pohled a obličej pana Jasperse začal okamžitě roztávat. Zákon, který bylo normálně tak těžko přestoupit, najednou už nebyl tak důležitý. Steger věděl, že je zbytečné uvádět jakékoli další argumenty.

„To je moc ošemetná věc, pane Stegere,“ začal šerif povolně, a přesto se slabým knouravým tónem v hlase. „Kdyby se mělo něco vrtnout, určitě by mě to stálo moje místo. Nerad to dělám, za žádných okolností, a taky bych to neudělal, jenže náhodou znám jak pana Cowperwooda, tak pana Stenera, a oba je mám rád. A taky si myslím, že se jim v téhle věci nestalo zrovna po právu. Nemám nic proti tomu, udělat v tomhle případě výjimku, jestli se pan Cowperwood nebude moc ukazovat na veřejnosti. Nechtěl bych, aby se o tom dověděl některý člověk z kanceláře okresního prokurátora. Doufám, že panu Cowperwoodovi nebude vadit, když pošlu dozorce, aby se celý čas ochomejtal někde poblíž, jen aby se neřeklo. To víte, musím, podle zákona opravdu musím. Nebude ho nijak obtěžovat. Jen tak jako hlídat.“ Jaspers se na pana Stegera podíval velice schlíple a výmluvně – za daných okolností málem prosebně – a Steger přikývl.

„Docela správně, šerife, docela správně. Jednáte docela správně,“ a než ho šerif velice opatrně zavedl dozadu do své knihovny, vytáhl z kapsy toboleku.

„Rád bych vám ukázal sbírku právnických knih, co si tady pro sebe dávám dohromady, pane Stegere,“ vykládal přívětivě, ale mezi tím lehce sevřel v dlani roličku desetidolarových bankovek, kterou mu Steger podával. „Občas tady máme pro takové knihy použití, jak jistě chápete. Napadlo mě, že by to byla docela dobrá věc, mít je takhle po ruce.“ Obsáhlým mávnutím ukázal jednou rukou na

řadu svazků soudních rozhodnutí, komentovaných zákoníků, vězeňských řádů a tak dále, kdežto druhou si přitom strčil peníze do kapsy a Steger se naoko díval na knihy.

„To je podle mého dobrý nápad, šerife. Doopravdy velice dobrý. Tak vy tedy myslíte, když sem pan Cowperwood přijde hodně časně v pondělí ráno, řekněme v osm nebo v půl deváté, že to bude stačit?“

„Myslím,“ přisvědčil šerif, pozoruhodně znervóznělý, ale přívětitivý a horlivý vyhovět. „Pochybuj, že by se něco šustlo, proč bych ho tady potřeboval dřív. Kdyby přece, tak vám vzkážu a vy mi ho přivedete. Ale pochybuju o tom, pane Stegere, myslím, že všechno bude v pořádku.“ Zatím došli zase zpátky až do vestibulu. „Jsem rád, že jsem vás zase jednou viděl, pane Stegere – moc rád,“ dodal. „Stavte se tady zase někdy, stavte.“

Steger mu pokynul vlídně na rozloučenou a vydal se spěšně za Cowperwoodem do jeho domu.

Kdybyste byli viděli Cowperwooda, jak ve svém pěkném šedivém obleku a módně střiženém plášti toho večera po návratu z kanceláře stoupá po schůdcích ke svému hezkému rodinnému domu, nebylo by vás napadlo, že přemýšlí o tom, není-li to možná jeho poslední noc doma. Jeho výraz ani chůze neprozrazovaly sebemenší známku duševní pokleslosti. Vzkročil do haly, kde již svítila lampa, ač ještě nebylo tolik tma, a setkal se s „Washem“ Simsem, starým černým sluhou a pravou rukou domácnosti, který právě vystupoval po schodech ze suterénu a nesl kbelík uhlí pro jeden z četných krbů.

„Ukrutná zima venku, dneska večír, pane Cowperwood,“ řekl Wash, pro něhož každá teplota nižší než patnáct stupňů Celsia nad nulou znamenala velkou zimu. Jeho jedinou lítostí bylo, že Filadelfie neleží v Severní Karolíně, odkud pocházel.

„Zebe to, Washi, zebe,“ přisvědčil Cowperwood roztržitě. Myslí tu chvíli na dům a na to, jak dům vypadal, když k němu právě přicházel po Girard Avenue od východu – a také, co si o něm asi myslí sousedé, pozorující ho občas ze svých oken. Byl jasný a chladný

večer. Lamy v přijímacím salóně a v obývacím pokoji již hořely, protože nepřipustil, hned jak jeho potíže začaly, aby na dům lehl jakýkoli stín pohřebního šera. V dále na západě probleskoval v průhledu ulice nad studeným bílým sněhem vozovky poslední tetelivý třpyt levandulové a fialové záře. Dům ze šedozeleného kamene se svými osvětlenými okny a smetanovými krajkovými záclonami vypadal mimořádně půvabně. V ten okamžik mu přišlo na mysl, s jakým pocitem pýchy to sem všechno snášel a vyzdoboval to a krášlil, a podaří-li se mu kdy zase to pro sebe získat. „Kde je paní?“ dodal k Washovi, když se probral z myšlenek.

„Myslím v obývacím pokoji, pane Cowperwood.“

Cowperwood stoupal po schodech se starostlivou myšlenkou, že Wash teď brzy bude bez zaměstnání, ledaže si paní Cowperwoodová bude chtít z celé té hromady trosek všeho ostatního ponechat jeho, což není pravděpodobné. Vešel do obývacího pokoje a tam seděla jeho žena u podlouhlého prostředního stolu a přišívala háček a poutko k jedné spodničce druhé Lillian. Když zaslechla jeho krok, zdvihla oči s oním podivně rozpačitým úsměvem, jakým se v těch dnech usmívala – prozrazujícím její žal, strach, podezření –, a zeptala se: „No, co o sobě víš nového, Franku?“ Její úsměv bylo něco podobného jako klobouk, pás nebo ozdoba, kterou si člověk po libosti buď nasadí, nebo sundá.

„Nic zvláštního,“ odpověděl svým ledabylým způsobem, „kromě toho, že jak se ukazuje, asi jsem to svoje odvolání prohrál. Za nějakou chvíli mi sem Steger přijde podat zprávu. Ohlásil se mi dopisem a myslím, že se to asi týká toho.“

Nechtělo se mu vyslovit naplno, že prohrál. Věděl, že už takhle je Lillian dost utrápená, a nechtěl být právě teď tuze příkrý.

„Není možná!“ odpověděla Lillian s překvapením a strachem v hlase a pomalu vstala.

Bývala tak zvyklá žít ve světě, kde se na věznice téměř ani nepomyslo, kde den za dnem všechno běželo hladce bez jakéhokoli

citelného vyrušení takovými kormutlivými věcmi, jako jsou soudy, vězení a podobně, že ji posledních několik měsíců přivedlo málem k šílenství. Cowperwood trval tak rozhodně na tom, aby se držela stranou – říkal jí tak velice málo, že stejně nebyla z celé té procedury vůbec moudrá. Jakés takés informace, jichž se jí v té věci dostalo, pocházely téměř všechny od jeho otce nebo matky a Anny a z bedlivého a takřka tajného slídění v novinách.

Ani tenkrát, když musel do okresního vězení, o tom neměla vůbec tušení, dokud se jeho otec nevrátil ze soudní síně a z věznice a tu zprávu jí neoznámil. Byla to pro ni strašlivá rána. A dovědět se nyní tuto novinu, oznámenou tímhle nenuceným způsobem, třebaže ji očekávala každou hodinu a hrozila se jí, bylo na ni tuze mnoho. Jak tak stála s tím kouskem dceřina prádla v ruce, byla dosud ženou nesporně půvabného vzhledu přes svých čtyřicet let proti Cowperwoodovým pětatřiceti. Měla na sobě jeden z modelů z poslední doby jejich blahobytu, róbu z těžkého krémového hedvábí s tmavohnědou ozdobou – kombinaci barev, která jí úchvatně slušela. Oči měla maličko zapadlé a kolem víček zardělé, ale jinak na ní nebylo vidět jediné stopy její palčivé duševní trýzně. Dosud jevila velmi patrné známky své bývalé klidné líbeznosti, která ho před deseti lety tolik okouzlovala.

„To je přece hrozné,“ řekla chabě a ruce se jí nervózně chvěly. „To je přece strašlivé. Nemůžeš s tím opravdu dělat už nic víc? Přece nebudeš muset jít doopravdy do vězení?“ Její zármutek a nervózní strach mu byly proti mysli. Měl raději statečnější, sebejistější typ žen, ale přese všechno je jeho manželkou a kdysi ji velice miloval.

„Už to tak vypadá, Lillian,“ odpověděl s první známkou opravdové sympatie, kterou dal najevo po dlouhé době, neboť nyní mu jí bylo vskutku líto. Zároveň se však bál říci v tomto tónu cokoli dalšího, aby to v ní snad nevzbudilo falešný dojem o jeho nynějším vztahu k ní, který byl v podstatě lhostejný. Nebyla však tak nechápavá, aby si neuvědomila, že ta účast v jeho hlase má původ v jeho prohře,

která znamená také prohru její. Maličko se zalykla – ale i tak ji to dojalo. Již ten pouhý náznak sympatie jí v paměti vyvolal staré časy, tak neodvolatelně ztracené navždy. Ach, kéž by je mohla přivolat zpátky!

„Ale nechci, aby ses kvůli mně trápila,“ pokračoval, dříve než mu mohla odpovědět na jeho slova. „Ještě nejsem se svým bojem u konce. Já se z tohohle vykřešu. Do vězení musím, jak se zdá, aby se věci patřičně urovnaly, a ne ještě víc zamotaly. Jen bych rád, aby sis před ostatní rodinou udržela veselou tvář – hlavně před otcem a před matkou. Ti potřebují, aby je někdo těšil.“ Jednu chvíli měl chuť vzít ji za ruku, ale pak se rozhodl, že ne. V duchu uznamenala jeho zaváhání, ten obrovský rozdíl mezi jeho chováním nyní a tím, jak se choval před deseti dvanácti lety. Nezabolelo ji to však nyní tolik, jak by si byla někdy představovala. Hleděla na něho a skoro nevěděla, co by řekla. Vlastně ani nebylo mnoho, co by se dalo říci.

„Jestli tam už opravdu musíš, budeš muset jít brzy?“ prohodila unaveně.

„To ještě nevím. Možná dnes. Možná v pátek. Možná že ne dřív až v pondělí. Čekám, až co se dovím od Stegera. Musí tady být každou minutu.“

Do vězení! Do vězení! Její Frank Cowperwood, její muž – podstata jejich zdejšího domova a celého jejich niterného rozvratu jde do vězení! A ani teď jí ještě není docela jasné proč! Jen stála a přemítala, co by mohla udělat. „Nepotřebuješ něco, co bych ti mohla obstarat?“ zeptala se a popošla jakoby ve snu. „Chceš, abych něco udělala? Nemyslíš, že by snad bylo lepší, Franku, kdybys odejel z Filadelfie? Přece nemusíš do vězení, ledaže sám chceš.“

Byla maličko vyšinutá, poprvé v životě vyburcovaná ze svého klidu.

Frank mlčel a na vteřinku se na ni zadíval svým přímým, zpytavým pohledem, neboť v mžiku se mu vrátil jeho tvrdý, střízlivý obchodnický úsudek.

„To by znamenalo přiznání viny, Lillian, a já vinen nejsem,“ odpověděl téměř chladně. „Neudělal jsem nic, ani proč bych měl utíkat, ani proč bych měl jít do vězení. Jdu tam jenom proto, abych pro tu chvíli ušetřil čas. Nemůžu se kvůli téhle věci soudit věčně. Dostanu se ven – po nějaké přiměřené době mi buďto dají milost, nebo si propuštění vysoudím. Právě teď je podle mého lepší, abych šel. Nikdy by mě nenapadlo, abych utíkal z Filadelfie. Dva z pěti soudců se v rozhodnutí vyslovili v můj prospěch. To je dostatečně pádný důkaz, že prokuratura nemá žádný skutečný důvod mě stíhat.“

Jeho žena poznala, že udělala chybu. Okamžitě jí to zjasnilo úsudek. „Tak jsem to vůbec nemyslela, Franku,“ odpověděla omluvně. „Ty víš, že ne. Samozřejmě vím, že nejsi vinen. Proč bych zrovna já měla myslet, že jsi vinen?“

Zmlkla v očekávání nějaké výtky, nějakého dalšího argumentu – snad i vlídného slova. Někakého ozvuku té někdejší obluzující lásky – ale Frank se zatím již mlčky obrátil ke svému stolu a myslil na jiné věci.

Tu chvíli jí znova přišla na mysl nepřirozenost jejího postavení. Všechno je to tak smutné a tak beznadějně. A jaká ji čeká budoucnost, co si počne? A co asi udělá on? Napůl rozechvělá, a přesto odhodlaná, pro svou pozoruhodně trpnou povolnost v povaze mlčela – nač mu ukrádat čas? Nač se namáhat? Stejně by to k ničemu kloudnému nevedlo. Doopravdy ji už nemá rád – to je ono. Nic ho k tomu nemůže přinutit, nic je nemůže znovu sblížit, ani tahle tragédie ne. Má zájem na jiné ženě – na Aileen –, a proto její bláhové myšlenky a vysvětlování, její strach, smutek, úzkost pro něho nic neznamenají. Že si mohl její zoufalé přání, aby si zachoval svobodu, vykládat jako projev víry ve svou pravděpodobnou vinu, jako pochybnost o své nevině, jako kritiku svého jednání! Na chvíličku se odvrátila, a vtom Frank zamířil ke dveřím.

„Za minutku jsem zase zpátky,“ prohodil ledabyle. „Jsou děti doma?“

„Ano, hrají si v dětském pokoji,“ odpověděla sklíčeně, zmatkem a rozrušením úplně nesvá.

„Ach, Franku!“ měla na jazyku, ale dřív než mohla výkřik vypravit přes rty, seběhl již Cowperwood ze schodů a byl pryč. Otočila se zase zpátky ke stolu, levou ruku přitisknutou na ústa, oči zastřené divnou, kalnou, zádumčivou mlhou. Je to možné, pomyslila si, že život opravdu může dospět k tomuhle – že láska dokáže tak naprosto, tak úplně umřít? Před deseti lety – ale bože, proč se k tomu vracet? Zřejmě to možné je, a vzpomínky na to teď už nic nepomůžou. Teď už dvakrát v jejím životě se zdálo, jako by se jí svět rozpadal v trosky – jednou, když jí umřel první manžel, a teď, když ji její druhý zklamal, zamiloval se do jiné ženy a právě čeká, že ho pošlou do vězení. Je na ní snad něco, co je příčinou tohohle všeho? Vězí snad nějaká chyba v ní? Co bude dělat? Kam půjde? Nemá samo sebou ani tušení, na kolik dlouhých let ho pošlou pryč. Může to být na rok nebo to může být na pět let, jak psaly noviny. Pane na nebi! Za pět let by na něj děti mohly zapomenout. Zdvihla k ústům i druhou ruku – a potom až na čelo, kde cítila tupou bolest. Pokoušela se rozvádět myšlenky dál, ale z neznámé příčiny v tu chvíli najednou další myšlenky prostě nebylo. Náhle úplně mimo její volní oblast a bez sebemenšího ponětí, že něco takového udělá, se jí ňadra začala dmout, hrdlo se jí stáhlo čtverou nebo paterou krátkou, ostrou, bolestivou křečí, oči ji pálily a celá se roztřásla prudkým, mukyplným, zoufalým, téměř by se mohlo říci suchým pláčem, tak žhavé to byly slzy a tak řídce kanuly. Nemohla se v tom okamžiku ovládnout, pouze stála a třásla se, a po chvilíce pak pláč vystřídalá tupá bolest a Lillian byla zase úplně stejná jako předtím.

„Proč plakat?“ zeptala se náhle sama sebe – na svou povahu zlostně. „Nač takhle bouřlivě, bezúčelně propadat zoufalství? Pomůže to snad?“

Ale přes všechno rozjímavé, filozofické argumentování se sebou stále cítila ohlas – jakoby vzdálený rachot – bouře zuřící v hloubi

její vlastní duše. „Proč plakat? Proč neplakat?“ mohla si říci, ale neřekla – a navzdory vší své vůli i logice věděla, že smršť, která se právě přes ni burácivě přehnala, nyní pouze krouží po obzoru její duše a opět se vrátí a rozběsí.

Kapitola 50

Stegerův příchod se zprávou, že šerif neučiní ze své iniciativy žádný krok až do pondělí ráno, kdy se má Cowperwood sám dostavit, věci ulehčil. To Frankovi poskytlo čas k přemýšlení – k uspořádání domácích záležitostí beze spěchu. Šetrně a konejšivými slovy oznámil tu novinu otci a matce a s bratry a s otcem prohodil otázku, jaká opatření mají okamžitě učinit v souvislosti s menšími domy, do kterých se nyní budou nuceni brzy přestěhovat. Projednání podružnějších detailů si vyžádalo mnoho radění mezi různými členy tohoto hroutícího se společenství, a když k tomu ještě přistoupily jeho porady se Stegerem a osobní návštěvy u Davisona, Leigha, Averyho Stona od firmy Jay Cooke a spol., u George Watermana (jeho někdejší zaměstnavatel Henry mezitím zemřel), u bývalého státního pokladníka Van Nostranda, který s výměnou správního aparátu ve volbách vypadl z vlády, i u jiných, měl vskutku plné ruce práce. Když nyní měl opravdu jít do vězení, chtěl dosáhnout, aby jeho přátelé z finančního světa spojili síly a zkusili, zda by mu mohli pomoci na svobodu žádostí předloženou guvernérovi. Jeho ospravedlněním a nejpádnejším argumentem byla nejednotnost mínění mezi soudci Nejvyššího státního soudu. Požádal Stegera, aby v tom směru jednal dál, a sám nelitoval žádné námahy ve snaze navštívit kdekoho a každého, kdo by mu mohl být nějak užitečný – Edwarda Tighe od firmy Tighe a spol., dosud etablovaného na Třetí ulici, Newtona Targoola, Artura Riverse, plátenického magnáta Josefa Zimmermana, teď milionáře, soudce Kitchena, bývalého reprezentanta peněžních kruhů v Harrisburgu Terrence Relihana a mnoho dalších.

Relihana Cowperwood požádal, aby navázal styk s novinami a zkusil, nemohl-li by zkorigovat jejich postoj tak, aby napomáhal

k jeho propuštění, a Waltera Leigha požádal, aby se postavil v čelo akce pro podání petice žádající guvernéra o jeho omilostnění a podepsané jmény všech význačných boháčů i jiných známých lidí. Leigh s tím vřele souhlasil a právě tak i Relihan a mnoho jiných.

A potom už skutečně nezbývalo nic jiného, co by ještě udělal, leda sejít se ještě jednou s Aileen, a to se v kupě jeho ostatních potíží a závazků zdálo občas skoro úplně nemožné – a přece i to docílil – tolik prahl po úlevě a útěše z primitivní, a přesto všeobsáhlé přemíry její lásky. Její oči v těch dnech! Ta dychtivá, palčivá touha po něm a po jeho štěstí, která v nich hořela! Když pomyslí, že ho tak týrají – jeho, jejího Franka! Ach, ona ví – ať si on říká, co chce, a ať si mluví, jak chce statečně a bezstarostně. To pomyšlení, že právě její láska k němu byla hlavní příčinou, že ho poslali do vězení – jak teď věřila. A ta ukrutnost jejího otce! A ta malost jeho nepřátel – třeba toho hlupáka Stenera, jehož obrázky viděla v novinách. Skutečně, kdykoli byla spolu se svým Frankem, přímo se vařila a stravovala šířavou úzkostí o něho – o svého silného, hezkého milence – nejsilnějšího, nejstatečnějšího, nejmoudřejšího, nejlaskavějšího, nejhezčího muže na světě. Ach, jako by to nevěděla! A Cowperwood, dívaje se jí do očí a uvědomuje si toto nerozumné, byť tak potěšující zanícení pro něho, se usmíval a byl dojat. Taková láska! Jako psa k pánovi, jako matky k dítěti. A jak se vůbec stalo, že ji vznítíl? Nedovedl si to vysvětlit, ale bylo to krásné.

A tak nyní, v těchto posledních krušných hodinách, silně toužil se s ní vidět – a také se s ní viděl – sešel se s ní přinejmenším čtyřikrát v tom měsíci, kdy byl na svobodě mezi svým odsouzením a konečným zamítnutím svého odvolání. Měl jedinou poslední příležitost ji vidět – a ona jeho – těsně před nynějším definitivním odchodem do vězení – v sobotu před pondělním vyhlášením jeho rozsudku. Nepřišel s ní do styku od té doby, co Nejvyšší soud vydal své rozhodnutí, ale dostal od ní dopis adresovaný na soukromou poštovní schránku a dal si s ní na sobotu schůzku v malém hotelu

v Camden, který ležel za řekou, a byl proto podle jeho mínění bezpečnější než cokoli ve Filadelfii. Byl poněkud na pochybách, jak Aileen přijme vyhlídku, že po pondělku se s ním hned tak neuvidí, a jak si bude vůbec celkově počínat, až on bude jednou na místě, kde s ním nebude moci hovořit tak často, jak by ráda. A z toho důvodu si s ní velice přál mluvit.

Ale při této schůzce, jak předvídal, ba jak se obával – tak mu jí bylo líto –, nebyla ve svých ujišťováních o nic méně náruživá než kdy dřív; naopak byla ještě mnohem náruživější. Jakmile ho spatřila v dálce přicházet, rozběhla se mu naproti s onou otevřenou prudkostí, jakou si k němu mohla dovolit jen ona, s jakousi mužskou dynamičností, která se mu líbila i ho těšila, pověsila se mu oběma rukama kolem krku a řekla: „Můj zlatý, nemusíš mi nic povídat. Četla jsem to onehdy ráno v novinách. Nic si z toho nedělej, můj zlatý. Miluju tě. Počkám na tebe. Však já s tebou ještě budu, i kdyby to znamenalo čekat deset let. Bylo by mi jedno, i kdyby to trvalo sto let, jenom je mi strašně líto tebe, srdce moje. Celou tu dobu budu v myšlenkách ustavičně s tebou, můj drahý, a budu tě milovat, jak nejvíc umím.“

Mazlila se s ním, kdežto on se na ni díval s oním klidným výrazem, který jasně svědčil o jeho sebevládě, a přesto zároveň i radostném zalíbení v ní. Není možné, aby Aileen nemiloval, myslil si, kdo by se ubránil? Je tak náruživá, vitální, žádostivá. Nemohl se ubránit, aby se jí bezmezně neobdivoval, teď víc než kdy dřív, poněvadž v pravém toho slova smyslu přes všechnu rozumovou sílu ji vskutku nemohl zvládnout. I když se choval zdrženlivě, jaksi klidně kriticky, jednala s ním jako se svým výhradním majetkem, jako se svou hračkou. Hovořila s ním vždycky, a obzvlášť když byla vzrušená, jako kdyby byl pouhé miminko, její mazlíček – a někdy měl pocit, jako že si ho jednou opravdu duševně podrobí, otrocky sobě podřídí, tak byla osobitá, tak přesvědčená o svém významu jako žena.

A tentokrát žvatlala a žvatlala, jako by byl nemožně sklíčený, jako by potřeboval její největší péči a něžnost, ačkoli ve skutečnosti tomu tak vůbec nebylo, a pro tu chvíli v něm vskutku vzbudila pocit, jako kdyby tak nešťastný a ubohý opravdu byl.

„Ale tak zlé to přece není, Aileen,“ odvážil se konečně namítnout – konečně a s vlídností a něhou u něho téměř nezvyklou, i když šlo o vztah mezi ním a jí. Avšak vůbec jeho slov nedbala a energicky vedla dál svou.

„Ale ano, zlato moje, jistě je. Já to vím. Ach, můj ubohý Franku! Ale přijdu za tebou. Víím, jak si poradit, ať se stane, co chce. Jak často tam smějí vězňové přijímat návštěvy?“

„Jenom jednou za tři měsíce, jak jsem slyšel, moje sladká – ale myslím, že to můžeme nějak zařídit, až tam budu. Jenže myslíš, že uděláš dobře, Aileen, když zkusíš přijít hned teď? Přece víš, jaká je zrovna nálada. Neměla bys raději nějakou chvíli počkat? Není nebezpečí, že bys tím mohla popudit svého otce? Mohl by mi tam nadrobit hromadu potíží, když si to zamluvíš.“

„Jenom jednou za tři měsíce!“ zvolala s rostoucím vzrušením, když začal s tímto domlouváním. „Ach Franku, to ne! To jistě ne! Jednou za tři měsíce! Ach, to nevydržím! Nemůžu a nechci! Seberu se a sama si zajdu k správci věznice. Ten mi dovolí se s tebou vidět. Určitě mi to dovolí, když si s ním promluví.“

Přímo lapala po vzduchu, jak byla rozčilená a nechtěla svůj příval slov zarazit, ale Cowperwood jí skočil do řeči: „Vůbec neuvažuješ, co říkáš, Aileen. Vůbec neuvažuješ. Pamatuj na svého otce! Pamatuj na svou rodinu! Tvůj otec třeba tamějšího správce zná. Přece nechceš, aby se po celém městě rozkřiklo, že mě tam chodíš navštěvovat, no ne? Otec by ti mohl moc nepříjemnit život. Mimoto neznáš tu malou politickou havěť z republikánské strany, jako ji znám já. Jsou samý klep jako staré báby. Budeš si muset dávat moc dobrý pozor, co děláš a jak to děláš. Nechci tě ztratit. Chci tě vídat. Ale budeš muset být opatrná, co děláš. Nezkoušej za mnou přijít hned. Chci, abys

přišla, ale dřív chci prozkoumat terén a chci, abys ho prozkoumala taky ty. Já se ti neztratím. Budu tam, žádné strachy.“

Zmlkl, když pomyslel na dlouhou řadu zamřížovaných cel, které tam jistě jsou, a že jedna z nich bude jeho – na jak dlouho? – a jak s ním Aileen mluví skrz železné dveře nebo i uvnitř. Souběžně s tím, přes všechny ostatní úvahy, si myslel, jak kouzelně dnes Aileen vypadá. Jak je pořád mladá a jak výbojná! Mezitímco on se blíží plné zralosti mužského věku, je ona proti němu mladá dívka a stejně krásná jako kdy dřív. Přišla v černobíle pruhovaných šatech, nařazených podle tehdejší zvláštní módy vzadu v turnýru²⁷, a v sílskinové²⁸ soupravě, k níž patřila i sílskinová čapka, posazená gaminsky na vršíčku její rudozlaté hlavy.

„Vím, vím,“ odpověděla Aileen neústupně. „Ale považ, tři měsíce! Můj milý, to nevydržím! Nemůžu a nechci! Je to nesmysl. Tři měsíce! Vím, že otec by nemusel čekat žádné tři měsíce, kdyby tam chtěl někoho navštívit, a zrovna tak nikdo jiný, pro koho by si tam chtěl vyžádat nějakou laskavost. A nebudu čekat ani já. Nějakou cestu si už najdu.“

Cowperwood se musil usmát. Aileen se jen tak lehce porazit nedá.

„Ale ty nejsi tvůj otec, zlato – a jistě přece nechceš, aby to věděl.“

„To určitě nechci, ale vůbec nepotřebujou vědět, kdo jsem. Můžu si vzít hustý závoj. Pochybuju, že správce věznice mého otce vůbec zná. Možné to ovšem je. Ať je, jak chce, mě nezná. A i kdyby nakrásně, tak to na mě nepoví – když si s ním promluví.“

Její důvěra ve vlastní půvaby, vystupování, privilegovanost v pozemském životě byla přímo anarchistická. Cowperwood zavrtěl hlavou.

27 Sukně vzadu od pasu rozšířená, u kolenou zúžená a přecházející ve vlečku. *Pozn. red.*

28 Imitace kožešiny. *Pozn. red.*

„Když na to přijde, zlato, tak jako žena jsi asi to nejlepší a nejhorší, co existuje,“ řekl láskyplně a stáhl si k sobě její hlavu a políbil ji, „ale stejně si budeš muset vyslechnout, co povídám. Mám advokáta, Stegera – však ho znáš. Ten tuhle věc se správcem věznice projedná – vlastně dnes už o ní jedná. Možná že se mu to povede nějak zařídit, a taky možná že ne. Dovím se to zítra, v neděli, a pak ti napíšu. Ale do ničeho se nepouštěj a nedělej nic hr, dokud nedostaneš zprávu. Jsem přesvědčený, že se mi ten návštěvní interval podaří snížit na polovičku, a možná i na jednu měsíčně, nebo dokonce jednu za čtrnáct dní. Dopisy smím psát taky jenom jednou za tři měsíce –“ tu Aileen opět vybuchla –, „a jsem si jistý, že i tohle se mi povede nějak změnit, aspoň trochu – ale nepiš mi, dokud nedostaneš zprávu, nebo se aspoň nepodpisuj žádným jménem ani neuváděj žádnou zpáteční adresu. Všechnu poštu otvírají a čtou. Jestli mě přijdeš navštívit nebo mi budeš psát, musíš být moc opatrná, a ty nejsi zrovna nejopatrnější dušička na světě. Budeš přece hodná, vid’?“

Hovořili ještě o mnohém jiném – o jeho rodině, o jeho pondělním dostavení k soudu, pustí-li ho brzy ven, aby se mohl zúčastnit některého ze sporů dosud nevyřízených, nebo dostane-li milost. Aileen stále věřila v jeho budoucnost. Četla nálezy obou soudců, kteří měli odchýlné mínění v jeho prospěch, i jednomyslné vótum tří soudců, kteří rozhodli proti němu. Pevně věřila, že jeho dnům ve Filadelfii není konec a že se jednou zase vzmůže a potom ji vezme s sebou někam jinam. Litovala paní Cowperwoodovou, ale byla přesvědčena, že to není žena pro něho vhodná – že Frank potřebuje spíš někoho toho druhu, jako je ona, nějakou ženu mladou a krásnou a energickou – zkrátka ji a žádnou jinou. Tiskla se k němu teď v extatických objetích, až byl čas se rozloučit. Pokud se v situaci tak nevhodné pro přesné rozvrhování dal rozvrhnout nějaký plán postupu, pak se tak stalo. V posledním okamžiku byla z jejich rozchodu zoufale sklíčená a stejně i on; ale se svou obvyklou energií se vzchopila a pohlédla temné budoucnosti pevně do očí.

Kapitola 51

Přišlo pondělí a s ním i Cowperwoodův definitivní odchod. Všechno, co se udělat dalo, se udělalo. Dal patřičně sbohem matce i otci, bratrům i sestře. Měl poněkud zdrženlivý, ale rozumný a věcný rozhovor se svou ženou. Nějaké zvláštní rozloučení se synkem nebo dcerkou neměl vůbec v programu; když se ve čtvrtek, v pátek, v sobotu i v neděli večer vracel domů, již s vědomím, že v pondělí musí odejít, pokaždé přicházel s myšlenkou, že si s nimi chvíli popovídá s mimořádnou láskyplností. Uvědomoval si, že svým celkovým morálním či nemorálním postojem na nich možná páše dočasné bezpráví. Ale nebyl si tím tak docela jist. Většina lidí si vede v životě celkem dobře, ať už je život hýčká, nebo šidí o příležitost. Tyhle děti si pravděpodobně povedou právě tak dobře jako většina dětí, ať se stane, co chce – a ostatně přece vůbec nemá v úmyslu nechat je finančně na holičkách, může-li tomu zabránit. Nechce svou ženu odloučit od jejích dětí ani je od ní. Jen ať si je nechá. Chce, aby jim u ní bylo dobře. Rád je občas uvidí, ať s ní jsou kdekoli. Chce jenom svou osobní svobodu, pokud jde o ni a o ně, aby mohl odejít a vybudovat si nový svět a nový domov s Aileen. Proto nyní v těchto posledních několika dnech, a obzvlášť tohoto posledního nedělního večera, byl ke svému chlapci a děvčeti až skoro pozoruhodně laskavý, ale hleděl nedávat tuze jasně najevo, že se blíží čas jeho odloučení od nich.

„Franku,“ řekl toho večera svému nápadně malátnému synkovi, „nechtěl by ses sebrat, aby z tebe byl velký, silný, zdravý mládenec? Moc málo si hraješ. Měl by sis najít bandu kluků a dělat jim vůdce. Pročpak si někde nezařídíš tělocvičnu a nezkusíš, jaký z tebe může být silák?“

Byli v obývacím pokoji Cowperwooda seniora, kde se všichni jaksi úmyslně pro ten večer shromáždili.

Lillian mladší, která seděla na druhé straně velkého knihovního stolu proti otci, zdvihla oči a se zájmem se zadívala na něho a na bratra. Obě děti rodina pečlivě chránila, aby se nedověděly nic přesného o záležitostech svého otce ani o jeho nynějším svízelném postavení. Domnívaly se, že otec jede tak na měsíc na nějakou cestu. Malá Lillian si četla v pohádkové knížce, kterou dostala loni k Vánocům.

„Kdepak ten a něco dělat,“ ozvala se, zdvihnuvši oči od čtení s pohledem na svá léta pozoruhodně kritickým. „Vždyť se ani se mnou nikdy nepředhání, když na něm chci, aby se mnou běžel o závod.“

„Chm, kdo by s tebou, prosím tě, vůbec chtěl běhat o závod?“ odsekl Frank junior mrzutě. „Ani bys neuměla utíkat, i kdybych se s tebou chtěl předhánět.“

„Že bych neuměla?“ namítla. „Porazila bych tě, to bys viděl.“

„Lillian!“ vzdychla matka s káravým přízvukem v hlase.

Cowperwood se usmál a položil synkovi láskyplně ruku na hlavíčku. „Však ty se v životě neztratíš, Franku,“ prohodil a lehce zatáhl synka za ucho. „Žádné strachy – a jenom hezky do toho.“

Hoch na to nereagoval tak vřele, jak Cowperwood doufal. Později večer si paní Cowperwoodová všimla, že její manžel objímá dcerušku kolem útlého pasu a jemně ji kráká za kudrnaté vlásy. Tu chvíličku na dcerku žárlila.

„Budeš nejhodnější holčička pod sluncem, zatímco budu pryč?“ pošeptal jí tichounce.

„Ano, tatínku,“ slíbila čiperně.

„Tak to je dobře!“ odpověděl na to a sklonil se k ní a něžně ji políbil na ústa. „Okáči,“ dodal.

Po jeho odchodu si paní Cowperwoodová vzdychla. „Všechno pro děti, pro mne nic,“ pomyslila si, ačkoli ani děti z něho v minulosti tak hrozně moc neměly.

Cowperwoodovo chování k matce bylo v těchto posledních chvílích tak něžné a účastné, jakého byl vůbec v tomto životě schopen.

Docela jasně chápal mnohostrannost jejích zájmů, a jak trpí kvůli němu i všem ostatním spolu s ním postiženým. Nezapomněl na láskyplnou péči, s níž se o něho starala v jeho jinošství; a kdyby bývalo v jeho moci udělat cokoli, co by ji tohoto žalostného ztroskotání jejího šťastného života na stará kolena ušetřilo, byl by to udělal. Ale nemělo smysl honit bycha. Někdy se ve chvíli zdaru nebo neúspěchu silnému pohnutí neubránil; ale jedině správné bylo se vzmužit, nedávat na sobě nic znát, málo mluvit a jít svou cestou s výrazem ani ne tak rezignovaným, jako spíš sebevědomým, vstříc budoucnosti, ať pro člověka chystá cokoli. Takový byl jeho postoj toho rána a takové chování také očekával od všech kolem sebe – vlastně si je svým vlastním postojem u nich vynucoval.

„Tak, máti, teď tedy jdu,“ řekl vesele v posledním okamžiku – za nic nedovolil ani jí, ani své ženě a sestře, aby ho doprovodily k soudu, s tím odůvodněním, že jemu by to ani v nejmenším nepomohlo, ale jim že by to jenom zbytečně drásalo srdce. „Nic se netrap a udrž si svou dobrou náladu.“ Ovinul matce ruku kolem pasu a ta ho dlouze, divoce a zoufale objala a políbila.

„Tak běž, Franku,“ vyhrkla zajímavě, když ho pustila z náruče. „Opatruj tě Pánbůh. Budu se za tebe modlit.“

Další pozornost jí už nevěnoval. Neodvažoval se.

„Sbohem, Lillian,“ pravil ke své ženě roztomile, laskavě. „V několika dnech se tady myslím zase ukážu. Budu chodit ven, musím ještě k některým těm procesům.“

K sestře prohodil: „Sbohem, Anno. Hleď, aby ostatní moc nesmutnili a neztráceli kuráž.“

„Vás tři uvidím potom,“ řekl otci a bratrům – a tak, elegantně oblečen podle nejnovější módy oné doby, seběhl do přijímacího pokoje dole, kde na něho již čekal Steger, a v mžiku byl pryč. Na rodinu, když zaslechla, jak za ním zabouchly dveře, padl palčivý pocit opuštěnosti. Chvilí strnule stáli, matka v pláči, otec se díval, jako by byl ztratil posledního přítele, ale ze všech sil se snažil vypadat

soběstačný a schopný čelit všem potížím. Anna domlouvala Lillian, aby si z toho nic nedělala, a Lillian hleděla tupě do budoucnosti nevědouc, co si má myslet. Věru, zářivé slunce zapadlo nad jejich domácím světem, a to velmi dramaticky.

Kapitola 52

Jaspers už čekal, když Cowperwood došel do věznice, a byl rád, že ho vidí, ale především pocítil úlevu, že se nestalo nic, co by ohrozilo jeho šerifskou reputaci. Pro všeobecnou pilnost soudních záležitostí bylo rozhodnuto vydat se na cestu k soudu v devět hodin. K doзору nad bezpečným předvedením Cowperwooda před soudce Paydersona i jeho pozdějším dopravením do káznice určil šerif opět Eddieho Zanderse. Jeho péči také odevzdal všechny dokumenty případu se týkající, aby je doručil vězeňskému správci.

„Myslím asi víte,“ svěřil šerif Jaspers Stegerovi, „že tady je taky Stener. Nemá teď už ani troník, ale stejně jsem mu dal zvláštní pokoj. Nezdálo se mi strčit takového člověka, jako je on, do nějaké cely.“ Šerif Jaspers sympatizoval se Stenerem.

„To je správné. To rád slyším,“ odpověděl Steger a v duchu se usmál.

„Podle toho, co jsem slyšel, jsem myslel, že by panu Cowperwoodovi nebylo po chuti setkat se tady se Stenerem, a tak jsem je držel odděleně. Právě před chvílíčkou George odešel s jiným dozorcem.“

„To je dobře. To jste zařídil, jak to má být,“ přisvědčil Steger. Byl kvůli Cowperwoodovi rád, že šerif má tolik taktu. Přes všechny Stenerovy těžké trampoty a nedostatek peněz očividně George a šerif spolu vycházeli velice přátelsky.

Protože vzdálenost nebyla velká, šla Cowperwoodova skupinka pěšky, a aby se vyhnuli vážnějším otázkám, hovořili cestou o věcech celkem prostých.

„Ono to ani nebude tak zlé,“ pravil Edward otcí. „Steger říká, že guvernér do roka nebo i dřív určitě dá Stenerovi milost, a když to jednou udělá, tak musí Franka pustit taky.“

Cowperwood senior slyšel tato slova již nesčíslněkrát, ale nikdy ho neomrzelo slyšet je znovu. Bylo to jako nějaká prostá písnička, jakou se děti ukolébávají k spánku. Napadlý sníh, který se na tu roční dobu držel pozoruhodně dlouho, krása dne, jehož jitro slibovalo jas a pohodu, naděje, že v soudní síni možná nebude plno, to všechno poutalo pozornost otce a jeho dvou synů. Cowperwood starší, jedině aby ulevil své mysli, dokonce prohodil poznámku o několika vrabcích, kteří se prali o ždíbek chleba, poznámku vyjadřující jeho podiv, jak pěkně přecházejí zimu. Frank, který šel se Stegerem a Zandersem vpředu, rozmlouval se svým advokátem o nadcházejících soudních procesech týkajících se jeho obchodních záležitostí a o tom, co by se mělo udělat.

Když došli k soudu, byl Cowperwooda připraven přijmout týž kumbál zvaný strážníci, v němž před několika týdny čekal na výrok poroty.

Cowperwood senior a druzí dva synové si vyhledali místo přímo v soudní síni. Eddie Zanders zůstal u svého svěřence. V kumbálu byl i Stener a s ním jiný dozorce, jménem Wilkerson; ale Stener a Cowperwood se nyní stavěli, jako by jeden druhého neviděli. Frank sice proti hovoru se svým bývalým spolčencem nic neměl, ale jasně viděl, že Stener je zaražený a zahanbený. Proto bez jediného slova nebo pohledu klidně přijímal situaci, jak se vyvinuje. Uplynuly asi tři čtvrti hodiny trapného čekání, než se otevřely dveře vedoucí do vlastní soudní síně a vešel soudní zřízenec.

„Všichni vězňové k vyhlášení rozsudku!“ zavolal.

S Cowperwoodem a se Stenerem jich bylo všeho všudy šest. Dva z nich byli párek bytařů dopadených při půlnoční loupeži přímo při činu.

Další vězeň nebyl nic víc ani nic míň než prachobyčejný zloděj koní, mladík asi šestadvacetiletý, jehož porota uznala vinným, že jednomu hokynáři ukradl koně a prodal ho. Poslední vězeň byl černochoch, velký, negramotný, klackovitý tvor tupého rozumu, jenž

odnesl zdánlivě odhozený kus olověné trubky, který našel v jedné stavební ohradě. Představoval si, že ho prodá nebo vyčachruje za kořalku. Vlastně před zdejší soud vůbec nepatřil; ale ačkoli ho zakrslý americký hlídač, střežením tohoto pozemku pověřený, chytil, zpočátku odmítal svou vinu přiznat, neuvědomuje si dost jasně, co se s ním vlastně bude dít, a proto byla jeho věc nezbytně odevzdána k projednání tomuto soudu. Později si to však rozmyslil a svou vinu přiznal, a tak nyní měl předstoupit před soudce Paydersona, který ho buďto odsoudí, nebo propustí. Nižší soud, před který ho postavili původně, ztratil příslušnou jurisdikci tím, že jeho věc postoupil k projednání soudu vyššímu. Téměř všechny tyto údaje svěřil Cowperwoodovi Eddie Zanders ve svém samozvaném postavení jeho cicerona a mentora, zatímco Frank čekal na předvolání.

Soudní síň byla nabitá. Pro Cowperwooda bylo velice ponižující, že musil takto vpochodovat postranní uličkou spolu s těmi druhými a v patách se Stenerem, sice pěkně oblečeným, ale churavého vzhledu a zkormouceným.

První na řadě byl černocho Charles Ackerman.

„Jak to, že tenhle člověk přichází přede mne?“ zeptal se Payderson popudlivě, když si všiml hodnoty majetku, z jehož krádeže byl Ackerman nařčen.

„Slavný soude,“ vysvětlil okamžitě náměstek okresního prokurátora, „tento člověk byl již před nižším soudem, ale poněvadž byl opilý nebo co, odmítl svou vinu přiznat. A poněvadž žalobce nechtěl obvinění odvolat, byl nižší soud nucen postoupit případ k projednání zdejšímu soudu. Od té doby si to však obžalovaný rozmyslil a před okresním prokurátorem svou vinu přiznal. Nepřiváděli bychom ho před vás, nebýt toho, že jinou možnost nemáme. Musíme ho sem nyní prostě předvést, aby se vyřídil rest v diáři.“

Soudce Payderson si zpytavě prohlížel černocho, očividně tímto vyšetřováním nijak zvlášť znepokojeného, neboť se pohodlně podíral o zábradlí nebo přepážku, před níž většina zločinců obyčejně

stávala vzpřímeně a vyděšeně. Pro to či ono obvinění – opilost, nepřístojné chování a podobné přestupky – stál již kolikrát před policejním soudcem, ale z jeho celkového postoje vyzařovala jen lajdácká, lhotejná, zábavná prostoduchost.

„Tak, Ackermane,“ zeptala se Jeho Důstojnost přísně, „ten kus olověné trubky, jak zde uvádí žaloba, v ceně čtyř dolarů a osmdesáti centů – ukradl jste ho, nebo neukradl?“

„Prosím jo, ukrad,“ začal. „A povím vám, jak to bylo, pane souce. Jednou v sobotu odpůldne vám du kolem tý stavební ohrady, a to jsem zrovinka nemakal, a najednou vám skrz plot vidím ten kus trubky na zemi vevnitř, a tak tam hrábnu kouskem prkýnka, co leželo vedle, a přitáhnu si ho a vemu s sebou. A potom tuhle tady ten pan hlídač –,“ tu mávl s řečnickým gestem k svědeckému křeslu, kde zaujal místo žalobce pro případ, že by si mu soudce třebaš přál položit nějakou otázku –, „přijde za mnou tam, co bydlím, a hned na mě, že jsem ho vzal.“

„Ale vy jste ho přece vzal, ne?“

„Prosím jo, já ho vzal.“

„A co jste s ním udělal?“

„Já ho vyhandloval za štvrták.“

„Chcete říci, že jste jej prodal za pětadvacet centů,“ opravila ho Jeho Důstojnost.

„Prosím jo, já ho prodal.“

„Nu, a to nevíte, že to je nesprávné, dělat něco takového? Nevěděl jste, když jste sahal skrz ten plot a přitahoval si tu trubku k sobě, že kradete? To jste nevěděl?“

„Prosím jo, já věděl, že to je špatnost,“ odpověděl Ackerman zkroušeně. „To jsem nevěděl, že by to byla zrovna krádež, ale věděl jsem, že to je špatnost. Něko jsem věděl, myslím, že bych ji neměl brát.“

„Samozřejmě jste to věděl. Samozřejmě jste to věděl. To je právě ono. Věděl jste, že kradete, a přece jste to vzal. – Byl již zatčen ten člověk, kterému ten černochoz zde tu olověnou trubku prodal?“

otázal se soudce zostra náměstka okresního prokurátora. „Měl by být, jelikož jako překupník kradeného zboží má větší vinu než ten černoch zde.“

„Ovšemže, Vaše Důstojnosti,“ odpověděl náměstek. „Jeho případ byl přidělen soudci Yawgerovi.“

„Zcela správně. Tak to má být,“ odpověděl Payderson zpříkra. „Podle mého soudu je skutek překupnictví kradeného zboží jedním z nejhorších provinění.“

Potom znovu věnoval pozornost Ackermanovi. „Tak se podívejte, Ackermane,“ zvolal podrážděn tím, že se musí zabývat případem tak bagatelním, „chci vám něco říci a přeji si, abyste mi věnoval bedlivou pozornost. Postavte se zpříma, prosím! Neopírejte se o to zábradlí! Stojíte zde před soudem.“ Ackerman se pohodlně rozvaloval podepřen o lokty, jak by se asi opíral, kdyby se při zábavě s někým nakláněl přes zadní branku v zahradním plotě, ale jen to uslyšel, okamžitě se vzpřímil, stále se však bláhově a omluvně zubil. „Nejste tak tupý, abyste nemohl pochopit, co vám teď povím. Provinění, jehož jste se dopustil – když jste ukradl kus olověné trubky –, je zločin. Slyšíte mě? Zločinné provinění – čin, za který bych vás mohl potrestat velice přísně. Kdybych chtěl, mohl bych vás poslat na rok do káznice – zákon mi to dovoluje – na jeden rok nucené práce za krádež kusu olověné trubky. Nuže, máte-li jen trochu rozumu, pak věnujete bedlivou pozornost tomu, co vám řeknu. Nepošlu vás do káznice hned teď. S tím ještě nějakou dobu počkám. Odsoudím vás na jeden rok káznice – na jeden rok. Rozumíte?“ Ackerman maličko zbledl a zneklidněně si olízl rty. „A potom výkon toho trestu odložím – budu vám ho držet nad hlavou jako hrozbu, a pakliže vás jen jednou ještě někdo dopadne při krádeži něčeho jiného, odpykáte si potom trest za toto provinění i za to nové hned najednou a zároveň. Rozumíte tomu? Víte, jak to myslím? Povězte mi, víte to?“

„Prosím jo! Víím, prosím,“ odpověděl černoch. „Vy mě teď chcete pustit – tak je to.“

Publikum se usmívalo a soudce stáhl přísně tvář, aby potlačil vlastní kyselý úsměv.

„Nechám vás volně běhat jen tak dlouho, dokud neukradnete něco jiného,“ zahřímal. „V tom okamžiku, jak ukradnete něco jiného, jste hned zase zpátky v téhle síni a potom jdete do káznice na jeden rok a ještě na další čas, který si zasloužíte nádavkem. Rozumíte tomu? A teď hezky jděte rovnou z téhle síně a sekejte dobrotu. Nikdy už nic nekrad'te. Najděte si nějakou práci! Nekrad'te, slyšíte? Nedotýkejte se ničeho, co vám nepatří! Už mi sem nechod'te! Přijdete-li sem ještě někdy, určitě vás pošlu do káznice.“

„Prosím jo! Ne, prosím, nepřijdu,“ odpovídal Ackerman ustrašeně. „Víckrát už nic nevemu, co mi nepatří.“

A za všeobecného usmívání a dílem i smíchu nad jeho prostomyslností i nepřiměřeně přísným jednáním Paydersonovým se po chvíli odloudal, poháněn dirigující rukou soudního zřízence, a byl šťastně vyveden ze síně. Ale již písař vyvolal další případ a ten brzy zaujal veškerou pozornost publika.

Byl to případ oněch dvou bytařů, jež Cowperwood již předtím a také ještě nyní pozoroval s velkým zájmem. V celém dosavadním životě ještě nebyl očitým svědkem žádného vynesení rozsudku. Nikdy nebyl u žádného policejního ani trestního soudu jakéhokoli druhu – sotva vůbec u jakého soudu civilního. S radostí viděl černocho odcházet a musil Paydersonovi přiznat jistý zdravý rozum a cit – víc, než u něho očekával.

Zvědavě nyní uvažoval, není-li tam snad nakonec také Aileen. Stavěl se proti tomu, aby tam chodila, ale přesto možná přišla. A vskutku tam byla, až docela vzadu, schovaná v klubku lidí nedaleko dveří a zahalená hustým závojem – ale byla tam. Neměla sílu odolat touze rychle a spolehlivě zvědět osud svého milovaného – být mu nablízku v hodině jeho opravdového utrpení, jak si myslela. Silně ji pobuřovalo, když viděla, jak ho předvádějí v jedné řadě s obyčejnými zločinci a nechávají ho čekat tak – podle jejího – ostudně veřejně,

ale volky nevolky se musila tím víc obdivovat důstojnosti a hrdosti jeho vystupování i v tomto prostředí. Jak ho vidí, není ani bledý, je to stále týž pevný, klidný duch, jakého ho zná odjakživa. Kdyby ji tak jen mohl teď uvidět; kdyby se jen chtěl ohlédnout tak, aby si mohla nadzvednout závoj a usmát se! Ale neohlíží se – naschvál. Nechce ji tady prostě vidět. Ale přesto mu to všechno stejně poví, až se s ním zase sejde.

Oba bytaře vyřídil soudce rychle s tím, že každého odsoudil k jednomu roku vězení, a potom byli odvedeni; odcházeli váhavě a zjevně nevěděli, co si mají o svém zločinu nebo budoucnosti myslet.

Jakmile přišlo na řadu předvolání Cowperwooda, ztuhla a napřímila se sama Jeho Důstojnost – protože tohle je docela jiný typ člověka a nedá se s ním zacházet běžným způsobem. Payderson věděl přesně, co a jak řekne. Když mu jeden z Mollenhauerových nohsledů, blízký přítel Butlerův, naznačil, že takových pět let by pro Cowperwooda i Stenera bylo asi tak správné, věděl přesně, co má udělat.

„Frank Algernon Cowperwood!“ vyvolal písař.

Cowperwood hbitě předstoupil, plný lítosti nad sebou a do jisté míry svým postavením zahanbený, ale ani pohledem, ani chováním to na sobě nedával znát. Payderson se na něho zadíval stejně, jako si předtím prohlížel ostatní.

„Jméno?“ zeptal se soudní sluha pro informaci soudního steno-grafa.

„Frank Algernon Cowperwood.“

„Bydliště?“

„Girard Avenue devatenáct set třicet sedm.“

„Zaměstnání?“

„Bankéř a makléř.“

Steger stál hned vedle něho, velmi důstojný, velmi impozantní, hotov pronést závěrečné slovo na adresu soudu i publika, až nadejde čas. Aileen na svém místě v hustém hloučku lidí blízko dveří si

poprvé v životě nervózně kousala prsty a na čele se jí perlily velké krůpěje potu. Cowperwoodův otec byl napjatý rozčilením a oba Frankovi bratři rychle odvrátili oči, snažíce se ze všech sil skrýt strach a zármutek.

„Už někdy trestaný?“

„Nikdy,“ odpověděl Steger klidně za Cowperwooda.

„Franku Algernone Cowperwoode,“ zvolal písař svým nosovým, zpěvavým hlasem a postoupil kupředu, „můžete uvést nějaký důvod, proč by nad vámi nyní neměl být vynesena rozsudek? Máte-li co říci, tedy mluvte.“

Cowperwood již měl na jazyku své ne, když vtom Steger zdvihl ruku.

„Jestliže slavný soud dovolí,“ zvolal hlasitě a zřetelně, aby to všichni dobře slyšeli, „můj klient, pan Cowperwood, zde přítomný obžalovaný, není vinen ani po názoru svým vlastním, ani po názoru dvou pětin senátu Nejvyššího soudu státu Pensylvánie – poslední odvolací instance v tomto státě.“

Jedním z pozorně napjatých posluchačů a diváků v této chvíli byl Edward Malia Butler, který právě přispěchal z jiné soudní síně, kde hovořil s nějakým soudcem. Jeden úslužný soudní sluha ho včas upozornil, že nad Cowperwoodem bude co nevidět vynesena rozsudek. Přišel toho rána do soudní budovy ve skutečnosti jen proto, aby toto odsouzení nepromeškal, ale svou pohnutku zamaskoval pláštěm jiného zaneprázdnění. Nevěděl, že tam je Aileen, a také ji vůbec nezahlédl.

„Jak v průběhu svého přelíčení sám svědecky vypověděl,“ pokračoval Steger, „a jak průvodní i vývodní řízení jasně prokázalo, nebyl nikdy víc než prostředníkem onoho pána, jehož provinění bylo potomním nálezem zdejšího soudu potvrzeno – a jakožto prostředník stále zastává názor, a dvě pětiny senátu Nejvyššího státního soudu s ním souhlasí, že jednal přesně v rámci svých práv a výsad, jestliže nedeponoval ony certifikáty městské půjčky

v hodnotě šedesáti tisíc dolarů v době a způsobem, jak si osoby stíhající ho prostřednictvím okresního prokurátora stěžují, že měl učinit. Můj klient je muž vzácných finančních schopností. Z četných přípisů, jež byly Vaší Důstojnosti předloženy v jeho prospěch, je jasně vidět, že se těší úctě a sympatiím velké většiny nejvlivnějších a nejvýznačnějších mužů ve svém speciálním oboru. Je to muž vynikajícího společenského postavení a pozoruhodných úspěchů. K tomu, že tu stojí dnes před vámi, ho přivedla jediné absolutně nenadálá a krutá rána osudu – požár a panika z něho vyplynuvší, jež postihla peněžitý majetek nejvyš důkladně a solidně fundovaný. Přes výrok poroty a třípětinové majoritní rozhodnutí senátu Nejvyššího státního soudu trvám na tom, že můj klient není defraudant, že se nedopustil krádeže, že nikdy neměl být odsouzen a že by nyní neměl být trestán za něco, čím se neprovinil.

Spoléhám, že si Vaše Důstojnost nebude mylně vykládat ani moje slova, ani mé pohnutky, jestliže za této situace zdůrazňuji, že co jsem řekl, je čistá pravda. Jsem dalek všeho úmyslu vrhnout i jen sebeslabší stín poskvrny na poctivost tohoto soudu ani kteréhokoli jiného soudu ani kteréhokoli zákonného řízení. Odsuzuji však a zatracuji onen neblahý řetěz událostí, jež vytvořily zdánlivě věrohodnou situaci, nikoli snadno pochopitelnou pro laickou mysl, a jež přivedly mého vzácného klienta na dosah ruky zákona. Domnívám se, že je jenom spravedlivé, aby toto bylo zde na tomto fóru a v tento okamžik konečně a veřejně prohlášeno. Žádám Vaši Důstojnost, aby byla shovívavá, a nemůže-li již s dobrým svědomím tuto žalobu zamítnout, aby alespoň přihlédla k faktům, jak jsem je zde uvedl, a aby je při výměře uloženého trestu patřičně zvážila.“

Steger odstoupil a soudce Payderson pokynul hlavou, jako by chtěl říci, že vyslechl všechno, co vážený advokát mohl uvést, a vezme to natolik v úvahu, jak si to zasluhuje – nic víc. Potom se otočil ke Cowperwoodovi, sebral ku pomoci veškerou svou soudcovskou důstojnost a začal:

„Franku Algernone Cowperwoode, byl jste porotou vámi osobně uznanou shledán vinným zločinem krádeže. Návrh na obnovu řízení, podaný za vás váženým kolegou vaším právním zástupcem, byl odvolacím soudem po pečlivém uvážení zamítnut, jelikož většina senátu plně souhlasila s odsuzujícím výrokem poroty, pokládajíc jej za zcela správný jak na podkladě zákona, tak i doličného materiálu. Zločin, jehož jste se dopustil, má ráz zločinu nadobyčej těžkého, tím těžšího, že ona velká peněžní částka, kterou jste obdržel, patřila městu. A další přitěžující okolností je fakt, že jste ještě nádavkem k tomu nezákonně používal a k vlastnímu prospěchu investoval za několik set tisíc dolarů městské půjčky a peněz. Maximální trest zákonem na takovýto zločin stanovený je pozoruhodně mírný. Nicméně, a přesto bude k faktům týkajícím se vašeho až dosud význačného postavení, k okolnostem, za nichž došlo k vašemu úpadku, i k žádostem vašich četných přátel a finančních konexí tímto soudem patřičně přihlédnuto. Soud se nestaví nevšímavě k žádnému důležitému faktu vaší životní dráhy.“ Tu se Payderson odmlčel, jako by byl na vážkách, ačkoli zcela dobře věděl, jak asi má pokračovat. Věděl, co od něho očekávají jeho nadřízení.

„Neplyne-li z vašeho případu žádné jiné mravní naučení,“ pokračoval po chvilce, pohrávaje si s fasciklem, „pak alespoň podá lekci v nynější době velice potřebnou, že nelze beztrestně vtrhnout do městské pokladny a pod průhlednou zástěrkou obchodních transakcí ji rabovat a že zákon má dosud moc zjednat si úctu a ochránit veřejnost.

Rozsudek tohoto soudu,“ dodal na závěr slavnostně, zatímco Cowperwood na něj stále hleděl nehnutě, „tudíž zní, že zaplatíte pokutu pět tisíc dolarů do veřejné pokladny ve prospěch tohoto okresu, že uhradíte soudní útraty, že podstoupíte uvěznění ve státní trestnici pro východní oblast v samovazbě čili jednotlivém uzavření s nucenou prací po dobu čtyř let a tří měsíců a že zůstáváte vězněm, dokud nebude tomuto rozsudku učiněno zadost.“

Když to uslyšel Cowperwoodův otec, sklonil hlavu, aby skryl slzy. Aileen si skousla spodní ret a zaťala pěsti, aby potlačila svůj vztek i zklamání a slzy. Čtyři roky a tři měsíce! To udělá strašlivou trhlinu do života jeho i jejího. Ale co, vydrží to. Pořád je to lepší než takových osm deset let, jak se bála, že by to mohlo dopadnout. Snad mu teď, až se tohle doopravdy skoncuje a on bude jednou ve vězení, guvernér státu dá milost.

Soudce se nyní nahnul, aby si vyhledal listiny týkající se případu Stenerova – velice spokojen, že neposkytl finančníkům příležitost k předhůzkám, že nevzal patřičný zřetel na jejich přímluvy ve prospěch Cowperwooda, a přesto jist, že politikové přijmou s potěšením, že Cowperwoodovi vyměřil trest jen o tak málo nižší než maximální, přestože zdánlivě uvážil ony prosby o shovívavost. Cowperwood ten trik okamžitě prohlédl, ale nijak ho to nerozčílilo. Připadalo mu to značně zbabělé a opovrženímhodné. Přistoupil k němu soudní zřízenec a začal ho chvatně pobízet, aby šel s ním.

„Nechte vězně ještě chvíli zde,“ zavolal na něj soudce.

Písař vyvolal jméno George W. Stenera a Cowperwoodovi nebylo docela jasné, proč ho tam zadržují, ale brzy to poznal. Bylo to proto, aby si vyslechl mínění soudu týkající se jeho společníka ve zločinu. Byla zjištěna Stenerova osobní data. Roger O'Mara, irský politický advokát, který byl jeho právním poradcem hned od počátku jeho nynějších potíží, stál vedle něho, ale neměl, co by řekl jiného, než že požádal soudce, aby vzal v úvahu Stenerův dosavadní bezúhonný život.

„Georgi W. Stenere,“ promluvila Jeho Důstojnost, mezitímco publikum, Cowperwooda nevyjímaje, pozorně poslouchalo, „jelikož návrh na obnovu řízení, jakož i na zadržení rozsudku byl ve vašem případě zamítnut, zbývá tomuto soudu vynést takový rozsudek, jaký si povaha vašeho zločinu vyžaduje. Není mým přáním jakýmkoli rozvláchnými osobními poznámkami vaše bolestné postavení ztěžovat, ale nemohu nechat tuto příležitost minout,

abych nevyjádřil své důrazné zavržení vašeho zločinu. Zneužívání veřejných peněz se stalo hlavním zlořádem naší doby. Jestliže se mu okamžitě a radikálně neučiní přítrž, zničí nakonec celé naše ústavní zřízení. Prožere-li republiku plíseň korupce, je po její životní síle veta. Při prvním náporu se musí zhroutit.

Podle mého názoru velkou vinu na vašem zločinu a jiných proviněních podobného charakteru má sama veřejnost. Až doposud se na úřední zpronevěry pohlíželo s tuze velkou vlažností. Nezbytně potřebujeme vyšší a čistší politickou morálku – takový stav veřejného mínění, že z nepatřičného použití veřejných peněz učiní skutek hodný zatracení. Právě tento nedostatek veřejné morálky váš zločin vůbec umožnil. Jinak nevidím ve vašem případě žádnou polehčující okolnost.“ Soudce Payderson se odmlčel, aby svým slovům dodal důraz. Přicházel k vzletnému vyvrcholení své řeči a chtěl jím udělat náležitě hluboký dojem na posluchače.

„Lid vložil do vašich rukou péči o své peníze,“ pokračoval slavnostně. „Bylo to vysoké, posvátné pověření. Měl jste střežit práh městské pokladny, právě tak, jako archanděl střežil bránu ráje, a s plamenným mečem bezúhonné poctivosti jste se měl postavit každému, kdo se blížil s nekalým úmyslem. Vaše postavení jakožto představitele velké pospolitosti to plně ospravedlňovalo.

Se zřetelem na veškerá fakta vašeho případu nevidí soud možnost učinit nic méně než uložit přísný trest. Sedmdesátý čtvrtý článek trestního procesního řádu stanoví, že žádný provinilec nesmí být soudem tohoto státu poslán do kterékoli jeho trestnice na jakoukoli dobu, která vyprší mezi patnáctým listopadem a patnáctým dnem měsíce února kteréhokoli roku, a toto ustanovení mě nutí snížit o tři měsíce maximální možnou dobu, kterou bych byl ve vašem případě vyměřil – to jest pět let. Rozsudek tohoto soudu tudíž zní, že zaplatíte pokutu pět tisíc dolarů do veřejné pokladny ve prospěch tohoto okresu –,“ Payderson věděl velice dobře, že Stener jaktěživ takovou částku zaplatit nemůže –, „a že podstoupíte uvěznění ve

státní trestnici pro východní oblast v samovazbě čili jednotlivém uzavření s nucenou prací po dobu čtyř let a devíti měsíců a že zůstanáte věznem, dokud nebude tomuto rozsudku učiněno zadost.“

Odložil fascikl a mnul si přemítavě bradu, mezitímco zřízenci spěšně odváděli Cowperwooda i Stenera. Butler byl první, kdo po rozsudku odešel – úplně spokojen. Když Aileen viděla, že je všechno odbyto, alespoň pokud se to týká jí, chvatně vyklouzla ze síně a za kratičkou chvíli po ní také Cowperwoodův otec a bratři. Měli na něho počkat venku a doprovodit ho do trestnice. Zbývající členové byli doma a dychtivě očekávali zprávu, jak to ráno u soudu dopadlo, a Josef Cowperwood byl ihned vyslán, aby jim to co nejrychleji vyřídil.

Den se zatím zamračil, zchmurněl a vypadalo to, že by mohl padat sníh. Eddie Zanders, který dostal do rukou všechny průvodní papíry, oznámil, že není zapotřebí, aby se vraceli do okresní věznice. Proto všech pět – Zanders, Steger, Cowperwood, jeho otec a Edward – nastoupilo do tramvaje, jejíž trať vedla jen několik málo bloků od káznice. A v půlhodině stanuli před bránou Východní trestnice.

Kapitola 53

Východní oblastní trestnice státu Pensylvánie, stojící na rohu Fairmount Avenue a Dvacáté první ulice ve Filadelfii, kde si nyní Cowperwood měl odpykat trest čtyř let a tří měsíců uvěznění, byla velká budova z šedého kamene, svým vzhledem vysoce vážná a důstojná, nikoli zcela nepodobná sforzovskému paláci v Miláně, třebaže ne tak vznešená. Táhla se svou rozmařilou délkou přes několik bloků po čtyřech různých ulicích a vypadala tak osaměle a odpudivě, jak se na věznici patřilo. Zeď, která obepínala její velkou rozlohu ve výměře přes deset jiter a propůjčovala jí tolik z její důstojné vážnosti, byla pětatřicet stop vysoká a nějakých sedm stop silná.

Vlastní vězení, které zvenčí nebylo vidět, se skládalo ze sedmi křídel neboli koridorů, rozložených jako ramena chobotnice kolem ústřední síně či dvorany a zabírajících svou rozpleklou délkou asi dvě třetiny pozemku obehnaného ohradní zdí, takže pro půvab trávníku nebo záhonu zbýval pouze malý prostor. Koridory, od jedné zevní zdi ke druhé dvaatřicet stop široké, byly celkem sto osmdesát stop dlouhé a ve čtyřech případech patrové a rozbíhaly se svou nekonečnou délkou paprskovitě všemi směry. V koridorech nebyla okna, pouze úzké šterbiny světlíků, půlčtvrté stopy dlouhých a asi osm palců širokých, zapuštěných do stropu; a k přízemním celám někde přiléhal dvoreček v rozloze deset stop krát šestnáct – téže velikosti jako vlastní cela –, vždycky obehnaný vysokou cihlovou zdí. Cely i podlahy a stropy byly z kamene a chodby mezi celami, které byly pouze deset stop široké a v případě přízemních křídel pouze patnáct stop vysoké, měly kamennou dlažbu. Stál-li člověk v ústřední dvoraně neboli rotundě a díval se dlouhými průhledy, jež se od něho rozbíhaly na všechny strany, měl dojem nesrovnatelně

větší úzkosti a stísněnosti, než odpovídalo jejich délce. Železné mřížové dveře, doplněné zvenčí masivními dveřmi ze silného dřeva, používanými občas k tomu, aby vězni znemožnily cokoli na chodbě vidět i slyšet, skýtaly chmurný a neutěšený pohled. Chodby byly celkem světlé, protože se často bílily a měly ve stropě ony úzké světlíky, které se v zimě uzavíraly mléčným sklem; ale byly jako všechna podobná čistě praktická vězeňská zařízení holé – jednotvárné pro oči. Života tam bylo věru dost, povážíme-li, že v tu dobu tam bylo na čtyři sta vězňů a že téměř každá cela měla svého obyvatele; byl to však život, z jehož divadla žádný jednotlivec v podstatě nic nevnímal. Byl jeho článkem; jenže sám nežil. Některých trestanců se po delším pobytu ve vězení používalo jako chodbařů nebo „práskačů“, jak se jim místně říkalo, ale těch nebylo mnoho. Byla tam pekárna, strojnická dílna, truhlářská dílna, ústavní prodejna, mlýnice a několik zahrádek nebo zeleninových záhonů; ale jejich obsluha nevyžadovala práce velkého počtu sil.

Původní vězeňská budova pocházela z roku 1822 a křídlo po křídle se rozrůstala, až dosáhla nynější pozoruhodné velikosti. Její obyvatelstvo se skládalo z lidí všech stupňů inteligence a provinilosti, od vrahů až po notorické drobné zlodějíčky. Pro její chovance platil vězeňský řád známý pod jménem „pensylvánský systém“, což znamenalo nic víc ani míň než samovazbu pro všechny postižené – život v naprostém mlčení a individuální práci v individuálních celách.

Až na poměrně nedávnou zkušenost v okresní věznici, která koneckonců nebyla ani zdaleka typická, Cowperwood ještě nikdy v životě ve vězení nebyl. Kdysi, ještě jako chlapec, na jedné ze svých toulek po různých okolních obcích přišel k vesnické „šatlavě“, jak se tehdy říkalo venkovským věznicím – k malé čtyřhranné šedivé stavbě s vysokými zamřížovanými okny –, a když šel okolo, spatřil v jednom z těch značně skličujících okenních otvorů v patře jakéhosi ne zrovna tuze vábného opilce nebo obecního pobudu s rozčuchanými vlasy, kterak krhavýma očima v naduřelé, voskově

bledé tváři hledí na něho dolů. A protože bylo léto a okno vězení otevřené, muž na něho zavolal:

„Hej, synku, přines bys mi žvanec tabáku, co?“

Cowperwood, který k němu zdvihl oči, pohoršený a zneklidněný mužovým nepořádným vzhledem, si vůbec nedal čas na rozmyšlenou a křikl v odpověď:

„Ne, to nemůžu.“

„Dej si pozor, aby jednou nakrásně nezavřeli tebe, ty skrčku jeden,“ opáčil muž vztekle, ještě ne docela zotavený ze včerejší pitky.

Celá léta si na tuto zajímavou událost nevzpomněl, ale nyní mu neočekávaně vytanula v mysli. Tady se jde právě dát zavřít do toho šedivého, ponurého vězení, a zrovna padá sníh a jeho vyřazují ze všeho lidského dění natolik, jak jenom je u něho možné být vyřazen.

Nikommu z přátel nebylo dovoleno doprovodit ho dál než k hlavní bráně – prozatím ani Stegerovi ne, ačkoli ten ho bude smět později toho dne ještě navštívit. To bylo neporušitelné pravidlo. Zanderse, kterého vrátný znal a který nesl příkaz k jeho uvěznění, vpustili dovnitř ihned. Ostatní se s vážností obrátili k odchodu. Zasmušile, byť láskyplně, se rozloučili s Cowperwoodem, který se ze své strany zase pokoušel dodat celé věci zdání bezvýznamnosti – jak mu zčásti, a dokonce i zde, vsutku připadala.

„Tak tedy prozatím sbohem,“ řekl a stiskl jim ruku. „Bude mi tady docela pěkně a brzy odtud zase vyjdu. Jen počkejte a uvidíte. Řekněte Lillian, aby si nedělala starosti.“

Vkročil dovnitř a brána za ním řinčivě a vážně zapadla. Zanders ho vedl tmavou, neutěšenou síní, širokou a vysokou, k další bráně, kde druhý vrátný, pohrávající si s velkým klíčem, na jeho vyzvání odemkl mřížovou vrátku. Jakmile se jednou octl uvnitř na vězeňském dvoře, zahrnul Zanders nalevo do malé kanceláře a tam svého vězně předvedl před malý vysoký psací pult, u něhož stál vězeňský dozorce v modré uniformě. Ten, přijímací úředník věznice – hubený, střízlivý člověk rázného vzezření s úzkýma šedivýma očima a světlými

vlasy, přijal listinu, kterou mu podal šerifův zmocněnec, a přečetl si ji. Bylo to jeho zplnomocnění a příkaz k přijetí Cowperwooda. Oplátkou zase on podal Zandersovi proužek papíru na potvrzení, že tímto vězně přijal, a potom Zanders odešel – když ještě napřed s povděkem přijal spropitné, které mu Cowperwood vtiskl do dlaně.

„Tak tedy sbohem, pane Cowperwoode,“ řekl se zvláštním nakroucením své hlavy s rysy detektiva. „Bohužel. Doufám, že vám to tady nebude připadat tak špatné.“

Chtěl svou přátelskou důvěrností s tímto význačným vězněm přijímacímu dozorci zaimponovat a Cowperwood, věren své zásadě zachovat vnější zdání, si s ním srdečně potřásl rukou.

„Jsem vám velice zavázán za vaši laskavost, pane Zandersi,“ odpověděl a potom se obrátil ke svému novému pánovi s výrazem člověka, který je odhodlán udělat dobrý dojem. Věděl, že je teď v rukou drobných úředníků, kteří mu mohou zcela po libosti život ztížit, nebo ulehčit. Chtěl na toho člověka zapůsobit svou naprostou ochotou se podvolit a poslouchat – svou vědomou úctou k jeho autoritě –, aniž se přitom sám jakkoli poníží. Byl sice sklíčený, ale stále pohotový, i zde ve spárech onoho posledního stupně justiční mašinérie, státní trestnice, jemuž se tak usilovně snažil uklouznout.

Přijímací dozorce, jistý Roger Kendall, ačkoli hubený a byrokratický, byl na vězeňského úředníka člověk celkem značně schopný – bystrý, nijak zvlášť vysoce vzdělaný, nijak od přírody přespříliš inteligentní, nijak přespříliš pilný, ale sdostatek energický, aby si své postavení udržel. Vyznal se v trestancích – ne málo, ale hodně protože s nimi obcoval již téměř šestadvacet let. Jeho postoj k nim byl chladný, cynický, kritický.

Nepřipustil, aby s ním kterýkoli z nich přišel do osobního styku, ale dbal, aby poskokové v jeho přítomnosti přesně plnili všechny požadavky zákona.

Když vešel Cowperwood, ustrojený ve svém velice dobrém šatstvu – v tmavém šedomodrém obleku z čistě vlněného ševiotu,

v lehkém, dobře vypracovaném šedivém zimníku, v černém tvrdém klobouku nejnovější fazóny, v střevících z dobré kůže a zcela nových, s kravatou z nejlepšího těžkého hedvábí ve střízlivých tónech, s vlasy a knírem prozrazujícími péči inteligentního holiče a s rukama pěkně pěstěnými –, přijímací dozorce na první pohled viděl, že před ním stojí osoba nadprůměrné inteligence a duševní síly, typ člověka, jakého náhoda jeho povolání jen zřídka kdy vrhá do jeho sítě.

Cowperwood stál uprostřed místnosti a zjevně se nedíval na nikoho ani na nic, ale ve skutečnosti viděl všechno. „Trestanec číslo tři tisíce šest set třicet tři,“ zvolal Kendall na písaře a současně mu podal žlutý proužek papíru, na němž bylo napsáno Cowperwoodovo plné jméno a jeho evidenční číslo – běžné pořadové číslo od prvního dne otevření trestnice.

Poskok, sám trestanec, přijal proužek a zapsal data do knihy, ale zároveň proužek schoval pro vězeňského „chodbaře“ nebo „práskače“, který nakonec zavede Cowperwooda na „školní“ chodbu.

„Budete se muset svléknout a vykoupat,“ řekl Kendall Cowperwoodovi, prohlížíje si ho zpytavě. „Nemyslím, že byste zrovna koupel potřeboval, ale je to předpis.“

„Děkuju,“ odpověděl Cowperwood potěšen, že jeho osobní zjev něco platí i zde. „Ať jsou předpisy jakékoli, ochotně se podřídím.“

Když si však začal svlékat kabát, Kendall ho odmítavým pokynem ruky zarazil a klepl na zvonek. Na to znamení vyšel z vedlejší místnosti pomocník, vězeňský sluha, odpudivě vypadající exemplář čeledi „práskačů“. Bylo to malé, snědé, ke straně sražené individuum, neboť měl jednu nohu maličko kratší, a proto také jedno rameno níž než druhé. Měl vpadlý hrudník, šilhavé oči a značně šouravou chůzi, ale přesto byl celkem velice mrštný. Vězel v chatrném, špatně ušitém, pytlovitém munduru z příčně pruhovaného čajku – ve vězeňských pruzích své trestnice –, zpod něhož prokukovala rozhrnováčka s měkkým límcem, a na hlavě měl velkou, široce pruhovanou

čepici, svými rozměry a tvarem Cowperwoodovi obzvlášť odpornou. Bezděčně ho napadlo, jak zlověstně vypadají ty mužovy šilhavé oči pod jejím rovně vyčnívajícím štítkem. Chodbař měl hloupý, patolízalský zvyk na pozdrav zdvihat ruku k čepici. Byl to notorický „hornák“, obyvatel prvního patra, „zaháknutý“ na deset let, ale dobrým chováním se mu podařilo dosáhnout čestné výsady, že směl pracovat v této kanceláři bez obvyklé ponižující kukly, běžně předepsané vězňům k nošení přes čepici. Byl za to patřičně vděčný. Úzkostlivým psím pohledem nyní pozoroval svého představeného a zároveň pokukoval po Cowperwoodovi s jistým škodolibým porozuměním pro jeho osud a slabým náznakem klíčící nedůvěry k němu.

Pro průměrného trestance je jeden vězeň stejně dobrý jako druhý; ve svém ponížení vlastně nemají žádnou jinou útěchu, než že nikdo, kdo tam přijde, není o nic lepší než oni. Svět jim možná ublížil; oni však v myšlenkách ubližují svým spolubratřím určitě. Postoj „jsem spravedlivější než ty“, ať již úmyslný, nebo ne, je vskutku poslední a nejtěžší provinění uvnitř vězeňských zdí. Chodbař, který právě stál před Cowperwoodem, mu nemohl rozumět o nic víc než setr dynamice setrvačnicku, ale se zpupnou domýšlivostí lidského ošlapka se nerozpakoval myslet, že může. Gauner pro něho byl jednoduše gauner – Cowperwood právě tak jako nejubožejší kapsář. Jeho jediný pocit byl, že by ho chtěl ponížit, stáhnout ho na svou vlastní úroveň.

„Budete muset vyndat všechno, co máte v kapsách,“ poučil Kendall v odpověď Cowperwooda. V běžném případě by byl nakázal: „Prohledejte vězně.“

Cowperwood popošel kupředu a vyložil na pult toboleku s pětadvaceti dolary, perořízek, tužku, notýsek a maličkého slona ze slovinoviny, kterého mu kdysi „pro štěstí“ darovala Aileen a kterého si cenil jedině proto, že mu ho dala ona. Kendall se na figurku zvědavě zadíval. „Teď“ můžete pokračovat,“ řekl „práškačovi“, maje na mysli proceduru svlékání a koupání, která měla následovat.

„Semhle,“ prohodil chodbař ke Cowperwoodovi a zamířil před ním do jedné sousední místnosti, kde ve třech přepaženích stály tři starodávné litinové koupací vany s horní hranou obloženou dřevem a s příslušnými policemi pro hrubé rezné ručníky, kuchyňské mýdlo a podobné utenzílie²⁹, jakož i se skobami na šaty.

„Vlez si tamhle,“ nařídil chodbař, který se jmenoval Tomáš Kubý, a ukázal na jednu ze tří van.

Cowperwood si uvědomil, že to je začátek pedantické ústavní drezúry, ale pokládal za moudré zachovat vlídnou tvářnost i zde.

„Vidím,“ řekl. „Už jdu.“

„To je dobře,“ potvrdil sluha poněkud usmířeně. „Jakejs dostal flastr?“

Cowperwood se na něho zkoumavě zadíval. Nerozuměl. Vězeňský sluha si uvědomil, že ten člověk nezná ústavní hantýrku.

„Jakejs dostal flastr?“ opakoval. „Kolik let jsi vyfás?“

„Aha!“ zvolal Cowperwood chápavě. „Už rozumím. Čtyři a tři měsíce.“

Rozhodl se, že se tomu člověku bude hledět přizpůsobit. Pravděpodobně to tak bude lepší.

„Začpak?“ vyptával se Kubý důvěrně.

Cowperwooda maličko v žilách zamrazilo. „Krádež,“ odpověděl.

„To jsi vyváz lehce,“ poznamenal Kubý. „Já bručím deset. To mi napařil jeden venkovskej dřevák soudcovská.“

Kubý ještě o Cowperwoodově provinění neslyšel. Ale i kdyby o něm byl slyšel, nebyl by jeho nuancím rozuměl. Cowperwoodovi se nechtělo s tím člověkem mluvit; nevěděl, jak s ním mluvit. Přál si, aby trestanec odešel; ale to nebylo pravděpodobné. Toužil, aby ho zavedli do jeho cely a nechali ho o samotě.

„To je skutečně zlé,“ odpověděl Cowperwood – a trestanec si jasně uvědomil, že tento muž opravdu není jeden z nich, jinak by nic

29 Pomůcky. Pozn. red.

takového nebyl řekl. Kubý přistoupil k oběma kohoutům vedoucím do vany a roztočil vodu. Cowperwood se mezitím svlékal a nyní tu stál před tou inteligencí desátého řádu nahý, ale nijak zahanbený.

„Nezapomeň si umejt taky hlavu,“ nařídil mu Kubý a odešel.

Cowperwood stál vedle vany, mezitím co natékala voda, a přemítal o svém osudu. Je to podivné, jak s ním poslední dobou život nakládal – tak tvrdě. Na rozdíl od většiny lidí v jeho postavení nijak netrpěl vědomím vlastní špatnosti. Nemyslí si o sobě, že je špatný. Jak to viděl, měl jenom smůlu. Když pomyslí, že doopravdy trčí v téhle němé káznici jako trestanec a čeká tady vedle téhle laciné železné vany, už na pohled nijak tuze vábné ani hygienické, a že ho hlídá tenhle praštěný zločinec!

Vlezl si do vany, hbitě se umyl pálivým kuchyňským mýdlem a utřel se jedním z hrubých, jen polovybílených ručníků. Rozhlížel se po svém prádle, nikde nebylo.

V tom okamžiku se u něho znovu ukázal sluha.

„Pojď se mnou,“ řekl bezohledně.

Cowperwood šel za ním, nahý. Sluha ho vedl přes kancelář přijímacího dozorce do místnosti, kde byly váhy, měřicí náčiní, záznamní kniha a podobně. Sluha, který stál u dveří na stráž, k němu nyní přistoupil a písař sedící v koutě si mechanicky podal čistý evidenční formulář. Kendall si prohlížel Cowperwoodovu bezesporu pěknou postavu, v pase již maličko náchylnou k slabému tloustnutí, a uznale si řekl, že je dokonalejší než postava většiny mužů, kteří tam přicházejí. Obzvlášť si povšiml, jak neobyčejně bílou má kůži.

„Stoupni si na váhu,“ nakázal sluha zpříkra.

Cowperwood tak učinil. Sluha manipuloval se závažím a potom pozorně odečetl výsledek.

„Váha jedno sto sedmdesát pět liber,“ ohlásil. „Teď si stoupni tamhle.“

Ukázal na místo u postranní zdi, kde na úzké svislé lati – která sahala od podlahy do výše asi sedmi a půl stopy – byl tenký posuvný

dřevěný ukazatel, který se dal, stál-li pod ním člověk, spustit a přitisknout mu na hlavu. Po straně latě byla stupnice celkové výšky v palcích, rozdělených na půlky, čtvrtiny, osminy a tak dále, a po pravé straně byla míra pro délku paží. Cowperwood pochopil, co se od něho chce, a postavil se pod ukazatele rovně jako svíčka.

„Špičky k sobě, záda až na zed’!“ pobídl ho sluha. „Ták. Výška pět stop devět palců a deset šestnáctin,“ ohlásil. Písař v koutě to zaznamenal. Potom sluha vytáhl pásmovou míru a začal Cowperwoodovi měřit paže, nohy, hrudník, pas, boky a tak dále. Vyvolával barvu jeho očí, vlasů, kníru, a když se mu podíval do úst, křikl: „Zuby všechny zdravé.“

Jakmile pak Cowperwood ještě jednou udal svou adresu, věk, povolání, umí-li nějaké řemeslo – jako že neuměl – a tak dále, směl se vrátit do koupelny a obléci si šatstvo, které mu dává k dispozici trestnice – nejdříve hrubé svědivé spodky, potom lacinou bílou bavlněnou rozhrnovačku s měkkým límcem, potom tlusté modravě šedivé bavlněné ponožky v jakosti, jakou v životě na sobě ještě neměl, a přes ně nepopsatelně hrubá bagančata z drsné kůže, která připadala jeho nohám, jako by byla ze dřeva nebo ze železa – tak byla promaštěná a těžká. Potom si natáhl neforemné pytlovité kalhoty se známými zrádnými pruhy a rukama vjel do plandavé, neforemné vesty a kazajky.

Samozřejmě cítil i věděl, že vypadá velice divně, uboze. A když vyšel a znovu vkročil do přijímací kanceláře, dolehla na něj zvláštní sklíčenost, beznadějný pocit ztracenosti, který ho před touto přeměnou nepřepadal a který se nyní vší mocí snažil utajit. Tohle tedy vlastně dělá společnost se zločincem, říkal si v duchu. Popadne ho a strhá mu z těla i ze života oděv jeho pravého stavu a nechá mu tyhle hadry. Rozplýval se v smutku a hořkosti, a ať se namáhal sebevíc, nemohl se ubránit, aby to na sobě nedal na okamžik znát. Vždycky bylo jeho zájmem i úmyslem své skutečné city tajit, ale teď to najednou nebylo tak docela možné. Cítil se v těch šatech ponížený, nemožný

a věděl, že tak i vypadá. Přesto se ze všech sil snažil vzchopit a tvářit se nedotčeně, ochotně, vypadat poslušný, dbalý těch, kdo jsou nad ním. Koneckonců, říkal si v duchu, je to všechno jen jakási hra, snad i sen, chtěl-li by se na to už člověk tak dívat, ba snad i smrdutá nakažlivina, z níž se člověku během času a s troškou štěstí možná podaří vyvážnout celkem se zdravou kůží. Aspoň tak doufá. Nemůže to přece trvat věčně. Hraje pouze divnou, nezvyklou úlohu na scéně, na této scéně života, kterou tak dobře zná.

Ale Kendall nemarnil zbytečně ani chvilku tím, že by si ho prohlížel. Poručil prostě svému pomocníkovi: „Podívejte se, jestli pro něj najdete nějakou čepici.“ A sluha přistoupil ke skříni, v níž byly očíslované police, sundal z jedné čepici – ošuntělou pruhovanou ohavnost s vysokým dýnkem a rovně trčícím štítkem – a vyzval Cowperwooda, aby si ji zkusil. Celkem mu dost padla, protože mu sklouzla skoro až na uši, a Cowperwood si pomyslel, teď že už musí být jeho potupám asi konec. Co by mohlo přijít dalšího? Víc téhle odporné maškarní strůje už snad ani být nemůže. Ale myšlil se.

„A teď ho doved'te k panu Chapinovi, Kubý,“ nařídil Kendall.

Kubý rozuměl. Zašel ještě jednou do umyvárny a přinesl něco, o čem Cowperwood již slyšel, ale co předtím ještě nikdy neviděl – modrobíle pruhovaný bavlněný pytel, asi o polovic kratší než normální povlak na polštář a také asi polovičně široký, který teď Kubý cestou k němu rozložil a roztřepal. Takový tam byl zvyk. Nošení této kukly, jež se datovalo hned od prvních dnů této trestnice, mělo za účel zabránit orientaci co do místa i směru a tím zamezit veškeré pokusy o útek. Od této chvíle neměl Cowperwood po celou dobu svého pobytu tam ani chodit, ani mluvit, ani se jen vidět s jiným vězněm – ba ani hovořit s nadřízenými, ledaže ho sami osloví. Bylo to pravidlo kruté, a přesto zde striktně prosazované, ačkoli jak měl Cowperwood poznat později, i to se tu dalo zmírnit.

„Budeš si muset tohle navlíct,“ řekl Kubý a rozevřel pytel tak doširoka, že ho mohl Cowperwoodovi nasadit na hlavu.

Cowperwood pochopil. Kdesi jaksí o tom už v minulosti něco slyšel. Poněkud ho to zarazilo – v prvním okamžiku se na kuklu díval s pocitem opravdového úžasu, ale vzápětí již zdvihl ruce a pomáhal si ji přetáhnout přes hlavu.

„Nech toho,“ napomenul ho jeho strážce, „dej ruce dolů. Já ti to přetáhnů.“

Cowperwood spustil ruce. Když měl kuklu celou přetaženou, visela mu téměř až na prsa a neoponechávala mu skoro žádnou možnost něco vidět. Cítil se hrozně divně, hrozně ponížený, hrozně skleslý. Něco tak obyčejného jako modrobíle pruhovaný pytel přetažený přes hlavu ho málem připravilo o jeho smysl pro sebevládu. Proč ho jen nemohli ušetřit tohohle posledního pokoření, pomyslně si.

„Pojď,“ vyzval ho sluha a odváděl ho ven – kam, neměl Frank ani tušení.

„Když si to natáhneš dopředu, tak budeš vidět na kroky,“ řekl mu jeho průvodce; a Cowperwood napjal pytel kupředu a tak si mohl zahlédnout nohy a rozeznat kousek půdy pod sebou. Takto byl veden – aniž cestou cokoli viděl – po krátké pěšině, potom dlouhou chodbou, potom přes místnost s uniformovanými strážci a konečně po úzkých železných schodech vedoucích ke kanceláři dozorce v prvním patře jednoho z dvouetážových křídel. Tam uslyšel hlas Kubého, jak oznamuje: „Pane Chapine, tuhle vám pan Kendall posílá jeden přírůstek.“

„V minutce jsem tam,“ ozval se zpovzdálí podivuhodně příjemný hlas. Po chvíliče velká těžká ruka sevřela Cowperwoodovi paži a odváděla ho ještě dál.

„Ted'ka už to nemáte daleko,“ řekl hlas, „a potom vám ten pytel sundám.“ A Cowperwoodovi z nějakého důvodu – snad že vycítil jistou účast – bylo, jako by se měl zadusit.

Dalších kroků nebylo již mnoho.

Došli ke dveřím jedné cely a velký železný klíč, vsunutý do zámku, je odemkl. Dveře se rozletěly a táž velká ruka ho zavedla

dovnitř. Vzápětí mu lehce stáhla pytel z hlavy a Cowperwood spatřil, že je v úzké vybílené cele, dost šeré, bez oken, ale osvětlované shora malým světlíkem z mléčného skla, tři a půl stopy dlouhým a čtyři palce širokým. Jako noční světlo tam na skobě asi uprostřed jedné postranní stěny visela plechová lampička. V jednom koutě stál hrubý železný kavalec, vybavený slamníkem a dvěma páry tmavomodrých, pravděpodobně nepraných houní. V druhém koutě byl vodovodní kohoutek a malá výlevka. Stěnu proti posteli zabírala malá polička. U nohou postele stála jednoduchá dřevěná židle s prostým kulatým lenochem a v dalším koutě se o stěnu opíralo celkem zachovalé koště. Dále tam byla železná stolice nebo nádoba na exkrekty s odtokem napojeným, jak viděl, na silnou odpadovou rouru, která vedla podél vnitřní zdi a která se zřejmě splachovala tím, že se prolévala vědry vody. Odpad byl zamořen krysami a jinou havětí a vydával nepříjemný zápach, který prostupoval celou celu. Podlaha byla kamenná. To všechno obhlédly Cowperwoodovy bystrozraké oči na jeden ráz. Všiml si těžkých dveří cely, které byly vodorovně i svisle zamřížovány silnými kulatými ocelovými tyčemi a zavíraly se na mohutný, vysoce naleštěný zámek. Rovněž viděl, že za těmi jsou ještě těžké dřevěné dveře, které ho mohou od světa uzavřít ještě úplněji než ty železné. Nebylo nejmenší vyhlídky, že by dovnitř pronikl jediný jasný, očištný sluneční paprsek. Čistota zde závisela výhradně na vápně, mýdle a vodě a zametání, a to zase záviselo na vězních samých.

Obhlédl také Chapina, nehezkého, dobrodušného dozorce nad celami, kterého teď viděl poprvé – velkého, těžkého, hřmotného muže poněkud ušmouraného a neladného vzhledu, jemuž špatně padla uniforma a jehož pozice při stání budila dojem, jako by se mnohem raději posadil, než stál. Byl zřejmě objemný, ale nikoli silný, a vlídnou tvář mu pokrýval nízký porost šedohnědých licousů. Vlasy měl špatně ostržované a v roztodivných praménkách nebo štětičkách mu trčely zpod velké čepice. Přesto z něho Cowperwood

neměl dojem nikterak nepříznivý – zcela naopak – a ihned vycítil, že ten člověk k němu možná bude ohleduplnější, než doposud byli ostatní. Bud' jak bud', aspoň v to doufal. Nevěděl, že stojí před dozorcem „školní čty“, který ho bude mít na starosti jenom dva týdny, než ho zaučí do pravidel vězeňského řádu, a že je pouze jedním z celkového počtu šestadvaceti vězňů svěřených Chapinově péči.

Tento důstojný muž, aby jaksi usnadnil vzájemné poznání, nyní přistoupil k posteli a usadil se na ni. Ukázal Cowperwoodovi na tvrdou dřevěnou židli a ten si ji přitáhl a sedl si také.

„No tak, už jste tady, co?“ zeptal se a hned si také docela bodře sám odpověděl, protože to byl nevzdělaný člověk velkodušně založený, s dlouholetými zkušenostmi se zločinci a náchylný jednat s nimi laskavě. Věk a vrozená vlídná letora, jakož i forma náboženské víry – kvakerství – v něm vypěstovaly sklon jednat soucitně, a přece se zdálo, jako by ho jeho úřední povinnosti, jak se Cowperwood přesvědčil později, byly dovedly k závěru, že většina zločinců je z gruntu špatná. Stejně jako Kendall i on je pokládal za slabochy a darmošlapy se zakořeněnými zlými rysy, a vcelku se nemýlil. Ale přesto se neubránil, aby nebyl tím, čím byl – otcovským, laskavým starým člověkem, který měl víru v příznačné rozpoznávací znaky duševně slabých a nezkušených, v lidskou spravedlnost a lidskou slušnost.

„Ano, jsem zde, pane Chapine,“ prostě potvrdil Cowperwood, který si jeho jméno zapamatoval od vězeňského sluhy a chtěl jeho použitím dozorcí zalichotit.

Starého Chapina přiváděla situace více méně do rozpaků. Tohle je tedy ten pověstný Frank A. Cowperwood, o kterém četl, ten vyhlášený bankéř, co vyraboval městskou pokladnu. On a jeho spoluviník Stener si tady mají odpykat poměrně dlouhé tresty, jak se dočetl. Pět set tisíc dolarů byla v těch dobách velká hromada peněz, mnohem větší, než by o čtyřicet let později bývalo pět milionů. Pomyšlení, co se s tou sumou stalo, jak se Cowperwoodovi podařilo provést

to všechno, co noviny tvrdily, že provedl – ho ohromovalo. Měl své oblíbené kliše, pevný pořad otázek, který s každým novým vězněm zpravidla absolvoval – ptal se ho, lituje-li teď zločinu, kterého se dopustil, hodlá-li se napravit, až bude mít novou příležitost, jsou-li jeho otec a matka ještě naživu a tak dále; a podle toho, jak tyto otázky zodpověděli – prostě, lítostivě, vzpurně nebo jak jinak –, usuzoval, je-li jejich trest přiměřený, nebo ne. Ale s Cowperwoodem nemohl tak mluvit, jak teď viděl, ani jako by byl mluvil s průměrným „patrovým“ bytařem, krámským lupičem, kapsářem a obyčejným sprostým zlodějem a podvodníkem. A přesto neměl skoro zdání, co by mluvil jiného.

„No a vidíte,“ pokračoval, „podle mého jste si jistě nikdy v životě nepomyslel, že se jednou dostanete na takovéhle místo, pane Cowperwood, nebo pomyslel?“

„Nikdy,“ odpověděl Frank prostě. „Nebyl bych tomu věřil ještě před několika měsíci, pane Chapine. Podle mého názoru si nezasloužím, abych tady teď byl, ale samozřejmě nemá vůbec smysl, abych vám to povídal.“

Postřehl, že starý Chapin má chuť na menší mravokárné kázání, a milerád se hleděl jeho rozpoložení přizpůsobit. Brzy osamí a nebude možná mít s kým promluvit, a kdyby teď mohl u toho člověka dosáhnout soucitného porozumění, tím líp. V bouři každý přístav dobrý; tonoucí i stébla se chytá.

„No vidíte, není pochyby, všichni děláme v životě chyby,“ rozváděl pan Chapin suverénně řeč dál se zábavnou vírou ve svou znamenitost co duchovního pastýře a reformátora. „Nemůžu prostě dycky najisto říct, jak takové plány, co je máme za kdovíjak pěkné, nakonec dopadnou, no ne? Teďka jste tady a podle mého asi litujete, že vám určité věci nevyšly akurát tak, jak jste si představoval. Ale kdybyste měl příležitost, tak podle mého byste už asi nezkoušel jednat akurát tak, jak jste jednal předtím, vidíte, že ne?“

„Ne, pane Chapine, nezkoušel, to jste uhádl,“ odpověděl Cowperwood celkem pravdivě, „třebaže jsem věřil, že ve všem, co dělám, jsem v právu. Podle mého názoru se mi nedostalo skutečné zákonné spravedlnosti.“

„No, tak už to bejvá,“ pokračoval Chapin přemítavě, poškraboval si prošedivělou hlavu a dobrácky se rozhlížel. „Jak dycky říkám některým těm zelenáčům, co nám sem přijdou, někdá nevíme dávno tolik, co si myslíme, že víme. Zapomínáme, že jiný jsou zrovna tak chytrý, jako jsme my, a že se dycky najdou lidi, co po nás pořád číhají. Jako tyhlety soudy a kriminály a detektivové – ty tady jsou pořád a taky člověka dostanou. Krindáčka –,“ Chapinova bohabojná verze braní božího jména nadarmo, „věru že dostanou, když se jeden nechová patřičně.“

„Ano, pane Chapine,“ přisvědčil Cowperwood, „máte úplně pravdu.“

„No,“ pokračoval starý dobrák po chvíli, když předtím ještě utrousil hrstku dalších vážných, naivně mudrlantských, a přesto dobře míněných sentencí, „tuhle je teda vaše postel a tuhle máte židli a tamhle je vaše umejvadlo a tamhle záchod. Držte pěkně všechno v čistotě a patřičně s tím zacházejte.“ (Člověk by si byl myslil, že Cowperwoodovi odevzdává darem kdovíjaké bohatství.) „Jedině vy sám si musíte každý den ráno ustlat postel a hledět, abyste měl podlahu pořád umetenou a klozet spláchnutej a celou čistou. Nemáme tady nikoho, kdo by to dělal za vás. Všechno tohle koukejte udělat hned první věc ráno, jak vstanete, a potom dostanete něco k jídlu, tak asi o půl sedmé. Budíček je u nás v půl šesté.“

„Prosím, pane Chapine,“ řekl Cowperwood zdvořile, „můžete se spolehnout, že všechno to přesně udělám.“

„Jinak toho už moc víc není,“ dodal Chapin. „Jednou tejdne si máte umejt celý tělo a na to vám dám čistej ručník. Dál budete muset každéj pátek ráno umejt tuhle podlahu.“ To s Cowperwoodem škusblo. „Můžete na to dostat horkou vodu, jestli budete chtít. Řeknu

některému konkaři³⁰, aby vám ji přines. A co se tečče přátel a příbuzenstva –“ tu vstal a otřepal se jako velký novofoundlandský pes. „Máte přeci ženu, ne?“

„Ano,“ přisvědčil Cowperwood.

„No teda, u nás platí předpis, že vaše žena nebo přátelé vás můžou přijít navštívit jednou za tři měsíce a váš advokát – máte přeci advokáta, ne?“

„Ano, prosím,“ potvrdil Cowperwood pobaveně.

„No teda, ten za vámi může přijít co tejdén, jestli bude chtít – snad i každě den, hádám – o advokátech nemáme žádný předpisy. Ale sám smíte napsat jenom jedno psaní za tři měsíce, a kdybyste chtěl něco jako třeba tabák nebo něco takovýho z prodejny, tak na to musíte podepsat žádanku, jestli máte u správce nějaký peníze, a potom vám to můžu opatřit.“

Bylo vskutku pod důstojnost toho starého dobráka, aby bral malé tuzéry v peněžitě formě. Byl přežitkem z dob mnohem přísnějšího a poctivějšího režimu, ale pozdější dárky nebo ustavičné lichocení se nemínuly cílem a přispěly k jeho vlídnosti a šlechetnosti. Cowperwood ho odhadl úplně přesně.

„Ovšemže, pane Chapine, rozumím,“ řekl a vstal zároveň s tím, jak se zdvihl starý muž.

„A potom, až si tady odbudete dva tejdny,“ dodal Chapin poněkud přemítavě (zapomněl to předtím Cowperwoodovi oznámit), „přijde správce a vyzvedne si vás a přidělí vám vaši trvalou celu někde v přízemí. Do tej doby si můžete rozmyslet, co byste chtěl dělat, na čem byste chtěl pracovat. Jestli se budete patřičně chovat, tak vám nejspíš dají celu s dvorečkem. Ale jeden nikdy neví.“

Vyšel a s rozvážným klapnutím zamkl dveře. A Cowperwood stál uvnitř bez hnutí ještě o trochu sklíčenější než předtím pro to, co se právě dověděl. Jenom dva týdny a potom ho odvedou od tohohle

30 Vězeň určený k úklidu chodeb ve věznici. *Pozn. red.*

dobráckého starocha a dají ho pod dozor někoho jiného, koho nezná a s kým třeba nebude vycházet tak dobře.

„Kdybyste mě někdy kvůli něčemu potřeboval – kdybyste třeba byl nemocný nebo něco takového,“ vrátil se najednou Chapin ještě s dodatkem, když už kousek poodešel, „tak tady máme svoje zvláštní znamení. Stačí, když skrz tuhle ty mříže tady vyvěsíte ručník. Já ho uvidím, až půjdu kolem, stavím se u vás a podívám se, co potřebujete.“

Cowperwood, jemuž nálada poklesla, na okamžik zase pookřál.

„Ano, prosím,“ odpověděl. „Děkuji vám, pane Chapine.“

Starý muž odešel a Cowperwood slyšel jeho kroky na cementových dlaždicích chodby odeznívat. Stál a poslouchal a chvilkami se mu k uším doneslo vzdálené zakašlání, slabý šustot něčích nohou, hukot nebo bzukot stroje nebo železné zaskřípění klíče v zámku. Žádný z těch zvuků nebyl hlasitý. Všechno znělo jaksi slabě a vzdáleně.

Přešel celu a zadíval se na postel, která nebyla zrovna nejčistší a byla nepovlečená a všechno možné, jenom ne široká nebo měkká, a zkoumavě ji ohmatával. Tak na tomhle tady má od nynějška spát – on, který tak prahl po přepychu a zjemnělosti a tolik je oceňoval. Jestli ho tady uvidí Aileen nebo někdo z jeho bohatých známých! A ještě hůř, jímal ho hnus při pomýšlení, že by tam mohla být nějaká havěť. Jak se přesvědčit? Jak se ochránit? Ta jediná židle je ohavná. Světlík je nanicovatý, sotva mžourá. Snažil si v duchu namluvit, že svému postavení přivyká, ale vtom znovu zahlédl splaškovou nádobu v koutě a to ho zbavilo odvahy. Docela možné, že tamtudy se sem můžou vydrápat krysy – vypadá to na to. Nikde žádný obraz ani kniha ani děj ani člověk ani prostor k procházení – jenom ty čtyři holé stěny a ticho, do kterého ho na noc zavřou těmi silnými dveřmi. Strašlivý osud!

Posadil se a přemýšlel o své situaci. Tak tady konečně je v té Východní trestnici a podle rozhodnutí politiků (mezi nimi i Butlera) je jeho ortelem strávit tady čtyři dlouhé roky, ba víc. Stenera,

napadlo ho náhle, pravděpodobně podrobuje téže proceduře, jakou zrovna prošel sám. Chudák, ten Stener! Jakého to ze sebe udělal blázna! Ale právě pro to bláznovství si zaslouží všechno, co ho teď stíhá. Jenže rozdíl mezi ním a Stenerem je ten, že Stenera nebudou držet, pustí ho. Je možné, že už teď mu nějakým způsobem, o kterém on, Cowperwood, neví, jeho trest ulehčují. V myšlenkách zvedl ruku k bradě – myslel na svůj obchod, dům, přátele, rodinu, Aileen. Sáhl po hodinkách, ale upamatoval se, že mu je vzali. Nikde žádná možnost, jak by určil čas. Nemá ani žádný notýsek, pero nebo tužku, aby se měl čím zabavit nebo upoutat. Mimoto od rána ještě neměl v ústech. Ostatně na tom málo záleží. Záleží na tom, že tady je zavřený a odloučený od světa, docela sám, docela osamělý, bez nejmenšího ponětí o čase, a že si nemůže hledět ničeho z toho, čeho by si hledět měl – svých obchodních záležitostí, své budoucnosti. Pravda, za nějakou chvíli se na něj nejspíš přijde podívat Steger. To trošku pomůže. Ale i tak – když pomyslí na své postavení, na své vyhlídky až do dne toho požáru, a na svůj stav dnes!

Seděl a díval se na boty, na své oblečení. Bože! Vstal a prošel se sem a tam, sem a tam, ale vlastní kroky a pohyby mu zněly strašně hlučně. Přistoupil ke dveřím cely a díval se skrz silné mříže ven, ale nebylo nic vidět – nic kromě proužku dřevěných dveří od dvou protějších cel, asi stejných jako dveře jeho. Vrátil se zase k posteli a posadil se na svou jedinou židli a přemítal, ale když konečně měl dost i všeho dumání, natáhl se na tu špinavou věžeňskou postel, aby ji vyzkusil. Nebyla tak docela nepohodlná. Po chvíli se však zdvihl a posadil se, pak se prošel, pak se znovu posadil. Tak málo místa, ani projít se člověk nemůže, pomyslel si. Je to příšerné – skoro jako kdyby byl pohřbený zaživa. A když pomyslí, že tady teď bude trčet den za dnem a den za dnem, až –

Až co?

Až mu guvernér dá milost, nebo až mu vyprší trest, nebo až zhltnou všechno jeho jmění – nebo –

Tak dumal, zatímco hodiny mýjely. Bylo málem pět hodin, než se Steger mohl konečně vrátit, a to ještě jen na krátkou chvíli. Přes den zařizoval, aby se Cowperwood mohl příští čtvrtek, pátek a pondělí dostavit k několika svým civilním přelíčením. Ale když odešel a snášela se noc a Cowperwood si musil seřídít svou ubohou malou petrolejku a vypít silný čaj a sníst trupelnatý, špatný chléb, pečený z otrub a bílé mouky, který mu malým otvorem ve dveřích prostrčil menážní chodbař, jehož doprovázel dozorce dohlízející na správný postup při tom, cítil se vskutku velice bídně. A brzy potom jiný chodbař hrubě přibouchl vnější dřevěné dveře jeho cely, neřekl ani slovo a zavřel je a zamkl. Věděl, že až úder na velký zvon kdesi v budově ohlásí devět hodin, bude muset tu čadivou petrolejku okamžitě zhasit a bude se musit svléknout a jít spát. Nepochybně existují tresty za porušení těchto předpisů – snížení dávek jídla, svěrací kazajka, snad i rány bičem –, neměl tušení, co a jak. Byl bezútěšně sklíčený, vzteklý, unavený. Bojoval takový dlouhý, bezvýsledný boj! Když u vodovodu umyl těžký kamenný hrnek a plechový talíř, svlékl si svůj odporný mundur a boty, a ze svědivého prádla ještě i spodky, a natáhl se unaveně na postel. V cele nebylo nijak zvlášť teplo a pokoušel se zahřát pod pokrývkami – ale bylo to málo platné. Zimu měl v duši.

„Takhle to nepůjde,“ řekl si v duchu. „Takhle to nepůjde. Nevím, nevím, jestli tohle můžu dlouho vydržet, nebo ne.“

Přesto se obrátil obličejem ke zdi a po několika hodinách nakonec přece usnul.

Kapitola 54

Ti, jimž se nějakou rozmarnou přízní osudu, šťastným narozením, dědictvím nebo moudrostí rodičů či přátel podařilo vyhnout kletbě všech úspěšných a bohatých, totiž „nezhudlařit si život“, asi stěží porozumějí Cowperwoodovu rozpoložení, když v těchto prvních dnech seděl značně těžkomyslně ve své cele a hloubal, co se s ním přes všechno jeho velký důvtip asi stane. I nejsilnější mají své chvíle skleslosti. Jsou okamžiky, kdy pro lidi nadané nejvyšší inteligencí – většinou snad právě pro ty – život nabývá temného zabarvení. Vidí totiž tolik stránek jeho strašlivé záludnosti. Jedině tehdy, zocelil-li se k jisté zvláštní sebedůvěře, k jisté podivné víře ve vlastní schopnosti, založené ovšem na skutečné existenci těchž schopností skrytě obsažených v těle, hledí lidský duch životu neochvějně v tvář.

Bylo by přehnané tvrdit, že Cowperwoodův intelekt byl mimořádný. Musíme ovšem po pravdě přiznat, že byl velice bystrý – a posedlý, jak bývá u vysoce činorodých lidí běžné, touhou po osobním vzestupu. Byl to intelekt široký, pronikající jako obrovský reflektor třpytným paprskem do mnohého temného kouta; nebyl však sdostatek nezištný, aby pátral až v nejzazší temnotě. Do jisté míry chápal problémy, nad nimiž hloubají velcí hvězdáři, sociologové, filozofové, chemici, fyzikové i fyziologové; nemohl však dojít k niternému přesvědčení, že kterýkoli z nich je pro něho důležitý. Život bezesporu skrývá mnoho podivných tajemství. Je možná nutné, aby je někdo zkoumal. Ale buď jak buď, jeho vnitřní já ho ponoukalo jiným směrem. Jeho cílem bylo vydělávat peníze – organizovat něco, co by mu vynášelo hodně peněz, nebo v dané chvíli ještě lépe, zachránit podnik, s kterým začal.

Ale to, jak se na věc díval nyní, bylo téměř nemožné. Neblahé okolnosti uvrhly jeho záležitosti do situace příliš zpřeházené

a komplikované. Mohl sice, jak mu vysvětlil Steger, všechna vedená konkursní řízení protahovat dlouhá léta a tak jednoho věřitele po druhém otrávit, ale ohrožené majetkové hodnoty mezitím trpěly vážné škody. Výdaje na úroky z jeho nesplacených výpůjček silně ulehčovaly jeho kapse, soudní útraty ustavičně rostly, a jako koruna všeho, spolu se Stegerem objevil, že existuje jistý počet věřitelů – těch, kteří své pohledávky postoupili Butlerovi, popřípadě i Mollenhauerovi –, kteří nikdy nepřistoupí na nic jiného než na plnou úhradu svých nároků. Jeho jediná naděje teď spočívala v záchraně všeho, co se jen smírem v brzké budoucnosti zachránit dá, a ve vybudování nějakého výnosného obchodu prostřednictvím Stephena Wingata. Wingate za ním měl přijít v nejbližších dnech, jen co Steger dojde ve věci jeho návštěv k nějaké přijatelné dohodě s vězeňským správcem Michaellem Desmasem. Ten si přišel nového vězně obhlédnout hned druhý den.

Desmas byl urostlý, statný muž – rodem Ir, výchovou politik –, který býval ve Filadelfii vším možným, od pouličního strážníka v mladých letech a desátníka v občanské válce až po rajónového předáka v politickém obvodu Mollenhauerově. Byl to pěkný člověk, velký hranáč neobyčejně siláckého vzezření, který přes svých sedmapadesát let vypadal, že by v zápase muže proti muži dovedl skvěle obstát. Měl velké a kloubnaté ruce, obličej spíš hranatý než kulatý nebo dlouhý a vysoké čelo. Měl bujnou houšť krátce zastřižených, matně šedých vlasů a štětinatý, velmi krátký, matně šedý knír, živé, inteligentní modrošedé oči, svěží plet' a pravidelné, jakoby dravčí zuby, které se maličko podobaly vlčím, když je při úsměvu docela nepatrně odhalil. Nebyl to však člověk tak krutý, jak vypadal; byl sice vznětlivý, do jisté míry příkrý a občas dravý, ale měl i svoje laskavé chvíle. Největší jeho slabou stránkou bylo, že nebyl mentálně dost vyspělý, aby rozeznal, že po mentální a společenské stránce existují mezi vězni rozdíly a že tu a tam se v trestnici lehce může octnout vězeň, jenž, ať už s politickou přímluvou, nebo bez ní, je mimořádně hoden zvláštního

ohledu. Dovedl však rozeznat rozdíly, na něž mu ve zvláštních případech poukázali politikové, jako třeba v případě Stenerově – nikoli v Cowperwoodově. Ale se zřetelem k tomu, že věznice byla veřejný ústav, který mohli kdykoli navštívit advokáti, detektivové, lékaři, kazatelé, propagátoři a veřejnost vůbec, a že bylo nutno trvat na určitých pravidlech a nařízeních (když už z žádného jiného důvodu, tedy k udržení morální a administrativní moci nad vlastním personálem), bylo nezbytné zachovávat – a to i navzdory politikům – jistou míru kázně, systému a pořádku a nebylo možné být ke komukoli tuze shovívavý. Byly však případy výjimečné – bohatí a vzdělaní lidé, oběti oněch náhodných otřesů, kterých se tolik hrozí všichni političtí vůdcové bez rozdílu –, o něž se bylo nutno starat jaksi přátelsky.

Desmas samozřejmě znal Cowperwoodovu i Stenerovu historii docela dobře. Politikové ho již upozornili, že se Stenerem se má pro jeho dřívější služby obci zacházet s obzvláštními ohledy. O Cowperwoodovi nic takového řečeno nebylo, třebaže přiznali, že jeho úděl je značně krutý. Snad by pro něho mohl něco málo udělat, ale ovšem jen na vlastní riziko.

„Butler na něj má spadeno,“ řekl Desmasovi při jednom setkání Strobik. „Za vším vězí jenom jedno, a to je to jeho děvče. Kdybyste poslouchal Butlera, tak byste Cowperwooda nechal na chlebě a na vodě, ale není to špatný člověk. Pravda je, že kdyby byl George měl špetičku rozumu, nebyl by dnes Cowperwood tam, kde je. Ale naši velcí páni nepopřáli Stenerovi volnost jednání. Nedovolili mu, aby dal Cowperwoodovi další peníze.“

Ačkoli Strobik byl jedním z těch, kdo pod Mollenhauerovým nátlakem na Stenera naléhali, aby Cowperwoodovi už žádné další peníze nepůjčoval, přesto nyní poukazoval na to, jak bláhově si ta jejich oběť počínala. Pomyšlení, že se při tom dopouští nedůslednosti, a jaké, ho ani dost málo neznepokojovalo.

Proto Desmas usoudil, že je-li Cowperwood v očích „velké trojky“ persona non grata, bude asi nutné jednat s ním vlažně, nebo

přinejmenším postupovat při prokazování jakékoli zvláštní přízně pomalu. Pro Stenera pohodlnou židli, čisté prádlo, zvláštní přístroje a stravu, denní listy, výsady, pokud jde o dopisování, návštěvy přátel a podobně, to ano. Ale pro Cowperwooda – nu, bude se muset na toho Cowperwooda podívat a udělat si o něm vlastní názor. Zároveň se jistým účinkem na Desmase nemíjely ani Stegerovy zákroky. Tak například ráno po Cowperwoodově nástupu došel správci dopis od harrisburského velmože Terrence Relihana se sdělením, že se za jakoukoli laskavost prokázanou panu Cowperwoodovi bude cítit velice zavázán. Hned jak dopis dostal, vypravil se Desmas na školní patro a nahlédl Cowperwoodovými železnými dveřmi dovnitř. Cestou si v krátkosti promluvil s Chapinem a ten mu řekl, za jak příjemného člověka Cowperwooda pokládá.

Desmas ještě nikdy předtím Cowperwooda neviděl, ale přes celý ten ubohý mundur, neforemná bagančata, lacinou košili i bídnou celu na něj Cowperwood udělal dojem. Místo slabého nedokrevného těla a uhybavého pohledu běžného vězně spatřil muže, jehož tvář i postava sálají energií a mocí a jehož neochvějnou životní sílu nemohou podlomit žádné bídné hadry ani podmínky. Když se Desmas ukázal, zdvihl Cowperwood hlavu potěšen, že se u jeho dveří objevil vůbec nějaký člověk, a zadíval se na něho velkýma, jasnýma, pátravýma očima – těma očima, jež v minulosti vnukaly tolik důvěry a jistoty všem, kdo ho znávali. Desmas pocítil vzrušení. V porovnání se Stenerem, kterého znal již od dřívějšího a s nímž se setkal při jeho příchodu do věznice, byl tento člověk prostě osobnost. Ať si říká, kdo chce, co chce, je již v přirozenosti silných jedinců, že jeden respektuje druhého. A fyzicky byl Desmas opravdu silný. Prohlížel si Cowperwooda a Cowperwood si prohlížel jeho. Spontánně si ho Desmas zalíbil. Byl jako tygr, stojící tváří v tvář druhému tygru.

Cowperwood instinktivně vytušil, že to je správce trestnice. „Pan Desmas, není-liž pravda?“ zeptal se ho zdvořile a přívětivě.

„Ano, pane, to jsem já,“ odpověděl Desmas se zaujetím. „Tyhle světnice nejsou tak pohodlné, jak by mohly být, nemyslíte?“ Správcovy pravidelné zuby prosvítly sice přátelsky, ale přece trochu jako vlčí.

„To jistě nejsou, pane Desmasi,“ potvrdil Cowperwood, který stál velice vzpřímeně a po vojensku. „Ale to se rozumí, rozhodně jsem si nepředstavoval, že jdu někam do hotelu.“ A usmál se.

„Máte snad nějaké zvláštní přání, v čem bych vám mohl vyhovět, pane Cowperwoode?“ začal Desmas zkoumavě, protože ho k tomu pohnula myšlenka, že takovýhle člověk by mu třeba mohl být někdy později užitečný. „Mluvil jsem s vaším advokátem.“ To *pane* způsobilo Cowperwoodovi nezměrné potěšení. Tak odtud tedy fouká vítr. No dobrá, pak to tady, v rozumných mezích, třeba nebude ani tak zlé. Hned to zkusí. Vysonduje si toho člověka.

„Nechtěl bych žádat o nic, co byste nemohl s dobrým svědomím povolit, pane správce,“ odpověděl na to zdvořile. „Ale v několika maličkostech by mi samozřejmě byla změna milá, kdyby to šlo. Byl bych například rád, kdybych mohl mít postel povlečenou, a také bych si mohl dopřát lepší osobní prádlo, kdybyste mi je dovolil nosit. To, co mám na sobě, je mi velice nepříjemné.“

„Není zrovna z prima vlny, to je jistě pravda,“ odpověděl Desmas vážně. „Dělá se pro stát někde tady blízko v Pensylvánii. Myslím, že není námitek, abyste nosil vlastní spodní prádlo, je-li vám libo. Podívám se na to. A to s tím povlečením rovněž. Máte-li svoje, mohli bychom vám povolit, abyste ho používal. Ale nesmíme s tím tuze pospíchat. Je spousta lidí, kteří si osobují zvláštní právo ukazovat správci trestnice, jak má svůj úřad vést.“

„To zcela jasně chápu, pane správce,“ přisvědčil Cowperwood živě, „a jsem vám samozřejmě velice zavázán. Můžete být ujištěn, že cokoli zde pro mne učiníte, všeho si budu náležitě vážit a nikdy toho nezneužiju a že mám venku přátele, kteří vám za mne mohou časem prokázat patřičnou protislužbu.“

Mluvil pomalu a důrazně a stále se přitom díval Desmasovi přímo do očí. Na Desmase to udělalo velice silný dojem.

„No dobrá, dobrá,“ řekl, když už jednou zašel tak daleko, že nasadil přátelský tón. „Nemohu slíbit mnoho. Vězeňský řád je vězeňský řád. Ale jsou tu jisté maličkosti, které udělat lze, protože je pravidlem povolovat je jiným lidem, když se dobře chovají. Můžete dostat lepší židli, než je tahle, kdybyste o to stál, a také něco ke čtení. Jste-li dosud obchodně činný, nechtěl bych vám v tom nijak překážet. Nemůžeme ovšem trpět, aby si tady lidi každých patnáct minut podávali dveře, a ani si nemůžete z cely udělat regulérní obchodní kancelář – to nelze. To by nám rozvrátilo všechen pořádek v ústavě. Ale přesto není důvodu, proč byste tu a tam nemohl přijmout návštěvu některých svých přátel. Pokud jde o vaši poštu – nu, ta se bude muset alespoň prozatím otvírat jako každá jiná. To budu muset uvážit. Nemohu slibovat tuze mnoho. Budete muset počkat, až se dostanete z tohoto bloku a do přízemí. Některé dolejší cely mají svůj dvorek – a bude-li nějaká prázdná...“ Tu správce významně zamžoural a Cowperwood viděl, že jeho úděl, třebaže dost zlý, přece jen nebude tak zlý, na jaký se připravoval. Správce mu vyjmenoval různá řemesla, jimž se může věnovat, a vyzval ho, aby si rozmyslil, které by mu nejlíp vyhovovalo. „Ať jinak toužíte, po čem chcete,“ dodal, „budete chtít mít něco, čím byste zaměstnal ruce. Sám se přesvědčíte, že to budete potřebovat. Každý tady chce za nějaký čas pracovat. Ustavičně to pozoruju.“

Cowperwood všechno chápal a zahrnul Desmase záplavou díků. Již na něj začala dotírat hrůza před nečinností v mlčelivém tichu a v cele sotva dost velké, aby se v ní mohl pohodlně otočit, a představa, že by se mohl častěji vídat s Wingatem a se Stegerem a po nějaké době dostávat do rukou svou poštu neotvíranou, mu byla velkou útěchou. Bude smět nosit vlastní spodní prádlo, hedvábné a vlněné – díky bohu! a možná že mu za nějaký čas dovolí odložit i tyhle boty. S takovými úlevami a nějakou rukodílnou prací a snad

i s dvorkem, o kterém se zmínil Desmas, bude jeho život, i když už ne ideální, tedy aspoň snesitelný. Vězení je sice pořád vězení, ale jak to vypadá, nebude pro něho možná přece jen tak strašlivé, jak očividně musí být pro mnohé.

V oněch dvou týdnech, jež strávil ve „školní četě“ pod Chapinovým dozorem, poznal Cowperwood z obecného rázu vězeňského života téměř všechno, co z něho vůbec kdy poznal – neboť tento ústav nebyl běžnou trestnicí ve smyslu představy, že vězeňský dvůr, vězeňská četa, vězeňský krok v hustě sevřeném zákrytu, vězeňská jídelna a vězeňská společná práce jsou složky vytvářející běžnou trestnici. Pro něho ani pro většinu mužů tam uzavřených neexistoval jakýkoli obecný vězeňský život. Převážná většina vězňů měla mlčky pracovat ve svých celách na příslušné práci jim uložené a nevědět ani to nejmenší o ostatním životě, který plyne kolem nich, poněvadž stěžejním pravidlem této trestnice bylo jednotlivé uzavření v samovazbě, a pouze málo vězňům bylo dovoleno vykonávat omezený počet hrubých prací naskytujících se venku mimo celu. Jak Cowperwood sám tušil a jak ho také brzy poučil starý Chapin, ze čtyř set trestanců v ústavě uvězněných jich bylo takto zaměstnáno vskutku ne víc než pětasedmdesát, a ani ti jistě ne všichni pravidelně – neboť jedinou cestou, jak uniknout osamělosti, bylo vaření, na jaře až na podzim zahradničení, dále mletí a všeobecný úklid. Ale i ti, kdo takto pracovali, měli přísný zákaz mluvit, a třebaže přímo při zaměstnání onu odpornou kuklu nosit nemusili, vyžadovalo se od nich, aby do práce i z ní chodili s kuklou na hlavě. Cowperwood je občas vídal plouhavě procházet kolem dveří cely a připadalo mu to podivné, příšerné, kruté. Pro neobyčejnou vlídnost a hovornost starého Chapina si Frank chvílemi upřímně přál, aby pod jeho dozorem zůstal trvale; ale nemělo to být.

Jeho čtrnáct dní brzy uteklo – po pravdě řečeno hodně smutně, ale přesto uteklo, prostřídáno hrstkou jeho všedních úkonů, stláním postele, zametáním podlahy, jídlem, svlékáním, vstáváním

v půl šesté a ukládáním k spánku v devět, mytím několika kousků nádobí po každém jídle a podobně. Myslí, že si na vězeňskou stravu jaktěživ nezvykne. Snídaně, jak jsme již řekli, byla v půl sedmé a skládala se z hrubého černého chleba, pečeného z otrub a trochy bílé mouky a doplněného černou kávou. Oběd byl v půl dvanácté a skládal se z fazolové nebo zeleninové polévky, v níž plaval kousek nějakého tuhého masa, a opět z téhož chleba. Večeře byla v šest, a to čaj a chléb, velmi silný čaj a zase týž hrubý chléb – bez másla, bez mléka, bez cukru. Cowperwood nekouřil, a proto pro něho malá dávka tabáku, která byla povolena, neměla cenu. Po dva tři první týdny ho každodenně přicházel navštěvovat Steger a po uplynutí druhého dne ho směl navštěvovat i Stephen Wingate – jakožto jeho nový obchodní společník, rovněž každý den jednou, bude-li si přát, rozhodl Desmas, ačkoli měl pocit, že překračuje míru, když to povoluje tak brzy. Obě ty návštěvy zabraly zřídka víc než hodinu až půldruhé hodiny a po nich byl pak den dlouhý. Několikrát byl soudem obeslán, aby svědčil při konkursních řízeních proti němu vedených, a tak se po kolik dní dostal mezi devátou a pátou hodinou ven, což také zpočátku přispívalo, aby mu čas rychleji ubíhal.

Bylo pozoruhodné, jak rychle se všechny úmysly mu pomoci vykourily z hlavy těm, kdo předtím bývali tak přátelští a ochotní, jakmile se jednou octl ve vězení, zjevně na kolik let spolehlivě vyloučen ze světa. Je nadobro vyřízený, tak soudila většina z nich. Jediné, co teď mohou udělat, je využít svého vlivu, aby ho jednou dostali z vězení ven; jak brzy, to nemají prozatím tušení. Kromě toho nezbývá už nic. Rozhodně už nikdy nebude mít Cowperwood pro nikoho velký význam, nebo aspoň se tak domnívají. Bylo to velice smutné, velice tragické, ale byl pryč – jeho prostředí ho neznalo.

„Bystrý mladý člověk, tenhle Cowperwood,“ poznamenal prezident Davison z Girardovy národní banky, když četl o jeho odsouzení a uvěznění. „Ukrutná škoda! Ukrutná škoda! Udělal velkou chybu.“

Opravdu ho postrádali jedině rodiče, Aileen a jeho žena – ta se smíšenými pocity nevole a smutku. Aileen, pro svou horoucí lásku k němu, trpěla ze všech nejvíc. Čtyři roky a tři měsíce! myslila si. Jestli se nedostane z vězení dřív, pak jí už bude skoro devětadvacet a jemu půjde na čtyřicítku. Bude ji potom ještě chtít? Bude ona ještě tak hezká? A nezmění těch bezmála pět let jeho postoj? Celý ten čas bude muset nosit trestanecké šaty a potom už navždycky bude znám jako bývalý trestanec. Bylo bolestné na to myslet, ale jen ji to ještě posilovalo k pevnějšímu odhodlání než kdy jindy, ať se stane, co stane, věrně při něm stát a ze všech sil mu pomáhat.

Hned první den po jeho uvěznění si dokonce vyjela k trestnici a obhlížela její ponuré šedivé zdi. Protože neměla o rozsáhlých a složitých procedurách zákona a těžké trestní vazby ani sebemenší ponětí, připadala jí trestnice obzvlášť strašlivá. Co všechno tam třeba jejímu Frankovi nedělají? Trpí tam moc? Myslí na ni tolik jako ona na něj? Ach, jak je to všechno k politování! Věru k politování! Jak je k politování ona – i ta její velká láska k němu! Odjela domů s rozhodnutím, že se s ním musí vidět; ale protože jí hned na začátku řekl, že návštěvní dny jsou pouze jednou za tři měsíce a že jí bude muset napsat, kdy bude nejbližší příští termín nebo kdy k němu může přijít jinak nebo kdy se s ní může vidět venku mimo trestnici, dobře nevěděla, co dělat. Hlavní bylo uchovat všechno v tajnosti.

Ale příští den mu přesto napsala; vylíčila mu vyjížďku, na kterou se za včerejšího bouřlivého odpoledne vydala – svou hrůzu z pomyslení, že on je za těmi ponurými šedivými zdmi –, a ohlásila mu své rozhodnutí brzy ho navštívit. A toto psaní mu cestou právě vyjednaných návštěv ihned došlo. V odpověď jí napsal dopis a odevzdal ho Wingatovi, aby ho poslal poštou. Dopis zněl:

Moje sladká holčičko!

Dovedu si představit, že jsi trošku skleslá při myšlence, že teď se už s Tebou hned tak brzy sejít nemůžu, ale nesmíš si to tak

připouštět. Předpokládám, že jsi všechno o mém odsouzení četla v novinách. Ještě ten den ráno – vlastně skoro v poledne – jsem přišel sem. Kdybych měl čas, moje nejdražší, napsal bych Ti dlouhý dopis a vylíčil Ti celou situaci, aby se Tvé hlavičce ulevilo, ale já čas nemám. Dopisování je proti předpisům a tohle Ti vlastně píšu potají. Ale jsem už jednou tady a věru živ a zdrav, a samozřejmě bych rád byl odtud venku. Musíš být moc opatrná, moje nejsladší, až se mě poprvé pokusíš navštívit. Nemůžeš mi tady prokázat žádnou valnou službu kromě toho, že mě potěšíš, ale sobě bys mohla moc uškodit. Mimoto myslím, že jsem Ti už teď ublížil o moc víc, než Ti kdy můžu vynahradit, a že bys udělala nejlíp, kdyby ses mě zřekla, třeba vím, že Ty si nic takového nemyslíš a že já bych byl smutný, kdybys to udělala. V pátek ve dvě hodiny mám být u obchodního soudu na rohu Šesté ulice a Chestnut Street, ale tam se mnou mluvit nemůžeš. Budu tam pod stálým dozorem svého advokáta. Musíš být opatrná.

Možná, že si to rozmyslíš a nepřijdeš sem.

Tento konečný dovětek byl ryze mollový – byl to první tesklivý akord, jež Cowperwood kdy v jejich obapolném vztahu nechal zaznít. Ale okolnosti ho změnily. Až doposud byl stále v postavení bytosti nadřazenější, partnera, o nějž se druhý uchází – ačkoli Aileen byla i nyní stejně jako předtím velice hodna toho, aby se o ni člověk ucházel a myslíval si, že třeba vyvázne zcela bez úhony a potom se povznese k takové vážnosti a moci, až ho možná ona nakonec vůbec nebude již déle hodna. Takovou myšlenku opravdu kdysi choval. Avšak zde, v pruhovaném munduru, viděl věc docela jinak. Aileenino postavení, třebaže jejím dlouholetým vášnivým poměrem s ním znehodnocené, je nyní přese všechno vyšší než postavení jeho – to je zřejmé. Není snad koneckonců dcerou Edwarda Butlera – a kdo ví, až od něho bude nějaký čas odloučena, jestli si bude přát stát se ženou trestance? Neměla by to chtít, a třeba to chtít nebude; třeba si

to rozmyslí, co on ví? Neměla by na něho čekat. Nemá ještě život zničený. Veřejnost nic neví, tak uvažoval – aspoň ne široká veřejnost –, že byla jeho milenkou. Mohla by se vdát – proč ne? – a tak zmizet z jeho života navždycky. A nebylo by to pro něho hrozně smutné? Ale na druhou stranu zase, není vůbec povinován jí i svému vlastnímu smyslu pro poctivou hru ji požádat, aby se ho zřekla, nebo alespoň aby si rozmyslila, není-li moudré to udělat?

Byl k ní natolik spravedlivý, aby věřil, že se ho nebude chtít vzdát; a v jeho situaci, jakkoli těžce to třebaš uškodí jí, pro něho bylo výhodou, spojovacím článkem s nejkrásnější dobou jeho bývalého života, bude-li mít její další trvalou lásku. Ale když jí ve své cele čmáral tento dopis v přítomnosti Wingata a potom mu ho odevzdal k odeslání (zatímco se dozorce Chapin laskavě držel v uctivé vzdálenosti, ačkoli měl vlastně být přítomen), nedokázal se zdržet, aby v posledním okamžiku nepřipojil onu kratičkou pochybovačnou doušku, která Aileen až bodla do srdce, když ji četla. Četla ji jako známku jeho tesklivosti – těžké deprese. Možná že nakonec ta trestnice, a ke všemu tak brzy, opravdu podlamuje jeho ducha, a on se přece tak dlouho držel tak statečně! To pomyšlení v ní nyní rozjitřilo šílenou touhou se k němu dostat, utěšit ho, i když to je obtížné, nebezpečné. Musí k němu, řekla si.

Pokud šlo o návštěvy jednotlivých členů jeho rodiny – matky a otce, jeho bratrů, ženy a sestry –, Cowperwood jim jednoho dne, kdy byl venku a účastnil se jednoho ze svých konkursních líčení, dal jasně na srozuměnou, že i kdyby se to dalo zařídit, pokládá za lepší, když k němu nebudou chodit častěji než jednou za tři měsíce, pokud jim snad sám nenapiše nebo nevzkáže po Stegerovi. Pravda bylo, že prozatím vskutku nestál o to, s kýmkoli z nich se vídat tuze často. Měl už celého toho společenského pořádku až po krk. Fakticky se vlastně chtěl oprostit od všeho rozruchu, v němž do té chvíle byl a který se ukázal tak marný, jak viděl. Až dosud spotřeboval na svou obhajobu téměř patnáct tisíc dolarů – soudní útraty, vydržování

rodiny, Stegerovy palmáre a tak dále –, ale to mu nedělalo těžkou hlavu. Předpokládal, že obchodováním přes Wingata nějaké menší peníze vydělá. Jeho rodina nebyla zcela bez prostředků dostačujících ke skromnému životu. Poradil jim, aby se přestěhovali do domů přiměřenějších jejich omezeným poměrům, což také učinili – matka a otec a bratři a sestra do dvoupatrového zděného domu asi podobného rázu, jako býval jejich starý dům na Buttonwood Street, a jeho žena do menšího, méně nákladného jednopatrového domu na Severní Dvacáté první ulici v blízkosti trestnice, k jehož vydržování napomáhala část peněz zachráněná z pětatřiceti tisíc dolarů vylákaných pod falešnou záminkou od Stenera.

Pro staršího Cowperwooda to všechno po vile na Girard Avenue samozřejmě znamenalo strašlivý sestup, poněvadž zde nebylo ani památky po nábytku, jakým se vyznačoval předešlý, téměř nádherný domov – nýbrž pouze hotový sériový nábytek, koupelný v obchodě, a hezké, ale laciné záclony i ostatní zařízení vůbec. Vyrovnací správa, která disponovala veškerým Cowperwoodovým osobním vlastnictvím a jíž Cowperwood starší postoupil všechn svůj majetek, nedovolila odvézt cokoli cennějšího. Všechno se mělo prodat ve prospěch věřitelů. Udrželi pouze několik bezvýznamných maličkostí, ale vskutku pouze hrstku, neboť o všem byl již před nějakým časem pořízen inventární soupis. Jednou z věcí, kterou si starý Cowperwood chtěl ponechat, byl jeho osobní psací stůl, zhotovený pro něj kdysi podle Frankova návrhu; ale protože byl odhadnut na pět set dolarů a šerif ho nemohl uvolnit jinak než po zaplacení této částky nebo cestou vydražení, a poněvadž Henry Cowperwood neměl tak velkou částku nazbyt, musil se svého psacího stolu vzdát. Všichni by si byli rádi ponechali mnoho věcí a Anna Adelaida jich také několik doslovně ukradla, ačkoli se k tomu rodičům nepřiznala, až teprve o hodně později.

Nadešel den, kdy se oba domy na Girard Avenue staly dějištěm šerifovy úřední dražby, při níž se široké publikum smělo bez

jakéhokoli omezování i překážek potloukat po pokojích a prohlížet si obrazy, sochy a vůbec všechny umělecké předměty, jež pak byly přiklepnuty tomu, kdo nabídl nejvíc. Ke Cowperwoodově působnosti na tomto poli se poutala pozoruhodná pověst, a to v prvé řadě pro skutečnou znamenitost toho, co doma nashromáždil, a za druhé zásluhou nadšených posudků takových lidí, jako byli Wilton Ellsworth, Fletcher Norton, Gordon Strake – architekti a obchodníci s uměleckými předměty, jejichž úsudek a vkus se ve Filadelfii považoval za směrodatný. Všechny překrásné předměty, jež choval jako velký poklad – malé bronzы typické pro tvorbu vrcholného období italské renesance; vzácné kousky benátského skla, jež nasbíral s tak velkou péčí a jichž měl plnou vitrínu; sochy od Powerse, Hosmerové a Thorvaldsena, díla, která by o třicet let později sklídila pouze úsměv, ale jež tehdy měla velkou cenu; všechny jeho obrazy od předních amerických malířů od Gilberta až po Eastmana Johnsona spolu s několika ukázkami současné francouzské a anglické školy – to všechno se prodalo za babku. Smysl pro umění nebyl v té době ve Filadelfii nijak zvlášť vyspělý, a proto se některé obrazy z nedostatku správného pochopení a ocenění prodávaly za nepoměrně nízkou cenu. Strake, Norton a Ellsworth se všichni účastnili dražby a horlivě kupovali.

Senátor Simpson, Mollenhauer a Strobik se přišli podívat, co je k vidění. Drobná politická havěť se tam hemžila přímo *en masse*³¹. Simpson, chladný znalec dobrého umění, shrábl prakticky nejlepší ze všeho, co se nabízelo. Jemu připadla vitrína se vzácným benátským sklem, dále souprava dvou vysokých modrobílých mohamedánských válcových váz a čtrnáct kousků čínského nefritu včetně několika malířských mističek na vodu a prolamovaného okenního transparentu, neobyčejně jemně nazelenalého. Mollenhauerovi připadl nábytek a výzdoba vstupní haly a přijímacího salónu v domě

31 Hromadně. Pozn. překl.

Henryho Cowperwooda a Edwardovi Strobikovi nábytkové soupravy z ořechového javoru ze dvou Cowperwoodových ložnic za cenu nejvyšší mírnou. Byl tam i Adam Davis a získal onen búlový sekretář, kterého si Cowperwood starší tak vysoce vážil. Fletcherovi Nortonovi připadly čtyři řecké vázy – kylix³², džbán na vodu a dvě amfory –, jež kdysi Cowperwoodovi prodal a jež si vysoce cenil. Rozličné umělecké předměty, mezi nimi sèvreský jídelní servis, gobelínový čaloun, Baryovy bronzy a obrazy od Detaille, Fortunyho a George Innese, připadly Walteru Leighovi, Arturu Riversovi, Josefu Zimmermanovi, soudci Kitchenovi, Harperu Stegerovi, Terrenci Relihanovi, Trenoru Drakovi, panu Simeonu Jonesovi s paní, W. C. Davisonovi, Frewenu Kassonovi, Fletcheru Nortonovi a soudci Rafalskému.

Do čtyř dnů od zahájení dražby zbyly v obou domech pouze holé stěny. I předměty z domu číslo 931 na Severní Desáté ulici byly vyzvednuty ze skladu, kam je dal Cowperwood uložit v době, kdy uznal za vhodné tento útulek opustit, a dány do prodeje zároveň s ostatním zařízením obou domácností. Teprve tenkrát se staří Cowperwoodovi poprvé dověděli něco, co zjevně napovídalo, že mezi jejich synem a jeho ženou existovalo nějaké tajemství. Po celou dobu tohoto smutného rozprodeje nebyl přítomen ani jediný člen rodiny Cowperwoodových; a Aileen, když četla o osudu všech těch věcí, byla velice sklíčená, neboť znala jejich cenu pro Cowperwooda, nemluvě ani o jejich kouzlu pro ni samu. Přesto nebyla malomyslná dlouho, neboť byla přesvědčena, že Cowperwood jednoho dne znovu nabude svobody a potom dosáhne ve finančním světě postavení ještě daleko významnějšího. Nebyla by mohla vysvětlit proč, ale byla si tím naprosto jista.

32 Miska s dvěma držadly. Pozn. překl.

Kapitola 55

Mezitím Cowperwooda přeložili k novému dozorci a do nové cely v třetím bloku v přízemí, která měla stejné rozměry jako všechny ostatní, to jest deset na šestnáct stop, ale k níž přiléhál malý dvorek již dříve zmíněný. Dva dny před jeho přeložením k němu přišel správce Desmas a znovu s ním krátce pohovořil přes mřížové dveře cely.

„V pondělí vás převedou jinam,“ pravil svým zdrženlivým pomalým způsobem. „Dají vám dvoreček, ačkoli ten vám nebude mnoho platný – povolujeme na něm denně pouze půl hodiny. Informoval jsem již vašeho nového dozorce o vašich obchodních vztazích. V té věci vám nebude překážet. Jenom dbejte, aby vám to nezabíralo tuze mnoho času, a všechno vyjde dobře. Rozhodl jsem se, že vás dám naučit vyplétání židlí. To bude pro vás nejlepší. Je to lehké a zaměstná vám to myšlenky.“

Správce a několik s ním spolčených politiků měli z této vězeňské živnosti dobrý obchod. Nebyla to vskutku těžká práce – uložené úkoly byly jednoduché a nijak vyčerpávající, ale všechny výrobky se okamžitě prodaly a výtěžek strčili pánové do kapsy. Proto bylo dobře hledět, aby všichni vězňové pracovali, a prospívalo to i jim. Cowperwood uvítal příležitost, že může něco dělat, protože o knihy v podstatě valně nestál a jeho spojení s Wingatem ani jeho staré záležitosti mu nestačily dost uspokojivě zaměstnat mozek. Zároveň se však nemohl ubránit pomyšlení, že připadá-li sám sobě podivný již nyní, oč podivnější si bude připadat potom, až se za těmi hustými mřížemi bude zabývat prací tak všední, jako je vyplétání židlí. Přesto za to ihned Desmasovi poděkoval, jakož i za ložní prádlo a toaletní potřeby, které mu právě v tu chvíli přinesli.

„To je docela v pořádku,“ odpověděl přívětivě a jemně Desmas, tou dobou již Cowperwoodem velice zaujatý. „Vím, že jsou lidé

a lidé – stejně tady jako všude jinde. Když někdo ví, jak těchhle věcí používat, a chce být čistý, rozhodně nebudu z těch, kdo by mu v tom nějak překáželi.“

Nový dozorce, s kterým měl Cowperwood nadále vycházet, byl člověk typu velmi odlišného od Eliáše Chapina. Jmenoval se Walter Bonhag a byl to muž ne víc než sedmatřicetiletý – velký, masitý člověk, prohnaný lišák, jehož hlavním životním cílem bylo se starat, aby mu toto dozorcovské postavení za dané situace skýtalo lepší příjem, než jaký mu plyne z běžného platu. Bedlivé pozorování Bonhaga by bylo jaksi ponoukalo k domněnce, že je Desmasovým donašečem, ale ve skutečnosti to nebylo pravda, leda snad v omezené míře. Protože Bonhag byl mazaný patolízal, bystrý v rozpoznání každé maličkosti ve prospěch svůj i jiných, Desmas si instinktivně uvědomil, že to je typ člověka, na kterého lze spolehnout, že bude ať už na přímý rozkaz, nebo jen na pouhý náznak shovívavý. To jest, měl-li Desmas na nějakém vězni sebemenší zájem, nemusil to skoro nikdy Bonhagovi ani říkat; stačilo, aby prostě naznačil, že ten člověk je zvyklý na jiný způsob života nebo že by pro nějakou minulou zkušenost možná těžce trpěl, kdyby se s ním jednalo drsně – a hned se mohl Bonhag samou přívětivostí přetrhnout. Svízelné bylo jen to, že chytrému a jen trochu kultivovanému člověku byly jeho pozornosti nechutné, protože je očividně prokazoval za zřejmým cílem, kdežto chudému nebo nevzdělanému člověku připadaly hrubé a opovrženíhodné.

Vybudoval si uvnitř trestnice pramen mimořádného příjmu z toho, že vězňům prodával mimořádné dávky různého zboží, které tajně přinášel do budovy. Bylo přísně zakázáno, alespoň na papíře, přinášet do věznice cokoli, co se neprodávalo v ústavní prodejně – jako tabák, dopisní papír, pera, inkoust, whisky, doutníky nebo jakékoli lahůdky. Na druhé straně zase – a k jeho věru nemalé výhodě – bylo ovšem pravda, že prodejna vedla podřadný druh tabáku, jakož i bídná pera, inkoust a papír, takže žádný člověk s trochou sebeúcty

se s nimi nesmířil, měl-li jinou možnost. Whisky se nedovolovala vůbec a lahůdky se zavrhovaly jakožto známka pustého protekcionářství; ale přesto se dovnitř pašovaly. Měl-li vězeň potřebné peníze a byl ochoten souhlasit, že si Bonhag za svou námahu něco přiškrábne, mohl promptně dostat téměř cokoli. Rovněž výsada být poslán na velký dvůr jakožto „práskač“ nebo smět zůstat na soukromém dvorečku, který patřil k některým celám, déle než půl hodinu normálně povolovanou se prodávala za peníze.

Jednou z okolností, jež měly na Cowperwoodovu situaci příznivý vliv, bylo v té době vskutku kupodivu to, že se Bonhag přátelil s dozorcem, který měl na starosti Stenera – a se Stenerem se zásluhou jeho politických konexí zacházelo shovívavě a Bonhag o tom věděl. Nebyl pozorným čtenářem novin ani neměl jakýkoli rozumný pojem o významných událostech; věděl však již, že jak Stener, tak i Cowperwood jsou, nebo alespoň byli, osobnosti v obci velmi významné, a rovněž že Cowperwood byl z těch dvou významnější. A co lepšího, právě se Bonhag dověděl, že Cowperwood dosud má peníze. Řekl mu to jeden vězeň, který měl dovolení číst noviny. A tak zcela nezávisle na doporučení správce Desmase, vyslovené způsobem velice nevtíravým a nezávazným, měl Bonhag zájem zjistit, čím by mohl Cowperwoodovi za nějaký bakšiš posloužit.

V den, kdy Cowperwooda převáděli do jeho nové cely, se Bonhag šouravě přitočil ke dveřím, které byly otevřené, a maličko protektorsky se zeptal: „Máte už všechny svoje věci tady?“ Bylo jeho povinností dveře zamknout, jakmile byl Cowperwood jednou uvnitř cely.

„Ano, prosím,“ odpověděl Cowperwood, který byl natolik prozíravý, aby už předem od Chapina vyzvěděl jméno svého nového dozorce. „To je pan Bonhag, nemýlím se?“

„Správně,“ přisvědčil Bonhag, tou pozorností nemálo polichoceňný, ale stále zaujatý pouze ryze praktickou stránkou tohoto setkání. Chtěl si Cowperwooda prohlédnout, vyzkoumat, jaký typ člověka to je.

„Tady dole to budete mít krapet jinačí než tam nahoře,“ prohodil Bonhag. „Není tady takové dusno. Tyhle dveře ven na dvorek jsou přece něco platné.“

„Nu ovšem,“ řekl Cowperwood pohotově a chytře, „to je ten dvorek, co o něm mluvil pan Desmas.“

Být Bonhag kůň, pak by ho při zvuku toho magického jména bývalo vidět stříhnout ušima – protože jestli je Cowperwood s Desmasem na tak dobré noze, že ten mu už napřed popsal typ cely, jakou dostane, je pro Bonhaga samozřejmě záhodno vést si obzvlášť opatrně.

„Jo, to je ten dvorek, ale moc zrovna neznamená,“ prohodil. „Dovolujou tam pobýt jenom půl hodiny denně. Ale stejně by bylo dobré, kdyby tam člověk směl zůstat dýl.“

To byla jeho první narážka na úplatkářství, protekcionářství. A Cowperwood je jasně rozpoznal v tónu jeho hlasu.

„To je velká škoda,“ řekl. „Podle mého asi ani dobré chování člověku nepomůže, aby mu tu lhůtu prodloužili.“

Vyčkával, jakou uslyší odpověď, ale místo té Bonhag pokračoval slovy: „Ted' abych vás snad nejlíp naučil vašemu novému řemeslu. Máte se naučit vyplítat židle, povídal správce. Jestli chcete, tak můžeme začít hned.“ Ale vůbec nečekal, až Cowperwood vysloví svůj souhlas, odešel a po chvíli se vrátil s třemi nepoliturovanými kostrami židlí a se svazkem rákosové slámy nebo proutí a hodil ho na podlahu. Když tak učinil – a to rozmáchlým gestem –, pokračoval ihned v řeči: „Tak, ted' vám to ukážu, dívejte se laskavě.“ A začal Cowperwoodovi ukazovat, jak se proutěné slámky mají provlékat dírkami na protějších stranách, uštípnout a nakonec upevnit ořechovými kolíčky.

Potom přinesl protahovací šídlo, kladívko, krabičku s kolíčky a štípačky. Když několikrát předvedl krátké ukázky, jak se s použitím různých proutěných slámek vytvářejí pravidelné geometrické vzory, ponechal Cowperwoodovi, aby to zkusil sám, a díval se mu přes rameno do díla. Finančník, bystrý na všechno, ať ve sféře

manuální, nebo duševní, se do toho pustil se svou obvyklou vervou a v pěti minutách Bonhagovi dokázal, že až na zběhlost a rychlost, která se může dostavit pouze s cvikem, dovede tu práci stejně dobře jako každý jiný. „Půjde vám to docela dobře,“ řekl Bonhag. „Máte těchtole židlí udělat deset za den. Prvních pár dní ale zatím nebudem počítat, dokud se v tom nezaběhnete. Potom k vám zajdu a podívám se, jak vám to jde od ruky. Už asi víte, co znamená ručník ve dveřích, jo?“ zeptal se.

„Ano, pan Chapin mi to vysvětlil,“ odpověděl Cowperwood. „Myslím, že většinu zdejších předpisů již znám. Budu se snažit, abych se proti žádnému z nich neprohřešil.“ Dny, jež následovaly, přinesly jeho vězeňskému údělu řadu ulehčení, ale rozhodně nikoli dostatečnou, aby mu ho učinila přijatelným. Bonhagovi se v průběhu prvních několika dní, kdy Cowperwooda cvičil v umění vyplétat židle, podařilo dát mu zcela jasně na srozuměnou, že je spousta věcí, které by pro něho ochotně udělal. Jednou z příčin, jež ho k tomu ponoukaly, byl fakt, který mu již delší čas vrtal hlavou, totiž že Stenera přichází navštěvovat větší počet přátel než Cowperwooda, že mu občas posílají košík ovoce, které pak rozdává dozorcům, a že jeho ženě a dětem již bylo dovoleno za ním přijít i mimo obvyklý návštěvní den. To byl pro Bonhaga důvod k řevnivosti. Jeho kamarád dozorce se s tím nad něho vypínal – to jest vyprávěl mu, jakou mají na čtvrtém bloku parádní partu. Bonhag skutečně chtěl, aby se Cowperwood „vytáhl“ a ukázal, co dokáže, ať už společensky, nebo jinak.

A proto nyní začal takto: „Vidím, že tady každý den máte svého advokáta a obchodního společníka. Nemáte nikoho jiného, co byste rád, aby vás sem přišel navštívit, nebo máte? To se rozumí, je to proti předpisům, aby sem chodila vaše žena nebo sestra nebo někdo takový jindy než v návštěvní den –,“ a tu se odmlčel a vyvalenýma a napovídavýma očima zakoulel na Cowperwooda – očima, které podle všeho měly naznačit, že se dějí všelijaké temné a záhadné věci. „Ale tady u nás se ani zdaleka všechny předpisy nedodržují.“

Cowperwood nebyl z těch, kdo by si nechali podobnou příležitost ujít. Slabounce se usmál – jen tolik, aby sobě ulevil a Bonhagovi dal najevo, že ho tato informace těší, ale slovy se vyjádřil: „Řeknu vám, jak to je, pane Bonhagu. Mám dojem, že vy chápete mou situaci lépe, než by ji chápala většina lidí, a že s vámi mohu mluvit otevřeně. Ano, jsou lidé, kteří by sem za mnou rádi přišli, ale bál jsem se k tomu svolit, aby sem přišli. Nevěděl jsem, že se to dá zařídit. Kdyby se to dalo zařídit, byl bych velice vděčný. Vy i já jsme zkušený muži – vím, že za každou poskytovanou výhodu musí člověk na takové lidi, co mu k ní dopomáhají, také pamatovat. Můžete-li udělat cokoli, co by mi zdejší pobyt jen trochu zpříjemnilo, dokážu vám, že to dovedu ocenit. Nemám sice žádné peníze u sebe, ale kdykoli si je mohu opatřit – a postarám se, aby na vás bylo patřičně pamatováno.“

Bonhaga zasvrběly jeho krátké masité uši. To je přece řeč, takovou rád slyší! „Všechny podobné věci můžu zaonačit, pane Cowperwood,“ odpověděl servilně. „Jen to nechte na mně. Kdybyste chtěl někoho vidět, ať to je, kdo chce a kdy chce, jen mi dejte vědět. To se rozumí, musím být moc opatrný a vy samo sebou taky, ale nešť, i to se spraví. A kdybyste chtěl ráno zůstat venku na dvorečku trošku dýl nebo si tam chtěl vyjít odpoledne nebo večír, tak si ode dneška jen spánembohem poslužte. To je hotová věc. Nechám prostě ty dveře odemčené. A kdyby se tady někde nachomejt správce nebo někdo jiný, tak prostě zaškrábu klíčem na vaše dveře a vy vklouznete dovnitř a zavřete je. Kdybyste snad potřeboval něco zvenčí, všechno vám můžu přinést – džem nebo vajíčka nebo máslo nebo jakou jinou takovou drobnost chcete. Možná, že by vám přišlo k chuti takhle si trošku zpestřit stravu.“

„Jsem vám opravdu nesmírně vděčný, pane Bonhagu,“ opáčil Cowperwood svým nejvelkopanštějším tónem a cítil nutkání se usmát, ale přesto zachoval vážnou tvář.

„A co se týče té druhé věci,“ pokračoval Bonhag, narážaje na otázku mimořádných návštěv, „to vám můžu zaonačit, kdy jen budete

chtít. Zná se dobře se všemi tam venku u hlavní brány. Když budete chtít, aby sem za vámi někdo přišel, jenom mu napište a dejte dopis k hození mně a té návštěvě vysvětlíte, až přijde, aby se ptala po mně. Tak se klidně dostane dovnitř. A až sem přijde, můžete s ní mluvit rovnou tady v cele. A je to! Jenom když zaklepu, musí hned ven. To si dobře pamatujte. Tak mi zkrátka řekněte, až budete chtít.“

Cowperwood byl nevýslovně vděčný. A také to jasnými, vybranými slovy řekl. Okamžitě ho napadlo, že tohle je Aileenina příležitost a teď že ji může vyrozumět, aby přišla. Vezme-li si dost hustý závoj, nebude to pro ni pravděpodobně vůbec nebezpečné. Rozhodl se jí napsat, a když přišel Wingate, dal mu dopis, aby ho odeslal.

O dva dny později, ve tři hodiny odpoledne – v čas, který sám určil – ho přišla Aileen navštívit. Byla oblečena v šedivý soukený kostým s bílou sametovou ozdobou a fasetovanými ocelovými knoflíky, které se třpytily jako stříbro, a jako další ozdobu a zároveň i ochranu proti zimě měla čapku, štolu a rukávník ze sněhobílého hermelínu. Přes tento poněkud nápadný úbor si přehodila dlouhou, tmavou zvonovou pláštěnku, kterou hodlala ihned po příchodu odložit. Velkou pečlivost věnovala úpravě účesu i výběru střevíců, rukavic a zlatých šperků, které si vzala. Obličej měla zahalený hustým zeleným závojem, jak jí poradil Cowperwood, a přibyla do trestnice v dobu, kdy Frank předpokládal, pokud to vůbec mohl předem zařídit, že bude sám. Wingate přicházel obyčejně ve čtyři, po obchodních hodinách, a Steger, přišel-li vůbec, chodil ráno. Byla z toho neobvyklého dobrodružství velmi nervózní a vystoupila z tramvaje, kterou se rozhodla jet, kus od věznice a potom se pustila postranní ulicí k cíli cesty pěšky. Studené počasí a šedivé zdi pod šedivou oblohou v ní budily pocit marnosti, ačkoli se doma ze všech sil vynasnažila upravit, aby vypadala co nejlíp a tím svého milence povzbudila. Věděla, jak rychle reaguje na účinek její krásy, je-li patřičně přivedena k platnosti.

Cowperwood uklidil v očekávání jejího příchodu svou celu tak, aby vypadala pokud možná přijatelně. Byla čistá, protože ji sám zametl a povlékl si postel; kromě toho se také čerstvě oholil i učesal a vůbec celkově se dal do pořádku. Vyplétané židle, na nichž pracoval, složil do kouta za hlavou postele. Svých několik kousků nádobí měl umyto a uklizeno na místo a bagančata vyleštěna kartáčem, který si zatím k tomu účelu opatřil.

Ještě nikdy, uvažoval v duchu se zvláštním pocitem estetického ponížení, ho Aileen neviděla takhle. Vždycky se obdivovala jeho dobrému vkusu v oblékání i tomu, jak se ve svých šatech nosil – a teď ho má vidět v ústroji, kterému žádná fyzická důstojnost nemůže dodat slušného vzezření! Tu mu pomohlo jedině stoické vědomí vlastní niterné důstojnosti. Je koneckonců, jak uvažoval dál, Frank A. Cowperwood, a to něco znamená, ať už na sobě má, co chce. A Aileen to ví. Ostatně jednoho dne bude třeba zase volný a bohatý a ví, že Aileen v to věří. A co je ze všeho nejlepší, jeho vzhled za těchhle ani za jakýchkoli jiných okolností nebude pro Aileen nic znamenat. Jen ho bude milovat tím víc. Bojí se jenom jejího horoucího soucitu. Je úžasně rád, že mu Bonhag naznačil, že návštěva smí přijít do cely, protože by to byla strašlivě smutná procedura mluvit s ní přes mřížové dveře!

Jakmile Aileen došla k bráně, ptala se po panu Bonhagovi a bylo jí dovoleno projít do ústřední rotundy, odkud pro něho potom poslali. Po jeho příchodu řekla zdušeně: „Chtěla bych mluvit s panem Cowperwoodem, budete-li tak laskav,“ a Bonhag zvolal: „Ale ovšem, jen pojdte se mnou.“ Když cestou ze svého koridoru přecházel napříč přes podlahu rotundy, zarazilo ho Aileenino do očí bijící mládí, třebaže jí vůbec nemohl vidět do obličeje. To tedy konečně bylo něco v souladu s tím, co od Cowperwooda očekával! Člověk, který dokázal ukrást pět set tisíc dolarů a rozeštvat celé město, musil mít všechna možná báječná dobrodružství – a Aileen vskutku vypadala na pravé dobrodružství! Zavedl ji do malé místnosti, kde měl svůj

psací stůl a kde nechával čekat návštěvníky, a potom čile zamířil chodbou ke Cowperwoodově cele, kde finančník pracoval na jedné ze svých židlí, a když zaškrábal klíčem na dveře, zavolal: „Máte tady návštěvu nějaké mladé dámy. Chcete ji přijmout uvnitř v cele?“

„Děkuju vám, ano,“ přisvědčil Cowperwood a Bonhag ihned odchvátal, ale ve své klackovské neotesanosti mimoděk zapomněl odemknout dveře cely, takže je pak musil otevřít v Aileenině přítomnosti. Dlouhý koridor se svými silnými dveřmi, geometricky přesně rozsazenými mřížemi a šedivými kamennými dlaždicemi Aileen tísnila, že jí bylo až mdlo u srdce. Vězení, zamřížované cely! A v jedné z nich je on. Zchlazovalo to jejího obvykle statečného ducha. Takové strašlivé prostředí, a její Frank v něm musí žít! Ta ukrutná ohavnost, že ho poslali zrovna sem! Soudci, porota, soudní síně, zákony, žaláře jí připadaly jako obrovští rozběsnění lidožrouti, tyčící se v kruhu kolem světa a shlížející hltavými očima na ni a na její milostný poměr. Zařinčení klíče v zámku a těžké vytočení dveří ven její pocit nevolnosti ještě zesílilo. A v tom spatřila Cowperwooda.

Bonhag ji vpustil dovnitř, a pamětliv odměny, kterou má dostat, diskrétně se odlouдал. Aileen hleděla na Cowperwooda skrze závoj, bojíc se promluvit, dokud nebude mít jistotu, že se Bonhag dost vzdálil. A Cowperwood, který vyvíjel velké úsilí, aby zachoval klid, jí po chvíli jen s námahou pokynul. „Už je to dobré,“ řekl. „Odešel.“ Sesmekla si závoj, odložila pláštěnku a vstřebávala, ačkoli to na sobě nedala znát, zatuchlou, dusnou těsnost místnosti, jeho bídné boty, hadrový, plandavý oblek, železné dveře za jeho zády, vedoucí ven na malinký dvorek přilehlý k cele. Na takovém pozadí, s těmi nedodělanými vyplétanými židlemi vyčuhujícími za hlavou postele, se zdál nepřírozený, ba přízračný. Její Frank! A v tomhle stavu! Třásla se a bylo marné, aby se ze sebe pokoušela vypravit souvislé slovo. Dokázala ho jenom obejmout a hladit mu hlavu a trhavě šeptat: „Ty můj chudáčku – ty můj miláčku! Tohle ti tedy udělali, tohle! Ach, ty můj ubohý miláčku!“ Držela mu hlavu v dlaních, mezitímco

Cowperwood v křečovitě snaze udržet sebevládu sebou škubal a třásl se také. Její láska je tak bohatá – tak ryzí! A zároveň je tak konejšivá, že mu bere všechnu mužnost, jak právě poznává – dělá z něho opět dítě. A poprvé v celém svém životě nějakým nevysvětlitelným trikem chemie – onoho chemismu lidského těla, slepých sil, jež někdy tak snadno vystřídají rozum – ztrácel sebevládu.

Hloubka Aileenina citu, mazlivý tón jejího hlasu, sametová hebkost rukou, ona krása, jež ho odjakživa tak přitahovala – v těchto hrubých zdech a vedle jeho tělesné ubohosti snad ještě zářivější, než byla kdy dřív –, mu odnímalý veškerou mužnost. Nedovedl pochopit, jak to je možné; pokoušel se té náladě pohrdavě vzepřít, ale nedokázal to. Když k sobě tiskla jeho hlavu a laskala se s ní, tu zčistajasna, ač se tomu bránil, náhle pocítil v prsou tlak a tíseň a v hrdle bolest. Jal ho pocit úžasně podivný – pro něho podivný –, touha plakat, a ihned se ji ze všech sil snažil překonat; tak ho děsila. A k té se najednou přidala a s ní se spřáhla, aby ho přemohla, fantastická živá vidina velkého světa, který tak nedávno ztratil, onoho překrásného, nádherného světa, jehož doufal jednou znovu dosíci. V tom okamžiku cítil sžíravěji než kdykoli předtím, jak ponižující jsou ta bagančata, bavlněná košile, pruhovaný mundúr, ta pověst trestance, trvalá a nesmazatelná. Chvatně se jí vyvlékl, otočil se k ní zády, zaťal ruce v pěst, napjal každíčký sval; ale bylo již pozdě. Plakal a nemohl přestat.

„Ach k ďasu!“ zvolal napůl hněvivě, napůl sebelítostně, jak cítil zároveň zlost i stud. „Proč vlastně pláču? Co se to se mnou u všech všudy vůbec děje?“

Aileen to viděla. Téměř doslova se před něho vrhla, jednou rukou ho chopila za hlavu, druhou kolem bídneho, ubohého pasu a svírala ho v objetí tak pevném, že by se nebyl mohl jen tak hned vymanit.

„Ach, zlato, zlato, zlato moje!“ zvolala soucitně, horoucně. „Miluju tě, zbožňuju tě. Dala bych se pro tebe rozkrájet na kousíčky, kdyby ti to nějak pomohlo. To pomyšlení, že tě mohli dohnat k pláči! Ach, můj sladký, sladký, milovaný chlapečku!“

Objala jeho dosud roztřesené tělo ještě pevněji a volnou rukou ho hladila po hlavě. Zlíbala mu oči, vlasy, tváře. Po chvíli se jí znovu vyvinul a zvolal: „Co to k čertu do mě vjelo?“

Ale ona si ho zase přitáhla k sobě. „Nic se nestyď, moje zlato milované, plakat přece není žádná hanba. Vyplač se tady u mě na rameni. Poplač si tady se mnou. Děťátko moje – můj zlatý mazlíčku!“

Po chvíli se ponenáhlu utišil, varuje ji před možným příchodem Bonhagovým, až znovu nabyl dřívější rovnováhy, za jejíž ztrátu se tolik styděl.

„Jsi úžasné děvče, holčičko moje,“ řekl s něžným, a přesto omluvným úsměvem. „Jsi děvče, jaké má být – všechno, co potřebuju – skvělá pomoc pro mě – ale už si kvůli mně nedělej starosti, moje drahá. Vede se mi docela dobře. Není to tak zlé, jak si myslíš. A jak se vede tobě?“

Aileen naproti tomu tak lehce utěšit možno nebylo. Jeho četné strasti, mezi nimi i jeho žalostné postavení zde, hluboce jitřily její smysl pro spravedlnost a patřičnost. Když pomyslí, že jejího skvělého, obdivuhodného Franka mohli dohnat až tak daleko – aby plakal! Hladila ho něžně po hlavě a přitom jí v mozku kypěla divoká, nesmiřitelná, neuvažující vzpoura proti životu a osudu i zvilému odporu. Její otec? Proklíná ho. Její rodina? Chm! Co jí na nich sejde? Její Frank – její Frank. Jak málo záleží na všem jiném, když jde o něho! Nikdy, nikdy, nikdy ho neopustí – nikdy – ať přijde, co chce. A tu se k němu nyní mlčky vinula, mezitímco v mozku sváděla strašlivý boj se životem a zákonem a sudbou a náhodou. Zákon? Nesmysl! Lidé? To jsou bestie, ďáblové, nepřátelé, krvelační psi! Přeradostně, nedočkavě, šíleně toužila se obětovat. Teď půjde pro svého Franka nebo s ním kamkoli. Udělá pro něho cokoli. Její rodina není nic. A život nic, nic, nic. Udělá všechno, cokoli bude Frank chtít, nic víc, nic méně; všechno, co je v jejích silách, aby ho zachránila, aby mu udělala život šťastnějším – ale nic pro nikoho jiného.

Kapitola 56

Dny mýjely. Když se už jednou Cowperwood v té věci s Bonhagem dohodl, směly potom k němu občas přijít jeho žena, matka a sestra. Lillian a děti se již usadily v najatém malém domě, za nějž platil Frank, a jeho finanční povinnosti vůči ní plnil Wingate, který jí za něho vyplácel sto pětadvacet dolarů měsíčně. Cowperwood si uvědomoval, že jí dluhuje víc, ale v té době právě měl co dělat, aby se finančně udržel nad vodou. K definitivnímu zhroucení jeho starých finančních podniků došlo v březnu, kdy nad ním byl soudně vyhlášen konkurs a všecken jeho majetek zabaven k uspokojení věřitelských nároků proti němu uplatňovaných. Nebýt toho, že soud stanovil vyrovnací kvótu ve výši třiceti centů z dolaru, byla by sama pohledávka města v částce pěti set tisíc dolarů zhltila víc, než by se bylo dalo v té době vůbec na penězích sehnat. Ale ani tak město svůj náležitý díl nedostalo, poněvadž nějakou eskamotáží bylo dosaženo rozhodnutí, že nechalo svá přednostní práva propadnout. Neohlásilo prý svůj nárok v patřičný čas patřičnou formou. Tak potom na ostatní věřitele zbyly větší podíly hotových peněz.

Naštěstí začínal Cowperwood zatím již vidět, že při troše experimentování se jeho obchodní spojení s Wingatem pravděpodobně ukáže výnosné. Makléř jasně prokázal, že k němu hodlá být naprosto poctivý. Zaměstnal oba Cowperwoodovy bratry za velmi skromný plat – jednoho, aby vedl účetní knihy a obstarával kancelář, a druhého, aby spolu s ním obchodoval na burze, neboť žádný z nich své členství v oné obchodní organizaci prodejem neztratil. A s vynaložením velkého úsilí se mu rovněž podařilo opatřit Cowperwoodovi seniorovi místo úředníka v jedné bance.

Ten se totiž ode dne svého odstoupení a odchodu z Třetí národní banky zmítal v hluboké, smutné bezradnosti, co si teď dál s životem

počít. Ta synova hanba! Ta hrůza jeho přelíčení a uvěznění! Ode dne Frankova obvinění a ještě víc pak od jeho odsouzení a uvěznění ve Východní trestnici byl jako člověk, který chodí ve snu. Ten proces! Ta žaloba proti Frankovi! Jeho vlastní syn trestanec – v pruhovaném mundúru – a to po tom, co si on a Frank tak hrdě vykračovali v předních řadách zdejších úspěšných a vážených občanů! Jako tak mnoho jiných lidí i on se ve své hodině tísně uchýlil ke čtení bible a procházel její stránky a hledal zrnko oné duševní útěchy, o níž si odjakživa – již od útlého mládí, třebaže v těchto pozdějších letech celkem zřídka – představoval, že ji tam lze najít. Žalmy, proroka Izaiáše, knihu Jobovu, Kazatele. A pro rozpornou povahu svých nynějších trampot útěchu povětšinou nenacházel.

Ale den za dnem se schovával ve svém pokoji – v malém kabinetu přepaženém v jeho nejnovějším domku od síně, jehož používal jako ložnice i pracovny zároveň a kde před ženou předstíral, že pracuje na různých obchodních věcech, jimiž se dosud zabývá a jakmile se jednou octl uvnitř, za zamčenými dveřmi, seděl a dumal o všem, co ho postihlo, o svých ztrátách, o své dobré pověsti. Nebo zase, po kolika měsících takového života a v důsledku nového zaměstnání, jež mu opatřil Wingate – místa účetního v jedné z odlehlejších bank se časně ráno vytrácel z domova a vracel se až pozdě večer, mysl naplněnou truchlivou trestí všeho, co bylo a co snad ještě může být.

Vidět ho, jak v půl osmé ráno pospíchá ze svého nového, ale mnohem skromnějšího domova, aby přišel včas do malé banky, která byla poměrně dost daleko a k níž se nebylo možno dostat tramvají, byla jedna z oněch dojemných podívaných, jež vrtkavé štěstí obchodu našemu zraku tak často skýtá. V malé plechové krabici si s sebou nosil polední přesnídávku, protože bylo nepohodlné vracet se v pauze k tomu účelu vyhrazené domů a protože mu jeho nynější plat nedovoľoval takový přepych, aby si přesnídávku kupoval. Jedinou jeho ctižádostí teď bylo uhájit počestné, ale nenápadné živobytí, dokud si ho nezavolá smrt, v níž doufal, že na sebe nenechá

dlouho čekat. Se svýma tenkýma nohama a vyzáblou postavou, šedivými vlasy a sněhobílými licousy na skráních představoval dojemnou figurku. Byl velice hubený a kloubnatý, a když se mu naskytl nějaký těžký problém, i trochu nejistý a váhavý v rozhodování. Starý zvyk, který si osvojil v letech svého blahobytu, totiž přikládat si ruku k ústům a vyjevit oči v předstíraném překvapení, pro něž ve skutečnosti nebylo podkladu, u něho nyní sílil stále víc. Ačkoli o tom neměl tušení, klesl vlastně na pouhý automat. Život již takové zajímavé a dojemné vraky na své břehy vyvrhuje.

Jednou ze starostí, jež v té době, a obzvlášť se zřetelem na jeho krajní lhostejnost k Lillian, stála Cowperwooda nemálo přemýšlení, byl problém, jak by měl tuto otázku své lhostejnosti k ní i touhy jejich vzájemný svazek ukončit své ženě nadhodit. Ale stále neviděl jiné cesty, než jí brutálně říci čistou pravdu. Jak jasně viděl, hodlala i nadále setrvat u svého předstírání oddanosti, zdánlivě nezkalené jakýmkoli tušením toho, co se stalo. A přece od jeho procesu i odsouzení slýchala hned z toho pramene a hned z jiného, že Frank je stále v intimním vztahu k Aileen, a jediné myšlenka na množství jeho současných svízelnů a možnost, že mu třebas bude ještě dopřáno úspěšně se v životě uplatnit jako finančník, ji prozatím odrazovaly, aby mluvila. Je zavřený ve vězeňské cele, říkala si v duchu, a opravdu hluboce ho lituje, ale nemiluje ho už tak, jak ho milovala kdysi. Jen co je pravda, za své celkové nepatřičné chování si až příliš zasluhuje pokárat, a není pochyby, že tenhle jeho úděl je nejen úmyslem, ale i dopuštěním Nejvyšší moci vládnoucí světu.

Snadno si lze představit, jakou měrou se podobný postoj asi musil Cowperwoodovi zamlouvat, jakmile ho jednou vycítil. Ačkoli mu přinášela lahůdky a soucitně žehrala na jeho osud, z četných drobných známek jasně viděl, že je v srdci nejenom smutná, ale i káravá, a bylo-li již něco, co Cowperwood za žádných okolností nesnášel, pak to byl ten moralistní a stejně tak i pohřební výraz. Proti radostnému, bojovnému optimismu a zanícení Aileeninu byla

utrápená nerozhodnost paní Cowperwoodové, nejmírněji řečeno, poněkud fádní. Aileen po prvním výbuchu hněvu nad jeho osudem, který jí ostatně nevyploudil ani jedinkou slzu, byla zjevně přesvědčena, že Frank z vězení vyjde a opět se dopracuje velkého úspěchu. Ustavičně mluvila jen o jeho úspěchu a budoucnosti, protože v to věřila. Zdálo se, jako by si instinktivně uvědomovala, že pro něho vězeňské zdi nemohou znamenat skutečné vězení. A také hned po první návštěvě vtiskla při odchodu Bonhagovi do dlaně deset dolarů, a když mu svým líbezným hlasem – aniž mu však ukázala obličej – poděkovala za jeho očividnou laskavost k ní, vyprošovala si od něho další přízeň vůči Cowperwoodovi – „velice významnému muži“, jak ho popsala, a to osud onoho ctižádostivého hmotáře úplně zpečetilo. Od té chvíle nebylo nic, co by dozorce nebyl pro mladou dámu v tmavé pláštěnce udělal. Byla by mohla v Cowperwoodově cele zůstat třeba týden, kdyby tomu nebyly bránily návštěvní hodiny v trestnici stanovené.

Den, kdy se Cowperwood rozhodl promluvit si s ženou a projevit svou omrzelost dosavadním manželským svazkem a přání se ho zprostit, nadešel asi čtyři měsíce po jeho příchodu do trestnice. Tou dobou si již na svůj trestanecký život zvykl. Ticho cely a hrubé práce, které musel vykonávat a které byly svým nesmyslným opakováním zpočátku tak skličující, banální, k zbláznění, klesly nyní na pouhou všednost – nudnou, ale nijak trýznivou. Kromě toho poznal mnohé z drobností, jimiž si může trestanec v samovazbě ulevit, jako třeba použití lampy k ohřátí nějakého lepšího sousta, jež si schoval od posledního jídla nebo z nějakého košíku, který mu poslala jeho žena nebo Aileen. Zčásti se také zbavil odporného zápachu v cele tím, že velmi štedře používal vápna, jež mu na jeho naléhání v malých balíčcích přinášival Bonhag. Rovněž se mu podařilo s použitím pastí zneškodnit některé ze zvlášť odvážných krys; a když byly večer mřížové dveře jeho cely patřičně zamčeny a zajištěny i vnějšími dřevěnými dveřmi, s Bonhagovým dovolením si vynášel

židli, nebylo-li tuze chladno, ven na malý dvoreček vzadu za celou a díval se na oblohu, kde bylo vidět hvězdy, byla-li jasná noc.

Nikdy v životě nejevil nejmenší zájem o astronomii jakožto vědní obor, ale teď Plejády, pás Oriona, Velký vůz a Polárka, k níž směřovala jedna z jeho spojnic, poutaly jeho pozornost, ba téměř fantazii. Zvědavě přemítal, jak to přijde, že hvězdy v pásu Oriona zaujaly onu zvláštní geometrickou vzájemnou polohu, kterou zachovávají, pokud jde o vzdálenost a seskupení, a je-li vůbec možné, že by to mělo nějaký důvodný význam. Mlhovinný shluk sluncí v Plejádách hovořil o nezbadatelné hloubce prostoru a Cowperwood si v duchu představoval Zemi vznášející se jako malá kulička v nezměrných dálkách éteru. V porovnání s těmito jevy mu jeho vlastní život připadal úplně nicotný a kolikrát se již začínal sám sebe ptát, má-li to všechno vůbec nějaký význam nebo důležitost. Ale lehce tyto nálady ze sebe setřásal, protože to byl člověk posedlý vědomím velikosti, převážně ve vztahu k sobě a svým záležitostem, a byl založen v jádře nejvýš materiálního a vitálního. Něco mu neustále říkalo, že se přes své nynější postavení, ať je jakékoli, ještě musí vypracovat k význačnosti, v osobnost, jejíž věhlas se rozletí po celém světě – která se musí snažit, snažit, snažit. Není všem lidem dáno vidět daleko dopředu nebo konat skvělé činy; ale jemu to dáno je a on musí být tím, k čemu je předurčen. Nemůže uniknout velikosti, která mu vězí v krvi, právě tak jako tolik jiných nemůže uniknout malosti, jíž jsou prosáklí.

Paní Cowperwoodová vešla toho odpoledne velmi vážně a přinesla několikere převlečení prádla, dvě prostěradla, kus naloženého masa a koláč. Nebyla vysloveně bolestínská, ale Cowperwood se domníval, že do toho nemá daleko – hlavně ze zádumčivého hloubání nad jeho poměrem s Aileen, o němž věděl, že ona ví. Něco v jejím chování ho přimělo k rozhodnutí se vyslovit, dříve než žena tentokrát odejde; a když se jí tedy, sedě na své jediné židli, zatímco ona seděla na jeho posteli, napřed vyptal, jak se vede dětem, a vyposlechl její dotazy stran věcí, které by potřeboval, nakonec jí řekl:

„Už nějaký čas si s tebou chci o něčem promluvit, Lillian. Měl jsem to udělat už dřív, ale vždycky je lepší pozdě než nikdy. Víím, že víš, že mezi Aileen Butlerovou a mnou něco je, a nemůže tedy škodit, když si o tom upřímně a otevřeně promluvíme. Je pravda, že ji mám velice rád a že také ona ke mně velice lne, a jestli se kdy odsud dostanu, chci to zařídit tak, abych se s ní mohl oženit. To znamená, že mi budeš muset povolit rozvod, jestli budeš tak hodná, a o tom právě si s tebou chci teď promluvit. Nemůže to pro tebe být nijak zvlášť velké překvapení, protože musíš už dávno vidět, že náš vzájemný vztah už dlouho není takový, jaký by mohl být, a za těch okolností to pro tebe nemůže být tak ukrutně těžké – to je jisté.“ Odmlčel se a čekal, protože paní Cowperwoodová zpočátku neříkala nic.

Když tento problém prvně nadhodil, napadlo ji, že by měla nějakým projevem vyjádřit úžas nebo hněv; ale jakmile pohlédla do jeho pevných, pátravých očí, tak prostých vší iluze o projevech jakéhokoli druhu i všeho zájmu na nich, ihned si uvědomila, jak by to bylo bezúčelné. Je tak nehorázně věcný v otázce, která jí připadá čistě soukromá a důvěrná – úplně nestoudný! Ostatně nikdy nedovedla docela pochopit, že Frank může brát delikátní složky života tak, jak je bere. O jistých věcech, o kterých si ona vždycky představovala, že by se měly tutlat, mluví on s největší nedbalostí. Až ji někdy pálily uši nad jeho přímostí, s níž odbýval leckterou společenskou situaci; domnívala se však, že to patrně je charakteristický rys význačných lidí, a proto se to nedalo nijak komentovat. Jistí lidé si prostě počínají, jak se jim líbí; společnost, jak se zdá, s nimi není schopna cokoli pořídít. Snad jednou Bůh, později – co ona ví? Ale buď jak buď, třeba je tak špatný, tak přímý, tak prudký, pořád je nepoměrně zajímavější než většina mužů konzervativnějšího zrna, u kterých zdánlivě převládají společenské ctnosti zdvořilého vyjadřování a skromného myšlení.

„Vím,“ odpověděla celkem mírně, třebaže s nádechem hněvu a vzdoru v hlase. „Věděla jsem o tom celý ten čas. Čekala jsem, že

mi jednou něco takového řekneš. Je to pěkná odměna za všechnu mou oddanost k tobě – ale je ti to úplně podobné, Franku. Když si jednou vezmeš něco do hlavy, nic tě nezastaví. Nestačilo ti, že se ti tak pěkně vedlo a žeš měl dvě děti, které bys měl milovat, ale musel ses chytit takové Butlerovy holky, až si dnes jejím a tvým jménem celé město vyplachuje ústa. Víím, že chodí sem do vězení. Viděla jsme ji jednou tady venku, zrovna když jsem přicházela, a podle mého to dnes už ví kdekdo. Nemá ani ždíbek smyslu pro slušnost a je jí to jedno – ničemnici nafoukané –, ale byla bych si myslela, Franku, že se budeš stydět vést si tak, jak sis vedl, když ještě pořád máš mne a děti i otce a matku a když i bez toho tě určitě čeká zatroleně perná námaha, aby ses zase postavil na nohy. Kdyby měla jen trošičku smyslu pro slušnost, nikdy by si s tebou nebyla vůbec nic začala – nestoudnice.“

Cowperwood patřil na svou ženu neuhýbavým pohledem. Vyčítal z jejích slov přesně to, co mu už dávno potvrdilo jeho pozorování – že ztratila všechen duševní a citový kontakt s ním. Není již fyzicky tak vábná a intelektem se nemůže Aileen Butlerové vůbec rovnat. Rovněž styk s oněmi ženami, které v době jeho největšího rozmachu poctily svou přítomností jeho domov, mu nezvratně prokázal, že jí chybí jistá společenská vytříbenost. Aileen v tom sice rozhodně není zrovna nebetyčně lepší, ale je mladá a poddajná a přizpůsobivá a může se ještě zdokonalit. Příznivé podmínky, jak se mu teď chtělo věřit, mohou Aileen prospět, kdežto z Lillian – nebo jak to aspoň teď viděl – nemohou udělat nic.

„Povím ti, jak se věci mají, Lillian,“ řekl. „Nejsem si jistý, že přesně pochopíš, co mám na mysli, ale ty a já se už teď k sobě vůbec dobře nehodíme.“

„Před třemi čtyřmi roky jsi nevypadal, že si něco takového myslíš,“ přerušila ho žena trpce.

„Vzal jsem si tě, když mi bylo jedenadvacet,“ pokračoval Cowperwood zcela bezohledně, nevěnuje její námitce nejmenší pozornost,

„a byl jsem opravdu tuze mladý, abych věděl, co dělám. Byl jsem pouhý chlapec. Ale to konečně nemá na věc tak velký vliv. Taky to neuvádím jako omluvu. To hlavní, co ti chci vyložit, je tohle – že ať už to je správné, nebo nesprávné, důležité, nebo nedůležité, od té doby jsem změnil názor. Nemiluju tě už a nemám chuť ani úmysl udržovat dál svazek, který mi nevyhovuje, ať se na to veřejnost dívá, jak chce. Ty máš jedno hledisko na život a já mám druhé. Ty si myslíš, že tvoje hledisko na život je správné, a jistě jsou tisíce lidí, kteří ti dají za pravdu – ale já si to nemyslím. Nikdy jsme se spolu o těchhle věcech nehádali, protože jsem nepokládal za důležité se kvůli nim hádat. Za daných okolností nenahlížím, že ti dělám nějakou velkou křivdu, když tě žádám, aby ses mě vzdala. Nemám v úmyslu nechat na holičkách ani tebe, ani děti – budeš ode mě dostávat slušnou částku na živobytí, pokud budu mít potřebné peníze, abych ti je mohl platit –, ale chci mít svou svobodu, až odsud vyjdu, jestli kdy vyjdu, a chci, abys mi ji dobrovolně dala. Všechny peníze, cos měla, a ještě mnohem víc dostaneš zpátky, hned jak odsud vyvážnu a budu zase stát na vlastních nohou. Ale jestli se budeš stavět proti mně, tak nedostaneš nic – to jenom když mi pomůžeš. Chci a hodlám ti pomáhat pořád – ale podle svého.“

Zamyšleně si uhladil nohavici svých vězeňských kalhot a popotáhl rukáv kazajky. V tu chvíli, jak tu seděl, vypadal mnohem spíš na vysoce inteligentního dělníka než na onu významnou osobnost, jíž byl.

Paní Cowperwoodová byla velice pohoršená.

„Moc pěkné, takhle se mnou mluvit, a moc pěkné, takhle se mnou jednat!“ zvolala dramaticky, vstala a přecházela sem a tam po malé prostoře – nějaké dva kroky zšíří –, která zbývala mezi postelí a zdí. „To jsem mohla vědět, že jsi tuze mladý, abys věděl, co vůbec chceš, když sis mě bral. To se rozumí, peníze, to je všechno, na co myslíš, na ně a na své vlastní uspokojení. Nevěřím, že v sobě máš špetičku smyslu pro spravedlnost. Nevěřím, žeš ho vůbec kdy měl. Myslíš

jenom na sebe, Franku. V životě jsem nepoznala takového člověka, jako jsi ty. Přes celou tuhle aféru jsi se mnou jednal jako se psem – a celý čas jsi zatím běhal s tím culíkem, s tou irskou sukní, a svěřoval se jí nejspíš se všemi svými záležitostmi. Až do posledního okamžiku mě necháš věřit, že mě máš rád, a pak najednou vyletíš a řekneš mi, že ode mě chceš rozvod. To ale neudělám. Rozvod ti nepovolím, to si klidně pusť z hlavy.“

Cowperwood mlčky poslouchal. Jeho pozice, pokud se této manželské zápletky týká, jak viděl, je velice výhodná. Je trestancem, přinuceným požadavky svého postavení zůstat ještě po dlouhou dobu vyřazen z osobního kontaktu s manželkou, což by mělo přirozenou cestou napomáhat k tomu, aby si přivykla obejít se bez něho. Až vyjde na svobodu, bude pro ni velice snadné dosáhnout rozvodu od bývalého trestance, obzvlášť když může jako důvod uvést nezákonný styk s jinou ženou, který on nepopře. Zároveň doufal, že se mu podaří docílit, aby ve sporu vůbec nepadlo Aileenino jméno. Jeho žena může, bude-li chtít, udat jakékoli falešné jméno, nevznese-li on námitku. Mimoto po stránce duševní síly není Lillian zrovna nejpevnější povaha. Jistě jí dokáže vnutit svou vůli. Není zapotřebí moc víc o tom teď mluvit – led je prolomený, ona zná celou situaci a může o ní uvažovat, a ostatní ať už teď udělá čas.

„Nedělej z toho tragédie, Lillian,“ prohodil lhostejně. „Neznamenám pro tebe přece tak hroznou ztrátu, když máš dost, z čeho být živa. Pochybuju, že bych chtěl zůstat ve Filadelfii, jestli se odsud někdy dostanu. Mám prozatím v hlavě, že půjdu na západ, a myslím, že budu chtít jít sám. Neožením se hned tak znova, i když mi vůbec rozvod povolíš. Nemám chuť brát někoho s sebou. Pro děti by bylo lepší, kdybys zůstala tady a rozvedla se se mnou. Lidi by o nich i o tobě smýšleli líp.“

„To neudělám,“ prohlásila paní Cowperwoodová resolutně. „To neudělám nikdy, nikdy – slyšíš? Můžeš si mluvit, co chceš. Tvou povinností ke mně po tom všem, co jsem pro tebe udělala, je stát

při mně a při dětech, a já ti rozvod nepovolím. Nemusíš mě o to už víckrát žádat – neudělám to.“

„No dobře,“ odpověděl Cowperwood klidně a vstal. „Nemusíme o tom už teď dál mluvit. Stejně ti málem končí doba.“ (Za normální lhůtu povolenou pro návštěvu se počítalo dvacet minut.) „Možná že si to ještě časem rozmyslíš.“

Shledala si rukávník a řemínkovou brašnu, v níž přinesla dárky, a obrátila se k odchodu. Až do toho dne mívala ve zvyku s předstíranou něžností Cowperwooda políbit, ale tentokrát byla příliš rozjítřená, aby tuto přetvářku sehrála. A přesto zase cítila i lítost – bylo jí líto sebe samé, a jak si myslila, také jeho.

„Franku,“ prohlásila v posledním okamžiku dramaticky, „v životě jsem nepoznala takového člověka, jako jsi ty. Nevěřím, že máš vůbec srdce v těle. Nejsi hoden dobré manželky. Jsi hoden jenom takové ženy, o jakou se bereš. To pomyšlení!“ Náhle jí do očí vhrkly slzy a ona s pohrdavým, a přece zase truchlivým výrazem vyrazila ze dveří.

Cowperwood stál na místě. Aspoň už nebude toho zbytečného líbání mezi nimi, blahopřál si. Bylo to do jisté míry kruté, ale jediné z citového hlediska. Nedopouští se na ní v podstatě žádného bezpráví, uvažoval – aspoň ne po hmotné stránce a to je to nejdůležitější. Je dnes rozzlobená, ale přenese se přes to a časem možná dojde k tomu, že jeho stanovisko pochopí. Kdo může vědět? Bud' jak bud', aspoň jí jednou jasně řekl, co hodlá udělat, a už to má svou cenu, jak to vidí. Jak tam tak stál, připomínal člověku víc než co jiného kuřátko, které se proklubává ze skořápky dřívějšího stavu. Ačkoli byl v cele trestnice a měl si odpykat ještě téměř čtyři roky, přesto zřejmě v nitru cítil, že dosud před sebou má celý svět. Nebude-li moci obnovit svou bývalou pozici ve Filadelfii, může jít na západ; ale musí tady zůstat dost dlouho, aby si získal přízeň těch, kdo ho znávali dříve – aby si tak opatřil jakési doporučení, které by si mohl vzít s sebou do jiných končin.

„Zlé slovo nikoho nezabije,“ řekl si v duchu, když žena odešla. „Člověk není nikdy v koncích, dokud s ním není konec. Já některým těm lidem ještě ukážu.“ Bonhaga, který přišel zavřít dveře cely, se zeptal, nebude-li pršet, že na chodbě je taková tma.

„To určitě bude, ještě navečer,“ odpověděl Bonhag, který věčně mudroval o Cowperwoodových zamotaných záležitostech, jak o nich tu a tam slyšel vyprávět podrobnosti.

Kapitola 57

Čas, který Cowperwood strávil ve Východní trestnici státu Pensylvánie ode dne nástupu až do svého propuštění, byl rovných třináct měsíců. Na okolnosti, jež tento výsledek přivodily, měl zčásti vliv sám, a zčásti zase ne. Předně asi šest měsíců po jeho uvěznění zemřel Edward Malia Butler; skončil, sedě v křesle ve své soukromé pracovně doma. Aileenino chování pro něho bylo velkou ranou. Od chvíle, kdy byl nad Cowperwoodem vynesena rozsudek, a obzvlášť po onom dni, kdy ve vězení plakal na Aileenině rameni, se proti otci zatvrdila hněvem takřka brutálním. Její postoj, pro dítě nepřirozený, byl zcela vysvětlitelný, šlo-li o trýzněnou milenku. Cowperwood jí řekl, že podle jeho domněnky Butler využívá svého vlivu k tomu, aby zmařil jeho omilostnění, i kdyby milost dostal Stener, jehož život ve vězení její otec sleduje celou dobu se značným zájmem – a to ji rozzuřilo nad všechnu mez. Nenechala si ujít jedinou příležitost, aby se k otci nechovala vysloveně urážlivě; v každé možné situaci ho ignorovala; odmítala, jak často se jen dalo, jíst s ním u jednoho stolu, a když už přišla k jídlu, seděla vedle matky místo Nory, s kterou se dohodla na výměně židle. Právě tak odmítala v jeho přítomnosti nadále zpívat nebo hrát a soustavně ignorovala početnou gardu mladých adeptů politické kariéry, kteří přicházeli do domu a jejichž návštěvy otec do jisté míry podporoval kvůli ní. Starý Butler si samozřejmě uvědomoval, co je toho všeho příčinou. Ale neříkal nic. Věděl, že ji nemůže usmířit.

Matka a bratři si to zpočátku nedovedli vůbec vysvětlit. (Paní Butlerová si to nevysvětlila nikdy.) Ale Callum a Owen se dost brzy po Cowperwoodově uvěznění dohmátli, co tu je kamenem úrazu. Když jednou Owen odcházel ze společenského večera pořádaného v jistém domě, kde byl pro svůj rostoucí význam ve finančním světě

vítaným hostem, zaslechl jednoho ze dvou mužů, jež zběžně znal a kteří stáli u dveří a zapínali si pláště, prohodit k druhému: „Je vám snad jasné, kde ten mladý Cowperwood přišel k těm čtyřem letům, ne?“

„Ano,“ přisvědčil druhý. „Moc chytrý chlapík – co říkáte? A to děvče, co s ním peklo, jsem znal také – víte, koho myslím – slečnu Butlerovou – tak se přece jmenovala, nemám pravdu?“

Owen si nebyl jistý, že mu dobře slouží sluch. Nevytušil spojitost, dokud druhý host neotevřel dveře, nevykročil ven a neřekl: „No, starý Butler mu to zřejmě spočítal. Povídá se, že on ho tam dostal.“

Owenovo čelo zastřel mrak. Oči se mu zúžily tvrdým, bojechti-vým pohledem. Měl hodně z otcovy prudkosti. O čem to u všech ďasů povídají? Kterou slečnu Butlerovou to mají vůbec na mysli? Že by to byla jejich Aileen nebo Nora? A jak by se k tomu Cowperwood vůbec dostal, aby s ním pekla ta nebo ta? Nora to rozhodně být nemůže, uvažoval – ta nevidí neslyší, jak je zblázněná do jednoho mladíka, kterého on zná, a chce si ho brát. A Aileen? Ta se dřív s Cowperwoodovými ukrutně přátelila a často toho mladého finančníka chválila. Že by to byla ona? Nemohl tomu uvěřit. Napadlo ho, aby oba známé dohonil a požádal je o vysvětlení, co tou řečí mysleli, ale když vykročil z domu a stanul na venkovním schodě, byli již dost daleko a vzdalovali se ulicí v opačném směru, než kterým chtěl jít sám. Rozhodl se tedy, že se na to zeptá otce.

Hned na první otázku starý Butler všechno přiznal, ale vymínil si, aby o tom syn zachoval naprosté mlčení.

„Škoda, že jsem to nevěděl,“ vyhrkl Owen vztekle. „Byl bych toho lotra prostého zastřelil.“

„Jen klid, klid,“ napomenul ho Butler. „Tvůj život má větší cenu než jeho, a jenom bys vláčel ostatní členy vlastní rodiny v jednom bahně s ním. Malou splátku za svůj sprostý kousek už dostal a další splátky ještě dostane. Ty jen nikomu ani muk. Čekej. Za rok za dva se bude chtít dostat ven. Ani jí ať necekneš slovo. Řeči u ní nic

nezmůžou. Ona už přijde k rozumu sama, až ho nebude dost dlouho vidět, to je můj názor.“

Po tomto rozhovoru se Owen snažil chovat k sestře přívětivě, ale protože byl fanatickým vyznavačem společenské bezúhonnosti a vzestupu a tolik dychtil povznést se v životě i sám, nedovedl pochopit, jak vůbec mohla něco takového udělat. Trpce žehral na balvan, který mu navalila do cesty. Mimo jiné věci budou teď jeho nepřátelé mít i tohle, co mu předhazovat, když budou chtít – a že jistě chtít budou, to by nesměl znát život.

Callum dospěl k vědomosti o té věci docela jiným způsobem, ale asi ve stejnou dobu jako Owen. Byl členem atletického klubu, který měl v městě hezkou budovu a venku pěknou společenskou klubovnu, kam si občas zajížděl zaplavat v bazénu a osvěžit se v parní lázni s ním spojené. Tam k němu jednou večer v kulečnickovém sále přistoupil jeden z jeho přátel a řekl mu: „Poslyš, Butlere, přece víš, že jsem tvůj dobrý kamarád, no ne?“

„No samozřejmě, to vím,“ přisvědčil Callum. „Co má být?“

„A taky jistě víš,“ pokračoval dotyčný mladík, jehož jméno bylo Richard Pethick, a visel na Callumovi očima téměř přehnaně oddanými, „že bych k tobě nechodil s žádnou historkou, o které bych myslel, že by mohla zranit tvoje city nebo že bys ji neměl znát, ale tohle bys myslím opravdu vědět měl.“ A popotáhl si vysoký bílý límec, který ho škrtil.

„Vím, Pethicku, že to bys neudělal,“ potvrdil Callum, krajně napjatý zvědavostí. „Ale co je? O co jde?“

„No, nechci nic povídat,“ odpověděl Pethick, „ale tamhle Hibbs tady roztrušuje všelijaké řeči o tvé sestře.“

„Cože?“ zvolal Callum, krajně rezolutně se napřímil a honem se přitom rozpomínal, co předpisují pravidla společenského chování pro všechny podobné případy. Měl by se hrozně rozzlobit. Měl by žádat a vymáhat patřičné zadostučinění v té či oné formě – s největší pravděpodobností ranami pěstí, byla-li jakýmkoli způsobem

napadena jeho čest. „Cože to povídá o mé sestře? Jaké má vůbec právo vyslovovat tady její jméno? Vždyť ji ani nezná.“

Pethick se tvářil, jako by měl velkou starost, aby mezi Callumem a Hibbem nevyvolal mrzutost. Prohlašoval, že o tom nechce mluvit, ačkoli ve skutečnosti zmíral touhou mu to povědět. Nakonec to vysypal: „Ale roztrušuje povídačku, že tvoje sestra měla nějaké pletky s tím Cowperwoodem, co ho tady nedávno soudili, a to že je pravá příčina, proč ho zrovna zavřeli.“

„Cože?“ rozkřikl se Callum, který odložil masku, že to považuje za bezvýznamné, a nasadil vážný výraz člověka odhodlaného třeba vraždit. „Tohle že povídá, říkáš? Kde je? Chci vidět, jestli to řekne taky mně.“

V jeho útlé, celkem ušlechtilé mladé tváři se ukázalo něco z houževnaté bojovnosti jeho otce.

„Pozor, Callume,“ naléhal Pethick, který si uvědomil, jakou opravdovou bouři rozpoutal, a měl jisté obavy z následků, „musíš být opatrný, co mluvíš. Tady si nesmíš dovolit žádnou výtržnost. Přece víš, že to klubový řád zakazuje. Mimoto má třeba Hibbs v hlavě. Určitě to je jenom nějaký hloupý tlach, co někde sebral. Měj přece rozum, proboha tě prosím, a nerozčiluj se tolik.“ Pethick, když už jednou tu bouři vyvolal, byl nemálo znepokojený, jaké následky z ní vyplynou pro něho samého. Jako prostředníka, který mu tu klevetu donesl, postihne teď kromě Calluma třeba i jeho.

Ale Calluma nebylo již možno jen tak lehce udržet. Byl v obličeji bílý jako plátno a už mířil do staroanglického grilu, kde právě tou chvílí Hibbs seděl a popíjel s přítelem asi stejného věku jako on skleničku koňaku se sodovkou. Callum vešel a zavolal na něj.

„Hej, Hibbsi!“ křikl.

Jakmile Hibbs zaslechl jeho hlas a spatřil ho ve dveřích, vstal a šel k němu. Byl to sympatický mladík vysokoškoláckého typu, absolvent Princetonské univerzity. Pověst šířenou o Aileen slyšel z různých stran – mimo jiné i od jiných členů klubu – a odvážil se ji opakovat v Pethickově přítomnosti.

„Copaks to tady právě říkal o mé sestře?“ zeptal se zamračeně Callum, dívaje se Hibbsovi přímo do očí.

„Hm – já že –,“ váhal Hibbs, který tušil mrzutost a hrozně rád by se jí byl vyhnul. Nebyl zrovna nejstatečnější a se svými plavými vlasy, modrýma očima a růžovými tvářemi na to také vypadal. „Hm – nic zvláštního. Kdo říkal, že jsem o ní mluvil?“ Podíval se na Pethicka, o němž věděl, že to Callumovi donesl, a Pethick rozčileně vyhrkl:

„Jen se nepokoušej zapírat, Hibbsi. Copak nevíš, že jsem tě slyšel?“

„No co jsem tedy říkal?“ opáčil Hibbs vyzývavě.

„No právě, *co* jsi říkal?“ vpadl do toho zlostně Callum, aby strhl hovor na sebe. „To zrovna chci vědět, o to mi právě jde.“

„Hm –,“ koktal Hibbs nervózně, „myslím, že jsem neřekl nic, co tady už neřekl kdekdo jiný. Jenom jsem opakoval, že někdo říkal, že tvoje sestra byla velkou přítelkyní pana Cowperwooda. Neřekl jsem nic víc, než co jsem tady slyšel mluvit jiné lidi.“

„Hleďme, nic víc, povídáš?“ zvolal Callum, vytrhl ruku z kapsy a udeřil Hibbse do tváře. Zuřivě opakoval ránu i levičkou. „To, tě snad naučí, aby sis jménem mé sestry nevyplachoval hubu, holobrádku!“

Hibbsovi vyletěly ruce do výše. Nebyl v boxování docela nezkušený a začal se ihned rázně bránit a zasáhl Calluma jednou do prsou a jednou do krku. V mžiku zachvátila obě místnosti toho traktu prudká vřava. Stoly a židle se kácely na zem, poráženy samou horlivostí mužů ve snaze dostat se co nejrychleji k místu srážky. Oba zápasníci byli rychle od sebe odtrženi; jejich přátelé se seskupili do dvou protivných táborů podle toho, kdo komu stranil; rozčilené pokusy o vysvětlování se střídaly s odmítavými posměšky. Callum si prohlížel klouby levé ruky, odřené do krve ranou, kterou zasačil. Zachovával uhlazený klid. Hibbs, velice rozpálený a rozčilený, důrazně prohlašoval, že se mu stalo zcela nesmyslné bezpráví. Ten

nápad vrhnout se na něj tady! Ostatně, jak si teď vzpomněl tvrdit, Pethick prý nejen tajně poslouchal, do čeho mu nic nebylo, ale ještě i jeho slova lživě překroutil. Ten naproti tomu zase ujišťoval druhé, že udělal jedinou věc, kterou mohl řádný přítel vůbec udělat. Byla to pro klub ohromná senzace, a nebýt krajního úsilí vynaloženého přáteli obou sporných stran, nebylo by se podařilo zabránit, aby se neobjevila v novinách. Když Callum zjistil, že pověsti šířené v klubu mají jistý podklad ve všeobecných pověstech kolujících tou dobou po celém městě, rozhořčil se takovou měrou, že z klubu vystoupil a nikdy tam již nevstoupil.

„Ukrutná škoda, na mou duši, žeš toho mládence uhodil,“ řekl káravě Owen, když mu Callum o té příhodě vyprávěl. „Z toho bude jenom ještě víc řečí. Měla by někam odjet – ale ona se odsud nehne. Pořád je do toho člověka ještě zblázněná a matce ani Noře to nesmíme prozradit. Tuhle historii budeme mít na talíři věčně, ty i já – to mi věř.“

„Hrome, měli bychom ji tedy přinutit, aby odjela!“ zvolal Callum.

„Ale ona se nehne,“ odpověděl Owen. „Otec se ji už k tomu pokoušel přimět, ale ona ne a ne poslechnout. Jen nech všechno klidně běžet. On je teď v káznici a to je pravděpodobně jeho konec. Celé město si myslí, jak je vidět, že ho tam dostal náš otec, a to už je něco. Možná že se nám ji po nějakém čase přece podaří přemluvit, aby odjela. Bůh ví, ukrutně lituju, že nám ten člověk vůbec kdy přišel na oči. Jestli se kdy dostane ven, mám sto chutí ho zabít.“

„To ne, nic takového bych rozhodně nedělal,“ namítl Callum. „Nemá to vůbec smysl. To by jenom celou věc znovu rozdmýchalo. Stejně je přece vyřízený.“

Měli v úmyslu působit na Noru, aby se vdala co možná brzy. A pokud šlo o jejich poměr k Aileen, tu paní Butlerová od té chvíle ke svému velkému zmatku, zármutku i podivu pozorovala, že citové ovzduší mezi nimi číší chladem.

V takovém rozdvojeném prostředí se tedy Butler nakonec octl úplně bezradný, co si má myslit nebo počít. Dupal o tom nyní již velmi dlouho, celé měsíce, a přesto dosud nenašel žádné řešení. A nakonec, sedě v pozici jakési nábožné beznaděje v pracovním křesle u svého psacího stolu, podlehl kolapsu – unavený a zármutkem zdeptaný sedmdesátiletý stařec. Bezprostřední tělesnou příčinou bylo ochrnutí levé srdeční komory, ačkoli záдумčivé hloubání nad Aileen bylo zčásti příčinou duševní. Jeho smrt nebylo možno přičítat výhradně pouze zármutku nad Aileen, protože to byl člověk velmi objemné postavy – mrtvičnatého typu a se zkornatělými žilami a tepnami. Již po hezkou řádku let měl velice málo pohybu a tím značně utrpělo i jeho zažívání. Bylo mu přes sedmdesát a jeho čas vypršel. Našli ho tam druhý den ráno, ruce sepjaté v klíně, hlavu skleslou na prsa, úplně studeného.

Vypravili mu slavný pohřeb z kostela svatého Timoteje a velký počet politiků a městských hodnostářů, kteří ho přišli na poslední cestě doprovodit, se mezi sebou šeptem dohadoval, měl-li snad jeho zármutek nad dcerou na jeho skon nějaký vliv. Bylo samozřejmě vzpomenu to všech jeho dobrých skutků a Mollenhauer a Simpson poslali k uctění jeho památky velké květinové dary. Velice litovali, že ho již není, protože spolu s ním tvořili srdečně spřátelenou trojici. Ale jednou ho již nebylo a tím také všechn jejich zájem na té věci končil. Veškerý svůj majetek odkázal ženě jedním z nejkratších testamentů, jaký měl v městě pamětníka:

„Tímto zůstavuji a odkazuji své milované ženě Noře veškerý svůj majetek jakéhokolivě druhu, aby s ním naložila, jak sama uzná za vhodné.“

Tato slova nepřipouštěla mylný výklad. Ale osobní dokument, před nějakým časem tajně pod jejím jménem sestavený Butlerem, specifikoval, jak se má po její smrti s tímto majetkem naložit. Byla to vlastně pravá Butlerova poslední vůle, maskovaná jako závěť její, a ona by ji nebyla změnila za nic na světě; bylo však jeho přáním,

aby všechno zůstalo v jejím nerušeném vlastnictví až do její smrti. Na podílu, původně zanechaném dceři Aileen, se vůbec nic nezměnilo. Podle otcovy vůle, k jejíž změně by nebyla paní Butlerovou dokázala přinutit žádná moc pod sluncem, jí připadlo dvě stě padesát tisíc dolarů, splatných po smrti paní Butlerové. Ani toto, ani žádné jiné z ostatních ustanovení v řečeném dokumentu obsažených však paní Butlerová nikomu neprozradila, schovávajíc listinu s úmyslem zanechat ji jako svou závěť. Aileen často zvědavě přemítala, ale nikdy se nesnažila vypátrat, co jí vlastně rodiče odkázali. Asi nic, představovala si – ale cítila, že není v její moci to napravit.

Butlerova smrt přivodila ihned velkou změnu v atmosféře domova. Po pohřbu se rodina usadila ke zdánlivě pokojnému pokračování v dosavadním harmonickém soužití; ale byla to vskutku otázka pouhého zdání. Tuto situaci měli na svědomí Callum a Owen, kteří dávali najevo jistou míru opovržení k Aileen, jež ona, chápajíc, zase oplácela stejným. Chovala se velice povýšeně. Owen se po Butlerově smrti zabýval úmyslem ji donutit, aby od nich odešla, ale nakonec se sám u sebe ptal, jaký by to vůbec mělo smysl. Paní Butlerová, která nechtěla starý rodinný dům opustit, měla Aileen velice ráda, a to právě zakládalo důvod nechat Aileen, aby zůstala doma. Kromě toho každý pokus vypudit ji z domova by byl vedl k nutnosti podat matce vysvětlení a to podle jejich názoru nebylo radno. Owen sám se zajímal o Karolínu Mollenhauerovou v naději, že se s ní jednoho dne ožení – doufaje v to právě tolik pro její očekávané bohatství jako z leckterého jiného důvodu, třebaže ji měl docela rád. V lednu po smrti starého Butlera, který zemřel v srpnu, měla ve vši tichosti svatbu Nora a hned na jaře nato učinil podobný odvážný krok Callum.

Mezitím došlo následkem Butlerovy smrti také k významným mocenským přesunům v osobách ovládajících politickou situaci. Jako aspirant reklamující pro sebe politické uznání se vynořil jistý Tom Collins, kdysi jeden z Butlerových přísluhovačů, ale v poslední době velmi mocná osoba v prvním, druhém, třetím a čtvrtém

obvodě, kde měl četné hospody a vládl i nad jinými doupaty neřesti. Mollenhauer a Simpson s ním musili počítat, protože mohl povážlivě ovlivnit, na kterou stranu se přikloní nějakých sto patnáct tisíc hlasů; velké procento z nich byly sice hlasy podvodné, ale tato okolnost nijak nezmírňovala fakt, že v určitých případech mohly být zhoubně nebezpečné. Butlerovi synové zmizeli jako možní političtí činitelé ze scény a byli nuceni omezit svou činnost pouze na tramvajové a stavební podnikání. Omilostnění Cowperwooda a Stenera, jemuž by se byl Butler stavěl na odpor, poněvadž zadržováním Stenera v trestnici zadržoval v ní i Cowperwooda, se teď stalo mnohem snadnější záležitostí. Skandál se zpronevěrou v městské pokladně upadal ponenáhlu v zapomenutí; noviny se o něm již přestaly v jakémkoli směru zmiňovat. Stegerovým a Wingatovým přičiněním byla ke guvernérovi státu podána obsáhlá, všemi významnými finančníky a makléři podepsaná petice zdůrazňující, že Cowperwoodův proces a odsouzení byly vrcholně nespravedlivé, a žádající o jeho omilostnění. Pokud šlo o Stenera, nebylo žádného takového úsilí zapotřebí; politikové byli od minuty hotovi říci guvernérovi, kdykoli se k tomu bude zdát pravá chvíle, aby ho pustil. Pouze proto, že se proti Cowperwoodovu propuštění stavěl Butler, až dosud váhali. Vskutku nebylo možné jednoho pustit a druhého pominout, ale tato petice spolu s Butlerovou smrtí docela pěkně uhladila cestu.

Přesto nic se nepodniklo až do března po Butlerově smrti, kdy Stener i Cowperwood strávili ve vězení již třináct měsíců – čas, který se zdál dostatečně dlouhý, aby utišil rozhořčení široké veřejnosti. Za tu dobu se Stener pozoruhodně změnil, tělesně i duševně. Přes všechnu skutečnost, že ho občas přicházela navštěvovat řada menších radních pánů, kteří kdysi z jeho štědrosti rozličným způsobem profitovali, a že se mu prakticky dostalo povolení pohybovat se téměř svobodně po celé trestnici a že bylo postaráno, aby jeho rodina netrpěla nouzí, přes to přese všechno si uvědomoval,

že dnům jeho politické a společenské slávy je konec. Třebaže mu doposud tu a tam ještě někdo poslal košík ovoce a ujistil ho, že se už nebude muset o mnoho déle trápit, přece věděl, že až se opravdu dostane ven, nemá nic jiného na se spolehnout než na své někdejší zkušenosti pojišťovacího agenta a realitního zprostředkovatele.

To bývalo až dost nejisté postavení už v dobách, kdy se snažil uchytit aspoň na nějakém nižším stupínku politického žebříku. Jak to asi bude dopadat teď, až bude známý jen jako člověk, který oloupil městskou pokladnu o pět set tisíc dolarů a dostal za to pět let káznice? Kdopak mu půjčí potřebné peníze, aby měl něco do skrovného začátku, i třeba jen takových čtyři pět tisíc dolarů? Snad ti lidé, co ho tu a tam přicházejí zdvořile navštívit a ujišťují ho, že se mu stalo bezpráví? Nikdy. Ti všichni mohou poctivě tvrdit, že nemají tolik peněz nazbyt. Ještě kdyby tak mohl nabídnout dobrou záruku, to ano – ale kdyby měl dobrou záruku, nepotřeboval by na ně vůbec chodit. Jediným člověkem, který by mu byl skutečně pomohl, jen kdyby to byl věděl, byl Frank A. Cowperwood. Stačilo, kdyby byl Stener přiznal svou chybu, které se v Cowperwoodových očích dopustil, a Cowperwood by mu byl ochotně potřebné peníze dal a vůbec nepomyslel na vrácení. Ale při své špatné znalosti lidské povahy se Stener domníval, že Cowperwood nezbytně musí být jeho nepřítelem, a nebyl by měl ani dost odvahy, ani dost obchodního důvtipu, aby se na něho obrátil.

Během svého uvěznění shromažďoval Cowperwood prostřednictvím Wingata pozvolna malý kapitál, čas od času vyplácel značné částky Stegerovi, až tento znamenitý muž rozhodl, že by nebylo poctivé dál od něho ještě něco brát.

„Jestli se někdy zase postavíte na nohy, Franku,“ prohlásil, „pak na mě můžete pamatovat, když budete chtít, ale pochybuju, že byste chtěl. Vaše spojení se mnou neznamenal nic jiného než prohru na prohru. Za vyřízení téhle záležitosti s podáním té žádosti ke

guvernérovi vám nebudu účtovat ani troník palmáře. Cokoli pro vás můžu udělat, máte ode dneška mít bezplatně, zdarma, gratis.“

„Ale jděte, Harpere, nemluvte hlouposti,“ odpověděl Cowperwood. „Nevím o nikom, kdo by byl dokázal s mou věcí pořídit líp. Ale rozhodně není člověka, kterému bych byl tolik důvěřoval. Přece víte, že nemám advokáty rád.“

„Vím, vím – hm,“ opáčil Steger, „nejsou o nic lepší než finančníci, a tak si tedy jsme kvit.“ A srdečně si plácli.

Když pak konečně došlo k rozhodnutí dát milost Stenerovi – což bylo v první půli března 1873 –, nezbytně, byť ostýchavě se s tím tedy svezlo i omilostnění Cowperwoodovo. Delegace, složená ze Strobika, Harmona a Winpennyho a tlumočící – jak bylo zamýšleno, aby se zdálo – jednomyslné přání celé městské rady i správy a mluvčí jménem Mollenhauera a Simpsona, kteří k tomu dali souhlas, navštívila státního guvernéra v Harrisburgu a přednesla nezbytný formální rozklad, stylizovaný tak, aby udělal patřičný dojem na veřejnost. Zároveň byla prostřednictvím Stegera, Davisona a Waltera Leigha podána petice ve prospěch Cowperwooda. Guvernér, který již předem dostal pokyny od orgánů daleko vyšších než tato komise, bral celou záležitost nadmíru vážně a obřadně. Podrobí tu otázku náležité úvaze. Prozkoumá historii těch zločinů i činnosti obou mužů. Nemůže nic slíbit – uvidí. Avšak za deset dní, když po celou tu dobu nechal v jedné z otevřených přihrádek svého psacího stolu na obou žádostech usadit spoustu prachu, aniž hnul i jen malíčkem, aby cokoli vyšetřil, vydal dvojí písemné omilostnění. Jednu listinu, jakožto projev kolegiální přízně, odevzdal do rukou pánů Strobika, Harmona a Winpennyho, aby ji osobně doručili panu Stenerovi, jak vyslovili přání, aby učinil. Druhou dal na Stegerovu žádost přímo jemu. Obě komise, které zvláště přijely, aby si listiny vyzvedly, se potom vzdálily. A již odpoledne téhož dne bylo svědkem, jak k bráně trestnice v jedné skupině, nikoli však ve stejnou hodinu, dorazili Strobik, Harmon a Winpenny a ve druhé Steger, Wingate a Walter Leigh.

Kapitola 58

Tento fakt jeho omilostnění, přesný čas, kdy k němu dojde, před Cowperwoodem tajili, ačkoli okolnost, že mu má být brzy udělena milost nebo že má opravdu skvělou šanci ji dostat, nijak nezapírali – spíš to čas od času široce přetřásali. Wingate ho běžně a přesně informoval, jakého pokroku se ve věci docílilo, a právě tak i Steger; když však měli skutečně potvrzeno, od samého guvernérova osobního tajemníka, že v určitý den dostanou milost pro Cowperwooda přímo do ruky, tu se Steger, Wingate a Walter Leigh mezi sebou dohodli, že mu o tom neřeknou a překvapí ho. Ba zašli dokonce tak daleko – totiž pouze Steger a Wingate –, že Cowperwoodovi naznačili, že se v celé proceduře vyskytl nějaký háček a že se teď možná nedostane ven tak brzy. Cowperwood byl poněkud sklíčený, ale patřičně stoický; ujišťoval se, že může čekat a že se z toho všeho časem v pořádku vykreše. Proto ho jednou v pátek odpoledne nemálo překvapilo, když za dveřmi své cely spatřil stát Wingata, Stegera a Leigha v doprovodu správce Desmase.

Správce měl upřímnou radost z pomýšlení, že se Cowperwood – kterého tolik obdivoval – teď přece jen skutečně dostane ven, a rozhodl se, že doprovodí trojici do cely, aby viděl, jak Cowperwood své osvobození přijme. Cestou Desmas uznale vykládal o tom, jak se Cowperwood vždycky choval jako vzorný vězeň. „Na tom svém dvorku tam vzadu si pěstoval zahrádku,“ svěřil Walteru Leighovi. „Měl tam fialky a macešky a pelargónie a opravdu se mu taky vedly.“

Leigh se usmál. To se Cowperwoodovi docela podobá, činit se a zachovat si vkus i ve vězení. Takového člověka nelze zdolat. „Je to věru pozoruhodný člověk,“ prohodil k Desmasovi.

„To věru je,“ potvrdil správce. „To je na něm vidět hned na první pohled.“

Všichni čtyři nahlédli mřížovými dveřmi do cely, a protože přišli docela tiše, nezpozorováni se dívali, jak Cowperwood pracuje.

„Tužíte se, Franku?“ otázal se Steger.

Cowperwood se podíval přes rameno a vstal. Právě přemýšlel, jako poslední dobou pořád, co bude dělat, až se dostane ven.

„Co to má znamenat?“ zeptal se. „Nějaká politická delegace?“

Okamžitě něco tušil. Celá čtveřice se vesele usmívala a Bonhag odemkl správci dveře.

„Nic zvlášť mimořádného, Franku,“ odpověděl Steger radostně, „jenom to, že jste volný. Jestli chcete, můžete si sebrat svých pět švestek a jít rovnou s námi.“

Cowperwood si prohlížel své přátele klidným, přímým pohledem. Po tom, co mu nedávno řekli, to nečekal tak brzy. Nebyl z těch, kdo si nějak zvlášť libují ve šprýmech nebo překvapeních, ale tohle se mu zamlouvalo – to náhlé uvědomění, že je volný. Ale na druhé straně to zase očekával již tak dlouho, že to do jisté míry ztratilo něco ze svého půvabu. Byl tu nešťastný, a zase nebyl. Nejdříve ho ta hanba a ponížení zde krutě tížily. Ale v poslední době, když si na to všechno již zvykl, pocit stísněnosti a ponížení ponenáhlu otupěl. Trápilo ho jedině vědomí uvěznění a ztráty času. Pomineme-li jeho žhavou touhu po jistých věcech – hlavně po úspěchu a ospravedlnění –, shledával, že by mohl docela dobře žít ve své těsné cele a být přitom celkem spokojený. Již dávno přivykl tomu vápennému pachu (používanému k přehlušení zápachu ještě odpornějšího) i rojům krys, jež chytal docela pravidelně do pastí. Naučil se věnovat opravdový zájem svému vyplétání židlí, v němž nabyl takové zručnosti, že dokázal vyplést až dvacet sedadel za den, když chtěl, jakož i obdělávání své zahrádky na jaře, v létě a na podzim. Každý večer pozoroval ze svého těsného dvorku oblohu, což mělo ten podivný následek, že v pozdějších letech daroval jedné proslulé univerzitě velký zrcadlový dalekohled. Nikdy se na sebe rozhodně nedíval jako na běžného vězně – cítil, že jeho trest není dostatečný,

spáchal-li skutečný zločin. Od Bonhaga se dověděl historii mnoha zločinců tam uvězněných, od vrahů nahoru i dolů, a čas od času mu Bonhag mnohého z nich ukázal. Bonhag ho pod svým dozorem zavedl i na velký dvůr; také viděl, jak se připravuje hromadná ústavní strava, slyšel o všech úlevách, jimž se při svém pobytu v trestnici těší Stener, a tak dále. Nakonec mu připadalo, že to celkem není tak zlé, jenom že ta ztráta času je pro člověka, jako je on, ukrutné plýtvání. Tolik by toho mohl teď udělat, kdyby byl venku a nemusel se probíjet soudními procesy. Soudy a vězení! Potřásl hlavou, když pomyslel na proplýtvaný čas, který mají na svědomí.

„To rád slyším,“ pravil a podíval se jaksi nejistě kolem sebe. „Můžeme jít.“

Téměř bez pohledu na rozloučenou vyšel z cely na chodbu a Bonhagovi, který trpce želel ztráty zákazníka tak výnosného, řekl: „Byl bych rád, Waltere, kdybyste se postaral, aby některé tyhle věci byly posílány ke mně domů. Jestli chcete, prosím, vezměte si mou židli, ty hodiny, to zrcadlo, tamty obrázky – zkrátka všechny tyhle věci kromě mého prádla, břitve a nějakých těch osobních drobností.“

Tento poslední drobný projev velkodušnosti maličko ukonejšil Bonhagovo rozdrásané srdce. Potom se odebrali do kanceláře přijímacího dozorce, kde Cowperwood se značným pocitem úlevy odložil svůj vězeňský oblek a rozhalenku. Těžká bagančata již dávno vystřídal jeho vlastní, lehčí boty. Nasadil si týž tvrdý klobouk a oblékl týž šedivý plášť, který měl na sobě loni, když nastupoval, a prohlásil, že je hotov. U východu z vězeňské budovy se otočil a podíval se dozadu – jediný pohled – na železné dveře vedoucí do zahrady.

„Snad nelitujete, že tady z toho odcházíte, Franku?“ zeptal se Steger zvědavě.

„To rozhodně ne,“ odpověděl Cowperwood. „Na to jsem teď vůbec nemyslel. Šlo mi jen o ten celkový vzhled toho všeho, o nic jiného.“

V příští minutě se octli u vnější brány, kde Cowperwood konečně stiskl správci ruku na rozloučenou. Potom před mohutným, důstojným gotickým portálem nasedli do kočáru, brána za nimi zapadla na zámek a už odjížděli.

„No, Franku, tomu je tedy konec,“ prohodil Steger zvesela, „tohle vás už víckrát trápit nebude.“

„Tak jest,“ přisvědčil Cowperwood. „Je horší vidět to před sebou než za sebou.“

„Podle mého bychom měli tuhle událost nějakým způsobem oslavit,“ poznamenal Walter Leigh. „To přece nejde, odvézt Franka jednoduše domů. Proč bychom si takhle vespolek nezašli ke Greenovi? To by přece nebyl špatný nápad.“

„Kdyby vám to nevadilo, já bych raději nešel,“ odpověděl Cowperwood pohnutě. „Rád se s vámi se všemi sejdu, ale později. Právě tuhle chvíli bych šel rád domů a převlékl se.“

Myslí na Aileen a na děti, na matku a na otce, na celou svou budoucnost. Od nynějška před ním život rozvine značně širší obzory, o tom ani dost málo nepochybuje. Za těch třináct měsíců se toho tolik naučil, jak se starat sám o sebe! Sejde se s Aileen a uvidí, jak se ona dívá na celou situaci, a potom ve firmě Wingate a spol. znovu zahájí leckterou podobnou činnost, jakou se předtím zabýval ve vlastním závodě. S pomocí přátel si opět opatří členství na burze, a aby ulomil hrot předsudkům těch lidí, kterým by třeba nebylo po chuti uzavírat obchody s bývalým trestancem, bude na burzovním parketu vystupovat jako generální externí jednatel firmy Wingate a spol. v roli kulisiéra³³ a termínového senzála. Že je prakticky hlavou té firmy, nemůže nikdo veřejně prokázat. A pak už jen aby došlo k nějaké významné události na trhu – k nějaké depresi nebo k čemu jinému. Však ještě světu ukáže, jestli je v koncích, nebo ne.

33 Obchodní agent obchodující v kulise, tj. místo na burze, kde obchodují neúřední dohodci. *Pozn. překl.*

Před malým domkem jeho ženy ho přátelé vysadili a v houstnoucím soumraku Frank čile vstoupil.

Osmnáctého září 1873, patnáct minut po poledni nádherného podzimního dne, vzala v městě Filadelfii svůj počátek jedna z nejstrašlivějších finančních katastrof, jakou kdy svět viděl. Bankovní dům Jay Cooke a spol., nejpřednější peněžní ústav v Americe, jehož sídlo bylo v čísle 114 na Jižní Třetí ulici ve Filadelfii a který měl pobočky v New Yorku, Washingtonu a Londýně, uzavřel přepážky. Všichni, kdo něco vědí o finančních krizích Spojených států, dobře znají dosah paniky, která vzápětí propukla. Ve všech dějinách se o ní mluví jako o panice z roku 1873 a obecná zkáza a pohroma, která následovala, neměla v dosavadní historii Ameriky prakticky obdoby.

V tom čase Cowperwood, znovu zase makléř – naoko pouze makléřův jednatel obchodoval na Jižní Třetí ulici a zastupoval firmu Wingate a spol. na burze. Po celou dobu šesti měsíců, jež uplynuly ode dne jeho propuštění z Východní trestnice, ve vší tichosti a soustavně opět navazoval finanční, i když ne společenské styky s lidmi, kteří ho znávali předtím.

A co víc, firma Wingate a spol. vzkvétala, a to již delší čas, kterýžto fakt mu jen sloužil u všech zasvěcených ke cti. Naoko bydlil se svou ženou v malém domku na Severní Dvacáté první ulici. Ve skutečnosti však obýval mládenecký byt na Severní Patnácté ulici, kam občas přicházela Aileen. Nesoulad mezi ním a jeho ženou se zatím stal v rodině veřejným tajemstvím, a třebaže bylo podniknuto několik chabých pokusů tuto roztržku urovnat, nepřinesly žádaný úspěch. Pro trampoty posledních dvou let si jeho rodiče tak navykli očekávat jen věci nepříznivé a nenadálé, že jakkoli to bylo ohromující, nezarazilo je to tolik, jak by je to bylo zarazilo před lety. Byli životem přespříliš vyděšeni, aby se proti jeho nevyzpytatelným výstřelkům vzpírali. Mohli jenom doufat a modlit se, aby všechno dobře dopadlo.

Na druhé straně pak Butlerova rodina, nebo aspoň co z ní zbývalo, zatím k Aileeninu chování zlohostejněla. Bratři i Nora, která již všechno věděla, ji ignorovali – a její matka se tak hroužila do pobožného rozjímání a zádumčivého hloubání nad svou ztrátou, že Aileenin život nesledovala s takovou obezřelostí, jakou by mu asi byla věnovala jinak. Kromě toho Cowperwood a jeho milenka byli nyní ve svém chování opatrnější než kdy předtím. Všechno své konání střežili mnohem bedlivěji, ale výsledek byl týž. Cowperwood pomýšlel na západ – napřed si získat jakés takés postavení a místní dobrou pověst zde ve Filadelfii a potom, snad s nějakými sto tisíci dolarů kapitálu, odejít do těch nekonečných prérií, o kterých již tolik slyšel – do Chicaga, Fargo, Duluthu, Sioux City, měst tehdy ve Filadelfii a na východě vyhlášených za příští střediska rušného života –, a vzít Aileen s sebou. Ačkoli problém jeho sňatku s ní byl neřešitelný, pokud paní Cowperwoodová oficiálně nesvolí manžela se vzdát – možnost, která v té době nebyla nijak zřejmá –, přesto ani on, ani Aileen se tou myšlenkou nedali odstrašit. Vybudojí si budoucnost spolu, nebo tak aspoň smýšleli, sňatek nesňatek. Cowperwood neviděl jinou možnost, jak se zařídit, než odvézt si Aileen s sebou a spoléhat, že čas a odloučení jednou přece jen stanovisko jeho ženy změní.

Panika, o níž je právě řeč a již bylo souzeno stát se mezníkem význačného obratu v Cowperwoodově kariéře, byla jedním z oněch prapodivných úkazů, které zcela samovolně vyvěrají z optimismu amerického národa a z nezadržitelného pokroku země. Přesně vzato, zavinila ji vlastně prestiž a ctižádost Jaye Cooka, jenž všechny počáteční zkušenosti i potomní úspěchy získal ve Filadelfii a který se později stal nejčelnější finanční osobností své doby. Bylo by bezúčelné snažit se zde sledovat vzestup tohoto muže k proslulosti; stačí uvést pouze to, že návrhy, jež učinil, a metody, jež vymyslel, umožnily vládě Unie v jejích nejkrušnějších chvílích opatřit si peníze potřebné k pokračování v boji proti Jihu. Po občanské válce byl

tento muž, který ve Filadelfii vybudoval obrovský bankovní podnik s velkými pobočkami v New Yorku a ve Washingtonu, po jistý čas na vážkách, do jakého významného díla, do jaké tvůrčí práce, která by byla hodna jeho génia, by se měl pustit. Válka byla u konce a nezbývalo nic jiného než mírové finanční hospodářství – a v popředí všeho amerického finančního podnikání stály operace spojené se stavbou transkontinentálních železničních tratí. Trať Union Pacific, založená roku 1860, se již stavěla; Severní Pacifická a Jižní Pacifická železnice byly již snem rozličných průkopnických mozků. Prvořadou možností bylo buďto spojit Atlantický a Pacifický oceán ocelovým poutem, obepnout územně scelenou a nově upevněnou Unii, nebo ve velkorysém měřítku zahájit nějakou důlní těžbu nerostů, z nichž nejdůležitější byly zlato a stříbro.

V podstatě však ze všeho nejvýznamnější bylo tou dobou budování železnic a železniční akcie byly také zdaleka nejcennější a nejdůležitější efekty na každé americké burze. Zde ve Filadelfii se čile obchodovalo s akciemi drah New York Central, Rock Island, Wabash, Central Pacific, St. Paul, Hannibal & St. Joseph, Union Pacific a Ohio & Mississippi. Existovali lidé, kteří spekulací s těmito papíry vůčihledě bohatli a získávali slávu; a takové vynikající postavy, jako Cornelius Vanderbilt, Jay Gould, Daniel Drew, James Fish a jiní na východě a Fair, Crocker, W. R. Hearst a Collis P. Huntington na západě, se již začaly v souvislosti s těmito podniky tyčit jako horští veličáni. K nejzanícenějším snůlkům v tomto směru patřil i Jay Cooke, který bez gouldovské dravčí úskočnosti i bez vanderbiltovských praktických znalostí měl citizádost protkat severní končiny Ameriky ocelovou stuhou, která by byla trvalým památníkem jeho jména.

Projekt, který ho okouzloval ze všech nejvíc, byl plán souvisící s rozvojem území, jež leželo, tehdy ještě téměř neprobádáno, mezi nejzápadnějším cípem jezera Hořejšího, kde dnes stojí Duluth, a onou částí Tichého oceánu, do níž se vlévá řeka Columbie – to jest nejzazší severní třetiny Spojených států. Vystaví-li se tam železnice,

vyrostou tam velká města a kvetoucí obce. Vládlo domnění, že v oblasti Skalistých hor, kterou bude tato železnice protínat, jsou obrovská ložiska různých kovů a z žírných lánů orné půdy že se bude sklízet nezměrné bohatství kukuřice a pšenice. Produkty, dovážené na východ ne dále než do Duluthu, bude pak možno dopravovat na atlantické pobřeží za značně nižší cenu vodní cestou přes Velká jezera a Erijský průplav. Byla to vize cézarsky velkorysá, ne nepodobná projektu Panamského průplavu z téže doby, vize, která zjevně slibovala přinést lidstvu stejný užitek. Vzbudila Cookův zájem a nadšení. Se zřetelem k tomu, že vláda postupovala společností, která se toho úkolu vážně podejme a v přiměřeném počtu let jej dokončí, obrovské rozlohy pozemků po obou stranách proponované trati, a také se zřetelem k příležitosti, jakou mu to skýtalo, aby i nadále zůstal význačnou veřejnou osobností, vzal konečně realizaci tohoto projektu na sebe. Projekt se sice setkával s mnoha námitkami a kritikami, ale mělo se za to, že génius, který dokázal financovat občanskou válku, dokáže financovat i Severní Pacifickou dráhu. Cooke se toho podjal v představě, že se mu podaří výhodnost celého podniku předložit národu přímo – nikoli prostřednictvím nějakého velkého finančního koncernu – a bude moci prodávat akcie nebo podíly, které bude chtít umístit, každému na potkání jako ta myšička, co tomu dala, tomu dala, tomu dala.

Byla to skvělá šance. Jeho genialita rozřešila, jak tímto způsobem rozprodat velké vládní půjčky za občanské války přímo lidu. Proč by to nešlo i s certifikáty Severní Pacifické dráhy? Po několik let vedl horečnou kampaň, prozkoumával dráhou dotčené území, organizoval celé legie železničních stavebních dělníků, za nevýslovně krušných podmínek budoval sta mil trati a prodával velké bloky svých podílů, jimž zaručoval určitý úrokový výnos. Nebýt toho, že osobně měl o stavbě železnic malé vědomosti, jakož i že projekt byl tak obrovský, že nebylo dobře v silách jediného člověka, byť muže tak velkého, sám ho celý obsáhnout, byl by se úkol možná zdařil,

jak se pod pozdějším vedením také vskutku stalo. Avšak těžká doba, válka mezi Francií a Německem, která po určitý čas vázala evropský kapitál a tlumila jeho zájem na amerických podnicích, závist, pomluvy, jistá míra ne hospodárnosti, to všechno dohromady přispělo k ztroskotání plánu. A osmnáctého září 1873, patnáct minut po poledni, udělala firma Jay Cooke a spol. úpadek pro ztrátu přibližně osmi milionů dolarů a s ní i Severní Pacifická dráha pro ztrátu všeho kapitálu do ní doposud investovaného – to jest dalších asi padesáti milionů dolarů.

Snadno si dovedeme představit, jaký to mělo následek – když se v jednu a touž minutu zhroutil nejvýznamnější finančník i nejvýznačnější železniční podnik. „Finanční krach jako blesk z jasné oblohy,“ hlásal titulek filadelfského listu *Press*. „Nikoho by nebylo překvapilo víc,“ psal filadelfský *Inquirer*, „kdyby za slunečného letního poledne byl začal padat sníh.“ Veřejnost, kterou Cookův dřívější úžasný úspěch ukolébal k víře v jeho neporazitelnost, to nemohla vůbec pochopit. Bylo to prostě neuvěřitelné. Jay Cooke a padnout? Nemožné – ani u něho, ani u ničeho, s čím má on co dělat. Nicméně skutečně padl – a newyorská akciová burza, když ihned vzápětí zažila řadu dalších krachů, na osm dní zavřela. Železniční společnost Lake Shore Railroad nebyla s to zaplatit okamžitě vypověditelnou půjčku ve výši jednoho milionu sedmi set padesáti tisíc dolarů a úvěrní banka Union Trust Company, blízká koncernu Vanderbiltovu, zavřela přepážky, když předtím nějaký čas odolávala prudkému runu. Newyorská National Trust Company měla ve svých trezorech za osm set tisíc dolarů federálních dluhopisů, ale nemohla si na ně vypůjčit ani jediný dolar – a zastavila platy. Zavládla všeobecná nedůvěra, kdekoho stíhaly špatné pověsti.

První zpráva, která se o tom donesla na efektovou burzu ve Filadelfii, přišla ve formě stručné depeše, odeslané newyorskou akciovou burzou a adresované burzovní radě: „Ve finančních kruzích pověsti o pádu Jaye Cooka a spol. Odpovězte.“ Nevěřilo se tomu

však, a proto také zůstal dotaz bez odpovědi. Nepřikládala se tomu váha. Makléřské kruhy si toho téměř ani nevšimly. Cowperwood, jenž již delší čas sledoval osudy firmy Jay Cooke a spol. se značnou nedůvěrou k bravurní myšlence jejího prezidenta nabízet a prodávat své emise národu přímo, byl snad jediný člověk, který měl nějaké podezření. Jednomu tazateli kdysi napsal brilantní posudek, v němž se vyjádřil, že až doposud žádný tak obrovský a významný podnik, jako je Severní Pacifická, nebyl zcela závislý na jediném bankovním domě, nebo lépe řečeno na jediném člověku, a jemu že se to nelíbí. A pokračoval: „Nejsem si jist, že kraje, kterými tratí vede, jsou co do podnebí, půdy, bohatství lesů, nerostů atd. tak nedostižně skvělé, jak by nás pan Cooke a jeho přátelé rádi přesvědčili. Rovněž nevěřím, že dráha může v přítomné době, ba ještě po mnoho příštích let, vydělat všechen úrok potřebný pro tak veliké emise podílů. Je tu veliké nebezpečí a riziko.“

Proto se na telegram zadíval, když ho vyvěsili, a zvědavě přemítal, jaký by to asi mělo účinek, kdyby se firma Jay Cooke a spol. nakonec přec jen položila.

Jeho přemítání netrvalo dlouho. Druhá depeše vyvěšená na burze zněla: „New York 18. září. Jay Cooke a spol. zastavili platy.“

Cowperwood tomu ani nemohl uvěřit. Vidina obrovské příležitosti ho úplně vyšinula z míry. Spolu se všemi ostatními makléři vyběhl na Třetí ulici a spěchal se přesvědčit k číslu 114, kde proslulý starý bankovní dům měl své sídlo. Přes všechnu vrozenou důstojnost a zdrženlivost neváhal utíkat. Je-li to skutečně pravda, pak nadešla velká chvíle. Propukne všeobecná panika a zkáza. Kursy všech cenných papírů stihne strašlivá deruta. Musí být v nejhustším víru vřavy. Musí mít po ruce Wingata a také oba bratry. Musí je dirigovat, jak mají prodávat a kdy a co mají kupovat. Jeho velká hodina udeřila!

Kapitola 59

Budova bankovního domu Jay Cooke a spol., přes jeho obrovský význam jakožto peněžního a investičního ústavu, byla nejvýš nenáročná tříapůlpatrová stavba z šedého kamene a červených cihel. Nikdo ji jaktěživ nepokládal ani za hezkou, ani za příjemnou bankovní budovu. Cowperwood v ní byl již častokrát. Přístavní krysy, dlouhé jako mužské předloktí, se plížily klenutými stokami pod Dock Street až do banky a po libosti se probíhaly po místnostech. Stovky písarů pracovaly pod plynovými hořáky v koutech, kde světla a vzduchu nebylo nijak nazbyt, a vedly v evidenci obrovský účetní obrat firmy. Budova sousedila přímo s Girardovou národní bankou, kde dosud úspěšně působil Cowperwoodův přítel Davison a kde se sbíhaly hlavní nitky finančních operací celé Třetí ulice. V běhu potkal Cowperwood bratra Edwarda, který za ním právě šel na peněžní burzu s nějakým vzkazem od Wingata.

„Utíkej a přiveď Wingata a Joea,“ řekl chvatně Edwardovi. „Dnes odpoledne se budou dít velké věci. Jay Cooke se položil.“

Edward na žádné další vysvětlení nečekal, nýbrž ihned odspěchal vyplnit jeho příkaz.

Cowperwood doběhl k sídlu firmy Cooke a spol. jeden z prvních. Téměř strnul úžasem, když spatřil těžké dveře z hnědého dubu, jež tak dobře znal, vskutku zavřené a na nich vyvěšenou vyhlášku. Rychle přelétl očima její text, který zněl:

NAŠIM KLIENTŮM!

S lítostí musíme oznámit, že následkem neočekávaných požadavků na nás vznesených byla naše firma nucena zastavit platy. V několika málo dnech budeme moci svým věřitelům předložit účetní rozvahu. Až do té doby nám nezbyvá než žádat o jejich

trpělivou shovívavost. Věříme, že suma našich aktiv značně přesahuje naše pasiva.

18. září 1873.

Jay Cooke a spol.

Cowperwoodovy oči zasvítily jiskřivým zábleskem vítězoslávy. Spolu s mnoha jinými se obrátil a utíkal zpátky k burze, mezitímco reportér, který přišel shánět informace, bušil na těžké dveře bankovního domu a dověděl se od vrátného, jenž vyhlédl z kosočtverečného kukátka, že Jay Cooke se pro ten den již odebral domů a není s ním možno mluvit.

„Ted' konečně,“ pomyslně si Cowperwood, pro něhož tato panika znamenala příznivou příležitost, nikoli zhoubu, „sklidím svou žeň. Půjdu na to bez krytí – budu hrát šmahem na baissu.“

Předtím, když propukla ona velká panika, která následovala po požáru Chicaga, byl krytý – byl nucen hrát na haussu s různými papíry a udržovat krytí, aby se chránil. Dnes nemá nic, aby to stálo za řeč – snad pakatel nějakých pětasedmdesáti tisíc dolarů, který se mu pracně podařilo sehnat dohromady. Bohudík! Nemá co ztratit než pověst Wingatovy staré firmy, jestli ztratí, a to nic neznamená. Ale s tou jako obchodní agenturou za sebou – s tou jako pláštěm pro svou přítomnost na burze, pro své právo kupovat a prodávat – může jenom získat. Zatímco mnozí lidé myslili na zkázu, on myslil na úspěch. Bude mít k dispozici Wingata a oba bratry a ti budou vyřizovat jeho příkazy přesně. Kdyby se ukázala nutnost, může si přibrat ještě čtvrtého a pátého pomocníka. Dá jim rozkaz prodávat – šmahem všechno o deset, patnáct, dvacet i třicet bodů níž, když to bude muset být, aby nachytal všechny neopatrné, stlačil kursy, zastrašil bázlivce, kteří ho budou pokládat za ztřeštěného odvážlivce – a potom bude kupovat, kupovat, kupovat co možná nejvíc za nižší ceny, než prodal, aby své prodeje pokryl a sklídil zisk.

Instinkt mu napověděl, že to bude úžasná panika – obrovského rozsahu a dlouhého trvání. Severní Pacifická dráha byl stomilionový spekulativní podnik. Pracoval s úsporami statisíců lidí – malých bankéřů, obchodníků a řemeslníků, kazatelů, právníků, lékařů, vdov i společností roztroušených po celé zemi, kteří všichni spoléhali na poctivost a solidnost Jaye Cooka. Jednou Cowperwood viděl velkolepý prospekt a mapku – ne nepodobnou někdejšímu plánu vyhořelého Chicaga –, která vymezujíc polohu území darovaného vládou Severní Pacifické dráhy a ovládaného tehdy Cookem, zobrazovala obrovskou rozlohu či pruh země, prostírající se od Duluthu – „Eldorada neslaných moří“, jak ho posměšně nazval proktor Knott v řeči pronesené ve sněmovně reprezentantů – přes Skalisté hory a prameny Missouri až k Tichému oceánu. Viděl, jak se Cookovi zdánlivě dařilo ovládnout toto Uníí darované území, měřící miliony a miliony jiter a táhnoucí se v délce čtrnácti set mil; byla to však pouze cézarská vize.

Možná že tam doopravdy jsou ložiska stříbra a zlata a mědi. Je to země užitečná – aspoň jednoho dne užitečná bude. Ale k čemu je dobrá teď? Leda k tomu, aby jí člověk rozněcoval fantazii hlupáků – k ničemu jinému. Je nepřístupná a ještě mnoho let také nepřístupná zůstane. Není pochyby, že se stavby té dráhy finančně zúčastnily tisíce lidí; ale také tisíce pak padnou, jestli padne dráha. A teď je tedy ten krach tady. Zármutek ani rozhořčení veřejnosti nebude znát mezí. Dny a dny, týdny a měsíce bude trvat, než se zase vrátí normální důvěra a odvaha. Tohle je jeho chvíle. Tohle je jeho velká příležitost. Jako vlk, slídící pod třpytivou, mrazivou oblohou hvězdné noci po kořisti, shlížel Cowperwood na poslušné stádo prostoduchých bližních a pátral v něm, co je bude jejich nevědomost a nezkušenost stát.

Vrátil se spěšně na burzu – právě do téhož sálu, v němž teprve přede dvěma roky bojoval svůj boj krok za krokem ztracenější –, a když shledal, že jeho společník a bratři ještě nepřišli, začal

prodávat všechno, co se dalo. V sále vládla pekelná vřava. Ze všech stran se tam doslova řítili mladí staří s rozkazy vyděšených makléřů prodávat, prodávat, prodávat, a později s rozkazy kupovat; jednotlivá obchodní stanoviště nebyla nic než rozvlněné, vířící roje makléřů a jejich jednatelů. Venku na ulici se před budovami firem Jay Cooke a spol., Clark a spol., Girardovy národní banky i jiných ústavů začaly shlukovat obrovské zástupy. Pospíchaly se sem dovědět, co se vlastně děje, vybrat si vklady a vůbec chránit své zájmy. Nějakého chlapce, který vyvolával, že se Jay Cooke a spol. položili, sebral policejní strážník, ale přesto se zpráva o té velké pohromě šířila jako lavina.

Uprostřed těchto panikou zachvácených davů byl Cowperwood naprosto klidný, ledově chladný – týž Cowperwood, jenž ve vězení rozvážně kolíčkoval svých deset židlí denně, jenž líčil své pasti na krysy a v mrtvém tichu a osamění obdělával zahrádečku, kterou mu přidělili. Nyní sršel životem a energií. Znovu se na tomto burzovním parketu pohyboval už dost dlouho, aby své osobě získal vážnost a uznání. Prodral se až do samého středu rozvířených lidských mas, ukřičených již téměř do ochraptění, a nabízel všechno, co se nabíze-lo, v množstvích, jež budila úžas, a za ceny, jež byly pro hrstku těch, kdo se snažili na hroucení kursů vydělat, dost lákavé, aby od něho koupili. V okamžiku, kdy byl ohlášen Cookův úpadek, stály akcie železnice New York Central na 104⁷/₈; Rhode Island znamenaly 108⁷/₈, Western Union 92¹/₂, Wabash 70¹/₄, Panama 117³/₈, Central Pacific 99⁵/₈, St. Paul 51, Hannibal & St. Joseph 48, Northwestern 63, Union Pacific 26³/₄, Ohio & Mississippi 38³/₄. Cowperwoodův závod neměl téměř žádné z těchto efektů v majetku, ani je nevedli pro žádného klienta – a přesto Cowperwood prodával, prodával, prodával všem a každému, kdo byli ochotni koupit za ceny podle Frankova přesvědčení dost nízké, aby je k tomu povzbudily.

„Pět tisíc New York Central za devadesát devět, devadesát osm, devadesát sedm, devadesát šest, devadesát pět, devadesát čtyři,

devadesát tři, devadesát dva, devadesát jedna, devadesát, osmdesát devět!“ byli byste ho mohli slyšet vyvolávat. A když mu prodej nešel dost živě od ruky, přešel k některému jinému papíru – Rock Island, Panama, Central Pacific, Western Union, Northwestern, Union Pacific. Zahlédl bratra a Wingata vběhnout chvatně do sálu a ustal v práci jen na tak dlouho, co by jim dal instrukce. „Prodávejte všechno, co můžete,“ přikazoval jim potichu, „až patnáct bodů pod kursem, když budete muset – níž prozatím nechodte –, a kupujte všechno, co můžete koupit ještě levněji než to. Ty, Ede, zkus, jestli bys nemohl koupit nějaké místní pouliční dráhy o patnáct bodů pod běžným kursem. A ty, Joe, zůstaň blízko u mě a kupuj, až ti řeknu.“

Tajemník burzovní rady se objevoval na svém balkónku.

„E. W. Clark a společníci,“ oznámil v jednu třicet, „právě uzavřeli přepážky.“

„Tighe a společníci,“ ohlásil v jednu čtyřicet pět, „oznamují, že jsou nuceni zastavit platy.“

„První národní banka ve Filadelfii,“ vyvolal ve dvě hodiny, „si dovoluje sdělit, že dočasně nemůže dostát svým závazkům.“

Stejně jako vždycky v minulosti, když si úder na gong vynutil ticho, po každém tom oznámení propukl dav v neblahé:

„Hó, hó, hó!“

„Tighe a spol.,“ šlehlo Cowperwoodovi na jedinou vteřinku hlavou, když to slyšel. „To je tedy konec i s ním.“ A hned se zase vrátil ke své práci.

Když nadešla hodina uzavření burzy, prodral se Cowperwood – kabát rozedraný, límec utržený, kravatu vejpůl, klobouk nikde – z rozvášněného davu zcela střízlivý, klidný, chladnokrevný.

„Tak co, Ede,“ zeptal se, když se sešel s bratrem, „jak jsi pořídl?“

Jeho bratr byl stejně otrhaný, poškrábaný, vyčerpaný.

„Kristovy rány,“ odpověděl Ed a popotahoval si rukávy. „V životě jsem ještě takový cirkus neviděl. Div že ze mě nestrhali šaty.“

„Koupils nějaké filadelfské tramvaje?“

„Asi pět tisíc akcií.“

„To bychom tedy raději zašli ke Greenovi,“ opáčil Frank, maje na mysli halu předního filadelfského hotelu. „Ještě nejsme hotovi. Tam se jistě bude obchodovat dál.“

Vzápětí vykročil, aby našel Wingata a bratra Joea, a potom společně zamířili k hotelu a cestou kalkulovali některé z větších uzávěrek svých dnešních nákupů a prodejů.

A jak předpověděl, vzrušení vskutku s příchodem noci neutuchlo. Široké davy lidí postávaly před bankovním domem firmy Jay Cooke a spol. na Třetí ulici i před jinými ústavy a zjevně čekaly, nenastane-li v situaci nějaký obrat, který by pro ně byl příznivý. Pro zasvěcence však střediskem debat a ruchu byl Greenův hotel, kde tohoto osmnáctého večer nebylo v hale a chodbách nabitých bankéři, makléři a spekulanty téměř k hnutí. Do toho hotelu se prakticky hromadně přestěhovala celá akciová burza. Jak bude vypadat zítřek? Kdo je na řadě teď, kdo se položí jako další? Odkud se objeví peníze? To byla témata, která zaměstnávala každou hlavu a každý jazyk. Z New Yorku přicházely co chvíli další katastrofální zprávy. Tamější banky a úvěrní ústavy padaly jako domečky z karet.

Cowperwood, jenž při svých obchůzkách viděl a slyšel všechno, co se kde vidět a slyšet dalo, a uzavíral dohody, které se sice přičily burzovnímu řádu, ale přesto se pohybovaly v mezích toho, co dělal každý druhý, viděl kolem sebe také muže, jež znal jako agenty pánů Mollenhauera a Simpsona, a blahopřál si, že než týden skončí, určitě bude mít co si na nich vzít. Nebude třeba vlastnit žádnou pouliční dráhu, ale bude k tomu aspoň mít potřebné prostředky. Z doslechu i z informací, které docházely z New Yorku i odjinud, poznával, že situace vlastně už horší ani být nemůže a že lidé, kteří očekávají brzký návrat normálních poměrů, jsou beznadějně ztraceni. Vůbec mu nepřišlo na mysl, aby si šel lehnout, dokud neodešel poslední člověk. A to již bylo téměř bílé ráno.

Příští den byl pátek a věstil mnoho neblahých událostí. Bude to snad další Černý pátek? Cowperwood seděl ve své kanceláři, ještě než se ulice pořádně probudila. S pocitem nezvykle jiným, než jaký ho ovládal přede dvěma lety, kdy poměry nebyly nepodobné, si do puntíku přesně vypracoval program pro ten den. Včera, všemu tomu náhlému náporu navzdory, vydělal sto padesát tisíc dolarů a počítá, že dnes vydělá právě tolik, ne-li víc. Nedá se vůbec odhadnout, jaké obrovské sumy by mohl vydělat, uvažoval, jen kdyby mohl svůj malý aparát udržet v bezvadné kondici a přimět své pomocníky, aby se přesně řídili jeho příkazy.

Zkáza pro druhé se začala časně ráno pádem firmy Fisk a Hatch, věrných pobočníků Jaye Cooka za občanské války, kteří zastavili platy. V prvních patnácti minutách po ranním otevření přepážek na ně byly vzneseny nároky v celkové výši jednoho milionu pěti set tisíc dolarů, a ihned přepážky zase zavřeli; jejich pád se všeobecně připisoval dráze Central Pacific Railroad, vlastněné Collisem P. Huntingtonem, a železnici Chesapeake & Ohio. Propukl úporný run na úvěrní ústav Fidelity Trust Company. Zprávy o těchto událostech a také o pádech podniků newyorských, ohlašované na burze, jen zvyšovaly paniku, na níž měl Cowperwood tak velký zájem – neboť při ustavičně klesající cenové hladině prodával, jak mohl nejdražší, a kupoval, jak mohl nejlevněji. Ve dvanáct hodin v poledne se svými pomocníky počítal, že shrábl čistých sto tisíc dolarů, a do tří hodin odpoledne vytěžil dalších dvě stě tisíc dolarů.

Čas mezi třetí a sedmou hodinou toho odpoledne strávil pořádáním a vyrovnáváním učiněných uzávěrek a v době mezi sedmou hodinou a jednou z půlnoci, bez jediného sousta v ústech, se zabýval shromažďováním všemožných dalších informací, kolik jich jen mohl sehnat, a promýšlením plánů pro budoucnost. Přišlo sobotní ráno a Cowperwood svůj výkon z předešlého dne opakoval, v neděli nato pak všechno zúčtoval a vyrovnal a celé pondělí znovu vydatně obchodoval. V pondělí odpoledne ve tři hodiny došel k závěru, že

odpočte-li všechny ztráty i pochybné položky, je znovu milionář a budoucnost že teď před ním leží jasná a přímá.

Když pak později toho odpoledne seděl u psacího stolu ve své kanceláři a díval se na Třetí ulici, kde dosud trval shon chvátajících makléřů, poslíčků a ustaraných vkladatelů, měl pocit, že pokud jde o Filadelfii a život zde, je jeho dnům v ní i jejím dnům s ním konec. Vůbec ho už neláká zabývat se makléřstvím, zde ani kde jinde. Krachy jako tenhle a katastrofy jako ten požár Chicaga, který ho před dvěma lety tak zaskočil, ho vyléčily ze vši lásky k akciové burze i ze vši náklonnosti k Filadelfii. Přes všechno, jak šťastný tu byl dřív, byl tu teď i hrozně nešťastný – a jeho trestanecká epizoda, jak docela jasně vidí, z něho udělala člověka nepřijatelného pro kruhy, s kterými se kdysi doufal sžít. Když se teď znovu uvedl jako význačný filadelfský obchodník a dostal milost za zločin, o kterém doufá přesvědčit lidi, že ho nikdy nespáchal, nezbývá už nic jiného než odejít z Filadelfie a hledat si nový svět.

„Jestli z tohohle vylezu se zdravou kůží,“ řekl si v duchu, „pak je tohle konec. Jdu na západ a začnu v nějakém jiném obchodním oboru.“ Myslel na pouliční dráhy, na spekulace s pozemky, na nějaký velký průmyslový podnik jakéhokoli druhu, třeba i dolování, na zákonném podkladě.

„Dostal jsem svou lekci,“ řekl si, když konečně vstal a chystal se k odchodu. „Jsem stejně bohatý, jako jsem býval, a jen o málo starší. Jednou mě chytli, ale podruhé mě už nechytanou.“ Pohovořil ještě s Wingatem ve věci dalšího pokračování v dosavadní kampani po téže linii, v jaké začal, a také sám v ní hodlal pokračovat velmi energicky; přitom mu však hlavou ustavičně zněla tato jediná radostiplná myšlenka: „Jsem milionář. Jsem volný člověk. Je mi teprv šestatřicet a mám před sebou celou budoucnost.“

A právě s touto myšlenkou v hlavě si šel promluvit s Aileen a chystal plány pro budoucnost.

Uplynuly pouze tři měsíce, když vlak uhánějící horami Pensylvánie a rovinami Ohia a Indiany odvážel do Chicaga a na západ mladého ctižádostivého finančníka, jenž přes své mládí, bohatství i pozoruhodně živelnou tělesnou sílu vážně a usedle přemítal, jak se asi vyvine jeho budoucnost. Západ, jak si před odjezdem pečlivě ověřil, skrývá mnoho příležitostí. Poslední dobou bedlivě sledoval výkazy Newyorské zúčtovací banky i povahu bankovních bilancí a zásilky zlata a seznal, že obrovská množství tohoto drahého kovu se stěhují do Chicaga. Dokonale rozuměl všem finančním věcem. Význam těchto zásilek zlata byl jasný. Kam jdou peníze, tam je i *obchod* – tam vzkvétá, bují život. Chtěl se na vlastní oči přesvědčit, co může tento svět vlastně nabídnout.

O dva roky později, po meteorickém zazáření mladého spekulanta v Duluthu a po tom, když Chicago bylo svědkem prvních zkusmých transakcí obilní a komisionářské obchodní společnosti, označené firmou Frank A. Cowperwood a spol. a demonstrativně manipulující s velkými sklizněmi pšenice produkované západem, byl paní Lillian Cowperwoodové ve Filadelfii povolen tichý rozvod, poněvadž si tak zřejmě přála. Čas se k ní napohled nezachoval zle. Její finanční záležitosti, kdysi tak špatné, se zatím zjevně zcela uspořádaly a bydlila nyní v Západní Filadelfii, blízko jedné ze svých sester, v novém a hezkém domě, který byl vybaven vším pohodlím vznešeného měšťanského sídla. Byla teď opět hluboce nábožná. Obě její děti, Frank i Lillian, chodily do soukromé školy a večer se vždycky vracely k matce. Černoch „Wash“ Sims působil znovu jako všeobecné rodinné faktótum. Častými nedělními návštěvníky v jejím domě byli pan Henry Worthington Cowperwood s chotí, sice již nikoli finančně tísnění, ale přesto zkrušení a zemdlení, neboť zcela utichl vítr, který kdysi tak příznivě dul do jejich plachet. Cowperwood senior měl dost peněz, aby se uživil, a to i bez otročení jako nepatrný bankovní úředníček, ale jeho radost ze společenského života byla tatam. Byl starý, zklamaný, smutný. Se svou někdejší

ctí a finanční slávou se občas cítil stále týmž člověkem – ale nebyl jím. Po jeho odvaze i snech bylo veta a vyčkával již pouze smrt.

Rovněž k ní občas přicházela Anna Adelaida Cowperwoodová, nyní úřednice městského vodárenského odboru, která mnoho hloubala o podivných zvratech života. Měla velký zájem na bratrovi, jemuž bylo osudem zřejmě souzeno, aby ve světě hrál vynikající úlohu; ale nemohla ho pochopit. Když viděla, že všichni, kdo mu jsou jakýmkoli způsobem blízcí, zjevně stoupají nebo klesají s tím, jak se daří jemu, nechápala, jaký je vlastně systém spravedlnosti a morálky na tomto světě. Jak se zdá, existují jisté všeobecné principy – nebo se tak aspoň lidé domnívají –, ale zřejmě jsou i výjimky. Její bratr se rozhodně neřídí žádnou známou zásadou, a přece se mu očividně zase vede opravdu dobře. Co to znamená? Paní Cowperwoodová, jeho bývalá žena, jeho jednání odsuzuje, a přesto se opět podílí na jeho blahobytu jako na něčem, co jí po právu přísluší. Kde je v tom jaká mravnost?

Každický Cowperwoodův počín byl ovšem znám Aileen Butlerové, a stejně tak i jeho nynější pobyt a vyhlídky. Nedlouho po jeho rozvodu s manželkou a po mnoha cestách do tohoto nového světa, v němž teď žil, i zase zpátky domů, odjeli oba jednoho zimního odpoledne z Filadelfie spolu nadobro. Aileen objasnila matce, která byla ochotna nastěhovat se k Noře a bydlet s ní, že se do bývalého bankéře zamilovala a chce si ho vzít. A stará paní, protože z dceřina výkladu zpočátku pochytila pouze pokroucenou verzi, projevila s věcí souhlas.

Tak se pro Aileen provždy skončil tento předlouhý vztah k tomuto staršímu světu. Má před sebou Chicago – mnohem brilantnější perspektivy, řekl jí Frank, než jaké by je kdy byly čekaly ve Filadelfii.

„Není to báječné, že konečně jedeme odsud?“ prohodila Aileen.

„Přinejmenším je to výhodné,“ odpověděl.

RE MYCTEROPERCA BONACI

Existuje jistá ryba, jejíž vědecký název je *Mycteroperca bonaci* a obecný název černý mořský okoun a která, skýtajíc velice vhodný námět pro filozofickou doušku k tomuto příběhu, zasluhuje si vejít v širší a lepší známost. Je to statný živočich, který téměř pravidelně dorůstá váhy dvou set padesáti liber a pro svou vskutku mimořádnou schopnost přizpůsobit se okolnímu prostředí se těší pohodlnému a poměrně dlouhému životu. Vládne domněnka, že ona nepostižitelně tajemná moc, kterou zoveme tvůrčí silou a jíž připsujeme ducha všech blahoslavenství, formuje tento náš smrtelný život v takové podobě, aby v něm vítězily jediné poctivost a ctnost. Nuže, pohledme tedy zblíž na pozoruhodnou podobu, k níž uhnětla černého mořského okouna. Kdybychom se široko daleko rozhlédli přírodou, mohli bychom ovšem nashromáždit mnoho indicí méně křiklavých – například strašlivého pavouka, snovajícího svou past na nerozvážnou mouchu – líbeznou droseru (rosnatku), užívající svého purpurového kalichu jako smrtonosného jícnu, v němž udusí a pozře oběť zlákanou její krásou – duhově zbarvenou medúzu, která rozpíná svá vidmová chapadla jako překrásné vlající stuhy a jen žahá a trýzní všechno, co se octne v jejím zářivém objetí. I sám člověk pilně kope jámy a líčí osidla, ale nechce tomu věřit. Nohama vězí v pasti náhody, očima visí na iluzi.

Mycteroperca, pohybující se ve svém temném světě zelených vod, je právě tak skvělou ilustrací vynalézavého génia přírody, jenž není blahodějný, jako každá jiná, kterou může rozum člověka objevit. Její obrovská výhoda proti ostatním spočívá v téměř neuvěřitelné připodobňovací schopnosti, která se projevuje výhradně zbarvením kůže. V elektrotechnice jsme pyšní na to, že v jediném mžiknutí

oka dokážeme změnit jednu skvělou scénu v jinou a vrhat před zrak diváka obraz za obrazem, jež se zjevují a zase mizí, zatímco se dívá. Umění, s nímž *Mycteroperca* ovládá a reguluje svůj zjev, je mnohem pozoruhodnější. Nemůžete se na ni dívat dlouho, abyste nepocítili, že jste svědkem něčeho přeludného a nadpřirozeného – tak dokonalá je její schopnost šálit. Dovede v mžiku shodit svou černou barvu a rázem zbělet; má-li právě kůži zemitě hnědou, umí ihned zblednout v překrásnou akvarelovou zeleň. Její zbarvení se mění jako mraky na obloze. Nad rozmanitostí a rafinovaností jejího umění člověk prostě žasne.

Leží-li na dně zátoky, dovede se připodobnit bahnu, jež ji obklopuje. Skrývá-li se v houšti bujné zeleně, přijímá stejné zbarvení. Číhá-li ve skvrně světla, vypadá jako samo ono světlo, zářící tlumeně ve vodě. Její schopnost uniknout nebo nepozorovaně udeřit je přímo fenomenální.

Co byste řekli, jaký že je asi úmysl oné vševládné, moudré tvůrčí síly, která obdařuje *Mycteroperca* touto schopností? Uzpůsobit ji, aby jednala pravdivě? Umožnit jí, aby se ukazovala ve stále stejné vnější podobě, kterou se všechny poctivé, životalačné ryby naučí znát? Nebo snad řeknete, že to je projev vychytralosti, kejklářství, obmyslnosti? Věru snadno vzniká v člověku podezření, že tato ryba je nástroj šalby, živoucí lež, tvor, jehož úkolem je zdát se tím, čím není, napodobovat něco, s čím nemá nic společného, uhajovat životy nesmírnou záludností, proti níž jsou jeho nepřátelé jen málo způsobilí se bránit. Takové nařčení je zcela oprávněné.

Řeknete ještě teď, když vidíte tento příklad, že blahodárná, dobrodějná, vševládná tvůrčí síla nikdy neplodí nic, co je buďto obmyslné, nebo šalebné? Nebo snad řeknete, že tato hmotná kulisa, v níž dlíme, je sama jen pouhá iluze? Není-li však, nač tedy to desatero přikázání a iluze spravedlnosti? Proč se tolik snilo o blahoslavenstvích a co jsou vůbec platná?

KOUZELNÝ KŘIŠTÁL

Být čtenář mystikem nebo jasnovidcem nebo údem oné tajemné obce, která hádá ze zaklínání, snů, magické nádoby nebo křišťálové koule, byl by v tu chvíli mohl nahlédnout do jejich tajuplné hloubi a předpovědět celý kaleidoskop událostí čekajících naši dvojici, která nyní byla v situaci zdánlivě tak šťastné. V párách čarodějnického kotle nebo v hloubi třpytivého křišťálu by se možná byla zjevila města, města, města; svět honosných sídel, kočárů, klenotů, krásy; obrovská metropole, terorizovaná mocí jediného muže; veliký stát, vroucí hněvem vůči síle, kterou nemůže zvládnout; obrovská galerie obrazů nedozírné ceny; palác, jehož velkolepost nemá sobě rovné; celý širý svět, občas čtoucí s úžasem o jednom jistém jméně.

A hoře, hoře, hoře.

Ony tři čarodějnice, které na pustém vřesovišti pozdravily Macbetha, byly by právě tak mohly zavolat na Cowperwooda: „Bud' pozdraven, Franku Cowperwoode, vladaři velké železniční sítě! Bud' pozdraven, Franku Cowperwoode, budovateli paláce nedostižné ceny! Bud' pozdraven, Franku Cowperwoode, příznivče umění a majiteli bezmezného bohatství! Tvoje proslulost potrvá navěky.“ Leč stejně jako sudice byly by lhaly, neboť ve vši té slávě byl i prach sodomského jablka – rozum, jež ani nemohla rozohnit touha, ani nemohl uspokojit přepych; srdce, jež bylo již dávno unaveno zkušenostmi; duše stejně prostá všech iluzí jako luna všeho vánku. A Aileen Butlerové, jako kdysi Macduffovi, mohly předpovědět osud tragičtější, osud protkaný nadějí a zklamáním. Mít, a nemít! Všechno to zdání, a přesto, ach toho hoře, nemít! Skvělá společnost, která před ní svítí jako fata morgána, a přece jí uzavírá své dveře; láska, jež uniká jako bludička a hasne ve tmě. „Bud' pozdraven, Franku Cowperwoode, pane i mane, kníže světa snů, jejichž uskutečnění

znamená rozčarování!“ Tak mohly volat čarodějnice, tak se mohly v magické nádobě míhat postavy a v párách křepčit přeludy, a bylo by to bývalo pravda. Který mudrc by nedovedl z takového začátku hádat na takový konec?

Theodore Dreiser

Finančník

Překlad Emanuela a Emanuel Tilschovi

Ilustrace na obálce Mark Poprocki/Shutterstock.com

Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 7. 5. 2021

ISBN 978-80-274-1527-4 (epub)

ISBN 978-80-274-1528-1 (pdf)

ISBN 978-80-274-1529-8 (prc)